

Frumvarp til fjárlaga

fyrir árið 2018.

(Lagt fyrir Alþingi á 147. löggjafarþingi 2017–2018.)

Efnisyfirlit

Lagagreinar og athugasemdir

	Bls.
A-hluti Fjárreiður ríkissjóðs og ríkisstofnana	
1. gr. Fjárstreymi ríkissjóðs	3
2. gr. Sjóðstreymi ríkissjóðs	4
3. gr. Fjárheimildir málefnasviða.....	5
4. gr. Fjárheimildir málefnasviða og málaflokka.....	7
Ýmis ákvæði	
5. gr. Lántökur, endurlán og ríkisábyrgðir.....	12
6. gr. Heimildir	14
Sundurliðanir	
1. Tekjur A-hluta ríkissjóðs	18
2. Fjárheimildir málefnasviða eftir málaflokkum og ráðuneytum.....	23
Athugasemdir	
Inngangur	73
Áherslur og forgangsmál.....	76
1. Lög um opinber fjármál	80
2. Efnahagshorfur.....	86
3. Markmið í ríkisfjármálum	93
4. Tekjur A-hluta ríkissjóðs	99
5. Gjöld A-hluta ríkissjóðs.....	119
6. Fjárreiður ríkisaðila í B-hluta.....	148

Þingskjal 1

7. Efnahagur, lántökur, endurlán og ríkisábyrgðir	151
8. Heimildir	162
9. Ríkisábyrgðir og áhættuþættir.....	165
10. Yfirlit yfir lagabreytingar.....	170
Greinargerð ráðuneyta um málefnasvið og málaflokka	174
Töfluviðauki.....	421

Vefsetur fjárlaga: fjarlog.is

ODDI

ISSN 1607-811X

A-hluti Fjárstreymi ríkissjóðs

1. gr.

Árið 2018 er gert ráð fyrir að fjárreiður ríkissjóðs verði eins og tilgreint er í þessari grein, sbr. sundurliðun 1 og 2.

Rekstrargrunnur	m.kr.
Heildartekjur	833.500,5
Skatttekjur	652.129,5
Skattar á tekjur og hagnað	280.700,0
Skattar á laungreiðslur og vinnuafll	8.563,0
Eignarskattar	5.409,8
Skattar á vöru og þjónustu	337.286,7
Skattar á alþjóðaverslun og viðskipti	2.122,0
Aðrir skattar	18.048,0
Tryggingagjöld	99.459,4
Fjárframlög	5.227,7
Aðrar tekjur	76.683,9
Eignatekjur	41.104,5
þ.a. vaxtatekjur	12.223,5
þ.a. arðgreiðslur	18.730,0
Sala á vöru og þjónustu	30.761,4
Ýmsar tekjur og óskilgreindar tekjur	4.818,0
Heildargjöld	789.763,8
Rekstrarútgjöld	782.138,6
Laun	197.482,6
Kaup á vöru og þjónustu	113.335,0
Afskriftir	31.156,9
Vaxtagjöld	72.685,0
Framleiðslustyrkir	35.129,3
Fjárframlög	267.632,7
Félagslegar tilfærslur til heimila	21.138,1
Tilfærsluútgjöld önnur en fjárframlög	43.579,0
Rekstrarjöfnuður	51.361,9
Hrein fjárfesting í efnislegum eignum	7.625,2
Fjárfesting í efnislegum eignum	38.782,1
Afskriftir (-)	-31.156,9
Heildarjöfnuður	43.736,7
Frumjöfnuður	104.198,2
Peningalegar eignir, hreyfingar	-5.132,9
Sjóður og bankareikningar, nettó	-5.186,6
Lánveitingar	6.700,0
Hlutfé og stofnfjárframlög	900,0
Viðskiptakröfur	-7.546,3
Skuldir, hreyfingar	-48.869,6
Lántökur	-45.100,0
Lífeyrisskuldbindingar	-3.103,5
Viðskiptaskuldir	-666,1

A-hluti Sjóðstreymi ríkissjóðs

2. gr.

Árið 2018 er áætlað að sjóðstreymi ríkissjóðs verði eins og tilgreint er í þessari grein.

m.kr.

Rekstrarhreyfingar

Innheimta	839.790,2
Skatttekjur	645.768,6
Tryggingagjöld	98.017,0
Fjárframlög	5.227,7
Stöðugleikaframlög	16.200,0
Aðrar tekjur	74.576,9
Greiðslur	759.141,9
Rekstrarframlög	373.532,9
Rekstrartilfærslur	307.923,3
Fjármagnskostnaður	58.996,0
Fjármagnstilfærslur	18.689,7
Handbært fé frá rekstri	80.648,3
Fjárfestingarhreyfingar	
Fjárfestingarframlög	-31.462,5
Sala eigna	810,0
Veitt löng lán	-10.700,0
Innheimtar afborganir af veittum lánum	4.000,0
Eiginfjárframlög og hlutabréfakaup	-900,0
Framlag til Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins	-5.000,0
Fjárfestingarhreyfingar samtals	-43.252,5
Hreinn lánsfjárfjöfnuður	37.395,8
Fjármögnunarhreyfingar	
Skammtímalán, breyting	0,0
Tekin langtímalán	40.000,0
Afborganir af teknum langtímalánum	-85.100,0
Fjármögnunarhreyfingar samtals	-45.100,0
Breyting á handbæru fé	-7.704,2

A-hluti

Fjárheimildir málefnasviða

3. gr.

Árið 2018 er gert ráð fyrir að fjárheimildir fyrir heildargjöldum, rekstrartekjur og framlag úr ríkissjóði fyrir málefnasvið A-hluta ríkissjóðs verði eins og tilgreint er í þessari grein.

Rekstrargrunnur, m.kr.	Rekstrar- framlög	Rekstrar- tilfærslur	Fjármagns- tilfærslur	Fjárfestingar- framlög	Heildar- gjöld	Rekstrar- tekjur	Framlag úr ríkissjóði
01 Alþingi og eftirlitsstofnanir þess	4.655,2	53,7		950,0	5.658,9	-72,0	5.586,9
02 Dómstólar	3.143,6				3.143,6	-20,6	3.123,0
03 Æðsta stjórnýsla	1.898,5	40,8		150,0	2.089,3	-1,6	2.087,7
04 Utanríkisráðgjafi	7.036,7	7.748,1			14.784,8	-400,7	14.384,1
05 Skatta-, eigna- og fjármálaumsýsla	20.226,6	660,6		912,9	21.800,1	-8.826,7	12.973,4
06 Hagskýrslugerð, grunnskrár og upplýsingamál	3.890,2	0,3			3.890,5	-1.088,0	2.802,5
07 Nýsköpun, rannsóknir og þekkingargreinar	2.131,0	1.596,0	9.647,1	36,0	13.410,1	-1.522,5	11.887,6
08 Sveitarfélög og byggðamál	100,0	21.543,0			21.643,0		21.643,0
09 Almanna- og réttaröryggi	24.113,9	346,9	18,5	314,2	24.793,5	-2.404,3	22.389,2
10 Rétt. einstakl., trúmál og stjórnýsla dómsmála	10.775,9	3.446,7			14.222,6	-402,2	13.820,4
11 Samgöngu- og fjarskiptamál	13.184,9	2.438,9	822,7	20.177,5	36.624,0	-1.623,6	35.000,4
12 Landbúnaður	1.808,2	14.158,1			15.966,3	-467,5	15.498,8
13 Sjávarútvegur og fiskeldi	5.648,5	402,5	583,0		6.634,0	-2.468,9	4.165,1
14 Ferðapjónusta	469,2	1.048,1	745,4	19,0	2.281,7	-23,2	2.258,5
15 Orkumál	748,8	3.311,2			4.060,0	-222,5	3.837,5
16 Markaðsefirlit, neytendamál og stj.ýsla atv.mála	4.416,0	206,5			4.622,5	-239,4	4.383,1
17 Umhverfismál	10.840,5	4.029,7	1.102,2	953,1	16.925,5	-3.415,7	13.509,8
18 Menning, listir, íþróttir og æskulýðsmál	7.633,8	4.789,4	333,1	92,1	12.848,4	-1.387,0	11.461,4
19 Fjölmjólkun	4.164,6				4.164,6		4.164,6
20 Framhaldsskólastig	28.322,6	2.097,2	286,4	223,8	30.930,0	-1.531,2	29.398,8

Rekstrargrunnur, m.kr.	Rekstrar- framlög	Rekstrar- tilfærslur	Fjármagns- tilfærslur	Fjárfestingar- framlög	Heildar- gjöld	Rekstrar- tekjur	Framlag úr rfkissjóði
21 Háskólastig	32.554,8	8.760,0		1.770,0	43.084,8	-9.408,4	33.676,4
22 Önnur skólastig og stjórnsýsla mennta- og menntamála	3.584,7	1.756,0			5.340,7	-731,4	4.609,3
23 Sjúkrahúsjónusta	81.819,2	2.366,0		4.368,6	88.553,8	-6.785,7	81.768,1
24 Heilbrigðisjónusta utan sjúkráhusa	25.146,1	21.350,9		31,3	46.528,3	-1.492,4	45.035,9
25 Hjúkrunar- og endurhæfingaráþjónusta	43.110,2	937,0	1.518,4	911,0	46.476,6	-2.547,8	43.928,8
26 Lyf og lækningavörur	5.725,7	13.679,9			19.405,6		19.405,6
27 Örorka og málefni fatlaðs fólks	177,2	60.103,3			60.280,5		60.280,5
28 Málefni aldraðra	3,5	74.345,5			74.349,0	-2,1	74.346,9
29 Fjölskyldumál	3.845,5	27.741,9		225,0	31.812,4	-124,1	31.688,3
30 Vinnumarkaður og atvinnuleysi	4.089,0	15.072,3			19.161,3	-2.172,2	16.989,1
31 Húsnæðisstuðningur	136,3	10.289,5	2.966,8		13.392,6		14.058,7
32 Lýðheilsa og stjórnsýsla velferðarmála	7.728,4	790,3			8.518,7	-1.370,7	7.148,0
33 Fjármagnskostnaður, ábyrgðir og lífeyrisskuldbindingar	74.388,5			110,0	74.498,5		76.479,5
34 Almennur varasjóður og sértækar fjárráðstafanir	6.200,0	2.813,0		308,0	9.321,0	-340,0	8.981,0
Samtals	443.717,8	307.923,3	18.023,6	31.552,5	801.217,2	-51.092,4	752.771,9
Aðlaganir gagnvart GFS-staðli					-11.453,4	13.259,9	5.000,0
þar af aðlögun vegna rekstrartekna					-13.259,9	13.259,9	
þar af vegna tapaðra krafna					-90,0		
þar af vegna leiðr. framsetningar lífeyrisskuldbindinga					-12.203,5		5.000,0
þar af v/reiknaðra vaxtagjalda lífeyrisskuldbindinga					14.100,0		
Samtals skv. GFS-staðli					789.763,8	-37.832,5	757.771,9

A-hluti

Fjárheimildir málefna sviða og málaflokka

4. gr.

Árið 2018 er gert ráð fyrir að framlög úr ríkissjóði og fjárheimildir fyrir heildargjöldum, án rekstrartekna, sundurliðaðar eftir málefna sviðum, málaflokkum og ráðuneytum verði eins og tilgreint er í þessari grein.

Rekstrargrunnur, m.kr.	Æðsta stjórn ríkisins	Forsætisráðuneyti	Mennta- og mennmála- Utanríkisráðuneyti	Atv.vega- og nýsköpunar- ráðuneyti	Dómsmála- ráðuneyti	Velferðar- ráðuneyti	Fjármála- og efnahags- ráðuneyti	Samgöngu- og sveitarstj.- ráðuneyti	Umbverfis- og atvöndu- ráðuneyti	Vaxtagjöld Vaxtagjöld ríkissjóðs	Heildar- gjöld	Framlög úr ríkissjóði
01 Alþingi og eftirlitsstofnanir þess	5.658,9										5.658,9	5.586,9
01.10 Alþingi	4.703,2										4.703,2	4.675,5
01.20 Eftirlitsstofnanir Alþingis	955,7										955,7	911,4
02 Dómsstólar	268,1				2.875,5						3.143,6	3.123,0
02.10 Hæstiréttur	268,1				184,8						452,9	451,7
02.20 Héraðsdómsstólar					1.752,0						1.752,0	1.732,6
02.30 Landsréttur					681,0						681,0	681,0
02.40 Dómsstólaskýslan					257,7						257,7	257,7
03 Æðsta stjórnvíska	764,0	1.325,3									2.089,3	2.087,7
03.10 Embætti forseta Íslands	303,0										303,0	303,0
03.20 Ríkisstjórn	461,0										461,0	461,0
03.30 Forsetisráðuneyti		1.325,3									1.325,3	1.323,7
04 Utanríkisráðuneyti	14.784,8										14.784,8	14.384,1
04.10 Utanríkisþjónusta og stjórnsýsla utanríkisráðuneytisins	5.184,9										5.184,9	5.035,7
04.20 Utanríkisviðskipti	752,0										752,0	752,0
04.30 Samstarf um öryggis- og varnarmál	1.891,7										1.891,7	1.779,9
04.40 Þróunarsamvinna	5.496,9										5.496,9	5.357,2
04.50 Samningsbundin framlög vegna fjölþjóðsamstarfs	1.459,3										1.459,3	1.459,3
05 Skatta-, eigna- og fjármálaumsýsla	21.800,1										21.800,1	12.973,4
05.10 Skattar og innheimta	7.906,0										7.906,0	6.970,7
05.20 Eignaumsýsla ríkisins	6.078,5										6.078,5	274,6
05.30 Fjármálaumsýsla ríkisins	4.285,1										4.285,1	2.211,9
05.40 Stjórnsýsla ríkissfjármála	3.530,5										3.530,5	3.516,2
06 Hæskyrslugerð, grunnskólar og upplýsingamál	1.485,3										1.485,3	2.802,5
06.10 Hæskyrslugerð, grunnskólar og upplýsingamál	1.485,3										2.085,2	320,0
											320,0	2.802,5

Rekstrargrunnur, m.kr.	Æðsta stjórn ríkisins	Forsætisráðuneyti	Mennta- og málaráðuneyti	Utánríkisráðuneyti	Atv.vega- og nýsköpunar- ráðuneyti	Dómsmála- Velferðar- ráðuneyti	Fjármála- og efnahags- ráðuneyti	Samgöngu- og sveitarstjór- ráðuneyti	Umhverfis- og auðlinda- ráðuneyti	Vaxtagjöld ríkissjóðs	Heildar- gjöld	Framlag úr ríkissjóði
10 Nýsköpun, rannsóknir og þekkingargreinar			4.864,3		8.545,8						13.410,1	11.887,6
07.10 Vísindi og samkeppnisþjóðir í rannsóknunum			4.864,3		2.707,0						7.571,3	7.315,1
07.20 Nýsköpun, samkeppni og þekkingargreinar					5.838,8						5.838,8	4.572,5
08 Sveitarfélög og byggðamál											21.643,0	21.643,0
08.10 Frambög til sveitarfélaga											19.727,0	19.727,0
08.20 Byggðamál											1.916,0	1.916,0
09 Almanna- og réttaröryggi		305,0				24.488,5					24.793,5	22.389,2
09.10 Löggesla						14.848,6					14.848,6	13.500,9
09.20 Landhelgi						4.271,2					4.271,2	3.796,9
09.30 Ákeravald og réttarvarsla		305,0				1.189,1					1.494,1	1.475,7
09.40 Réttarstöð og bætir						2.216,4					2.216,4	1.781,0
09.50 Fullnustamál						1.963,2					1.963,2	1.834,7
10 Rétt, einstakl., trúmál og stjórnýsla dómsmála						14.222,6					14.222,6	13.820,4
10.10 Personuvernd						209,0					209,0	205,8
10.20 Trúmál						6.506,7					6.506,7	6.273,4
10.30 Sýslumenn						2.871,9					2.871,9	2.801,3
10.40 Stjórnýsla dómsmálaráðuneytis						962,0					962,0	892,6
10.50 Utendingamál						3.673,0					3.673,0	3.647,3
11 Samgöngu- og fjarskiptamál											36.624,0	35.000,4
11.10 Samgöngur											34.388,7	32.861,1
11.20 Fjarskipti											1.425,0	1.391,4
11.30 Stjórnýsla samgönguráðuneytis											810,3	747,9
12 Landbúnaður					15.966,3						15.966,3	15.498,8
12.10 Stjórnun landbúnaðarmála					15.760,0						15.760,0	15.292,5
12.20 Rannsóknir, þróun og nýsköpun í landbúnaðarmálum					206,3						206,3	206,3
13 Sjávarútvegur og fiskeldi					6.634,0						6.634,0	4.165,1
13.10 Stjórnun sjávarútvegs og fiskeldis					1.341,1						1.341,1	1.167,8
13.20 Rannsóknir, þróun og nýsköpun í sjávarútvegi					5.292,9						5.292,9	2.997,3
14 Ferðabíjónusta					2.281,7						2.281,7	2.258,5
14.10 Stjórnun ferðamála					1.241,1						1.241,1	1.217,9
14.20 Rannsóknir, þróun og nýsköpun í ferðamálum					1.040,6						1.040,6	1.040,6
15 Orkumál					4.060,0						4.060,0	3.837,5
15.10 Stjórnun og þróun orkumála					4.060,0						4.060,0	3.837,5
16 Markaðsferlir, neytendamál og stjýsla atv. mála					2.252,8						4.622,5	4.383,1
16.10 Markaðsferlir og neytendamál					744,1		2.369,7				3.113,8	3.014,0
16.20 Stjórnýsla atvinnumála og nýsköpunar					1.508,7						1.508,7	1.369,1

Rekstrangrunnur, m.kr.	Æðsta stjórn ríkisins	Forsætisráðuneyti	Mennta- og mennmála- ráðuneyti	Utanríkis- ráðuneyti	Atv. vega- og nyskjópunar- ráðuneyti	Dömsamála- ráðuneyti	Velferðar- efnags- ráðuneyti	Fjármála- og einhags- ráðuneyti	Samgöngu- og svettarsj.- ráðuneyti	Umhverfis- og auðlinda- ráðuneyti	Vaxtagjöld ríkisgjófs	Heildar- gjöld	Framlag úr ríkisgjófi
17 Umhverfismál										16.925,5		16.925,5	13.509,8
17.10 Náttúruvernd, skógrækt og landgræðsla										4.145,3		4.145,3	3.285,6
17.20 Rannsóknir og vöktun á náttúru Íslands										3.310,5		3.310,5	1.755,3
17.30 Meðhöndlun úrgangs										4.494,1		4.494,1	4.424,1
17.40 Varnir vegna náttúrvá										1.249,0		1.249,0	589,0
17.50 Stjórnsýsla umhverfismála										3.726,6		3.726,6	3.455,8
18 Menning, listir, íþróttir og áskulýðsmál			12.848,4									12.848,4	11.461,4
18.10 Safnamál			3.566,8									3.566,8	3.071,4
18.20 Menningarstofnanir			4.657,2									4.657,2	3.822,2
18.30 Menningarstöðir			3.494,9									3.494,9	3.438,3
18.40 Íþróttir og áskulýðsmál			1.129,5									1.129,5	1.129,5
19 Fjölmötlun			4.164,6									4.164,6	4.164,6
19.10 Fjölmötlun			4.164,6									4.164,6	4.164,6
20 Framhaldskólastigi			30.930,0									30.930,0	29.398,8
20.10 Framhaldsskólar			29.513,5									29.513,5	27.982,3
20.20 Tónlistarfræðsla			545,3									545,3	545,3
20.30 Vinnustaðanám og styrkir			242,6									242,6	242,6
20.40 Jófnun námskostnaðar			628,6									628,6	628,6
21 Háskólastigi			42.910,9									43.084,8	33.676,4
21.10 Háskólar			31.768,1									31.768,1	23.654,7
21.20 Rannsóknastarfsemi á háskólastigi			3.176,9		173,9							3.350,8	2.055,8
21.30 Stuðningur við námsmenn			7.965,9									7.965,9	7.965,9
22 Önnur skólastigi og stjórnsýsla mennta- og mennmála			5.340,7									5.340,7	4.609,3
22.10 Leikskóla- og grunnskólastigi			269,2									269,2	269,2
22.20 Framhaldsfræðsla og menntun óflokkuð á skólastigi			2.015,6									2.015,6	1.915,4
22.30 Stjórnsýsla mennta- og menningarmála			3.055,9									3.055,9	2.424,7
23 Sjúkrahúspjónusta			88.553,8									88.553,8	81.768,1
23.10 Sérhæfð sjúkráhusþjónusta			77.286,6									77.286,6	71.405,3
23.20 Almenn sjúkráhusþjónusta			8.955,5									8.955,5	8.051,1
23.30 Erlend sjúkráhusþjónusta			2.311,7									2.311,7	2.311,7
24 Heilbrigðisþjónusta utan sjúkráhusa			46.528,3									46.528,3	45.035,9
24.10 Heilsugæsla			23.240,0									23.240,0	21.971,7
24.20 Sérfræðisþjónusta og hjúkrun			16.307,9									16.307,9	16.307,9
24.30 Sjúkrabjálftun, iðbjálftun og talbjálftun			4.626,4									4.626,4	4.402,3
24.40 Sjúkraflutningar			2.354,0									2.354,0	2.354,0

Rekstrangrunnur, m.kr.	Æðsta síðin ríkisins	Forsætisráðuneyti	Mennla- og megn. málaráðuneyti	Utarríkisráðuneyti	Atv. vega- og nýsköpunaráðuneyti	Dómsmálaráðuneyti	Velferðaráðuneyti	Fjármála- og efnahagsráðuneyti	Samgöngu- og sveitastj. ráðuneyti	Umhverfis- og auðlinda- ráðuneyti	Vaxtagjöld ríkissjóðs	Heildar- gjöld	Framlag úr ríkissjóði
25 Hjúkunar- og endurhæfingaráðgjöfnusta							46.476,6					46.476,6	43.928,8
25.10 Hjúkunar- og óvalarymi							41.448,6					41.448,6	38.900,8
25.20 Endurhæfingaráðgjöfnusta							5.028,0					5.028,0	5.028,0
26 Lyf og hekningsvörur							19.405,6					19.405,6	19.405,6
26.10 Lyf							15.191,5					15.191,5	15.191,5
26.30 Hjálpartæki							4.214,1					4.214,1	4.214,1
27 Örorka og málefni fatlaðs fólks							55.753,5	4.527,0				60.280,5	60.280,5
27.10 Bætur skv. lögum um almannatryggingar, örorkulífeyrir							40.537,9					40.537,9	40.807,9
27.20 Bætur skv. lögum um félagslega aðstoð, örorka							14.560,8					14.560,8	14.290,8
27.30 Málefni fatlaðs fólks							493,2					493,2	493,2
27.40 Aðrar örorkugreislur (Önnur velferðarmál, lífeyrstrygg.)							161,6					161,6	161,6
27.50 Löfnum á örorkubyrði almennra lífeyrissjóða								4.527,0				4.527,0	4.527,0
28 Málefni aldraðra							74.349,0					74.349,0	74.346,9
28.10 Bætur skv. lögum um almannatryggingar, lífeyrir aldraðra							67.872,2					67.872,2	68.602,2
28.20 Bætur skv. lögum um félagslega aðstoð, öldrun							6.451,8					6.451,8	5.721,8
28.30 Þjónusta við aldraða og aðrar greiðslur, óta.							25,0					25,0	22,9
29 Fjölskyldumál		54,3					20.938,5	10.528,0	291,6			31.812,4	31.688,3
29.10 Barnabætur								10.528,0				10.528,0	10.528,0
29.20 Fæðingartof							11.571,8					11.571,8	11.570,6
29.30 Bætur skv. lögum um félagslega aðstoð, fjölskyldur							418,0					418,0	418,0
29.40 Annar stuðningur við fjölskyldur og börn							6.068,3		291,6			6.414,2	6.356,3
29.50 Bætur til eftirlifenda							503,6					503,6	503,6
29.60 Bætur vegna veikinda og slysa							1.966,0					1.966,0	1.901,0
29.70 Málefni innflyfjenda og flóttamanna							410,8					410,8	410,8
30 Vinnurkaður og atvinnuleysi							19.161,3					19.161,3	16.989,1
30.10 Vinnumál og atvinnuleysi							17.959,3					17.959,3	16.191,3
30.20 Vinnurkaður							1.202,0					1.202,0	797,8
31 Húsnæðisstuðningur							9.392,6	4.000,0				13.392,6	14.058,7
31.10 Húsnæðisstuðningur							9.392,6	4.000,0				13.392,6	14.058,7
32 Lýðheilsa og stjórnsýsla velferðarmála							8.518,7					8.518,7	7.148,0
32.10 Lýðheilsa, forvarir og eftirlit							2.644,5					2.644,5	2.105,7
32.20 Íafréttismál							244,5					244,5	222,3
32.30 Sjúkmynda velferðarmála							5.629,7					5.629,7	4.820,0

	Æðsta stjórn ríkisins	Forsætis- ráðuneyti	Mennta- og menn mála- ráðuneyti	Utantikis- ráðuneyti	Atv. vega- og nyskjópunar- ráðuneyti	Dómsmála- ráðuneyti	Velferðar- ráðuneyti	Fjármála- og efnahags- ráðuneyti	Samgöngu- og svæitarstj.- ráðuneyti	Umhverfis- og auðlinda- ráðuneyti	Vaxtagjöld ríkisgjófs	Heildar- gjöld	Framlag úr ríkisgjófi
Rekstrargrunnur, m.kr.													
33 Fjármagnskostnaður, ábyrgðir og lífeyrisskuldbindingar											58.585,0	74.498,5	76.479,5
33.10 Fjármagnskostnaður											58.585,0	58.585,0	58.996,0
33.20 Ríkisábyrgðir												110,0	20,0
33.30 Lífeyrisskuldbindingar												15.803,5	17.463,5
34 Almennur varasjóður og sértækar fjárráðstafanir												9.321,0	8.981,0
34.10 Almennur varasjóður												8.840,0	8.500,0
34.20 Sértækar fjárráðstafanir												481,0	481,0
Samtals	6.691,0	1.684,6	101.058,9	14.784,8	39.914,5	41.586,6	389.077,9	69.944,6	60.447,3	17.442,0	58.585,0	801.217,2	752.771,9
Aðlaganir gagnvart GFS-staðli												-11.453,4	5.000,0
þar af aðlögun vegna rekstrartekna												-13.259,9	
þar af vegna tapðra krafna												-90,0	
þar af vegna leiðr. íframsétningar lífeyrisskuldbindinga												-12.203,5	5.000,0
þar af v/reiknaðra vaxtagjalda lífeyrisskuldbindinga												14.100,0	
Samtals skv. GFS-staðli												789.763,8	757.771,9

Ýmis ákvæði
Lántökur, endurlán og ríkisábyrgðir

5. gr.

Fjármála- og efnahagsráðherra, fyrir hönd ríkissjóðs, er heimilað að taka lán, endurlána, veita ríkisábyrgðir og fleira eftir því sem kveðið er á um í ákvæðum þessarar greinar:

1. Að taka lán allt að 40.000 m.kr., eða jafngildi þeirrar fjárhæðar í erlendri mynt, og ráðstafa því í samræmi við ákvæði þessara laga.
2. Að endurlána allt að 10.700 m.kr. til eftirtalinna aðila:
 - 2.1 Lánasjóðs íslenskra námsmanna, allt að 7.000 m.kr.
 - 2.2 Vaðlaheiðarganga hf., allt að 3.700 m.kr.
3. Að veita eftirtöldum aðilum, sem heimildir hafa til lántöku í sérlögum, heimild til að nýta þær á árinu 2018 með þeim takmörkunum sem tilgreindar eru í liðum 3.1 og 3.2, sbr. 5. tl. 16. gr. laga nr. 123/2015, um opinber fjármál:
 - 3.1 Landsvirkjun, allt að 55.000 m.kr., sbr. 9. gr. laga nr. 42/1983, um Landsvirkjun, með síðari breytingum.
 - 3.2 Byggðastofnun, allt að 2.500 m.kr., sbr. 15. gr. laga nr. 106/1999, um Byggðastofnun, með síðari breytingum.
4. Að taka lán allt að 54.576 m.kr. til fjármögnunar á eigin fé Seðlabanka Íslands verði eftir því kallað á grundvelli heimildar í 3. mgr. 34. gr. laga nr. 36/2001, um Seðlabanka Íslands.
5. Að taka lán allt að 120.000 m.kr. eða jafngildi þeirrar fjárhæðar í erlendri mynt, til viðbótar lántöku samkvæmt lið 1 hér að framan, í því skyni að efla gjaldeyrisforða eða endurfjármagna eldri lán, verði það talið hagkvæmt. Heimilt er að endurlána Seðlabanka Íslands lán sem tekin eru til að styrkja gjaldeyrisforðann.
6. Ýmis ákvæði.
 - 6.1 Erlendar fjárhæðir skulu miðast við kaupengi íslensku krónunnar samkvæmt gengisskráningu Seðlabanka Íslands á staðfestingardegi fjárlaga.
 - 6.2 Fjármála- og efnahagsráðherra, fyrir hönd ríkissjóðs, er heimilt að gefa út að nýju viðbót inn í eldri flokka ríkisbréfa og spariskírteina ríkissjóðs sem ekki eru komnir á gjalddaga. Skilmálar og kjör hlutdeildarskírteina (ríkisbréfa og spariskírteina) slíkra viðbóta við eldri flokka skulu vera hin sömu og að breyttu breytanda, þ.e. útgáfudagur, fyrsti vaxtadagur, vextir, verðtryggingarákvæði, gjalddagi og þess háttar.
 - 6.3 Fjármála- og efnahagsráðherra, fyrir hönd ríkissjóðs, getur heimilað þeim aðilum sem njóta ríkisábyrgðar á lántökum sínum:
 - a. að taka lán í því skyni að endurgreiða fyrir gjalddaga eftirstöðvar eldri lána þegar hagstæðari kjör eru talin bjóðast;

- b. að stofna til skulda- og vaxtaskipta og nýta aðra möguleika sem bjóðast á markaði til þess að tryggja viðkomandi aðila gegn verulegum vaxta- eða gengisbreytingum;
 - c. að taka ný lán til endurgreiðslu skammtímalána sem tekin eru á grundvelli heimilda í lið 3, að hluta eða öllu leyti, án þess að lánessamningur um þau falli úr gildi, enda sé ekki dregið á slíka lánessamninga að nýju nema lagaheimild liggja fyrir.
- 6.4 Hyggist aðilar, sem njóta ríkisábyrgðar á lántökum sínum, nýta sér heimildir skv. lið 3 eða 6.3 skulu þeir gæta ákvæða 2. mgr. 5. gr. laga nr. 43/1990, um Lánasýslu ríkisins.

Heimildir

6. gr.

Fjármála- og efnahagsráðherra er heimilt:

Eftirgjöf gjalda

- 1.1 Að fella niður eða endurgreiða virðisaukaskatt af efniskostnaði og sérfræðipjónustu sem keypt er fyrir styrktarfé vegna rannsóknar Hjartaverndar á heilbrigði öldrunar.
- 1.2 Að heimila endurgreiðslu virðisaukaskatts af sérhæfðum íþróttabúnaði fyrir fatlaða íþróttamenn.

Sala húsnæðis

- 2.1 Að semja við bæjaryfirvöld á Seyðisfirði um ráðstöfun fasteignarinnar við Hafnargötu 11, Seyðisfirði.
- 2.2 Að selja húseignir ríkisins við Borgartún 5 og 7, Reykjavík, og kaupa eða leigja annað hentugra húsnæði.
- 2.3 Að selja húsnæði dómstóla, lögreglu- og sýslumannsembætta og kaupa eða leigja annað hentugra húsnæði í tengslum við endurskipulagningu starfseminnar.
- 2.4 Að selja húseignir ríkisins við Vesturvör 2, Kópavogi.
- 2.5 Að leigja húseignina Skólavörðustíg 9, Reykjavík.
- 2.6 Að selja óhentugar eða óhagkvæmar húseignir utanríkisþjónustunnar erlendis og verja hluta söluverðs til að kaupa eða leigja hentugra húsnæði.
- 2.7 Að selja Sólheima 17, Reykjavík, og ráðstafa andvirðinu til kaupa eða leigu á öðru hentugu húsnæði fyrir Barnahús.
- 2.8 Að selja fyrrum fasteign Landhelgisgæslunnar við Seljaveg í Reykjavík.
- 2.9 Að heimila Jarðasjóði að selja gamalt presthús á leigulóð í Sauðlauksdal í Vesturbyggð.
- 2.10 Að heimila Jarðasjóði að selja íbúðarhús (rústir) á leigulóð í Austmannsdal í Vesturbyggð.
- 2.11 Að selja eða ganga til samninga við hlutaðeigandi sveitarfélög um ráðstöfun á fyrrum flugstöðvum á Patreksfirði, Hólmavík, Siglufirði og Norðfirði.
- 2.12 Að selja fasteignina Suðurgötu 14, Hafnarfirði.
- 2.13 Að selja Rauðarárstíg 10, Reykjavík, og kaupa eða leigja annað hentugra húsnæði.
- 2.14 Að selja Helluhraun 17, Mývatni.
- 2.15 Að selja Hverfisgötu 113, Reykjavík, og kaupa eða leigja hentugra húsnæði fyrir lögregluna á höfuðborgarsvæðinu og Ríkislögreglustjóra.
- 2.16 Að selja Tollhúsið við Tryggvagötu 19 í Reykjavík og kaupa eða leigja hentugra húsnæði fyrir starfsemi ríkisins sem nú er í húsinu.
- 2.17 Að selja eignarhlut ríkisins í húsnæði er hýsir heilsugæsluna á Akureyri að Hafnarstræti 99–101, Akureyri, og nýta andvirði sölunnar til að kaupa eða leigja annað hentugra húsnæði fyrir heilsugæslustöðina.
- 2.18 Að heimila Jarðasjóði að selja gamalt íbúðarhús á jörðinni Miðgörðum í Grímsey, Akureyri, á leigulóð.
- 2.19 Að selja húsið Stóra Kollabæ í Fljótshlíð á leigulóð og nýta andvirðið til kaupa á hlut Skorradalshrepps í jörðinni Vatnshorni og viðhaldsverkefna á fasteignum Skógræktar ríkisins á Tumastöðum.

Sala eignarhluta í húsnæði

- 3.1 Að selja eignarhlut ríkisins í fasteignum grunnskóla sem ekki eru lengur notaðar til skólalahalds og verja andvirðinu til endurbóta á skólahúsnæði í eigu ríkisins.
- 3.2 Að selja eignarhlut ríkisins í fasteignum framhalds- og sérskóla sem ekki eru lengur notaðar sem slíkar, og þykja ekki henta til skólalahalds, og verja andvirðinu til endurbóta á skólahúsnæði í eigu ríkisins.
- 3.3 Að selja eignarhlut ríkisins í íbúðarhúsnæði heilbrigðisstofnana og ráðstafa andvirðinu til kaupa eða leigu á öðru hentugra húsnæði ef þurfa þykir í tengslum við endurskipulagningu starfseminnar.
- 3.4 Að selja eignarhlut ríkisins í fasteignum St. Jósefsspítala í Hafnarfirði.
- 3.5 Að selja hlut ríkisins í fasteigninni Bíldshöfða 16, Reykjavík.
- 3.6 Að selja hluta ríkissjóðs í skrifstofuhúsi fyrrum sementsverksmiðju að Mánabraut, Akranesi.
- 3.7 Að selja eignarhlut ríkisins í fasteigninni Eyrarvegur 8, Flateyri, og kaupa eða leigja annað hentugra húsnæði fyrir heilsugæslusel.
- 3.8 Að selja eignarhlut ríkisins í fasteigninni Höfðastígur 15 og 17, Bolungarvík, og kaupa eða leigja annað hentugra húsnæði fyrir heilsugæslusel.
- 3.9 Að selja eignarhlut ríkisins í fasteigninni Miðstræti 19, Bolungarvík.
- 3.10 Að selja eignarhlut ríkisins í Brautarholti 6, Reykjavík.
- 3.11 Að selja eignarhlut ríkisins í Miðtúni 10, Seyðisfirði.
- 3.12 Að selja Austurstræti 19, Reykjavík, og kaupa eða leigja annað hentugra húsnæði fyrir Héraðsdóm Reykjavíkur.
- 3.13 Að selja eignarhlut ríkisins í fasteigninni Bleiksárhlíð 56, Eskifirði.
- 3.14 Að selja eignarhlut ríkisins í Laugavegi 114, 116 og 118, Reykjavík.

Sala lóða og jarða

- 4.1 Að selja landspildur ríkisins við Flekkuvík.
- 4.2 Að selja hluta af landsvæðum ríkisins við Litla-Hraun.
- 4.3 Að selja eða leigja jarðirnar Gunnólfsvík I og II, Langanesbyggð.
- 4.4 Að selja land ríkisins á Keldum, á Keldnaholti og við Úlfarsá, Reykjavík.
- 4.5 Að heimila Jarðasjóði að selja jörðina Nýrækt í sveitarfélaginu Skagafirði.
- 4.6 Að selja eða leigja landspildur ríkisins við Grindavík.
- 4.7 Að heimila Jarðasjóði að selja jörðina Strönd í Skaftárhreppi.
- 4.8 Að heimila Jarðasjóði að selja jörðina Rofabæ 1 í Skaftárhreppi.
- 4.9 Að heimila Jarðasjóði að selja jörðina Bakkakot 1 í Skaftárhreppi.
- 4.10 Að heimila Jarðasjóði að selja jörðina Þverárdal í Húnavatnshreppi.
- 4.11 Að selja hluta af lóð Vegagerðarinnar að Borgarbraut 66, Borgarnesi, ásamt salthúsbyggingu sem er á lóðinni. Jafnframt að kaupa eða leigja lóð að Borgarbraut 66 af Borgarbyggð.
- 4.12 Að heimila Jarðasjóði að selja eða leigja jarðir sem ekki eru nýttar til ábúðar í því skyni að koma þeim í ábúð eða nýta þær á annan hátt.
- 4.13 Að ganga til samninga við sveitarfélagið Skagafjörð um sölu á Málmey.
- 4.14 Að heimila Jarðasjóði að selja jörðina Þjótanda í Flóahreppi.
- 4.15 Að heimila Jarðasjóði að selja jörðina Hraunbæ í Skaftárhreppi.
- 4.16 Að selja landspildu sem áður tilheyrði jörðinni Bárustöðum í Borgarbyggð til núverandi ábúenda hennar.

- 4.17 Að heimila Jarðasjóði að selja eða leigja jörðina Kirkjubæ í Fljótsdalshéraði.
- 4.18 Að heimila Jarðasjóði að selja eða leigja jörðina Unaós-Heyskálar, Fljótsdalshéraði.
- 4.19 Að heimila Jarðasjóði að selja eða leigja jörðina Efri-Ey 2 í Skaftárhreppi.
- 4.20 Að heimila Jarðasjóði að selja eða leigja um 58 ha landspildu við Stóra Bakka, Fljótsdalshéraði.

Kaup og sala hlutabréfa

- 5.1 Að selja eignarhlut ríkisins í Arion banka hf.
- 5.2 Að selja eignarhlut ríkisins í Íslandsbanka hf.
- 5.3 Að selja eignarhlut ríkisins í Landsbankanum hf. umfram 70% hlut ríkisins af heildarhlutafé bankans.
- 5.4 Að selja eignarhlut ríkisins í Sparisjóði Austurlands hf.
- 5.5 Að selja hlut ríkisins í Farice ehf. að uppfylltum skilyrðum um samskiptaöryggi og afnám ríkisábyrgðar á skuldum félagsins eða auka hlut ríkisins í félaginu í samræmi við samningsbundinn forkaupsrétt ríkisins, verði það talið nauðsynlegt til að tryggja framangreinda hagsmuni ríkisins.
- 5.6 Að nýta samningsbundinn rétt til innlausnar eða kaupa á hlutum í fjármálafyrirtækjum sem að hluta eru í eigu ríkisins

Kaup og leiga fasteigna

- 6.1 Að kaupa eða leigja húsnæði fyrir aðalskrifstofur ráðuneyta.
- 6.2 Að kaupa hverasvæði Geysis í Haukadal.
- 6.3 Að ganga til samninga við Reykjavíkurborg um lóð undir flugstöð sem fyrirhugað er að reisa við Reykjavíkflugvöll.
- 6.4 Að kaupa eða leigja húsnæði fyrir hjúkrunarrými aldraðra í samræmi við áform um fjölgun slíkra rýma.
- 6.5 Að kaupa eða leigja hentugt húsnæði fyrir starfsemi Tryggingastofnunar ríkisins.
- 6.6 Að kaupa eða leigja húsnæði fyrir heilsugæslustöðvar á höfuðborgarsvæðinu.
- 6.7 Að kaupa eða leigja hentugt húsnæði fyrir hverfisstöðvar lögreglunnar á höfuðborgarsvæðinu.
- 6.8 Að kaupa sendiherrabústað í New York.
- 6.9 Að kaupa sumarbústaði í Þjóðgarðinum á Þingvöllum og jarðir í næsta nágrenni hans.
- 6.10 Að leigja viðbótaraðstöðu fyrir Heilbrigðisstofnun Austurlands á Egilsstöðum.
- 6.11 Að taka á leigu viðbótarhúsnæði fyrir framhaldsskóla og háskóla í tengslum við sameiningar, breytingar eða hagræðingu á starfseminni.
- 6.12 Að kaupa eða leigja húsnæði fyrir þjónustustofnanir fatlaðra.
- 6.13 Að kaupa að tillögu Þjóðminjasafns Íslands húsnæði með mikið minjasögulegt gildi til varðveislu í húsasafni stofnunarinnar.
- 6.14 Að leigja út húsnæði ríkisins á Hvanneyri sem Landbúnaðarháskóli Íslands nýtir ekki.
- 6.15 Að kaupa eða leigja hentugt húsnæði fyrir sjúkrabifreiðar Heilbrigðisstofnunar Vesturlands á Akranesi.
- 6.16 Að kaupa eða leigja hentugt húsnæði fyrir sjúkrabifreiðar Heilbrigðisstofnunar Norðurlands.
- 6.17 Að kaupa 3,3 ha. landsvæði við Dimmuborgir.
- 6.18 Að taka á leigu fasteignir fyrir búsetuúrræði á vegum Útlendingastofnunar.

- 6.19 Að ganga til samninga við Seltjarnarnesbæ um kaup ríkisins á Safnatröð 5, Seltjarnarnesi.
- 6.20 Að kaupa eða leigja húsnæði fyrir Dómstólasýslu.
- 6.21 Að kaupa eða leigja dvalaraðstöðu fyrir landverði í Þjóðgördum og á öðrum náttúruverndarsvæðum.

Ýmsar heimildir

- 7.1 Að selja, leigja eða ráðstafa með öðrum hætti fasteignum og landsvæðum á varnarsvæðum á Keflavíkurflugvelli sem koma á í borgaraleg not.
- 7.2 Að heimila sjúkrahúsum og Heilsugæslu höfuðborgarsvæðisins að taka þátt í eða eiga samstarf við fyrirtæki sem vinna að vísindarannsóknum og þróun nýjunga á sviði heilbrigðismála og læknisfræði. Samningar sem fela í sér fjárskuldbindingar skulu lagðir fyrir ráðherra heilbrigðismála og fjármála til staðfestingar.
- 7.3 Að afsala, í samráði við utanríkisráðuneyti, flugbrautakerfi, tengdu akbrautakerfi og flughlöðum, á Keflavíkurflugvelli til Isavia ohf. enda verði þjóðréttarlegar skuldbindingar Íslands vegna varnar- og öryggismála tryggðar sem og varnar- og öryggishagsmunir landsins. Hafa skal samráð við fjárlaganefnd og utanríkismálanefnd Alþingis áður en heimildin er nýtt.
- 7.4 Að ganga til samninga um uppgjör á lífeyrisskuldbindingum sem myndast hafa í B-deild Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins og í Lífeyrissjóði hjúkrunarfræðinga vegna starfsemi sjálfseignarstofnana og félagasamtaka sem kostuð eru af ríkissjóði.
- 7.5 Að ganga til samninga um uppgjör á lífeyrisskuldbindingum sem myndast hafa í B-deild Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins, Lífeyrissjóði hjúkrunarfræðinga og lífeyrissjóðum sveitarfélaga vegna samreksturs ríkis og sveitarfélaga.
- 7.6 Að leggja Seðlabanka Íslands til allt að 54.576 m.kr. í eigið fé, verði eftir því kallað á grundvelli sérstakrar heimildar í lögum nr. 36/2001 um Seðlabanka Íslands.
- 7.7 Að veita Ríkiseignum heimild til að segja upp leigusamningum tiltekinna ríkisaðila um húsnæði í eigu ríkisins með það að markmiði að færa innra leiguverð ríkisins nær leiguverði sambærilegra eigna á sama markaðssvæði og eftir atvikum að undirbúa breytingar á fjárheimildum vegna þessa.
- 7.8 Að greiða kostnað vegna nauðsynlegra breytinga á húsnæði þegar stofnanir á vegum ríkisins eru í hagræðingarskygni færðar milli fasteigna í eigu ríkisins og/eða fasteigna sem ríkið hefur tekið á langtímaleigu.
- 7.9 Að ganga til samninga við Reykjavíkurborg um lóðir, lóðarréttindi, landssvæði og fasteignir á grundvelli viljayfirlýsingar fjármála- og efnahagsráðherra og borgarstjórans í Reykjavík, dags. hinn 2. júní 2017, um að vinna sameiginlega að þróun og skipulagningu á lóðum og löndum í Reykjavík sem eru í eigu eða umráðum ríkisins.

Sundurliðun 1

Tekjur A-hluta**I Skatttekjur****111 Skattar á tekjur og hagnað**

111.1.0	Tekjuskattur einstaklinga og staðgreiðsla	179.200,0	178.400,0
111.2.1	Tekjuskattur, lögaðilar	70.500,0	69.500,0
111.2.2	Sérstakur fjársýsluskattur	2.500,0	2.500,0
	Skattar á tekjur og hagnað, lögaðilar	73.000,0	72.000,0
111.3	Fjármagnstekjuskattur	28.500,0	27.500,0
	Skattar á tekjur og hagnað.	280.700,0	277.900,0

112 Skattar á launagreiðslur og vinnuafli

112.1	Markaðsgjald	761,3	751,0
112.6	Gjald til jöfn. og lækk. á örorkubyrði lífeyrissj.	4.481,7	4.527,0
112.7	Fjársýsluskattur, almennur	3.320,0	3.300,0
	Skattar á launagreiðslur og vinnuafli	8.563,0	8.578,0

113 Eignarskattar

113.3.1	Erfðafjárskattur	4.400,0	4.400,0
113.5.1	Skipulagsgjald	350,0	350,0
113.6.5	Brunabótamatsgjald	206,0	206,0
113.6.6	Fasteignamatsgjald	453,8	453,8
	Eignarsk., reglubundnir, ótaldir annars staðar	659,8	659,8
	Eignarskattar	5.409,8	5.409,8

114 Skattar á vöru og þjónustu

114.1.1	Virðisaukaskattur	239.000,0	236.000,0
114.1.4.1	Stimpilgjald	5.400,0	5.400,0
	Almennir skattar á vöru og þjónustu	244.400,0	241.400,0
114.2.1	Vörugjald af ökutækjum	9.500,0	9.350,0
114.2.2.1	Vörugjald af bensíni, almennt	5.200,0	5.200,0
114.2.2.2	Sérstakt vörugjald af blýlausu bensíni	8.400,0	8.400,0

Þingskjal 1

19

m.kr.		Rekstrar- grunnur	Greiðslu- grunnur
114.2.2.4	Kolefnisgjald	7.275,0	7.275,0
114.2.2.6	Oliugjald	12.700,0	12.600,0
114.2.3.1	Áfengisgjald	18.940,0	18.940,0
114.2.3.10	Tóbaksgjald	6.350,0	6.350,0
114.2.4.1	Skilagjald og umsýsluþóknun á einnota umbúðir	2.650,0	2.650,0
114.2.4.5	Úrvinnslugjald	1.796,4	1.796,4
114.2.5.5	Flutningsjöfnunargjald á olíuvörur	380,0	380,0
114.2.5.6	Jöfnunargjald vegna dreifingar raforku	970,0	970,0
114.2.7	Vörugjöld, eftirlitsgjöld	80,5	80,5
114.2.8	Vörugjöld af rafmagni og heitu vatni	527,0	527,0
114.2.9	Ýmis vörugjöld	14,0	14,0
	Vörugjöld	74.782,9	74.532,9
114.4.1	Eftirlitsgjald Fjármálaeftirlitsins	2.305,7	2.305,7
114.4.2	Ofanflóðasjóðsgjald	2.344,0	2.344,0
114.4.3	Byggingaröryggisgjald	505,0	505,0
114.4.9	Gistináttaskattur	1.600,0	1.560,0
	Sértækir þjónustuskattar	6.754,7	6.714,7
114.5.1.6	Kílómetragjald af ökutækjum	1.100,0	1.050,0
114.5.1.7	Bifreiðagjald	7.450,0	7.450,0
114.5.2	Neyslu- og leyfisskattar, aðrir en á bifreiðar	905,1	902,1
114.5.2.1.0	Leyfi fyrir atvinnustarfsemi og tengd leyfi	74,9	74,9
114.5.2.1.1	Skráningargjöld fyrirtækja	1.018,4	1.018,4
114.5.2.1.2	Eftirlitsgjöld á fyrirtæki	341,3	340,3
114.5.2.1.2.8	Lyfjaeftirlitsgjald	114,0	114,0
114.5.2.1.2.2	Leyfis- og árgjöld Póst- og fjarskiptastofnunar	182,7	182,7
114.5.2.1.2.2	Umferðaröryggisgjald	162,7	162,7
	Neyslu- og leyfisskattar	11.349,1	11.295,1
	Skattar á vöru og þjónustu	337.286,7	333.942,7
115	Skattar á alþjóðaverslun og viðskipti		
115.1	Tollar og önnur aðflutningsgjöld	2.122,0	2.122,0
116	Aðrir skattar		
116.1	Aðrir skattar á atvinnurekstur	656,4	656,4
116.1.6	Gjald á bankastarfsemi	10.250,0	10.250,0
116.1.7	Gjald á lánastofnanir til umboðsmanns skuldara	340,2	340,2
	Aðrir skattar á atvinnurekstur	11.246,6	11.246,6
116.2.81	Gjald í Framkvæmdasjóð aldraðra	2.531,4	2.359,5
116.2.82	Gjald vegna Ríkisútvarpsins ohf.	4.270,0	4.210,0
	Ýmsir skattar, ekki á atv.rekstur eða skattar ótilgr. a.s.	6.801,4	6.569,5

m.kr.		Rekstrar- grunnur	Greiðslu- grunnur
	Aðrir skattar	18.048,0	17.816,1
	Skatttekjur, samtals	652.129,5	645.768,6

II Tryggingagjöld

121 Tryggingagjöld vegna almannatrygginga

121.2.1.1	Tryggingagjald, almennt, hluti lífeyristrygginga	67.857,6	66.837,0
121.2.1.6	Tryggingagjald, almennt, hluti Fæðingarorlofssjóðs .	9.899,0	9.766,0
121.2.2.1	Hluti Atvinnuleysistrygg.sjóðs í atv.trygg.gjaldi	20.559,3	20.286,0
121.2.3.71	Ábyrgðargjald vegna launa	761,3	751,0
	Tryggingagjöld v. alm.trygginga, lögaðilar	99.077,2	97.640,0
121.3.0	Hluti Trygg.sj. sjálfst. starf. einstakl. í atv.trygg.gjaldi	111,9	110,0
121.8.1	Slysatryggingagjald vegna sjómanna	270,3	267,0
	Tryggingagjöld vegna almannatrygginga	99.459,4	98.017,0
	Tryggingagjöld, samtals	99.459,4	98.017,0

III Fjárframlög

132 Fjárframlög frá alþjóðastofnunum

132.1	Fjárframlög frá alþjóðastofn., rekstrarframlög	2.736,2	2.736,2
132.2	Fjárframlög frá alþj.stofn., fjárfestingarframl.	176,9	176,9
	Fjárframlög frá alþjóðastofnunum	2.913,1	2.913,1

133 Fjárframlög frá öðrum opinberum aðilum

133.1	Fjárframl. frá öðrum opinb. aðilum, rekst.framl.	236,7	236,7
133.1.1	Hluti sveitarfélaga í innheimtukostnaði	1.080,0	1.080,0
133.1.7	Viðbótarframl. sveitarfél. v. líf.skuldbind. grunnsk.kenn.	270,0	270,0
133.1.20	Fjárframlög frá hinu opinbera, rekstrarframlög	708,8	708,8
	Fjárframl. frá öðrum opinb. aðilum, rekst.framl.	2.295,5	2.295,5
133.2	Fjárframl. f. öðrum opinb. aðilum, fjárfest.framl.	19,1	19,1
	Fjárframlög frá öðrum opinberum aðilum	2.314,6	2.314,6
	Fjárframlög, samtals	5.227,7	5.227,7

m.kr.		Rekstrar- grunnur	Greiðslu- grunnur
IV	Aðrar tekjur		
141	Eignatekjur		
141.1.0.1	Vextir af skammtímakröfum,	2.305,0	2.305,0
141.1.0.2	Vaxtatekjur af endurlánum ríkissjóðs	2.653,0	1.689,0
141.1.0.3	Verðbótapáttur vaxtatekna vegna GFS-reikningsskila	286,0	286,0
141.1.2.1	Dráttarvextir af sköttum á tekjur og hagnað	5.100,0	4.600,0
141.1.3.1	Vaxtatekjur stofn. sem færast h. ríkissj. skv. GFS-reikningsskil,	1.879,5	1.879,5
	Vaxtatekjur	12.223,5	10.759,5
141.2.1	Arðgreiðslur frá erlendum aðilum,	100,0	100,0
141.2.2	Arðgreiðslur frá innlendum aðilum,	16.140,0	16.140,0
	Arðgreiðslur,	16.240,0	16.240,0
141.3	Hluti af tekjum B-hluta fyrirtækja,	2.490,0	2.490,0
141.5	Leigutekjur	151,0	151,0
141.5.20	Veiðigjald fyrir veiðiheimildir	10.000,0	10.190,0
	Leigutekjur,	10.151,0	10.341,0
	Eignatekjur	41.104,5	39.830,5
142	Sala á vöru og þjónustu		
142.2.1.1.1	Ríkisábyrgðargjald og áhættugjald v. ríkisábyrgða . .	1.100,0	1.100,0
142.2.1.2	Innritunargjöld í háskóla og framhaldsskóla,	1.309,3	1.309,3
142.2.1.4	Prófgjöld	50,1	50,1
142.2.1.5	Vottorðsgjöld,	133,9	133,9
142.2.1.6	Aðgangur að skrá,	556,4	556,4
142.2.1.7	Eftirlitsgjöld	1.562,7	1.562,7
142.2.1.8	Neyslu- og leyfisgjöld, ýmis,	1.504,6	1.481,6
142.2.1.8.8	Vegabréf	410,0	410,0
142.2.1.8.9	Ökuskírteini,	128,0	128,0
142.2.1.8.10	Þinglýsingar	275,0	275,0
142.2.2.1	Dómsmálagj. og gjöld fyrir embættisverk sýslum, . . .	900,0	900,0
	Neyslu- og leyfisgjöld,	7.930,0	7.907,0
142.3.1.0	Þjónusta,	13.596,1	13.596,1
142.3.2	Vörusala	4.467,7	4.467,7
142.3.3	Ýmsar tekjur	4.767,6	4.767,6
	Tilfall. sala stofn. ekki í mark.tengdri starfs,	22.831,4	22.831,4
	Sala á vöru og þjónustu,	30.761,4	30.738,4

m.kr.		Rekstrar- grunnur	Greiðslu- grunnur
143	Sektir og skaðabætur		
143.0	Sektir og skaðabætur ríkisaðila í A-hluta	29,7	29,7
143.1	Lögreglustjórasedktir og dómsektir	60,0	60,0
143.1.1	Lögreglustjórasedktir	1.010,0	1.010,0
143.1.2	Dómsektir	850,0	850,0
	Lögreglustjórasedktir og dómsektir	1.920,0	1.920,0
143.2	Sektir af skatttekjum	411,0	411,0
143.2.1	Skattsektir	100,0	100,0
	Sektir af skatttekjum	511,0	511,0
	Sektir og skaðabætur	2.460,7	2.460,7
144	Frjálsar tilfærsl. aðrar en fjárframl. (styrkir)		
144.1.2.0	Frjálsar tilfærsl. aðrar en styrkir, rekst.framl.	1.181,3	1.181,3
144.2	Frj. tilfærsl. aðrar en styrkir, fjárfest.framl.	102,8	102,8
144.2.4	Stöðugleikaframl. frá slitabúum til umsýslu hjá SÍ.	0,0	16.200,0
	Frj. tilfærsl. aðrar en styrkir, fjárfest.framl.	102,8	16.302,8
	Frjálsar tilfærsl. aðrar en fjárframl. (styrkir)	1.284,1	17.484,1
145	Ýmsar tekjur og óskilgreindar tekjur		
145.0	Ýmsar tekjur og óskilgr. tekj., ríkisaðilar í A-hl.	218,2	218,2
145.1.2.1	Innborganir í Ábyrgðasjóð launa úr gjaldþrotabúum	45,0	45,0
	Ýmsar tekjur og óskilgreindar tekjur.	263,2	263,2
147	Sala eigna		
147.1	Sala fasteigna.	400,0	400,0
147.3	Sala jarðeigna Jarðasjóðs	120,0	120,0
147.4	Sala á heimildum til losunar gróðurhúsalofttegunda	290,0	290,0
	Sala eigna	810,0	810,0
	Aðrar tekjur, samtals.	76.683,9	91.586,9
	Heildartekjur samtals	833.500,5	840.600,2

Sundurliðun 2

Fjárheimildir málefna sviða eftir málaflokkum og ráðuneytum**01 Alþingi og eftirlitsstofnanir þess****01.10 Alþingi***00 Æðsta stjórn ríkisins*

Rekstrarframlög	3.699,5
Rekstrartilfærslur	53,7
Fjárfestingarframlög	950,0
Heildargjöld	4.703,2
Fjármögnun:	
Rekstrartekjur	-27,7
Framlag úr ríkissjóði	4.675,5

01.20 Eftirlitsstofnanir Alþingis*00 Æðsta stjórn ríkisins*

Rekstrarframlög	955,7
Fjármögnun:	
Rekstrartekjur	-44,3
Framlag úr ríkissjóði	911,4

01 Alþingi og eftirlitsstofnanir þess, heildargjöld	5.658,9
Rekstrartekjur	-72,0
Greitt úr ríkissjóði	5.586,9

02 Dómstólar**02.10 Hæstiréttur***00 Æðsta stjórn ríkisins*

Rekstrarframlög	268,1
---------------------------	-------

Fjármögnun:

Framlag úr ríkissjóði	268,1
---------------------------------	-------

06 Dómsmálaráðuneyti

Rekstrarframlög	184,8
---------------------------	-------

Fjármögnun:

Rekstrartekjur	-1,2
--------------------------	------

Framlag úr ríkissjóði	183,6
---------------------------------	-------

02.20 Héraðsdómstólar*06 Dómsmálaráðuneyti*

Rekstrarframlög	1.752,0
---------------------------	---------

Fjármögnun:

Rekstrartekjur	-19,4
--------------------------	-------

Framlag úr ríkissjóði	1.732,6
---------------------------------	---------

02.30 Landsréttur*06 Dómsmálaráðuneyti*

Rekstrarframlög	681,0
---------------------------	-------

Fjármögnun:

Framlag úr ríkissjóði	681,0
---------------------------------	-------

02.40 Dómstólasýslan*06 Dómsmálaráðuneyti*

Rekstrarframlög 257,7

Fjármögnun:

Framlag úr ríkissjóði 257,7

02 Dómstólar, heildargjöld 3.143,6**Rekstrartekjur -20,6****Greitt úr ríkissjóði 3.123,0**

03 Æðsta stjórnarsýsla**03.10 Embætti forseta Íslands***00 Æðsta stjórn ríkisins*

Rekstrarframlög	303,0
---------------------------	-------

Fjármögnun:

Framlag úr ríkissjóði	303,0
---------------------------------	-------

03.20 Ríkisstjórn*00 Æðsta stjórn ríkisins*

Rekstrarframlög	461,0
---------------------------	-------

Fjármögnun:

Framlag úr ríkissjóði	461,0
---------------------------------	-------

03.30 Forsætisráðuneyti*01 Forsætisráðuneyti*

Rekstrarframlög	1.134,5
---------------------------	---------

Rekstrartilfærslur	40,8
------------------------------	------

Fjárfestingarframlög	150,0
--------------------------------	-------

Heildargjöld	1.325,3
-------------------------------	----------------

Fjármögnun:

Rekstrartekjur	-1,6
--------------------------	------

Framlag úr ríkissjóði	1.323,7
---------------------------------	---------

03 Æðsta stjórnarsýsla, heildargjöld	2.089,3
---	----------------

Rekstrartekjur	-1,6
---------------------------------	-------------

Greitt úr ríkissjóði	2.087,7
---------------------------------------	----------------

04 Utanríkismál**04.10 Utanríkisþjónusta og stjórnþjónsla utanríkismála***03 Utanríkisráðuneyti*

Rekstrarframlög	5.088,6
---------------------------	---------

Rekstrartilfærslur	96,3
------------------------------	------

Heildargjöld	5.184,9
-------------------------------	----------------

Fjármögnun:

Rekstrartekjur	-149,2
--------------------------	--------

Framlag úr ríkissjóði	5.035,7
---------------------------------	---------

04.20 Utanríkisviðskipti*03 Utanríkisráðuneyti*

Rekstrartilfærslur	752,0
------------------------------	-------

Fjármögnun:

Framlag úr ríkissjóði	752,0
---------------------------------	-------

04.30 Samstarf um öryggis- og varnarmál*03 Utanríkisráðuneyti*

Rekstrarframlög	125,7
---------------------------	-------

Rekstrartilfærslur	1.766,0
------------------------------	---------

Heildargjöld	1.891,7
-------------------------------	----------------

Fjármögnun:

Rekstrartekjur	-111,8
--------------------------	--------

Framlag úr ríkissjóði	1.779,9
---------------------------------	---------

m.kr.

04.40 Þróunarsamvinna*03 Utanríkisráðuneyti*

Rekstrarframlög	1.822,4
Rekstrartilfærslur	3.674,5
Heildargjöld	5.496,9

Fjármögnun:

Rekstrartekjur	-139,7
Framlag úr ríkissjóði	5.357,2

04.50 Samningsbundin framlög vegna fjölþjóðasamstarfs*03 Utanríkisráðuneyti*

Rekstrartilfærslur	1.459,3
------------------------------	---------

Fjármögnun:

Framlag úr ríkissjóði	1.459,3
---------------------------------	---------

04 Utanríkismál, heildargjöld	14.784,8
Rekstrartekjur	-400,7
Greitt úr ríkissjóði	14.384,1

05 Skatta-, eigna- og fjármálaumsýsla**05.10 Skattar og innheimta***09 Fjármála- og efnahagsráðuneyti*

Rekstrarframlög	7.879,9
Rekstrartilfærslur	26,1
Heildargjöld	7.906,0
Fjármögnun:	
Rekstrartekjur	-935,3
Framlag úr ríkissjóði	6.970,7

05.20 Eignaumsýsla ríkisins*09 Fjármála- og efnahagsráðuneyti*

Rekstrarframlög	5.233,5
Rekstrartilfærslur	17,6
Fjárfestingarframlög	827,4
Heildargjöld	6.078,5
Fjármögnun:	
Rekstrartekjur	-5.803,9
Framlag úr ríkissjóði	274,6

05.30 Fjármálaumsýsla ríkisins*09 Fjármála- og efnahagsráðuneyti*

Rekstrarframlög	4.198,2
Rekstrartilfærslur	13,4
Fjárfestingarframlög	73,5
Heildargjöld	4.285,1
Fjármögnun:	
Rekstrartekjur	-2.073,2
Framlag úr ríkissjóði	2.211,9

05.40 Stjórnarsýsla ríkisfjármála*09 Fjármála- og efnahagsráðuneyti*

Rekstrarframlög	2.915,0
Rekstrartilfærslur	603,5
Fjárfestingarframlög	12,0
Heildargjöld	3.530,5
Fjármögnun:	
Rekstrartekjur	-14,3
Framlag úr ríkissjóði	3.516,2

05 Skatta-, eigna- og fjármálaumsýsla, heildargjöld	21.800,1
Rekstrartekjur	-8.826,7
Greitt úr ríkissjóði	12.973,4

06 Hagskýrslugerð, grunnskrár og upplýsingamál**06.10 Hagskýrslugerð, grunnskrár og upplýsingamál***09 Fjármála- og efnahagsráðuneyti*

Rekstrarframlög	1.485,0
Rekstrartilfærslur	0,3
Heildargjöld	1.485,3

Fjármögnun:

Rekstrartekjur	-144,0
Framlag úr ríkissjóði	1.341,3

10 Samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneyti

Rekstrarframlög	2.085,2
---------------------------	---------

Fjármögnun:

Rekstrartekjur	-940,9
Framlag úr ríkissjóði	1.144,3

14 Umhverfis- og auðlindaráðuneyti

Rekstrarframlög	320,0
---------------------------	-------

Fjármögnun:

Rekstrartekjur	-3,1
Framlag úr ríkissjóði	316,9

06 Hagskýrslugerð, grunnskrár og upplýsingamál, heildargjöld	3.890,5
Rekstrartekjur	-1.088,0
Greitt úr ríkissjóði	2.802,5

07 Nýsköpun, rannsóknir og þekkingargreinar**07.10 Vísindi og samkeppnissjóðir í rannsóknum***02 Mennta- og menningarmálaráðuneyti*

Rekstrarframlög	171,1
Rekstrartilfærslur	35,0
Fjárfestingarframlög	18,0
Fjármagnstilfærslur	4.640,2
Heildargjöld	4.864,3
Fjármögnun:	
Rekstrartekjur	-222,8
Framlag úr ríkissjóði	4.641,5

04 Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti

Rekstrarframlög	17,1
Fjárfestingarframlög	18,0
Fjármagnstilfærslur	2.671,9
Heildargjöld	2.707,0
Fjármögnun:	
Rekstrartekjur	-33,4
Framlag úr ríkissjóði	2.673,6

07.20 Nýsköpun, samkeppni og þekkingargreinar*04 Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti*

Rekstrarframlög	1.942,8
Rekstrartilfærslur	1.561,0
Fjármagnstilfærslur	2.335,0
Heildargjöld	5.838,8
Fjármögnun:	
Rekstrartekjur	-1.266,3
Framlag úr ríkissjóði	4.572,5

07 Nýsköpun, rannsóknir og þekkingargreinar, heildargjöld	13.410,1
Rekstrartekjur	-1.522,5
Greitt úr ríkissjóði	11.887,6

08 Sveitarfélög og byggðamál**08.10 Framlög til sveitarfélaga***10 Samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneyti*

Rekstrartilfærslur	19.530,5
------------------------------	----------

Fjármögnun:

Framlag úr ríkissjóði	19.530,5
---------------------------------	----------

14 Umhverfis- og auðlindaráðuneyti

Rekstrartilfærslur	196,5
------------------------------	-------

Fjármögnun:

Framlag úr ríkissjóði	196,5
---------------------------------	-------

08.20 Byggðamál*10 Samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneyti*

Rekstrarframlög	100,0
---------------------------	-------

Rekstrartilfærslur	1.816,0
------------------------------	---------

Heildargjöld	1.916,0
-------------------------------	----------------

Fjármögnun:

Framlag úr ríkissjóði	1.916,0
---------------------------------	---------

08 Sveitarfélög og byggðamál, heildargjöld	21.643,0
---	-----------------

Rekstrartekjur	0,0
---------------------------------	------------

Greitt úr ríkissjóði	21.643,0
---------------------------------------	-----------------

09 Almanna- og réttaröryggi**09.10 Löggæsla***06 Dómsmálaráðuneyti*

Rekstrarframlög	14.403,6
Rekstrartilfærslur	240,8
Fjárfestingarframlög	204,2
Heildargjöld	14.848,6
Fjármögnun:	
Rekstrartekjur	-1.347,7
Framlag úr ríkissjóði	13.500,9

09.20 Landhelgi*06 Dómsmálaráðuneyti*

Rekstrarframlög	4.152,7
Fjárfestingarframlög	100,0
Fjármagnstilfærslur	18,5
Heildargjöld	4.271,2
Fjármögnun:	
Rekstrartekjur	-474,3
Framlag úr ríkissjóði	3.796,9

09.30 Ákærvald og réttarvarsla*01 Forsætisráðuneyti*

Rekstrarframlög	305,0
Fjármögnun:	
Rekstrartekjur	-18,4
Framlag úr ríkissjóði	286,6

06 Dómsmálaráðuneyti

Rekstrarframlög	1.189,1
---------------------------	---------

Fjármögnun:

Framlag úr ríkissjóði	1.189,1
---------------------------------	---------

09.40 Réttaraðstoð og bætur*06 Dómsmálaráðuneyti*

Rekstrarframlög	2.114,0
---------------------------	---------

Rekstrartilfærslur	102,4
------------------------------	-------

Heildargjöld	2.216,4
-------------------------------	----------------

Fjármögnun:

Rekstrartekjur	-435,4
--------------------------	--------

Framlag úr ríkissjóði	1.781,0
---------------------------------	---------

09.50 Fullnustumál*06 Dómsmálaráðuneyti*

Rekstrarframlög	1.949,5
---------------------------	---------

Rekstrartilfærslur	3,7
------------------------------	-----

Fjárfestingarframlög	10,0
--------------------------------	------

Heildargjöld	1.963,2
-------------------------------	----------------

Fjármögnun:

Rekstrartekjur	-128,5
--------------------------	--------

Framlag úr ríkissjóði	1.834,7
---------------------------------	---------

09 Almanna- og réttaröryggi, heildargjöld	24.793,5
--	-----------------

Rekstrartekjur	-2.404,3
---------------------------------	-----------------

Greitt úr ríkissjóði	22.389,2
---------------------------------------	-----------------

10 Rétt. einstakl., trúmál og stjórnþýsla dómsmála**10.10 Persónuvernd***06 Dómsmálaráðuneyti*

Rekstrarframlög	209,0
---------------------------	-------

Fjármögnun:

Rekstrartekjur	-3,2
--------------------------	------

Framlag úr ríkissjóði	205,8
---------------------------------	-------

10.20 Trúmál*06 Dómsmálaráðuneyti*

Rekstrarframlög	3.158,6
---------------------------	---------

Rekstrartilfærslur	3.348,1
------------------------------	---------

Heildargjöld	6.506,7
-------------------------------	----------------

Fjármögnun:

Rekstrartekjur	-233,3
--------------------------	--------

Framlag úr ríkissjóði	6.273,4
---------------------------------	---------

10.30 Sýslumenn*06 Dómsmálaráðuneyti*

Rekstrarframlög	2.871,9
---------------------------	---------

Fjármögnun:

Rekstrartekjur	-70,6
--------------------------	-------

Framlag úr ríkissjóði	2.801,3
---------------------------------	---------

10.40 Stjórnsýsla dómsmálaráðuneytis*06 Dómsmálaráðuneyti*

Rekstrarframlög	863,4
Rekstrartilfærslur	98,6
Heildargjöld	962,0
Fjármögnun:	
Rekstrartekjur	-69,4
Framlag úr ríkissjóði	892,6

10.50 Útlendingamál*06 Dómsmálaráðuneyti*

Rekstrarframlög	3.673,0
Fjármögnun:	
Rekstrartekjur	-25,7
Framlag úr ríkissjóði	3.647,3

10 Rétt. einstakl., trúmál og stjórnsýsla dómsmála, heildargjöld	14.222,6
Rekstrartekjur	-402,2
Greitt úr ríkissjóði	13.820,4

11 Samgöngu- og fjarskiptamál

11.10 Samgöngur

10 Samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneyti

Rekstrarframlög	11.597,2
Rekstrartilfærslur	2.296,3
Fjárfestingarframlög	20.177,5
Fjármagnstilfærslur	317,7
Heildargjöld	34.388,7
Fjármögnun:	
Rekstrartekjur	-1.527,6
Framlag úr ríkissjóði	32.861,1

11.20 Fjarskipti

10 Samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneyti

Rekstrarframlög	874,3
Rekstrartilfærslur	45,7
Fjármagnstilfærslur	505,0
Heildargjöld	1.425,0
Fjármögnun:	
Rekstrartekjur	-33,6
Framlag úr ríkissjóði	1.391,4

11.30 Stjórnsýsla samgönguráðuneytis

10 Samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneyti

Rekstrarframlög	713,4
Rekstrartilfærslur	96,9
Heildargjöld	810,3
Fjármögnun:	
Rekstrartekjur	-62,4
Framlag úr ríkissjóði	747,9

	m.kr.
11 Samgöngu- og fjarskiptamál, heildargjöld	36.624,0
Rekstrartekjur	-1.623,6
Greitt úr ríkissjóði	35.000,4

12 Landbúnaður**12.10 Stjórnun landbúnaðarmála***04 Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti*

Rekstrarframlög	1.752,5
Rekstrartilfærslur	14.007,5
Heildargjöld	15.760,0

Fjármögnun:

Rekstrartekjur	-467,5
Framlag úr ríkissjóði	15.292,5

12.20 Rannsóknir, þróun og nýsköpun í landbúnaðarmálum*04 Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti*

Rekstrarframlög	55,7
Rekstrartilfærslur	150,6
Heildargjöld	206,3

Fjármögnun:

Framlag úr ríkissjóði	206,3
---------------------------------	-------

12 Landbúnaður, heildargjöld	15.966,3
Rekstrartekjur	-467,5
Greitt úr ríkissjóði	15.498,8

13 Sjávarútvegur og fiskeldi

13.10 Stjórnun sjávarútvegs og fiskeldis

04 Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti

Rekstrarframlög	1.158,7
Rekstrartilfærslur	182,4
Heildargjöld	1.341,1
Fjármögnun:	
Rekstrartekjur	-173,3
Framlag úr ríkissjóði	1.167,8

13.20 Rannsóknir, þróun og nýsköpun í sjávarútvegi

04 Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti

Rekstrarframlög	4.489,8
Rekstrartilfærslur	220,1
Fjármagnstilfærslur	583,0
Heildargjöld	5.292,9
Fjármögnun:	
Rekstrartekjur	-2.295,6
Framlag úr ríkissjóði	2.997,3

13 Sjávarútvegur og fiskeldi, heildargjöld	6.634,0
Rekstrartekjur	-2.468,9
Greitt úr ríkissjóði	4.165,1

14 Ferðaþjónusta**14.10 Stjórnun ferðamála***04 Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti*

Rekstrarframlög	337,4
Rekstrartilfærslur	139,3
Fjárfestingarframlög	19,0
Fjármagnstilfærslur	745,4
Heildargjöld	1.241,1
Fjármögnun:	
Rekstrartekjur	-23,2
Framlag úr ríkissjóði	1.217,9

14.20 Rannsóknir, þróun og nýsköpun í ferðamálum*04 Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti*

Rekstrarframlög	131,8
Rekstrartilfærslur	908,8
Heildargjöld	1.040,6
Fjármögnun:	
Framlag úr ríkissjóði	1.040,6

14 Ferðaþjónusta, heildargjöld	2.281,7
Rekstrartekjur	-23,2
Greitt úr ríkissjóði	2.258,5

15 Orkumál**15.10 Stjórnun og þróun orkumála***04 Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti*

Rekstrarframlög	748,8
---------------------------	-------

Rekstrartilfærslur	3.311,2
------------------------------	---------

Heildargjöld	4.060,0
-------------------------------	----------------

Fjármögnun:

Rekstrartekjur	-222,5
--------------------------	--------

Framlag úr ríkissjóði	3.837,5
---------------------------------	---------

15 Orkumál, heildargjöld	4.060,0
---	----------------

Rekstrartekjur	-222,5
---------------------------------	---------------

Greitt úr ríkissjóði	3.837,5
---------------------------------------	----------------

16 Markaðseftirlit, neytendamál og stj.sýsla atv.mála**16.10 Markaðseftirlit og neytendamál***04 Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti*

Rekstrarframlög	735,8
Rekstrartilfærslur	8,3
Heildargjöld	744,1

Fjármögnun:

Rekstrartekjur	-35,8
Framlag úr ríkissjóði	708,3

09 Fjármála- og efnahagsráðuneyti

Rekstrarframlög	2.369,7
---------------------------	---------

Fjármögnun:

Rekstrartekjur	-64,0
Framlag úr ríkissjóði	2.305,7

16.20 Stjórnarsýsla atvinnumála og nýsköpunar*04 Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti*

Rekstrarframlög	1.310,5
Rekstrartilfærslur	198,2
Heildargjöld	1.508,7

Fjármögnun:

Rekstrartekjur	-139,6
Framlag úr ríkissjóði	1.369,1

16 Markaðseftirlit, neytendamál og stj.sýsla atv.mála, heildargjöld	4.622,5
Rekstrartekjur	-239,4
Greitt úr ríkissjóði	4.383,1

17 Umhverfismál

17.10 Náttúruvernd, skógrækt og landgræðsla

14 Umhverfis- og auðlindaráðuneyti

Rekstrarframlög	2.507,4
Rekstrartilfærslur	831,6
Fjárfestingarframlög	806,3
Heildargjöld	4.145,3
Fjármögnun:	
Rekstrartekjur	-859,7
Framlag úr ríkissjóði	3.285,6

17.20 Rannsóknir og vöktun á náttúru Íslands

14 Umhverfis- og auðlindaráðuneyti

Rekstrarframlög	3.135,2
Rekstrartilfærslur	175,3
Heildargjöld	3.310,5
Fjármögnun:	
Rekstrartekjur	-1.555,2
Framlag úr ríkissjóði	1.755,3

17.30 Meðhöndlun úrgangs

14 Umhverfis- og auðlindaráðuneyti

Rekstrarframlög	1.844,1
Rekstrartilfærslur	2.650,0
Heildargjöld	4.494,1
Fjármögnun:	
Rekstrartekjur	-70,0
Framlag úr ríkissjóði	4.424,1

17.40 Varnir vegna náttúruvá*14 Umhverfis- og auðlindaráðuneyti*

Fjárfestingarframlög	146,8
Fjármagnstilfærslur	1.102,2
Heildargjöld	1.249,0
Fjármögnun:	
Rekstrartekjur	-660,0
Framlag úr ríkissjóði	589,0

17.50 Stjórnsýsla umhverfismála*14 Umhverfis- og auðlindaráðuneyti*

Rekstrarframlög	3.353,8
Rekstrartilfærslur	372,8
Heildargjöld	3.726,6
Fjármögnun:	
Rekstrartekjur	-270,8
Framlag úr ríkissjóði	3.455,8

17 Umhverfismál, heildargjöld	16.925,5
Rekstrartekjur	-3.415,7
Greitt úr ríkissjóði	13.509,8

18 Menning, listir, íþróttá- og æskulýðsmál

18.10 Safnamál

02 Mennta- og menningarmálaráðuneyti

Rekstrarframlög	3.229,8
Rekstrartilfærslur	283,4
Fjárfestingarframlög	48,9
Fjármagnstilfærslur	4,7
Heildargjöld	3.566,8
Fjármögnun:	
Rekstrartekjur	-495,4
Framlag úr ríkissjóði	3.071,4

18.20 Menningarstofnanir

02 Mennta- og menningarmálaráðuneyti

Rekstrarframlög	4.306,6
Rekstrartilfærslur	319,9
Fjárfestingarframlög	25,5
Fjármagnstilfærslur	5,2
Heildargjöld	4.657,2
Fjármögnun:	
Rekstrartekjur	-835,0
Framlag úr ríkissjóði	3.822,2

18.30 Menningarsjóðir

02 Mennta- og menningarmálaráðuneyti

Rekstrarframlög	62,3
Rekstrartilfærslur	3.115,5
Fjárfestingarframlög	17,7
Fjármagnstilfærslur	299,4
Heildargjöld	3.494,9

Fjármögnun:

Rekstrartekjur	-56,6
Framlag úr ríkissjóði	3.438,3

18.40 Íþróttá- og æskulýðsmál

02 Mennta- og menningarmálaráðuneyti

Rekstrarframlög	35,1
Rekstrartilfærslur	1.070,6
Fjármagnstilfærslur	23,8
Heildargjöld	1.129,5

Fjármögnun:

Framlag úr ríkissjóði	1.129,5
---------------------------------	---------

18 Menning, listir, íþróttá- og æskulýðsmál, heildargjöld	12.848,4
Rekstrartekjur	-1.387,0
Greitt úr ríkissjóði	11.461,4

19 Fjölmíðlun**19.10 Fjölmíðlun***02 Mennta- og menningarmálaráðuneyti*

Rekstrarframlög 4.164,6

Fjármögnun:

Framlag úr ríkissjóði 4.164,6

19 Fjölmíðlun, heildargjöld 4.164,6**Rekstrartekjur 0,0****Greitt úr ríkissjóði 4.164,6**

20 Framhaldsskólastig**20.10 Framhaldsskólar***02 Mennta- og menningarmálaráðuneyti*

Rekstrarframlög	28.322,6
Rekstrartilfærslur	680,7
Fjárfestingarframlög	223,8
Fjármagnstilfærslur	286,4
Heildargjöld	29.513,5
Fjármögnun:	
Rekstrartekjur	-1.531,2
Framlag úr ríkissjóði	27.982,3

20.20 Tónlistarfræðsla*02 Mennta- og menningarmálaráðuneyti*

Rekstrartilfærslur	545,3
Fjármögnun:	
Framlag úr ríkissjóði	545,3

20.30 Vinnustaðanám og styrkir*02 Mennta- og menningarmálaráðuneyti*

Rekstrartilfærslur	242,6
Fjármögnun:	
Framlag úr ríkissjóði	242,6

20.40 Jöfnun námskostnaðar*02 Mennta- og menningarmálaráðuneyti*

Rekstrartilfærslur	628,6
Fjármögnun:	
Framlag úr ríkissjóði	628,6

	m.kr.
20 Framhaldsskólastig, heildargjöld	30.930,0
Rekstrartekjur	-1.531,2
Greitt úr ríkissjóði	29.398,8

21 Háskólastig**21.10 Háskólar***02 Mennta- og menningarmálaráðuneyti*

Rekstrarframlög	29.658,2
Rekstrartilfærslur	339,9
Fjárfestingarframlög	1.770,0
Heildargjöld	31.768,1
Fjármögnun:	
Rekstrartekjur	-8.113,4
Framlag úr ríkissjóði	23.654,7

21.20 Rannsóknastarfsemi á háskólastigi*02 Mennta- og menningarmálaráðuneyti*

Rekstrarframlög	2.722,7
Rekstrartilfærslur	454,2
Heildargjöld	3.176,9
Fjármögnun:	
Rekstrartekjur	-1.295,0
Framlag úr ríkissjóði	1.881,9

04 Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti

Rekstrarframlög	173,9
Fjármögnun:	
Framlag úr ríkissjóði	173,9

21.30 Stuðningur við námsmenn*02 Mennta- og menningarmálaráðuneyti*

Rekstrartilfærslur 7.965,9

Fjármögnun:

Framlag úr ríkissjóði 7.965,9

21 Háskólastig, heildargjöld 43.084,8**Rekstrartekjur -9.408,4****Greitt úr ríkissjóði 33.676,4**

22 Önnur skólastig og stjórnýsla mennta- og menn.mála**22.10 Leikskóla- og grunnskólastig***02 Mennta- og menningarmálaráðuneyti*

Rekstrarframlög	100,8
Rekstrartilfærslur	168,4
Heildargjöld	269,2

Fjármögnun:

Framlag úr ríkissjóði	269,2
---------------------------------	-------

22.20 Framhaldsfræðsla og menntun óflokkuð á skólastig*02 Mennta- og menningarmálaráðuneyti*

Rekstrarframlög	537,0
Rekstrartilfærslur	1.478,6
Heildargjöld	2.015,6

Fjármögnun:

Rekstrartekjur	-100,2
Framlag úr ríkissjóði	1.915,4

22.30 Stjórnýsla mennta- og menningarmála*02 Mennta- og menningarmálaráðuneyti*

Rekstrarframlög	2.946,9
Rekstrartilfærslur	109,0
Heildargjöld	3.055,9

Fjármögnun:

Rekstrartekjur	-631,2
Framlag úr ríkissjóði	2.424,7

22 Önnur skólastig og stjórnýsla mennta- og menn.mála, heildargjöld . .	5.340,7
Rekstrartekjur	-731,4
Greitt úr ríkissjóði	4.609,3

23 Sjúkrahúspjónusta

23.10 Sérhæfð sjúkrahúspjónusta

08 Velferðarráðuneyti

Rekstrarframlög	72.930,4
Rekstrartilfærslur	54,3
Fjárfestingarframlög	4.301,9
Heildargjöld	77.286,6
Fjármögnun:	
Rekstrartekjur	-5.881,3
Framlag úr ríkissjóði	71.405,3

23.20 Almenn sjúkrahúspjónusta

08 Velferðarráðuneyti

Rekstrarframlög	8.888,8
Fjárfestingarframlög	66,7
Heildargjöld	8.955,5
Fjármögnun:	
Rekstrartekjur	-904,4
Framlag úr ríkissjóði	8.051,1

23.30 Erlend sjúkrahúspjónusta

08 Velferðarráðuneyti

Rekstrartilfærslur	2.311,7
Fjármögnun:	
Framlag úr ríkissjóði	2.311,7

23 Sjúkrahúspjónusta, heildargjöld	88.553,8
Rekstrartekjur	-6.785,7
Greitt úr ríkissjóði	81.768,1

24 Heilbrigðisþjónusta utan sjúkrahúsa**24.10 Heilsugæsla***08 Velferðarráðuneyti*

Rekstrarframlög	23.196,0
Rekstrartilfærslur	12,7
Fjárfestingarframlög	31,3
Heildargjöld	23.240,0
Fjármögnun:	
Rekstrartekjur	-1.268,3
Framlag úr ríkissjóði	21.971,7

24.20 Sérfræðiþjónusta og hjúkrun*08 Velferðarráðuneyti*

Rekstrarframlög	11,6
Rekstrartilfærslur	16.296,3
Heildargjöld	16.307,9
Fjármögnun:	
Framlag úr ríkissjóði	16.307,9

24.30 Sjúkraþjálfun, iðjuþjálfun og talþjálfun*08 Velferðarráðuneyti*

Rekstrarframlög	408,0
Rekstrartilfærslur	4.218,4
Heildargjöld	4.626,4
Fjármögnun:	
Rekstrartekjur	-224,1
Framlag úr ríkissjóði	4.402,3

24.40 Sjúkraflutningar*08 Velferðarráðuneyti*

Rekstrarframlög	1.530,5
---------------------------	---------

Rekstrartilfærslur	823,5
------------------------------	-------

Heildargjöld	2.354,0
-------------------------------	----------------

Fjármögnun:

Framlag úr ríkissjóði	2.354,0
---------------------------------	---------

24 Heilbrigðisþjónusta utan sjúkrahúsa, heildargjöld	46.528,3
---	-----------------

Rekstrartekjur	-1.492,4
---------------------------------	-----------------

Greitt úr ríkissjóði	45.035,9
---------------------------------------	-----------------

25 Hjúkrunar- og endurhæfingarþjónusta**25.10 Hjúkrunar- og dvalarrými***08 Velferðarráðuneyti*

Rekstrarframlög	38.124,2
Rekstrartilfærslur	895,0
Fjárfestingarframlög	911,0
Fjármagnstilfærslur	1.518,4
Heildargjöld	41.448,6
Fjármögnun:	
Rekstrartekjur	-2.547,8
Framlag úr ríkissjóði	38.900,8

25.20 Endurhæfingarþjónusta*08 Velferðarráðuneyti*

Rekstrarframlög	4.986,0
Rekstrartilfærslur	42,0
Heildargjöld	5.028,0
Fjármögnun:	
Framlag úr ríkissjóði	5.028,0

25 Hjúkrunar- og endurhæfingarþjónusta, heildargjöld	46.476,6
Rekstrartekjur	-2.547,8
Greitt úr ríkissjóði	43.928,8

26 Lyf og lækningavörur**26.10 Lyf***08 Velferðarráðuneyti*

Rekstrarframlög	5.725,7
---------------------------	---------

Rekstrartilfærslur	9.465,8
------------------------------	---------

Heildargjöld	15.191,5
-------------------------------	-----------------

Fjármögnun:

Framlag úr ríkissjóði	15.191,5
---------------------------------	----------

26.30 Hjálpartæki*08 Velferðarráðuneyti*

Rekstrartilfærslur	4.214,1
------------------------------	---------

Fjármögnun:

Framlag úr ríkissjóði	4.214,1
---------------------------------	---------

26 Lyf og lækningavörur, heildargjöld	19.405,6
--	-----------------

Rekstrartekjur	0,0
---------------------------------	------------

Greitt úr ríkissjóði	19.405,6
---------------------------------------	-----------------

27 Örorða og málefni fatlaðs fólks**27.10 Bætur skv. lögum um almannatryggingar, örorkulífeyrir***08 Velferðarráðuneyti*

Rekstrartilfærslur	40.537,9
------------------------------	----------

Fjármögnun:

Framlag úr ríkissjóði	40.537,9
---------------------------------	----------

27.20 Bætur skv. lögum um félagslega aðstoð, örorka*08 Velferðarráðuneyti*

Rekstrartilfærslur	14.560,8
------------------------------	----------

Fjármögnun:

Framlag úr ríkissjóði	14.560,8
---------------------------------	----------

27.30 Málefni fatlaðs fólks*08 Velferðarráðuneyti*

Rekstrarframlög	177,2
---------------------------	-------

Rekstrartilfærslur	316,0
------------------------------	-------

Heildargjöld	493,2
-------------------------------	--------------

Fjármögnun:

Framlag úr ríkissjóði	493,2
---------------------------------	-------

27.40 Aðrar örorkugreiðslur (Önnur velferðarmál, lífeyristrygg.)*08 Velferðarráðuneyti*

Rekstrartilfærslur	161,6
------------------------------	-------

Fjármögnun:

Framlag úr ríkissjóði	161,6
---------------------------------	-------

27.50 Jöfnun á örorkubyrði almennra lífeyrissjóða*09 Fjármála- og efnahagsráðuneyti*

Rekstrartilfærslur	4.527,0
------------------------------	---------

Fjármögnun:

Framlag úr ríkissjóði	4.527,0
---------------------------------	---------

27 Örorka og málefni fatlaðs fólks, heildargjöld	60.280,5
---	-----------------

Rekstrartekjur	0,0
---------------------------------	------------

Greitt úr ríkissjóði	60.280,5
---------------------------------------	-----------------

28 Málefni aldraðra**28.10 Bætur skv. lögum um almannatryggingar, lífeyrir aldraðra***08 Velferðarráðuneyti*

Rekstrartilfærslur	67.872,2
------------------------------	----------

Fjármögnun:

Framlag úr ríkissjóði	67.872,2
---------------------------------	----------

28.20 Bætur skv. lögum um félagslega aðstoð, öldrun*08 Velferðarráðuneyti*

Rekstrartilfærslur	6.451,8
------------------------------	---------

Fjármögnun:

Framlag úr ríkissjóði	6.451,8
---------------------------------	---------

28.30 Þjónusta við aldraða og aðrar greiðslur, óta.*08 Velferðarráðuneyti*

Rekstrarframlög	3,5
---------------------------	-----

Rekstrartilfærslur	21,5
------------------------------	------

Heildargjöld	25,0
-------------------------------	-------------

Fjármögnun:

Rekstrartekjur	-2,1
--------------------------	------

Framlag úr ríkissjóði	22,9
---------------------------------	------

28 Málefni aldraðra, heildargjöld	74.349,0
--	-----------------

Rekstrartekjur	-2,1
---------------------------------	-------------

Greitt úr ríkissjóði	74.346,9
---------------------------------------	-----------------

29 Fjölskyldumál**29.10 Barnabætur***09 Fjármála- og efnahagsráðuneyti*

Rekstrartilfærslur	10.528,0
------------------------------	----------

Fjármögnun:

Framlag úr ríkissjóði	10.528,0
---------------------------------	----------

29.20 Fæðingarorlof*08 Velferðarráðuneyti*

Rekstrarframlög	107,5
---------------------------	-------

Rekstrartilfærslur	11.464,3
------------------------------	----------

Heildargjöld	11.571,8
-------------------------------	-----------------

Fjármögnun:

Rekstrartekjur	-1,2
--------------------------	------

Framlag úr ríkissjóði	11.570,6
---------------------------------	----------

29.30 Bætur skv. lögum um félagslega aðstoð, fjölskyldur*08 Velferðarráðuneyti*

Rekstrartilfærslur	418,0
------------------------------	-------

Fjármögnun:

Framlag úr ríkissjóði	418,0
---------------------------------	-------

29.40 Annar stuðningur við fjölskyldur og börn*01 Forsætisráðuneyti*

Rekstrarframlög	54,3
---------------------------	------

Fjármögnun:

Rekstrartekjur	-1,0
--------------------------	------

Framlag úr ríkissjóði	53,3
---------------------------------	------

08 Velferðarráðuneyti

Rekstrarframlög	3.210,5
Rekstrartilfærslur	2.632,8
Fjárfestingarframlög	225,0
Heildargjöld	6.068,3

Fjármögnun:

Rekstrartekjur	-56,9
Framlag úr ríkissjóði	6.011,4

10 Samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneyti

Rekstrartilfærslur	291,6
------------------------------	-------

Fjármögnun:

Framlag úr ríkissjóði	291,6
---------------------------------	-------

29.50 Bætur til eftirlifenda*08 Velferðarráðuneyti*

Rekstrartilfærslur	503,6
------------------------------	-------

Fjármögnun:

Framlag úr ríkissjóði	503,6
---------------------------------	-------

29.60 Bætur vegna veikinda og slysa*08 Velferðarráðuneyti*

Rekstrarframlög	75,7
Rekstrartilfærslur	1.890,3
Heildargjöld	1.966,0

Fjármögnun:

Rekstrartekjur	-65,0
Framlag úr ríkissjóði	1.901,0

29.70 Málefni innflytjenda og flóttamanna*08 Velferðarráðuneyti*

Rekstrarframlög	397,5
---------------------------	-------

Rekstrartilfærslur	13,3
------------------------------	------

Heildargjöld	410,8
-------------------------------	--------------

Fjármögnun:

Framlag úr ríkissjóði	410,8
---------------------------------	-------

29 Fjölskyldumál, heildargjöld	31.812,4
---	-----------------

Rekstrartekjur	-124,1
---------------------------------	---------------

Greitt úr ríkissjóði	31.688,3
---------------------------------------	-----------------

30 Vinnumarkaður og atvinnuleysi**30.10 Vinnumál og atvinnuleysi***08 Velferðarráðuneyti*

Rekstrarframlög	3.027,8
Rekstrartilfærslur	14.931,5
Heildargjöld	17.959,3

Fjármögnun:

Rekstrartekjur	-1.768,0
Framlag úr ríkissjóði	16.191,3

30.20 Vinnumarkaður*08 Velferðarráðuneyti*

Rekstrarframlög	1.061,2
Rekstrartilfærslur	140,8
Heildargjöld	1.202,0

Fjármögnun:

Rekstrartekjur	-404,2
Framlag úr ríkissjóði	797,8

30 Vinnumarkaður og atvinnuleysi, heildargjöld 19.161,3

Rekstrartekjur -2.172,2

Greitt úr ríkissjóði 16.989,1

31 Húsnæðisstuðningur**31.10 Húsnæðisstuðningur***08 Velferðarráðuneyti*

Rekstrarframlög	136,3
Rekstrartilfærslur	6.289,5
Fjármagnstilfærslur	2.966,8
Heildargjöld	9.392,6

Fjármögnun:

Framlag úr ríkissjóði	10.058,7
Viðskiptahreyfingar	-666,1

09 Fjármála- og efnahagsráðuneyti

Rekstrartilfærslur	4.000,0
------------------------------	---------

Fjármögnun:

Framlag úr ríkissjóði	4.000,0
---------------------------------	---------

31 Húsnæðisstuðningur, heildargjöld 13.392,6

Rekstrartekjur	0,0
Greitt úr ríkissjóði	14.058,7
Viðskiptahreyfingar	-666,1

32 Lýðheilsa og stjórnsýsla velferðarmála**32.10 Lýðheilsa, forvarnir og eftirlit***08 Velferðarráðuneyti*

Rekstrarframlög	2.364,7
Rekstrartilfærslur	279,8
Heildargjöld	2.644,5
Fjármögnun:	
Rekstrartekjur	-538,8
Framlag úr ríkissjóði	2.105,7

32.20 Jafnréttismál*08 Velferðarráðuneyti*

Rekstrarframlög	135,0
Rekstrartilfærslur	109,5
Heildargjöld	244,5
Fjármögnun:	
Rekstrartekjur	-22,2
Framlag úr ríkissjóði	222,3

32.30 Stjórnsýsla velferðarmála*08 Velferðarráðuneyti*

Rekstrarframlög	5.228,7
Rekstrartilfærslur	401,0
Heildargjöld	5.629,7
Fjármögnun:	
Rekstrartekjur	-809,7
Framlag úr ríkissjóði	4.820,0

32 Lýðheilsa og stjórnsýsla velferðarmála, heildargjöld	8.518,7
Rekstrartekjur	-1.370,7
Greitt úr ríkissjóði	7.148,0

33 Fjármagnskostnaður, ábyrgðir og lífeyrisskuldbindi**33.10 Fjármagnskostnaður***19 Vaxtagjöld ríkissjóðs*

Rekstrarframlög	58.585,0
---------------------------	----------

Fjármögnun:

Framlag úr ríkissjóði	58.996,0
---------------------------------	----------

Viðskiptahreyfingar	-411,0
-------------------------------	--------

33.20 Ríkisábyrgðir*09 Fjármála- og efnahagsráðuneyti*

Fjárfestingarframlög	110,0
--------------------------------	-------

Fjármögnun:

Framlag úr ríkissjóði	20,0
---------------------------------	------

Viðskiptahreyfingar	90,0
-------------------------------	------

33.30 Lífeyrisskuldbindingar*09 Fjármála- og efnahagsráðuneyti*

Rekstrarframlög	15.803,5
---------------------------	----------

Fjármögnun:

Framlag úr ríkissjóði	17.463,5
---------------------------------	----------

Viðskiptahreyfingar	-1.660,0
-------------------------------	----------

33 Fjármagnskostnaður, ábyrgðir og lífeyrisskuldbindi, heildargjöld	74.498,5
--	-----------------

Rekstrartekjur	0,0
---------------------------------	------------

Greitt úr ríkissjóði	76.479,5
---------------------------------------	-----------------

Viðskiptahreyfingar	-1.981,0
--------------------------------------	-----------------

34 Almennur varasjóður og sértækar fjárráðstafanir**34.10 Almennur varasjóður***09 Fjármála- og efnahagsráðuneyti*

Rekstrarframlög	6.200,0
Rekstrartilfærslur	2.640,0
Heildargjöld	8.840,0

Fjármögnun:

Rekstrartekjur	-340,0
Framlag úr ríkissjóði	8.500,0

34.20 Sértækar fjárráðstafanir*09 Fjármála- og efnahagsráðuneyti*

Rekstrartilfærslur	173,0
Fjárfestingarframlög	308,0
Heildargjöld	481,0

Fjármögnun:

Framlag úr ríkissjóði	481,0
---------------------------------	-------

34 Almennur varasjóður og sértækar fjárráðstafanir, heildargjöld	9.321,0
Rekstrartekjur	-340,0
Greitt úr ríkissjóði	8.981,0

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Inngangur

Samkvæmt 42. gr. stjórnarskrárinnar ber að leggja frumvarp til fjárlaga fyrir Alþingi þegar það kemur saman og í 25. gr. þingskapalaga er kveðið á um að frumvarpið skuli lagt fram á fyrsta fundi þingsins.

Samkvæmt lögum um opinber fjármál skal frumvarp til fjárlaga sett fram á grundvelli þingsályktunar um fjármálaáætlun og skal það að efni til vera í samræmi við markmið hennar, sbr. 5. og 14. gr. laganna. Það fjárlagafrumvarp sem hér er lagt fram er í samræmi við þetta grundvallað á fjármálaáætlun fyrir árin 2018-2022, sem lögð var fram af ríkisstjórn Íslands í marsmánuði og samþykkt á Alþingi í byrjun júní.

Um meginefni fjárlagafrumvarpsins er fjallað í fjárlaganefnd Alþingis. Fjallað er um nauðsynlegar lagabreytingar vegna tekjuhlíðar fjárlaga og breytingar á almennum lögum sem tengjast afgreiðslu fjárlaga á annan hátt í öðrum nefndum Alþingis og eru framangreind frumvörp jafnan afgreidd í desember.

Efnisskipan frumvarps til fjárlaga

Í frumvarpinu eru alls sex lagagreinar ásamt tveimur nánari sundurliðunum, sem jafnframt hafa lagagildi, fyrir tekju- og útgjaldahlíð frumvarpsins.

Efni lagaákvæðanna er sem hér segir:

- Í 1. gr. er birt fjárstreymisyfirlit yfir meginflokkun tekna og hagræna skiptingu útgjaldabátta ríkissjóðs á þjóðhagsgrunni samkvæmt svonefndum GFS reikningsskilastaðli frá Alþjóðdagjaldeyrissjóðnum (e. Government Finance Statistics) sem sýnir efnahagsleg áhrif ríkisfjármála á aðra geira hagkerfisins. Þá er sett fram hvaða breytingar á peningalegum eignum og skuldum felast í heildarafkomu fjárlagaársins.
- Í 2. gr. er yfirlit yfir sjóðstreymi ríkissjóðs. Niðurstaða rekstrar- og fjárfestinga-hreyfinga er hreinn lánsfjárjöfnuður sem þykir gefa góða mynd af skammtímaáhrifum ríkisfjármálanna á efnahagslífið.
- Í 3. gr. er yfirlit yfir skiptingu fjárheimilda A-hluta ríkissjóðs til málefnasviða greindar í rekstur, rekstrartilfærslur, fjármagnstíl færslur og fjárfestingu. Þar eru líka sýndar áætlaðar rekstrartekjur og áætluð heildargjöld fyrir hvert málefnasvið.
- Í 4. gr. er yfirlit yfir fjárheimildir A-hluta ríkissjóðs til málefnasviða og málaflokka sundurgreindum eftir ráðuneytum. Með þessu er ábyrgðarsvið og hlutdeild hvers ráðuneytis innan málefnasviðs skýr en útgjöld á einstökum málefnasviðum geta fallið undir fleiri en eitt ráðuneyti.

- Í 5. gr. er greint frá heimildum fjármála- og efnahagsráðherra til töku nýrra lána og veitingu lána og ríkisábyrgða.
- Í 6. gr. er kveðið á um heimildir fjármála- og efnahagsráðherra til sammingsgerða og fjárráðstafana svo sem að kaupa og selja eignir.

Efni sundurliðananna er sem hér segir:

- Nánari sundurliðun á tekjuáætlun fjárlaga í 1. gr. fjárlagafrumvarpsins.
- Nánari sundurliðun á útgjöldum í 3. gr. og 4. gr. frumvarpsins eftir málefnasviðum, málaflokkum og ráðuneytum með hagrænni skiptingu.

Í athugasemdum á eftir lagagreinum er fyrst fjallað um framvindu efnahags- og ríkisfjármála ásamt áherslum og úrlausnarefnum framundan en eftir það er ítarleg umfjöllun um einstaka þætti frumvarpsins sem skiptist þannig:

- Í fyrsta kafla er fjallað um lög um opinber fjármál, innleiðingu þeirra, álit fjármálaráðs og fjárlaganefndar og breytta reikningshaldslega framsetningu.
- Í öðrum kafla er fjallað um efnahagshorfur og forsendur stefnumörkunar um ríkisfjármálin.
- Í þriðja kafla er gerð grein fyrir markmiðum í ríkisfjármálum, helstu niðurstöðum frumvarpsins og framvindu fjármálareglna.
- Í fjórða kafla er fjallað um tekjuöflun, þróun tekna, skattastefnu og skattastyrki.
- Í fimmta kafla er umfjöllun um gjaldahlið A-hluta frumvarpsins í heild þar sem meðal annars er greint frá verðlagsforsendum gjaldahliðar, endurmati útgjalda á yfirstandandi ári og meginbreytingum á útgjaldahlið fyrir næsta fjárlagaár.
- Í sjötta kafla er fjallað um fjárreiður ríkisaðila í B-hluta og gerð grein fyrir áætlun um rekstrarafkomu, arðgreiðslur, fjárfestingar, lántökur og lánveitingar.
- Í sjöunda kafla er umfjöllun um efnahag, lántökur, endurlán og ríkisábyrgðir.
- Í áttunda kafla eru skýringar á heimildum í frumvarpinu til sammingsgerðar og fjárráðstafana.
- Í níunda kafla er gerð grein fyrir ríkisábyrgðum og áhættuþáttum sem geta varðað fjárhag ríkissjóðs.
- Í tíunda kafla er yfirlit yfir lagabreytingar sem nauðsynlegar eru til að áætlanir um gjöld og öflun tekna sem fram koma í frumvarpinu nái fram að ganga.
- Í lokin er birt greinargerð ráðuneyta þar sem fjallað er um skiptingu fjárheimilda eftir málefnasviðum og málaflokkum, breytingar fjárheimilda fyrir næsta fjárlagaár og markmið og helstu aðgerðir málaflokka fyrir næsta ár.

Innihald fylgiritis með fjárlagafrumvarpi

Samkvæmt lögum um opinber fjármál skal leggja fram fylgirit með frumvarpi til fjárlaga sem sýnir sundurliðun á tekjum ríkissjóðs og skiptingu á fjárheimildum til mála- flokka í fjárveitingar til ríkisaðila í A-hluta, annarra verkefna og í varasjóði málaflokka. Efni fylgiritisins er sem hér segir:

- Nánari sundurliðun á tekjuáætlun fjárlaga í 1. gr.
- Sundurliðun fjárveitinga eftir hagrænni skiptingu.
- Sundurliðun fjárveitinga eftir ráðuneytum og málaflokkum.
- Yfirlit fjárveitinga eftir stofnunum og verkefnum.
- Forsendur fjárveitinga samkvæmt reiknilíkönum.
- Yfirlit yfir skuldbindandi þjónustu- og styrktarsamninga.

Vakin er athygli á því að allt efni fjárlagafrumvarpsins, bæði talnayfirlit og greinar- gerðir, er birt á vef fjármála- og efnahagsráðuneytisins um leið og frumvarpið hefur verið lagt fram á Alþingi.

Áherslur og forgangsmál

Meginverkefni ríkisstjórnar og Alþingis á næsta ári er að varðveita þann góða árangur í efnahagsmálum sem náðst hefur á undanförunum misserum. Verðbólga er lítil, vaxtastigið hefur lækkað, atvinnuleysi er í lágmarki og kaupmáttur mikill. Einkunnarorð ríkisstjórnarinnar, jafnvægi og framsýni, eru ekki úr lausu lofti gripin. Íslendingar eru vanir miklum sveiflum í efnahagslífinu. Eitt helsta markmið efnahagsstefnu ríkisstjórnarinnar er að draga eins og kostur er úr óhóflegum sveiflum og búa þeim sem hér lifa og starfa, bæði einstaklingum og fyrirtækjum, samkeppnishæft umhverfi. Ríkisstjórnin mun þannig kappkosta að lífskjör á Íslandi standist fyllilega samanburð við nágrannalöndin. Fjárlagafrumvarpið fyrir árið 2018 endurspeglar þessar áherslur.

Á síðasta kjörtímabili voru samþykkt ný lög um opinber fjármál sem stuðla að markvissari stefnumótun í efnahagsmálum og fjármálum hins opinbera til lengri tíma litið. Fjármálastefna ríkisstjórnarinnar til næstu fimm ára var lögð fram í janúar síðastliðnum í samræmi við þessi lög. Stefnan gerir ráð fyrir meiri afgangi af rekstri hins opinbera yfir allt áætlunartímabilið en fyrri stefna. Sú breyting var einkum gerð til að veða á móti ójafnvægi og þenslu í hagkerfinu. Áhersla er lögð á niðurgreiðslu skulda ríkisins í fjármálastefnunni, en með því skapast svigrúm til þess að takast á við sveiflur eða möguleg áföll í efnahagslífinu í framtíðinni. Ríkisstjórnin lagði enn fremur fram sína fyrstu fjármálaáætlun í mars sl. Fjármálaáætlunin, sem Alþingi samþykkti síðla vors, felur í sér ítarlegri útfærslu á fjármálastefnu til fimm ára og markar um leið þá stefnu sem birtist í þessu frumvarpi til fjárlaga. Fjögur hagstjórnarmarkmið voru sett fram í áætluninni; aðhald í ríkisrekstri, einkum á fyrri hluta áætlunartímabilsins; stöðugleiki og sátt á vinnumarkaði; stöðugleiki í gengismálum og tryggja og efla opinbera þjónustu og innviði á grundvelli öflugs atvinnulífs og traustrar fjárhagsstöðu hins opinbera. Áherslur í opinberum fjármálum markast af þeim fimm grunngildum sem stjórnvöldum ber að hafa að leiðarljósi samkvæmt lögum um opinber fjármál: Sjálfbærni, varfærni, stöðugleika, festu og gagnsæi.

Á tveimur árum hefur sá hluti frumgjalda ríkisins sem ákvarðaður er með útgjaldarömmum fyrir málefnasvið ráðuneyta verið aukinn um 13% að raunvirði. Það er meiri hækkun en sést hefur undanfarna áratugi. Ljóst er að á næstu árum munum við ekki sjá viðlíka vöxt í útgjöldum ríkisins. Ríkisstjórnin mun því leggja áherslu á að opinbert fé sé vel nýtt, að starfsemi hins opinbera verði skilvirkari og að útgjöldum verði forgangsraðað með virkum hætti.

Kostir nýs vinnulags

Margir kostir felast í nýju vinnulagi, þó vissulega sé það enn að slípast til, bæði hjá framkvæmdavaldinu og Alþingi. Fjármálastefna og fjármálaáætlun miða að því að marka

fyrst heildarramma efnahagsstefnunnar í fjármálastefnu og ákveða svo hvernig hann er útfærður niður á einstök málefnasvið í fjármálaáætlun. Markmiðin, til dæmis um afgang af ríkisrekstri, eru þá skýr. Útfærslan á málefnasvið getur tekið árlegum breytingum eftir aðstæðum. Nýtt verklag styður þannig við festu og fyrirsjáanleika í stjórn opinberra fjármála, eflir efnahagslega umræðu á Alþingi og í samfélaginu og gerir hana markvissari og uppbyggilegri.

Í meðförum Alþingis á fjármálastefnu og -áætlun komu fram margar gagnlegar athugasemdir og ábendingar. Unnið hefur verið skipulega að því að taka tillit til þeirra við framsetningu næstu fjármálaáætlunar og að einhverju marki sjást þeirra merki í þessu frumvarpi.

Jafnvægi og framsýni

Efnahagsaðstæður eru almennt afar hagfelldar um þessar mundir, atvinnuleysi er í lágmarki og atvinnuþátttaka góð, kaupmáttur hefur styrkst hratt og er mikill, þjóðartekjur vaxa hratt, umsvif í atvinnulífinu aukast, erlent vinnuafli flykkist til landsins og myndarlegur afgangur er á viðskiptajöfnuði. Samhliða bættum efnahag og uppgangi í atvinnulífinu hefur gengi krónunnar styrkst mikið og valdið útflutningsgreinum og innlendum framleiðslufyrirtækjum erfiðleikum. Hátt raungengi krónunnar, mun hærri vaxtakostnaður en hjá erlendum samkeppnisfyrirtækjum og miklar launahækkanir á skömmum tíma hamla íslenskum fyrirtækjum í samkeppni við erlend fyrirtæki sem búa við annað rekstrarumhverfi.

Mikill vöxtur ferðaþjónustunnar undanfarin ár, einkum síðan 2010, hefur haft mikil áhrif á samfélagslega innviði og þjóðfélagið í heild. Í fjármálaáætlun síðastliðið vor var boðað að tilfærslur yrðu í virðisaukaskattkerfinu þannig að nokkrir flokkar ferðaþjónustu færðust úr lægra þrepi virðisaukaskatts í almennt þrep 1. júlí 2018, en almenna þrepið yrði lækkað úr 24% í 22,5% þann 1. janúar 2019. Markmiðin eru að auka skilvirkni skattkerfisins með því að fækka undanþágum, jafna samkeppnisstöðu mismunandi atvinnugreina og stuðla að sjálfbærari fjölgun ferðamanna, sem undanfarin ár hefur verið mæld í tugum prósentu og er ein ástæðan fyrir stórhækkuðu húsnæðisverði og mikilli styrkingu krónunnar. Í ljósi þess að ábendingar hafa komið fram um að fyrirvari á skattabreytingum væri lítill, auk þess að óæskilegt væri að gera tvær breytingar á skattkerfinu á skömmum tíma í stað einnar, var ákveðið að fresta gildistöku breytinga til 1. janúar 2019. Fjármálaáætlun gerði ráð fyrir að afkomumarkmiði fjármálastefnunnar fyrir árið 2018 yrði náð m.a. með tekjum á síðari hluta ársins vegna ofangreindra skattabreytinga. Sambland af tekju- og gjaldaráðstöfunum tryggja að afkomumarkmiði fjármálastefnunnar verður náð þrátt fyrir að gildistöku breytinganna hafi verið frestað um 6 mánuði.

Sátt á vinnumarkaði hornsteinn velsældar

Kaupmáttur heimilanna hefur vaxið hröðum skrefum undanfarin misseri og er nú hærri en nokkru sinni fyrr. Mikilvægt er að stöðugleiki á vinnumarkaði verði sem mestur svo hægt verði að varðveita þá kaupmáttaraukningu og þann góða árangur sem náðst hefur í efnahagslífinu almennt. Eftir umfangsmiklar breytingar á lífeyrisréttindum opinberra starfsmanna um áramótin 2016-17 er áfram unnið að því að jafna kjör starfsmanna hins opinbera og starfsmanna á almennum vinnumarkaði. Ríkisstjórnin styður aðila vinnu- markaðarins í frekari umbótum á íslenska vinnu- markaðslíkaninu að norrænni fyrirmynd. Kjarasamningar eiga að skapa opinberri starfsemi hagstæð skilyrði og stuðla þannig að hagkvæmni og góðri frammistöðu.

Mikill vöxtur velferðarútgjalda

Útgjöld til heilbrigðismála vaxa mikið í fjárlagafrumvarpinu í takti við stefnu stjórnvalda. Alls hækka útgjöld til velferðarmála um 4,4% umfram verðlag samanborið við fjárlög 2017.

Hafin verður vinna við byggingu nýs Landspítala við Hringbraut og þar er bætt við 1,5 ma.kr. framlögum umfram þau sem kynnt voru í síðustu fjármálaáætlun. Við fjárlagavinnuna kom í ljós frávik milli áætlana sem lagðar voru til grundvallar fjármálaáætlun annars vegar og þeirrar sem byggja átti á við fjárlagagerð. Fyrirsjáanlegt er að aukinn stofn- kostnaður vegna þessara framkvæmda mun falla á árin 2019 og 2020, en áætlað er að útgjöld sem fallið hefðu til árið 2023 og síðar lækki á móti. Þessar breytingar munu koma fram í fjármálaáætlun vorið 2018.

Nýtt sjúkrahótel tekur til starfa á fyrri hluta næsta árs. Hjúkrunar- og dagdvalarrýmum verður fjölgað, innviðir stofnana styrktir, teymisvinna eflð og fjarheilbrigðisþjónusta styrkt. Skimun hefst fyrir krabbameini í ristli, ráðgjöf um heilsueflingu eflð og heilsueflandi samfélögum fjölgað. Innkaup lyfja verða styrkt meðal annars í samstarfi við önnur lönd.

Í ljós hefur komið að útgjöld til almennatrygginga á árinu 2017 eru hærri en áætlað var. Því veldur annars vegar vanáætlaður kostnaður vegna hækkunar viðmiða ellilífeyris í lágmarkslaun, en hins vegar fjölgun örorkulífeyrisþega umfram áætlun. Í frumvarpinu er gert ráð fyrir því að dregið verði úr skerðingum lífeyris vegna atvinnutekna. Miðað er við að ná í áföngum á kjörtímabilinu 100 þúsund króna frítekjumarki.

Framlög á hvern háskólanema halda áfram að hækka og máltækni verður studd dyggilega á grundvelli nýrrar aðgerðaáætlunar. Þungi verður í greftri Dýrafjarðarganga og framkvæmdir og viðhald vegakerfisins verða áberandi á árinu.

Ríkissjóði beitt til sveiflujöfnunar og skuldir lækka

Heildarskuldir ríkissjóðs hafa lækkað fyrri hluta árs 2017 um nálægt 200 ma.kr. með lækkun vaxtakostnaðar upp á um 8-9 ma.kr. Áfram eru vaxtagreiðslur afar stór útgjalda- liður og munu nema 72,7 ma.kr. á árinu 2018 að meðtöldum reiknuðum vöxtum vegna

lífeyrisskuldbindinga. Frumjöfnuður fjárlaga (afgangur fyrir fjármagnsliði) er einn sá hæsti í Evrópu þótt víðar væri leitað, eða 3,8% af VLF á næsta ári.

Hreinar skuldir hins opinbera eru enn umfram 30%-skuldareglu laga um opinber fjármál, en ráðgert er að ná því marki árið 2019. Áætlanir gera ráð fyrir að halda svo áfram niðurgreiðslu skulda enda gerir hátt vaxtastig á Íslandi skuldsetningu afar dýra.

Sanngjarnnt skattaumhverfi

Í stjórnarsáttmála ríkisstjórnarinnar er lögð áhersla á að komið verði á samræmdu kerfi grænna skatta sem feli í sér eðlilegar álögur á mengandi starfsemi og skapi jafnframt hvata til samdráttar í losun og annarra mótvægisáðgerða. Í fjárlagafrumvarpinu er stigið mikilvægt skref í þessa átt með hækkun kolefnisgjaldsins og samræmingu í gjaldtöku af bensíni og díselolíu. Annað mikilvægt skref er samræmd skattlagning á ökutæki og eldsneyti á grundvelli umhverfissjónarmiða. Útfærsla á þeirri aðgerð er í burðarliðnum og er stefnt að lögfestingu hennar á komandi þingi.

Áfram verður markvisst unnið gegn skattundanskotum, nýtingu skattaskjóla og vexti svarta hagkerfisins með hertum aðgerðum skattyfirvalda. Það kallar á ný og skilvirkari lagaúrræði af ýmsu tagi eigi að nást raunverulegur árangur í baráttunni gegn skattsvikum. Sanngjarnni og aukið jafnræði eru þau markmið sem þar verða höfð að leiðarljósi. Þegar liggja fyrir margvíslegar tillögur frá þremur starfshópum, sem miða að því marki. Nú er unnið að því að færa þær í lagabúning og mun frumvarp þessa efnis sjá dagsins ljós á vorþingi. Þá hefur fjármála- og efnahagsráðherra fyrir Íslands hönd skrifað undir alþjóðlegan samning sem miðar að því að stemma stigu við skattundandrætti og skattsvikum með misnotkun tvísköttunarsamninga. Sanngjarnnt skattaumhverfi dregur úr þörf fyrir ívilnanir og afslátt af opinberum gjöldum og eykur alþjóðlega samkeppnishæfni fyrirtækja. Samhliða verður skattkerfið einfaldara og jafnræði milli skattgreiðenda meira öllum til hagsbóta.

Samkeppnishæf lífskjör

Samkvæmt mælingum Efnahags- og framfarastofnunarinnar, OECD, er ekkert land með meiri tekjujöfnuð, ekkert land með minni kynjamun og ekkert land með minni fátækt en Ísland. Fá lönd hafa notið viðlíka hagvaxtar og Ísland og fjárlagafrumvarp 2018 sýnir glöggt að þessi hagfellda þróun bætir ekki eingöngu stöðu fólks á vinnumarkaði, heldur einnig þeirra sem reiða sig á stuðning velferðarkerfisins.

Samkeppnishæf lífskjör sem halda í og laða að hæfileikafólk felast meðal annars í tryggu velferðarkerfi, hóflegum sköttum, skilvirkum ríkisrekstri og neytendavænum markaði.

1 Lög um opinber fjármál

Nú eru liðin hátt í tvö ár síðan lög nr. 123/2015 um opinber fjármál voru samþykkt á Alþingi eftir ítarlega meðferð þingsins á frumvarpinu. Lögini tóku gildi 1. janúar 2016 og þau fela í sér umfangsmiklar breytingar á fjármálum hins opinbera og viðteknum verkferlum og verkaskiptingu þeirra sem að þeim koma. Í lögnum er lögð áhersla á stefnumótun til lengri tíma, skilyrði sköpuð fyrir samþættingu markmiða í efnahagsmálum og fjármálum hins opinbera. Þá er aðkoma Alþingis að markmiðssetningu í fjármálum ríkisins og hins opinbera treyst. Í lögnum eru skilgreind fimm grunnildi opinberra fjármála, sem eru sjálfbærni, varfærni, stöðugleiki, festa og gagnsæi, og framkvæmd laganna á að endurspeglar þessi grunnildi í einu og öllu. Breytingarnar sem lögini hafa í för með sér snerta Alþingi, ráðuneyti, stofnanir og almenning, og ljóst er að eins umfangsmiklar og víðfeðmar breytingar sem þessar þurfa vissan aðlögunartíma. Frá upphafi var ljóst að lögini sjálf væru einungis einn hluti af þessu ferli og að þörf væri á skýrri umgjörð utan um ferlið allt, ættu lögini að þjóna tilgangi sínum. Innleiðing laganna hefur verið lykilverkefni í fjármála- og efnahagsráðuneytinu síðustu árin og hefur teygt anga sína mjög víða. Af þeirri augljósu ástæðu ber hún þess sérstaklega merki að fjölmargir hafa komið að því verki, enda nauðsynlegt í verkefni sem snertir vinnu margra að haft sé viðtækt samráð.

Innleiðing laganna

Innleiðing laganna hófst formlega snemma árs 2015 þegar verkefnisstjórn um innleiðingu laga um opinber fjármál var sett á fót. Með þessu fyrirkomulagi var leitast við að fastmóta innleiðingarferlið fyrirfram, en eðli verkefnisins hefur verið þannig að ferlið hefur tekið þó nokkrum breytingum á tímabilinu. Verkefnisstjórnin undirbjó innleiðinguna í aðdraganda gildistöku laganna og fylgdist með fimm vinnuhópum sem hver og einn útfærði afmarkaða þætti laganna. Í vinnuhópunum áttu sæti aðilar úr ráðuneytum og stofnunum og starfsmenn fjárlaganefndar sem áheyrnarfulltrúar. Hóparnir skilduðu allir tillögum í lok árs 2015 sem síðan voru útfærðar nánar eftir að lögini voru samþykkt á Alþingi. Eftir að vinnuhóparnir sem störfuðu undir verkefnisstjórninni höfðu lokið sinni vinnu og lögini tekið gildi var ákveðið að endurskoða skipulag innleiðingarinnar í því augnamiði að færa hana nær þeim sem ætlað er á grundvelli laganna að útfæra og vinna samkvæmt breyttu verklagi. Vinnunni er nú hagað þannig að allir þættir laganna sem fela í sér breytt verklag eru tilgreindir í svonefndri innleiðingaráætlun á lögum um opinber fjármál en hana má finna á vef fjármála- og efnahagsráðuneytisins. Áætlunin skiptist í 13 kafla sem allir fela í sér nokkra undirverkefni með tilgreindum ábyrgðaraðila og skilgreindri tímalínu. Eftirfylgni með framgangi áætlunarinnar er þannig háttáð að verkefnisstjórn fundar vikulega um framgang áætlunarinnar en með þessu vinnulagi er auðvelt að hafa yfirsýn og bregðast fljótt

við ef upp koma vandamál. Til að tryggja aðkomu allra ráðuneyta að ferlinu hittast fulltrúar allra ráðuneyta aðra hverja viku og fara yfir framgang innleiðingarinnar. Einnig hefur aðkoma Alþingis að innleiðingunni verið tryggð með virkri upplýsingamiðlun.

Næstu skref

Nú þegar nærri tvö ár eru liðin frá gildistöku laga um opinber fjármál er æskilegt að staldra aðeins við og horfa um öxl. Þar sem nær ómögulegt hefði verið að skipuleggja útfærslu allra þátta laganna fyrirfram hafa þær afurðir sem settar hafa verið fram skv. lögnum þurft að fá tíma til að þroskast. Má í þessu sambandi nefna fjármálastefnu, fjármálaáætlun og fjárlagafrumvarp, en framsetning þeirra hefur tekið umtalsverðum breytingum milli ára. Ljóst er að reglulegt endurmat og samráð er besta leiðin að farsælli innleiðingu laganna og útfærslu ýmissa þátta. Þrátt fyrir að framkvæmd laganna sé enn í mótun, og verði það áfram næstu árin, hefur heilmikið áunnist á þessum tíma. Má þar nefna skýrari umgjörð um fjármál hins opinbera og stefnumótun málefnasviða og málaflokka, sem aftur hefur leitt til markvissari upplýsingamiðlunar fyrir umræður um málefni ríkisins og fjármál hins opinbera á Alþingi og hjá almenningi.

Sú stefnumótun ráðuneyta sem birtist í fjármálaáætlun hefur varpað ljósi á nauðsyn þess að samþætta betur áætlanagerð, stefnumótun og fjárhagslega burði hins opinbera, enda óæskilegt og ekki til þess fallið að skapa markvissar umræður að margar stefnur sem tengjast sama málefninu séu í gildi eða að fjármögnun þeirra sé háð mikilli óvissu. Litið er svo á að til lengri tíma verði sú stefnumótun sem birtist í fjármálaáætlun einungis útdráttur úr heildstæðari stefnum þar sem mun ítarlegri umfjöllun, sem nær jafnvel til lengri tíma en fimm ára, verði sett fram. Þá er ljóst að bæta þarf eftirfylgni með markmiðssetningu og mælikvörðum sem settir eru fram fyrir málefnasvið og málaflokka. Það mun auðvelda Alþingi og öðrum að fylgja eftir þeim mælikvörðum sem settir eru fram í fjármálaáætlun og tryggja samfellu í áætlanagerð. Með þessu móti verður Alþingi jafnframt gert betur kleift að meta árangur af þeim fjármunum sem það veitir til verkefna ríkisins. Ekki er þó ætlunin að leggja fram breytta stefnu fyrir málefnasvið ár hvert heldur verður frekar leitast við að fjalla um framgang markmiða og mælikvarða milli ára. Þessu tengd eru tvö áherslumál innleiðingarinnar á árinu 2018, þ.e. samþætting stefna í ráðuneytum og uppsetning á mælaborði sem mun auðvelda þessa eftirfylgni. Önnur forgangsverkefni innleiðingarinnar eru áframhaldandi vinna við uppbyggingu og endurbætur þjóðhagslíkans, útfærsla reglugerða skv. 67. gr. laganna, umbætur á upplýsingakerfum og framsetningu rafrænna upplýsinga, undirbúningur fyrir ársskýrslur ráðherra, og svo mætti áfram telja.

Álit fjármálaráðs og fjárlaganefndar

Í lögum um opinber fjármál er kveðið á um að ráðherra skuli skipa þrjá menn í fjármálaráð. Tveir skulu skipaðir samkvæmt tilnefningu Alþingis og formaður samkvæmt tilnefningu forsætisráðherra.

Hlutverk ráðsins er að leggja mat á það hvort fjármálastefna og fjármálaáætlun fylgi þeim grunngildum og fjármálareglum sem kveðið er á um í lögnum. Ráðið skal senda Alþingi umsögn sína eigi síðar en tveimur vikum eftir framlagningu fjármálastefnu og fjármálaáætlunar. Í álitum fjármálaráðs um þingsályktunartillögurnar komu fram ýmsar gagnlegar athugasemdir og ábendingar, t.a.m. hvað varðar tölulega framsetningu og tengsl áætlunarinnar við grunngildi laganna, áhættugreiningar og efnahagsspár. Í nefndarálitum fjárlaganefndar sem lögð voru fyrir Alþingi eftir umfjöllun nefndarinnar um þingsályktanirnar voru einnig settar fram ábendingar sem ástæða þótti til að skoða betur. Í framhaldi af því vann fjármála- og efnahagsráðuneytið að því að greina þessar ábendingar og finna vinnu við úrbætur farveg svo bæta mætti framsetningu næstu fjármálaáætlunar eða fjármálastefnu. Ýmsar ábendingar ráðsins og fjárlaganefndar hafa verið færðar inn í innleiðingaráætlun laganna þar sem hver verkþáttur er afmarkaður m.t.t. tíma og ábyrgðar. Vinna að þeim er hafin í nokkrum tilvikum, s.s. við endurskoðun á uppbyggingu þjóðhagslíkans í samhengi við sviðsmyndir um þróun opinberra fjármála, en ljóst er að þróun líkansins er flókin og tímafrek þannig að úrbætur á áætlanagerðinni þurfa að eiga sér stað í áföngum. Áfram verður unnið að úrvinnslu og framgangi ábendinganna í haust samkvæmt þessu verklagi og er þess vænst að næsta fjármálaáætlun muni bera þess nokkur merki.

Breytt reiknishaldsleg framsetning

Lög um opinber fjármál kveða á um reikningsskil fyrir ríkisfjármálin og að framsetning þeirra skuli byggð á alþjóðlegum stöðlum. Í því felst umtalsverð breyting frá eldri lögum nr. 88/1997, lögum um fjárreiður ríkisins, sem kváðu á um að fylgja skyldi ákvæðum laga um ársreikninga, þó með veigamiklum undantekningum að því er varðaði meðferð á varanlegum rekstrarfjármunum og verðbótum. Nýju lögum kveða á um að reikningsskil fyrir ríkissjóð í heild skuli byggð á alþjóðlegum reikningsskilastaðli um opinber fjármál, IPSAS (e. *International Public Sector Accounting Standard*). Hins vegar skuli reikningsskil einstakra ríkisaðila í A-hluta vera í samræmi við ákvæði laga um ársreikninga. Þá er kveðið á um að framsetning og flokkun upplýsinga um fjármál A-hluta ríkissjóðs skuli einnig vera samkvæmt alþjóðlegum hagskýrslustaðli, svokölluðum GFS-staðli (e. *Government Finance Statistics Manual*). Í fjárlögum eru í 1. gr. sýndar upplýsingar um meginstærðir ríkisfjármálanna í fjárstreymisyfirliti samkvæmt GFS-staðli, en þar er sett fram sundurliðuð áætlun á tekjum og gjöldum eftir hagrænni flokkun ásamt breytingum á eignum og skuldum. Það yfirlit veitir góða sýn á efnahagsáhrif ríkisfjármálanna, svo sem á eftirspurn, framleiðslu og tekjudreifingu. Aðrar greinar fjárlaga sem varða fjármál A-hluta ríkissjóðs eru byggðar á reikningsskilaaðferðum í samræmi við IPSAS. Í ríkisreikningi skal sýna tengingu á milli niðurstaðna reikningsskila samkvæmt IPSAS-staðlinum við ofangreint fjárstreymisyfirlit A-hluta ríkissjóðs samkvæmt GFS-staðlinum.

Hér á eftir er gerð stutt grein annars vegar fyrir helstu breytingum sem felast í framsetningu ríkisfjármálanna samkvæmt GFS-staðlinum samanborið við eldri lög og hins vegar helstu atriðunum sem valda mismun á framsetningu ríkisfjármálanna samkvæmt GFS- og IPSAS- stöðlunum.

Framsetning ríkisfjármála samkvæmt GFS-staðli

Með lögum um opinber fjármál verða nokkrar breytingar varðandi framsetningu og meðferð tekna og gjalda hjá ríkissjóði í heild, þ.e. samstæðunni fyrir A-hluta ríkissjóðs. Fjárstreymisýfirlitið í 1. gr. fjárlaga er sem fyrr segir sett fram samkvæmt GFS-staðli en þar er lögð áhersla á að gefa heildarmynd af tekjum, gjöldum og efnahagshreyfingum hjá ríkissjóði (A-hluta) gagnvart öðrum aðilum hagkerfisins. Yfirlitið felur í sér veigamiklar breytingar samanborið við framsetningu ríkisfjármálanna samkvæmt eldri lögum, en í aðalatriðum eru þær eftirfarandi:

- a) Rekstrartekjur ríkisstofnana eru innifaldar meðal tekna í stað þess að koma til frádráttar á gjaldahlið samkvæmt eldri framsetningu. Rekstrartekjurnar eru þó lækkaðar sem nemur innbyrðis viðskiptum milli ríkisstofnana í A-hluta en ekki var tekið tillit til slíkra viðskipta í eldri framsetningu.
- b) Afskriftir skattkrafna koma til lækkunar á viðeigandi sköttum í stað þess að teljast meðal gjalda áður.
- c) Tekjur af fjármagnstekjuskatti eru lækkaðar sem nemur eigin greiðslum ríkissjóðs af fjármagnstekjuskatti í stað þess að færast meðal gjalda áður.
- d) Verðbætur af innlendum bankainnstæðum, verðtryggðum innlendum veittum og teknum lánnum færast hér eftir um rekstrarreikning meðal vaxtatekna og vaxtagjalda. Aftur á móti færast allur gengismunur af gengisbundnum bankainnstæðum, veittum og teknum lánnum um endurmatsreikning yfir á efnahag. Samkvæmt fyrri uppgjörsaðferðum hafa allar verðbætur verið færðar utan rekstrarreiknings, þ.e. um endurmatsreikning yfir á efnahag. Áhrif þessa á rekstrarafkomu ríkissjóðs geta verið umtalsverð, einkum við verðbólguáðstæður.
- e) Meðferð á breytingu lífeyrisskuldbindinga innan ársins breytist nokkuð með tilliti til þess hvað færast um rekstrarreikning eða um endurmat yfir á efnahagsreikning. Staða lífeyrisskuldbindinga í árslok er aftur á móti hin sama í efnahagsreikningi. Samkvæmt GFS-staðli færast einungis breytingar á lífeyrisskuldbindingum vegna ávinnslu réttinda á árinu og reiknaðs vaxtakostnaðar af útstandandi lífeyrisskuldbindingum um rekstrarreikning. Aðrar breytingar á lífeyrisskuldbindingum svo sem vegna launabreytinga, breytinga á ávöxtunarprósentu, lífslíkum eða lífeyrisaldri, færast um endurmat yfir á efnahag. Samkvæmt eldri uppgjörsaðferðum voru breytingar á lífeyrisskuldbindingum sem mátti rekja til launabreytinga ársins færðar um endurmatsreikning á efnahag en aðrar breytingar færðar um rekstrarreikning.

- f) Endurgreiðslur á virðisaukaskatti til opinberra aðila utan A-hluta, eins og sveitarfélaga, koma ekki til lækkunar á virðisaukaskatti heldur brúttófærast tekjumegin. Á móti koma tilfærslur til viðkomandi aðila á gjaldahlið. Þessi breytta framsetning þarfnast ítarlegrar skoðunar og undirbúnings og verður ekki framkvæmd að sinni.
- g) Varanlegir rekstrarfjármunir teljast meðal eigna og afskrifast í samræmi við líftíma sinn. Í þessu felst að kaup og sala slíkra eigna færast ekki um rekstrarreikning eins og í fyrri reikningsskilum.
- h) Gert er ráð fyrir að hlutdeildaraðferð verði beitt við mat á eignarhluta ríkissjóð í félögum og stofnunum. Er það töluverð breyting frá fyrri uppgjörsaðferðum sem almennt breyttu ekki eignamati á slíkum fyrirtækjum í efnahagsreikningi ríkissjóðs nema þegar hætt var við ofmati á virði eignarhlutar eða við sérstakar aðstæður.

Helstu frávik á framsetningu ríkisfjármála samkvæmt GFS-staðli og IPSAS-staðli

Í aðalatriðum sýna niðurstöður samkvæmt stöðlunum tveimur, GFS og IPSAS, sömu útkomu í efnahagsreikningi á hreinni eign í árslok. Hins vegar er í ákveðnum tilvikum mismunandi færslumeðferð með tilliti til þess hvað færast um rekstrarreikning eða um endurmat á efnahagsreikning. Ræðst það einkum af ólíkum markmiðum staðlanna þar sem GFS-staðallinn dregur fyrst og fremst fram efnahagsleg áhrif viðkomandi einingar á hagerfið en IPSAS-staðallinn miðast við að sýna fjárhagslega afkomu og stöðu viðkomandi rekstraraðila. Frávik á milli staðlanna eru í aðalatriðum eftirfarandi:

- a) Allur gengismunur færast um endurmatsreikning yfir á efnahag samkvæmt GFS-staðli en samkvæmt IPSAS-staðli færast hann um rekstrarreikning.
- b) IPSAS-staðallinn gerir almennt ráð fyrir að allar breytingar á lífeyrisskuldbindingum ársins færast um rekstrarreikning, svo sem breytingar vegna áhrifa af ávinnslu nýrra réttinda á árinu, launabreytinga og breytinga á tryggingafræðilegum forsendum. Færslumeðferð skv. GFS-staðli er lýst undir lið e) hér að framan en stærstu frávikin eru þau að þar eru áhrif launabreytinga á skuldbindingarnar færðar um endurmatsreikning yfir á efnahag. Staða lífeyrisskuldbindinga í efnahagsreikningi í árslok er hins vegar sú sama samkvæmt stöðlunum báðum.
- c) Báðir staðlarnir gera kröfu um eignfærslu á varanlegum rekstrarfjármunum en frávik eru á eignamati þeirra. GFS-staðallinn miðar almennt við að markaðsverð eigna sé lagt til grundvallar á meðan IPSAS-staðallinn lítur til annarra aðferða svo sem afskrifaðs endurstofnverðs á fasteignum. Eignamat á varanlegum rekstrarfjármunum ríkissjóðs, þ.m.t. mannvirkjum á borð við vegakerfið, er umfangsmikið verkefni sem unnið er að en er ekki lokið.
- d) Báðir staðlarnir gera almennt ráð fyrir að hlutdeildaraðferð sé beitt við mat á eignarhlutum í félögum og stofnunum. Niðurstöðutölur í árslok í efnahagsreikningi eru hinar sömu en frávik er á milli þess hvernig staðlarnir fara með breytingar ársins með tilliti til þess hvað færast um rekstrarreikning eða endurmatsreikning yfir á efnahag. IPSAS-

staðallinn gerir kröfu um að öll breytingin færist um rekstrarreikning. GFS-staðallinn gerir hins vegar ráð fyrir að sá hluti breytingarinnar sem rekja má til viðskipta ársins færist um rekstrarreikning á meðan aðrar breytingar svo sem matsbreytingar færist um endurmatsreikning yfir á efnahag.

2 Efnahagshorfur

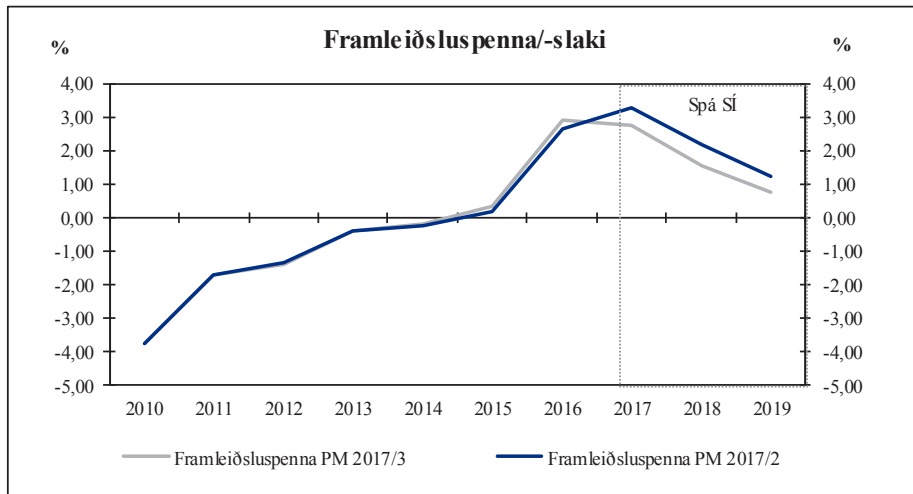
Í fjármálastefnu og fjármálaáætlun ríkisstjórnarinnar var gerð grein fyrir helstu hagstjórnarmarkmiðum hennar og endurspeglast þau í því fjárlagafrumvarpi sem nú er lagt fram. Megininntak hagstjórnarmarkmiðanna er að stuðla að efnahagslegum stöðugleika á næstu árum. Tryggja þarf eðlilegan gang hagkerfisins eftir kröftugt vaxtarskeið samhliða því að haldið verði áfram að styrkja fjárhagsstöðu ríkis og sveitarfélaga til lengri tíma litið.

- Í ljósi hagfelldra efnahagsaðstæðna og til að veða nokkuð á móti vexti eftirspurnar í hagkerfinu er gert ráð fyrir að afgangur af rekstri hins opinbera verði aukinn úr 1% af VLF í 1,6% af VLF á næstu tveimur árum. Undanfarin þrjú ár hefur frumjöfnuður sem hlutfall af VLF verið hærri en hjá nokkru ríkja ESB, að stöðugleikaframlögum frá-töldum, og gerir fjárlagafrumvarpið ráð fyrir að hann haldist áfram hár árið 2018.
- Mikilvægt er að stöðugleiki og sátt ríki á vinnumarkaði þannig að launaþróun verði í samræmi við þol ríkis og atvinnulífs og ógni ekki samkeppnishæfni þjóðarbúsins. Gert er ráð fyrir launahækkunum í fjárlagafrumvarpinu en kjarasamningar um þriðjungs starfsmanna ríkisins koma til endurskoðunar á yfirstandandi ári.
- Gengisstyrkingu krónunnar fram til mars 2017 má að miklu leyti rekja til mikils vaxtar ferðapjónustu, en að auki voru höft á útfærði fjármagns til þess fallin að halda gengi krónunnar háu. Fjármagnshöft voru afnumin í mars sl. og fyrirhugað er að afnema skattaívilnanir til ferðapjónustunnar við upphaf árs 2019. Slík skattabreyting stuðlar að samræmingu rekstrarskilyrða mismunandi atvinnuvega og skilvirkari nýtingu framleiðsluþátta. Þannig mun verðmyndun krónunnar endurspeglar betri og sanngjarnari nýtingu framleiðsluþátta hagkerfisins.
- Á grundvelli traustrar fjárhagsstöðu er unnt að tryggja uppbyggingu á innviðum hins opinbera. Á sama tíma er mikilvægt að fjárfesting hins opinbera hafi ekki ruðningsáhrif á aðra fjárfestingu og ýti þannig undir þenslu í hagkerfinu ásamt því að auka líkur á snarpri aðlögun í kjölfarið.

Efnahagsforsendur frumvarpsins

Efnahagsaðstæður um þessar mundir eru almennt afar hagfelldar og hefur hagvöxtur verið meiri en væntingar stóðu til. Afnáam fjármagnshafa í mars 2017 stuðlaði að eðlilegri verðmyndun íslensku krónunnar, en fram að þeim tíma mátti að miklu leyti rekja styrkingu krónunnar til vaxtar ferðapjónustu. Þrátt fyrir gengisstyrkingu krónunnar undanfarin tvö ár er ytra jafnvægi þjóðarbúsins gott. Mikill afgangur er á viðskiptajöfnuði þrátt fyrir umtalsverðan halla á vöruskiptajöfnuði og erlend staða þjóðarbúsins er orðin jákvæð. Atvinnuleysi er með minnsta móti samkvæmt vinnumarkaðskönnun Hagstofunnar. Samhliða þessu hefur vaxtastig farið lakkandi í kjölfar nokkurrar lækkunar á stýrivöxtum Seðlabankans á þessu

og síðasta ári. Spennu gætir í hagkerfinu þrátt fyrir mikinn vöxt í framleiðslugetu þjóðarbúsins með aukinni atvinnuþátttöku og innflutningi vinnuafls. Í riti Seðlabankans, *Peningamálum* (PM) 2017/3, er áætlað að framleiðsluspennan hafi náð hámarki á árinu 2016 og verði svipuð árið 2017, eða 2,8% af framleiðslugetu. Frá og með næsta ári er gert ráð fyrir að spennan fari minnkandi og verði um 0,8% í árslok 2019.

Heimild: Seðlabanki Íslands.

Fjárlagafrumvarp ársins 2018 byggir á forsendum þjóðhagsspár Hagstofu Íslands, sem birt var 31. maí 2017, nema annað sé tekið fram. Lykilstærðir í þjóðhagsspánni koma fram í eftirfarandi töflu ásamt breytingum frá febrúarspá Hagstofunnar sem byggt var á í fjármálaáætlun fyrir árin 2018 til 2022 sem lögð var fram sl. vor. Helstu breytingar á spánni fyrir árið 2018 eru eftirfarandi:

- Umfangsmeiri fjárfesting en áður var gert ráð fyrir, sem drifin er áfram af aukinni atvinnuvegafjárfestingu.
- Gert er ráð fyrir meiri vexti einkaneyslu en áður.
- Spár um innflutning árið 2018 hafa verið endurskoðaðar til hækkunar.

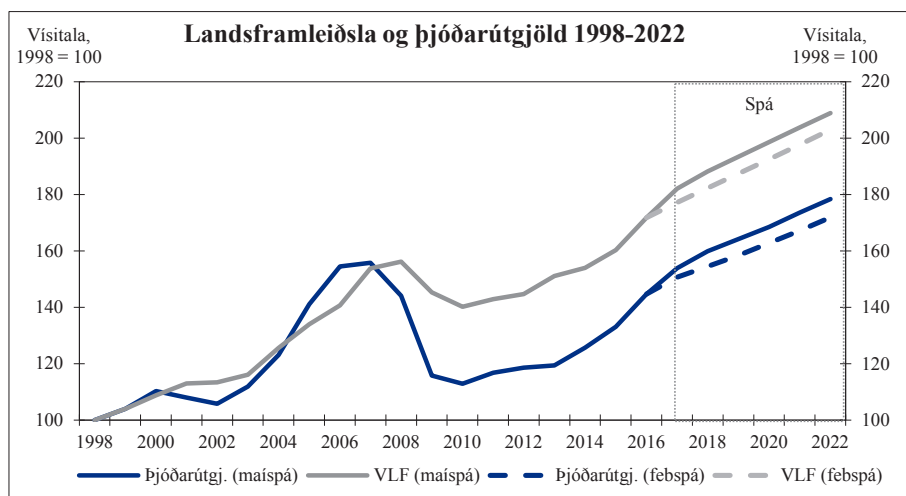
Þjóðhagsfirlit 2017 til 2020, spá birt 31. maí 2017

Breytingar, % og mismunur frá síðustu spá	2017	Br frá febrúar	2018	Br frá febrúar	2019	Br frá febrúar	2020	Br frá febrúar
Einkaneysla	6,9	1,0	5,2	1,3	3,4	0,5	2,9	0,2
Samneysla	1,8	0,7	1,3	-0,2	1,2	-0,4	1,8	0,3
Fjármunamyndun	9,8	-2,8	4,0	3,0	2,7	-0,5	2,9	-0,3
Atvinnuvegafjárfesting	8,0	-3,8	0,5	4,1	-0,4	-1,4	1,3	-0,6
Íbúðarhúsnæði	20,4	-2,8	17,2	-2,9	12,1	-0,5	7,2	-1,0
Opinber fjárfesting	11,8	2,4	5,6	-0,9	5,7	2,8	4,4	1,6
Útflutningur	8,4	3,0	4,1	-0,1	3,4	-0,7	3,9	0,5
Innflutningur	9,6	-0,3	5,8	2,3	3,3	-0,6	3,8	0,8
Verg landsframleiðsla	6,0	1,7	3,3	0,3	2,8	0,0	2,7	0,0
Þjóðarútgjöld	6,4	0,1	3,9	1,3	2,7	0,0	2,6	0,1
Vöru- og þjónustujöfn., % af VLF	6,4	2,6	5,7	1,4	5,7	1,3	5,7	1,1
Viðskiptajöfnuður, % af VLF	5,8	3,1	5,0	1,9	5,3	2,0	5,4	1,9
Neysluverðsvisitala	1,9	-0,3	2,7	-0,5	2,9	0,1	2,7	0,0
Gengisvisitala	-14,1	-5,6	-3,1	-3,1	-0,3	-0,3	0,0	0,0
Raugengi	16,7	6,3	3,4	2,2	1,2	0,4	0,6	0,0
Atvinnuleysi	2,6	-0,2	2,9	-0,3	3,4	-0,4	3,8	-0,1
Launavisitala	6,7	-0,1	6,5	0,2	5,9	0,1	4,6	-0,1
Verð útflutts áls	15,9	10,0	1,7	-0,7	1,5	-0,6	1,5	-0,8
Olíuverð	23,2	4,4	3,1	-1,6	0,4	-2,2	1,0	-1,3

Samkvæmt bráðabirgðatölum Hagstofunnar nam **hagvöxtur** 10,4% á seinni helmingi ársins 2016 og 7,2% yfir árið. Vöxturinn var umtalsvert meiri en gert hafði verið ráð fyrir og hefur það mikil áhrif á spána fyrir árið 2017. Kröftugur hagvöxtur er drifinn áfram af útflutningi, fjárfestingu og einkaneyslu. Maíspá Hagstofunnar gerir ráð fyrir 6% hagvexti á árinu 2017 sem er 1,7 prósentustigum meiri vöxtur en í febrúarspánni. Skýringa er fyrst og fremst að leita í auknum útflutningi, en þjóðarútgjöld, samtala neyslu og fjárfestingar, ársins 2017 eru á hinn bóginn næstum óbreytt frá fyrri spá. Hagvaxtarspáin fyrir árið 2018 gerir ráð fyrir 3,3% vexti sem er örlítið meiri vöxtur en í fyrri spá. Innlend eftirspurn og aukinn útflutningur skýra vöxtinn á spátímabilinu.

Kaupmáttur ráðstöfunartekna heimila hefur vaxið hratt undanfarin misseri þar sem launahækkningar síðustu ára hafa lagst á sveif með lágru verðbólgu og hefur einkaneyslan aukist mikið í kjölfarið. Þá hafa heimilin nýtt auknar tekjur til að greiða niður skuldir. Vöxtur **einkaneyslu** var 6,9% á árinu 2016 sem er mesti vöxtur frá árinu 2007. Sama vexti er spáð í ár og lítilla lægri vexti árið 2018, eða 5,2%, en fyrri spá gerði ráð fyrir minni vexti einkaneyslu. Gengisstyrking krónunnar undanfarið ár hefur haft jákvæð áhrif á hag heimila sem kemur helst fram í auknum innflutningi neysluvara og fjölgun utanlandsferða. Þá hafa útlán til heimila aukist nokkuð að undanfögnu í takt við hækkandi fasteignaverð, auk þess sem innstæður þeirra hafa farið vaxandi. Tölur um kortaveltu sýna að sá hluti einkaneyslu Íslendinga sem fram fer erlendis vex stöðugt. Hluti þess er vegna aukinnar

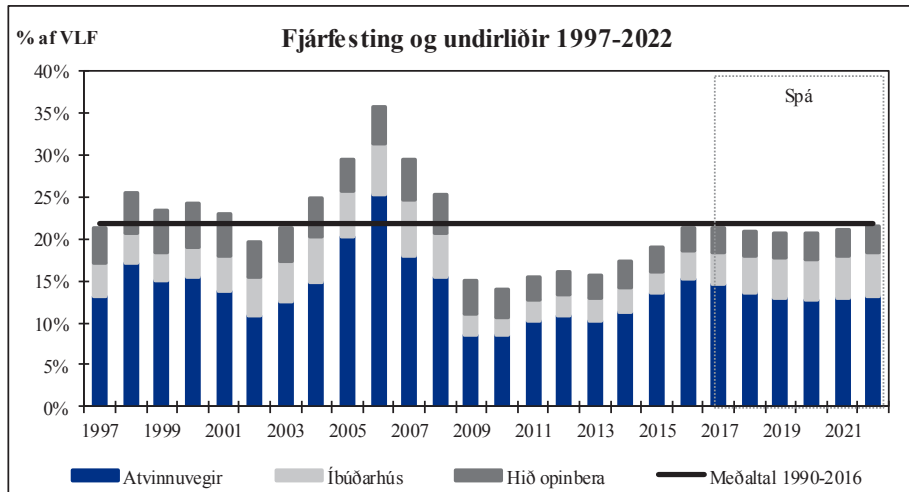
netverslunar en annað vegna aukinna ferðalaga erlendis. Neysla landsmanna erlendis dregur úr skatttekjum ríkissjóðs, einkum af neyslusköttum.

Heimild: Hagstofa Íslands.

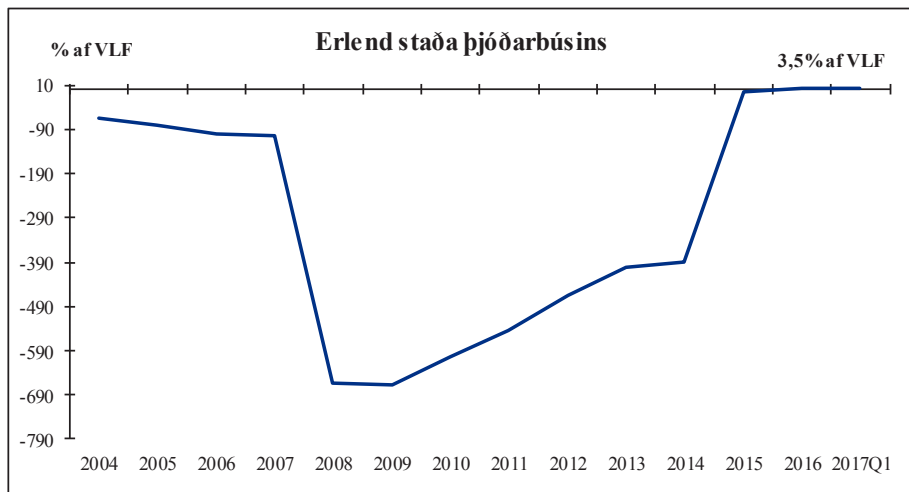
Gert er ráð fyrir að **samneyslan** vaxi um 1,8% árið 2017 og 1,3% árið 2018. Það er aukning um 0,7 prósentustig á árinu 2017 og lækkun um 0,2 prósentustig 2018 frá febrúarspá Hagstofunnar. Hlutfall samneyslunnar af VLF var 23% á árinu 2016 og er gert ráð fyrir svipuðu hlutfalli á spátímanum.

Fjárfesting var kraftmikil á árinu 2016, einkum vegna fjárfestingar atvinnuvega og fjárfestingar í íbúðarhúsnæði. Gert er ráð fyrir að dragi úr hröðum vexti fjárfestingar í ár og hann verði 4% árið 2018, sem er hækkun um þrjú prósentustig frá fyrri spá. Þá hækkun má rekja til spár um aukna atvinnuvegafjárfestingu en töluverður vöxtur hefur verið í flutninga- og ferðaþjónustugeiranum. Áætlað er að mestur vöxtur fjárfestinga á árinu 2018 verði í íbúðarhúsnæði, líkt og verið hefur frá árinu 2016. Þrátt fyrir það hefur bygging nýrra íbúða ekki mætt þeirri eftirspurn sem er eftir íbúðarhúsnæði og hafa miklar verðhækkanir einkennt húsnæðismarkaðinn síðustu misseri, einkum á höfuðborgarsvæðinu. Hluttur fjárfestingar hins opinbera í VLF verður að meðaltali 3%, þar af nemur fjárfesting sveitarfélaga um 1,3% af VLF á spátímanum og um 14%–15% af heildarfjárfestingu. Meðal stærstu fjárfestingarverkefna hins opinbera á næsta ári eru bygging nýs Landspítala, smíði nýrrar Vestmannaeyjaferry og framkvæmdir við Dýrafjarðargöng. Á vegum sveitarfélaga er einkum aukning í gatna-, umhverfis- og byggingaframkvæmdum við skóla og íþróttamannvirki. Hluttur heildarfjárfestingar í VLF var í kringum langtímameðaltal árið 2016, eða 21%, og er gert ráð fyrir að það haldist stöðugt út spátímabilið.

Heimild: Hagstofa Íslands.

Mikill vöxtur hefur verið í **útflutningi** vöru og þjónustu síðustu ár, einkum þjónustuútflutningi sem hefur verið drifinn áfram af mikilli fjölgun ferðamanna. Hagstofan hækkaði spá ársins 2017 um magnaukningu útflutnings úr 5,4% í 8,4%, en spáin fyrir 2018 er nánast óbreytt og gerir ráð fyrir ríflega 4% vexti. Gengisstyrking krónunnar síðustu misseri ásamt auknum kaupmætti launa hefur aukið eftirspurn eftir innfluttri vöru og þjónustu og þannig leitt til aukinnar einkaneyslu. Spá um **innflutning** fyrir árið 2017 er lítið breytt en á árinu 2018 er gert ráð fyrir að innflutningur aukist um 5,8% sem er hækkun um 2,3 prósentustig frá fyrri spá.

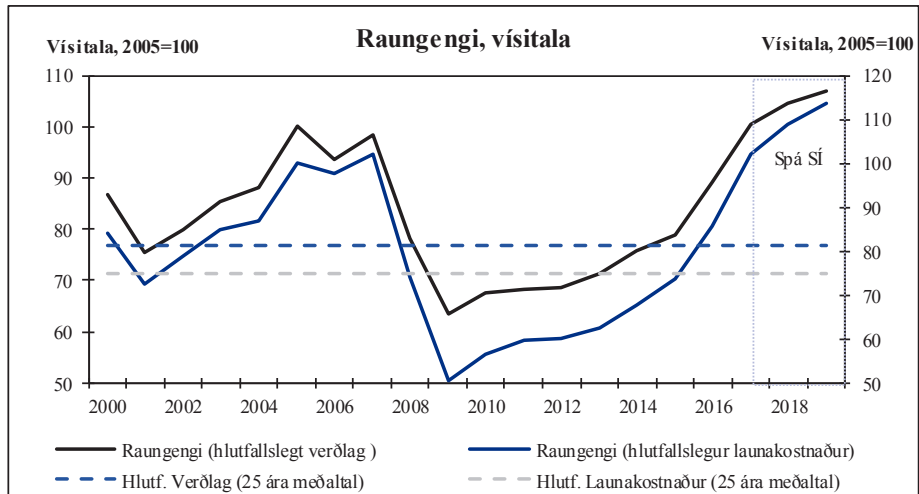
Heimild: Seðlabanki Íslands.

Spáin gerir ráð fyrir áframhaldandi góðu jafnvægi í þjóðarbúskapnum. Gert er ráð fyrir að afgangur verði á **vöru- og þjónustujöfnuði** sem og á **viðskiptajöfnuði** út spátímabilið og hækkar afgangur af viðskiptajöfnuði sem hlutfall af VLF um 2% fyrir hvert ár frá febrúarspánni. Á árinu 2016 varð **erlend staða þjóðarbúsins** jákvæð í fyrsta sinn frá því að mælingar hófust, eða 1,9% af VLF, og Ísland, þ.e. þjóðarbúið í heild, er því orðið hreinn lánveitandi við útlönd. Erlenda staðan batnaði enn á fyrsta ársfjórðungi ársins 2017, einkum vegna lækkunar erlendra skulda, og var 3,7% af VLF. Gangi spár um utanríkisviðskipti eftir eru líkur á að erlenda staðan batni enn frekar.

Atvinnuleysi hefur haldið áfram að minnka og hefur Hagstofan lækkað spá sína frá febrúar lítilllega. Gert er ráð fyrir að mælt atvinnuleysi verði á bilinu 2,9%–3,8% á árunum 2018 til 2020. Erlent vinnuafli streymir til landsins og í lok síðasta árs voru tæplega 21 þúsund erlendir ríkisborgarar á íslenskum vinnumarkaði, eða 10,6% af vinnuaflinu. Mikið innstreymi erlends vinnuafli er til þess fallið að auka framleiðslugetu hagkerfisins og slá þannig á framleiðsluspennu. Í ljósi þess að framboð íbúðarhúsnæðis er af skornum skammti eftir litla íbúðafjárfestingu undanfarin ár hefur vöxtur erlends vinnuafli aukið spennu á húsnæðismarkaði og lagst á sveif með öðrum þáttum sem stuðlað hafa að hækkingu húsnæðisverðs undanfarin misseri.

Verðbólgan hefur verið undir verðbólguþröskulmiði Seðlabankans í um þrjú og hálf ár og verðlag hefur verið stöðugt. Hagstofan hefur lækkað spá sína um verðbólgu árið 2017 um 0,3 prósentustig og árið 2018 um 0,5 prósentustig en gerir þó ráð fyrir að verðbólgan fari yfir markmið Seðlabankans á næsta ári og verði 2,7%.

Eftir afnám fjármagnshafna í mars síðastliðnum hefur flökt á gengi krónunnar aukist. **Gengið** styrktist nokkuð á fyrri helmingi ársins 2017 en sú styrking hefur gengið til baka og var gengisvísitalan um miðjan ágúst svipuð og í upphafi árs 2017. Seðlabankinn hefur dregið úr gjaldeyriskaupum og námu nettókaup bankans um 69 ma.kr. á fyrstu sjö mánuðum ársins eða 23% af allri veltu á millibankamarkaði með gjaldeyri. Árið 2016 námu nettókaup bankans 55% af allri veltu. **Raungengi** miðað við hlutfallslegt verðlag hefur hækkað mjög lítið frá upphafi árs og nafngengið er á svipuðum stað og í upphafi árs. Raungengi miðað við hlutfallslegan launakostnað hefur hækkað mun meira en miðað við verðlag og nam hækkingin tæpum 10% á fyrsta ársfjórðungi 2017 frá fyrri ársfjórðungi. Hátt raungengi er til þess fallið að skerða samkeppnishæfni þjóðarbúsins. Við tilteknaðar aðstæður, þar sem raungengi er lágt, getur hagkerfið þolað endurtekna launahækkanir í ákveðinn tíma. Nú er svo komið að raungengi er nálægt sögulegu hámarki og launakostnaður hér á landi er orðinn hár í alþjóðlegum samanburði. Því er mikils virði að halda þeim kaupmætti sem nú þegar hefur áunnist.

Heimild: Seðlabanki Íslands.

Samkvæmt fjármálaáætlun ríkisstjórnarinnar var stefnt að því að færa gistingu og aðra ferðaþjónustutengda starfsemi úr neðra þrepi í almennt þrep virðisaukaskatts þann 1. júlí 2018. Nú er gengið út frá því að ferðaþjónustutengd starfsemi verði ekki færð úr neðra þrepi virðisaukaskatts í hið almenna fyrr en í upphafi árs 2019. Markmið skattabreytinganna er að stuðla að sjálfbærari vexti ferðaþjónustunnar, bættri skilvirkni virðisaukaskattkerfisins og samræma rekstrarskilyrði atvinnugreina þannig að ferðaþjónustan ryðji ekki öðrum atvinnugreinum úr vegi. Ætla má að vitneskja aðila í ferðaþjónustu um fyrirhugaðar breytingar hafi þegar haft áhrif á fjárfestingaráform fyrirtækja og þannig hafi þær nú þegar stuðlað að eðlilegri vexti greinarinnar. Við upphaf ársins 2019 mun hið almenna þrep virðisaukaskattsins lækka úr 24% í 22,5% líkt og áður var gert ráð fyrir. Er þetta álitinn ákjósanlegur tími fyrir þá aðgerð þar sem gert er ráð fyrir að þá hafi dregið verulega úr framleiðsluspennu og hagvöxtur verði nálægt langtímaleitni.

Staða efnahagsmála skapar um margt hagfellda umgjörð fyrir fjármálaáætlun og fjárlagafrumvarp ríkisstjórnarinnar. Hins vegar getur mikill vöxtur haft í för með sér ákveðnar hættur sem geta leitt til ofhitunar hagkerfisins og samdráttar í kjölfarið. Því er mikilvægt að hið opinbera nýti hagfelldar aðstæður til að greiða niður skuldir, sporna við þensluvaldandi útgjaldaaukningu og tryggja að afgangur verði af rekstri hins opinbera. Þannig er hægt að búa í haginn svo unnt verði að mæta ófyrirséðum áföllum.

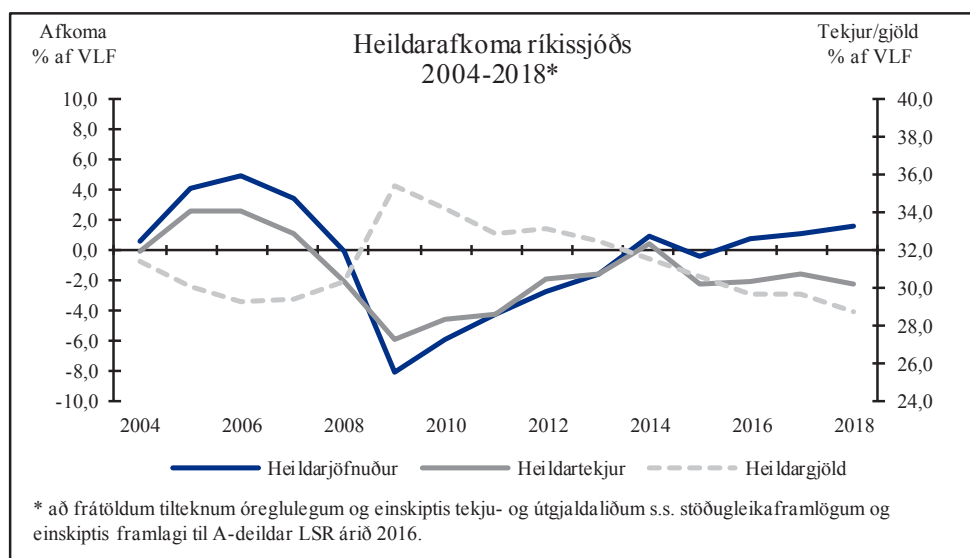
Fjárlagafrumvarp 2018 endurspeglar ofangreinda stöðu efnahagsmála og styður þannig við hagstjórnarmarkmið fjármálastefnu og fjármálaáætlunar ríkisstjórnarinnar.

3 Markmið í ríkisfjármálum

Í fjármálastefnu árána 2017–2022 sem Alþingi samþykkti í apríl sl. og í fjármálaáætlun árána 2018–2022 sem Alþingi samþykkti í júní sl. er fjallað ítarlega um markmið og horfur í ríkisfjármálum og fjármálum hins opinbera, efnahagshorfur og stefnumarkandi áherslupætti til næstu ára. Vísað er til þeirrar umfjöllunar, en í þessum hluta er einungis fjallað um þessi markmið og horfur í stuttu máli sem og helstu niðurstöður frumvarpsins um afkomu ríkissjóðs á árinu 2018, þ.e. þess árs sem fjárlögin taka til. Að öðru leyti er fjallað nánar um efnahagshorfur, tekju- og útgjaldahlið frumvarpsins og skuldaþróun í öðrum köflum greinargerðar frumvarpsins og vísast til umfjöllunar þar.

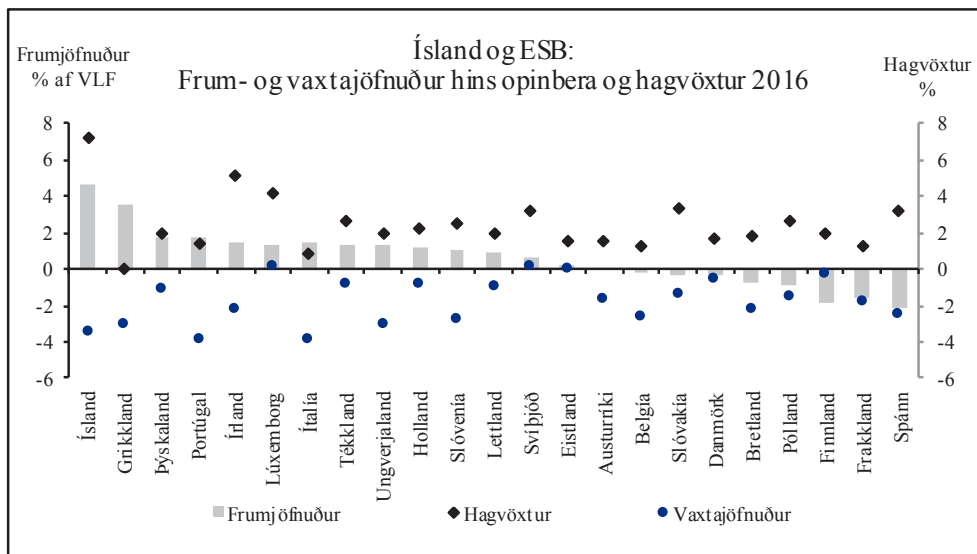
3.1 Markmið og horfur í ríkisfjármálum

Þegar litið er til baka yfir þróun ríkisfjármála síðastliðinn áratug, eða frá hrúni fjármálakerfisins haustið 2008, er ljóst að algjör viðsnúningur hefur átt sér stað í ríkisfjármálum hvað varðar afkomu, stöðu og efnahag ríkissjóðs. Þannig var meginmarkmið stjórnvalda árin 2009–2013 að ná jöfnuði í ríkisfjármálum eftir verulegan hallarekstur og ógnvænlega skuldasoöfnun í kjölfar bankahrunsins 2008. Við núverandi efnahagshorfur er á hinn bóginn mikilvægt að stjórnvöld sýni staðfestu og aðhald til að vega á móti hefðbundinni eftirspurnarþenslu í hagkerfinu á sama tíma og kröfur eru uppi um að framlög séu aukin til flestra málaflokka, þó einkum heilbrigðismála og til innviðauppyggingar af ýmsum toga.

Afkoma ríkissjóðs hefur þannig farið batnandi nánast stöðugt frá árinu 2009 þar sem saman hefur farið raunlækkun útgjalda og umtalsverð tekjuaukning í takt við aukinn hagvöxt á síðastliðnum árum. Skuldir ríkissjóðs hafa lækkað ár frá ári frá því þær náðu hámarki árið 2012, en lækkunina má að hluta til rekja til bættrar greiðsluafkomu ríkissjóðs. Fyrst og fremst má þó rekja lækkun skulda til einkiptis og tímabundinna tekna, einkum í formi arðgreiðslna og stöðugleikaframlaga sem notuð hafa verið til að lækka skuldir ríkissjóðs. Aukinn hagvöxtur á líka þátt í því að skuldir ríkissjóðs sem hlutfall af VLF lækka.

Staða efnahagsmála og fjármála ríkissjóðs og hins opinbera er að mörgu leyti öfundsverð í alþjóðlegum samanburði sem meðal annars hefur endurspeglast í bættu láns hæfismati ríkisins síðustu misseri. Miðað við bráðabirgðatölur Hagstofu Íslands fyrir árið 2016 var frumjöfnuður hins opinbera og hagvöxtur mestur á Íslandi¹ samanborið við ESB-löndin. Rétt er þó að geta þess í því samhengi að vaxtajöfnuður hins opinbera hefur eftir bankahrunið verið neikvæður um 2,7-3,8% af VLF.

Þrátt fyrir að efnahagsleg skilyrði séu hagfelld og afkoma ríkissjóðs og hins opinbera hafi batnað á undanförunum árum þá þarf að hafa í huga að staða og horfur geta breyst á skömmum tíma. Ísland er lítið og sveiflukennt hagkerfi og sveiflujöfnun í ríkisfjármálum hér á landi hefur að mestu leyti átt sér stað á tekjuhlíð ríkissjóðs. Á útgjaldahlíð ríkissjóðs

¹ Tölur um frumjöfnuð eru frá Eurostat en tölur um hagvöxt frá OECD. Fyrir Ísland hefur frumjöfnuður hins opinbera fyrir árið 2016 verið leiðrétur annars vegar fyrir 384,3 ma.kr. tekjum af stöðugleikaframlögum og hins vegar fyrir 105,1 ma.kr. fjármagnstílfærslu frá ríkissjóði til A-deildar Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins. Án leiðréttingar nemur frumjöfnuðurinn 16,3% af VLF.

hafa það fyrst og fremst verið útgjöld vegna atvinnuleysisbóta, auk barna- og vaxtabóta, sem hafa tekið breytingum í takt við hagsveifluna, en að öðru leyti eru útgjöldin að miklu leyti tregbreytileg til skamms tíma. Brottfall nokkurra tekjustofna á undanförunum árum gerir það einnig að verkum að þunginn er orðinn mjög mikill á meginskattstofna eins og virðisaukaskatt, tekjuskatt einstaklinga og tryggingagjald. Það felur í sér að þegar um hægist í efnahagslífinu taka tekjurnar mun stærri dýfu en útgjöldin með tilheyrandi áhrifum á afkomuna til hins verra og skuldasöfnun hefst að nýju. Sömuleiðis geta ýmsir áhættuþættir valdið því að afkomu- og skuldaþróun ríkissjóðs og hins opinbera verði önnur en fram kemur í fjármálastefnu og fjármálaáætlun sem Alþingi hefur samþykkt. Við núverandi aðstæður eru þó ekki sterkar vísbendingar um að markmiðum stjórnvalda verði raskað á næstu misserum en engu að síður er mikilvægt að sýnd sé varfærni og aðhaldssemi í ríkisfjármálum og fjármálum hins opinbera með hagstjórnarleg markmið að leiðarljósi til að tryggja sem besta aðlögun þegar samdráttur verður í efnahagslífinu.

Þessi sjónarmið lágu til grundvallar gildandi fjármálastefnu sem ríkisstjórnin lagði fram í byrjun ársins og Alþingi samþykkti í apríl og sömuleiðis í þeirri fimm ára fjármálaáætlun sem samþykkt var í júní. Í áætluninni eru sett stefnumið ríkissjóðs fyrir tímabilið 2018–2022 um að bæta afkomuna árið 2018 um sem nemur 0,5% af VLF samanborið við áætlaða afkomu í fjárlögum ársins 2017. Í því felst að afkoman verði jákvæð um að minnsta kosti 1,5% af VLF árið 2018, eða sem svarar til u.þ.b. 40 ma.kr. afgangi hjá ríkissjóði. Þessu aukna aðhaldi í ríkisfjármálum er ætlað að veða á móti þeirri þenslu sem er í hagarfinu. Þá er í áætluninni gert ráð fyrir að eftir því sem dregur úr þenslunni verði smám saman dregið úr aðhaldi af hálfu ríkissjóðs, eða sem nemur 0,1% af VLF á ári, þannig að afkoma ríkissjóðs verði jákvæð um a.m.k. 1,1% af VLF árið 2022. Bætt afkoma ríkissjóðs árið 2018 samkvæmt fjármálaáætluninni hvíldi að miklu leyti á þeirri forsendu að farið yrði í skattaráðstafanir árið 2018, þ.m.t. að samræma virðisaukaskattlagningu ferðatengdrar starfsemi um mitt ár 2018, sem ríkisstjórnin hefur nú ákveðið að verði frestað til ársbyrjunar 2019. Að öðru leyti er gert ráð fyrir að stefnumið um tekju- og gjaldahlið áætlunarinnar feli í sér að frumtekjur og frumgjöld vaxi ekki umfram vöxt VLF árin 2019–2022.

Afkomuhorfur ársins 2017

Með setningu fjárlaga 2017 var gert ráð fyrir að frumjöfnuður ríkissjóðs yrði 91 ma.kr. sem svarar til 3,5% af VLF en að vaxtajöfnuður ríkissjóðs yrði neikvæður um 66,3 ma.kr. eða 2,5% af VLF. Það fól í sér að heildarafgangur á rekstri ríkissjóðs var jákvæður um 24,7 ma.kr. eða sem nemur 1% af VLF. Við vinnslu fjárlagafrumvarpsins 2018 hefur farið fram endurmat á tekju- og útgjaldahorfum yfirstandandi árs og vísast til umfjöllunar um það endurmat í köflum 4.2 og 5.4 í greinargerð frumvarpsins. Líkt og kemur þar fram er gert ráð fyrir að útgjöld yfirstandandi árs verði umtalsvert hærri en gildandi fjárlög gerðu ráð fyrir eða tæplega 21 ma.kr. Skýrist það einkum af veikleikum í sjúkratryggingum,

almannatryggingum og vegna málefna hælisleitenda auk einskíptis fjármagnskostnaðar í kjölfar þess að ríkissjóður keypti til baka í apríl eigin skuldabréf að nafnvirði 877 m. Bandaríkjadala. Á móti þessari útgjaldaaukningu vegur hins vegar umtalsverð tekjuaukning eða sem nemur tæplega 25 ma.kr. Sú aukning skýrist einkum af hærri arðgreiðslum en forsendur fjárlaga gerðu ráð fyrir en auk þess hefur efnahagsþróun og endurskoðun tekna af einstökum skattstofnum áhrif til hækkunar. Samanlagt er því gert ráð fyrir að heildar-afkoma ríkissjóðs verði áþekkt og raun nokkru betri á yfirstandandi ári en forsendur fjárlaga gerðu ráð fyrir eða 4 ma.kr. sem svarar til 0,1% af VLF

Afkoma ársins 2018 og breytingar frá fjármálaáætlun

Við endanlega útfærslu á talnahluta fjárlagafrumvarpsins fyrir árið 2018 voru afkomu-horfur fyrir ríkissjóð endurskoðaðar með hliðsjón af breytingum á efnahagsforsendum, endurskoðun á tekjuáætlun, lánsfjármálum, útfærslu ráðuneyta á útgjaldarömmum málefna-sviða og endanlegri niðurstöðu í launa- og verðlagsreikningi fyrir komandi fjárlagaár.

Í fjárlagafrumvarpinu er áætlað að frumtekjur ríkissjóðs lækki um 2,3 ma.kr. frá forsendum fjármálaáætlunarinnar og verði 821,3 ma.kr. sem svarar til 29,8% af VLF. Þar vegast á nokkrir þættir til hækkunar og lækkunar. Þyngst vegur ákvörðunin um að tilfærslu ferðapjónustutengdrar starfsemi í almennt þrep virðisaukaskattsins verði frestað um hálf t. ár, eða til ársbyrjunar 2019 líkt og kom fram hér að framan sem leiðir til tæplega 9 ma.kr. lækkunar frumtekna. Á móti vegur endurmat skattstofna með hliðsjón af endurskoðaðri þjóðhagsspá sem leiðir til ríflega 5 ma.kr. aukinna tekna. Nánar er fjallað um helstu breytingar á tekjuáætluninni frá fjármálaáætluninni í kafla 4.5.

Þjóðhagsgrunnur	Fjármála- áætlun 2018	ma.kr.		% af VLF		
		Frumvarp 2018	br.	Fjármála- áætlun 2018	Frumvarp 2018	br.
Frumtekjur	823,6	821,3	-2,3	30,1	29,8	-0,3
Frumgjöld	718,7	717,1	-1,6	26,3	26,0	-0,2
Frumjöfnuður	104,9	104,2	-0,7	3,8	3,8	-0,1
Vaxtatekjur	12,7	12,2	-0,5	0,5	0,4	0,0
Vaxtagjöld	77,8	72,7	-5,1	2,8	2,6	-0,2
Vaxtajöfnuður	-65,1	-60,5	4,6	-2,4	-2,2	0,2
Heildartekjur	836,3	833,5	-2,8	30,6	30,3	-0,3
Heildargjöld	796,5	789,8	-6,7	29,1	28,7	-0,5
Heildarjöfnuður	39,8	43,7	3,9	1,5	1,6	0,1

Í frumvarpinu er gert ráð fyrir að frumgjöld ríkissjóðs verði 717 ma.kr., eða sem nemur 26% af VLF, og lækki um 1,6 ma.kr. frá forsendum fjármálaáætlunarinnar. Þar vegur til aukningar útgjalda nokkrar breytingar sem ekki lágu fyrir við afgreiðslu fjármála-

áætlunarinnar og fjallað er um í kafla 5.5.4. Til lækkunar vegur hins vegar þyngra að verðlagsreikningur frumvarpsins er talsvert lægri en gert var ráð fyrir í forsendum fjármálaáætlunar líkt og fjallað er um í kafla 5.2.

Miðað við þessar forsendur versnar frumjöfnuður ríkissjóðs í frumvarpinu um 0,7 ma.kr. frá fjármálaáætluninni og nemur hann ríflega 104 ma.kr. í stað tæpra 105 ma.kr. Á mælikvarða VLF er hann nánast óbreyttur, eða 3,8%.

Á móti lakari frumjöfnuði hefur vaxtajöfnuðurinn batnað umtalsvert, eða um 4,6 ma.kr. Það skýrist að stærstum hluta af því að ríkissjóður keypti í apríl 2017 til baka eigin skuldabréf að nafnvirði 99 ma.kr. Áætlað er að fjármagnskostnaður á árinu 2017 aukist um tæplega 11 ma.kr. vegna þessa en á móti vegur að gert er ráð fyrir að vaxtagjöldin verði tæplega 6 ma.kr. lægri á ári til ársins 2022 frá því sem gert hafði verið ráð fyrir í áætluninni. Auk þess koma áhrif af lægri verðbólgu og sterkara gengi til lækkunar gjalda, en til hækkunar vegur aukning í reiknuðum vaxtagjöldum á ófjármagnaðar lífeyrisskuld-bindingar umfram það sem áætlunin gerði ráð fyrir.

Að meðtöldum bata í vaxtajöfnuðinum er áætlað að heildarafkoma ríkissjóðs verði jákvæð um tæplega 44 ma.kr. og batni um nærri 4 ma.kr. frá fjármálaáætlun, eða 0,1% af VLF. Sú þróun er í góðu samræmi við samþykktu fjármálastefnu og fjármálaáætlun.

3.2 Fjármálareglur - framvinda

Samkvæmt lögum um opinber fjármál skulu markmið fjármálastefnu og fjármálaáætlunar sem Alþingi samþykkir um afkomu og efnahag hins opinbera, þ.e. fyrir A-hluta ríkissjóðs og A-hluta sveitarfélaga, samræmast tölulegum skilyrðum eða fjármálareglum. Þær reglur eru reistar á grunnildum laganna um *sjálfbærni, varfærni, stöðugleika, festu og gagnsæi*. Fjármálareglurnar eru þriðjættar og eru eftirfarandi:

1. Að heildarjöfnuður yfir fimm ára tímabil skuli ávallt vera jákvæður og árlegur halli ávallt undir 2,5% af landsframleiðslu (**Afkomuregla**).
2. Að heildarskuldir, að frátöldum lífeyrisskuldbindingum og viðskiptaskuldum og að frádregnum sjóðum og bankainnstæðum, séu lægri en nemur 30% af vergri landsframleiðslu (**Skuldaregla**).
3. Sé skuldahlutfallið skv. 2. tölulið hærra en 30% skal sá hluti sem umfram er lækka að meðaltali á hverju þriggja ára tímabili um a.m.k. 5% (1/20) á hverju ári (**Skuldalækkunarregla**).

Afkomuregla. Líkt og kemur fram í kaflanum hér að framan er heildarafkoma ríkissjóðs í frumvarpinu í takt við fyrirliggjandi stefnumörkun um að afgangur af rekstri ríkissjóðs verði aukinn á næsta ári og gert er ráð fyrir að hann verði tæplega 44 ma.kr. eða sem nemur 1,6% af VLF. Þá er rétt að geta þess að afkoma sveitarfélaga á árinu 2016 á þjóðhagsgrunni, sem er grundvöllur afkomureglunnar, reyndist vera nokkuð betri en áætlað var í aðdraganda fjármálaáætlunarinnar og þá er útlit að afkoma yfirstandandi árs muni

halda áfram að batna samkvæmt bráðabirgðatölum. Samkvæmt frumvarpinu og bráðabirgðatölum um afkomu sveitarfélaga og að teknu tilliti til áætlaðrar afkomu ríkisins í fjármálaáætluninni verður afkoma hins opinbera um 1,5% af VLF að meðaltali næstu fimm árin og uppfyllir hún því að óbreyttu skilyrði afkomureglunnar.

Skuldaregla og skuldalækkunarregla. Samkvæmt undirliggjandi forsendum fjármálaáætlunarinnar var gert ráð fyrir að heildarskuldir hins opinbera, mældar á þann kvarða sem lögin mæla fyrir um, yrðu 36% af VLF í árslok 2017, eða 6% af VLF umfram skilyrði laganna. Fyrirgreind skuldalækkunarregla felur í sér að í árslok 2022 ættu heildarskuldir hins opinbera að vera komnar niður í 35% af VLF (lækkun um 0,24–0,3 árlega). Í áætluninni var á hinn bóginn mörkuð stefna um að lækka heildarskuldir hins opinbera nokkuð hraðar, eða niður í 23% af VLF árið 2022 en það svarar til 13 prósentustiga lækkunar skulda af VLF frá árslokum 2017. Sú skuldalækkun byggist að stórum hluta á tilteknum forsendum um ráðstöfun óreglulegra tekna á borð við arðgreiðslur og aðgerðum í efnahagsreikningi líkt og fjallað er um í kafla 3.2 í fjármálaáætluninni. Gert var ráð fyrir áætluninni að umfang sérstakra ráðstafana til niðurgreiðslu skulda yrðu 140 ma.kr. á tímabili áætlunarinnar og mundu dreifast jafnt á árin 2018–2021 eða sem svarar til 35 ma.kr. ár hvert. Slíkar ráðstafanir eru nauðsynlegar til að ná einu meginmarkmiði fjármálaáætlunnar, þ.e. að kuldir hins opinbera verði komnar undir 30% af VLF í árslok 2019. Líkt og vikið er að hér á eftir og nánar í kafla 7 þá hefur gengið hraðar að greiða niður kuldir ríkissjóðs á yfirstandandi ári en reiknað hafði verið með við vinnslu fjármálaáætlunarinnar og útlit fyrir að árslokastaða árána 2017 og 2018 verði betri en forsendur áætlunarinnar gerðu ráð fyrir. Af þeim sökum er ekki gert ráð fyrir því í forsendum frumvarpsins að til muni koma 35 ma.kr. óreglulegt fjárstreymi á árinu 2018 til niðurgreiðslu skulda. Að öðru leyti er ekki vikið frá framangreindum stefnumiðum í fjármálaáætluninni. Samkvæmt árslokauppgjöri fyrir árið 2016 námu heildarskuldir ríkissjóðs skv. skilgreiningu skuldareglunnar 35,2% af VLF. Þá námu kuldir sveitarfélaga 6,2% og voru heildarskuldir hins opinbera því samtals 41,5% af VLF. Líkt og fjallað er um í kafla 7 í greinargerð frumvarpsins eru horfur á að í árslok 2017 verði kuldir ríkissjóðs komnar í slétt 30% af VLF og verði 26,7% af VLF í árslok 2018. Að meðtöldum skuldum sveitarfélaga er áætlað að skuldahlutfallið fyrir hið opinbera verði nálægt 36% af VLF í árslok 2017 og verði milli 32–33% af VLF í árslok 2018 og hafi því lækkað um hátt í tíu prósentustig á tveimur árum. Þessi lækkunarferill er í samræmi við þann skuldalækkunarferil sem er að finna í forsendum fjármálaáætlunarinnar og er því áfram stefnt að því að ná markmiðum skuldareglunnar í lok árs 2019.

4 Tekjur A-hluta ríkissjóðs

Í þessum kafla er gerð grein fyrir tekjuáætlun ríkissjóðs á árinu 2018, forsendum hennar og niðurstöðum. Þar skipta endanlegar tekjur ársins 2016 samkvæmt ríkisreikningi og uppfærð tekjuáætlun fyrir yfirstandandi ár miklu máli og því nauðsynlegt að gera þeim nokkur skil. Jafnframt er lýst helstu breytingum sem orðið hafa á fyrri tekjuáætlun ársins 2018 sem birt var í fjármálaáætlun 2018-2022 í lok mars síðastliðins, þar með talið á áformuðum breytingum á virðisaukaskatti. Að lokum er fjallað um áætlaða skattastyrki fyrir fjárlagaárið eins og áskilið er í lögum um opinber fjármál.

Í fjárlagafrumvarpi ársins 2017 voru innleiddar veigamiklar breytingar á framsetningu tekjuáætlunarinnar í samræmi við ákvæði laga um opinber fjármál. Þær fólust einkum í meðferð afskrifta skattkrafna, sértekna stofnana og fjármagnstekjuskatts ríkissjóðs. Engar frekari breytingar eru gerðar á framsetningunni í þessu fjárlagafrumvarpi og allar tölur eru því sambærilegar á milli árána 2017 og 2018. Innleiðing laganna er þó ferli sem mun halda áfram um sinn eins og fjallað er um í kafla 1 í frumvarpinu.

4.1 Tekjuuppgjör 2016

Heildartekjur síðasta árs samkvæmt uppgjöri ríkisreiknings námu samtals 1.163 ma.kr. og voru 1 ma.kr. undir áætlun fjáráukalaga. Þrátt fyrir að heildartekjur séu í góðu samræmi við áætlun fjáráukalaga voru marktæk frávik í einstökum tekjustofnum. Skattar á tekjur og hagnað voru undir áætlun, sér í lagi fjármagnstekjuskattur ríkissjóðs, en á móti var jákvætt frávik í sköttum á vöru og þjónustu, þar sem frávik í virðisaukaskatti vóg þyngst. Kröftugur vöxtur var í efnahagslífi og flestum skattstofnum á árinu 2016 en samdráttur í stofni banka-skatts vegna uppgjors slitabúa vóg þyngra og því drógust skatttekjur sem hlutfall af VLF saman milli ára og námu 27,6%. Samanlagt voru skatttekjur og tryggingagjöld 2,9 ma.kr. undir áætlun.

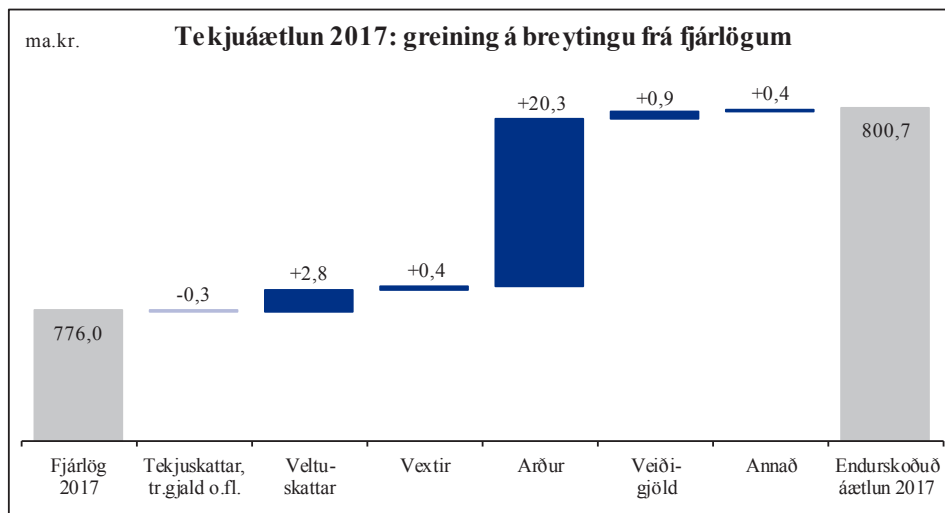
Tekjur sem ekki teljast til skatttekna voru samtals 1,9 ma.kr. umfram áætlun. Viðbótariðgjöld hjúkrunarheimila vegna lífeyrisskuldbindinga námu um 2 ma.kr. en ekki var gert ráð fyrir þeim tekjum í áætlun fjáráukalaga þar sem ákvörðun um uppgjörið lá ekki fyrir. Þá var töluvert frávik í tekjum af peningalegum eignum sem má rekja til endurheimtar á yfirtekinni ríkisábyrgð sem ekki var fyrir séð við áætlunargerðina. Nokkur frávik voru í einstökum óreglulegum liðum, s.s. arði og stöðugleikaframlagi, án þess þó að þau hafi bein áhrif á áætlun ársins 2018.

4.2 Endurmetin tekjuáætlun 2017

Helstu forsendur og niðurstöður. Efnahagsþróun yfirstandandi árs hefur verið kröftugri en reiknað var með við gerð tekjuáætlunar fjárlaga 2017. Í þjóðhagsspanni frá júní síðastliðnum sem endurskoðuð tekjuáætlun byggist á eru horfur um hagvöxt mun betri en í

Þeirri þjóðhagsspá sem fjárlög 2017 byggðust á, eða 6,0% í stað 4,3%. Þá er gert ráð fyrir að vöxtur innlendrar eftirspurnar aukist frá síðustu þjóðhagsspá, sem lá fyrir í febrúar, og verði 6,4%, þar af er vöxtur einkaneyslu 6,9% í stað 5,9% áður. Meiri vöxtur einkaneyslu liggur hins vegar fremur í aukinni neyslu Íslendinga erlendis og kemur þar af leiðandi ekki fram í aukningu í innlendum veltusköttum, eins og virðisaukaskatti. Jafnframt eru horfur á minni verðbólgu en hún stefnir í 1,9% í endurskoðuðum forsendum í stað 2,2%. Launaþróunin er áþekk og í fyrri spá en vinnuafleiðingur nokkru meiri. Innheimta skatttekna það sem af er ári endurspeglar þessi auknu umsvif í hagkerfinu og lægra verðlag sem fram koma í endurskoðaðri þjóðhagsspá fyrir yfirstandandi ár.

Endurskoðuð þjóðhagsspá Hagstofunnar og útkoma ríkisreiknings fyrir árið 2016 ásamt upplýsingum um álagningu og innheimtu einstakra skattstofna það sem af er ári eru grundvallarforsendur fyrir endurskoðun tekjuáætlunar fjárlaga. Þegar líður á árið hafa raungögn, þ.e. álagning og innheimta einstakra tekjustofna, meira vægi við áætlunargerðina en á móti minnkar vægi þjóðhagsspár.

Í fjárlögum ársins 2017 voru heildartekjur áætlaðar 776 ma.kr. en sú áætlun hefur verið hækkuð í rúmlega 800 ma.kr. Þar af voru skatttekjur og tryggingagjöld áætluð um 697 ma.kr. en sú áætlun hækkar um 2,5 ma.kr., eða 0,4%. Að baki þeirri hækkun eru mismunandi breytingar á einstökum skattstofnum eins og fjallað verður um hér á eftir. Efnahagsþróunin hefur mest að segja um endurskoðun tekna af einstökum skattstofnum en eins og áður var komið fram dregur meiri neysla erlendis og minni verðbólga úr aukningu veltuskatta innanlands miðað við það sem ella hefði orðið. Sé litið til kerfisbreytinga þá eru áhrif þeirra til lækkunar heldur meiri en í upphaflegri áætlun fjárlaga ársins og munar þar mest um síðari áfanga breytinga á tekjuskatti einstaklinga. Áætlun um arðgreiðslur er

hækkuð um 20 ma.kr. en sú aukning hefur hins vegar ekki varanleg áhrif á tekjuáætlun til framtíðar. Endurmetnar vaxtatekjur hækka um 0,4 ma.kr. og veiðigjöld um 0,9 ma.kr.

Einstakir tekjustofnar. Næst verður farið nánar yfir helstu forsendur að baki endurmati á áætlunum tekjum af einstökum tekjustofnum á árinu 2017.

Skattar á tekjur og hagnað. Við endurmatið eru áætlaðar tekjur af sköttum á tekjur og hagnað lækkaðar um 0,6 ma.kr. frá fjárlögum 2017. Hér vegast á hækkun á tekjuskatti einstaklinga og lækkun á bæði tekjuskatti lögaðila og fjármagnstekjuskatti.

Áætlun um tekjuskatt einstaklinga hækkar um 4,4 ma.kr. frá fjárlögum. Hækkunina má fyrst og fremst rekja til herra atvinnustigs en auk þess hækka nafnlaun lítillaga umfram fyrri spá. Sjómannaverkfallið sem hófst í desember sl. hafði marktæk áhrif á tekjuskattstofninn á fyrstu vikum ársins, sem þó er búist við að jafnist til fulls á árinu. Þá er talið að úrræðið „fyrsta fasteign“ hafi 0,1 ma.kr. áhrif til lækkunar á tekjuskatti einstaklinga, en það veitir heimild til að nýta iðgjald til greiðslu séreignarsparnaðar í allt að tíu ár til kaupa á fyrsta íbúðarhúsnæði. Áhrif sérstaka persónuafsláttarins til tiltekinnna rétthafa höfuðstólslækkunar húsnæðisskulda, sem kom fyrst til framkvæmda við álagningu 2015, eru í samræmi við áætlun fjárlaga, 1,3 ma.kr.

Áætlaðar tekjur af tekjuskatti lögaðila eru lækkaðar um 3,9 ma.kr. Meginástæður þess eru tvær. Í fyrsta lagi voru tekjur af þessum lið samkvæmt ríkisreikningi lægri fyrir árið 2016 en reiknað var með, sem hefur óbein áhrif til lækkunar á skattstofninn á þessu ári. Í öðru lagi lækka tekjur af sérstökum fjársýsluskatti, sem má m.a. rekja til þess að búist er við minni arðsemi fyrirtækjanna en áður. Vert er að nefna að samkvæmt áætluninni mun greiðslugrunnur lækka minna en rekstrargrunnur vegna tekna sem innheimtust á fyrri hluta ársins sem greiðsla vegna ársins 2016. Áætlun um tekjuskatt lögaðila verður endurskoðuð í október þegar álagning opinberra gjalda á lögaðila vegna rekstrar næstliðins árs liggur fyrir.

Áætlun um fjármagnstekjuskatt einstaklinga er lækkuð um 1,1 ma.kr. við endurmat fjárlaga. Það er m.a. vegna þess að niðurstaða síðasta árs samkvæmt ríkisreikningi var lægri en gert hafði verið ráð fyrir, auk þess sem innheimta á fyrri helmingi þessa árs var 0,3 ma.kr. undir áætlun.

Skattar á laun og vinnuafli. Áætlaðar skatttekjur af launagreiðslum og vinnuafli haldast nær óbreyttar frá fjárlögum. Undir þennan flokk falla fjársýsluskattur, markaðsgjald og gjald til jöfnunar og lækkunar á örorkubyrði lífeyrissjóða og er fráviknið frá fjárlögum óverulegt á öllum þessum skattstofnum.

Eignarskattar. Við endurmat á eignarsköttum eru tekjur hækkaðar um 0,6 ma.kr. frá fjárlögum. Er hækkunin öll til komin vegna tekna af erfðafjárskatti en innheimta hans á fyrri helmingi árs var 0,6 ma.kr. umfram áætlun. Öðrum eignarsköttum er haldið óbreyttum frá áætlun fjárlaga.

Skattar á vöru og þjónustu. Áætlaðar tekjur af sköttum á vöru og þjónustu eru hækkaðar um 2,8 ma.kr. Þar af eru tekjur af virðisaukaskatti (VSK) hækkaðar um 1 ma.kr. Hækkunin er minni en reikna mætti með í ljósi þess að spá um raunvöxt einkaneyslu hefur

verið hækkuð umtalsvert, en VSK er neysluskattur sem er lagður á um 2/3 hluta einkaneyslunnar. Á móti vegur þó lægra verðlag og aukin einkaneysla erlendis. Þessi þróun sést glögg þegar einkaneysluútgjöld í krónum talið eru skoðuð, en þeim er nú spáð nokkru lægri að krónutölu en í þjóðhagsspánni í október 2016. Innheimta VSK á fyrri helmingi árs er þó umfram áætlun sem styður m.a. við framangreinda hækkun hans frá fjárlögum. Frávik frá fjárlögum er hins vegar mest í vörugjöldum af ökutækjum sem hækka um 1,3 ma.kr. Innflutningur fólksbifreiða hefur verið umfram spár á fyrri hluta ársins og virðist lítið lát á. Þannig eru innheimtar tekjur af vörugjaldinu 0,6 ma.kr. umfram áætlun það sem af er ári. Þá eru tekjur af olíugjaldi hækkaðar um tæplega 0,7 ma.kr. frá fjárlögum á grundvelli gagna um innheimtu þess undanfarna mánuði. Tekjur af tóbaksgjaldi eru aftur á móti lækkaðar um 0,4 ma.kr. vegna enn meiri samdráttar í neyslu tóbaks á árinu en búist var við. Aðrir skattar á vöru og þjónustu en þeir sem hér hafa verið nefndir breytast óverulega frá áætlun fjárlaga.

Aðrir skattar. Endurmat á áætlun fjárlaga leiðir til þess að tekjur af öðrum sköttum hækka um 0,5 ma.kr. frá fjárlögum. Hækkun á sérstökum skatti á fjármálafyrirtæki, svokölluðum bankaskatti, vegur þar þyngst en tekjur af honum hækka um tæplega 0,4 ma.kr. m.a. vegna hærri heildarskulda starfandi fjármálafyrirtækja í árslok 2016 en fjárlaga-forsendur gerðu ráð fyrir.

Tryggingagjald. Áætlaðar tekjur af tryggingagjaldi eru lækkaðar um 0,8 ma.kr. frá fjárlögum í takt við lækkað mat á tryggingagjaldsstofni ársins. Það skýrist að hluta af lægra mati á stofni fyrri árs við uppgjör ríkisreiknings en auk þess er staðgreiðsla tryggingagjalds það sem af er ári nokkuð undir áætlun fjárlaga, gagnstætt því sem gildir um tekjuskatt einstaklinga. Ástæður þess eru ekki fyllilega ljósar en breytt dreifing launastofnsins innan ársins gæti átt hlut að máli, sbr. sterkar árstíðarsveiflur innan einstakra atvinnugreina og sjómannaverkfall í ársbyrjun. Viðbætur við stofninn vegna tveggja fyrstu áfanga hækkunar mótfamlags stórs hóps laungreiðenda í lífeyrissjóð launþega þann 1. júlí 2016 og 1. júlí 2017 um alls 2% gætu hafa leitt til ofmats á áætluðum stofni fyrri hluta þessa árs.

Aðrar rekstrartekjur. Endurmat á áætlun annarra rekstrartekna, s.s. tekna af vöxtum, arði og veiðigjaldi sem ekki ber að flokka sem skatttekjur, leiðir til 22 ma.kr. hækkunar á þessum lið. Arðgreiðslur eiga þar stærstan hluta að máli en þær hækka um 20,3 ma.kr. frá fjárlögum, sem má alfarið rekja til aukins arðs af eignarhlut ríkissjóðs í viðskipta-bönkunum. Þar af er arður frá Landsbankanum hækkaður um 17,3 ma.kr. og Íslandsbanka um 3,9 ma.kr. en á móti kemur að ekki verður greiddur 0,8 ma.kr. arður frá Arion banka eins og ráð var fyrir gert í áætlun fjárlaga. Áætlaðar vaxtatekjur eru hækkaðar um alls 0,4 ma.kr. frá fjárlögum. Þar af hækka vaxtatekjur af endurlánum um 1,4 ma.kr. og munar þar mest um frekari fyrirgreiðslu til Vaðlaheiðarganga og frestun endurgreiðslu. Vextir af skammtímakröfum lækka hins vegar um 0,5 ma.kr. og dráttarvextir af skattkröfum um 0,4 ma.kr. Lækkunina má helst rekja til lægri stýrivaxtarspár. Áætlaðar tekjur af veiðigjaldi hækka um tæplega 0,9 ma.kr. frá fjárlögum, sem skýrist að mestu af herra veiðigjaldi

botnfisks en gert var ráð fyrir í lok síðasta árs. Ekki er talið að verkfall sjómanna hafi teljandi áhrif á tekjur af veiðigjaldi þegar litið er á árið í heild.

Sala eigna og fjárframlög. Sala eigna og fjárframlög breytast óverulega frá áætlun fjárlaga.

Sjá má yfirlit um tekjuáætlun 2017 og 2018 í meðfylgjandi töflu. Í töflu 3 í töfluviðauka er birt nokkru nánari sundurliðun á tekjuáætlun 2017 og 2018. Sundurliðun 1 í fremsta hluta frumvarpsins birtir nákvæma sundurliðun á tekjum ársins 2018.

Rekstrargrunnur, m.kr.	Endurmetin áætlun 2017	Áætlun 2018		br. 2017–2018	% af VLF		
		Fjármála- áætlun	Fjárlaga- frumvarp		2017	2018	br.
Skatttekjur	610.003	654.136	652.130	42.127	23,5%	23,7%	0,2%
Skattar á tekjur og hagnað	269.300	278.290	280.700	11.400	10,4%	10,2%	-0,2%
þ.a. tekjuskattur einstaklinga	164.200	177.367	179.200	15.000	6,3%	6,5%	0,2%
Skattar á launagr. og vinnuafll	8.021	8.681	8.563	542	0,3%	0,3%	0,0%
Eignarskattar	4.948	5.310	5.410	462	0,2%	0,2%	0,0%
Skattar á vöru og þjónustu	307.598	342.425	337.287	29.688	11,8%	12,2%	0,4%
þ.a. VSK	219.000	244.470	239.000	20.000	8,4%	8,7%	0,3%
Tollar og aðflutningsgjöld	2.572	2.422	2.122	-450	0,1%	0,1%	0,0%
Aðrir skattar	17.563	17.008	18.048	485	0,7%	0,7%	0,0%
Tryggingagjöld	90.005	99.401	99.459	9.455	3,5%	3,6%	0,1%
Fjárframlög	4.953	5.282	5.228	275	0,2%	0,2%	0,0%
Aðrar tekjur	95.704	77.543	76.684	-19.020	3,7%	2,8%	-0,9%
Eignatekjur	62.151	42.590	41.104	-21.047	2,4%	1,5%	-0,9%
Vaxtatekjur	15.863	12.725	12.223	-3.640	0,6%	0,4%	-0,2%
Arður og hluti af tekjum ríkisft.	39.754	19.884	18.730	-21.024	1,5%	0,7%	-0,8%
Veiðigjald	6.412	9.853	10.033	3.622	0,2%	0,4%	0,1%
Aðrar eignatekjur	122	128	118	-5	0,0%	0,0%	0,0%
Sala á vöru og þjónustu	29.152	30.522	30.761	1.610	1,1%	1,1%	0,0%
Ýmsar tekjur	4.401	4.431	4.818	417	0,2%	0,2%	0,0%
Heildartekjur ríkissjóðs	800.664	836.361	833.501	32.836	30,8%	30,3%	-0,5%

4.3 Tekjuáætlun 2018

Efnahagsforsendur. Tekjuáætlun ársins 2018 byggir að grunni til á uppfærðri tekjuáætlun ársins 2017 og þjóðhagsspá Hagstofunnar frá því í júní síðastliðnum um almennar efnahagsforsendur fyrir næsta ár. Horfur eru á að þær stærðir sem mestu skipta fyrir stærstu skattstofna ríkisins vaxi áfram af krafti á næsta ári, til dæmis launastofn og einkaneysla. Varðandi framvindu efnahagsmála og þjóðhagsspána vísast nánar til kafla 2.

Skattabreytingar. Skattabreytingar setja svip sinn á áætlun um skatttekjur næsta árs, annars vegar þær breytingar sem nú þegar hafa verið lögfestar og hins vegar áform um breytingar sem gert er ráð fyrir að verði lögfestar fyrir árslok.

Tekjuáhrif skattabreytinga á ríkissjóð, ma.kr. ¹	2018	Gildistaka
<i>Lögfestar breytingar</i>		
Stuðningur til kaupa á fyrstu íbúð	-0,7	1. júlí 2017
Samnýting skattþrepa samskattaðra einstaklinga	-0,8	.
Afnám afsláttar af vörugjöldum bílaleigubifreiða	2,5	1. janúar 2018
Þreföldun gistináttgjalds	1,0	1. september 2017
<i>Áformaðar lagabreytingar á haustþingi 2017</i>		
Tvöföldun kolefnisgjalds	3,2	1. janúar 2018
VSK undanþága við innfl. eða sölu nýrra rafmagns-, tengiltvinn- og vetnisbifreiða	-2,0	1. janúar 2018 ²
Jöfnun á olíu- og bensíngjaldi	1,4	1. janúar 2018
Jöfnun á áfengisgjaldi léttvins og bjórs	0,4	1. janúar 2018
Samtals	5,0	

1. Fjárhæðir tákna áhrif hverrar kerfisbreytingar í samanburði við óbreytt kerfi á árinu 2018. Fjárhæðir eru án hliðaráhrifa á VSK. 2. VSK undanþága við innflutning eða sölu nýrra rafmagns-, tengiltvinn- og vetnisbifreiða hefði að óbreyttu fallið niður við áramótin 2017/2018.

Lög um stuðning til kaupa á fyrstu íbúð öðluðust gildi þann 1. júlí 2017. Úrræðið, sem oft er nefnt „fyrsta fasteign“ í daglegu tali, veitir einstaklingum, sem kaupa eða byggja íbúðarhúsnæði í fyrsta sinn heimild til að taka út þau viðbótarlífeyrissjögjöld sem viðkomandi hefur greitt inn á séreignarsjóð. Nýta má úttektina með tvennum hætti; annars vegar til íbúðarkaupa eða byggingaframkvæmda og hins vegar til að greiða iðgjald mánaðarlega inn á veðlán sem tekið hefur verið til að kaupa eða byggja eigið húsnæði. Lækkun tekna ríkissjóðs af tekjuskatti einstaklinga vegna tilkomu úrræðisins er metin 0,7 ma.kr árið 2018.

Álagning tekjuskatts á einstaklinga árið 2018 mun byggjast á tveggja þrepa tekjuskattskerfi í fyrsta sinn frá 2011. Í lok árs 2016 samþykkti Alþingi þá breytingu að tiltekin samsköttun milli hjóna/sambúðarfólks sem heimil var milli annars og þriðja þreps yrði nú heimil milli fyrsta og annars þreps í nýju kerfi sem fól í sér aukið vægi þessarar heimildar og þar með umtalsverða tekjulækkun fyrir ríkissjóð. Við útfærslu tveggja þrepa kerfisins hafði verið miðað við að umrædd samsköttun félli niður. Heildaráhrif af samnýtingu skattþrepa í tekjuskatti einstaklinga á afkomu ríkissjóðs eru metin neikvæð um 2,7 ma.kr. á árinu 2018 og þar af eru framannefnd hliðaráhrif af tveggja þrepa kerfinu 0,8 ma.kr.

Nú þegar hefur verið lögfest að afnema þann afslátt sem bílaleigur hafa lengi notið af vörugjöldum á ökutæki. Í ársbyrjun 2018 munu bílaleigur því greiða sambærilegt vörugjald og greitt er af fólksbílum almennt. Ívilnunin, sem er ein tegund skattastyrks (sjá kafla 4.7), hefur numið tæplega 3 ma.kr. árlega undanfarin ár og er áætlað að tekjur af vörugjaldi verði 2,5 ma.kr. meiri en ella á árinu 2018 vegna afnáms hennar. Þá er einnig vert að nefna að þreföldun gistináttgjalds þann 1. september 2017 mun fyrst fá heils árs virkni á árinu 2018 og hækkar aðgerðin áætlaðar tekjur ríkissjóðs um 1 ma.kr. árið 2018.

Áformum um tilfærslu ferðaþjónustutengdrar starfsemi úr neðra þrepi virðisaukaskatts í almenna þrepið, sem kynnt voru í fjármálaáætlun, hefur verið breytt að því leyti að nú er

gert ráð fyrir að breytingarnar taki gildi 1. janúar 2019. Sú breyting lækkar tekjuáætlun ríkissjóðs fyrir árið 2018 frá því sem var í fjármálaáætlun um tæpa 9 ma.kr. Með frestuninni er komið til móts við þær gagnrýnisraddir ferðaþjónustuaðila að aðlögunartími þeirra gagnvart svo viðamikilli breytingu væri of skammur. Gildistaka tilfærslunnar verður því við sama tímamark og lækkun almenna þrepsins sem fer úr 24% í 22,5% frá og með 1. janúar 2019 sem skapar tvímælalaust ákveðið hagræði hjá skattaðilum, þar með talið ferðaþjónustunni. Einnig þarf að áréttta að um er að ræða tvær mjög veigamiklar breytingar á virðisaukaskattinum sem eru háðar hvor annarri og eru breytingarnar mikilvægar í hagstjórnarlegu tilliti, sbr. umfjöllun í fjármálaáætlun 2018-2022. Stefnt er að framlagningu frumvarps um framangreindar breytingar á VSK á haustþingi og um þær er fjallað stuttlega í kafla 4.5 hér á eftir.

Í fjármálaáætluninni voru einnig kynnt áform stjórnvalda um tvöföldun kolefnisgjalds sem lagt er á jarðefnaeldsneyti og jarðgas. Gert er ráð fyrir að hækkunin taki gildi í upphafi næsta árs. Aðgerðin beinist gegn losun koltvísýrings í andrúmsloftið og er í takt við stefnu og skuldbindingar Íslands í loftlagsmálum. Áformin eru talin auka tekjur ríkissjóðs um 3,2 ma.kr. á ári að frátöldum hliðaráhrifum á VSK. Áhrif á vísitölu neysliverðs eru metin um 0,07% til hækkunar. Ennfremur er lagt til að undanþága frá VSK við innflutning og sölu nýrra rafmagns-, vetnis- og tengiltvinnbifreiða, sem gilt hefur frá árinu 2013, verði fest í sessi næstu þrjú ár. Fjárhæð ívilnunarinnar hefur aukist mjög sl. ár vegna fjölgunar slíkra bíla og er gert ráð fyrir að hún nemi rúmlega 2 ma.kr. árið 2018.

Þá er gert ráð fyrir að stigið verði skref í átt að samræmingu í gjaldtöku af bensíni og dísilolíu þar sem skattlagning á olíu og bensín verði sama krónutala á hvern lítra. Olíugjald myndi þá hækka úr 60,1 kr. í 71,60 kr. á hvern lítra og yrði jafnt vörugjaldi á bensíni eftir 2,2% verðlagsuppfærslu. Áhrif breytingarinnar á tekjuáætlun ríkissjóðs eru talin 1,4 ma.kr. til hækkunar og 0,01% til hækkunar á vísitölu neysliverðs.

Jafnframt er fyrirhugað að samræma áfengisgjald af léttvíni við það gjald sem lagt er á bjór. Þá hækkar áfengisgjald á hvern sentilítra af léttvíni úr 106,8 kr. í 119,85 kr. og yrði þar með jafnt áfengisgjaldi á bjór eftir 2,2% verðlagsuppfærslu. Aðgerðin hækkar áætlaðar tekjur ríkissjóðs sem nemur 350 m.kr. árið 2018 og áhrif þess á vísitölu neysliverðs eru talin 0,04% til hækkunar. Þessar tvær aðgerðir taka gildi í ársbyrjun 2018.

Að lokum er gert ráð fyrir að svokölluð krónutölugjöld, vörugjöld sem eru föst krónutala á magneiningu, hækki miðað við almennar verðlagshækkanir. Verðlagsuppfærslan, sem taka mun gildi í ársbyrjun 2018, tekur mið af áætlaðri verðbólgu yfir árið 2017 eða sem nemur 2,2%. Hér er um að ræða bensíngjald, áfengisgjald, tóbaksgjald, bifreiðagjald og kílómetragjald. Þó eru áfengisgjald á léttvín, kolefnisgjald og olíugjald undanskilin verðlagsuppfærslu þar sem gjöldin verða hækkuð umfram verðlagshækkanir líkt og fram kom hér að framan. Jafnframt hækkar gjald í Framkvæmdasjóð aldraðra og útvarpsgjald um 2,2%. Verðlagsuppfærslan eykur áætlaðar tekjur ríkissjóðs um tæplega 1,1 ma.kr. að frátöldum hliðaráhrifum á VSK.

Skattundanskot og skattsvik. Í stjórnarsáttmála ríkisstjórnar segir að „Hlutverk skattkerfisins sem tekjuöflunartækis fyrir sameiginleg útgjöld verður styrkt og skatteftirlit eft. Markvisst verður unnið gegn skattundanskotum, þar með talið í skattaskjólum. Sanngarnt skattaumhverfi dregur úr þörf fyrir ívilnanir og afslátt af opinberum gjöldum til að auka alþjóðlega samkeppnishæfni fyrirtækja.“ Undirbúningur að þessu mikilvæga verkefni hófst þegar í janúar síðastliðnum þegar fjármála- og efnahagsráðherra birti skýrslu sem unnin var að frumkvæði fyrrum fjármálaráðherra um umfang íslenskra fjármuna í skattaskjólum. Í kjölfar birtingarinnar og þeirra ábendinga sem var að finna í skýrslunni ákvað ráðherra að styrkja yrði aðgerðir gegnum skattsvikum og skattundanskotum. Liður í því var að skipa tvo starfshópa til að skoða tvo þætti sérstaklega, annars vegar milliverðlagningu í utanríkisviðskiptum og hins vegar skattundanskot og skattsvik. Skýrslum starfshópanna var skilað til ráðherra í júní síðastliðnum, en þær innihalda margvíslegar tillögur og ábendingar um aðgerðir sem ættu að geta nýst skattyfirvöldum vel í baráttunni gegn skattsvikum. Þá hefur starfshópur, sem ráðherra skipaði til að skoða skattskyldu af erlendri ferðaþjónustustarfsemi hér á landi, einnig skilað skýrslu um aðgerðir til að jafna samkeppnisstöðu innlendrar ferðaþjónustu gagnvart þeirri erlendu í skattalegu tilliti. Sérfræðingar ráðuneytisins eru nú að yfirfæra tillögur framangreindra þriggja skýrslna að höfðu samráði við viðkomandi stofnanir skattkerfisins, en fyrir liggur að tillögurnar snúa bæði að mögulegum laga- og reglugerðarbreytingum og skattframkvæmd á ýmsum sviðum. Stefnt er að því að þeirri yfirferð verði lokið fyrir áramót með drögum að lagafrumvarpi um hertar aðgerðir og endurbætt tæki í baráttunni gegn skattundanskotum og skattsvikum. Það frumvarp yrði síðan lagt fram og vonandi afgreitt á vorþingi 2018. Hvorki er gert ráð fyrir auknum tekjum né auknum stofn- eða rekstrarkostnaði hjá skattyfirvöldum vegna væntanlegra laga-breytinga í þessu fjárlagafrumvarpi. Við gerð fjármálaætlunar til ársins 2023 verður horft til væntra áhrifa af fyrirhuguðum aðgerðum, bæði á tekju- og gjaldahlið.

Einstakir tekjustofnar. Næst verður farið nánar yfir helstu forsendur að baki áætlunum tekjum af einstökum tekjustofnum á árinu 2018.

Skattar á tekjur og hagnað. Skattar á tekjur og hagnað nema samtals 280,7 ma.kr. í tekjuáætlun fjárlagafrumvarps fyrir árið 2018. Stærsti liðurinn er tekjuskattur einstaklinga sem er áætlaður 179 ma.kr. árið 2018. Sú áætlun byggir m.a. á forsendum úr þjóðhagssþá, en gert er ráð fyrir hækkun nafnvirðis launa um 6,5% á milli árána 2017 og 2018 og sömuleiðis að atvinna aukist um 2,1% á sama tímabili. Á móti þessu vega ýmsir liðir til lækkunar. Þar má m.a. nefna stuðningsaðgerðir stjórnvalda vegna kaupa á fyrstu fasteign, sem og samsköttun hjóna/sambúðarfólks eins og komið hefur verið inn á í umfjölluninni hér að framan.

Áætlaðar tekjur af tekjuskatti lögaðila eru 73 ma.kr. sem er lítilsháttar hækkun frá fjármálaáætlun. Sérstakur fjársýsluskattur flokkast með tekjuskatti lögaðila og er hann áætlaður 2,5 ma.kr. Áætlun um tekjuskatt lögaðila verður að venju endurskoðuð þegar álagning opinberra gjalda á lögaðila vegna rekstrarársins 2016 liggur fyrir, í október nk.

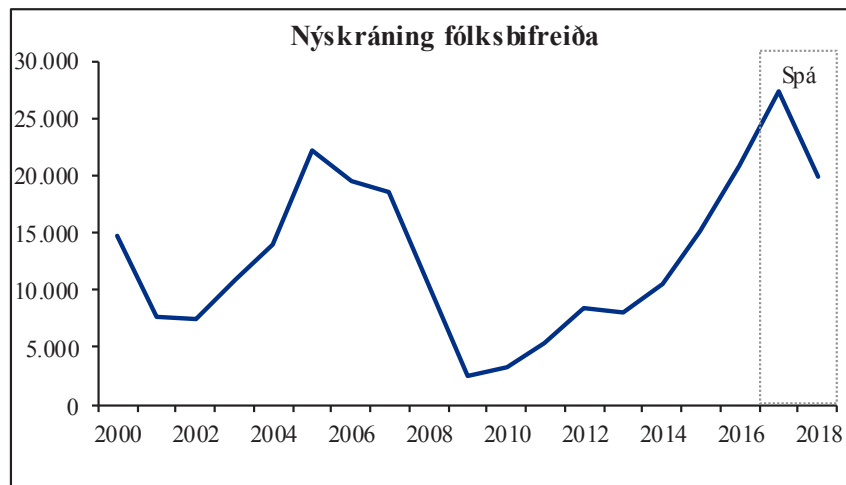
Fjármagnstekjuskattur er áætlaður 28,5 ma.kr. en stofn hans er að langstærstum hluta fjármagnstekjur einstaklinga, ýmist á árinu 2017 eða 2018 eftir því hvort um staðgreiðslu er að ræða eða eftirgreiðslu. Arður og söluhagnaður jukust mjög mikið á árinu 2016, arður um 25% og söluhagnaður um 39% og námu þessar tvær tegundir um 65% allra fjármagnstekna einstaklinga. Vaxtatekjur og leigutekjur jukust einnig ríflega. Leigutekjur eru að mestum hluta vegna útleigu íbúðarhúsnæðis og er þá helmingur þeirra frádráttarbær og virkt skatthlutfall því aðeins 10%. Ekki er gert ráð fyrir jafnmiklum fjármagnstekjum á árinu 2017 og árið 2016 en hafa þarf í huga að þessi skattstofn er afar breytilegur.

Skattar á laun og vinnuafli. Áætlað er að heildartekjur af sköttum á laun og vinnuafli nemi um 8,6 ma.kr. sem er lítilsháttar lækkun frá fjármálaáætlun. Þar af er gert ráð fyrir að almennur fjársýsluskattur nemi rúmlega 3,3 ma.kr. og að markaðsgjald og hluti lífeyrisjóða í tryggingagjaldi vegna jöfnunar örorkubyrði verði 5,2 ma.kr.

Eignarskattar. Tekjur af eignarsköttum eru áætlaðar um 5,4 ma.kr. á komandi ári og hækka lítillega frá fjármálaáætlun. Stærsti einstaki liðurinn er erfðafjárskattur og er áætlað að tekjur af honum skili ríkissjóði 4,4 ma.kr. Aðrir liðir eru skipulagsgjald, brunabótamatsgjald og fasteignamatsgjald. Gert er ráð fyrir að þeir nemi samtals rúmlega 1 ma.kr.

Skattar á vöru og þjónustu. Tekjur af neyslusköttum á næsta ári eru nú áætlaðar 5,1 ma.kr. minni en í fjármálaáætluninni. Þar munar mest um lækkun á tekjum af VSK sem fyrst og fremst má rekja til breyttrar tímasetningar á tilfærslu ferðaþjónustugreina úr neðra skattþrepinu í hið almenna. Í fjármálaáætlun var ráðgert að tilfærslan yrði á miðju ári 2018 og myndi skila 8,9 ma.kr. tekjuauka á því ári. Nú er gert ráð fyrir að gildistakan verði 1. janúar 2019 og því verði gistiþjónusta og önnur hefðbundin ferðaþjónusta í 11% VSK-þrepinu allt næsta ár. Engin meiriháttar tekjuáhrif verða því á næsta ári af nýjum kerfisbreytingum í VSK, þótt margvíslegar umbætur á VSK-kerfinu séu lagðar til í frumvörpum

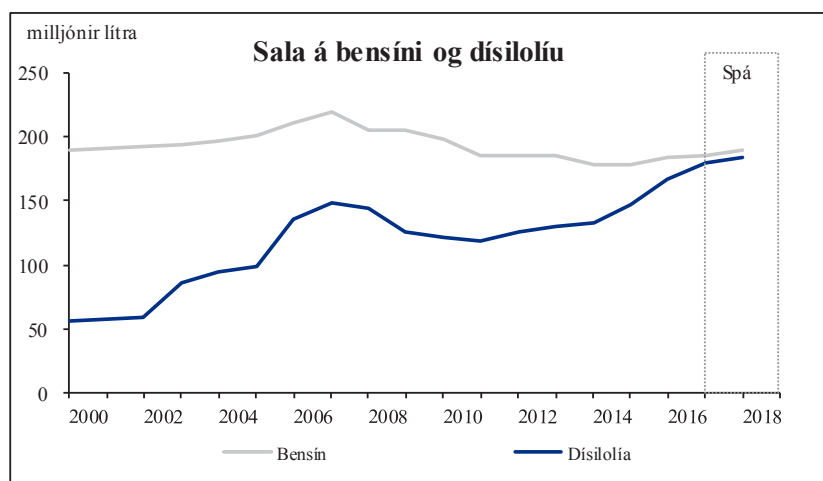
haustþings. Þær snerta til dæmis ferðaþjónustu sem erlendir aðilar bjóða hér á landi, byggingarstarfsemi, milliríkjavíðskipti o.fl. Þá verður VSK fyrir bæði beinum áhrifum og hliðaráhrifum af breytingum á skattlagningu eldsneytis og áfengis, sem finna má í frumvörpum lögðum fram samhliða fjárlagafrumvarpinu. Undanþága raf-, vetnis- og tengiltvinnbifreiða frá VSK sem gilt hefur frá árinu 2013 verður enn framlengd á næsta ári og nú til þriggja ára. Skattastyrkur vegna hennar hefur hækkað mjög á árunum 2016 og 2017 vegna fjölgunar slíkra bíla og er gert ráð fyrir að hann verði rúmlega 2 ma.kr. árið 2018. Helstu efnahagslegu forsendur að baki áætluðum VSK á næsta ári eru þær að kaupmáttur og magn einkaneyslu aukist riflega en að auki hækki verðlag einkaneyslu meira en undanfarin misseri eða um 2,9% og nafnvirði hennar alls um 8,2%. Gangi þetta eftir verður eftirspurn í hagkerfinu talsvert meiri en búist var við í fjármálaáætlun. Fyrir liggur að skilvirkni VSK hefur batnað á undanförunum árum og er áætlað að hann skili ríkissjóði 239 ma.kr. tekjum á komandi ári. Sú fjárhæð samsvarar 8,7% af VLF og hefur það hlutfall ekki mælst hærra síðan árið 2007. Bætta skilvirkni má rekja til kerfisbreytinga árána 2015 og 2016 þegar skattþrepum VSK var breytt og bilið á milli þeirra minnkað og skattstofninn breikkaður. Auk þess hafa kröftug einkaneysla og neysla erlendra ferðamanna haft þessi jákvæðu áhrif á tekjur af VSK.

Þá er talið að tekjur af vörugjöldum á ökutæki muni vera um 9,5 ma.kr. á næsta ári. Sú áætlun byggist á því að tæplega 24 þúsund bifreiðar verði fluttar inn á árinu. Þetta verður fyrsta árið þar sem afsláttur af vörugjöldum sem bilaleigurnar hafa notið er að fullu afnuminn og er innifalinn í áætluninni 2,5 ma.kr. tekjuauki vegna þessa.

Tekjur af bensíngjaldi eru áætlaðar um 13,6 ma.kr. á næsta ári og er þá miðað við 1,8% aukningu á bensínsölu. Þá eru tekjur af olíugjaldi áætlaðar 12,7 ma.kr. á árinu 2018. Hefur þá verið tekið tillit til þeirra áforma að jafna skattlagningu á olíu- og bensínlítra m.v.

krónutölu með hækkun olíugjalds. Sú hækkun skilar ríkissjóði 1,4 ma.kr. í viðbóartekjur af olíugjaldi. Þá er áætlað að tekjur af kolefnisgjaldi verði 7,3 ma.kr. Um er að ræða töluverða aukningu frá áætlun yfirstandandi árs sem má rekja til áforma stjórnvalda um tvöföldun á gjaldinu í ársbyrjun 2018 með það að markmiði að hvetja heimili og fyrirtæki til að draga úr losun. Verði þær tillögur að lögum aukast tekjur ríkissjóðs af kolefnisgjaldi um 3,2 ma.kr. að viðbættum hliðaráhrifum á virðisaukaskatt.

Áætlaðar tekjur af áfengisgjaldi eru 18,9 ma.kr. á næsta ári sem er 0,3 ma.kr. hækkun frá fjármálaáætlun. Hækkunin skýrist af áformum um jöfnun áfengisgjalds á léttvín og bjór þar sem áfengisgjald á léttvín yrði hækkað úr 106,8 kr. í 119,85 kr. Aðgerðin er talin hækka tekjur ríkissjóðs um 350 m.kr. og vísitölu neysluverðs um 0,04%. Þá eru tekjur af tóbaksgjaldi áætlaðar um 6,4 ma.kr. á næsta ári sem er lækkun frá fjármálaáætlun. Dregið hefur verulega úr tóbakssölu á yfirstandandi ári og innheimta gjaldsins á fyrra helmingi árs er 0,3 ma.kr. undir áætlun. Gert er ráð fyrir áframhaldandi samdrætti í tóbaksneyslu.

Tekjur af gistináttgjaldi eru áætlaðar 1,6 ma.kr. sem er umtalsverð hækkun frá áætlun yfirstandandi árs. Gjaldið hækkaði úr 100 kr. í 300 kr. á hverja gistináttaeiningu þann 1. september síðastliðinn og gildir herra gjaldið því allt árið 2018.

Skattar á alþjóðaverslun og viðskipti. Áætlaðar tekjur af tollum eru samtals 2,1 ma.kr. sem er 0,3 ma.kr. lækkun frá fjármálaáætlun. Lækkunina má fyrst og fremst rekja til gengisþróunar eins og hún er áætluð í þjóðhagsspá Hagstofunnar. Rétt er að nefna að frá ársbyrjun 2017 er einungis lagður tollur á nokkrar tegundir matvara.

Aðrir skattar. Gert er ráð fyrir að heildartekjur af öðrum sköttum verði 18 ma.kr. Stærsti liðurinn þar er sérstakur skattur á fjármálafyrirtæki, oft nefndur bankaskattur. Áætlað er að tekjur af honum nemi um 10,3 ma.kr. og hækki um 0,7 ma.kr. frá fjármálaáætlun. Aðrir liðir eru gjald í Framkvæmdasjóð aldraðra og gjald vegna Ríkisútvarpsins að

upphæð annars vegar 2,5 ma.kr. og hins vegar 4,3 ma.kr. eftir 2,2% verðlagsuppfærslu. Þá nema ýmsir skattar á atvinnurekstur 1 ma.kr.

Tryggingagjald er lagt á öll laun og ígildi þeirra og er þriðji stærsti tekjustofn ríkisins. Launa- og atvinnustig eru því ráðandi þættir fyrir tryggingagjaldsstofninn. Í þjóðhagssþánni er gert ráð fyrir að nafnlaun hækki um 6,5% árið 2018 og vinnuafleiftirspurn aukist um liðlega 2%. Iðgjald sem launagreiðandi greiðir sem mótframlag í lífeyrissjóð launþega er hluti af launakjörum og þar með hluti af tryggingagjaldsstofninum. Hækkun á framlagi launagreiðenda úr 8% í 11,5% í þremur áföngum á árunum 2016–2018 hefur því þau áhrif að gjaldstofninn hækkar meira en sem nemur einungis hækkun launa á þessu tímabili. Þriðji og síðasti áfanginn er hækkun um 1,5 prósentustig 1. júlí 2018. Á grundvelli framangreinds er tryggingagjaldsstofn ársins 2018 áætlaður 1.538 ma.kr. og er það hækkun um 10,4% frá fyrra ári. Gert er ráð fyrir óbreyttu gjaldhlutfalli tryggingagjalds en það skiptist í 5,4% almennt tryggingagjald og 1,35% atvinnuþryggingagjald. Séu markaðsgjald og gjald í Ábyrgðasjóð launa, sem lögð eru á sama stofn, einnig meðtalin er gjaldhlutfallið 6,85%. Áætlaðar tekjur af tryggingagjaldi eru 99,5 ma.kr.

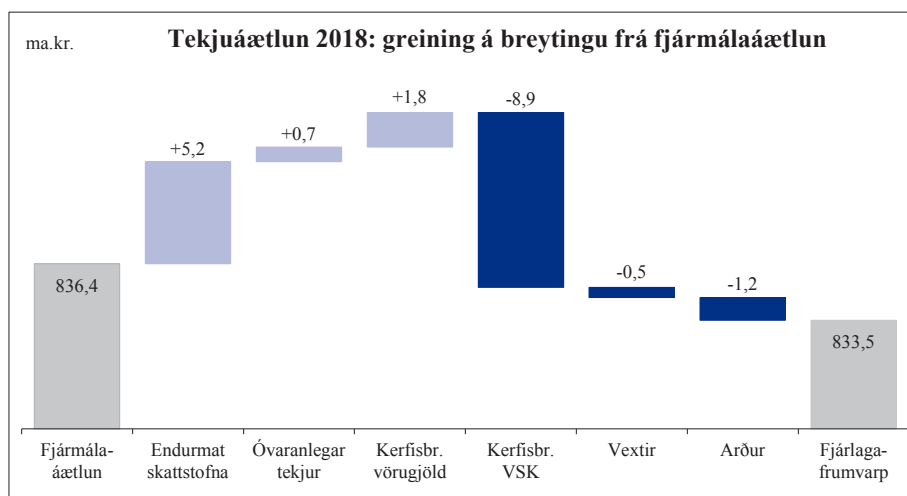
Arður og hluti af tekjum B-hluta fyrirtækja 2017 og 2018 (m.kr.)	Áætlun 2017	Frumvarp 2018
<i>Arður</i>		
Viðskiptabankar	34.745	14.430
Íslandsbanki hf.	10.000	5.600
Landsbankinn hf.	24.745	7.900
Arion banki hf.	0	930
Landsvirkjun	1.500	1.500
Aðrir	579	620
Arður alls	36.824	16.550
<i>Hluti af tekjum B-hluta fyrirtækja</i>		
ÁTVR	1.750	1.000
Framlag Hapdrættis HÍ til Háskóla Íslands	1.180	1.180
Hluti af tekjum B-hluta fyrirtækja alls	2.930	2.180
Arður og hluti af tekjum B-hluta fyrirtækja alls	39.754	18.730

Aðrar rekstrartekjur. Í þennan flokk falla tekjur sem ríkissjóður hefur af eignum sínum og fleiri tegundir tekna, eins og vaxtatekjur, arður, leigutekjur, veiðigjald, tekjur af sölu vöru og þjónustu, sektir og fleira. Vaxtatekjur eru áætlaðar alls 12,2 ma.kr., þar af 5,1 ma.kr. af skattkröfum og 2,7 ma.kr. af endurlánnum. Hluti ríkisins af hagnaði B-hluta félaga og arðgreiðslur frá félögum eru áætlaðar alls 18,7 ma.kr. á næsta ári líkt og kemur fram í töflunni hér að framan. Þar af eru 14,4 ma.kr. samanlagt frá viðskiptabönkunum þremur. Þá er reiknað með óbreyttum eignarhlut ríkisins frá því sem var í árslok 2016, eða 13% eignarhlut í Arion, 100% í Íslandsbanka og 98,2% í Landsbankanum. Aðrar helstu arðgreiðslur eru frá ÁTVR og Landsvirkjun.

Áætlað er að tekjur af veiðigjöldum muni aukast um 3,6 ma.kr. frá árinu 2017 og verði nálægt 10 ma.kr. Aukninguna má rekja til meiri framlegðar af fiskveiðum á árinu 2015 sem leiðir til þess að stofn veiðigjalds fyrir botnfisk tvöfaldast á fiskveiðiárinu 2017/2018. Þá hefur réttur til lækkunar á veiðigjaldi vegna vaxtaberandi skulda við kaup á aflahlutdeild verið afnuminn, sem leiðir til þess að tekjur ríkissjóðs af veiðigjaldi aukast um 650 m.kr.

4.4 Samantekt á breytingum á tekjuáætlun ársins 2018 frá fjármálaáætlun

Heildartekjur ársins 2018 eru í frumvarpinu áætlaðar 833,5 ma.kr. eða 2,9 ma.kr. lægri en í fjármálaáætluninni sem samþykkt var í júní sl. Greint var frá meginforsendum þeirrar áætlunar í kaflanum hér að framan en á meðfylgjandi mynd má sjá samandregnar breytingar fjárlagafrumvarps 2018 frá fjármálaáætlun eftir því hvers eðlis hinar breyttu forsendur eru.

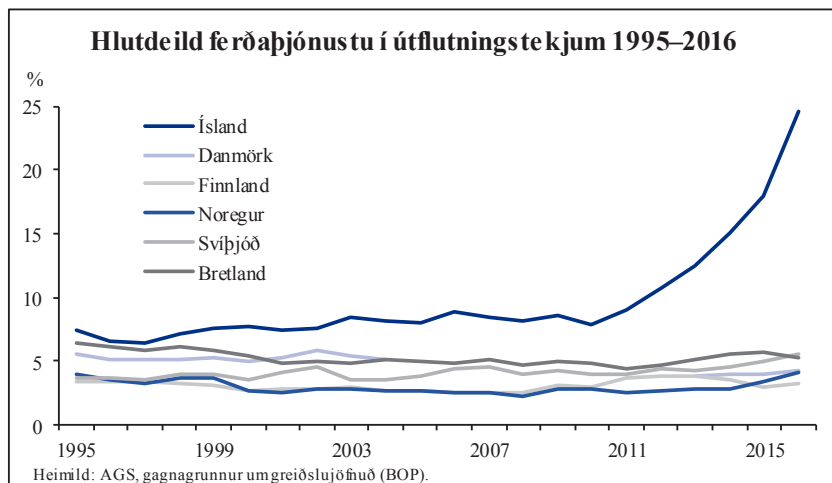
Endurmat skattstofna leiddi til 5,2 ma.kr. hækkunar á tekjum frá fjármálaáætlun, en það getur bæði stafað af breyttum forsendum um efnahagslega þróun yfirstandandi árs og næsta árs. Sama gildir um endurmat annarra tekna en skatttekna sem hækka um 0,7 ma.kr. frá fjármálaáætlun.

Í fjármálaáætlun var gert ráð fyrir tveimur nýjum skattbreytingum á árinu 2018, í fyrsta lagi tilfærslu ferðaþjónustutengdrar starfsemi úr neðra þrepi VSK í almenna þrepið um mitt ár 2018 og í öðru lagi tvöföldun kolefnisgjalds í ársbyrjun 2018. Nú er gert ráð fyrir að tilfærsla ferðaþjónustutengdrar starfsemi í almennt þrep taki gildi í upphafi árs 2019. Sú frestun lækkar áætlaðar tekjur ríkissjóðs um 8,9 ma.kr. árið 2018. Áform um tvöföldun kolefnisgjalds eru aftur á móti óbreytt. Í þessu fjárlagafrumvarpi eru einnig lagðar fram tvíþættar tillögur sem snúa að samræmingu krónutölugjalda. Annars vegar verði oliugjald jafnað við vörugjald á bensín og hins vegar verði áfengisgjald á léttvín samræmt áfengisgjaldi á bjór, sem er herra í dag. Þessar tvær aðgerðir eru taldar skila

ríkissjóði tæplega 1,8 ma.kr. í viðbótartekjur á næsta ári séu hliðaráhrif á VSK meðtalin. Ljóst er að frestun á tilfærslu ferðaþjónustunnar um VSK-þrep vegur mun þyngra en tekjuaukinn af samræmingu vörugjalda sem skýrir að stórum hluta lækkun á heildartekjum frá fjármálaáætlun. Þar að auki hafa vaxtatekjur og arður lækkað frá fjármálaáætlun. Sú lækkun sem myndast á tekjuhlíð frá fjármálaáætlun er öðru leyti vegin upp með endurmati skattstofna og lægri útgjöldum, eins og nánar er fjallað um í kafla 3.1.

4.5 Fyrirhugaðar breytingar á virðisaukaskatti (VSK) 1. janúar 2019

Í fjármálaáætlun sem lögð var fram á Alþingi í mars sl. voru kynnt næstu skref í því verkefni að bæta tekjuskilvirkni VSK-kerfisins. Þau felast í breikkun skattstofnsins í almenna þrepinu með tilfærslu tiltekinnar starfsemi úr neðra þrepi í almenna þrepið og lækkun skatthlutfallsins í almenna þrepinu úr 24% í 22,5%. Lækkun almenna þrepsins verður almenn kjarabót með lækkun vísitölu neysluverðs um tæp 0,5% og verður fjármögnuð með breikkun stofnsins. Sú starfsemi sem færast upp um skattþrep er gistiþjónusta, farþegaflutningar, starfsemi ferðaskrifstofa, ferðafélaga og ferðaskipuleggjenda, ferðaleiðsögn og heilsulindir. Miðað var við að tilfærslan tæki gildi á miðju ári 2018 og lækkun VSK-hlutfallsins í ársbyrjun 2019. Nú er hins vegar stefnt að því að ferðaþjónustan verði í neðra VSK-þrepinu allt árið 2018 og færast í almenna þrepið um leið og það lækki í 22,5% hinn 1. janúar 2019. Er með því tekið tillit til þeirra sjónarmiða að æskilegt sé að rekstraráðilum gefist lengri aðlögunartími fram að gildistöku breytinganna og að breytingarnar komi til framkvæmda á sama tímapunkti.

Markmið þessarar tilfærslu ferðaþjónustu milli VSK-þrepa er þó ekki einvörðungu að styrkja grunngerð og tekjuöflunareiginleika VSK heldur einnig og ekki síður að stemma stigu við ofhitnun efnahagslífsins enda hefur hraður vöxtur ferðaþjónustunnar reynt

verulega á þanþol þess og ýmsa innviði í samfélaginu. Jafnframt reynir æ meira á náttúru landsins eftir því sem ferðamönnunum fjölgar. Það eru því sameiginlegir hagsmunir allra að tryggja stoðir ferðaþjónustunnar sem atvinnugreinar til framtíðar. Við þessar aðstæður er það hlutverk stjórnvalda að sýna ábyrgð og grípa til aðgerða.

Efnahagsleg áhrif af vexti ferðaþjónustunnar síðustu ár

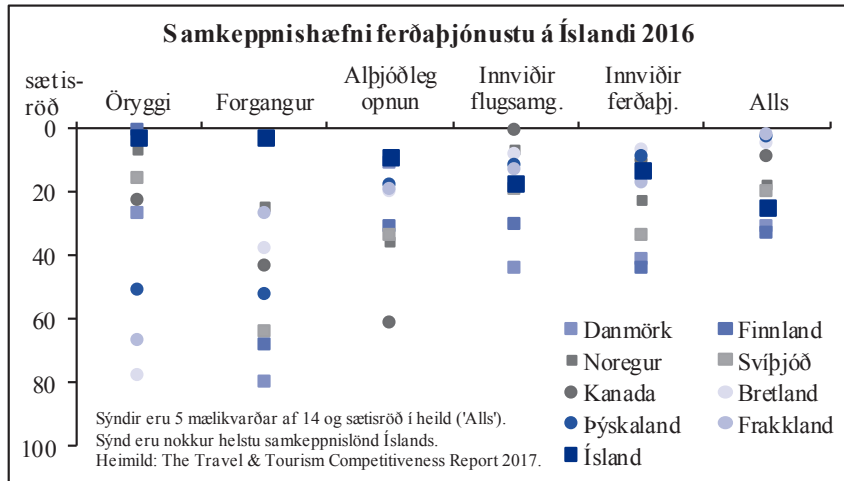
Ferðaþjónusta hefur gegnt stóru hlutverki í efnahagsbata síðustu ára með framlagi sínu til atvinnusköpunar, kaupmáttar, afkomu hins opinbera og styrkingar gjaldmiðilsins. Á skömmum tíma hefur umfang hennar vaxið svo mikið að hún mælist nú langstærsta útflutningsgreinin og er hlutfallslega stærri en í helstu samkeppnisríkjum Íslands. Þessi hraði vöxtur hefur þó haft mikil hliðaráhrif á aðra þætti samfélagsins sem ekki gafst mikið ráðrúm til að sporna við fyrirfram. Þar má nefna álag á náttúru landsins, ójafnvægi á vinnu- markaði og húsnæðismarkaði, styrkingu krónu með neikvæðum afleiðingum fyrir afkomu annarra útflutningsgreina og aukið álag á vegakerfi, lögreglu og heilbrigðiskerfi. Nái slíkt álag háu stigi skapast hætta á andúð og spennu í garð ferðamanna eins og nýleg dæmi erlendis frá sýna.

Rekstrarumhverfi og alþjóðleg samkeppnishæfni ferðaþjónustunnar

Ferðaþjónustan hefur fram til þessa náð að anna ferðamannastraumnum með vexti og nýliðun. Sé litið fram hjá farþegaflugi og veitingaþjónustu og horft á þær greinar sem fyrirhugað er að færa í almennt VSK-þrep, þá starfa í þeim um 15 þúsund manns á miðju ári 2017. Greinin er háð erlendu vinnuafli og starfsmannavelta er mikil, en verð innfluttra aðfanga er hagstætt. Hagnaður fyrir fjármagnsliði í veltumestu greinunum hefur aukist verulega undanfarin ár. Aukinn fjármagnskostnaður í takt við hraða fjárfestingu við skilyrði þenslu hefur þó dregið niður arðsemina síðustu misseri og nú eru merki um að harðnað hafi á dalnum á lánsfjármarkaði. Áformuð hækkan VSK mun leggjast á sveif með öðrum þáttum sem stuðlað gætu að aukinni varfærni í fjárfestingum í greininni.

Við framangreindar aðstæður hraða og ójafnvægis hefur verð á ferðaþjónustu hækkað, og mælt í erlendum gjaldmiðlum er verð í mörgum tilvikum orðið mjög hátt. Á fyrri hluta árs 2017 hefur hægt á fjölgun erlendra ferðamanna þótt fjölgunin sé enn mikil frá fyrra ári. Einnig hefur meðaldvalartími styst og þar með dregið úr meðalneyslu á hvern ferðamann. Það kann þó a.m.k. að hluta til að skýrast af því að ferðamönnum sem koma að vetrarlagi hefur fjölgað, en þeir dvelja alla jafna mun skemur en sumarferðamennirnir. Þá hefur hoppfarþegum fjölgað sem sömuleiðis styttr meðaldvalartímann. Þegar á heildina er litið virðist þó vera hafin sú aðlögun sem viðbúið var að myndi eiga sér stað á einhverjum tímapunkti. Verðlagning ræðst þó af fjölmörgum öðrum þáttum sem geta breyst hratt, einkum ef grunnforsendur fyrir stöðugleika eru veikar. Gengisþróunin á komandi árum skiptir þar höfuðmáli.

Tilfærsla ferðaþjónustunnar í almennt þrep VSK er aðgerð sem snýr fyrst og fremst að jafnræði atvinnugreina og skilvirkni tekjuöflunar ríkisins, og þar með hagsmunum atvinnulífs og hins opinbera í heild. Mikilvægt er að líta á ferðaþjónustuna í því heildarsamhengi. Sömuleiðis þarf að horfa á þá grundvallarþætti sem afkoma hennar byggist á, en nokkra þeirra má sjá á meðfylgjandi mynd.

Myndin sýnir útkomu Íslands í samanburði við nokkur helstu samkeppnislöndin á fimm mælikvörðum af 14, sem taka til þeirra mörgu ólíku þátta sem hafa áhrif á aðdráttarafl ríkja í augum ferðamanna.² Samanlögð niðurstaða setur Ísland í 25. sæti af 136 ríkjum í samkeppnishæfni ferðaþjónustu. Sé rétt haldið á málum ætti ferðaþjónusta í almennu VSK-þrepi að hafa góðan rekstrargrundvöll. Á heimsvísu er spáð áframhaldandi kröftugum vexti eftirspurnar eftir ferðalögum á næstu árum og horfur eru á nægu framboði á flugi og gistingu fyrir erlenda ferðamenn. Hins vegar þarf að sýna aukna árvekni gagnvart grunnþáttum eins og náttúru og sérstöðu landsins, sem er viðkvæm auðlind, sem og gæðum og orðspori ferðaþjónustunnar.

Ferðaþjónustan á mörg sóknarfæri í því að bjóða fjölbreytt úrval gistingar, ferða og afþreyingar á breiðu verðbili. Allur matur og drykkur, bæði í verslunum og veitingahúsum, verður áfram í 11% þrepi sem er lægra en víða erlendis. Þá er í bígerð að ráðast gegn því að erlendir aðilar geti veitt þjónustu hérlendis án þess að greiða skatta og gjöld þannig að jafnræði ríki milli innlendra og erlendra ferðaþjónustuaðila. Jafnfram mun lækkun almenna þrepsins úr 24% í 22,5% koma ferðaþjónustunni til góða eins og öðrum atvinnugreinum. Eftir breytinguna verður Ísland með lægsta almenna þrep virðisaukaskatts á Norðurlöndum. Áætlað hefur verið að meðalútgjöld erlendra ferðamanna geti hækkað um nálægt 4% þegar

² Úr skýrslu World Economic Forum: „The Travel & Tourism Competitiveness Report 2017“.

áhrif af tilfærslu umræddra ferðaþjónustugreina í almenna þrepið og lækkun þess hinn 1. janúar 2019 eru lögð saman og er þá miðað við að þeim verði að fullu velt út í verðlag í viðkomandi atvinnugreinum. Áhrif þess til samdráttar á umsvif ferðaþjónustunnar eru metin 1-2%. Rétt er þó að nefna að bent hefur verið á að á nokkrum svæðum á landinu hafi ferðaþjónustan ekki náð sama flugi og t.d. á Suðvestur- og Norðausturlandi. Ekki er óeðlilegt að gripið verði til mótvægisáðgerða til þess að efla ferðaþjónustu á þessum „köldu“ svæðum.

Áhrif tilfærslunnar á vísitölu neysluberðs eru talin óveruleg, eða 0,06% til hækkunar. Lækkun almenna þrepsins úr 24% í 22,5% mun aftur á móti lækka vísitöluna svo um munar, eða um tæp 0,5%. Samhliða eykst kaupmáttur neytenda um sama hlutfall. Þá ættu verðtryggðar skuldir fjölskyldna að lækka samsvarandi og vaxtabyrði sem hlutfall af ráðstöfunartekjum sömuleiðis. Breytingin er þannig stórt skref í að gera Ísland að samkeppnishæfari stað fyrir fyrirtæki og fjölskyldur.

Uppbygging og skilvirkni skattkerfisins til framtíðar

Vegna sífelldra umbreytinga og þróunar efnahagslífsins er það viðvarandi verkefni að tryggja að tekjuöflun ríkissjóðs sé sanngjörn, skilvirk og í takt við útgjaldaþörf ríkisins á hverjum tíma. Þetta kallar á stöðugar umbætur á skattkerfinu, bæði löggjöf og framkvæmd. Það á ekki síst við um stærsta tekjustofn íslenska ríkisins, virðisaukaskattinn, sem skilar rúmum þriðjungum allra skatttekna þess, eða um 220 ma.kr. á þessu ári.

Skilvirkni VSK hér á landi hefur lengi staðið langt að baki því sem gerist í nágrenna-ríkjum okkar. Því hefur markvisst verið unnið að endurbótum á VSK-kerfinu frá árinu 2014. Undanþágur eru nú færri, bilið á milli skattþrepanna tveggja er þrengra og almenna þrepið lægra en fyrir þremur árum. Með þeim breytingum hefur skilvirkni kerfisins batnað til muna og hafa auknar tekjur af VSK komið á móti tekjumissi vegna afnáms annarra neysluskatta. Öll frávik á borð við undanþágur og lægri skattþrep eru til þess fallin að raska samkeppnislegu jafnræði á milli fyrirtækja og auðvelda undanskot og skattsvik og draga þar með úr skilvirkni kerfisins. Kerfisbreytingar sl. þriggja ára hafa því lagt grunn að heilbrigð-ara samkeppnisumhverfi og þéttara skattkerfi með meira viðnámi gegn skattsvikum, auk þess að afla ríkissjóði viðbótartekna. Þetta skiptir miklu máli vegna þeirra nauðsynlegru verkefna ríkisins sem eru háð þeim fjármunum sem er aflað í gegnum skattkerfið.

4.6 Skattastyrkir

Í lögum um opinber fjármál er gerð sú krafa að yfirlit um skattastyrki fylgi frumvarpi til fjárlaga. Samkvæmt því er skattastyrkjayfirlit fyrir komandi fjárlagaár nú birt í annað sinn eins og ýmsar fleiri breytingar sem innleiddar voru í tengslum við gildistöku laganna. Með yfirlitinu er minnt á tilvist ívilnana í skattkerfinu og upplýsingar um áhrif þeirra dregnar fram og gerðar aðgengilegar. Um leið er tilgangurinn sá að hvetja til þess að skatta-styrkir séu settir í samhengi við stefnumið í ríkisfjármálum og stöðugt metið hvort ástæða

sé til að gera á þeim breytingar eins og hverjum öðrum áhrifaþætti í fjármálum hins opinbera. Þannig gegnir skattastyrkjagreining mikilvægu hlutverki í virkri fjármálastjórn ríkisins, á sama hátt og greining á hinum ýmsu útgjaldaliðum.

Þær aðferðir sem notaðar eru við að meta skattastyrki í þessu yfirliti taka mið af leiðbeiningum alþjóðastofnana og verklagi annarra ríkja sem birt hafa slíkar upplýsingar, mörg um langa hríð, en eiginlegur alþjóðlegur staðall er ekki til. Umfang skattastyrkja eftir ríkjum er afar mismunandi sem skýrist bæði af mismunandi löggjöf og því hversu víðtækri skilgreiningu hvert ríki kýs að beita. Notagildi þess að meta skattastyrki felst enda fremur í skoðun inn á við en samanburði út á við; skattastyrkina ber að skoða út frá stefnu stjórnvalda í viðkomandi ríki í hinum ýmsu málaflokkum og hvaða leiðir eru skynsamlegar í ríkisfjármálastjórninni.

Vakin er athygli á því að í kafla 4.6 í fjárlagafrumvarpi 2017 er að finna ítarlega umfjöllun um skattastyrki.

Áætlaðir skattastyrkir 2018

Umfang skattastyrkja er áætlað um 87 ma.kr. í fjárlagafrumvarpi ársins 2018 eins og fram kemur í töflunni hér á eftir. Það er sú lækkun á skatttekjum sem stafar af frávikum frá grunngerð skattkerfisins. Til samanburðar eru skatttekjur ríkisins áætlaðar um 650 ma.kr. á næsta ári þannig að áætlaðir skattastyrkir svara til 13,5% af heildarskatttekjum. Að baki slíkum frávikum frá grunngerð eru margvísleg góð og gild markmið stjórnvalda um nauðsynlegan stuðning sem getur hentað vel að ná fram gegnum skattkerfið um skemmri eða lengri tíma. Þau birtast í ákvæðum skattalaga, til dæmis sem sérstök undanþága frá skattskyldu, lækkun á skattstofni, lægra skatthlutfall, afsláttur eða endurgreiðsla á skatti eða með öðrum hætti. Notast þarf við tiltekna skilgreiningu á grunngerð skattkerfisins til þess að skýrt sé hvenær um skattastyrk er að ræða. Frávikin eiga það sameiginlegt að vera yfirleitt ívilnandi fyrir skattgreiðandann og tekjur ríkisins af skattlagningunni verða því minni en ella. Heildarumfang skattastyrkja 2018 mælist heldur minna en 2017 og lækkar úr 3,3% í 3,2% af VLF. Umfang skattastyrkja er víðast hvar meira en hér í þeim löndum sem við berum okkur saman við. Það skýrist þó að hluta af því að í þessu skattastyrkjayfirliti er enn sem komið er ekki lagt mat á nokkra algenga skattastyrki sem vega þungt í uppgjöri annarra ríkja, einkum má þar nefna meðferð lífeyrissjóðsiðgjalda og reiknaðrar húsaleigu vegna búsetu í eigin húsnæði.

Skattastyrkir 2018 (áætlaðar fjárhæðir í m.kr.)

Skattastyrkir flokkaðir eftir tegund ívilnunar		Skattastyrkir flokkaðir eftir málefнасviði	
Undanþága frá skattskyldu	12.037	7. Nýsköpun, rannsóknir og markaðsmál	118
Frádráttur (e. allowance)	6.990	8. Sveitarfélög og byggðamál	8
Frádráttarheimild (e. deduction)	3.231	9. Almanna- og réttaröryggi	174
Lægri skattprósenta	63.699	11. Samgöngu- og fjarskiptamál	1.142
Afsláttur af reiknuðum skatti (e. credit)	1.339	13. Sjávarútvegur og fiskeldi	0
Frestun skattgreiðslu	0	14. Ferðapjónusta	25.008
Alls	87.295	15. Orku- og eldsneytismál	48
		17. Umhverfismál	2.468
		18. Menning og listir	2.828
Skattastyrkir flokkaðir eftir tegund skatts		20. Framhaldsskólástig	1.570
Tekjuskattur einstaklinga	3.770	21. Háskólastig	257
Tekjuskattur lögaðila	1.014	23. Sjúkrahúspjónusta	336
Fjármagnstekjuskattur	3.390	27. Örorka og málefni fatlaðs fólks	624
Eignarskattar	350	29. Fjölskyldumál	33.447
VSK	73.241	30. Vinnumál og atvinnuleysi	431
Vörugjöld og aðrir neysluskattar	5.530	31. Húsnæðisstuðningur	7.630
Alls	87.295	Vantar flokkun	5.496
		Tæknileg/framkvæmdaleg ástæða	5.710
Alls, % af VLF	3,2%	Alls	87.295

Í töflunni hér að framan má sjá þrenns konar flokkun á skattastyrkjum. Sýnt er hvernig þeir skiptast á eftirfarandi mismunandi vegu:

- eftir tegundum skatta
- eftir því hvernig ívilnunin er útfærð
- eftir hlutdeild hvers málefnasviðs í skattastyrkjum

Skipting eftir hlutdeild málaefnasviðs byggist á því að greina markmiðið að baki hverju tilviki skattastyrks. Ekki er alltaf unnt að tengja skattastyrk við eitt tiltekið málefnasvið og er honum þá skipt upp ef hægt er, ellegar engin tenging sett við málefnasvið og eru það um 5,5 ma.kr. eins og sést neðst í þriðja yfirliti töflunnar.

Tegundafjöldi skattastyrkja sem mældir eru í yfirlitinu er 57, nokkru færri en 2017. Á allra síðustu árum hefur skattastyrkjum fækkað vegna einföldunar skattkerfisins. Hafa ber í huga að ef ívilnun hefur áhrif á fleiri en eitt málefnasvið er sérhvert þeirra talið enda eru þar ólík markmið að baki. Fjárhæðir einstakra skattastyrkja geta því verið allt frá innan við 1 milljón upp í yfir 10 milljarða króna. Þá eru til skattastyrkir sem ekki eru taldir með í yfirlitinu því enn sem komið er mat á þeim ófullnægjandi.

Stærsta einstaka tegund skattastyrks í þessu yfirliti er 11% skattþrepið í VSK, alls um 56 ma.kr. Neðra þrep VSK er almennt talið skattastyrkur hjá öðrum ríkjum, á þeim forsendum að einstakar tegundir skattskyldrar starfsemi búa þar með við mismunandi skattþrep og ríkið hefur því bein áhrif á verðlagningu vöru og þjónustu. Tekjuviðmiðun einstakra þrepa, fjöldi þeirra og persónuafsláttur í tekjuskatti einstaklinga er aftur á móti

annars eðlis. Þar búa allir við sama kerfið og engum er ívilnað umfram annan. Annað dæmi er áfengi sem er í neðra VSK-þrepinu ásamt annarri mat- og drykkjarvöru til manneldis, en um leið og áfengi var fært í neðra þrepið árið 2016 var áfengisgjald hækkað til mótvægis, þar sem myndaðist því eins konar neikvæður skattastyrkur sem vó upp þann jákvæða sem myndaðist vegna lægra VSK-þreps. Stór hluti skattskyldrar veltu í neðra VSK-þrepi er gisting og önnur ferðaþjónusta, sem ráðgert er að færist í almenna þrepið árið 2019 og má búast við að skattastyrkir í VSK lækki um nálægt 18 ma.kr. vegna þess.

Skattastyrkir 2018 nema áþekkri fjárhæð að nafnvirði og árið 2017 en þeir dragast sem fyrr segir heldur saman sem hlutfall af VLF milli ára og tilvikunum fækkar. Hins vegar eykst umfang skattastyrkja í VSK, enda er spáð talsverðri aukningu einkaneyslu. Engir nýir stórir skattastyrkir bætast við á næsta ári. Lækkun skattastyrkja í heild í hlutfalli af VLF á næsta ári má m.a. rekja til þess að afsláttur af vörugjöldum af bílaleigubílum verður aflagður á næsta ári, en hann hefur talist skattastyrkur að fjárhæð 2-3 ma.kr. árlega undanfarin ár á málefnasviði ferðaþjónustu. Skattastyrkir í vörugjöldum á ökutæki hverfa næstum alveg þegar hætt verður að ívilna bílaleigum. Aðeins standa þá eftir lítills háttar áhrif vegna lægra vörugjalds á bíla sem notaðir eru sem atvinnutæki, svo sem ökukennslubíla og leigubíla. Á næsta ári fellur einnig brott sérstakur afsláttur af veiðigjaldi vegna skulda.

5 Gjöld A-hluta ríkissjóðs

Í þessum kafla er fjallað um áætluð heildargjöld A-hluta ríkissjóðs árið 2018, helstu áherslumál á útgjaldahlið frumvarpsins og skiptingu útgjalda hagrænt eftir málefnasviðum og málaflokkum. Fyrst er farið yfir hvernig framsetningu gjaldahliðar A-hluta ríkissjóðs er háttáð í frumvarpinu og því næst er gerð grein fyrir verðlagsforsendum gjaldahliðarinnar ásamt því að farið er yfir niðurstöður um gjöld ársins 2016. Jafnframt er kynnt endurskoðuð áætlun um útgjöld ríkissjóðs á yfirstandandi ári og helstu breytingar sem horfur eru á að verði á þeim frá gildandi fjárlögum. Síðan er farið yfir meginbreytingar á gjaldahliðinni árið 2018, samkvæmt frumvarpinu, eftir helstu útgjaldatílefnum, hagrænni skiptingu og einstökum málefnasviðum. Þá er umfjöllun um bættan ríkisrekstur, kynjaða fjárlagagerð og skuldbindingar vegna þjónustu- og styrktarsamninga, auk þess sem farið er yfir reglur um varasjóði og millifærslur fjárveitinga.

5.1 Reikningshaldsleg framsetning gjaldahliðar

Í lögum nr. 123/2015, um opinber fjármál, er mælt fyrir um að frumvarp til fjárlaga skuli sett fram á rekstrargrunni. Samkvæmt lögnum eru fjárheimildir flokkaðar eftir útgjöldum til málefnasviða og málaflokka, en nánari skipting fjárheimilda málaflokka í fjárveitingar til ríkisaðila og verkefna í A-hluta er hins vegar birt í sérstöku fylgiriti með frumvarpinu. Flokkun fjárheimilda eftir málefnasviðum og málaflokkum styður við markmið frumvarpsins um heildstæðari stefnumörkun í opinberum fjármálum, en með þeirri framsetningu er Alþingi gert betur kleift að meta stefnu stjórnvalda í ríkisfjármálum í efnahagslegu samhengi ásamt því að meta stefnu og forgangsröðun eftir málefnasviðum og málaflokkum.

Við sundurliðun og flokkun gjalda í 1. gr. frumvarpsins er stuðst við framsetningu ríkisfjármála á þjóðhagsgrunni samkvæmt svonefndum GFS-hagskýrslustaðli. Í 2. gr er áætlun um sjóðstreymi ríkissjóðs með yfirliti um innheimtar tekjur og greidd rekstrargjöld, fjárfestingarhreyfingar og lánahreyfingar og breytingu á handbæru fé. Framsetning á útgjaldaheimildum frumvarpsins í 3. og 4. gr. þess, ásamt sundurliðun 2, er gerð á rekstrargrunni samkvæmt svonefndum IPSAS-reikningsskilastaði. Þessi tvíþætta framsetning er í samræmi við ákvæði laga um opinber fjármál um reikningsskil en frekari skýringar á henni er að finna í sérstöku undirkafla í frumvarpinu, 5.5.2. Útgjalda-breytingar 2018 – eftir hagrænni skiptingu.

Nánar tiltekið er í 3. gr. frumvarpsins birt yfirlit um fjárheimildir fyrir 34 málefnasvið A-hluta ríkissjóðs. Fjárheimildirnar eru greindar niður eftir hagrænni skiptingu útgjalda A-hlutans í rekstrarframlög, rekstrartilfærslur, fjármagnstilfærslur og fjárfestingarframlög. Tilfærsluframlögin fara annars vegar til rekstrar annarra aðila og hins

vegar til fjárfestinga þeirra. Í yfirlitinu er einnig sýnd fjármögnun útgjaldanna með rekstrartekjum ríkisaðila og framlagi úr ríkissjóði. Heildargjöld á rekstrargrunni samkvæmt framsetningu IPSAS-staðalsins eru áætluð 801,2 ma.kr. en heildargjöld samkvæmt GFS-framsetningu eru 789,8 ma.kr. Aftast í yfirlitinu í 3. gr. kemur fram hvaða viðbætur og aðlaganir eru gerðar á gjaldahliðinni samkvæmt IPSAS-reikningsstaðlinum til að setja útgjöldin fram samkvæmt GFS-hagskýrslustaðlinum.

Í 4. gr. er birt yfirlit um fjárheimildir málefnasviða og málaflokka, sundurliðaðar eftir ráðuneytum. Markmið greinarinnar er að draga fram heildargjöld hvers málefnasviðs og málaflokks og þau ráðuneyti sem ábyrgð bera á viðkomandi málaflokki. Vakin er athygli á því að samkvæmt forsetaúrskurði nr. 16/2017, um skiptingu starfa ráðherra, fara tveir ráðherrar með málefni sem heyra undir atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti og tveir ráðherrar með málefni sem heyra undir velferðarráðuneyti. Sú verkaskipting hefur ekki áhrif á skiptingu fjárheimilda milli ráðuneyta í frumvarpinu.

Í sundurliðun 2 í frumvarpinu er sýnd skipting á fjárheimildum málefnasviða milli málaflokka og skipting á fjárheimildum málaflokka milli ráðuneyta ásamt upplýsingum um fjármögnun útgjaldanna með rekstrartekjum eða framlagi úr ríkissjóði. Nánari skipting fjárheimilda í fjárveitingar til ríkisaðila og verkefna og í varasjóði málaflokka er sett fram í fylgiriti með frumvarpinu. Í fylgiritinu er yfirlit um útgjaldaheimildir einstakra ríkisaðila og verkefna á rekstrargrunni og fjármögnun þessara útgjalda með rekstrartekjum ríkisaðila eða beinu framlagi úr ríkissjóði og er sú framsetning gerð á IPSAS-reikningsskilastaðlinum á sama hátt og á við um 3. og 4. gr. og sundurliðun 2 í frumvarpinu.

Vakin er athygli á því að samkvæmt 51. gr. laga um opinber fjármál skal færa allar tekjur ríkissjóðs í yfirlit um tekjur ríkissjóðs í heild, en í reikninga einstakra ríkisaðila í A-hluta skal einungis færa rekstrartekjur þeirra. Í athugasemdum við greinina segir að skatttekjur, sem hingað til hafa verið markaðar tilteknum stofnunum, færast nú eingöngu hjá ríkissjóði. Einnig kemur þar fram að gert sé ráð fyrir að tekjustofn sé tengdur málaflokki í heild sinni en ekki einstökum aðilum sem annast framkvæmd innan hans. Því beri að láta tekjurnar af honum renna í ríkissjóð, en það sé hlutverk Alþingis að ákveða með fjárheimildum í fjárlögum hversu miklu skuli ráðstafað til viðkomandi málaflokks hverju sinni. Fjárlagafrumvarpið fyrir árið 2018 er sett fram á þessum forsendum í samræmi við markmið og ákvæði laga um opinber fjármál hvað þetta varðar. Vegna þessa er gert ráð fyrir að gera þurfi breytingar á ákvæðum fjölmargra sérlaga sem kveða á um mörkun skatttekna, sbr. frumvarp til laga um breytingar á ýmsum lagaákvæðum um markaðar tekjur ríkissjóðs sem lagt verður fram samhliða frumvarpi til fjárlaga.

5.2 Verðlagsforsendur útgjaldahliðar

Fjárheimildir og útgjöld málefnasviða og málaflokka eru sett fram á áætluðu verðlagi ársins 2018 í frumvarpinu. Verðlagsbreytingar milli árana 2017 og 2018 taka meðal

annars mið af Þjóðhagsspá Hagstofu Íslands og breytingu á gengi helstu gjaldmiðla samanborið við síðustu fjárlög. Þá byggja breytingar á fjárheimildum vegna launa á launahækkunum í fyrirliggjandi kjarasamningum ásamt spá um áætlaðar launahækkanir á árinu 2018 í kjarasamningum við stéttarfélög ríkisstarfsmanna sem verða lausir á þessu ári og því næsta.

Launaforsendur. Launahækkun fjárheimilda innan málefna sviða og málaflokka í fjárlagafrumvarpi fyrir árið 2018 er tvíþætt.

Annars vegar er um að ræða endurmat á launaforsendum fjárlaga 2017 sem taka mið af fyrirliggjandi kjarasamningum við starfsmenn ríkisins. Launahækkanir yfirstandandi árs, sem flestar tóku gildi 1. júní sl., hafa aukin áhrif á launakostnað ársins 2018 þar sem þær gilda á ársgrundvelli. Í forsendum fjárlaga 2017 var gert ráð fyrir 3,3% veginni meðalhækkun launa að teknu tilliti til þess að þær giltu í flestum tilvikum aðeins fyrir sjö mánuði ársins. Með launa- og verðlagsútreikningum fjárlaga fyrir árið 2018 voru þessar forsendur endurmetnar til að fá sem réttastan grunn fyrir launafjárheimildir stofnana og er áætlað að launahækkanir ársins 2017 nemi 5,1% á ársgrundvelli; hækkar því launagrunnur fjárlagafrumvarpsins sem nemur mismuninum en það svarar til um 3,2 ma.kr.

Hins vegar eru reiknuð inn áhrif af spá um launahækkanir á árinu 2018. Byggjast þær forsendur á mati á launahækkunum í fyrirliggjandi kjarasamningum á almennum vinnu- markaði sem verða lausir á árinu 2017 og spá Kjara- og mannauðssýslu ríkisins um launahækkanir fyrir stéttarfélög ríkisstarfsmanna. Kjarasamningar um þriðjungs starfsmanna ríkisins koma til endurskoðunar á yfirstandandi ári. Má þar nefna að úrskurður gerðardóms frá árinu 2015 um launakjör 18 aðildarfélaganna innan Bandalags háskólanna (BHM) rann út í lok ágúst og þá rennur kjarasamningur Kennarasambands Íslands vegna um 1.300 kennara í ríkisreknum framhaldsskólum út í lok október. Við mat á launahækkunum fyrir fjárlagafrumvarpið 2018 er miðað við launahækkanir í fyrirliggjandi kjarasamningum þar sem við á en að öðru leyti er gengið út frá 3% launahækkun sem miðað er við að taki gildi 1. júní á næsta ári, en það er sama hækkun og á launatöxtum á almenna vinnu- markaðinum. Kostnaðaráhrif þessara hækkana koma þó ekki að fullu fram á ársgrundvelli fyrr en á árinu 2019. Að teknu tilliti til þess nemur áætluð vegin meðallaunahækkun fyrir árið 2018, miðað við hlutdeild hvers stéttarfélags í launakostnaði ríkisins, 2,1%.

Beinn launakostnaður ríkisins ásamt hluta aðkeyptrar þjónustu, s.s. með þjónustusamningum, nemur um 35% af heildargjöldum ríkisins. Samanlagt er áætlað að framan- greindar launabreytingar auki brúttó launakostnað ríkisins um ríflega 10 ma.kr. á næsta ári. Þar af eru 3,2 ma.kr. vegna endurmats á launaforsendum fjárlaga 2017, og þá nema áhrif af áætluðum launahækkunum ársins 2018 6,7 ma.kr. Loks er gert ráð fyrir að útgjöld vegna nokkurra sérþéttana í kjarasamningum árána 2015–2016 nemi 0,1 ma.kr.

Atvinnuleysisbætur og bætur almannatrygginga. Í frumvarpinu er gert ráð fyrir að prósentuhækkun bóta almannatrygginga, þ.e. elli- og örorkulífeyris ásamt bóta samkvæmt lögum um félagslega aðstoð, verði 4,7% frá og með 1. janúar 2018. Ákvörðun um hækkun bótanna tekur mið af spá Hagstofu Íslands um þróun launavísitölu milli árána 2017 og

2018 að frádregnu launaskriði. Það er til samræmis við 69. gr. almannatryggingalaga, þar sem kveðið er á um að bæturnar skuli breytast árlega í samræmi við fjárlög hverju sinni en ákvörðun um hækkun bótanna taki mið af launaþróun en hækki þó aldrei minna en verðlag samkvæmt vísitölu neysluverðs. Á hinn bóginn er vakin athygli á því að í frumvarpinu er gert ráð fyrir því að bætur elli- og örorkulífeyrisþega sem halda einir heimili hækki um 2,4% til viðbótar og verði 300 þús.kr. frá og með 1. janúar 2018. Sú hækkun er í samræmi við yfirlýsingu fyrri ríkisstjórnar vegna breytinga á almannatryggingakerfinu frá því í október 2016. Líkt og venja hefur verið er gert ráð fyrir að sama prósentuhækkun, þ.e. 4,7% hækkun, verði á atvinnuleysisbótum frá og með 1. janúar 2018.

Áætlað er að kostnaður ríkissjóðs við 4,7% hækkun bótafjárhæða nemi 6,7 ma.kr. en þar af eru 5,7 ma.kr. vegna hækkunar á bótum almannatrygginga. Áætluð útgjöld vegna viðbótarhækkunarinnar til þeirra elli- og örorkulífeyrisþega sem halda einir heimili nema 700-800 m.kr., en ekki er litið svo á að þau útgjöld séu hluti af eiginlegum launa- og verðlagsreikningi frumvarpsins heldur hluti af bundnum útgjaldaskuldbindingum frumvarpsins.

Almennar verðlagsforsendur. Í forsendum fjárlaga 2017 var gert ráð fyrir 2,4% hækkun á vísitölu neysluverðs milli áráanna 2016 og 2017. Í þjóðhagsspa Hagstofunnar frá því í maí sl. er hins vegar gert ráð fyrir að vísitalan hækki talsvert minna eða um 1,9% en síðan um 2,7% milli áráanna 2017 og 2018. Ekki er gert ráð fyrir að ofmat á verðbólgu verði leiðrétt með lækkun á fjárheimildum málefnasviða og málaflokka á yfirstandandi ári. Hins vegar er leiðrétt fyrir þessu ofmati í verðlagsreikningi talnagrunns fjárlagafrumvarpsins 2018 til frambúðar þannig að verðlagshækkunin milli áráanna 2017 og 2018 nemi 2,2% í stað 2,7%. Um er að ræða sama fyrirkomulag og venjan er þegar fram hefur komið ofmat eða vanmat í verðbólguforsendum fjárlaga.

Í frumvarpinu er þannig gert ráð fyrir að önnur rekstrargjöld en laun hækki um 2,2% milli áráanna 2017 og 2018. Algengt er að þau nemi um 20–30% af rekstrarveltu stofnana. Þetta þýðir að almenn rekstrarútgjöld stofnana, önnur en launakostnaður, hækka sem þessu nemur. Gengið er út frá því, eins og undanfarin ár, að sama hækkun eigi yfirleitt við um rekstrartekjur stofnana. Í þeim tilvikum þar sem stofnun er fjármögnuð að verulegum hluta eða að fullu með rekstrartekjum hefur hins vegar lengi verið gengið út frá því í verðlagsreikningi fjárlaga að rekstrartekjur hækki í takt við launakostnað í samræmi við vægi hans í veltunni enda algengt að um sé að ræða útselda þjónustu. Þessar forsendur miða að því að hjá stofnunum sem fjármagna verulegan hluta rekstrarútgjalda sinna með rekstrartekjum verði hlutfall tekjuöflunar af veltu það sama eftir verðlagsreikning og það var fyrir hann.

Gert er ráð fyrir að breytingar á almennum verðlagsforsendum fyrir árið 2018 hækki útgjöld um samtals 2,7 ma.kr.

Gengisforsendur. Í forsendum fjárlagafrumvarps hefur ekki tíðkast að spá fyrir um þróun á gengi gjaldmiðla heldur hefur undanfarin ár verið miðað við meðalgengi mánuðinn áður en talnabálki frumvarpsins er lokað. Í frumvarpinu fyrir árið 2018 miðast gengisforsendurnar við meðalgengi júlímánaðar 2017 en það er áþekkt meðalgengi fyrir fyrstu sex

mánuði ársins. Samkvæmt þeirri viðmiðun hefur gengi íslensku krónunnar tekið talsverðum breytingum frá forsendum fjárlaga 2017. Þannig er gengisvísitalan 7,7% lægri, gengi dollarans hefur lækkað um 8,9%, gengi breska pundsins um 10% og gengi evru gagnvart krónunni hefur lækkað um 6,5%.

Þessar breytingar á gengi gjaldmiðla leiða samtals til liðlega 1,5 ma.kr. brúttólækkunar á fjárheimildum málefna sviða og málaflokka í frumvarpinu í þeim tilvikum þar sem tiltekin útgjöld eru beintengd við gjaldmiðla. Það á t.d. við um stóran hluta útgjalda í utanríkis-málum og lyfjakostnaði.

Launa-, verðlags- og gengisbreytingar á fjárheimildum málefna sviða og málaflokka í fjárlagafrumvarpinu fyrir árið 2018 nema að framansögðu samtals 17,9 ma.kr. líkt og sjá má í meðfylgjandi töflu sem sýnir sundurliðun áætlaðra breytinga eftir tilefnum.

Rekstrargrunnur	Útgjöld ma.kr.
Launaforsendur	
Endurmat á launaforsendum fjárlaga 2017	3,2
Áætlaðar launahækkunar 2018	6,7
Sérbókanir í kjarsamningum árána 2015 og 2016	0,1
Samtals launahækkunar	10,0
Atvinnuleysisbætur og bætur almennatrygginga	6,7
Almennar verðlagsforsendur	2,7
Gengisforsendur	-1,5
Samtals launa-, verðlags- og gengisbreytingar í fjárlagafrumvarpi fyrir árið 2018	17,9

5.3 Útgjöld ársins 2016

Heildarútgjöld ríkissjóðs, þ.e. útgjöld að frátöldum rekstrartekjum, samkvæmt ríkis-reikningi fyrir árið 2016 námu samtals 921 ma.kr. Áætlun um útkomu ársins 2016 gerði á hinn bóginn ráð fyrir að útgjöldin á árinu yrðu 878 ma.kr. Endanleg útkoma reyndist því vera 43 ma.kr. umfram áætlun eða sem nemur um 4,9% af heildargjöldum. Stærsti hluti af umframútgjöldum ársins er til kominn vegna einskíptis og óreglulegra liða. Í töflunni hér á eftir er yfirlit yfir nokkur helstu frávik frá útkomuspánni, bæði frávik sem eru umfram áætlun og undir áætlun.

Frávik einstakra málaflokka umfram áætlun voru samtals 76 ma.kr. og vega þar þýngst tveir liðir. Annars vegar reyndust útgjöld vegna lífeyrisskuldbindinga ríkissjóðs vera 27 ma.kr. umfram áætlun fjárlaga. Ástæður fráviksins eru fyrst og fremst auknar skuld-bindingar vegna endurmats á lífslíkum í tryggingafræðilegu mati í árslok 2016, slakrar raunávöxtunar B-deildar Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins og Lífeyrissjóðs hjúkrunar-fræðinga og loks launahækkana umfram forsendur í uppgjöri ríkisreiknings. Hins vegar er um að ræða gjaldfærslu vegna hallareksturs Seðlabanka Íslands á árinu 2016 en þau útgjöld

voru 21 ma.kr. sem ekki hafði verið gert ráð fyrir í fjárlögum né fjáraukalögum. Önnur frávik eru minni og skýrast mörg þeirra af því að bæði útgjöld og sértekjur reyndust vera umfram áætlanir. Má þar nefna að rekstrartekjur reyndust 11,3 ma.kr. hærri í ríkisreikningi en í áætlun fjárlaga en stærsta frávikðið er vegna hærri rekstrartekna Landspítala.

	Útgjöld m.kr.
Helstu frávik frá útkomuáætlun fyrir árið 2016	
Heildarútgjöld skv. útkomuáætlun fyrir árið 2016	877.506
Heildarútgjöld skv. ríkisreikningi fyrir árið 2016	920.812
Heildarbreyting frá fjárlögum 2016	43.306
Málaflokkar - frávik frumgjalda frá áætlun	
Stjórnsýsla ríkisfjármála: Seðlabanki Íslands	21.382
Lífeyrisskuldbindingar: Endumat útgjalda lífeyrisskuldbindinga	27.031
Almennur varasjóður og sértekar fjárráðstafanir: Fjármagnstekjuskattur	-7.255
Almennur varasjóður og sértekar fjárráðstafanir: Ófyrirséð útgjöld	-6.182
Samgöngu- og fjarskiptamál: Vegagerðin	-1.702
Húsnæðisstuðningur □.....	-1.240
Önnur frávik m.a. útgjöld sem eru fjármöggnuð með auknum rekstrartekjum stofnana	10.586
Samtals frávik frá áætlun	42.620
Vaxtagjöld umfram áætlun	686
Samtals heildargjöld umfram áætlun	43.306

Frávik undir áætlun nema samtals 33 ma.kr. Í fyrsta lagi var fjármagnstekjuskattur 7,3 ma.kr. undir áætlun en ástæða þess er að gert var ráð fyrir fjármagnstekjuskatti af arði frá Íslandsbanka en hann færir til lækkunar tekna af stöðugleikaframlagi. Í öðru lagi voru ófyrirséð útgjöld 6,2 ma.kr. undir fjárheimild fjárlaga þar sem ekki þurfti að fullnýta fjárheimild ársins og í þriðja lagi voru útgjöld vegna Vegagerðarinnar 1,7 ma.kr. undir áætlun. Í fjórða lagi var húsnæðisstuðningur 1,2 ma.kr. undir áætlun fjárlaga sem skýrist af því að ekki reyndist þörf á að leggja Íbúðalánasjóði til rekstrarframlag úr ríkissjóði vegna sterkrar stöðu sjóðsins og bættrar afkomu. Vaxtagjöld ársins reyndust vera 686 m.kr. umfram áætlun fjárlaga.

Að frátöldum vaxtagjöldum, umframútgjöldum vegna lífeyrisskuldbindinga og gjaldfærslu vegna Seðlabanka Íslands reyndust heildargjöld í ríkisreikningi vera 5,8 ma.kr undir áætlun fjárlaga.

5.4 Endurmetin útgjöld yfirstandandi árs

Útgjöld málefna sviða og málaflokka ríkissjóðs fyrir árið 2017 hafa verið endurmetin í ljósi breyttra forsendna og þróunar efnahagsmála á árinu. Við gerð endurmatsins er tekið mið af rauntölum reikningshaldsins fyrstu sex mánuði ársins, áhættumati vegna framkvæmdar fjárlaga ársins 2017 auk áætlana um þróun útgjalda til áramóta. Leitast er við að leggja mat á öll útgjöld sem horfur eru á að falli til á árinu, án tillits til þess hvenær eða

hvort fjárheimildir hafa verið veittar til þeirra. Hafa þarf þann fyrirvara á að við endurmat útgjalda er enn óvissa um framvindu ýmissa þátta og framgang mála við framkvæmd fjárlaga á seinni hluta árs.

Leitast er við að hafa matið eins raunhæft og mögulegt er en jafnframt er gert ráð fyrir að ráðuneytin geri viðeigandi ráðstafanir vegna framkvæmdar fjárlaga til að taka á rekstrarhalla og bregðast við frávikum innan sinna málefnasviða og málaflokka. Endurmat útgjalda gerir ráð fyrir að heildarútgjöld ríkissjóðs nemi 785,6 ma.kr. á árinu 2017 og hækki um 20,7 ma.kr. frá áætlun eða sem nemur 2,7%. Að frátöldum vaxtagjöldum er áætlað að frávikið nemi 1,8%.

Rekstrargrunnur	Útgjöld m.kr.
Heildarbreyting frá fjárlögum 2017	20.668
<i>þar af:</i>	
<i>Breytingar á útgjaldaskuldbindingum:</i>	13.968
Sjúkratryggingar (nokkrir málafl.): Áætluð umframútgj., einkum læknskostn. og lyf með S-merkingu	7.087
Almannatryggingar (nokkrir málafl): Áætluð umframútgj. vegna elli- og örorkulífeyrisþega	2.781
Útlendingamál: Áætluð umframútgjöld vegna stóraukins fjölda umsókna um hæli á Íslandi	2.174
Húsnæðisstuðningur: Stofnframlög til félagslegs leiguhúsnæðis - endurmetin fjárþörf	1.500
Samgöngur: Útgjöld umfram fjárveitingar vegna vegamála	1.200
Sýslumenn: Uppsafnaður halli vegna aðskilnaðar sýslumannsembætta	270
Menningarstofnanir: Rekstrar- og lausafjárþörf Hörpu	250
Fjölskyldumál: Endurmat barnabóta	-1.243
Húsnæðisstuðningur: Endurmat vaxtabóta	-1.638
Aðrar breytingar málaflokka	1.587
<i>Endurskoðuð áætlun um vaxtagjöld ársins</i>	6.700

Samkvæmt endurmati útgjalda nema breytingar á útgjaldaskuldbindingum málefnasviða og málaflokka samtals 14 ma.kr.

Í fyrsta lagi má nefna að stærsta frávikið er vegna áætlaðra umframútgjalda sjúkratrygginga en áætlanir gera ráð fyrir að þau geti numið 7,1 ma.kr. á árinu. Áætlaður halli sjúkratrygginga á árinu á sér nokkrar skýringar og skiptist á nokkra málaflokka en er þó einkum vegna sérfræðiþjónustu og hjúrunar, lyfja og hjálpartækja. Umtalsvert meiri aukning varð í notkun S-lyfja en gert var ráð fyrir í forsendum fjárlaga, auk þess sem kostnaður við upptöku nýrra lyfja reyndist hærri en reiknað hafði verið með. Samkvæmt áætlun er gert ráð fyrir að halli vegna S-lyfja nemi 1,8 ma.kr., að teknu tilliti til gengisáhrifa. Áætlanir gera enn fremur ráð fyrir því að halli vegna almennra lyfja nemi 1 ma.kr. á árinu, að teknu tilliti til gengisáhrifa sem skýrist m.a. af því að magnaukning almennra lyfja er umfram forsendur fjárlaga. Útlit er fyrir að umframútgjöld vegna læknskostnaðar geti numið 1,2 ma.kr. sem skýrist m.a. af því að magnaukning innan ársins er umfram forsendur fjárlaga. Auk þess gera áætlanir ráð fyrir að aðrir liðir sjúkratrygginga stefni í halla og má

Þar helst nefna að halli vegna hjálpartækja er áætlaður 1,2 ma.kr., halli vegna þjálfunar er áætlaður 780 m.kr. og halli vegna brýnnar meðferðar erlendis er áætlaður 390 m.kr. Við undirbúning fjárlagafrumvarps fyrir árið 2018 er búið að gera ráð fyrir þessum frávikum að mestu leyti, en augljóst er að til framtíðar vantar markvissa stýringu á umfangi og kostnaði veittrar þjónustu og ber viðkomandi fagráðuneyti og Sjúkratryggingum Íslands sem ábyrgðaraðila að grípa til nauðsynlegra aðgerða, í samræmi við ákvæði laga um opinber fjármál, til að aðlaga útgjöld að þeim fjárheimildum sem veittar eru á fjárlögum á ári hverju.

Í öðru lagi er áætlað að útgjöld almannatrygginga verði 2,8 ma.kr. umfram fjárheimildir á árinu. Stafar það annars vegar af því að fjölgun öryrkja hefur verið meiri en áætlanir gerðu ráð fyrir og hins vegar af því að kostnaður vegna nýlegra lagabreytinga á almannatryggingakerfinu var vanáætlaður.

Í þriðja lagi er áætlað að kostnaður vegna fjölgunar umsókna um hæli hér á landi muni nema um 2,2 ma.kr. umfram fjárheimildir. Kostnaður vegna málefna hælisleitenda felst annars vegar í þjónustu við hælisleitendur og upphaldi þeirra en hins vegar í málsmeðferð umsókna um alþjóðlega vernd.

Í fjórða lagi er gert ráð fyrir 1,5 ma.kr auknum framlögum vegna stofnstyrkja til byggingar leiguhúsnaðis. Um er að ræða endurskoðun á áætlaðri fjárþörf til að tryggja framgang uppbyggingar á leiguhúsnaði, eða svokölluðum almennum íbúðum, til samræmis við yfirlýsingu fyrri ríkisstjórnar frá árinu 2015 um að byggðar yrðu 2.300 leiguíbúðir á árunum 2016-2019.

Í fimmta lagi er gert ráð fyrir auknum útgjöldum til vegamála sem gætu numið 1,2 ma.kr. Um er að ræða viðbótarfjármagn vegna brýnna framkvæmda sem ekki var gert ráð fyrir í forsendum fjárlaga. Þar á meðal eru framkvæmdir vegna fjölgunar ferðamanna og vaxandi álags á þjóðvegum landsins, sem eiga að stuðla að bættu umferðaröryggi.

Í sjötta lagi er áætlað að lausafjárvasi Hörpu geti numið um 250 m.kr. á árinu og uppsafnaður halli vegna aðskilnaðar sýslumannsembætta nemi 270 m.kr.

Á móti vegur helst til lækkunar að útlit er annars vegar fyrir að heildargreiðslur ríkissjóðs vegna barnabóta lækki um sem nemur 1,2 ma.kr. frá fjárlögum. Ástæða þess er fyrst og fremst sú að tekjur barnafjölskyldna hækkuðu umtalsvert umfram viðmiðunarmörk tekna í barnabótakerfinu sem þó voru hækkuð um 12,5% frá árinu 2016, auk þess sem bótafjárhæðir voru hækkaðar um 3%. Einnig er áætlað að vaxtabætur til einstaklinga lækki um sem nemur 1,6 ma.kr. frá fjárlögum, sem skýrist að meginhluta til af bættri eiginfjárstöðu heimila, lægri vaxtabyrði og lækkun vaxta á fasteignalánnum.

Endurskoðuð áætlun um vaxtagjöld ríkisins gerir ráð fyrir að þau hækki um samtals 6,7 ma.kr. Þar vegast á ýmis tilefni, bæði til lækkunar og lækkunar innan ársins. Annars vegar aukast vaxtagjöldin í kjölfar þess að í apríl keypti ríkissjóður til baka eigin skuldabréf að nafnvirði 877 m. Bandaríkjadala sem gefið var út árið 2012. Með kaupunum lækkuðu brúttóskuldir ríkissjóðs um 99 ma.kr., eða sem nemur 4% af VLF. Nettóskuldir breyttust

ekki þar sem kaupin voru fjármögnuð með gjaldeyrisforða ríkissjóðs í Seðlabanka Íslands. Áætlaður kostnaður við kaupin er 15,3 ma.kr. sem færast sem fjármagnskostnaður á yfirstandandi ári. Á móti sparast vaxtakostnaður upp á 4,4 ma.kr á yfirstandandi ári og 5,9 ma.kr. árlega árin 2018–2022. Núvirtur heildarsparnaður af uppkaupunum er því verulegur. Ekki var gert ráð fyrir uppkaupunum í fjárlögum ársins 2017. Lækkun annarra vaxtagjalda nemur 4,2 ma.kr. og munar þar mestu um lækkun annarra skulda á árinu en einnig sterkara gengi krónunnar og minni verðbólgu sem lækkar gjaldfærðar verðbætur um 450 m.kr.

5.5 Umfjöllun um meginbreytingar gjaldahliðar 2018

Í þessum kafla er fjallað um helstu útgjaldabreytingar fjárlagafrumvarpsins samanborið við fjárlög fyrir árið 2017 og útgjaldaramma fjármálaáætlunar fyrir árið 2018. Hér er fjallað um breytingarnar út frá hagrænni skiptingu fjárheimilda, þ.e. rekstrarframlögum, rekstrartilfærslum, fjármagnstilfærslum og fjárfestingarframlögum. Í undirköflum er fjallað um útgjaldabreytingar frumvarpsins með eftirfarandi hætti:

- í kafla 5.5.1 er fjallað um útgjaldabreytingar eftir helstu tilefnum;
- í kafla 5.5.2 er fjallað um hagræn áhrif útgjaldabreytinganna á þjóðhagsgrunni;
- í kafla 5.5.3 er fjallað um útgjaldabreytingar eftir málefnasviðum;
- í kafla 5.5.4 er fjallað um breytingar sem orðið hafa á útgjöldum málefnasviða frá þeim útgjaldaramma sem ákveðinn var í fjármálaáætluninni sem samþykkt var í júní.

Heildarútgjöld ríkissjóðs árið 2018 eru áætluð um 801,2 ma.kr. að meðtöldum launa-, gengis- og verðlagsbreytingum, en þær nema samtals 17,9 ma.kr. líkt og fjallað er um í kafla 5.2. Að þeim frátöldum hækka heildarútgjöld ríkissjóðs um ríflega 18 ma.kr. frá fjárlögum ársins 2017 eða sem nemur 2,4%. Taflan hér á eftir sýnir breytingar á raunvirði milli fjárlaga ársins 2017 og fjárlagafrumvarpsins 2018, en undanskildar eru launa-, gengis- og verðlagsbreytingar í tölum fyrir árið 2018.

Rekstrargrunnur, m.kr.	Fjárlög 2017	Frumvarp 2018 ¹	Breyting m.kr.	Breyting %
Rekstrarframlög	435.091	433.497	-1.594	-0,4
Rekstrarframlög án vaxtagjalda	364.871	374.912	10.041	2,8
Vaxtagjöld	70.220	58.585	-11.635	-16,6
Rekstrartilfærslur	283.024	300.205	17.181	6,1
Fjármagnstilfærslur	16.214	18.079	1.866	11,5
Fjárfestingarframlög	30.610	31.526	916	3,0
Heildargjöld	764.938	783.307	18.369	2,4
Frumgjöld	694.718	724.722	30.004	4,3
Rekstrartekjur	-47.767	-50.065	-2.298	4,8
Samtals framlag úr ríkissjóði	717.171	733.242	16.071	2,2

¹ Án verðlagshækkana

Áætlað er að **rekstrarframlög** ríkisins lækki um tæplega 1,6 ma.kr og skýrist það fyrst og fremst af lækkun vaxtagjalda en gert er ráð fyrir að þau lækki um ríflega 11 ma.kr á milli ára. Að undanskildum vaxtagjöldum aukast rekstrarframlögin um 10 ma.kr. á milli ára. Þar vega þyngst aukin rekstrarframlög vegna fjölgunar umsókna um hæli á Íslandi eða sem nemur 1,7 ma.kr.

Rekstrartilfærslur aukast að raunvirði um ríflega 17 ma.kr. eða sem svarar til 6,1% á milli ára. Hækkunin skýrist að stórum hluta af áætluðum umframútgjöldum á yfirstandandi ári í sjúkra- og almannatryggingum, samtals um 5,7 ma.kr. Á móti vegur lækkun á útgjöldum vaxtabótakerfisins um 2 ma.kr.

Fjármagnstilfærslur hækka um 1,9 ma.kr. á milli ára eða 11,5% að raunvirði. Vegur þar þyngst 1,5 ma.kr. hækkun á stofnframlögum til byggingar og kaupa á svokölluðum almennum íbúðum, þ.e. íbúðarhúsnæði sem ætlað er til leigu á viðráðanlegu verði til leigjenda sem eru undir tilteknum tekju- og eignamörkum.

Loks aukast **fjárfestingarframlög** um 916 m.kr. eða um 3% að raunvirði á milli ára. Þar vegast á ýmsar breytingar, bæði til hækkunar og lækkunar. Af helstu breytingum til hækkunar má nefna í fyrsta lagi 2 ma.kr. framlag til Dýrafjarðarganga, í öðru lagi 1,5 ma.kr. framlag til áframhaldandi uppbyggingar nýs Landspítala, en í frumvarpinu er samantlagt gert ráð fyrir 2,8 ma.kr. fjárveitingum til byggingarframkvæmda vegna spítalans. Þá er í þriðja og síðasta lagi gert ráð fyrir 590 m.kr. auknum framlögum til byggingar Húss íslenskra fræða. Á móti vega til lækkunar framlög til framkvæmda við Norðfjarðargöng og Bakka um samtals um 2,6 ma.kr. í samræmi við verkáfangna framkvæmda, en gert er ráð fyrir að þeim ljúki á yfirstandandi ári. Rétt er að benda á að fjárfestingarframlög ríkissjóðs í fjárlögum verða samkvæmt reikningshaldslegri meðferð laga um opinber fjármál ekki gjaldfærð í ríkisreikningi heldur eignfærð og afskrifuð á líftíma fjárfestinganna. Nánar er fjallað um þessa breyttu framsetningu fjárlaga í kafla 1.

Heildarútgjöld ríkissjóðs aukast um ríflega 18 ma.kr. á milli ára eða sem nemur 2,4% á raunvirði. Frumgjöld þ.e. heildarútgjöld að undanskildum vaxtagjöldum aukast um 30 ma.kr. á milli ára eða sem nemur 4,3% að raunvirði.

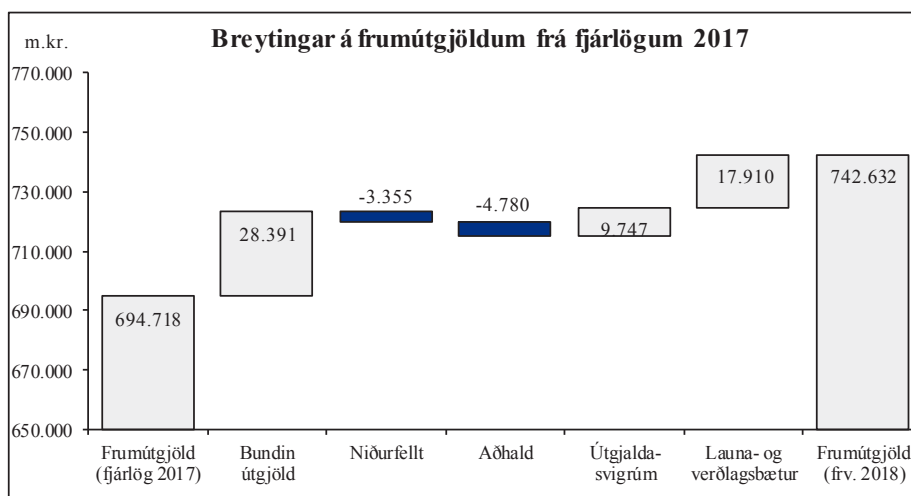
Rekstrartekjur ríkissjóðs aukast um 2,3 ma.kr. á milli ára á eða um 4,8% á föstu verðlagi. Skýrist breytingin fyrst og fremst af endurmati á rekstrartekjum ríkisaðila.

Framangreindar breytingar þýða að framlag úr ríkissjóði hækkar úr 717,2 ma.kr. í 733,3 ma.kr. á milli ára.

5.5.1 Útgjaldabreytingar 2018 – eftir helstu tilefnum

Heildarútgjöld ríkissjóðs hækka um ríflega 36 ma.kr. á milli ára og er áætlað að þau verði 801,2 ma.kr. á árinu 2018. Frumvarpið gerir ráð fyrir að vaxtagjöld ríkissjóðs verði 58,8 ma.kr og lækki um 11 ma.kr. frá gildandi fjárlögum. Einkum má rekja þá lækkun til niðurgreiðslu skulda og lægra vaxtastigs, en nánar er fjallað um þær breytingar í greinargerð málaflokks 33.10 í frumvarpinu. Að undanskildum vaxtagjöldum eru frumgjöld

áætluð 742,6 ma.kr. árið 2018 og aukast um tæplega 48 ma.kr. frá núgildandi fjárlögum eða sem nemur 7%.

Bundnar útgjaldaskuldbindingar. Meginhluti fráviks frumútgjalda ríkissjóðs milli ára skýrist af breytingum á útgjaldaskuldbindingum, þ.e. vegna hagrænna og kerfislaegra breytinga s.s. fjölgunar aldraðra, eða breytinga sem eru bundnar í lögum, samningum eða með ákvörðunum ríkisstjórnar. Samtals hækka slíkar útgjaldaskuldbindingar um 28,4 ma.kr. frá fjárlögum 2017 og vegast þar á ýmis útgjaldatilfni bæði til lækkunar og hækkunar.

Til hækkunar vega þyngst áætluð umframútgjöld á yfirstandandi ári vegna sjúkra-trygginga og almannatrygginga og vegna mikils fjölda hælisleitenda umfram það sem gert var ráð fyrir í yfirstandandi fjárlögum. Samtals nemur aukning vegna þessara veikleika tæpum 10 ma.kr. eða nálægt þriðjungi af hækkun útgjaldaskuldbindinga frá fjárlögum yfirstandandi árs. Nánar er fjallað um þessi umframútgjöld í kafla 5.4 hér að framan, en rétt er þó að nefna að varðandi sjúkratryggingar skýrast umframútgjöldin fyrst og fremst af auknum kostnaði við sérfræðiþjónustu og hjúkrun, lyf og hjálpartæki, samtals 4,8 ma.kr. Þar vega þyngst aukin útgjöld sjúkratrygginga vegna sérfræðilækna, 1,2 ma.kr., og 1,8 ma.kr. vegna aukins lyfjakostnaðar umfram það sem reiknað var með í forsendum fjárlaga 2017. Þá skýrast umframútgjöld almannatrygginga fyrst og fremst af fjölgun örorkulífeyrisþega umfram forsendur fjárlaga og einnig vanmati á áætluðum kostnaði vegna breytinga á almannatryggingakerfinu sem tóku gildi 1. janúar sl. Breytingarnar fólu m.a. í sér sameiningu bótaflokka fyrir ellilífeyrisþega og hækkun á lágmarksbótum til þeirra elli- og örorkulífeyrisþega sem búa einir.

Rekstrargrunnur	Útgjöld m.kr.
Breytingar á útgjaldaskuldbindingum	
Aukin útgjöld umfram forsendur fjárlaga 2017	9.835
<i>þar af: Sjúkratryggingar (nokkrir málaflokkar) - m.a. magnvöxtur umfram forsendur fjárlaga</i>	4.838
<i>þar af: Almennatryggingar (nokkrir málafl.) - m.a. fjölgun örorkulífþega umfram forsendur</i>	3.085
<i>þar af: Útlendingamál - vegna mikillar fjölgunar umsókna um hæli á Íslandi</i>	1.912
Almennatryggingar (nokkrir málaflokkar): Fjölgun bótaþega á árinu 2018	2.672
Samgöngur: Hækkun framlaga vegna framkvæmda við Dýrafjarðargöng	2.000
Sjúkrahúspjónusta: Hækkun framlaga vegna byggingar nýs Landspítala	1.500
Húsnæðisstuðningur: Hækkun stofnframlaga til bygginga og kaupa á félagslegu leiguhúsnæði	1.500
Vinumarkaður: Útgjöld vegna atvinnuleysisbóta hækka m.v. endurskoðaða þjóðhagsspa	1.454
Fjölskyldumál: Aukin framlög til Fæðingarorlofsfj. v/hækkunar hámarksgreiðslna og kjarasamn.	1.092
Samgöngur: Lækkun framlaga í samræmi við verkáfangna framkv. við Norðfjarðargöng og Bakka	-2.553
Húsnæðisstuðningur: Lækkun á útgjöldum vegna vaxtabóta	-2.015
Önnur bundin útgjöld	12.907
Samtals breytingar á útgjaldaskuldbindingum	28.391

Af öðrum útgjaldabreytingum er í fyrsta lagi gert ráð fyrir 2,7 ma.kr. aukningu útgjalda í almennatryggingum vegna fjölgunar bótaþega með hliðsjón af lýðfræðilegum breytingum. Í öðru lagi 2 ma.kr. auknu framlagi vegna framkvæmda við Dýrafjarðargöng. Í þriðja lagi er 1,5 ma.kr. aukið framlag vegna byggingar nýs Landspítala. Í fjórða lagi hækkun stofnframlaga til uppbyggingar á leiguhúsnæði, eða svokölluðum almennum íbúðum, um 1,5 ma.kr. Í fimmta lagi hækka útgjöld vegna atvinnuleysisbóta um tæplega 1,5 ma.kr. frá forsendum fjárlaga 2017, og í sjötta og síðasta lagi aukast framlög til Fæðingarorlofsfjós vegna hækkunar hámarksgreiðslna til foreldra í fæðingarorlofi og áhrifa kjarasamninga á orlofsgreiðslur eða sem nemur um 1,1 ma.kr.

Á móti auknum útgjaldaskuldbindingum lækka ýmis útgjöld og er hér gerð grein fyrir þeim tveimur veigamestu. Annars vegar er í frumvarpinu gert ráð fyrir 2,6 ma.kr. lækkun framlaga til samræmis við verkáfangna vegna stóriðjuframkvæmda á Bakka við Húsavík og vegna framkvæmda við Norðfjarðargöng sem lýkur á yfirstandandi ári. Hins vegar er gert ráð fyrir að útgjöld vaxtabótakerfisins lækki um 2 ma.kr. til samræmis við almennar launahækkunar og bættu eignastöðu heimila, en gert er ráð fyrir að viðmiðunarfrjárhæðir og reiknireglur kerfisins verði óbreyttar.

Niðurfelld tímabundin framlög. Niðurfelld fjárfrelög vegna ýmissa tímabundinna verkefna nema alls 3,4 ma.kr. í frumvarpinu. Annars vegar vegur þyngst niðurfelling á framlögum til háskólastigsins, samtals 748 m.kr., vegna tímabundinna verkefna sem sett voru inn í annarri umræðu fjárlagafrumvarpsins 2017. Hins vegar er um að ræða niðurfellingu á tímabundnu framlagi til hjúkrunar- og dvalarrýma, meðal annars til að mæta útskriftarvanda Landspítala á árinu 2017, samtals 700 m.kr.

Aðhaldsráðstafanir. Í fjármálaáætluninni var gert ráð fyrir tilteknu aðhaldsmarkmiði sem yrði hluti af útgjaldaramma málefnaáætlanna en ráðuneyti ákvörðuðu með hvaða hætti

markmiðinu yrði mætt í fjárlagafrumvarpinu. Útfærsla ráðuneyta á aðhaldsráðstöfunum á einstökum málefnasviðum felur í sér samtals 4,8 ma.kr. lækkun, og innan málefnasviða og málaflokka var útfærslan með þeim hætti að aðhaldsráðstöfunum var almennt dreift nokkuð jafnt á einstakar stofnanir og verkefni. Nánar er fjallað um útfærslu ráðuneytanna á aðhaldsráðstöfunum í köflum um einstök málefnasvið.

Ný og aukin framlög. Til viðbótar við auknar útgjaldaskuldbindingar ríkissjóðs er í frumvarpinu gert ráð fyrir samanlagt 9,7 ma.kr. í ný og aukin framlög til ýmissa verkefna innan málefnasviða og málaflokka ráðuneyta. Þar má í fyrsta lagi nefna að gert er ráð fyrir 2,5 ma.kr. auknum framlögum til heilbrigðismála,³ m.a. til að mæta útgjöldum sem ekki er gert ráð fyrir í fjárlögum 2017. Í öðru lagi er gert ráð fyrir auknum framlögum til verkefna á sviði mennta- og menningarmála, s.s. til styrkingar á rekstrargrunni háskóla og framhaldsskóla. Í þriðja lagi er gert ráð fyrir auknum framlögum til ýmissa verkefna á sviði samgöngu- og fjarskiptamála samtals 1,8 ma.kr.

Launa-, verðlags- og gengisbreytingar. Önnur stærsta útgjaldabreyting ríkissjóðs er vegna launa-, verðlags- og gengisbreytinga, bæði þeirra breytinga sem stafa af endurmati á verðlagsforsendum yfirstandandi árs og eins þeirra sem áætlað er að falli til á næsta ári. Samtals nema þessar breytingar 17,9 ma.kr. eða ríflega þriðjungu af heildarbreytingum frumgjalda milli ára. Gætir hér einkum áætlaðra áhrifa af kjarasamningshækkunum og hækkunum bóta almannatrygginga og atvinnuleysisbóta. Nánar er fjallað um verðlagsforsendur frumvarpsins í kafla 5.2.

5.5.2 Útgjaldabreytingar 2018 – eftir hagrænni skiptingu

Í umfjölluninni hér á undan var greint frá útgjaldabreytingum á komandi ári eftir helstu tilefnum samkvæmt frumvarpinu. Þær breytingar eru settar fram á grundvelli alþjóðlegs reikningsskilastaðals um opinber fjármál, svokallaðs IPSAS-staðals, og eru í samræmi við fjárheimildir málefnasviða og málaflokka sem birtar eru í 2. og 3. gr. frumvarpsins. Í þessum kafla eru útgjöld ríkissjóðs hins vegar flokkuð eftir hagrænni skiptingu á þjóðhagsgrunni samkvæmt svonefndum GFS-staðli. Sú framsetning varpar betra ljósi á efnahagsleg áhrif ríkisfjármála s.s. á eftirspurn og framleiðslu, og birtist sú framsetning í 1. gr. frumvarpsins.

Samkvæmt GFS-framsetningunni er heildarútgjöldum skipt í rekstrarútgjöld og í fastafjárútgjöld, þ.e. fjárfestingu í efnislegum eignum umfram áætlaðar afskriftir. Rekstrarútgjöld eru nánar sundurgreind með eftirfarandi hætti:

- Laun.
- Kaup á vöru og þjónustu.
- Afskriftir (færast sem rekstrargjöld en koma einnig til frádráttar á móti fjárfestingum).

³ Vegna málefnasviða 23 – 26.

- Vaxtagjöld (til viðbótar vaxtagjöldum af lánnum ríkissjóðs færast hér einnig verðbætur og reiknuð vaxtagjöld á ófjármagnaðar lífeyrisskuldbindingar).
- Framleiðslustyrkir, s.s. styrkir til búvöruframleiðslu og styrkir til nýsköpunarfyrirtækja.
- Fjárframlög, sem að stærstum hluta eru til almannatrygginga (s.s. lífeyristryggingar, félagslegar bætur og sjúkratryggingar) en einnig til sveitarfélaga og erlendra stjórnvalda.
- Félagslegar tilfærslur til heimila s.s. barnabætur og vaxtabætur.
- Önnur tilfærsluútgjöld, s.s. LÍN, jöfnun á örorkubyrði lífeyrissjóða o.fl.

Munurinn á fjárhæðum útgjalda milli IPSAS- og GFS-framsetninganna er 11,5 ma.kr., þar sem IPSAS er hærri, sem skýrist af eftirfarandi atriðum, en nánar er fjallað um muninn á milli þessara framsetninga í fyrsta kafla frumvarpsins:

- Útgjöld skv. GFS-framsetningunni eru lækkuð sem nemur áætluðum innbyrðis viðskiptum milli A-hluta aðila þannig að ekki komi til tvítalningar útgjalda við mat á hagrænum áhrifum útgjalda ríkissjóðs.
- Útgjöld skv. GFS-framsetningunni eru lækkuð vegna mismunandi framsetningar á útgjöldum vegna lífeyrisskuldbindinga.
- Útgjöld skv. GFS-framsetningunni eru hækkuð vegna reiknaðra vaxtagjalda á ófjármagnaðar lífeyrisskuldbindingar.

Heildarútgjöld ríkissjóðs árið 2018 samkvæmt GFS framsetningu eru áætluð 789,8 ma.kr. borið saman við 751,3 ma.kr. í fjárlögum 2017, á verðlagi hvors árs fyrir sig. Aukning útgjalda milli ára nemur því tæplega 39 ma.kr. sem svarar til 5,1% aukningar milli ára á nafnvirði.

Rekstrarútgjöld ríkissjóðs aukast um tæplega 37 ma.kr. milli ára að nafnvirði eða sem nemur 4,9%. Þar vegur þyngst hækkun fjárframlaga um 26,4 ma.kr. Útgjöld almannatrygginga aukast umtalsvert frá fjárlögum 2017 sem skýrist af nokkrum tilefnum. Í fyrsta lagi aukast þau vegna áætlaðra umframútgjalda á yfirstandandi ári vegna örari fjölgunar örorkulífeyrisþega umfram þar sem gert var ráð fyrir í forsendum fjárlaga 2017 og hins vegar vanmati á áætluðum kostnaði vegna breytinga á almannatryggingakerfinu sem tóku gildi um síðustu áramót. Í öðru lagi vegna áætlunar um fjölgun bótaþega frá yfirstandandi ári, einkum elli- og örorkulífeyrisþega. Í þriðja lagi aukast framlög til almannatrygginga til samræmis við hækkun bótafjárhæða frá og með 1. janúar 2018. Í fjórða og síðasta lagi aukast framlög til sjúkratrygginga sem skýrast einkum af verulegum umframútgjöldum á þessu ári umfram það sem gert var ráð fyrir í fjárlögum ársins, einkum í sérfræðipjónustu og hjúkrun, lyfjum og hjálpartækjum. Nánari umfjöllun er í kafla 5.4.

Þjóðhagsgrunnur, ma.kr. á verðlagi hvers árs	Fjárlög 2017	Frumvarp 2018	Breyting ma.kr.	Breyting %
Heildargjöld	751,3	789,8	38,5	5,1
Rekstrarútgjöld	745,4	782,1	36,8	4,9
Laun	184,1	197,5	13,3	7,2
Kaup á vöru og þjónustu	111,2	113,3	2,1	1,9
Afskriftir	30,3	31,2	0,9	2,9
Vaxtagjöld	81,7	72,7	-9,0	-11,1
Framleiðslustyrkir	34,2	35,1	0,9	2,7
Fjárframlög	241,2	267,6	26,4	10,9
Félagslegar tilfærslur til heimila	23,6	21,1	-2,5	-10,5
Tilfærsluútgjöld önnur en fjárframlög	38,9	43,6	4,6	11,9
Fastafjárútgjöld	5,9	7,6	1,7	29,3
Fjárfesting í efnislegum eignum	36,2	38,8	2,6	7,2
Afskriftir (-)	-30,3	-31,2	-0,9	2,9

Hækkun launakostnaðar frá gildandi fjárlögum nemur ríflega 13 ma.kr. Megin hluti þeirrar aukningar skýrist af launahækkunum, þar sem annars vegar er um að ræða áhrif launahækkana á árinu 2017 á ársgrundvelli fyrir árið 2018 og áhrif áætlaðra launahækkana á árinu 2018. Nánar er fjallað um forsendur launabreytinga í kafla 5.2.

Vaxtagjöld ríkissjóðs lækka um ríflega 9 ma.kr. Þar vegast á tilefni bæði til hækkunar og lækkunar. Bein vaxtagjöld ríkissjóðs lækka um 11,6 ma.kr. sem rekja má til styrkingar krónunnar og lækkunar á nafnvirði skulda, s.s. vegna uppgreiðslu skulda á yfirstandandi ári sem ekki var gert ráð fyrir í forsendum fjárlaga 2017. Hins vegar aukast reiknuð vaxtagjöld ríkissjóðs vegna ófjármagnaðra lífeyrisskuldbindinga um 2,6 ma.kr. frá gildandi fjárlögum. Skýrist sú aukning af því að ófjármagnaðar lífeyrisskuldbindingar jukust verulega milli árana 2015 og 2016 sem hefur áhrif á reiknuð vaxtagjöld ársins 2018.

Félagslegar tilfærslur til heimila lækka um 2,5 ma.kr. á milli ára samkvæmt frumvarpinu og þar vegur þyngst lækkun á vaxtabótum, en gert er ráð fyrir að þær lækki um 2 ma.kr. og er þá miðað við að viðmiðunarfjárhæðir og reiknireglur kerfisins verði óbreyttar frá þessu ári. Meginskýring lækkunarinnar er bætt eiginfjárstaða heimila, lægri vaxtabyrði og lækkandi vextir íbúðalána.

Fastafjárútgjöld, þ.e. áætluð fjárfesting umfram afskriftir, aukast um 1,7 ma.kr. milli ára. Gert er ráð fyrir að fjárfestingar í efnislegum eignum aukist um 2,6 ma.kr. en afskriftir um 0,9 ma.kr. Fjallað er nánar um helstu breytingar á fjárfestingum í kafla 5.5.1.

5.5.3 Útgjaldabreytingar eftir málefnasviðum

Í þessum kafla eru borin saman útgjöld málefnasviða í fjárlögum ársins 2017 annars vegar og hins vegar í fjárlagafrumvarpi fyrir árið 2018. Launa-, gengis- og verðlags-hækkunar ársins 2018, samtals 17,9 ma.kr., eru undanskildar í töflunni til að sýna breytingar að raunvirði. Í þessari umfjöllun er fjallað um helstu útgjaldabreytingar frá fjárlögum 2017 en að öðru leyti er vísað í nánari umfjöllun um útgjaldabreytingar málefnasviða og mála-flokka í greinargerð viðkomandi málefnasviða.

Útgjöld aukast mest á málefnasviðinu *málefni aldraðra* og nemur hækkunin tæpum 3,7 ma.kr. Helstu skýringar á þessari aukningu snúa í fyrsta lagi að ríflega 1,8 ma.kr. hækkun til að mæta áætlaðri fjölgun ellilífeyrisþega. Í öðru lagi er gert ráð fyrir 1,5 ma.kr. framlagi vegna umframútgjalda á yfirstandandi ári sem rekja má til breytinga á almannatryggingakerfinu sem tók gildi 1. janúar 2017. Í þriðja lagi er gert ráð fyrir rúmlega 0,7 ma.kr. framlagi vegna áhrifa af endurskoðun bóta almannatrygginga sem tóku gildi 1. janúar 2017, en breytingarnar fólust m.a. í einföldun bótakerfis og lækkun frítekjumarka. Þá er í fjórða lagi gert ráð fyrir ríflega 0,2 ma.kr. hækkun á framlagi vegna hækkunar á frítekjumarki atvinnutekna ellilífeyrisþega. Á móti má nefna að gert er ráð fyrir 0,8 ma.kr. lækkun á framlagi vegna hækkunar lífeyrisaldurs en frá 2018 er áformað að lífeyrisaldur verði 67 ár og tveir mánuðir og hækki um tvo mánuði á ári eftir það. Útgjöld aukast næst mest á málefnasviðinu *örorka og málefni fatlaðs fólks* eða um 3,3 ma.kr. Þar munar mest um 2 ma.kr. hækkun á framlögum vegna örorkulífeyris sem skýrist annars vegar af umframútgjöldum yfirstandandi árs og hins vegar áætlaðri fjölgun bótaþega á komandi ári. Þá er gert ráð fyrir um 0,4 ma.kr. hækkun til jöfnunar á mismunandi örorkubyrði almennra lífeyrissjóða. Þriðja mesta útgjaldabreytingin er á málefnasviðinu *lyf og lækningavörur* og nemur hækkunin um 3,2 ma.kr. Skýrist sú hækkun fyrst og fremst af framlögum vegna umframútgjalda yfirstandandi árs, auk áætlaðs raunvaxtar. Gert er ráð fyrir um 1,7 ma.kr. hækkun vegna S-merktra lyfja auk þess sem framlög vegna annarra lyfja hækka um 0,8 ma.kr. og framlög vegna hjálpartækja um 0,7 ma.kr.

Þegar hlutfallsleg raunaukning útgjalda er skoðuð er hækkunin mest á málefnasviðinu *ferðaþjónusta* eða alls 33,5% sem jafngildir 573 m.kr. raunhækkun. Þar munar mest um 0,3 ma.kr. framlag til rannsókna og ýmissa tilfallandi verkefna í ferðaþjónustu. Þá hækka framlög til málefnasviðsins *dómstólar* um 27,8% eða 663 m.kr. sem að mestu leyti snýr að um 0,6 ma.kr. framlagi til að mæta kostnaði við rekstur nýs millidómsstigs, Landsréttar, sem tekur til starfa á árinu 2018.

Raunlækkun útgjalda er mest á málefnasviðinu *fjármagnskostnaður, ábyrgðir og lífeyrisskuldbindingar* eða alls um ríflega 10,8 ma.kr. en þar vegur þyngst um 11,6 ma.kr. lækkun vaxtagjalda. Sú lækkun skýrist m.a. af niðurgreiðslu skulda en nánar er fjallað um þau mál í greinargerð málefnasviðsins.

Samanlagt er í frumvarpinu gert ráð fyrir að heildargjöld hækki um 18,4 ma.kr. milli ára. Það svarar til um 2,4% útgjaldahækkunar að raungildi þegar launa-, gengis- og verðlagshækkunar ársins 2018 eru frátaldar.

Rekstrargrunnur, m.kr.	Fjárlög 2017	Frumvarp ¹ 2018	Breyting m.kr.	Breyting %
01 Alþingi og eftirlitsstofnanir þess	5.140	5.512	372	7,2
02 Dómstólar	2.384	3.047	663	27,8
03 Æðsta stjórnarsýsla	1.778	2.037	259	14,5
04 Utanríkismál	13.697	14.685	988	7,2
05 Skatta-, eigna- og fjármálaumsýsla	20.891	21.247	357	1,7
06 Hagskýrslugerð, grunnskrár og upplýsingamál	3.601	3.786	186	5,2
07 Nýsköpun, rannsóknir og þekkingargreinar	13.595	13.467	-127	-0,9
08 Sveitarfélög og byggðamál	20.269	21.118	849	4,2
09 Almanna- og réttaröryggi	23.422	24.015	593	2,5
10 Rétt. einstakl., trúmál og stjórnarsýsla dómsmála	12.442	13.844	1.402	11,3
11 Samgöngu- og fjarskiptamál	34.754	36.368	1.614	4,6
12 Landbúnaður	15.771	15.624	-147	-0,9
13 Sjávarútvegur og fiskeldi	6.307	6.455	148	2,3
14 Ferðaþjónusta	1.711	2.284	573	33,5
15 Orkumál	3.725	3.993	269	7,2
16 Markaðseftirlit, neytendamál og stj.sýsla atv.mála	4.362	4.568	206	4,7
17 Umhverfismál	15.597	16.668	1.071	6,9
18 Menning, listir, íþrótt- og æskulýðsmál	12.216	12.615	399	3,3
19 Fjölmíðlun	3.955	4.163	208	5,2
20 Framhaldsskólastig	30.298	30.354	56	0,2
21 Háskólastig	41.592	42.296	704	1,7
22 Önnur skólastig og stjórnarsýsla mennta- og menn.mála	5.250	5.211	-39	-0,7
23 Sjúkrahúsjónusta	82.999	85.912	2.913	3,5
24 Heilbrigðisþjónusta utan sjúkrahúsa	42.037	45.059	3.023	7,2
25 Hjúkrunar- og endurhæfingarþjónusta	45.472	45.004	-468	-1,0
26 Lyf og lækningavörur	17.125	20.288	3.163	18,5
27 Örorða- og málefni fatlaðs fólks	54.463	57.797	3.335	6,1
28 Málefni aldraðra	67.333	71.013	3.680	5,5
29 Fjölskyldumál	30.071	31.425	1.354	4,5
30 Vinnumarkaður og atvinnuleysi	16.880	18.463	1.583	9,4
31 Húsnæðisstuðningur	14.350	13.390	-959	-6,7
32 Lýðheilsa og stjórnarsýsla velferðarmála	8.303	8.298	-5	-0,1
33 Fjármagnskostnaður, ábyrgðir og lífeyrisskuldbindingar	84.823	73.978	-10.845	-12,8
34 Almennur varasjóður og sértækar fjárráðstafanir	8.327	9.321	994	11,9
Samtals	764.938	783.307	18.369	2,4

¹ Án verðlagshækkana

5.5.4 Útgjaldabreytingar frá fjármálaáætlun

Í fjármálaáætluninni sem samþykkt var í byrjun júní voru settir fram útgjaldarammar fyrir 34 málefna svið í rekstri ríkissjóðs fyrir tímabilið 2018–2022 á verðlagi ársins 2017. Gengið var út frá því að rammarnir héldust óbreyttir að raungildi í fjárlagagerð ráðuneyta og framkvæmd fjárlaga miðað við þær forsendur sem þeir voru reistir á. Í framhaldi af samþykkt áætlunarinnar útfærðu ráðuneytin útgjaldarammana nánar niður á 101 málaflokk fyrir fjárlagafrumvarp ársins 2018 og fjárveitingar niður á einstakar stofnanir og verkefni sem birtast í fylgiriti með frumvarpinu.

Rammasett útgjöld í fjármálaáætluninni fyrir málefnasviðin 34 námu 674,9 ma.kr. á verðlagi ársins 2017. Áætlaðar launa- og verðlagsbætur námu 23,3 ma.kr. þannig að rammasett frumgjöld námu alls 698,2 ma.kr. að frádrögnum liðum sem falla utan útgjalda-rammans (einkum óreglulegum liðum á borð við lífeyrisskuldbindingar og atvinnuleysisbætur, auk Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga).

Samkvæmt útfærslu ráðuneyta er gert ráð fyrir að frumgjöldin verði ríflega 677 ma.kr. eða um 2,2 ma.kr. hærrí en gert var ráð fyrir í fjármálaáætlun og má sjá sundurliðun þeirra breytinga eftir málefnasviðum í töflunni hér á eftir. Breytingar á útgjaldarömmum málefnasviða má skipta í þrjá þætti.

Í fyrsta lagi er um að ræða breyttar fjárheimildir vegna nokkurra útgjaldamála sem ekki lágu fyrir við vinnslu fjármálaáætlunarinnar og nema þær breytingar tæplega 2,5 ma.kr. til hækkunar. Þar er helst um að ræða endurmat á áætluðum útgjöldum almanna-trygginga á málefnasviðinu *málefni aldraðra* sem nú eru áætluð um 1,5 ma.kr. hærrí en ráð var fyrir gert. Það skýrist af vanmati á útgjöldum vegna ellilífeyrisþega í tengslum við breytingar á lögum um almannatryggingar sem tóku gildi 1. janúar 2017. Þá er á málefnasviðinu *sjúkrahúsþjónusta* gert ráð fyrir 1,5 ma.kr. auknu framlagi vegna byggingar nýs Landspítala frá því sem gert hafði verið ráð fyrir. Sú aukning skýrist af því að við nánari skoðun á framkvæmdaráætlun fyrir nýja spítalann á vormánuðum var ekki útlit fyrir að hægt yrði að ljúka honum á árinu 2023 líkt og stefnt hefur verið að nema að til kæmi hliðrun á áætluðu framlagi fram í tímann frá því sem hafði verið gert ráð fyrir í fjármálaáætluninni. Af öðrum útgjaldaverkefnum má nefna 308 m.kr. framlag vegna stofnstyrkja til nýrra hitaveitna á málefnasviðinu *orkumál* og 215 m.kr. hækkun á framlagi til öryggis- og varnarmála á málefnasviðinu *utanríkismál* til samræmis við ákvörðun ríkisstjórnarinnar um að auka þátttöku Íslands og framlög í þágu eigin varna og Atlantshafsbandalagsins á borgaralegum forsendum. Á móti er gert ráð fyrir samtals um 1,7 ma.kr. lækkun á framlögum vegna vaxtabóta á málefnasviðinu *húsnæðisstuðningur* sem skýrist af endurmetnum áætlunum með hliðsjón af álagningu ársins 2017.

Í öðru lagi skýrast breytingar á útgjaldarömmum málefnasviða af ýmsum tæknilegum leiðréttingum sem nema samtals 241 m.kr. til lækkunar og lágu ekki fyrir við vinnslu fjármálaáætlunarinnar. Hér getur verið um að ræða millifærslur milli málefnasviða innan sama ráðuneytis, flutning verkefna milli málefnasviða eða aðrar tæknilegar leiðréttingar á tölulegum forsendum fjármálaáætlunar.

Þá er í þriðja lagi gert ráð fyrir að fjárheimildir flytjist milli málefnasviða í tengslum við breytt skipulag Stjórnarráðsins. Þar munar mest um tilflutning verkefna af málefnasviðinu *réttindi einstaklinga, trúmál og stjórnarsýsla dómsmála* yfir á málefnasviðið *samgöngu- og fjarskiptamál* vegna uppskiptingar innanríkisráðuneytisins í dómsmálaráðuneyti annars vegar og samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneyti hins vegar. Þá færast neytendamál af málefnasviðinu *réttindi einstaklinga, trúmál og stjórnarsýsla dómsmála* yfir á málefnasviðið *markaðseftirlit og stjórnarsýsla atvinnumála og nýsköpunar*.

Rekstrargrunnur, m.kr.	Rammi - voráætlun 2018	Rammi - frumvarp 2018	br. frá voráætlun
01 Alþingi og eftirlitsstofnanir þess	5.540	5.512	-28
02 Dómstólar	2.923	3.047	124
03 Æðsta stjórnarsýsla	1.992	2.037	45
04 Utanríkismál	14.362	14.685	323
05 Skatta-, eigna- og fjármálaumsýsla	21.198	21.247	49
06 Hagskýrslugerð, grunnskrár og upplýsingamál	3.828	3.786	-42
07 Nýsköpun, rannsóknir og þekkingargreinar	13.473	13.467	-6
08 Sveitarfélög og byggðamál	2.100	2.101	1
09 Almanna- og réttaröryggi	23.967	24.015	48
10 Réttindi einstaklinga, trúmál og stjórnarsýsla dómsmála	14.742	13.844	-898
11 Samgöngu- og fjarskiptamál	35.761	36.368	607
12 Landbúnaður	15.592	15.624	32
13 Sjávarútvegur og fiskeldi	6.444	6.455	11
14 Ferðaþjónusta	2.284	2.284	0
15 Orkumál	3.695	3.993	298
16 Markaðseftirlit, neytendamál og stj.sýsla atv.mála	4.302	4.568	266
17 Umhverfismál	16.583	16.668	85
18 Menning, listir, íþrótt- og æskulýðsmál	12.642	12.615	-27
19 Fjölmíðlun	4.153	4.163	10
20 Framhaldsskólastig	30.354	30.354	0
21 Háskólastig	42.252	42.296	44
22 Önnur skólastig og stjórnarsýsla mennta- og menningarmála	5.211	5.211	0
23 Sjúkrahúsþjónusta	83.337	85.912	2.575
24 Heilbrigðisþjónusta utan sjúkrahúsa	45.316	45.059	-257
25 Hjúkrunar- og endurhæfingarþjónusta	45.930	45.004	-926
26 Lyf og lækningavörur	20.289	20.288	-1
27 Örorka og málefni fatlaðs fólks	58.111	57.797	-314
28 Málefni aldraðra	69.513	71.013	1.500
29 Fjölskyldumál	31.112	31.425	313
30 Vinnumarkaður og atvinnuleysi	5.150	5.195	45
31 Húsnæðisstuðningur	15.047	13.390	-1.657
32 Lýðheilsa og stjórnarsýsla velferðarmála	8.331	8.298	-33
33 Fjármagnskostnaður, ábyrgðir og lífeyrisskuldbindingar	0	0	0
34 Almennur varasjóður og sértækar fjárráðstafanir	9.321	9.321	0
Samtals rammasett útgjöld	674.854	677.042	2.188

5.6 Bættur ríkisrekstur

Í fjármálaáætlun fyrir árin 2018–2022 er gerð grein fyrir helstu áskorunum og tækifærum til umbóta í ríkisrekstrinum. Þar kemur m.a. fram að í þjónustu- og stjórnarsýslu-kerfum megi greina margþættan kerfisvanda og eru mikil tækifæri til að auka skilvirkni og árangur í opinberri þjónustu með því að bæta umgjörð, skipulag, stýringu og stjórnun opinberrar þjónustu.

Í ljósi þessa hefur ríkisstjórnin ákveðið að setja af stað átak sem miðar að því að bæta ríkisreksturinn. Stofnunum verður veitt ráðgjöf og stuðningur til að bæta rekstrarumhverfi

sitt, t.d. með aukinni hagnýtingu upplýsingatækni og þannig gert kleift að efla þjónustu og starfsumhverfi. Gert er ráð fyrir að 30-40 stofnanir muni taka þátt í verkefninu á árinu 2018. Í kjölfarið verða til lykiltölur og viðmið um rekstur stofnana, nokkurs konar verkfærakista með bestu aðferðum, sem getur nýst ráðuneytum og stofnunum við skipulagningu og áætlunargerð.

Fjármála- og efnahagsráðuneytið hefur að undanfögnu unnið að greiningu á nýtingu upplýsingatækni og fyrirkomulagi á rekstri. Þessi greining leiðir í ljós að ná megi allt að tveggja ma.kr. sparnaði með markvissum aðgerðum. Á árinu 2018 verður áfram unnið að því að koma á sameiginlegum innkaupum á tölvubúnaði og hugbúnaðarleyfum, m.a. á Microsoft-leyfum. Þá verður unnið að auknum samrekstri upplýsingatæknikerfa og högun upplýsingatækniúmhverfis ríkisins skilgreind.

Umbætur í ríkisrekstri eru fjölþætt viðfangsefni sem unnið er að á fleiri en einum vettvangi. Í fjármálaáætlun er lögð áhersla á þrjú þemu til að auka árangur í ríkisrekstrinum þau eru:

- aukin samhæfing og framleiðni;
- stefna, stjórnun og árangur;
- gagnsæ stjórnsýsla.

Í samræmi við þessar áherslur verður m.a. unnið að eftirfarandi verkefnum á árinu 2018. Nánar er fjallað um hluta verkefnanna í greinargerð um viðeigandi málaflokk.

Aukin samhæfing og framleiðni

	Verkefni	Staða
Einfaldara skipulag stofnanakerfis	Mat á framkomnum sameiningartillögum	Vinna hefst haustið 2017 og á grundvelli mats verður unnið að sameiningum með viðeigandi ráðuneytum og stofnunum.
	Sameining umsjónar með fasteignum ríkisins í miðlægum fasteignafélögum	Ákvörðun um fyrirkomulag og útfærsla á því liggja fyrir við lok ársins 2018.
Bætt stýring og samhæfing í þjónustukerfum ríkisins	Greining á vanda þjónustu- og stjórnsýslukerfa	Vinna hefst haustið 2017 og á grundvelli greiningar verður unnið að tilteknum verkefnum.
	Skilgreina hlutverk, verksvið og ábyrgð ólíkra þátta heilbrigðiskerfisins og innleiða þjónustustýringu	Hluti greiningar á styrkleikum og veikleikum þjónustu- og stjórnsýslukerfa. Næstu skref ráðast af niðurstöðu greiningar og forgangsröðun.

	Verkefni	Staða
Bætt stýring og samhæfing í þjónustukerfum ríkisins	Innleiða framleiðslutengda fjármögnun á Landspítala	Samningur hefur verið gerður á milli Sjúkratrygginga Íslands og LSH og kemur hann til framkvæmda á árinu 2018
	Stuðla að því að sem flestir í samfélaginu séu virkir á vinnumarkaði og geti nýtt hæfileika sína	Unnið er að undirbúningi lagafrumvarpa þar sem gert er ráð fyrir stórauðningi áherslu á starfsendurhæfingu og að tekið verði upp starfsgetumat í stað læknisfræðilegs örorkumats.
	Efning framhaldsskóla með endurmati á skipulagi	Hluti greiningar á styrkleikum og veikleikum þjónustu- og stjórnsýslukerfa. Næstu skref ráðast af niðurstöðu greiningar og forgangsróðun.
Bætt yfirsýn og mótun aðgerða til að efla framleiðni	Greining á framleiðni í stærstu þjónustukerfum	Framleiðniefnd tekur til starfa haustið 2017 og mun þróa viðmið um framleiðnimælingar hjá hinu opinbera á árinu 2018.
Aukin hagræðing með markvissri nýtingu sameiginlegra innviða	Miðlæg innkaup á sviði upplýsingatækni	Miðlæg innkaup á sviði tölvubúnaðar hafa verið innleidd og unnið er að miðlægum innkaupum á hugbúnaði.
	Bætt umgjörð og eftirlit með gerð þjónustusamninga	Reglugerð um rekstrarverkefni og þjónustusamninga sett haustið 2017. Unnið er að frekari þróun verklags við kaup á þjónustu.
	Setja viðmið um samrekstur stofnana	Teymi sem tekur til starfa haustið 2017 mun vinna greiningar á rekstri stofnana og á grundvelli þeirra verða sett viðmið um samrekstur.
	Upptaka markaðsleigu	Ákvörðun um fyrirkomulag og útfærsla á því liggja fyrir við lok ársins 2018.
	Hagræðing á sviði upplýsingatækni m.a. með auknum samrekstri	Verkefnið er hafið og á árinu verður m.a. unnið að samrekstri í skýjum og sameiginlegum rekstri upplýsingatæknikerfa
Efning nýsköpunar í ríkisrekstri	Skapa vettvang fyrir almenning til að koma á framfæri hugmyndum	Á árinu 2018 verður kallað eftir tímajófum í stjórnsýslu frá ríkisaðilum og í kjölfarið frá almenningi.
	Veita starfsfólki og stjórnendum fræðslu, hvatningu og stuðning til nýsköpunar.	Nýsköpunarverðlaun verða veitt á ráðstefnu í upphafi árs 2018. Komið verður á samstarfsneti um nýsköpun.
	Nýta innkaupaaðferðir sem styðja við nýsköpun	Ríkiskaup aðstoði stofnanir við að nýta þær innkaupaaðferðir er styðja við nýsköpun t.d. nýsköpunarsamstarf, samkeppnisútboð og markaðskannanir.

Stefna, stjórnun og árangur

	Verkefni	Staða
Markvissari stefnumótun	Mótun heildstæðrar stefnu fyrir öll málefnasvið ríkisins	Unnið er að sniðmátum sem stefnumótun ráðuneyta mun byggja á. Á árinu 2018 mun hvert ráðuneyti vinna stefnu fyrir a.m.k. eitt málefnasvið.
	Þróa og innleiða nýtt árangursstjórnunarkerfi.	Á grundvelli laga um opinber fjármál er unnið að þróun árangursstjórnunar. Ferli verða endurmetin á árinu 2018 út frá fenginni reynslu.
Uppbygging mannaúts í samræmi við þarfir ríkisins til framtíðar	Markmiðatengd mannaflaspá fyrir hverja stofnun	Hluti stofnana hefur unnið að gerð mannaflaspár og áfram verður unnið að þessu verkefni.
	Skilgreining hæfnipátta og menntunarkrafna til ólíkra starfa hjá ríkinu.	Hæfnipættir og menntunarkröfur skilgreind við endurskoðun stofnanasamninga.
	Innleiðing jafnlaunastaðals hjá ríkisstofnunum.	Um 10 ríkisstofnanir eru með fleiri en 250 starfsmenn og skulu hafa öðlast vottun við lok ársins 2018.
	Vinna að nýju skipulagi við gerð kjarasamninga á vinnumarkaði.	Næstu skref ráðast af því hvort samkomulag náist á vinnumarkaði.
Efling stjórnenda ríkisstofnana	Gerð heildstæðrar stjórnendastefnu og skilgreining almennra hæfnipátta fyrir forstöðumenn ríkisstofnana.	Unnið að skilgreiningu hæfnipátta fyrir forstöðumenn sem verður lokið á árinu 2017. Stjórnendastefna gefin út í kjölfarið.
	Endurgjöf, fræðsla og þjálfun til eflingar leiðtogafileika forstöðumanna.	Innleiðing stjórnendasamtala og gerð starfsþróunaráætlana hefst á árinu 2018.

Gagnsæ stjórnsýsla

	Verkefni	Staða
Bætt aðgengi að upplýsingum	Opnun vefsíðu með upplýsingum um greidda reikninga ráðuneyta og stofnana.	Upplýsingar um greidda reikninga ráðuneyta gerðar aðgengilegar fyrir lok árs 2017. Unnið er að því að gera bókhald ríkisins aðgengilegt á vef.
	Tilmæli til stofnana að hafa frumkvæði að miðlun upplýsinga og gera gagnsöfn aðgengileg til frekari vinnslu.	Gefin verða almenn tilmæli til allra stofnana í fjárveitingabréfi fyrir árið 2018.

	Verkefni	Staða
Aukið samráð við hagsmunaaðila og almenning	Móta landsáætlun um opna stjórnsýslu til tveggja ára í viðtæku samráði við frjáls félagasamtök og almenning.	Unnið að undirbúningi landsáætlunar.
	Opna samráðsgátt þar sem birt verða drög að stefnu, lagafrumvörpum og reglugerðum.	Samráðsgáttin verður opnuð fyrir lok ársins 2017 og unnið að frekari innleiðingu á árinu 2018.

5.7 Kynjuð fjárlagagerð

Kynjuð fjárlagagerð hefur verið í þróun á Íslandi frá árinu 2009 með það að leiðarljósi að réttlæti og sanngírni haldist í hendur við efnahagslega velferð. Með kynjaðri fjárlagagerð er leitast við að taka mið af stöðu kynjanna við dreifingu gæða og fjár. Mótun fjárlaga felur í sér ákvörðun um félagslega og efnahagslega forgangsröðun stjórnvalda. Vegna mismunandi stöðu fólks hefur tekjuöflun og ráðstöfun opinbers fjár ólík áhrif á kynin. Það getur til að mynda átt við um val fólks á búsetu, atvinnuþátttöku og fæðingartíðni. Kynjuð fjárlagagerð var lögfest með lögum um opinber fjármál sem tóku gildi í ársbyrjun 2016.

Áherslur á árinu 2017. Á árinu 2017 var lögð áhersla á eftirtalið: Jafnréttismat á frumvörpum, kyngreiningu tölfraðigagna, verkefni, fræðslu og samstarf. Sem dæmi um verkefni þá greindi fjármála- og efnahagsráðuneytið umfang samnýtingar skattþrepa eftir kyni fyrir tekjuárin 2010 til 2015. Í ljós kom að um 93% af upphæð skattaafsláttarins fyrir tímabilið nýttist til hækkunar ráðstöfunartekna karla. Þá var einnig reiknað áætlað umfang samnýtingar skattþrepa við álagningu tekjuskatts einstaklinga árið 2018. Mat ráðuneytisins er að skattaafsláttur verði um 2,7 ma.kr. vegna úrræðisins, eða 0,8 ma.kr. meira en ætla má að hann hefði verið ef þriggja þrepa tekjuskattskerfi væri enn við lýði. Áætlað er að 91% heildarupphæðar afsláttarins nýttist til hækkunar ráðstöfunartekna karla. Á vef Stjórnarráðsins má nú sjá nánari útlistun á verkefnum annarra ráðuneyta ásamt þeim niðurstöðum sem þegar liggja fyrir og munu nýtast við útfærslu aðgerða á komandi árum.

Áherslur á árinu 2018. Árið 2018 verður lögð áhersla á að uppfæra áætlun kynjaðrar fjárlagagerðar, greiningu á kynjaáhrifum málefnasviða og samþættingu jafnréttissjónarmiða við áætlanagerðina með vinnu við jafnréttismat á aðgerðum. Nánar er fjallað um markmið og aðgerðir hvers málaflokks síðar í umfjöllun um stefnumótun málefnasviða. Samstarf mun áfram skipa lykilsess á árinu 2018, bæði hérlendis sem og á alþjóðavettvangi. Í yfirlýsingu frá OECD, sem fjármála- og efnahagsráðherra og félags- og jafnréttismálaráðherra hafa undirritað, er óskað eftir því að Ísland gegni leiðandi hlutverki í kynjaðri fjárlagagerð. Ísland er þó enn á lærdómsstigi þegar kemur að því að beita stjórnþækinu og því er mikill ávinningur af samstarfi OECD-ríkjanna í þessum málaflokki.

- Uppfærð áætlun:** Árið 2018 verður unnið markvisst að því að samþætta kynjaða fjárlagagerð við breytt umhverfi í anda laga um opinber fjármál. Gera þarf ráð fyrir að

fimm ára áætlun um kynjaða fjárlagagerð sem samþykkt var árið 2015 verði tekin upp á árinu 2018 og endurmótuð á grundvelli nýrra laga. Lögð verður áhersla á að greina kynjaáhrif málefnasviða og með slíkri greiningu á að vera hægt að forgangsraða og velja úr þau málefnasvið og þá málaflokka sem leggja þarf áherslu á. Skref hefur verið stigið í átt að samþættingu jafnréttissjónarmiða við áætlanagerðina með framlagningu þessa frumvarps þar sem jafnréttismati var beitt á aðgerðir valinna málaflokka.

2. **Jafnréttismat aðgerða:** Ráðuneytin unnu jafnréttismat á aðgerðum eins málaflokks vegna ársins 2018. Vinnan við matið varð til þess að nokkrar aðgerðir tóku breytingum. Matið er nú unnið eftir að aðgerðir hafa verið ákveðnar en gera má ráð fyrir að í framtíðinni verði það gert samhlíða útfærslu aðgerða. Aðgerðirnar eru birtar í undirköflum málefnasviðanna en samandregnar niðurstöður vinnunnar eru birtar í töflu hér á eftir með þeim fyrirvara að um tilraunaár sé að ræða. Flestir eru að taka sín fyrstu skref í vinnubrögðum sem þessum, forskrift er í mótun og oftar en ekki kom í ljós að skortur var á kyngreindum gögnum. Til þess að fá frekari upplýsingar um aðgerðirnar er bent á viðeigandi málefnasvið í greinargerð frumvarpsins. Af niðurstöðum að dæma er mikilvægt næsta skref að leggja enn ríkari áherslu á söfnun kyngreindra gagna. Útfærsla aðgerða getur haft áhrif á jafnrétti eins og sjá má í eftirfarandi töflu.

Ráðuneyti	Málaflokkur	Möguleg áhrif á jafnrétti	Mögulega ekki áhrif á jafnrétti	Athugasemdir
Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti	14.2 Rannsóknir, þróun og nýsköpun í ferðamálum	Aðgerðir: 1, 2, 3		Vantar frekari gögn.
Dómsmálaráðuneyti	9.5 Fullnustumál	Aðgerðir: 1, 2	Aðgerðir: 3, 5	Útfærsla getur haft áhrif.
Fjármála- og efnahagsráðuneyti	5.2 Eignaumsýsla	Aðgerðir: 1, 2, 3, 6 og 9	Aðgerðir: 4, 5, 7, 8	Skerpt á alm. Eigendastefnu og framkv.áætlun. Skoða aðgerðir: 2, 3, 6, 7,9
Mennta- og menningarmálaráðuneyti	21.1 Háskólar	Aðgerðir: 2, 3, 4	Aðgerð: 1	Niðurstöður nýttar til að þróa skilgreinda verkþætti.
Samgöngu og sveitastjórnarráðuneyti	11.1 Samgöngur	Aðgerðir: 1, 5, 9	Aðgerðir: 2, 3, 4, 6, 7, 8,10,11	Útfærsla tekur mið af matinu.
Umhverfis- og auðlindaráðuneyti	17.1 Náttúruvernd, skógrækt og landgræðsla	Aðgerð: 2	Aðgerðir: 1, 3, 4	Tryggja aðgengi ferðafólks.
Utánríkisráðuneyti	4.4 Þróunarsamvinna	Aðgerðir: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7,8, 9		
Velferðarráðuneyti	25.1 Hjúkrunar-dvalar- og dagrými	Aðgerð: 3		Eftirlit og skráning bætt.
Velferðarráðuneyti	27.1 Bætur samkvæmt lögum um almanna-tryggingar	Aðgerð: 3		Horft til atvinnumöguleika kynjanna og virkrar þátttöku í samfélaginu við innleiðingu starfsgetumats.

5.8 Þjónustu- og styrktarsamningar

Árlega endurnýja ráðuneyti og stofnanir margvíslega samninga fyrir hönd ríkisins við samtök, einkaaðila og sveitarfélög. Skriflegir samningar eiga að vera til um öll lögbundin verkefni sem ráðuneyti og stofnanir hafa samið um og aðrir en ríkisaðilar inna af hendi. Almennt er óheimilt að skuldbinda ríkið til lengri tíma en eins árs, nema það sé sérstaklega heimilað með lögum enda eru fjárveitingar til einstakra verkefna veittar á grundvelli fjárheimildar sem Alþingi samþykkir til málefnasviða og málaflokka í fjárlögum til eins árs í senn.

Samkvæmt 40. grein laga um opinber fjármál er ráðherrum veitt heimild, með samþykki fjármála- og efnahagsráðherra, til þess að gera samninga um þjónustu- og rekstrarverkefni til lengri tíma en eins árs í senn en þó að hámarki til fimm ára. Með sömu lagagrein er stofnunum einnig veitt heimild til að gera samninga um afmörkuð rekstrarverkefni ef samanlögð árleg fjárskuldbinding stofnunarinnar vegna samninga fer ekki yfir 15% af árlegum heildarútgjöldum hennar. Það er á ábyrgð ráðherra að tryggja að útgjöld vegna samninga séu í samræmi við þá stefnumörkun sem liggur til grundvallar fjármálaáætlun og rúmist innan þeirra fjárheimilda sem Alþingi hefur veitt til þess málaflokks sem verkefnið fellur undir.

Nánar er sagt til um verklag við undirbúning og gerð þjónustusamninga í reglugerð nr. 343/2006 um samninga um rekstrarverkefni sem ráðuneyti og stofnanir gera. Þar er m.a. fjallað um frumathugun sem er grundvöllur ákvarðanatöku um gerð þjónustusamnings, kröfur til verksala, eftirlit með samningum og endurnýjun samninga. Unnið er að endurskoðun á þessu verklagi og gerð nýrrar reglugerðar í samræmi við lög um opinber fjármál, og mun þeirri vinnu ljúka á haustmánuðum 2017.

Flokkun skuldbindandi samninga. Með rekstrarverkefni er átt við afmarkaða rekstrarþætti eða rekstur ríkisstofnunar í heild sinni vegna viðfangsefna eða þjónustu sem ýmist er kveðið á um í lögum að ríkið skuli veita og standa straum af kostnaði við eða er liður í því að ríkisaðilar geti sinnt hlutverki sínu. Samningar um slík verkefni teljast vera rekstrar- og þjónustusamningar. Hámarks lengd samninga af þessum toga er fimm ár í senn og er einungis heimilt að semja til lengri tíma sé gerð krafa um kostnaðarsama uppbyggingu og búnað vegna verkefnisins. Þá er í gildandi lögum einnig kveðið á um að einkaaðilum verði ekki með samningi falið opinbert vald til að taka ákvarðanir um réttindi og skyldur fólks nema sérstök heimild sé til þess í lögum. Réttarstaða þeirra sem þjónustan beinist að breytist því ekki þó að ríkið feli öðrum aðila að sjá um lögbundinn rekstur eða þjónustu.

Ráðuneytin gera auk þess margvíslega styrktar- og samstarfssamninga um önnur verkefni sem ekki falla beinlínis undir lögbundin verkefni ríkisins. Markmið þeirra er að styrkja eða ganga til samstarfs við aðila um verkefni sem almennt eru uppbyggileg eða nauðsynleg í samfélaginu. Samkvæmt 42. gr. laga um opinber fjármála er fagráðherrum veitt heimild til þess að veita tilfallandi styrki og framlög til verkefna sem þeir bera ábyrgð á, að því

tilskildu að gert sé ráð fyrir útgjöldum vegna verkefnanna í fjármálaáætlun og við skiptingu fjárheimilda í fjárveitingar. Á sama hátt og gildir um þjónustu- og rekstrarsamninga er skylt að gera skriflegan samning um einstakar styrkveitingar, nema í þeim tilvikum þegar um er að ræða minniháttar styrki.

Heildarumfang skuldbindandi samninga. Umfang skuldbindandi samninga ríkissjóðs er umtalsvert, bæði hvað varðar fjölda og fjárhagslegt umfang. Taflan hér á eftir sýnir heildarskuldbindingar og fjölda allra rekstrar- og þjónustusamninga annars vegar og styrktar- og samstarfssamninga hins vegar eftir málefnasviðum. Rétt er að vekja athygli á því að í yfirliti 6 í fylgiriti með fjárlagafrumvarpinu eru sýndir allir skuldbindandi samningar eftir málefnasviðum og málaflokkum.

Skuldbindandi samningar á þessu ári eru alls 225 talsins. Þar af eru 97 vegna rekstrar- og þjónustuverkefna en 128 vegna styrktar- og samstarfsverkefna. Heildarútgjöld samninganna eru áætluð 96,5 ma.kr. eða sem nemur tæpum 14% af frumútgjöldum ríkissjóðs. Umfang samninga hefur nokkuð aukist á milli áranna 2016 og 2017 eða um 16,5 ma.kr. Skýrist breytingin af rammasamningum SÍ við sérfræðilækna, um barnatannlækningar og um sjúkráþjálfun, en heildarkostnaður þessara samninga nemur á þessu ári tæpum 14 ma.kr.

Þrjú málefnasvið skera sig úr hvað varðar hlutfallslegt umfang skuldbindandi samninga en það eru málefnasviðin *Landbúnaðarmál*, *Fjölmíðlun* og *Hjúkrunar- og endurhæfingarþjónusta*. Útgjöld vegna þjónustu- og styrktarsamninga sem falla undir þessi málefnasvið eru á bilinu 70-90% af heildarfjárheimildum málefnasviðanna. Fyrir málefnasviðið *Fjölmíðlun* skýrist það af þjónustusamningi við Ríkisútvarpið ohf. Í málefnasviðinu *Hjúkrunar- og endurhæfingarþjónusta* er stærstur hluti vegna rammasamnings um hjúkrunarheimili sem gerður var í október 2016 um rekstur og þjónustu hjúkrunarheimila. Loks má rekja nær öll útgjöld málefnasviðsins *Landbúnaðarmál* til búvörusamnings sem gerður var á síðastliðnu ári og gildir til ársins 2026.

Af þeim 226 samningum sem eru skuldbundnir er gert ráð fyrir að liðlega þriðjungur, eða 65, verði endurnýjaðir á næsta ári. Þá er áætlað að umfang skuldbindandi samninga aukist um 2,5 ma.kr. frá yfirstandandi ári að nafnvirði eða sem nemur 2,6%.

Rekstrargrunnur, m.kr.	Áb.	Fj. samn.	2017	2018	2019	2020
Rekstrar- og þjónustusamningar						
04 Utanríkismál	UTN	1	3	3	3	3
05 Skatta-, eigna- og fjármálaumsýsla	FJR	4	1.361	1.298	1.289	1.289
07 Nýsköpun, rannsóknir og þekkingargreinar	ANR	7	151	103	88	88
09 Almanna- og réttaröryggi	DMR	2	576	602	596	591
10 Rétt. einstakl., trúmál og stjórnýsla dómsmála	DMR	1	34	34	34	34
11 Samgöngu- og fjarskiptamál	SRN	11	3.762	3.822	3.372	3.372
12 Landbúnaður	ANR	1	28	27	27	27
13 Sjávarútvegur og fiskeldi	ANR	4	482	466	466	466
14 Ferðaþjónusta	ANR	1	15	15	15	15
15 Orkumál	ANR	3	62	62	62	62
16 Markaðseftirlit, neytendamál og stj. sýsla atv. mála	ANR	6	79	81	81	81
19 Fjölmíðlun	MRN	1	3.912	4.110	4.110	4.110
20 Framhaldsskólastig	MRN	7	5.157	5.235	5.235	5.235
21 Háskólastig	ANR	1	232	174	174	174
21 Háskólastig	MRN	3	4.645	4.761	4.761	4.761
23 Sjúkrahúsþjónusta	VEL	1	100	102	102	102
24 Heilbrigðisþjónusta utan sjúkrahúsa	VEL	16	19.015	20.465	21.064	21.687
25 Hjúkrunar- og endurhæfingarþjónusta	VEL	17	33.352	33.918	33.918	33.918
27 Örorða- og málefni fatlaðs fólks	VEL	2	316	320	320	320
29 Fjölskyldumál	VEL	2	267	156	150	123
30 Vinnumarkaður og atvinnuleysi	VEL	2	139	139	139	139
32 Lýðheilsa og stjórnýsla velferðarmála	VEL	4	477	365	365	365
Samtals rekstrar- og þjónustusamningar		97	74.164	76.256	76.369	76.959
Styrktar- og samstarfssamningar						
04 Utanríkismál	UTN	25	1.569	1.621	1.609	1.387
05 Skatta-, eigna- og fjármálaumsýsla	FJR	1	14	14	14	14
07 Nýsköpun, rannsóknir og þekkingargreinar	ANR	4	26	3	1	
09 Almanna- og réttaröryggi	DMR	1	12	12	12	12
10 Rétt. einstakl., trúmál og stjórnýsla dómsmála	DMR	2	2.091	2.135	2.115	2.095
12 Landbúnaður	ANR	5	13.798	13.954	13.954	13.929
13 Sjávarútvegur og fiskeldi	ANR	5	92	92	86	7
14 Ferðaþjónusta	ANR	7	362	360	178	80
17 Umhverfismál	FJR	1	35	35	35	35
18 Menning, listir, íþróttar- og æskulýðsmál	MRN	35	1.812	1.966	2.063	2.048
20 Framhaldsskólastig	MRN	10	1.081	1.111	1.085	1.085
21 Háskólastig	MRN	10	244	250	250	250
22 Önnur skólastig og stjórn. mennta- og menn. mála	MRN	19	795	803	803	803
29 Fjölskyldumál	VEL	2	199	206	206	206
32 Lýðheilsa og stjórnýsla velferðarmála	VEL	1	80	81	81	81
33 Fjármagnskostnaður, ábyrgðir og lífeyrisskuldbindi	FJR	1	119	114	114	114
Samtals styrktar- og samstarfssamningar		129	22.329	22.757	22.605	22.145
Samtals skuldbindandi samningar		226	96.493	99.013	98.974	99.104
Hlutfall af frumútgjöldum			14%	13%	-	-

5.9 Varasjóðir og millifærslur fjárheimilda

Í fjárlögum ár hvert ákveður Alþingi skiptingu fjárheimilda til málefnasviða og málaflokka og verður þeim ákvörðunum ekki breytt nema með lögum. Þó er eðli máls samkvæmt heimilt að gera millifærslur á fjárheimildum málaflokka 34.10 Almennur varasjóður og 34.20 Sérstakar fjárráðstafanir, í samræmi við ákvarðanir um ráðstöfun þeirra, enda er fjárheimildum þessum ætlað að mæta ófyrirséðum útgjaldatilfnum án tillits til hvaða málaflökkur beri þau útgjöld.

Almennur varasjóður

Samkvæmt 24. gr. laga um opinber fjármál er almennum varasjóði ætlað að bregðast við útgjöldum sem eru tímabundin, ófyrirsjáanleg og óhjákvæmileg. Almennum varasjóði er einkum ætlað að mæta frávikum í launa-, gengis- og verðlagsforsendum fjárlaga og meiriháttar ófyrirséðum og óhjákvæmilegum útgjöldum, svo sem vegna náttúruhamfara eða útgjöldum sem ókleift er að mæta með öðrum hætti samkvæmt fjárlögum. Ekki er heimilt að nýta almenna varasjóðinn til að mæta rekstrarvanda einstaka ríkisaðila.

Sérstakar fjárráðstafanir

Fjárheimild málaflokksins sérstakar fjárráðstafanir má millifæra, í samræmi við ákvarðanir sem teknar eru um ráðstöfun þeirra, til þeirra málaflokka sem útgjöld eru færð til gjalda eða eftir atvikum eignfærð á.

Fjármála- og efnahagsráðuneytið ber ábyrgð á eftirliti með framkvæmd fjárlaga og hefur umsjón með millifærslum fjárveitinga. Fjármála- og efnahagsráðherra tilkynnir ákvarðanir um millifærslur til fjárlaganefndar Alþingis.

Varasjóðir málaflokka

Varasjóður málaflokks skal nýttur til að mæta frávikum í rekstri ríkisaðila og verkefna. Ef ekki koma fram slík frávik á fyrri helmingi ársins er hverjum ráðherra heimilt að ráðstafa úr varasjóði málaflokks í samræmi við verklagsreglur þar að lútandi sem settar eru af fjármála- og efnahagsráðherra og í samræmi við stefnu þess málaflokks. Ráðstöfun á þriðja ársfjórðungi skal aldrei nema meira en helmingi af fjárveitingu varasjóðs. Að loknum þriðja ársfjórðungi og árslokaspá skal heimila ráðstöfun úr varasjóði málaflokks til að mæta fyrirséðum frávikum í rekstri og því sem eftir stendur til að vinna að stefnumálum þess málaflokks.

Við ráðstöfun málaflokka gildir verklag um millifærslur fjárveitinga innan málaflokks.

Millifærsla fjárveitinga innan málaflokks

Samkvæmt 29. gr. laga um opinber fjármál er hverjum ráðherra heimilt að breyta skiptingu fjárveitinga innan málaflokks frá því sem birt hefur verið í fylgiriti fjárlaga. Ráðuneyti skal rökstyðja ákvörðun sína og senda fjármála- og efnahagsráðherra til

staðfestingar. Forstöðumanni eða ábyrgðaraðila verkefnis ber að uppfæra rekstraráætlun til samræmis og skila ráðuneyti til staðfestingar innan þess frests sem gefinn er. Breytt rekstraráætlun skal færð í fjárhagskerfi ríkisins samhliða því að millifærslan er framkvæmd. Fjármála- og efnahagsráðuneyti annast birtingu ákvarðana og skal upplýsa fjárlaganefnd Alþingis áður en þær taka gildi. Ekki er heimilt að færa fjárveitingar milli rekstrar, tilfærslna eða fjárfestinga. Sé fjárveiting lækkuð skal ákvörðunin rökstudd og tilkynnt hlutaðeigandi forstöðumanni eða ábyrgðaraðila verkefnis með a.m.k. sex vikna fyrirvara.

6 Fjárreiður ríkisaðila í B–hluta

Til B–hluta teljast ríkisfyrirtæki og lánastofnanir í eigu ríkisins sem hvorki eru sameignar- né hlutafélag en eru undir beinni stjórn ríkisins og rekin á ábyrgð ríkissjóðs. Þessir aðilar starfa á markaði og standa að stærstum hluta undir kostnaði við starfsemi sína með tekjum af sölu á vöru eða þjónustu til almennings og fyrirtækja. Vegna sérstöðu sinnar eru fjármálfyrirtæki og sjóðir í B–hluta ekki meðtalin í umfjöllun um umfang og afkomu hins opinbera, sbr. umfjöllun í fjármálaáætlun. Eftirfarandi tafla gefur yfirlit um nokkrar lykilstærðir úr fjárreiðuáætlunum B–hluta samkvæmt frumvarpinu.

Rekstrargrunnur, m.kr.	Hagnaður / Tap	Arður til ríkissjóðs	Fjár- festingar	Tekin langtímalán	Veitt langtímalán
Fyrirtæki					
Happdrætti Háskóla Íslands	860,0		10,0		
Áfengis- og tóbaksverslun ríkisins	1.140,7	1.000,0	350,0		
Íslenskar orkurannsóknir	-30,6		30,0		
Sjóðir					
Lánasjóður íslenskra námsmanna	5.360,8		200,0	7.000,0	15.279,0
Nýsköpunarsjóður atvinnulífsins	-140,0				70,0
Byggdastofnun	53,7		360,0	2.500,0	2.500,0
Orkusjóður	2,0				24,0
Íbúðalánasjóður, húsbrefadeild	-173,0				
Íbúðalánasjóður, leiguíbúðir og hjúkunarheimili	499,1				4.000,0
Íbúðalánasjóður, viðbótarlán	-21,3				
Íbúðalánasjóður, byggingarsjóðir ríkis og verkam.	-31,5				
Íbúðalánasjóður, íbúðalánadeild	-683,2				4.500,0
Samtals	6.836,7	1.000,0	950,0	9.500,0	26.373,0

Framsetning á áætlunum aðila í B–hluta er eins og í reikningsskilum fyrirtækja í sambærilegum rekstri og reikningsskil þeirra skulu uppfylla kröfur laga um ársreikninga.

Rekstrartekjur fyrirtækja og lánastofnana í B–hluta á árinu 2018 eru áætlaðar samtals 42,6 ma.kr. sem er aukning um 1,2 ma.kr. frá fjárlögum 2017. Rekstrargjöld þessara aðila á árinu 2018 eru áætluð 43,4 ma.kr. og aukast um 1,4 ma.kr. frá fjárlögum 2017. Fjármunatekjur eru áætlaðar 55,8 ma.kr. samanborið við 59,7 ma.kr. í fjárlögum yfirstandandi árs. Lækkun fjármunatekna frá fjárlögum er 3,9 ma.kr. eða 6,7%. Fjármagnsgjöld eru áætluð 52,9 ma.kr. en eru 53,2 ma.kr. í fjárlögum 2017. Lækkun fjármagnsgjalda frá fjárlögum er 0,3 ma.kr. eða 0,6%. Er því áætlað að á árinu 2018 verði fjármunatekjur og fjármagnsgjöld í B–hluta í heildina nokkuð minni en í gildandi fjárlögum.

Framlög í afskriftasjóð útlána eru áætluð 4,3 ma.kr., eða rúm 16% af áætluðum heildarútlánum á árinu 2018, en í fjárlögum yfirstandandi árs nemur framlagið 4,5 ma.kr.

sem svarar til rúmlega 12% af áætluðum útlánnum þess árs. Hækkun þessa hlutfalls milli ára skýrist einkum af auknum framlögum Lánasjóðs íslenskra námsmanna og minni útlánnum Íbúðalánasjóðs.

Gangi framangreint eftir er áætlað að á árinu 2018 verði hagnaður B–hluta í heild 6,9 ma.kr. Það er 3,6 m.kr. lakari afkoma en í fjárlögum yfirstandandi árs þar sem gert er ráð fyrir 10,5 ma.kr. hagnaði. Munar þar mest um 3,2 m.kr. lakari afkomu Lánasjóðs íslenskra námsmanna.

Framlög úr A–hluta ríkissjóðs til B–hluta aðila á árinu 2018 eru áætluð 9 ma.kr. og eru nánast óbreytt frá fjárlögum 2017. Að teknu tilliti til rekstrarliða, sem ekki hafa áhrif á handbært fé, og breytinga á rekstrartengdum eignum og skuldum er áætlað að á árinu 2018 verði handbært fé frá rekstri B–hluta aðila 8,1 ma.kr., eða 0,5 ma.kr. minna en í fjárlögum yfirstandandi árs.

Gert er ráð því að á næsta ári nemi veitt löng lán B–hluta aðila samtals 26,4 ma.kr. Það er 10,8 ma.kr. minni lánveitingar en áætlaðar eru í fjárlögum 2017 og nemur hlutfallsleg lækkun 29%. Mest munar um minni lánveitingar Íbúðalánasjóðs sem áætlaðar eru 8,5 ma.kr. á næsta ári en í fjárlögum yfirstandandi árs eru lánveitingar sjóðsins áætlaðar 19,5 ma.kr. Samkvæmt því er talið að lánveitingar sjóðsins á næsta ári verði 11 ma.kr. minni en reiknað var með við afgreiðslu gildandi fjárlaga og nemur lækkunin 56%. Á fyrri árshelmingi 2017 námu útlán Íbúðalánasjóðs samtals 4,6 ma.kr. Verði lánveitingar sjóðsins á seinni árshelmingi svipaðar og á þeim fyrri er ljóst að þær hafa verið talsvert ofáætlaðar við afgreiðslu gildandi fjárlaga. Lánveitingar Lánasjóðs íslenskra námsmanna á næsta ári eru áætlaðar 15,3 ma.kr. sem er svipað og í fjárlögum 2017.

Afborganir á næsta ári af veittum löngum lánnum eru áætlaðar 66,4 ma.kr. Það er 5,8 ma.kr. meiri innheimta en gert er ráð fyrir í fjárlögum ársins í ár. Munar þar mest um 4,1 ma.kr. meiri innheimtu hjá Íbúðalánasjóði og 1,3 ma.kr. meiri innheimtu hjá Lánasjóði íslenskra námsmanna.

Fjárfestingar í varanlegum rekstrarfjármunum eru áætlaðar 950 m.kr. en aðrar fjárfestingar eru óverulegar.

Lántökur B–hluta aðila á árinu 2018 eru áætlaðar 9,5 ma.kr. sem er 1,5 ma.kr. minni lántökur en reiknað er með í fjárlögum 2017. Lækkunin er 1 ma.kr. hjá Lánasjóði íslenskra námsmanna og 0,5 ma.kr. hjá Byggðastofnun. Íbúðalánasjóður fyrirhugar ekki nýjar lán-tökur á næsta ári frekar en í ár því reiknað er með að uppgreiðslur og afborganir af veittum lánnum sjóðsins standi undir fjárþörf til nýrra útlána.

Arðgreiðsla B–hluta aðila í ríkissjóð á árinu 2018 er áætluð 1.000 m.kr. og lækkar um 750 m.kr. miðað við fjárlög 2017. Einungis Áfengis- og tóbaksverslun ríkisins greiðir arð í ríkissjóð. Happprætti Háskóla Íslands greiðir hluta af hagnaði sínum beint til Háskóla Íslands. Áætlað er að á árinu 2018 nemi það framlag 1.180 m.kr. sem er jafn hátt framlag og í fjárlögum yfirstandandi árs.

Gangi framangreindar forsendur eftir er áætlað að á árinu 2018 muni handbært fé B–hluta aðila aukast samtals 24,4 ma.kr. og verða rúmlega 180 ma.kr. í árslok. Þar munar mest um Íbúðalánasjóð, en áætlað er að handbært fé sjóðsins aukist um 24 ma.kr. á árinu 2018 og verði um 170 ma.kr. í árslok. Í töflunni hér á eftir er samandregið rekstrar- og sjóðstreymisfirlit B–hluta aðila.

Rekstrargrunnur, m.kr.	Fjárlög 2017	Frumvarp 2018
Rekstraráætlun:		
Rekstrartekjur	41.409,4	42.583,8
Rekstrargjöld	-41.979,6	-43.371,6
Fjármunatekjur	59.733,3	55.751,5
Fjármagnsgjöld	-53.187,7	-52.867,7
Framlög í afskriftasjóð útlána	-4.509,0	-4.300,0
Hagnaður (-tap) af reglulegri starfsemi	1.466,4	-2.204,0
Framlag til rekstrar úr ríkissjóði	9.013,4	9.040,7
Hagnaður (-tap)	10.479,8	6.836,7
Sjóðstreymi:		
Hagnaður (-tap)	10.479,8	6.836,7
Rekstrarliðir sem ekki hafa áhrif á handbært fé	-1.323,8	2.244,3
Breytingar á rekstrartengdum eignum og skuldum	-583,0	-995,0
Handbært fé frá rekstri	8.573,0	8.086,0
Veitt löng lán	-37.193,0	-26.373,0
Afborganir af veittum löngum lánum	60.607,3	66.433,9
Varanlegir rekstrarfjármunir, nettó	-903,5	-944,4
Áhættufjármunir, nettó	110,0	225,0
Sala fullnustueigna	4.198,0	0,0
Fjárfestingarhreyfingar, samtals	26.818,8	39.341,5
Tekin löng lán	11.000,0	9.500,0
Afborganir af teknum löngum lánum	-44.054,6	-30.321,2
Arðgreiðsla í ríkissjóð	-1.750,0	-1.000,0
Greitt til Háskóla Íslands	-1.180,0	-1.180,0
Fjármögnunarhreyfingar samtals	-35.984,6	-23.001,2
Breyting á handbæru fé	-592,8	24.426,3
Handbært fé í ársbyrjun	153.821,2	156.038,1
Handbært fé í árslok	153.228,4	180.464,4

7 Efnahagur, lántökur, endurlán og ríkisábyrgðir

Hér er gerð grein fyrir lánsfjárbörf, lántökum og afborgunum hjá A-hluta ríkissjóðs, fyrirtækjum og sjóðum í B-hluta og öðrum aðilum sem taka lán á grundvelli sérlaga. Vísað er til 5. gr. frumvarpsins.

7.1 Horfur fyrir árið 2017

Í frumvarpi til fjárlaga 2017 var gert ráð fyrir að heildarskuldir ríkissjóðs yrðu lækkaðar um 140 ma.kr. á milli ára og nema um 1.004 ma.kr. í lok árs. Það markmið átti að nást með því að ráðstafa stöðugleikaframlögum slitabúa föllnu bankanna og innstæðum ríkissjóðs umfram 40 ma.kr. viðmið til niðurgreiðslu þeirra. Í áætlunum var gert ráð fyrir að halda uppkaupum á RIKH 18 skuldabréfaflokknum áfram og uppgreiðslu á skuldabréfi sem ríkissjóður gaf út til þess að styrkja eiginfjárstöðu Seðlabanka Íslands í kjölfar fjármála-áfallsins. Það skuldabréf stóð í 28,5 ma.kr. og var að fullu uppgreitt í maí 2017. Á fyrri árshelmingi lækkaði útistandandi fjárhæð RIKH 18 um 33 ma.kr. að nafnvirði, bæði vegna uppkaupa ríkissjóðs á bréfunum og með arðgreiðslu frá Íslandsbanka. Arður bankans var að hluta til greiddur með RIKH 18 skuldabréfum í hans eigu og nýtti ríkissjóður þá greiðslu til að lækka útistandandi bréf í flokknum. Þá lækkuðu erlendar skuldir ríkissjóðs vegna uppkaupa á útistandandi skuldabréfum í Bandaríkjadöllum í apríl s.l. sem gefin voru út árið 2012 með gjalddaga 2022. Sem lið í lausa- og skuldafjárstýringu gerði ríkissjóður eigendum bréfanna tilboð í alla útistandandi fjárhæð flokksins og var tilboðum tekið fyrir 895 milljónir Bandaríkjadala eða um 90% útgáfunnar, sem svarar til um 99 ma.kr. Bréfin voru afturkölluð og lækkaði þá skuldastaða ríkissjóðs að sama skapi um umrædda fjárhæð. Eftirstöðvar bréfanna eru því um 120 milljónir Bandaríkjadala. Heildarskuldir ríkissjóðs námu um 940 ma.kr. í lok fyrri árshelmingis 2017 og er það vel undir áður áætlaðri skulda-
stöðu í árslok samkvæmt fjárlögum 2017.

Frekari niðurgreiðslur skulda ríkissjóðs eru fyrirhugaðar á síðari helmingi ársins. Í ágúst mánuði var innstæðu á stöðugleikareikningi ríkissjóðs ráðstafað til uppkaupa á RIKH 18, alls 15,2 ma.kr. að nafnvirði. Ekki var gert ráð fyrir miklum tekjum af seldum eignum þar sem Lindarhvoll ehf, félag sem var sérstaklega stofnað til að umsýsla, endurheimta og selja stöðugleikaeignir, hafði að stærstum hluta lokið störfum sínum á fyrri hluta árs. Það er því ekki gert ráð fyrir að frekari tekjur af stöðugleikaframlögum skili sér fyrr en síðla árs og mun stærstur hluti þeirra tekna tengjast frekari sölu á hlutum í Arion banka. Sem hluta af stöðugleikaframlagi gaf Kaupþing út skuldabréf að fjárhæð 84 ma.kr. til ríkissjóðs með veði í hlutafé í Arion banka. Á vormánuðum var um 29% hlutur í bankanum seldur og var söluandvirðinu, 49 ma.kr., skilað til ríkissjóðs sem greiðslu inn á skuldabréf Kaupþings. Miðað við umfang fyrirhugaðrar sölu á hlutum í bankanum og skráningu hans á

hlutabréfamarkað á haustmánuðum er gert ráð fyrir að ríkissjóður fái skuldabréfið greitt upp að fullu og verður andvirðinu ráðstafað til niðurgreiðslu skulda ríkissjóðs. Í því sambandi er einkum horft til RIKH 18 eins og áður enda mikilvægt að minnka þann flokk þar sem rétt um ár er til gjalddaga bréfanna. Einnig hefur verið unnið að því að minnka útistandandi fjárhæð skuldabréfaflokksins RIKB 19 með skiptiútboðum og verður framhald þar á síðari hluta ársins. Endurmetin áætlun yfirstandandi árs gerir því ráð fyrir að skulda- staða í árslok verði um 895 ma.kr., eða rétt rúmlega 100 ma.kr. lægri en fjárlög 2017 gerðu ráð fyrir sem skýrist af lækkun erlendra skulda. Með þeirri lækkun verða vaxtagjöld ríkissjóðs um 5,9 ma.kr. lægri á ári eins og nánar er vikið að í kafla 5. Nánar er vikið að lána- málum ríkissjóðs og horfum fyrir árið 2018 í undirkafla 7.4 *Skuldir, kröfur og hrein staða ríkissjóðs*.

7.2 Heildarlánsfjárförf ríkissjóðs, fyrirtækja og sjóða árið 2018

Áætlað er að á árinu 2018 verði heildarlántökur A-hluta ríkissjóðs, fyrirtækja og sjóða í B-hluta og Landsvirkjunar samtals 97,5 ma.kr. Afborganir þessara aðila af lánunum eru áætlaðar 172 ma.kr. Er því reiknað með að heildarskuldir þeirra muni lækka um 74,5 ma.kr. á árinu.

Í milljörðum króna	Horfur 2017			Frumvarp 2018		
	Innlent	Erlent	Samtals	Innlent	Erlent	Samtals
Lántökur	47,2	33,0	80,2	-	-	97,5
Ríki	47,2	0,0	47,2	-	-	42,5
A-hluti	45,2	0,0	45,2	-	-	40,0
B-hluti	2,0	0,0	2,0	-	-	2,5
Landsvirkjun	0,0	33,0	33,0	-	-	55,0
Afborganir	210,5	132,9	343,4	-	-	172,0
Ríki	210,5	101,0	311,5	-	-	108,7
A-hluti	175,2	100,0	275,2	-	-	85,1
B-hluti	35,3	1,0	36,3	-	-	23,6
Landsvirkjun	0,0	31,9	31,9	-	-	63,3
Hrein lánsfjárförf	-163,3	-99,9	-263,2	-	-	-74,5
Hlutfall af vergri landsframleiðslu	-6,3%	-3,8%	-10,1%	-	-	-2,7%

Langtímalántökur A-hluta ríkissjóðs á árinu 2018 eru áætlaðar 40 ma.kr. og afborganir af teknum lánunum 85,1 ma.kr. Er því reiknað með að skuldir A-hluta ríkissjóðs muni lækka um rúma 45 ma.kr. á næsta ári og eins og áður hefur komið fram þá er gert ráð fyrir því að í ár verði afborganir 230 ma.kr. umfram lántökur, og langtímaskuldir A-hluta ríkissjóðs muni því lækka um samtals 275 ma.kr. á þessum tveimur árum. Skuldalækkunin verður fjármögnuð með stöðugleikaframlögum og með lækkun handbærs fjár. Reiknað er með að nýta stöðugleikaframlög til að greiða niður skuldir um 105 ma.kr. á árinu 2017 og um 16 ma.kr. á árinu 2018.

Áætlað er að á árinu 2018 muni lántökur fyrirtækja og sjóða í B-hluta, sem hafa heimild til lántöku í sérlögum, og lántökur Landsvirkjunar nema samtals 57,5 ma.kr. Á móti er gert ráð fyrir að afborganir sömu aðila af útistandandi skuldum muni nema tæpum 87 ma.kr. Gangi áætlanir eftir munu þessir aðilar því minnka skuldir sínar um 29,4 ma.kr. á næsta ári. Áætlað er að Íbúðalánasjóður muni greiða niður skuldir um 22,4 ma.kr. og Landsvirkjun um 8,3 ma.kr. en að skuldir Byggðastofnunar aukist um 1,3 ma.kr. Horfur eru á að í ár muni þessir aðilar greiða niður skuldir upp á samtals 33,2 ma.kr. Nánari grein er gerð fyrir lántökuáformum einstakra fyrirtækja og sjóða í undirkafla 7.5 *Lántökur ríkisfyrirtækja og sjóða – ríkisábyrgðir*.

Á heildina litið er því áætlað að á árinu 2018 verði afborganir umfram lántökur A-hluta ríkissjóðs 45,1 ma.kr. Afborganir fyrirtækja og sjóða í B-hluta og Landsvirkjunar umfram nýjar lántökur eru áætlaðar 29,4 ma.kr. Er því áætlað að samtals greiði þessir aðilar niður skuldir um 74,5 ma.kr. á næsta ári eða sem nemur 2,7% af vergri landsframleiðslu.

7.3 Sjóðstreymi og lánsfjárförf A- hluta ríkissjóðs

Áætlað er að á árinu 2018 verði handbært fé frá rekstri A-hluta ríkissjóðs jákvætt um 81,5 ma.kr. Það er breyting um 85,1 ma.kr. til lækkunar milli ára miðað við endurskoðaða áætlun um tekjur og gjöld á árinu 2017.

Vakin er athygli á því að frá og með ársbyrjun 2017 færast fjárfestingarframlög ríkissjóðs ekki lengur um rekstrarreikning eins og áður var heldur eru þau eignfærð í efnahagsreikning og afskrifuð yfir líftíma viðkomandi eigna. Fjárfestingarframlögin eru því heldur ekki lengur talin meðal rekstrarhreyfinga í sjóðstreymi ríkissjóðs heldur fara þau um fjárfestingarhreyfingar sjóðstreymisins. Af þessum sökum er nú reiknað með að á árinu 2018 verði fjárfestingarhreyfingar í sjóðstreymi ríkissjóðs neikvæð stærð sem nemur 43,3 ma.kr. Mest munar um 31,5 ma.kr. fjárfestingarframlög og 10,7 ma.kr. lánveitingar.

Áætlað er að hreinn lánsfjárfjöfnuður ársins 2018 verði jákvæður um 38,2 ma.kr. því að eins og áður segir er áætlað að handbært fé frá rekstri verði jákvætt um 81,5 ma.kr. en fjárfestingarhreyfingar neikvæðar um 43,3 ma.kr. Reiknað er með að hreinn lánsfjárfjöfnuður í ár verði jákvæður um 121,2 ma.kr. Betri lánsfjárfjöfnuður í ár skýrist einkum af innlausn stöðugleikaeigna fyrir um 110 ma.kr. á þessu ári.

Nýjar langtímalántökur á næsta ári eru áætlaðar 40 ma.kr. og afborganir af teknum lánnum 85,1 ma.kr. Áætlun um afborganir miðast við að innleystar stöðugleikaeignir á næsta ári að andvirði 16,2 ma.kr. verði nýttar til að greiða niður skuldir. Samkvæmt þessu er áætlað að fjármögnunarhreyfingar næsta árs verði neikvæðar um 45,1 ma.kr. sem endurspeglar áform um áframhaldandi niðurgreiðslur á skuldum ríkissjóðs. Gangi framangreint eftir er reiknað með að handbært fé ríkissjóðs minnki um 6,9 ma.kr. á árinu 2018.

m.kr.	Horfur 2017	Frumvarp 2018
Handbært fé frá rekstri	166.538	80.648
Fjárfestingarhreyfingar:		
Fjárfestingarframlög	-31.645	-31.463
Sala eigna	810	810
Veitt löng lán	-8.400	-10.700
Afborganir veittra lána	4.400	4.000
Hlutabréfakaup og eiginfjárfrelög	-800	-900
Framlag til Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins	-5.000	-5.000
Stöðugleikaframlög, innlögð umfram útborguð	-4.730	0
Fjárfestingarhreyfingar samtals	-45.365	-43.253
Hreinn lánsfjárfjölfnuður	121.173	37.396
Fjármögnunarhreyfingar:		
Skammtímalán, breyting	-9.200	0
Tekin löng lán	45.200	40.000
Afborganir af teknum lánum	-266.000	-85.100
Fjármögnunarhreyfingar samtals	-230.000	-45.100
Breyting á handbæru fé	-108.827	-7.704

Nýjar langtímalántökur á næsta ári eru áætlaðar 40 ma.kr. og afborganir af teknum lánum 85,1 ma.kr. Áætlun um afborganir miðast við að innleystar stöðugleikaeignir á næsta ári að andvirði 16,2 ma.kr. verði nýttar til að greiða niður skuldir. Samkvæmt þessu er áætlað að fjármögnunarhreyfingar næsta árs verði neikvæðar um 45,1 ma.kr. sem endurspeglar áform um áframhaldandi niðurgreiðslur á skuldum ríkissjóðs. Gangi framangreint eftir er reiknað með að handbært fé ríkissjóðs minnki um 6,9 ma.kr. á árinu 2018.

Handbært fé frá rekstri. Handbært fé frá rekstri er það fé sem regluleg starfsemi ríkisins skilar þegar frá eru taldar rekstrarfærðar tekjur og gjöld sem ekki koma til innheimtu eða útgreiðslu á árinu. Horfur eru á að í ár verði handbært fé frá rekstri jákvætt um 166,5 ma.kr. en um 81,5 ma.kr. á næsta ári. Breyting milli ára er 85,1 ma.kr. til lækkunar. Veldur þar miklu áætlun um mun minni innlausn stöðugleikaeigna á næsta ári en í ár.

Fjárfestingarframlög. Framlög til eignakaupa og annarra fjárfestingarverkefna sem eru færð til eignar í efnahagsreikningi ríkissjóðs. Fasteignakaup og mannvirkjagerð, svo sem húsbýggingar, vegagerð og önnur uppbygging innviða falla undir þennan lið. Áætlað er að 31,5 ma.kr. verði varið til fjárfestingarverkefna á næsta ári sem er álika mikið og í ár.

Veitt langtímalán. Í 2. tölul. 5. gr. frumvarpsins er sótt um heimild til 10,7 ma.kr. lánveitinga úr ríkissjóði til lengri tíma en eins árs. Gert er ráð fyrir 7 ma.kr. lánveitingu til Lánasjóðs íslenskra námsmanna og 3,7 ma.kr. til Vaðlaheiðarganga hf. Í vor samþykkti Alþingi að hækka heimild til lánveitingar úr ríkissjóði til að fjármagna gerð jarðganga undir

Vaðlaheiði um 4,7 ma.kr. Reiknað er með að u.þ.b. 1 ma.kr. af þessari hækkun verði nýttur á yfirstandandi ári og 3,7 ma.kr. á árinu 2018. Í endurskoðaðri áætlun fyrir árið í ár er reiknað með 6 ma.kr. lánveitingu til Lánasjóðs íslenskra námsmanna og 2,4 ma.kr. til Vaðlaheiðarganga hf.

Afborganir veittra lána. Gert er ráð fyrir að í ár verði 4,4 ma.kr. innheimtir í afborganir af veittum lánum ríkissjóðs en 4 ma.kr. á næsta ári. Hér er að stærstum hluta um að ræða afborganir frá Lánasjóði íslenskra námsmanna en gert er ráð fyrir að sjóðurinn muni greiða ríkissjóði um 4 ma.kr. í afborganir á þessu ári og 3,6 ma.kr. á næsta ári. Aðrar afborganir eru af ýmsum smærri lánum til fyrirtækja, atvinnuvega og sveitarfélaga.

Kaup hlutabréfa og eiginfjárframlög. Undir þennan lið falla eiginfjárframlög og kaup á eignarhlutum í félögum sem eignfærð eru í efnahagsreikningi ríkissjóðs. Við afgreiðslu gildandi fjárlaga var gert ráð fyrir að í ár myndi ríkissjóður leggja allt að 800 m.kr. í slík framlög. Þar af voru 735 m.kr. til fjögurra alþjóðastofnana en auk þess var gert ráð fyrir 65 m.kr. svigrúmi vegna annarra ótilgreindra framlaga. Gert er ráð fyrir samtals 900 m.kr. framlögum vegna hlutabréfakaupa og stofnfjárframlaga á næsta ári. Eftirfarandi tafla gefur yfirlit yfir helstu eiginfjárframlög m.v. horfur fyrir árið í ár og áætlun um framlög á næsta ári.

Rekstrargrunnur, m.kr.	Horfur 2017	Frumvarp 2018
Alþjóðaframfarastofnunin (IDA)	506	716
Alþjóðabankinn (IBRD) og Alþjóðalánastofnunin (IFC)	100	0
Norræni þróunarsjóðurinn (NDF)	20	0
Innviðafjárfestingabanki Asíu (AIIB)	90	74
Önnur hluta- og stofnfjárframlög	84	110
Samtals	800	900

Sala hlutabréfa og eignarhluta. Í frumvarpinu er ekki gert ráð fyrir sölu á eignarhlutum ríkissjóðs í fyrirtækjum í ár eða á næsta ári.

Hreinn lánsfjárjöfnuður. Hreinn lánsfjárjöfnuður er samtala handbærs fjár frá rekstri og fjárfestingarhreyfinga í sjóðstreymi. Jákvæður jöfnuður sýnir þá fjármuni sem rekstur og fjárfestingarhreyfingar ríkissjóðs skila og nýta má til að greiða niður skuldir án þess að ganga á handbært fé innan ársins. Neikvæður lánsfjárjöfnuður sýnir hins vegar þörf á aukinni lánsfjármögnun eða hve mikið ríkissjóður þarf að ganga á handbært fé á árinu að óbreyttri skuldastöðu. Áætlað er að hreinn lánsfjárjöfnuður í ár verði jákvæður um 121,2 ma.kr. og um 38,2 ma.kr. á næsta ári.

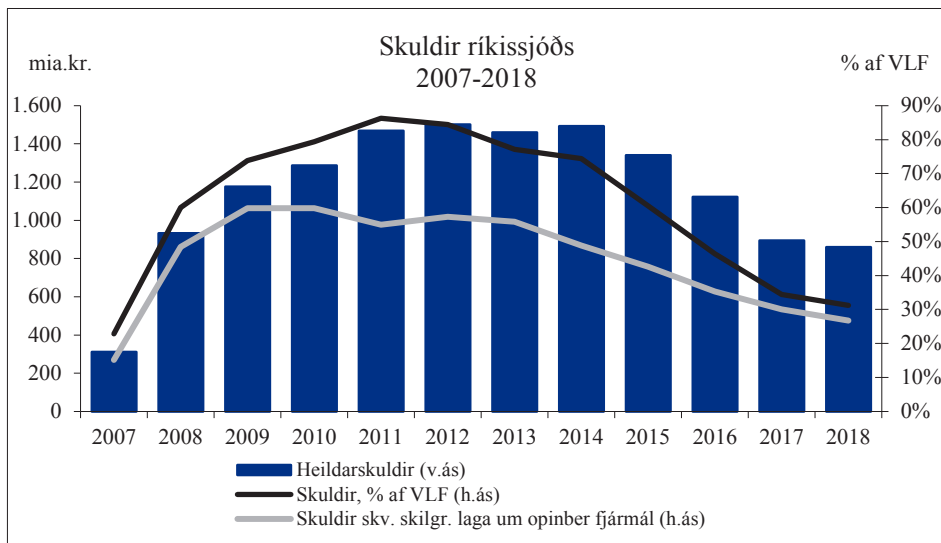
Lántökur A-hluta ríkissjóðs. Gert er ráð fyrir 40 ma.kr. lántökum ríkissjóðs á árinu 2018 og í 1. tölul. 5. gr. frumvarpsins er sótt um heimild fyrir fjármála- og efnahagsráðherra til að taka þá fjárhæð að láni fyrir hönd ríkissjóðs. Við afgreiðslu gildandi fjárlaga voru lántökur 2017 áætlaðar 45 ma.kr. og horfur eru á að þær verði nánast óbreyttar frá

þeirri áætlun, eða 45,2 ma.kr. Nýjar lántökur ríkissjóðs minnka samkvæmt því um 5,2 ma.kr. milli árana 2017 og 2018.

Afborganir af teknum lánum. Áætlað er að á árinu 2018 muni ríkissjóður greiða 85,1 ma.kr. í afborganir af teknum langtímalánum. Reiknað er með að ríkissjóður muni greiða 266 ma.kr. í afborganir af langtímalánum á árinu 2017 og lækka auk þess stöðu ríkisvixla um 9,2 ma.kr. Gangi framangreindar áætlanir eftir mun skuldastaða A-hluta ríkissjóðs lækka um 275 ma.kr. að nafnvirði á þessum tveimur árum.

7.4 Skuldir, kröfur og hrein staða ríkissjóðs

Skuldir ríkissjóðs hafa lækkað hratt síðustu misserin og eru nú áætlaðar um 895 ma.kr. í árslok 2017 en þær numu hæst 1.500 ma.kr. í árslok 2012. Gert er ráð fyrir að brúttó skuldir ríkissjóðs sem hlutfall af landsframleiðslu verði 34,4% í lok árs 2017 en skulda-hlutfallið varð hæst 86% af landsframleiðslu árið 2011. Mikil lækking skulda skýrist fyrst og fremst af ráðstöfun stöðugleikaframlaga slitabúa föllnu fjármálafyrirtækjanna til niðurgreiðslu skulda en einnig kemur til bætt afkoma ríkissjóðs og nýting sjóðsstöðu í Seðlabanka Íslands. Út frá skuldareglu laga um opinber fjármál er gert ráð fyrir að skulda-hlutfall ríkissjóðs verði 30% í lok árs 2017.

Á árinu 2017 er gert ráð fyrir að skuldir lækki um 234 ma.kr. frá árslokum 2016 með jákvæðum lánsfjárjöfnuði, nýtingu stöðugleikaframlaga slitabúa auk lækkunar á innstæðu ríkissjóðs í Seðlabanka Íslands. Í fjárlögum ársins 2017 var gert ráð fyrir að skuldalækkun ársins næmi 140 ma.kr. eða um tæplega 95 ma.kr. minni en endurmetin áætlun gerir ráð fyrir. Skýringin á þessari miklu viðbótarlækkun eru uppkaup ríkissjóðs í apríl á eigin

skuldabréfum útgefnum í Bandaríkjadöllum árið 2012. Í fjárlögum var gert ráð fyrir óbreyttri stöðu þeirra á yfirstandandi ári. Sem lið í lausa- og skuldastýringu gerði ríkissjóður eigendum bréfanna tilboð í alla útistandandi fjárhæð flokksins og var tilboðum fyrir um 895 milljónir Bandaríkjadala tekið eða sem samsvarar um 100 ma.kr. Bréfin voru síðan afturkölluð og lækkaði þá skuldastaða ríkissjóðs að sama skapi um umrædda fjárhæð. Það var því ljóst snemma á vormánuðum að skuldalækkunarmarkmið ársins myndu nást.

Í fjárlögum var einnig gert ráð fyrir að nýta tekjur af stöðugleikaframlögum slitabúa til niðurgreiðslu skulda á árinu. Ekki var gert ráð fyrir miklum tekjum af seldum eignum þar sem Lindarhvoll ehf., félag sem sérstaklega var stofnað til þess að umsýsla, endurheimta og selja stöðugleika eignir, hafði að mestu lokið störfum sínum á fyrri hluta ársins. Stærstan hluta tekna af stöðugleikaframlögum á árinu 2017 má því rekja til sölu Kaupþings á hlutum í Arion banka og greiðslu inn á skuldabréf þess sem gefið var út til ríkissjóðs í tengslum við stöðugleikasamninga. Á vormánuðum seldi Kaupþing 29% hlut í bankanum og barst ríkissjóði inngreiðsla á skuldabréfið sem nam 49 ma.kr. Þeim fjármunum var að stærstum hluta varið í að greiða upp skuldabréf sem gefið var út til Seðlabanka Íslands í tengslum við endurfjármögnun bankans. Þá keypti ríkissjóður einnig til baka bréf í flokknum RIKH 18. Gert er ráð fyrir að eftirstöðvar verði greiddar síðla árs með tekjum af frekari sölu í tengslum við skráningu Arion banka á hlutabréfamarkað. Gangi þau áform eftir verður unnt að greiða enn frekar niður skuldir ríkissjóðs fyrir áramót. Er þar einkum horft til áframhaldandi lækkunar á útistandandi fjárhæð RIKH 18.

Á árinu 2018 er gert ráð fyrir áframhaldandi lækkun skulda enda þótt verulega dragi úr umfangi. Heildarskuldir ríkissjóðs eru áætlaðar 859 ma.kr. í lok árs 2018 eða um 36 ma.kr. lægri en í lok yfirstandandi árs. Hlutfall brúttó skulda sem hlutfall af VLF er áætlað 31,2%. Samkvæmt skuldareglu laga um opinber fjármál er áætlað að skuldahlutfall ríkissjóðs verði 26,7% í lok árs 2018. Áætlanir gera ráð fyrir að skuldabréf sem gefið var út vegna eiginfjárramlaga til fjármálastofnana (RIKH 18), sem er á gjalddaga í október 2018, verði greitt upp, en eftirstöðvar þess verða um 72 ma.kr. í lok árs 2017. Þá er gert ráð fyrir að önnur innlend lán lækki um 7 ma.kr. og lántaka vegna gjaldeyrisforða um 3 ma.kr. vegna gengisbreytinga. Áætluð staða ríkisbréfa eykst hins vegar um 47 ma.kr. Jákvæður lánsfjárfjórðunur verður nýttur til niðurgreiðslu skulda auk þess sem gert er ráð fyrir að tekjur af stöðugleikaignum í flokki fjársópseigna⁴ verði nýttar til niðurgreiðslu skulda. Þá eru áform um að halda áfram með skiptiútboð til að draga úr endurfjármögnunaráhættu á næstu árum og er einkum horft til RIKB 19 í því sambandi en það eru bréf sem eru á gjalddaga í byrjun árs 2019. Sá fyrirvari er hafður á mati á skuldastöðu í lok árs 2018 að ekki komi til innköllunar á eigin fé Seðlabanka Íslands sem myndi hækka skuldastöðu ríkissjóðs.

Fjármála- og efnahagsráðuneytið hefur árlega sett fram stefnu í lánamálum ríkisins þar sem fram koma áform um framkvæmd lánsfjármögnunar og skuldastýringar á tímabili

⁴ Hluti af stöðugleikaignum sem eru áfram í umsýslu slitabúa en andvirði eigna er skilað til ríkissjóðs í formi reiðufjár við sölu eða innlausn þeirra.

fjármálaáætlunar. Meginmarkmið stefnunnar er að tryggja að lánsfjárbörf og fjárhagslegum skuldbindingum ríkissjóðs sé mætt með lágmarkskostnaði að teknu tilliti til varfærinnar áhættustefnu eins og nánar er vikið að í kafla 4.4 í fjármálaáætlun 2018-2022. Í ársbyrjun 2017 tók ríkissjóður upp virka lausafjárstýringu en markmiðið með henni er bætt nýting fjármagns. Virk lausafjárstýring felur í sér að ríkissjóður geti tekið og veitt skammtímalán á markaði til að jafna út sveiflur á innstæðureikningum sínum. Miðað er við að innstæður skuli að jafnaði standa sem næst 40 ma.kr. sem er lækkun frá 60 til 70 ma.kr. viðmiði sem áður var. Tímabundin þörf fyrir hærri innstæður getur komið upp, t.a.m. þegar styttist í stóra gjalddaga á ríkisskuldabréfum en með lausafjárstýringu er hægt að lána út hluta innstæðna meðan á uppsöfnun þeirra stendur og fá greidda vexti fyrir. Fyrstu lána-samningarnir voru gerðir á fyrsta ársfjórðungi 2017 og hefur tíðni þeirra aukist smám saman á sama tíma og áætlanir um lausafjárstöðu ríkissjóðs hafa orðið nákvæmari, en þær byggjast á áætluðum daglegum tekjum og gjöldum ásamt hreyfingum í lánamálum. Lána-samningarnir hafa verið allt frá 1 til 6 ma.kr. með tímalengd frá einum og upp í tólf daga og hafa allt að þrír samningar verið í gildi samtímis. Til mikils er að vinna að þróa aðferðir til þess að ná fram skilvirkari nýtingu fjármagns og á sama tíma er öryggi í því fólgið að geta tekið lán til skamms tíma verði sjóðstaðan of lág.

Þá er stefnt að því að hefja útgáfu vaxtaskiptasamninga á síðari hluta yfirstandandi árs. Markmiðið með samningunum er að stýra vaxtaáhættu ríkissjóðs. Heimilt er að gera slíka samninga fyrir 20-40 ma.kr. árlega. Ríkissjóður hefur um árabíl gert vaxtaskiptasamninga í tengslum við erlendar lántökur en hingað til ekki gefið út slíka samninga á innanlands-markaði. Með vaxtaskiptasamningum verður unnt að breyta hlutfalli fastra og breytilegra vaxta í lánasafni auk þess sem unnt verður að stýra verðtryggingaráhættu ríkissjóðs með því að skipta á verðtryggðum vöxtum fyrir óverðtryggða. Við útgáfu vaxtaskiptasamninga verður tekið mið af markaðsaðstæðum hverju sinni, útliti og horfum.

Í lok árs 2016 námu heildarskuldir ríkissjóðs 1.128 ma.kr. eða um 46,6% af vergri landsframleiðslu. Heildarskuldir í lok árs voru nokkuð lægri en áætlanir síðasta árs gerðu ráð fyrir m.a. vegna styrkingar krónunnar. Af heildarskuldum voru innlendar skuldir⁵ 927 ma.kr. og erlendar 202 ma.kr. Kröfur ríkissjóðs og handbært fé nam 541 ma.kr. Hrein staða ríkissjóðs, þ.e. hreinar lántökur að viðbættum kröfum og handbæru fé, var því neikvæð um 588 ma.kr. eða sem nemur 24,3% af VLF. Að teknu tilliti til hlutabréfaeignar ríkissjóðs og stöðugleikaframlaga var hrein staða neikvæð um 85 ma.kr.

⁵ Innlendar skuldir skiptast í markaðsbréf og ómarkaðshæfar skuldir. Til markaðsverðbréfa teljast ríkisvixlar, verðtryggð og óverðtryggð ríkisbréf, auk RIKH 18. Stærst ómarkaðshæfra skulda ríkissjóðs var skuldabréf til að styrkja eiginfjárstöðu Sedlabanka Íslands, en það var uppgreitt á vormánuðum 2017. Aðrar ómarkaðshæfar skuldir eru að stærstum hluta lán vegna kaupa ríkissjóðs á hlutum Reykjavíkurborgar og Akureyrarbæjar í Landsvirkjun auk lána með ríkisábyrgð sem ríkissjóður yfirtók 2012.

Stöðutölur í milljónum króna á verðlagi í lok hvers ár	2016	Áætlun 2017	Frumvarp 2018
Skuldir ríkissjóðs	1.128.471	894.600	858.700
Ríkisbréf, ríkisvixlar og spariskírteini	676.374	676.400	721.800
Vegna endurfjármögnunar Seðlabanka	28.500	0	0
Vegna eiginfjárframlags til fjármálastofnana	171.714	71.700	0
Aðrir innlendir aðilar	49.934	47.800	41.300
Lántaka vegna gjaldeyrisforða	201.949	98.700	95.600
Önnur erlend lán	0	0	0
Kröfur ríkissjóðs	266.477	166.300	180.800
Veitt lán	162.350	53.300	60.900
Vegna gjaldeyrisforða Seðlabanka Íslands	0	0	0
Viðskiptareikningur, nettó	104.127	113.000	119.900
Hreinar lántökur ríkissjóðs	861.994	728.300	677.900
Handbært fé vegna gjaldeyrisvaraforða	185.972	66.400	64.300
Handbært fé, annað, nettó	88.267	47.000	59.000
Hrein staða ríkissjóðs	-587.755	-614.900	-554.600
Hlutfé, eignarhlutir, stofnfé og stöðugleikafamlög	502.679	503.500	504.400
Hrein staða ríkissjóðs að teknu tilliti til eigna	-85.076	-111.400	-50.200
Skuldir ríkissjóðs m.v. skuldareglu í lögum um opinber fjármál	854.232	781.200	735.400
<i>Í hlutfalli af VLF (%)</i>	<i>35,2</i>	<i>30,0</i>	<i>26,7</i>

Áætlanir gera ráð fyrir að heildarskuldir ríkissjóðs í árslok 2017 verði 895 ma.kr. eða 34,4% af VLF. Innendar skuldir munu nema 796 ma.kr. og erlendar skuldir 99 ma.kr. Skuldir ríkissjóðs eru fyrst og fremst í útgefnum ríkisbréfum og víxlum en áætlað er að heildarnafnverð þeirra verði 676 ma.kr. í árslok. Rekja má stærstan hluta útstandandi ríkisbréfa til fjármögnunar á hallarekstri ríkissjóðs á árunum 2009 – 2013. Dregið hefur verulega úr útgáfu ríkisbréfa frá því á árinu 2014 vegna bættrar afkomu ríkissjóðs og útlit er fyrir að framhald verði þar á á næstu árum.

Lán ríkissjóðs í erlendri mynt voru tekin til að styrkja gjaldeyrisforða Seðlabankans. Þau samanstanda nú fyrst og fremst af einni markaðsútgáfu í evrum, alls 750 milljónir, frá árinu 2014 sem er á gjalddaga 2020, en auk þess eru um 120 milljónir Bandaríkjadala eftirstandandi af 1 milljarðs útgáfu frá árinu 2012 sem ríkissjóður keypti til baka á vormánuðum, en þau bréf eru á gjalddaga 2022. Erlendar skuldir ríkissjóðs námu rúmum 100 ma.kr. í lok júní s.l. Nánar er fjallað um horfur í lánamálum á yfirstandandi ári í kafla 7.1 hér á undan.

Kröfur ríkissjóðs og handbært fé munu nema um 280 ma.kr. í lok árs 2017. Það lækkar verulega á milli ára, bæði vegna framsals á skuldabréfum LÍN til LSR í tengslum við breytingar á lögum um LSR nr. 129/2016 en einnig vegna nýtingar á erlendri sjóðstöðu ríkissjóðs til þess að greiða niður erlendar skuldir. Hrein staða verður neikvæð um 615 ma.kr. eða 23,7% af VLF. Sé tekið tillit til hlutabréfaeignar ríkissjóðs og stöðugleikaframlaga verður hrein staða neikvæð um 111 ma.kr. sem samsvarar 4,3% af VLF.

Áætlað er að skuldir ríkissjóðs muni nema um 859 ma.kr. í árslok 2018 eða um 31,2% af VLF. Innlendar skuldir munu nema um 763 ma.kr. og erlendar skuldir um 96 ma.kr. Kröfur og handbært fé ríkissjóðs hækka um 24,4 ma.kr. milli ára og nema um 304 ma.kr. í lok árs 2018. Er það einkum vegna lánveitinga ríkissjóðs og nettóstöðu viðskiptareikninga. Hrein staða verður þá neikvæð um 555 ma.kr. og hrein staða að teknu tilliti til hlutabréfaeignar ríkissjóðs og stöðugleikaframlaga verður neikvæð um 50 ma.kr.

Lánshæfismat ríkissjóðs hefur farið batnandi á síðustu misserum og er nú komið í A flokk hjá matsfyrirtækjunum þremur, Moody's, Standard & Poor's og Fitch Ratings. Ráðstafanir í efnahags- og ríkisfjármálum, hröð niðurgreiðsla skulda og afnám hafta hafa átt sinn þátt í því. Bætt lánshæfi leiðir að óbreyttu til bættra vaxtakjara ríkissjóðs og innlendra aðila á erlendum fjármagnsmörkuðum.

Þrátt fyrir verulega lækkun skulda er vaxtakostnaður enn hár og því brýnt að halda áfram að greiða niður skuldir og vinna að bættem vaxtakjörum. Það er ekki síður mikilvægt að greiða niður skuldbindingar ríkissjóðs vegna lífeyrissjóða því þær eru verulegur áhættuþáttur fyrir afkomu ríkissjóðs. Samkvæmt nýjum reikningsskilastöðlum verða vextir af úti-standandi fjárhæð ófjármagnaðra lífeyrisskuldbindinga gjaldfærðir en voru það ekki áður.

7.5 Lántökur ríkisfyrirtækja og sjóða - ríkisábyrgðir

Í 3. tölul. 5. gr. frumvarpsins er sett hámark á nýtingu lántökuheimilda ríkisfyrirtækja og sjóða sem kveðið er á um í sérlægum. Í endurskoðaðri áætlun fyrir árið í ár er talið að lántökur þessara aðila verði samtals 35 ma.kr. á árinu 2017 og í þessu frumvarpi er reiknað með 57,5 ma.kr. lántökum þessara aðila á árinu 2018. Lántökur þeirra aukast samkvæmt því um 22,5 ma.kr. milli ára. Hækkunin stafar einkum af auknum lántökuáformum Landsvirkjunar, sem að hluta til eru vegna endurfjármögnunar eldri lána ef hagstæðar aðstæður verða til þess.

Gert er ráð fyrir að í ár greiði ríkisfyrirtæki og sjóðir í B-hluta ásamt Landsvirkjun allt að 68,1 ma.kr. í afborganir af teknum lánnum en 86,9 ma.kr. á árinu 2018. Aukning afborgana milli ára er 18,8 ma.kr. Þar af eru 31,4 ma.kr. vegna áforma um auknar afborganir Landsvirkjunar en áætlað er að afborganir Íbúðalánasjóðs lækki um 12,6 ma.kr. Samkvæmt þessu er áætlað að B-hluta aðilar og Landsvirkjun greiði niður skuldir fyrir 33,1 ma.kr. í ár og 29,4 ma.kr. á árinu 2018. Gangi þessi áform eftir lækkar skuldastaða þessara aðila um 62,5 ma.kr. á nafnvirði á þessum tveimur árum. Lánasjóður íslenskra námsmanna tekur lán hjá ríkissjóði og því eru lántökur og afborganir hans ekki taldar með í þessum tölum.

Hér á eftir eru raktar lántökuheimildir sem lagt er til að verði veittar skv. 3. tölul. 5. gr. Nánari greinargerð um fjárreiður ríkisaðila í B-hluta er í 6. kafla frumvarpsins.

Landsvirkjun. Landsvirkjun hefur 62,2 ma.kr. lántökuheimild í fjárlögum 2017 en áformað er að leggja til að sú heimild verði lækkuð í 33 ma.kr. í frumvarpi til fjárukalaga fyrir árið 2017 þar sem horfur eru á að endurfjármögnun skulda verði minni en áður var

áætlað. Við afgreiðslu gildandi fjárlaga var reiknað með að fyrirtækið myndi greiða allt að 68,4 ma.kr. í afborganir af teknum lánum en nú er reiknað með að afborganirnar verði 31,9 ma.kr. Lagt er til að Landsvirkjun verði heimiluð allt að 55 ma.kr. lántaka á árinu 2018 og áætlað er að fyrirtækið muni greiða allt að 63,3 ma.kr. í afborganir af teknum lánum. Í þeirri áætlun er gert ráð fyrir möguleika á endurfjármögnun skulda en sem fyrr ríkir veruleg óvissa um þá fjárhæð. Gert er ráð fyrir að skuldastaða fyrirtækisins haldi áfram að lækka gangi þessar forsendur eftir.

Byggðastofnun. Í rekstraráætlun Byggðastofnunar er gert ráð fyrir svipaðri starfsemi á árinu 2018 og er 2017. Sótt er um 2,5 ma.kr. lánsfjárheimild fyrir Byggðastofnun á árinu 2018 og gert er ráð fyrir að stofnunin taki 2 ma.kr. ný lán í ár í samræmi við heimild gildandi fjárlaga. Afborganir af teknum lánum eru áætlaðar rúmir 1,2 ma.kr., bæði í ár og á næsta ári. Miðað við það munu skuldir stofnunarinnar aukast um 2 ma.kr. á þessum tveimur árum. Áætlað er að stofnunin muni veita 2,5 ma.kr. lán í ár og á næsta ári.

Íbúðalánasjóður. Ekki er gert ráð fyrir að Íbúðalánasjóður taki ný lán í ár og engar lántökur eru fyrirhugaðar á árinu 2018 því talið er að afborganir veittra lána muni standa undir fjárþörf til nýrra útlána. Ekki er því sótt um lánsfjárheimild fyrir sjóðinn í frumvarpinu.

8 Heimildir

Í 40. gr. stjórnarskrár Íslands, nr. 33/1944, segir að ekki megi selja eða með öðru móti láta af hendi neina af fasteignum ríkisins né afnotarétt þeirra nema samkvæmt lagaheimild. Enn fremur segir í 46. gr. laga nr. 123/2015, um opinber fjármál, að ríkisaðilar í A-hluta skuli hverju sinni afla heimilda í lögum til að kaupa, selja, skipta eða leigja til langs tíma fasteignir, skip og flugvélar, söfn og safnhluta sem hafa að geyma menningarverðmæti, eignarhluti ríkisins í félögum og aðrar eignir sem verulegt verðgildi hafa. Lagaheimilda til þessara aðgerða er aflað í 6. gr. fjárlaga. Heimildum fjármála- og efnahagsráðherra er skipt í sjö flokka og eru þær alls 91 talsins. Heimildirnar skiptast þannig að tvær heimildir eru til eftirgjafar gjalda, 19 til sölu húsnæðis, 14 til sölu eignarhluta í húsnæði, 20 til sölu lóða og jarða, 6 til kaupa og sölu hlutabréfa, 21 til kaupa og leigu á fasteignum og ýmsar heimildir eru 9 talsins. Í frumvarpinu er lagt til að fjárheimild vegna útgjalda, sem kunna að falla til vegna heimildagreinarinnar, nemi 308 m.kr.

Í fyrsta flokki er heimild til fjármála- og efnahagsráðherra til að fella niður virðisaukaskatt af efniskostnaði og sérfræðipjónustu sem keypt er fyrir styrktarfé vegna rannsóknar Hjartaverndar á heilbrigði öldrunar. Heimildin er óbreytt frá fyrra ári en hún er komin til vegna umfangsmikillar rannsóknar sem Hjartavernd stendur fyrir í samvinnu við erlenda aðila. Í þessum flokki er einnig að finna heimild til að endurgreiða virðisaukaskatt af sérhæfðum íþróttabúnaði fyrir fatlaða íþróttamenn sem er óbreytt frá fyrra ári.

Í öðrum og þriðja flokki eru heimildir til sölu húsnæðis og eignarhluta í húsnæði. Flestar heimildirnar eru til sölu fasteigna sem eru óhentugar eða nýtast ekki lengur í ríkisrekstrinum. Sem dæmi um heimildir í þessum flokki má nefna 2.3 sem er almennt orðuð heimild til sölu á húsnæði dómstóla, lögreglu- og sýslumannsembætta og til kaupa eða leigu á öðru hentugra húsnæði. Heimildinni er ætlað að veita yfirvöldum svigrúm til að endurskipuleggja húsnæðismál þessara aðila í tengslum við skipulagsbreytingar sem eiga sér stað í málaflokknum. Heimild 2.5 er til útleigu á fyrrum fangelsisbyggingu á Skólavörðustíg 9 í Reykjavík en nú stendur yfir vinna við að finna húsnæðinu framtíðarhlutverk. Heimild 2.11 er til að selja eða ganga til samninga við hlutaðeigandi sveitarfélög um fasteignir sem þar voru áður nýttar sem flugstöðvar. Heimild 2.12 er til sölu á húsnæði að Suðurgötu 14, Hafnarfirði sem áður var nýtt fyrir starfsemi Ríkisskattstjóra. Heimild 2.13 er til sölu á Rauðarárstíg 10 í Reykjavík. Hluti þeirra stofnana sem voru í húsnæðinu hafa flutt í annað húsnæði og áhugi er á því að skoða hvort rétt sé að flytja þá starfsemi sem enn er í húsnæðinu í annað hentugra húsnæði. Heimild 2.14 er til komin vegna sölu á fyrrum húsnæði heilsugæslu Norðurlands við Mývatn. Heimild 2.15 er vegna áforma dómsmálaráðuneytisins um að lögreglan á höfuðborgarsvæðinu og Ríkislögreglustjóri samnýti hentugt húsnæði á nýjum stað. Heimild 2.16 er til sölu á Tollhúsinu við

Tryggvagötu og kaupa eða leigja annað hentugt húsnæði fyrir embættið. Verið að skoða hvort hagkvæmt geti verið að embætti Tollstjóra verði með í sameiginlegu húsnæði lögreglunnar á höfuðborgarsvæðinu og embætti Ríkislögreglustjóra. Heimild 2.18 er til komin vegna sölu á gömlu íbúðarhúsnæði í Grímsey sem áður var í leigu á vegum Jarðasjóðs. Heimild 2.19 er til komin vegna óska Skógræktar ríkisins um að selja íbúðarhús á jörðinni Stóra Kollabæ í Fljótshlíð og nýta andvirðið m.a. til kaupa á hlut Skorradalshrepps í jörðinni Vatnshorni í Skorradal. Ríkissjóður keypti stærstan hluta jarðarinnar Vatnshorns af hreppnum til afnota fyrir Skógrækt ríkisins fyrir rúmlega 20 árum. Hreppurinn á enn u.þ.b. 16% eignarhlut í jörðinni og er áhugi á því að ríkissjóður eignist einnig þann hluta jarðarinnar vegna afnota Skógræktarinnar. Heimild 3.9 er vegna sölu á Miðstræti 19, Bolungarvík en þar var áður sjúkraskýli og síðar hjúkrunarheimili aldraðra. Sú starfsemi hefur nú verið flutt í nýbyggt hjúkrunarheimili í Bolungarvík. Heimild 3.12 er til komin vegna áhuga á að kanna hvort rétt geti verið selja núverandi húsnæði Héraðsdóms Reykjavíkur við Lækjartorg og að starfsemi dómsins verði flutt í annað hentugra húsnæði. Heimild 3.13 er vegna sölu á hlut ríkissjóðs í fyrrum hjúkrunarheimili á Eskifirði en tekið hefur verið í notkun nýtt hjúkrunarheimili á staðnum. Heimild 3.14 er vegna sölu á húsnæði ríkisins við Laugaveg en þeim stofnunum ríkisins sem þar hafa haft aðsetur fer fækkandi.

Fjórdi flokkurinn eru heimildir til sölu lóða og jarða. Heimildirnar eru margar óbreyttar frá fyrra ári. Heimildir 4.5, 4.7, 4.8, 4.9, 4.10, 4.12, 4.13, 4.14, 4.15, 4.16, 4.17, 4.18, 4.19 og 4.20 eru til komnar vegna almennrar umsýslu Jarðasjóðs.

Í fimmta flokki er fjallað um heimildir til að kaupa og selja hlutabréf og eru þær flestar óbreyttar frá núgildandi fjárlögum. Óskað er eftir heimildum til sölu á þeim eignarhlutum ríkisins í fjármálafyrirtækum og sparissjóðum sem ríkissjóður eignaðist í kjölfar falls fjármálakerfisins haustið 2008. Annars vegar er um að ræða eignarhluti í Arion banka hf., Íslandsbanka hf. og eignarhluti ríkisins í Landsbankanum hf., umfram 70% hlut ríkissjóðs af heildarhlutafé bankans. Hins vegar er um að ræða eignarhluti ríkissjóðs í Sparissjóði Austurlands. Síðan heimild 5.2 um sölu á eignarhlut ríkisins í Íslandsbanka var sett í fjárlög í fyrsta sinn hefur eignarhlutur ríkissjóðs aukist úr 5% í 100% í framhaldi af því að ríkissjóði var afhentur 95% eignarhlutur í bankanum sem hluti af stöðugleikaframlagi. Heimild 5.5 er til komin vegna þess að sameigendur ríkisins í Farice ehf. hafa lýst yfir áhuga á að losa um hluti sína í félaginu, sem voru aðallega tilkomnir vegna eftirmála efnahagshrunsins 2008. Samkvæmt hluthafasamkomulagi félagsins hefur ríkið annars vegar forkaupsrétt á fölum hlutum í félaginu og hins vegar rétt til hlutfallslegrar þátttöku í sölu ("tag-along") og ákvæði um söluskyldu ("drag-along") við sölu á hlutum í félaginu. Tilteknir tímafrestir gilda um nýtingu slíks réttar eða skyldu. Ríkisábyrgð er á stærstum hluta lána félagsins og því hefur ríkið umtalsverða fjárhagslega hagsmuni af því að geta gripið inn eignarhald félagsins ef ástæða þykir til. Heimildaákvæði þetta tryggir að ríkið geti brugðist við í tíma ef upp koma kringumstæður þar sem ríkið hefur hagsmuni eða sammingsbundin rétt eða skyldur til að selja eða auka við hlut sinn í félaginu og gefur einnig fyrirsjáanleika um þá

getu. Haft yrði samráð við samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneytið sem fer með fjarskiptamál við mat á þeim skilyrðum sem mælt er fyrir um í heimildinni. Heimild 5.6 er til þess að tryggja að ríkið geti brugðist við í tíma ef upp koma kringumstæður þar sem ríkið hefur verulega hagsmuni eða ber skylda til að nýta kauprétt eða innlausnarrétt vegna fjármála-fyrirtækja að hluta í eigu þess.

Í sjötta flokki eru heimildir til að kaupa og leigja fasteignir. Flestar þeirra eru óbreyttar frá fyrra ári og skýra sig að mestu sjálfar. Heimild 6.17 er til komin vegna áforma um kaup á landspildu við Dimmuborgir í því skyni að bæta aðkomu og bílastæði á staðnum vegna þeirrar miklu aukningar ferðamanna sem átt hefur sér stað. Heimild 6.18 er til að koma til móts við stórauknar þarfir Útlendingastofnunar fyrir skammtíma búsetuúrræði fyrir hælisleitendur á vegum stofnunarinnar. Heimild 6.19 er vegna skoðunar á því hvort rétt geti verið að ríkið gangi til samninga við Seltjarnarnesbæ um kaup á húsnæði sem byggt var fyrir lækningaminjasafn á sínum tíma. Heimild 6.20 er vegna nýrrar Dómstólasýslu sem sett hefur verið á fót með lögum. Heimild 6.21 er til komin vegna stóraukins fjölda landvarða í þjóðgörðum og friðlýstum svæðum vegna fjölgunar ferðamanna.

Í sjöunda flokki eru ýmsar heimildir sem langflestar eru óbreyttar frá fyrra ári og skýra sig flestar sjálfar. Heimild 7.9 er til að ganga til formlegra samninga við Reykjavíkurborg um lóðir, lóðarréttindi, landssvæði og fasteignir á grundvelli viljayfirlýsingar fjármála- og efnahagsráðherra og borgarstjórans í Reykjavík sem undirrituð var hinn 2. júní 2017.

9 Fjárhagsáhætta ríkissjóðs

Skuldbindingar og ýmsir aðrir breytilegir þættir geta haft fjárhagslega áhættu í för með sér fyrir ríkissjóð. Til beinna skuldbindinga teljast gjöld sem falla munu á ríkissjóð með fullri vissu og á ákveðnum tíma. Þær skuldbindingar sem mögulega falla á ríkissjóð við ákveðin skilyrði í framtíðinni, teljast óbeinar skuldbindingar enda ríkir óvissa um hvort og hvenær gjöldin falla til. Til áhættuskuldbindinga teljast einnig gjöld sem kunna að falla á ríkissjóð vegna stjórnvaldsákvarðana. Dæmi um slíkt gætu verið ákvarðanir er varða aðkomu að fjármögnun sveitarfélaga eða fyrirtækja sem gegna mikilvægu hlutverki í samfélaginu.

Auk beinna og óbeinna skuldbindinga ríkissjóðs er sú áhætta sem ríkissjóður stendur frammi fyrir á hverjum tíma, tilkomin vegna ytri áhættuþátta. Þessir áhættuþættir geta verið af ýmsu tagi, s.s. efnahagsleg áföll, áföll í fjármálakerfinu, dómsmál og náttúruhamfarir. Þá getur ríkissjóður orðið fyrir tekjutapi eða kostnaði við mótvægisáðgerðir vegna efnahagslegra áfalla eins og aflabrests í sjávarútvegi, samdráttar í mikilvægum atvinnugreinum, verðfalli á útflutningsmörkuðum eða efnahagslegra áfalla í helstu viðskiptalöndum. Þá hefur þróun gengis, verðlags, launakjara og vaxta einnig óvissa í för með sér fyrir afkomu ríkissjóðs. Við vinnslu fjárlagafrumvarpsins eru litlar vísbendingar um verulega áhættu af þessu tagi árið 2018. Mikilvægt er þó að stjórnvöld haldi árvekni sinni, greini mögulega áhættu tímanlega og komi í veg fyrir að hún raungerist.

Áhættuþáttum sem ríkissjóður stendur almennt frammi fyrir á hverjum tíma má einkum skipta í þrennt:

- 1) Beinar skuldbindingar
 - Lífeyrisskuldbindingar
- 2) Óbeinar skuldbindingar
 - Ríkisábyrgðir
 - Einkaframkvæmdir og aðild að félögum
 - Sveitarfélög
 - Seðlabanki Íslands
- 3) Aðrir áhættuþættir

Í umfjölluninni hér á eftir verður tæpt á áhættuþáttum sem gætu haft áhrif á afkomu ríkissjóðs eða skuldir á árinu 2018. Þeir þættir eru lífeyrisskuldbindingar og eiginfjárstaða Seðlabanka Íslands auk ríkisábyrgða. Þá er niðurstaða á vinnumarkaði í komandi kjarasamningum og stöðugleiki íslensku krónunnar mikilvægir áhrifavaldar. Aðrir áhættuþættir eru ekki taldir ógna verulega afkomumarkmiði ríkissjóðs eða markmiðum um skuldaþróun á næsta ári en nánar var fjallað um þá þætti í fjármálaáætlun sem gefin var út s.l. vor.

Lífeyrisskuldbindingar. Ein helsta beina skuldbinding ríkissjóðs, sem getur verið ytri eða hagrænum breytingum háð, felst í lífeyrisskuldbindingum. Ófjármagnaðar lífeyrisskuldbindingar ríkissjóðs hækkuðu úr 508 ma.kr. í 611 ma.kr. á milli ára 2015 og 2016. Hækkunin samsvarar 20% á milli ára. Sem hlutfall af VLF hækkuðu lífeyrisskuldbindingar úr 23% í 25% á milli ára. Helstu skýringar á mikilli hækkun skuldbindinga á milli ára eru launahækkunar, breyttar tryggingafræðilegar forsendur og yfirtökur á skuldbindingum nokkurra hjúkrunarheimila og sjálfseignarstofnana. Þá var gengið á eignir til að greiða lífeyri og ávöxtun lífeyrissjóðanna reyndist slök vegna þróunar á mörkuðum og gengis. Af lífeyrisskuldbindingum ríkissjóðs eru 515 ma.kr. vegna B-deildar Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins (LSR), 62 ma.kr. eru vegna Lífeyrissjóðs hjúkrunarfræðinga (LH) og 34 ma.kr. vegna annarra sjóða. Áætlanir gera ráð fyrir 5 ma.kr. framlagi úr ríkissjóði til B-deildar LSR á ári frá og með 2017. Fleira þarf þó að koma til ef bæta á stöðuna verulega. LH og B-deild LSR verða sameinaðar frá og með 1. janúar 2018. Til þess að sameinaður sjóður geti staðið við skuldbindingar sínar m.v. forsendur við síðustu tryggingafræðilega úttekt þyrftu árleg framlög ríkissjóðs að vera 7,6 ma.kr. að jafnaði næstu 30 árin í stað 5 ma.kr. eins og nú er gert ráð fyrir á komandi árum.

Með lögum nr. 127/2016 um breytingu á lögum nr. 1/1997 um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins var gerð breyting á öllu skipulagi A-deildar sjóðsins. Í árslok 2016 innti ríkissjóður af hendi nauðsynlegar greiðslur sem lagabreytingin fól í sér og þar með hefur óvissu hjá ríkissjóði gagnvart A-deild LSR að mestu leyti verið eytt. Afleiðingar kjarasamninga hafa þó veruleg áhrif og valda ákveðinni óvissu hvað þróun lífeyrisskuldbindinga varðar, einkanlega í B-deild LSR.

Seðlabanki Íslands. Á grundvelli 3. gr. laga nr. 124/2014, um breytingu á lögum um Seðlabanka Íslands, getur Seðlabankinn, ef eigið fé bankans fer undir ákveðið viðmið og afkomuhorfur hans eru þess eðlis að útlit er fyrir frekari lækkun eiginfjár, kallað eftir því að ríkissjóður leggi honum til aukið eigið fé, telji bankinn það nauðsynlegt til að uppfylla lágmarkskröfur um eigið fé. Eiginfjárframlagið getur orðið allt að 52 ma.kr. sem tryggðir eru með vísitölu neysliverðs frá desember 2014. Við mat á eiginfjármarkmiði skal horfa framhjá gengisbreytingum krónunnar. Seðlabankinn skal á hverju ári ákveða eiginfjármarkmið fyrir bankann sem endurspeglar þörf hans fyrir eigið fé sem skv. 1. mgr. 3. gr. sömu laga tekur mið af:

- Kostnaði af rekstri bankans.
- Áhættu á efnahagsreikningi hans.
- Óvissu sem bankinn stendur frammi fyrir á hverjum tíma.

Seðlabanki Íslands hefur byggt upp verulegan gjaldeyrisforða á síðustu árum. Gjaldreyrisforði Seðlabankans var um 815 ma.kr. í lok árs 2016 sem samsvarar 34% af VLF og jókst hann um 163 ma.kr. á árinu, einkum vegna gjaldeyriskaupa bankans á millibanka-

markaði. Samsetning forðans hefur breyst mikið og er hann nú að mestu óskuldsettur. Hlutur ríkissjóðs í forðanum, þ.e. erlendar innstæður ríkissjóðs í Seðlabanka sem fjármagnaður er með erlendum lántökum, nam í árslok 2016 um 185 ma.kr., en ríkissjóður keypti til baka stóran hluta gjaldeyris-skulda sinna í apríl s.l. og nýtti til þess hluta af gjaldeyriseign sinni hjá Seðlabankanum. Gjaldreyrisinnstæður ríkissjóðs í Seðlabankanum námu 68 ma.kr. á miðju ári 2017. Sá hluti forðans sem fjármagnaður er í krónum, þ.e. gjaldeyrisforðinn að frátöldum hlut ríkissjóðs í honum, felur í sér verulegan vaxtakostnað eða hátt í 5% á ársgrundvelli, auk þess sem bókfært virði eigna í forðanum ræðst af gengisbreytingum. Vegna vaxtamunar og styrkingar krónunnar hefur afkoma bankans því farið versnandi síðustu misserin þrátt fyrir einskisþekktur tekjur af sölu á eignum Eignasafns Seðlabanka Íslands (ESÍ). Halli á rekstri Seðlabanka Íslands árið 2016 nam þannig 35 ma.kr. samkvæmt ársreikningi bankans sem fyrst og fremst má rekja til vaxtamunar vegna gjaldeyriskaupa. Þau námu samtals 386 ma.kr. á árinu 2016. Gengistap bankans nam 89 ma.kr. á árinu sem rekja má til samspils stórs gjaldeyrisforða og styrkingar krónunnar á árinu. Hrein vaxtagjöld námu 12 ma.kr., aðrar rekstrartekjur námu 62 ma.kr., þar af voru tekjur tengdar ESÍ 46 ma.kr. og gengishagnaður af aflandskrónuútboði nam 29 ma.kr. Neikvæður vaxtamunur er stærsti kostnaðarliður bankans og afkoman er mjög næm fyrir vaxtabreytingum. Ef vaxtamunur minnkar um 1% hefur það um 13 ma.kr. jákvæð áhrif á afkomu Seðlabanka Íslands. Dregið hefur úr vaxtamun á yfirstandandi ári með lækkun stýrivaxta.

Óvissa um afkomu Seðlabanka Íslands felur óhjákvæmlega í sér ákveðna fjárhagsáhættu fyrir ríkissjóð. Ef bankinn þyrfti að innkalla allt eiginfjárloforðið hefði það 52 ma.kr. aukna skuldsetningu í för með sér fyrir ríkissjóð og vaxtakostnaður myndi að óbreyttu aukast um 2-3 ma.kr. á ári. Áhætta ríkissjóðs vegna Seðlabanka Íslands felst í aukinni skuldsetningu sem kynni að hljóta af innköllun á eiginfjárloforði auk breyttrar framsetningar ríkisreiknings sem hefur bein áhrif á afkomu ríkissjóðs, en frá og með árinu 2017 mun ríkissjóður færa hlutdeild í afkomu bankans sem áður hefur ekki verið gert. Kostnaður vegna inngripa bankans á gjaldeyrismarkaði og forðasöfnunar, sem hefur leitt til halla í rekstri bankans, getur því haft bein og veruleg áhrif á ríkissjóð og framkvæmd fjármálastefnunnar.

Auk framangreindra þáttar er ljóst að ríkissjóður á umtalsverðar eignir sem bundnar eru í hlutfé ríkisins í fjármálafyrirtækjum. Í ríkisreikningi 2016 er eignarhlutur ríkissjóðs í viðskiptabönkunum þremur færður á 329,3 ma.kr., en það svarar til 28,9% af eignum skv. ríkisreikningnum og jafngildir ennfremur um 42% af hreinum skuldum ríkissjóðs eins og þær eru áætlaðar í árslok 2017. Þessara eignarhluta var aflað með fjármögnun ríkissjóðs á nýju bönkunum eftir hrun viðskiptabankanna 2008 og hefur sú fjárfesting reynst ríkissjóði mjög hagstæð. Vægi þessara eigna í efnahag ríkissjóðs er hins vegar þungt og vega eignarhlutir ríkissjóðs í fjármálafyrirtækjum margfalt á við það sem þekkist meðal annara vestrænna ríkja. Af þessu stafar ákveðin hættu þvi ljóst er að vandi eða áföll í efnahags- og fjármálakerfinu kynnu að rýra virði þessara eignarhluta, jafnvel skyndilega og þannig að

ekki yrði við ráðið. Í þessu sambandi vakna einnig sjónarmið um það, hvort ríkið sé heppilegur eða fær eigandi að fjármálafyrirtækjum þegar til lengdar lætur. Ljóst er að draga má úr þessari áhættu með sölu á eignarhlutum og með því að verja söluhagnaðinum til lækkunar skulda ríkissjóðs. Af því fæst varanleg lækkun vaxtagjalda og tryggari fjárhagsstaða fyrir ríkissjóð. Má minna á að góð skuldastaða ríkissjóðs við hrun fjármálakerfisins haustið 2008 var ein af forsendum þess að mögulegt var að viðhalda sjálfbærni ríkisfjármálanna í kjölfar þess.

Ríkisábyrgðir. Óbeinar skuldbindingar ríkissjóðs felast fyrst og fremst í veittum ríkisábyrgðum, sbr. lög nr. 121/1997. Stærstu aðilarnir sem njóta ríkisábyrgðar eru Íbúðalánasjóður og Landsvirkjun. Samtals nema ríkisábyrgðir vegna þeirra um 98% af öllum veittum ábyrgðum. Verulega hefur þó dregið úr áhættu ríkissjóðs vegna þeirra á síðustu árum. Staða ríkisábyrgða nam 1.040 ma.kr. í lok árs 2016 og hafði lækkað um 89 ma.kr. frá árinu áður. Sem hlutfall af VLF námu ríkisábyrgðir 43% í lok síðasta árs miðað við 57% á sama tíma árið áður.

Staða ríkisábyrgða	30.6.2017	31.12.2016	31.12.2015
Lánastofnanir	819.849	830.231	855.053
Íbúðalánasjóður	809.493	821.180	844.130
Byggðastofnun	10.356	9.051	10.923
Sameignar- og hlutafélög	171.054	207.073	271.548
Landsvirkjun sf.	159.487	195.048	257.155
RARIK ohf.	1.343	1.483	1.786
Farice ehf.	5.611	5.652	7.214
Isavia ohf.	1.255	1.401	1.749
RÚV ohf.	2.756	2.886	3.011
Annað	602	603	633
Atvinnuvegir	1.842	1.872	2.229
Norræni fjárfestingabankinn	1.842	1.862	2.209
Annað	0	10	20
Ríkisábyrgðir samtals	992.745	1.039.176	1.128.830

Íbúðalánasjóður starfar eftir lögum nr. 44/1998 um húsnæðismál. Með breytingum á löggjöf og áherslum stjórnvalda var hlutverki sjóðsins breytt úr því að vera fyrst og fremst lánasjóður í stofnun sem ber ábyrgð á framkvæmd húsnæðismála. Sjóðurinn átti í verulegum vandræðum á árunum í kjölfar efnahagshrunsins og þurfti ríkissjóður að leggja sjóðnum til um 52 ma.kr. til þess að styrkja eiginfjárhlutfall sjóðsins. Afkoma sjóðsins hefur batnað verulega með batnandi efnahagsaðstæðum og eiginfjárhlutfall hans nú hefur ekki verið hærra en frá stofnun og er nú 7,3% sem er vel yfir lágmarki. Ef eiginfjárhlutfall er lágt á sjóðurinn erfiðara með að mæta áhættuþáttum í rekstri og verður fjárhagsáhætta ríkissjóðs því meiri undir þeim kringumstæðum. Áhættuþættir Íbúðalánasjóðs eru útlánaáhætta, uppgreiðsluáhætta, lausafjárahætta, vaxta- og verðbólguáhætta, endurfjármögnunaráhætta og rekstraráhætta. Af þeim er útlánaáhættan veigamest vegna hættu á vanskilum. Á síðustu

misserum hefur einnig dregið verulega úr uppgreiðslum á útistandandi lánnum sjóðsins. Sjóðurinn getur ekki greitt upp skuldir sínar á móti þessum uppgreiðslum og því liggur áhætta sjóðsins í því að fjárfesta lausafé til að ná fram ásættanlegri ávöxtun. Í flestum tilvikum hefur uppgreiðsla lána neikvæð áhrif á vaxtamun sjóðsins og þar með afkomu hans. Rekstrarniðurstaða Íbúðalánasjóðs á árinu 2016 var jákvæð um 4,2 ma.kr. Heildar eignir námu 787 ma.kr. í lok tímabils og þar af eru útlán 578 ma.kr. Eigið fé í lok júní var 23,5 ma.kr. Vaxtaberandi eignir utan lánasafns að meðtöldu lausafé jukust á milli ára og námu 197 ma.kr. í lok árs 2016. Staða Íbúðalánasjóðs hefur farið batnandi á síðustu árum og ekki er talin þörf á frekari rekstrarframlögum til sjóðsins á komandi árum.

Rekstur **Landsvirkjunar** hefur gengið vel á síðustu misserum. Eiginfjárlutfall félagsins hefur styrkst á síðustu árum og er í dag með því hæsta í sögulegu samhengi eða 45,4%. Nettóskuldir Landsvirkjunar hafa lækkað verulega frá því á árinu 2012 og hefur það ásamt bættum lánskjörum haft jákvæð áhrif á afkomu félagsins. Nettó skuldir námu 1.960 milljónum Bandaríkjadala í árslok 2016. Fjármögnun Landsvirkjunar síðustu ár hafa verið án ríkisábyrgðar en enn er til staðar ríkisábyrgð á eldri lánnum en staða þeirra fer hratt lækkandi með uppgreiðslu skulda. Hagnaður Landsvirkjunar fyrir afskriftir og fjármagnsliði nam 302 milljónum Bandaríkjadala á síðasta ári og handbært fé frá rekstri nam 230 milljónum Bandaríkjadala. Fjárhagsleg áhætta Landsvirkjunar samanstendur af markaðsáhættu, lausafjárahættu og mótaðilaáhættu. Markaðsáhætta er einkum þrenns konar og lýtur að þróun álverðs, vöxtum og gjaldmiðlum. Markvisst hefur verið unnið að því að draga úr markaðsáhættu félagsins bæði með afleiðusamningum, breytingum á lánasafni og breyttum áherslum í raforkusamningum. Mótaðilaáhætta félagsins verður fyrst og fremst til vegna raforkusamninga til iðnaðar og afleiðusamninga sem gerðir eru í áhættuvarnskyni. Áhættan er takmörkuð með kröfum félagsins um gæði mótaðila.

Aðrar ríkisábyrgðir eru óverulegar í samhengi við umfang og rekstur ríkissjóðs. Í ljósi þessa og ofangreinds er ekki talið að afkomu ríkissjóðs stafi veruleg áhætta af þróun ríkisábyrgða á komandi ári.

10 Yfirlit yfir lagabreytingar

Lagabreytingar vegna tekjuhlíðar fjárlagafrumvarpsins:

Lög nr. 23/2013, um Ríkisútlagsþing, fjölmiðil í almannabágu, með síðari breytingum.

Lagt verður til að sérstakt gjald til Ríkisútlagsþingsins hækki um 2,2% árið 2018, úr 16.800 kr. í 17.200 kr., í samræmi við áætlaðar verðlagsbreytingar.

Lög nr. 125/1999, um málefni aldraðra, með síðari breytingum. Lagt verður til að gjald í Framkvæmdasjóð aldraðra hækki um 2,2% árið 2018, úr 10.956 kr. í 11.197 kr., í samræmi við áætlaðar verðlagsbreytingar.

Lög nr. 166/2011, um greiðslu kostnaðar við rekstur umboðsmanns skuldara, með síðari breytingum. Lögð verður til breyting á hlutfalli af álagningarstofni sem gjaldskyldir aðilar skulu greiða miðað við áætlaðan rekstrarkostnað stofnunarinnar fyrir árið 2018 með hliðsjón af áætlaðri stöðu í árslok 2017.

Lög nr. 90/2003, um tekjuskatt, með síðari breytingum. Lögð verður til 3% hækkun á viðmiðunarfjárhæðum barnabóta og 12% hækkun á tekjuviðmiðunarmörkum sem koma til framkvæmda við álagningu opinberra gjalda á árinu 2018.

Lög nr. 90/2003, um tekjuskatt, með síðari breytingum. Lagt verður til að tímabundin hækkun á vaxtabótum sem að óbreyttu hefði fallið niður um næstu áramót verði framlengd um eitt ár og að óbreytt ákvæði komi til framkvæmda við ákvörðun á fyrirframgreiðslu vaxtabóta og álagningu opinberra gjalda á árinu 2018.

Lög nr. 87/2004, um olúgjald og kílómetragjald, með síðari breytingum. Lagt verður til að kílómetragjald og sérstakt kílómetragjald hækki árið 2018 um 2,2% í samræmi við áætlaðar verðlagsbreytingar.

Lög nr. 87/2004, um olúgjald og kílómetragjald, með síðari breytingum. Lögð verður til hækkun á olúgjaldi 1. janúar 2018 til samræmis við vörugjöld af bensíni.

Lög nr. 29/1993, um vörugjald af ökutækjum, eldsneyti o.fl., með síðari breytingum. Lagt verður til að almennt og sérstakt vörugjald af bensíni hækki árið 2018 um 2,2% í samræmi við áætlaðar verðlagsbreytingar.

Lög nr. 39/1988, um bifreiðagjald, með síðari breytingum. Lagt verður til að bifreiðagjald hækki árið 2018 um 2,2% í samræmi við áætlaðar verðlagsbreytingar.

Lög nr. 96/1995, um gjald af áfengi og tóbaki, með síðari breytingum. Lögð verður til hækkun áfengisgjalds á léttvín til samræmis við áfengisgjald á bjór, auk breytinga í samræmi við úrskurð yfirskattanefndar nr. 116/2015 þar sem deilt var um það hvort miða bæri álagningu áfengisgjalds við styrkleika vínanda sem tilgreindur væri á umbúðum eða hvort byggja bæri á upplýsingum í vottorði framleiðanda.

Lög nr. 96/1995, um gjald af áfengi og tóbaki, með síðari breytingum. Lagt verður til að áfengisgjald og tóbaksgjald hækki árið 2018 um 2,2% í samræmi við áætlaðar verðlagsbreytingar.

Lög nr. 129/2009, um umhverfis- og auðlindaskatta, með síðari breytingum. Lögð verður til tvöföldun á kolefnisgjaldi 1. janúar 2018 sem er liður í aðgerðum stjórnvalda gegn losun kolefnis út í andrúmsloftið.

Lög nr. 50/1988, um virðisaukaskatt, með síðari breytingum. Lagt verður til að tímabundin heimild til að fella niður virðisaukaskatt eða telja til undanþeginnar veltu fjárhæð að ákveðnu hámarki við innflutning og skattskylda sölu rafmagns-, vetnis- eða tengiltvinnbifreiða verði framlengd um þrjú ár.

Lög nr. 88/1991, um aukatekjur ríkissjóðs, með síðari breytingum. Lagðar verða til breytingar á gjaldskrá ýmissa vottorða og leyfa í tengslum við vegabréf, dvalaleyfi og veitingu ríkisborgararéttar í samræmi við þróun á vísitölu neysluverðs frá árinu 2009 til júlí 2017 auk orðalagsbreytinga til samræmis við ný lög um útlendinga, nr. 80/2016.

Lög nr. 70/2012, um loftslagsmál, með síðari breytingum. Lagðar verða til breytingar á fjárhæð losunarheimilda fyrir hvert tonn gjaldskyldrar losunar.

Lagabreytingar vegna gjaldahliðar fjárlagafrumvarpsins:

Lög nr. 78/1997, um stöðu, stjórn og starfshætti þjóðkirkjunnar, með síðari breytingum. Lagt verður til að breytingar verði gerðar á greiðslum ríkisins til þjóðkirkjunnar og Kristnisjóðs. Jafnframt þarf að gera samsvarandi breytingu á samkomulagi ríkis og kirkju frá árinu 1997.

Lög nr. 91/1987, um sóknargjöld, með síðari breytingum. Lagt verður til að festa fjárhæð sóknargjalda við 931 kr. á einstakling á mánuði en samkvæmt því mun ákvörðuð hækkun sóknargjaldsins nema um 1,2%.

Lög nr. 125/1999, um málefni aldraðra, með síðari breytingum. Framlenging á gildistíma ákvæðis til bráðabirgða sem heimilar Framkvæmdasjóði aldraðra að verja fé til að standa straum af rekstrarkostnaði hjúkrunarrýma fyrir aldraða.

Lög nr. 125/1999, um málefni aldraðra, með síðari breytingum. Lögð verður til framlenging á ákvæði til bráðabirgða nr. XII um samanburð á útreikningi kostnaðarþátttöku íbúa á dvalar- og hjúkrunarheimilum.

Lög nr. 100/2007, um almannatryggingar, með síðari breytingum. Lögð verður til framlenging á gildistíma 14. og 18. tölul. ákvæðis til bráðabirgða um fjárhæð frítekjumarks örorkulífeyrisþega vegna atvinnutekna við útreikning tekjutryggingar.

Lög nr. 100/2007, um almannatryggingar, með síðari breytingum. Lögð verður til breyting í því skyni að koma í veg fyrir víxlverkanir örorkubóta almannatrygginga og örorkulífeyris lífeyrissjóða fyrir árið 2018.

Lög nr. 99/2007, um félagslega aðstoð, með síðari breytingum. Lögð verður til breyting í því skyni að koma í veg fyrir víxlverkanir örorkubóta almannatrygginga og örorkulífeyris lífeyrissjóða fyrir árið 2018.

Lög nr. 129/1997, um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða, með síðari breytingum. Lögð verður til breyting í því skyni að koma í veg fyrir víxlverkanir örorkubóta almannatrygginga og örorkulífeyris lífeyrissjóða fyrir árið 2018.

Lög nr. 100/2007, um almannatryggingar með síðari breytingum. Lögð verður til breyting á lögum um almannatryggingar, nr. 100/2007, sem felur meðal annars í sér breytingar á 17. gr. laganna þess efnis að lágmarkslífeyristökualdur, sem nú er 67 ár, hækki í skrefum í 70 ár. Hækkunin verði tveir mánuðir á ári fyrstu 12 árin og einn mánuður á ári næstu 12 ár. Lagt er til að breytingin öðlist gildi 1. janúar 2018 og að lífeyristökualdur í almannatryggingum verði orðinn 70 ár 24 árum síðar.

Lög nr. 100/2007, um almannatryggingar með síðari breytingum. Lögð verður til breyting á lögum um almannatryggingar, nr. 100/2007, sem felur meðal annars í sér breytingar á 23. gr. laganna þess efnis að sett verði sérstakt frítekjumark vegna atvinnutekna ellilífeyrisþega frá 1. janúar 2018.

Lög nr. 99/1999, um greiðslu kostnaðar við opinbert eftirlit með fjármálastarfsemi, með síðari breytingum. Lögð verður til breyting á eftirlitsgjaldi í samræmi við áætlaðan rekstrarkostnað Fjármálaeftirlitsins.

Frumvarp til laga um skipulag haf- og strandsvæða. Frumvarpið kveður á um gerð strandsvæðisskipulags á strandsvæðum sem gert er ráð fyrir að verði fjármagnað af hálfu hins opinbera.

Frumvarp til laga um breytingu á ýmsum lagaákvæðum um markaðar tekjur. Lagðar verða til breytingar á ýmsum lögum þar sem felld verða niður ákvæði ýmissa laga um að tiltekna skatttekjur skuli renna til fjármögnunar á tilgreindum verkefnum. Þess í stað er gert ráð fyrir að þessi verkefni fái fjárheimild á fjárlögum líkt og gert var í frumvarpi meirihluta fjárlaganefndar, 306. mál á þingskjali 588, sem lagt var fram á 143. Löggjafarþingi en hlaut ekki afgreiðslu.

Greinargerð ráðuneyta um málefnasvið og málaflokka

Hér á eftir fer umfjöllun um stefnumið, áform og aðgerðir fyrir þau 34 málefnasvið og 101 málaflokk sem frumvarpið tekur til og sem lúta að næsta fjárlagaári. Í umfjöllun um einstök málefnasvið er fyrst gerð grein fyrir starfsemi og ábyrgð á viðkomandi sviði, fjárheimildum sem veitt er til þess og helstu breytingum sem gerðar eru tillögu um frá gildandi fjárlögum eftir tilefnum og hagrænni skiptingu. Því næst er fjallað um markmið og helstu aðgerðir sem varða þá málaflokka sem heyra undir málefnasviðið og loks er greint frá helstu breytingum á heildarfjárheimildum til málaflokka. Í því sambandi er rétt að vekja athygli á því að í nokkrum málefnasviðum og málaflokkum hafa reikningstölur fyrir árið 2016 og fjárlagatölur fyrir árið 2017 verið aðlagðar að breyttri framsetningu og skipan verkefna í frumvarpinu. Er þar einkum um að ræða breytingar sem leiða af breyttri verkskiptingu Stjórnarráðsins á yfirstandandi ári, svo sem uppskiptingu innanríkisráðuneytisins í dómsmálaráðuneyti og samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneyti og tilfærslu þjóðmenningar-mála frá forsætisráðuneytinu til mennta- og menningarmálaráðuneytis.

Greinargerðin um málefnasviðin felur í sér nánari útfærslu á stefnumörkun og aðgerðum sem fram komu í fjármálaáætlun sem Alþingi samþykkti sl. vor fyrir tímabilið 2018–2022, en þar var fjallað um þróun innan einstakra málefnasviða og málaflokka til næstu fimm ára. Í þeirri greinargerð sem hér fer á eftir er hins vegar einungis gerð grein fyrir þeim verkefnum og aðgerðum sem taka til næsta fjárlagaárs og sundurliðun fjárheimilda eins og hún birtist í frumvarpinu. Greinargerðin er töluvert frábrugðin og betur afmörkuð samanborð við þá greinargerð sem birtist í fjárlagafrumvarpi ársins 2017, en þar var sett fram ítarleg stefnumótun málaflokka til næstu ára. Ástæðan fyrir því er einkum sú að þar sem þegar hefur verið greint heildstætt frá stefnumótun málefnasviða og málaflokka til næstu ára í gildandi fjármálaáætlun, sem lögð var fyrir Alþingi sl. vor, er ekki talin þörf fyrir að endurtaka þá umfjöllun að verulegu leyti í frumvarpi sem tekur einungis til fyrsta árs áætlunarinnar. Með ítarlegri kynningu á stefnumótun málefnasvið í fjármálaáætlun að vori er leitast við að tryggja að Alþingi búi yfir sem greinarbestum upplýsingum um meginlínur og áherslur þegar það fjallar um áætlun sem er stefnumarkandi fyrir ríkisstarfseminu í heild sinni til meðallangs tíma. Þegar kemur að umfjöllun þingsins um fjárlagafrumvarp aðeins nokkrum mánuðum síðar stendur þessi fimm ára stefnumörkun að mestu óbreytt og því er rökrétt að leggja áherslu á að veita þinginu til sem ítarlegastar upplýsingar og skýringar sem varða sérstaklega útfærslu og breytingar á fjárheimildum málaflokka á því fjárlagaári sem frumvarpið tekur til. Með þessu móti er stuðlað að því að umfjöllun og ákvarðanatöku um starfsemi og verkefni á einstökum málefnasviðum og málaflokkum, við setningu fjárlaga til eins árs í senn, sé sett í skýrt samhengi við sett stefnumið

fjármálaáætlunar til næstu fimm ára. Er það í samræmi við ákvæði og markmið laga um opinber fjármál og má fullyrða að með þessu fyrirkomulagi á greinargerðum með þingskjölunum fái Alþingi mun fyllri greiningu og stefnumiðaðri áætlanagerð um starfsemi á vegum ráðuneyta en tíðkaðist fyrir setningu laganna.

1 Alþingi og eftirlitsstofnanir þess

Skilgreining málefnasviðs

Starfsemi á þessu málefnasviði er á ábyrgð Alþingis. Það skiptist í tvo málaflokka, en þeir eru:

- Alþingi.
- Eftirlitsstofnanir Alþingis.

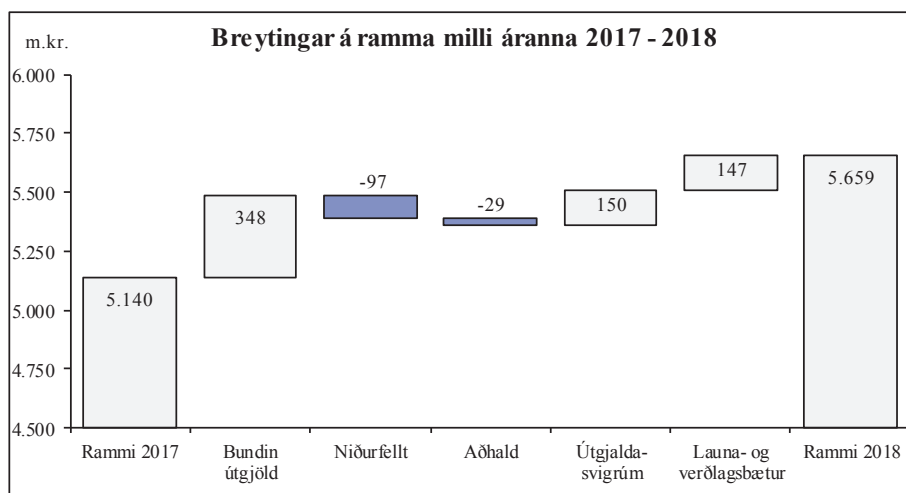
Forseti Alþingis ber ábyrgð á rekstri Alþingis, hefur æðsta vald í stjórnsýslu þess og skipuleggur þinghaldið í samráði við forsætisnefnd. Forsætisnefnd hefur fjármálalega yfirmsjón með málefnasviðinu í heild, s.s. með afgreiðslu fjárlagatillagna en að öðru leyti eru eftirlitsstofnanir þess sjálfstæðar í störfum sínum.

Í eftirfarandi töflu má sjá fjárhagslega þróun málefnasviðsins og einstakra málaflokka á tímabilinu 2016–2018.

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
01 Alþingi og eftirlitsstofnanir þess					
01.10 Alþingi	3.325,1	4.216,9	4.703,2	11,5	41,4
00 Æðsta stjórn ríkisins	3.325,1	4.216,9	4.703,2	11,5	41,4
01.20 Eftirlitsstofnanir Alþingis	837,2	923,2	955,7	3,5	14,2
00 Æðsta stjórn ríkisins	837,2	923,2	955,7	3,5	14,2
Samtals	4.162,3	5.140,1	5.658,9	10,1	36,0

Útgjaldarammi - heildaryfirlit og breytingar eftir tilefnum

Myndin hér á eftir sýnir breytingar á útgjaldaramma málefnasviðsins eftir helstu tilefnum sem rakin eru í framhaldinu. Myndin endurspeglar þá útfærslu og forgangsröðun sem unnin er út frá stefnumótun málefnasviðsins. Niðurstaðan getur eftir atvikum vikið frá þeim viðmiðum sem gengið var út frá við setningu útgjaldaramma málefnasviðsins í fjármálaáætlun, t.a.m. þannig að nýju útgjaldasvigrúmi hafi að einhverju leyti verið jafnað á móti aðhaldsmarkmiði.

Heildargjöld málefna sviðsins árið 2018 eru áætluð 5.659 m.kr. og aukast um 372 m.kr. á föstu verðlagi fjárlaga 2017, eða sem svarar til 7,2%. Þegar einnig er tekið tillit til áhrifa af almennum launa- og verðlagsbreytingum nemur heildarhækkun útgjalda um 519 m.kr. milli ára, eða sem svarar til 10%. Útgjaldabreytingum milli ára má skipta í eftirtalda þætti:

- Ýmsar breytingar á fyrirliggjandi útgjaldaskuldbindingum sem falla til á árinu 2018 en þær nema alls 348 m.kr. til hækkunar.
- Á móti hækkun útgjaldaskuldbindinga í a-lið falla niður í frumvarpinu tímabundin framlög, alls 97 m.kr. Það er annars vegar framlag til ýmissa framkvæmda á Alþingisreit og til þingfararkaups utanþingsráðherra. Nettóhækkun vegna breytinga á útgjaldaskuldbindingum er því alls 251 m.kr.
- Gerðar verða ráðstafanir til að lækka útgjöld um 29 m.kr. á árinu 2018 í samræmi við markmið sem ríkisstjórnin hefur sett í gildandi fjármálaáætlun.
- Gert er ráð fyrir útgjaldasvigrúmi innan ramma málefna sviðsins sem verður notað til að veita framlög í ný eða aukin verkefni, samtals 150 m.kr.
- Launa- og verðlagshækkunar ársins 2018, sem eru áætlaðar 147 m.kr., þannig að heildargjöldin verða 5.659 m.kr. Fjárheimildir vegna annarra rekstrargjalda en launa verða leiðréttar í samræmi við ofmat á verðlagshækkunum í forsendum fjárlaga 2017. Því til viðbótar kemur spá um almennar verðbreytingar til ársins 2018. Auk þess er tekið tillit til áhrifa af breytingum á gengi krónunnar í útgjöldum sem greidd eru í erlendri mynt.

Útgjaldarammi - hagræn skipting útgjalda

Útgjöld, fjárheimildir og fjármögnun málefna sviðsins breytast milli ára sem hér segir:

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
01 Alþingi og eftirlitsstofnanir þess					
Rekstrarframlög	3.831,2	4.424,4	4.655,2	5,2	21,5
Rekstrartilfærslur	74,7	53,7	53,7	0,0	-28,1
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	256,4	662,0	950,0	43,5	270,5
Heildarútgjöld	4.162,3	5.140,1	5.658,9	10,1	36,0
Rekstrartekjur	-	70,4	72,0	2,3	-
Framlag úr ríkissjóði	-	5.069,7	5.586,9	10,2	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	5.140,1	5.658,9	10,1	-

Útgjöld málefnasviðsins eru hér greind í þrjá þætti eftir hagrænni skiptingu þeirra. Í fyrsta lagi er um að ræða rekstrarframlög, einkum beinan rekstur ríkisins og stofnana þess og aðkeypta þjónustu frá sjálfseignastofnunum og einkaaðilum. Í öðru lagi eru tilfærslur fjármagns úr ríkissjóði til einstaklinga, fyrirtækja og félagasamtaka en um er að ræða styrk eða framlag sem innt er af hendi án skuldbindingar um beint endurgjald frá móttakanda. Þessar tilfærslur skiptast annars vegar í rekstrartilfærslur og hins vegar fjármagnstilfærslur sem veittar eru til fjárfestinga. Í þriðja og síðasta lagi er hér fjallað um fjárfestingarframlög.

- Rekstrarframlög** eru áætluð 4.655,2 m.kr og hækka um 230,8 m.kr frá fjárlögum þessa árs. Þar munar mest um 150 m.kr. framlag í tilefni aldarafmælis fullveldis Íslands árið 2018. Hækkun vegna almennrar launa- og verðlagsuppfærslu frumvarpsins er 146,8 m.kr.
- Rekstrartilfærslur** eru framlag til þingflokka og eru óbreyttar frá árinu 2017.
- Fjárfestingarframlög** eru áætluð 950 m.kr. og er það 288 m.kr. hækkun milli ára. Þar veða þungst aukin framlög til framkvæmda á Alþingisreit.

1.1 Alþingi

Undir þennan lið fellur bæði hin eiginlega þingstarfsemi og starfsemi skrifstofu þingsins. Meginhlutverk Alþingis er lagasetning og eftirlit með störfum framkvæmdarvaldsins. Skrifstofa Alþingis annast stjórnsýslu þingsins og hefur það verkefni að tryggja faglega umgjörð um starfsemi Alþingis þannig að þingmenn geti sinnt þeim verkefnum sem þeim er ætlað samkvæmt stjórnarskrá, þingsköpum og öðrum lögum. Í því skyni sinnir skrifstofan sérfræðisþjónustu við þingfundi, fastanefndir og alþjóðastarf og rekur upplýsinga og rannsóknarþjónustu. Skrifstofan annast auk þess fjölpætta aðra þjónustu sem nauðsynleg er fyrir rekstur þingsins. Einnig annast skrifstofan uppbyggingu og rekstur fasteigna á Alþingisreit. Þá er það hluti af stöðu Alþingis sem grunnstofnunar hinnar lýðræðislegu stjórnskipunar landsins að miðla upplýsingum um starfsemi Alþingis, m.a. með rekstri vefs, útgáfu og fræðslustarfsemi. Einnig hefur skrifstofan á hendi ýmis föst verkefni sem tengjast Alþingi, m.a. rekstur Jónshúss í Kaupmannahöfn, Skólalæping (kennsluver Alþingis) auk þess

að hafa á hendi ýmis tímabundin verkefni í tilefni af sérstökum viðburðum. Þegar Alþingi tekur ákvörðun um skipun rannsóknarnefnda skv. lögum nr. 68/2011, kemur það jafnframt í hlut skrifstofu þingsins að hafa á hendi umsjúslu í tengslum við starfsemi rannsóknarnefndanna.

Markmið og aðgerðir

Stefnt er að því að Alþingi geti sinnt að fullu þeim verkefnum sem því er ætlað í lýðræðissamfélagi. Í því skyni er þörf á fjölbættum endurbótum í starfsumhverfi Alþingis og þingmanna almennt auk þess sem endurskoða þarf rekstrargrunn stofnunarinnar. Þrjú markmið eru skilgreind sérstaklega:

1. Styrking löggjafarstarfsins með endurbótum á starfsumhverfi Alþingis og þingmanna.
2. Bæta aðstoð við þingflokka og þingmenn.
3. Auka afköst og öryggi gagna.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Á árinu 2018 verði hafist handa við byggingu skrifstofu- og nefndahúsnæðis á Alþingisreit að lokinni hönnun arkitekta og verkfræðinga og útboðs.	Forsætisnefnd Alþingis
2	2	Unnið verði áfram að verkefnum í samræmi við upplýsingatæknistefnu Alþingis. Samhliða því verði starfsemi upplýsingatæknideildarinnar styrkt	Skrifstofa Alþingis
3	3	Fyrstu skref í að auka sérfræðilega aðstoð við þingflokka og þingmenn verða stigin í lok árs 2018 heldur verkefnið áfram til 2020.	Skrifstofa Alþingis

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
01.10 Alþingi					
Rekstrarframlög	3.001,5	3.501,2	3.699,5	5,7	23,3
Rekstrartilfærslur	74,7	53,7	53,7	0,0	-28,1
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	248,9	662,0	950,0	43,5	281,7
Heildarútgjöld	3.325,1	4.216,9	4.703,2	11,5	41,4
Rekstrartekjur	-	27,1	27,7	2,2	-
Framlag úr ríkissjóði	-	4.189,8	4.675,5	11,6	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	4.216,9	4.703,2	11,5	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 4.703,2 m.kr. og hækkar um 372 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 114,3 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- a. Gert er ráð fyrir 375 m.kr. tímabundnu framlagi í þrjú ár til að ljúka hönnun og hefja framkvæmdir við nýbyggingu á Alþingisreit, sbr. markmið 1. Á móti kemur að niður fellur 87 m.kr. tímabundið framlag sem m.a. var veitt til að ljúka endurgerð Skjaldbreiðar.
- b. Framlag til málaflokksins er aukið um 150 m.kr. til að mæta útgjöldum við aldarafmæli sjálfstjórnar á Íslandi árið 2018.
- c. Á móti vegur til lækkunar að 27 m.kr. fjárveiting vegna yfirlesturs stjórnarskjala er flutt frá Alþingi til aðalskrifstofu forsætisráðuneytis og niður fellur 10 m.kr. framlag vegna þingfararkaups utanþingsráðherra.
- d. Aðhaldskrafa á málaflokkinn er 29 m.kr. til lækkunar á fjárheimild.

1.2 Eftirlitsstofnanir Alþingis

Undir þennan málaflökk falla tvær eftirlitsstofnanir Alþingis, þ.e. Umboðsmaður Alþingis og Ríkisendurskoðun. Báðar stofnanirnar heyra undir Alþingi en eru sjálfstæðar í störfum sínum. Þær sinna margháttuðu eftirliti með stjórnsýslu og fjárreiðum hins opinbera. Hlutverk umboðsmanns Alþingis er að hafa eftirlit með stjórnsýslu ríkis og sveitarfélaga í umboði Alþingis. Meginverkefni umboðsmanns er að taka við kvörtunum frá borgurum og láta uppi álit sitt um hvort athöfn stjórnvalds brjóti í bága við lög eða sé andstæð vönduðum stjórnsýsluháttum eða tilgreindum siðareglum. Þá getur umboðsmaður að eigin frumkvæði tekið mál eða starfsemi og málsmeðferð stjórnvalds til athugunar. Ef umboðsmaður verður þess var að meinbugir séu á gildandi lögum eða almennum stjórnvaldsfyrirmælum skal hann tilkynna það Alþingi, hlutaðeigandi ráðherra eða sveitarstjórn.

Ríkisendurskoðandi starfar á vegum Alþingis og er hann trúnaðarmaður Alþingis og ábyrgur gagnvart því við endurskoðun og eftirlit með rekstri og fjármálum ríkisins. Ríkisendurskoðun, sem er skrifstofa hans, endurskoðar ríkisreikning og reikninga stofnana og fyrirtækja sem hafa með höndum rekstur eða fjárvörslu á vegum ríkisins. Hún framkvæmir stjórnsýsluendurskoðanir sem hafa það að markmiði að kanna hvort stjórnsýslan skili viðunandi hagsýni, skilvirkni og árangri. Þá hefur stofnunin það hlutverk að fylgjast með framkvæmd fjárlaga og sinna eftirliti með tilteknum verkefnum sem henni eru falin með sérlögum, s.s. með fjárreiðum staðfesta sjóða, kirkjugarða og þjóðkirkjusafnaða og fjármálum stjórnmalasamtaka og frambjóðenda.

Markmið og aðgerðir

Eftirfarandi markmið eru skilgreind annars vegar fyrir Umboðsmann Alþingis og hins vegar fyrir Ríkisendurskoðun:

Umboðsmaður Alþingis

1. Auka skilvirkni í afgreiðslu kvartana frá borgurum.
2. Fjölga frumkvæðisathugunum og vettvangsskoðunum.
3. Bæta og auka við upplýsingagjöf.

Ríkisendurskoðun

1. Að endurskoða allar A-hluta stofnanir árlega og kanna ráðstöfun framlaga til málefnasviða og málaflokka og hafa eftirlit með ríkistekjum
2. Að efla eftirlit með starfsemi og árangri ríkisaðila.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1 og 2	Bæta við einu ársverki til að styrkja afgreiðslu kvartana og frumkvæðis- og vettvangsathuganir	Umboðsmaður Alþingis
2	3	Bæta við einu ársverki til að auka upplýsingagjöf um niðurstöður mála hjá UA	Umboðsmaður Alþingis
3	4	Haga endurskoðun með tilliti til skilgreinds mats á mikilvægi og áhættu. Annast eftirlit með framkvæmd fjárlaga með vísun til málefnasviða og málaflokka, sbr. lög um opinber fjármál. Að taka saman og setja fram í skýrslum skýrar niðurstöður um endurskoðunina og ábendingar til úrbóta.	Ríkisendurskoðun
4	5	Gera verkefnaval, umfjöllun og ábendingar markvissari.	Ríkisendurskoðun

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
01.20 Eftirlitsstofnanir Alþingis					
Rekstrarframlög	829,7	923,2	955,7	3,5	15,2
Rekstrartilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	7,5	0,0	0,0	-	-100,0
Heildarútgjöld	837,2	923,2	955,7	3,5	14,2
Rekstrartekjur	-	43,3	44,3	2,3	-
Framlag úr ríkissjóði	-	879,9	911,4	3,6	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	923,2	955,7	3,5	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 955,7 m.kr. og hækkar um 32,5 m.kr. vegna almennra launa- og verðlagsbreytinga.

2 Dómsstólar

Skilgreining málefнасviðs

Starfsemi á þessu málefнасviði er á ábyrgð dómsmálaráðherra. Það skiptist í fjóra málaflokka, en þeir eru:

- Hæstiréttur.
- Héraðsdómsstólar.
- Landsréttur.
- Dómsstólasýslan.

Hlutverk dómsstóla er að skera úr réttarágreiningu hvort heldur er á milli einstaklinga eða lögaðila, taka til meðferðar mál sem handhafar ákærvalds höfða til refsingar lögum samkvæmt og kveða upp úr um embættistakmörk yfirvalda.

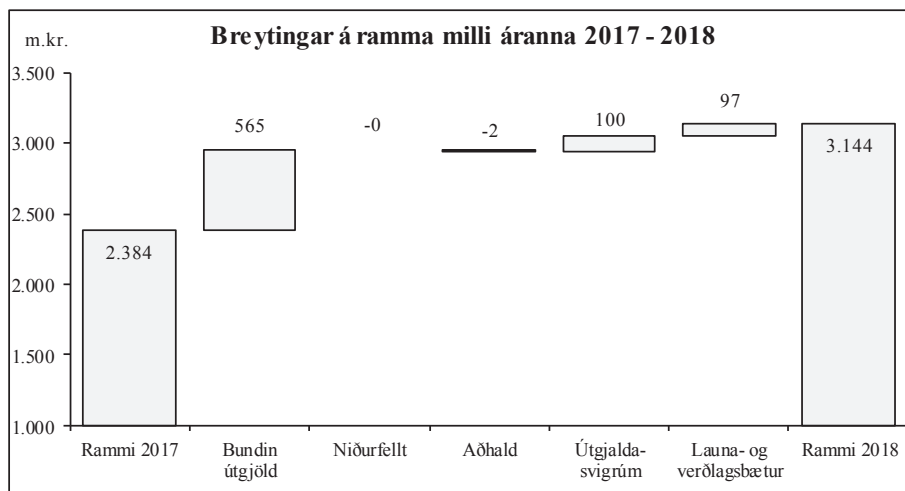
Þann 1. janúar 2018 tekur ný dómsstólaskipan gildi þegar nýr áfrýjunardómstóll, Landsréttur, tekur til starfa. Þá verða dómsstigin þrjú, átta héraðsdómsstólar, Landsréttur og Hæstiréttur Íslands. Jafnframt tekur ný stjórnarsýslustofnun dómsstólanna til starfa, dómsstólasýslan. Dómsstólaráð verður lagt niður.

Í eftirfarandi töflu má sjá fjárhagslega þróun málefнасviðsins og einstakra málaflokka á tímabilinu 2016–2018.

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
02 Dómsstólar					
02.10 Hæstiréttur	458,2	438,5	452,9	3,3	-1,2
00 Æðsta stjórn ríkisins	281,3	258,8	268,1	3,6	-4,7
06 Dómsmálaráðuneyti	176,9	179,7	184,8	2,8	4,5
02.20 Héraðsdómsstólar	1.751,5	1.841,0	1.752,0	-4,8	0,0
06 Dómsmálaráðuneyti	1.751,5	1.841,0	1.752,0	-4,8	0,0
02.30 Landsréttur	-	104,6	681,0	551,1	-
06 Dómsmálaráðuneyti	-	104,6	681,0	551,1	-
02.40 Dómsstólasýslan	-	-	257,7	-	-
06 Dómsmálaráðuneyti	-	-	257,7	-	-
Samtals	2.209,7	2.384,1	3.143,6	31,9	42,3

Útgjaldarammi - heildaryfirlit og breytingar eftir tilefnum

Myndin hér á eftir sýnir breytingar á útgjaldaramma málefнасviðsins eftir helstu tilefnum sem rakin eru í framhaldinu. Myndin endurspeglar þá útfærslu og forgangsröðun sem unnin er út frá stefnumótun málefнасviðsins en sú niðurstaða getur eftir atvikum vikið frá þeim viðmiðum sem gengið var út frá við setningu útgjaldaramma málefнасviðsins í fjármálaáætlun, t.a.m. þannig að nýju útgjaldasvigrúmi hafi að einhverju leyti verið jafnað á móti aðhaldsmarkmiði.

Heildargjöld málefna sviðsins árið 2018 eru áætluð 3.144 m.kr. og aukast um 663 m.kr. á föstu verðlagi fjárlaga 2017, eða sem svarar til 27,8%. Þegar einnig er tekið tillit til áhrifa af almennum launa- og verðlagsbreytingum hækka útgjöldin um 760 m.kr. milli ára, eða sem svarar til 31,9%. Útgjaldabreytingum milli ára má skipta í eftirtalda þætti:

- Ýmsar breytingar á fyrirliggjandi útgjaldaskuldbindingum sem falla til á árinu 2018 en þær nema alls 565,1 m.kr. til hækkunar.
- Gerðar verða ráðstafanir til að lækka útgjöld um 2,3 m.kr. á árinu 2018 í samræmi við markmið sem ríkisstjórnin hefur sett í gildandi fjármálaáætlun. Aðhaldskrafan til málefna sviðsins sem reiknað var með í forsendum útgjaldarammans var hins vegar 23,5 m.kr. en ráðuneytið ákvað að nýta 21,2 m.kr. af nýju útgjaldasvigrúmi í rammanum til að mæta aðhaldskröfunni fremur en að stofna til nýrra útgjalda.
- Gert er ráð fyrir 100 m.kr. útgjaldasvigrúmi í ramma málefna sviðsins sem verður notað til að veita framlög í ný eða aukin verkefni eftir að svigrúmið hefur verið lækkað um 21,2 m.kr. aðhaldskröfu eins og áður greinir.
- Launa- og verðlagshækkunar ársins 2018 eru áætlaðar 97 m.kr., þannig að heildargjöldin verða 3.144 m.kr. Þar vega þyngst áætlaðar hækkunar á launum vegna kjarasamninga sem gerðir voru árið 2016, bæði áhrif á ársgrundvelli vegna hækkana á árinu 2017 og þær hækkunar sem áætlað er að taki gildi á árinu 2018 samkvæmt forsendum frumvarpsins. Fjárheimildir vegna annarra rekstrargjalda en launa eru leiðréttar í samræmi við ofmat á verðlagshækkunum í forsendum fjárlaga 2017. Því til viðbótar kemur spá um almennar verðbreytingar til ársins 2018. Auk þess er tekið tillit til áhrifa af breytingum á gengi krónunnar í útgjöldum sem greidd eru í erlendri mynt.

Útgjaldarammi - hagræn skipting útgjalda

Útgjöld, fjárheimildir og fjármögnun málefnasviðsins breytast milli ára sem hér segir:

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
02 Dómstólar					
Rekstrarframlög	2.207,5	2.384,1	3.143,6	31,9	42,4
Rekstrartilfærslur	2,2	0,0	0,0	-	-100,0
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	2.209,7	2.384,1	3.143,6	31,9	42,3
Rekstrartekjur	-	20,2	20,6	2,0	-
Framlag úr ríkissjóði	-	2.363,9	3.123,0	32,1	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	2.384,1	3.143,6	31,9	-

Útgjöld á málefnasviðinu falla öll í flokkinn rekstrarframlög, en þar er einkum um að ræða kostnað við beinan rekstur ríkisins og stofnana þess og aðkeypta þjónustu frá sjálfseignastofnunum og einkaaðilum. Af einstökum breytingum munar mest um 576,4 m.kr. framlag til að tryggja rekstur Landsréttar sem tekur til starfa 1. janúar 2018 og 65 m.kr. framlag til héraðsdómstóla sem að stærstum hluta er ætlað til endurnýjunar málaskrár.

2.1 Hæstiréttur**Markmið og aðgerðir**

Hæstiréttur Íslands er æðsti dómstóll ríkisins og þangað er unnt að skjóta úrlausnum Landsréttar í einstökum tilvikum og að fengnu leyfi Hæstaréttar. Við sérstakar aðstæður, s.s. ef þörf er á skjótri niðurstöðu í máli og að uppfylltum nánar tilteknum skilyrðum er unnt að áfrýja héraðsdómi í einkamáli beint til Hæstaréttar. Gert er ráð fyrir fækkun mála hjá Hæstarétti eftir að Landsréttur tekur til starfa.

Markmið í málaflokknum eru:

1. Aðgangur að dómstólum sé greiður, málsmeðferð skilvirk og réttlát og mannréttindi virt.
2. Öryggi almennings, gagna og upplýsinga sé tryggt.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1 og 2	Samræming á formi gagna og upplýsinga á milli stofnana réttarvörslukerfisins og gerð útboðs-lýsingar fyrir tækni-lega lausn sem tryggir örugg rafræn gagnasamskipti á milli stofnanana.	DMR og Dómstóla-sýslan
2	1 og 2	Unnið að endurskipulagningu á starfsemi Hæstaréttar við tilkomu Landsréttar.	Hæstiréttur

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
02.10 Hæstiréttur					
Rekstrarframlög	458,2	438,5	452,9	3,3	-1,2
Rekstrartilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	458,2	438,5	452,9	3,3	-1,2
Rekstrartekjur	-	1,2	1,2	0,0	-
Framlag úr ríkissjóði	-	437,3	451,7	3,3	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	438,5	452,9	3,3	-

Heildarfjárheimild málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 452,9 m.kr. og hækkar um 14,4 m.kr. frá gildandi fjárlögum. Gerð er 0,4 m.kr. aðhaldskrafa á málaflokkinn en hækkun vegna almennrar launa- og verðlagsuppfærslu frumvarpsins nemur 14,8 m.kr.

2.2 Héraðsdómstólar**Markmið og aðgerðir**

Héraðsdómstólar eru átta talsins og fara á fyrsta dómstigi með öll dómsmál sem eiga undir umdæmi þeirra.

Markmið í málaflokknum eru:

1. Aðgangur að dómstólum sé greiður, málsmeðferð skilvirk og réttlát og mannréttindi virt.
2. Öryggi almennings, gagna og upplýsinga sé tryggt.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1 og 2	Endurnýjun á málaskrárkerfi.	Dómstólasýslan
2	1 og 2	Upptaka á hljóði og mynd í dómstöllum.	Dómstólasýslan
3	1 og 2	Samræming á formi gagna og upplýsinga á milli stofnana réttarvörslukerfisins og gerð útboðslýsingar fyrir tæknilega lausn sem tryggir örugg, rafræn gagnasamskipti á milli stofnanana.	DMR og Dómstóla-sýslan

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
02.20 Héraðsdómstólar					
Rekstrarframlög	1.749,3	1.841,0	1.752,0	-4,8	0,2
Rekstrartilfærslur	2,2	0,0	0,0	-	-100,0
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	1.751,5	1.841,0	1.752,0	-4,8	0,0
Rekstrartekjur	-	19,0	19,4	2,1	-
Framlag úr ríkissjóði	-	1.822,0	1.732,6	-4,9	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	1.841,0	1.752,0	-4,8	-

Heildarfjárheimild málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 1.752 m.kr. og lækkar um 89 m.kr. frá gildandi fjárlögum. Hækkun vegna almennra launa- og verðlagsbreytinga er 63,3 m.kr. og að henni frátaðri lækka framlög um 152,3 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru:

- Fjárheimild er aukin tímabundið um 50 m.kr. til endurnýjunar á málaskrá héraðsdómstóla, skjalahreinsunar og frágangs skjala sbr. markmið nr. 1 og 2, og aðgerð 1.
- Fjárheimild er lækkuð um 20 m.kr. vegna fækkunar héraðsdómara úr 43 í 42 í samræmi við lög um dómstóla nr. 50/2016 sem taka gildi 1. janúar 2018.
- Fjárheimild er aukin tímabundið um 15 m.kr. til að uppfæra tölvur og húsbúnað.
- Fjárheimild er lækkuð um 196 m.kr. vegna millifærslu framlags til Dómstólasýslunnar sem tekur til starfa 1. janúar 2018 sem svarar til reksturs Dómstólaráðs sem hættir starfsemi á sama tíma.

2.3 Landsréttur**Markmið og aðgerðir**

Til Landsréttar er unnt að skjóta úrlausnum héraðsdóms með sömu skilyrðum og nú gilda um málskot til Hæstaréttar og tekur málsmeðferð í Landsdómi mið af þeirri málsmeðferð sem var í Hæstarétti, þó þannig að í Landsrétti fer fram endurskoðun á sönnunarfærslu og unnt er að kalla til sérfróða meðdómendur.

Markmið í málaflokknum eru:

- Aðgangur að dómstólum sé greiður, málsmeðferð skilvirk og réttlát og mannréttindi virt.
- Öryggi almennings, gagna og upplýsinga sé tryggt.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1 og 2	Unnið verður að stefnumótun og skipulagi Landsréttar.	Landsréttur
2	1 og 2	Samræming á forni gagna og upplýsinga á milli stofnana réttarvörslukerfisins og gerð útbóðs-lýsingar fyrir tækni-lega lausn sem tryggir örugg, rafræn gagnasamskipti á milli stofnanana.	DMR og Dómstóla-sýslan

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
02.30 Landsréttur					
Rekstrarframlög	-	104,6	681,0	551,1	-
Rekstrartilfærslur	-	0,0	0,0	-	-
Fjármagnstilfærslur	-	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	-	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	-	104,6	681,0	551,1	-
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	104,6	681,0	551,1	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	104,6	681,0	551,1	-

Heildarfjárheimild málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 681 m.kr. og hækkar um 576,4 m.kr. frá gildandi fjárlögum. Hækkun vegna almennra launa- og verðlagsbreytinga er 13,5 m.kr. og að henni frátaldri eru framlög aukin um 562,9 m.kr. til að standa undir rekstri Landsréttar sem tekur til starfa 1. janúar 2018.

2.4 Dómstólasýslan

Markmið og aðgerðir

Dómstólasýslan er sjálfstæð stjórnarsýslustofnun sem annast sameiginlega stjórnarsýslu dómstóla landsins. Henni eru falin ýmis verkefni, s.s. að leggja mat á og gera tillögur til ráðherra um nauðsynlegar fjárveitingar til dómstólanna. Þá er dómstólasýslan málsvari dómstólanna gagnvart stjórnvöldum og almenningi, annast skipulagningu símenntunar dómara og annarra starfsmanna í þjónustu dómstóla. Hún annast einnig yfirstjórn upplýsinga- og tæknimála dómstólanna.

Markmið í málaflöknum eru:

1. Aðgangur að dómstólum sé greiður, málsmeðferð skilvirk og réttlát og mannréttindi virt.
2. Öryggi almennings, gagna og upplýsinga sé tryggt.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1 og 2	Unnið verður að stefnumótun og skipulagi Dómstólasýslunnar.	Dómstólasýslan
2	1 og 2	Samræming á forni gagna og upplýsinga á milli stofnana réttarvörslukerfisins og gerð útboðslýsingar fyrir tæknilega lausn sem tryggir örugg, rafræn gagnasamskipti á milli stofnanana.	DMR og Dómstólasýslan

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
02.40 Dómstólasýslan					
Rekstrarframlög	-	-	257,7	-	-
Rekstrartilfærslur	-	-	0,0	-	-
Fjármagnstilfærslur	-	-	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	-	-	0,0	-	-
Heildarútgjöld	-	-	257,7	-	-
Rekstrartekjur	-	-	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	-	257,7	-	-
Viðskiptahreyfingar	-	-	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	-	257,7	-	-

Þessi málaflokkur er nýr í fjárlögum. Heildarfjárheimild hans fyrir árið 2018 er áætluð 257,7 m.kr. og er henni ætlað að standa undir rekstri Dómstólasýslunnar sem tekur til starfa 1. janúar 2018.

3 Æðsta stjórnýsla

Skilgreining málefnasviðs

Starfsemi á þessu málefnasviði er á ábyrgð forsætisráðherra. Það skiptist í þrjá málaflokka, en þeir eru:

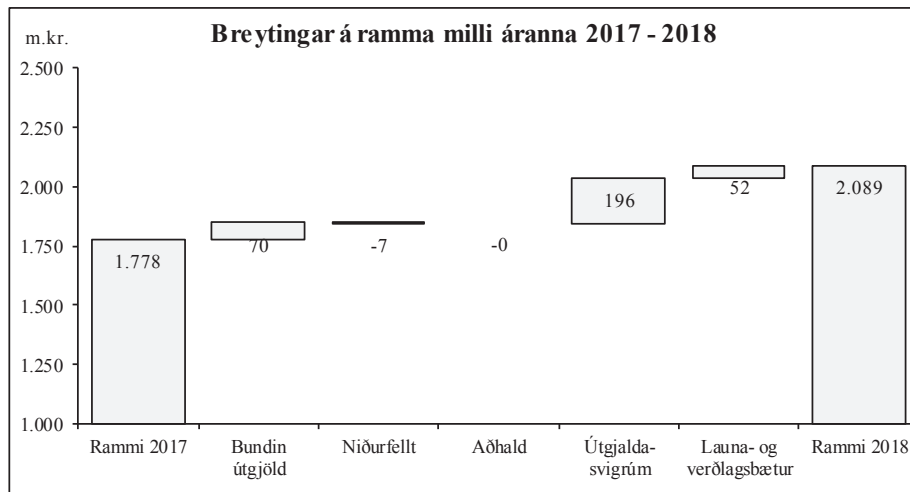
- Embætti forseta Íslands.
- Ríkisstjórn.
- Forsætisráðuneyti.

Í eftirfarandi töflu má sjá fjárhagslega þróun málefnasviðsins og einstakra málaflokka á tímabilinu 2016–2018.

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
03 Æðsta stjórnýsla					
03.10 Embætti forseta Íslands	287,2	293,8	303,0	3,1	5,5
00 Æðsta stjórn ríkisins	287,2	293,8	303,0	3,1	5,5
03.20 Ríkisstjórn	386,6	445,0	461,0	3,6	19,2
00 Æðsta stjórn ríkisins	386,6	445,0	461,0	3,6	19,2
03.30 Forsætisráðuneyti	977,3	1.039,6	1.325,3	27,5	35,6
01 Forsætisráðuneyti	977,3	1.039,6	1.325,3	27,5	35,6
Samtals	1.651,1	1.778,4	2.089,3	17,5	26,5

Útgjaldarammi - heildaryfirlit og breytingar eftir tilefnum

Myndin hér á eftir sýnir breytingar á utgjaldaramma málefnasviðsins eftir helstu tilefnum sem rakin eru í framhaldinu. Myndin endurspeglar þá útfærslu og forgangsröðun sem unnin er út frá stefnumótun málefnasviðsins en sú niðurstaða getur eftir atvikum vikið frá þeim viðmiðum sem gengið var út frá við setningu utgjaldaramma málefnasviðsins í fjármálaáætlun, t.a.m. þannig að nýju utgjaldasvigrúmi hafi að einhverju leyti verið jafnað á móti aðhaldsmarkmiði.

Heildargjöld á málefnasviðinu árið 2018 eru áætluð 2.089 m.kr. og aukast um 259 m.kr. á föstu verðlagi fjárlaga 2017, eða sem svarar til 15%. Þegar einnig er tekið tillit til áhrifa af almennum launa- og verðlagsbreytingum hækka útgjöldin um 311 m.kr. milli ára, eða sem svarar til 17%. Útgjaldabreytingum milli ára má skipta í eftirtalda þætti:

- a. Breytingar á fyrirliggjandi útgjaldaskuldbindingum sem falla til á árinu 2018 nema alls 70 m.kr. til hækkunar.
- b. Á móti hækkun útgjaldaskuldbindinga í a-lið falla niður í frumvarpinu tímabundin framlög til ýmissa verkefna, alls 7 m.kr. Nettóhækkun vegna breytinga á útgjaldaskuldbindingum er því alls 63 m.kr.
- c. Aðhaldskrafa til málefnasviðsins sem reiknað var með í forsendum rammans var 27 m.kr. en ákveðið var að mæta henni með lækkun á óskiptu útgjaldasvigrúmi rammans.
- d. Gert er ráð fyrir 196 m.kr. útgjaldasvigrúmi í ramma málefnasviðsins til nýrra eða aukinna verkefna eftir að tekið hefur verið tillit til aðhaldskröfu.
- e. Launa- og verðlagshækkanir ársins 2018 eru áætlaðar 52,3 m.kr., þannig að heildargjöldin verða 2.089,3 m.kr. Þar vega þyngst áætlaðar hækkanir á launum vegna kjarasamninga sem gerðir voru árið 2016, bæði áhrif á ársgrundvelli vegna hækkana á árinu 2017 og þær hækkanir sem áætlað er að taki gildi á árinu 2018 samkvæmt forsendum frumvarpsins. Fjárheimildir vegna annarra rekstrargjalda en launa verða leiðréttar í samræmi við ofmat á verðlagshækkunum í forsendum fjárlaga 2017. Því til viðbótar kemur spá um almennar verðbreytingar til ársins 2018. Auk þess er tekið tillit til áhrifa af breytingum á gengi krónunnar í útgjöldum sem greidd eru í erlendri mynt.

Útgjaldarammi - hagræn skipting útgjalda

Útgjöld, fjárheimildir og fjármögnun málefna sviðsins breytast milli ára sem hér segir:

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
03 Æðsta stjórnýsla					
Rekstrarframlög	1.448,1	1.655,5	1.898,5	14,7	31,1
Rekstrartilfærslur	89,0	22,4	40,8	82,1	-54,2
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	104,2	100,5	150,0	49,3	44,0
Heildarútgjöld	1.641,3	1.778,4	2.089,3	17,5	27,3
Rekstrartekjur	-	1,6	1,6	0,0	-
Framlag úr ríkissjóði	-	1.776,8	2.087,7	17,5	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	1.778,4	2.089,3	17,5	-

Útgjöld málefna sviðsins eru hér greind í þrjá þætti eftir hagrænni skiptingu þeirra. Í fyrsta lagi er um að ræða rekstrarframlög, einkum beinan rekstur ríkisins og stofnana þess og aðkeypta þjónustu frá sjálfseignastofnunum og einkaaðilum. Í öðru lagi eru tilfærslur fjármagns úr ríkissjóði til einstaklinga, fyrirtækja og félagasamtaka en um er að ræða styrk eða framlag sem innt er af hendi án skuldbindingar um beint endurgjald frá móttakanda. Í þriðja og síðasta lagi er hér fjallað um fjárfestingarframlög.

- Rekstrarframlög** eru áætluð 1.898,5 m.kr og hækka um 243 m.kr frá fjárlögum þessa árs. Þar munar mest um 85 m.kr. vegna verkefna er snúa að helstu stefnumálum ríkisstjórnarinnar svo sem endurskoðun á ramma peningastefnu og stöðugleikasjóðs. Einnig verður lögð áhersla á að efla vinnu við skráningu þjóðlendna og innleiðingu á heimsmarkmiðum Sameinuðu þjóðanna. Þá flytjast 29,4 m.kr. frá aðalskrifstofu forsætisráðuneytis til aðalskrifstofu mennta- og menningarmálaráðuneytis vegna kostnaðar við umsýslu þeirra verkefna sem fluttust á milli ráðuneytanna við ríkisstjórnarskipti í janúar 2017.
- Rekstrartilfærslur** hækka um 18,4 m.kr. og verða 40,8 m.kr. en eru 22,4 m.kr. í fjárlögum ársins 2017. Þar munar mest um 18 m.kr. tilfærslu á fjárveitingum Hrafnseyrar við Arnarfjörð til forsætisráðuneytisins frá mennta- og menningarmálaráðuneytinu í samræmi við breytingar á forsetaúrskurði.
- Fjárfestingarframlög** eru áætluð 150 m.kr. og er það 49,5 m.kr. hækkun milli ára. Framlöggin eru ætluð til hönnunar og framkvæmda vegna nýrrar byggingar fyrir Stjórnarráð Íslands.

3.1 Embætti forseta Íslands

Undir þennan málaflokk fellur rekstur forsetaembættisins. Það er viðvarandi verkefni að treysta umgjörð embættisins í samræmi við stöðu forseta Íslands sem þjóðhöfðingja,

æðsta handhafa framkvæmdarvalds og annars handhafa löggjafarvalds í landinu og tryggja þannig að forsetinn fái sinnt embættisskyldum sínum innanlands og erlendis af kostgæfni og virðuleik. Málaflokkurinn heyrir undir forsætisráðherra.

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
03.10 Embætti forseta Íslands					
Rekstrarframlög	283,3	293,8	303,0	3,1	7,0
Rekstrartilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	3,9	0,0	0,0	-	-100,0
Heildarútgjöld	287,2	293,8	303,0	3,1	5,5
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	293,8	303,0	3,1	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	293,8	303,0	3,1	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 303 m.kr. og hækkar um 9,2 m.kr. frá gildandi fjárlögum sem nemur almennum launa- og verðlagsbreytingum.

3.2 Ríkisstjórn

Undir þennan málaflokk falla laun ráðherra og aðstoðarmanna þeirra. Hlutverk ráðherra er að fara með og bera ábyrgð á stjórnarframkvæmdum öllum, hver á sínu mál-efnasviði samkvæmt ákvæðum forsetaúrskurðar um skiptingu stjórnarmálefna. Málaflokkurinn heyrir undir forsætisráðherra.

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
03.20 Ríkisstjórn					
Rekstrarframlög	386,6	445,0	461,0	3,6	19,2
Rekstrartilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	386,6	445,0	461,0	3,6	19,2
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	445,0	461,0	3,6	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	445,0	461,0	3,6	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 461 m.kr. og hækkar frá gildandi fjárlögum um 16 m.kr. sem nemur almennum launa- og verðlagsbreytingum.

3.3 Forsætisráðuneyti

Undir þennan málaflokk fellur aðalskrifstofa forsætisráðuneytisins og tengd verkefni sem ekki verða auðveldlega felld undir önnur málefna svið og málaflokka.

Umfang og áherslur í starfsemi og rekstri forsætisráðuneytisins ráðast mjög af stefnumálum og áherslum ríkisstjórnar hverju sinni og verkaskiptingu samkvæmt forsetaúrskurði um skiptingu stjórnarmálefna milli ráðuneyta

Meginmarkmið forsætisráðuneytisins er að skapa forsætisráðherra trausta og faglega umgjörð þannig að hann fái sem best sinnt forystuhlutverki sínu í íslensku samfélagi, m.a. á vettvangi ríkisstjórnar, ráðherranefnda og á Alþingi og fyrir hönd þjóðarinnar á erlendum vettvangi og í alþjóðasamskiptum. Málaflokkurinn heyrir undir forsætisráðherra.

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
03.30 Forsætisráðuneyti					
Rekstrarframlög	778,2	916,7	1.134,5	23,8	45,8
Rekstrartilfærslur	89,0	22,4	40,8	82,1	-54,2
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	100,3	100,5	150,0	49,3	49,6
Heildarútgjöld	967,5	1.039,6	1.325,3	27,5	37,0
Rekstrartekjur	-	1,6	1,6	0,0	-
Framlag úr ríkissjóði	-	1.038,0	1.323,7	27,5	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	1.039,6	1.325,3	27,5	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 1.325,3 m.kr. og hækkar um 258,6 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 27,1 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- Fjárheimild málaflokksins er aukin um 100 m.kr. til að halda áfram vinnu við hönnun og framkvæmdir við nýja Stjórnarráðsbyggingu. Sú framkvæmd er í samræmi við það sem fram kemur í tillögu til þingsályktunar um hvernig minnast skuli aldarafmælis sjálfstæðis og fullveldis Íslands.
- Gert er ráð fyrir 85 m.kr. framlagi til að vinna að viðamiklum verkefnum sem tengjast helstu stefnumálum ríkisstjórnarinnar, svo sem endurskoðun á ramma peningastefnu og stöðugleikasjóði. Framlag þetta skal einnig nota til að efla vinnu við skráningu þjóðlendna og innleiðingu á heimsmarkmiðum Sameinuðu þjóðanna.
- Fjárheimild málaflokksins hækkar um 27 m.kr. vegna millifærslu verkefna frá Alþingi við yfirlestur stjórnarskjala. Því til viðbótar er gert ráð fyrir 13,5 m.kr. hækkun fjárheimilda svo að hægt sé að sinna verkinu eins og nauðsynlegt er talið.

- d. Gert er ráð fyrir 30 m.kr. framlagi til að mæta útgjöldum vegna framkvæmda við heimreið og heimasvæði á Bessastöðum. Einnig er reiknað með að verja 25 m.kr. í endurbætur og viðhald á húsnæði, eignum og jörð á Hrafnseyri við Arnarfjörð.
- e. Gert er ráð fyrir að verja 17,5 m.kr. til að styrkja öryggismál í Stjórnarráðinu í samræmi við tillögur Ríkislögreglustjóra.
- f. Þá flytjast 29,4 m.kr. frá aðalskrifstofu forsætisráðuneytis til aðalskrifstofu mennta- og menningarmálaráðuneytis vegna kostnaðar við umsýslu þeirra verkefna sem fluttust á milli ráðuneytanna við ríkisstjórnarskipti í janúar 2017.
- g. Framlag til málaflokksins hækkar um 18 m.kr. með flutningi á málefnum Hrafnseyrar við Arnarfjörð til forsætisráðuneytis frá mennta- og menningarmálaráðuneyti í samræmi við breytingar á forsetaúrskurði.
- h. Niður fellur 7 m.kr. framlag sem veitt var vegna öryggismyndavéla á Bessastöðum.

4 Utanríkismál

Skilgreining málefнасviðs

Starfsemi á þessu málefnasviði er á ábyrgð utanríkisráðherra. Það skiptist í fimm málaflokka, en þeir eru:

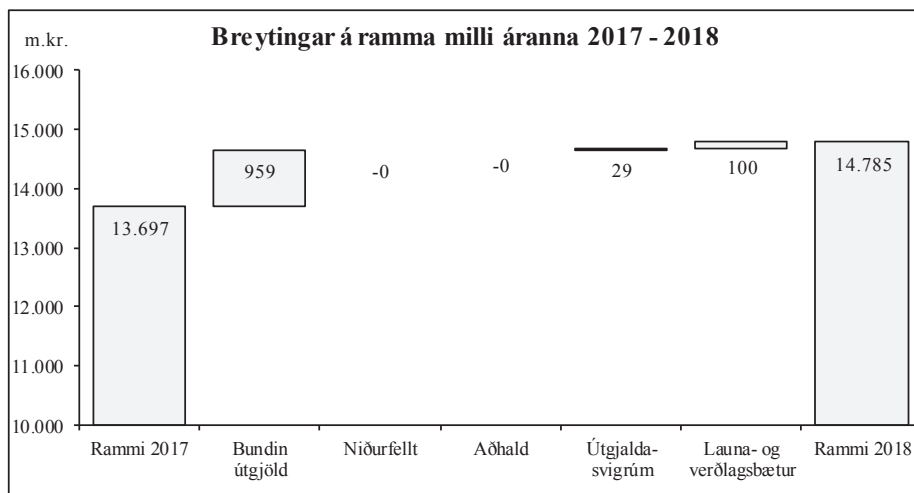
- Utanríkisþjónusta og stjórnsýsla utanríkismála.
- Utanríkisviðskipti.
- Samstarf um öryggis- og varnarmál.
- Þróunarsamvinna.
- Samningsbundin framlög vegna fjölþjóðasamstarfs.

Í eftirfarandi töflu má sjá fjárhagslega þróun málefнасviðsins og einstakra málaflokka á tímabilinu 2016–2018.

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
04 Utanríkismál					
04.10 Utanríkisþj. og stjórnsýsla utanrík.mála	4.923,9	5.009,5	5.184,9	3,5	5,3
03 Utanríkisráðuneyti	4.923,9	5.009,5	5.184,9	3,5	5,3
04.20 Utanríkisviðskipti	620,1	686,0	752,0	9,6	21,3
03 Utanríkisráðuneyti	620,1	686,0	752,0	9,6	21,3
04.30 Samstarf um öryggis- og varnarmál	981,5	1.549,7	1.891,7	22,1	92,7
03 Utanríkisráðuneyti	981,5	1.549,7	1.891,7	22,1	92,7
04.40 Þróunarsamvinna	4.585,4	4.827,3	5.496,9	13,9	19,9
03 Utanríkisráðuneyti	4.585,4	4.827,3	5.496,9	13,9	19,9
04.50 Samningsb. framlög v. fjölþj.samstarfs	1.731,4	1.624,5	1.459,3	-10,2	-15,7
03 Utanríkisráðuneyti	1.731,4	1.624,5	1.459,3	-10,2	-15,7
Samtals	12.842,3	13.697,0	14.784,8	7,9	15,1

Útgjaldarammi - heildaryfirlit og breytingar eftir tilefnum

Myndin hér á eftir sýnir breytingar á utgjaldaramma málefнасviðsins eftir helstu tilefnum sem rakin eru í framhaldinu. Myndin endurspeglar þá útfærslu og forgangsroðun sem unnin er út frá stefnumótun málefнасviðsins en sú niðurstaða getur eftir atvikum vikið frá þeim viðmiðum sem gengið var út frá við setningu utgjaldaramma málefнасviðsins í fjármálaáætlun, t.a.m. þannig að nýju utgjaldasvigrúmi hafi að einhverju leyti verið jafnað á móti aðhaldsmarkmiði.

Heildargjöld málefna sviðsins árið 2018 eru áætluð 14.785 m.kr. og aukast um 988 m.kr. á föstu verðlagi fjárlaga 2017, eða sem svarar til 7,2%. Þegar einnig er tekið tillit til áhrifa af almennum launa- og verðlagsbreytingum hækka útgjöldin um 1.088 m.kr. milli ára, eða sem svarar til 7,9%. Útgjaldabreytingum milli ára má skipta í eftirtalda þætti:

- Ýmsar breytingar á fyrirliggjandi útgjaldaskuldbindingum sem falla til á árinu 2018 en þær nema alls 959 m.kr. til hækkunar.
- Aðhaldskrafan til málefna sviðsins sem reiknað var með í forsendum rammans var 141 m.kr. en ráðuneytið ákvað að nýta 141 m.kr. af samtals 170 m.kr. óskiptu útgjaldasvigrúmi til nýrra verkefna í rammanum á móti aðhaldskröfunni, fremur en að stofna til nýrra útgjalda.
- Gert er ráð fyrir útgjaldasvigrúmi innan ramma málefna sviðsins sem verður notað til að veita framlög í ný eða aukin verkefni, samtals 29 m.kr.
- Launa- og verðlagshækkunar ársins 2018, eru áætlaðar um 100 m.kr., þannig að heildargjöldin verða 14.785 m.kr. Þar vega þyngst áætlaðar hækkunar á launum vegna kjarasamninga sem gerðir voru árið 2016, bæði áhrif á ársgrundvelli vegna hækkana á árinu 2017 og þær hækkunar sem áætlað er að taki gildi á árinu 2018 samkvæmt forsendum frumvarpsins. Fjárheimildir vegna annarra rekstrargjalda en launa verða leiðréttar í samræmi við ofmat á verðlagshækkunum í forsendum fjárlaga 2017. Því til viðbótar kemur spá um almennar verðbreytingar til ársins 2018. Auk þess er tekið tillit til áhrifa af breytingum á gengi krónunnar í útgjöldum sem greidd eru í erlendri mynt.

Útgjaldarammi - hagræn skipting útgjalda

Útgjöld, fjárheimildir og fjármögnun til utanríkismála breytist milli ára sem hér segir:

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
04 Utanríkismál					
Rekstrarframlög	6.141,0	7.763,7	7.036,7	-9,4	14,6
Rekstrartilfærslur	6.548,7	5.933,3	7.748,1	30,6	18,3
Fjármagnstilfærslur	19,8	0,0	0,0	-	-100,0
Fjárfestingarframlög	132,8	0,0	0,0	-	-100,0
Heildarútgjöld	12.842,3	13.697,0	14.784,8	7,9	15,1
Rekstrartekjur	-	397,2	400,7	0,9	-
Framlag úr ríkissjóði	-	13.299,8	14.384,1	8,2	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	13.697,0	14.784,8	7,9	-

Útgjöld málefna sviðsins eru hér greind í tvo þætti eftir hagrænni skiptingu þeirra. Í fyrsta lagi er um að ræða rekstrarframlög, einkum beinan rekstur ríkisins og stofnana þess og aðkeypta þjónustu frá sjálfseignastofnunum og einkaaðilum. Í öðru lagi eru tilfærslur fjármagns úr ríkissjóði til einstaklinga, fyrirtækja og félagasamtaka en um er að ræða styrk eða framlag sem innt er af hendi án skuldbindingar um beint endurgjald frá móttakanda. Þessar tilfærslur skiptast annars vegar í rekstrartilfærslur og hins vegar fjármagnstilfærslur sem veittar eru til fjárfestinga.

- a. **Rekstrarframlög** eru áætluð 7.036,7 m.kr og lækka um 727 m.kr frá fjárlögum þessa árs. Þar munar mest um:
 - Samstarf um öryggis- og varnarmál sem lækkar um 1.328 m.kr. að mestum hluta vegna breyttra framsetningar í fjárlögum úr rekstrarframlagi yfir í rekstrartilfærslur, til samræmis framsetningu í ríkisreikningi.
 - Þróunarsamvinnu sem hækkar um 425,6 m.kr.
 - Utanríkisþjónustu og stjórnsýslu utanríkismála sem hækkar um 175,4 m.kr.
- b. **Rekstrartilfærslur** hækka um 1.814,8 m.kr. og verða 7.748,1 m.kr. en eru 5.933,3 m.kr. í fjárlögum ársins 2017. Þar munar mest um:
 - Samstarf um öryggis- og varnarmál sem hækkar um 1.670 m.kr að mestum hluta vegna breyttrar framsetningar í fjárlögum úr rekstrarframlagi yfir í rekstrartilfærslur, til samræmis framsetningu í ríkisreikningi.
 - Þróunarsamvinnu sem hækkar um 244 m.kr.
 - Samningsbundin framlög vegna fjölbýðasamstarfs sem lækka um 165,2 m.kr.
 - Utanríkisviðskipti sem hækka um 66 m.kr.

4.1. Utanríkisþjónusta og stjórnsýsla utanríkismála

Markmið og aðgerðir

Undir málaflokkinn falla verkefni sem snúa að því að standa vörð um hag íslenskra ríkisborgara erlendis ásamt alþjóðlegri og svæðisbundinni samvinnu um frið og öryggi,

þjóðarétt, mannréttindi og auðlinda- og umhverfismál. Starfsemi málaflokksins fellur undir utanríkisráðuneytið en virkt samráð fer fram við fagráðuneytin.

Markmið í málaflokknum eru:

1. Að standa betur vörð um hag íslenskra ríkisborgara sem dvelja erlendis um lengri eða skemmri tíma og byggja upp og viðhalda tengslum við íslenska ríkisborgara erlendis.
2. Að standa betur vörð um grunnildi utanríkisstefnu Íslands, lýðræði og virðingu fyrir réttarríkinu og alþjóðalögum, mannúð og verndun mannréttinda, jafnrétti allra, sjálfbæra þróun, afvopnun og friðsamlega lausn deilumála.
3. Að standa betur vörð um sértæka hagsmuni Íslands, sérstaklega hvað varðar hafrétt og sjálfbæra nýtingu auðlinda, m.a. á norðurslóðum.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1, 2 og 3	Eftirfylgni á endurskoðun stýrihóps um utanríkisþjónustu til framtíðar á forgangsroðun verkefna í utanríkisþjónustunni.	UTN
2	1	Auka enn frekar virkni sendiskrifstofa á samfélagsmiðlum til að auka skilvirka og skjóta upplýsingamiðlun.	UTN
3	2	Styrkja stofnanir, verkefni og viðburði sem stuðla að aukinni virðingu fyrir mannréttindum, jafnrétti, þjóðarétti og mannúð á heimsvísu; bæði í samstarfi við aðra og að eigin frumkvæði sbr. t.d. rakarastofuviðburði, og fullgilda og staðfesta alþjóðlega samninga.	UTN
4	2	Tryggja virka þátttöku í svæðisbundnu samstarfi, m.a. á vettvangi Norrænu ráðherranefndarinnar og Norðurskautsráðinu og standa vel að undirbúningi fyrir formennsku í norrænu samstarfi (N5+NB8) 2019 og Norðurskautsráðinu 2019-2021.	UTN
5	3	Tryggja hagsmuni Íslands í málefnum er varða sjálfbæra nýtingu auðlinda, þ.m.t. á sviði hafréttar, með virkri þátttöku í samningaviðræðum, alþjóðlegum viðburðum og svæðasamstarfi, með nægum mannafla og virkri stefnumótun þvert á fagráðuneyti.	UTN
6	3	Tryggja hagsmuni Íslands í alþjóðlegu samstarfi um umhverfis- og loftslagsmál, þ.m.t. framfylgd Parísarsáttmálans og samningaviðræðum við ESB og Noreg um innri skiptingu ábyrgða í loftslagsmálum.	UTN
7	1, 2 og 3	Efla gerð og miðlun grunnupplýsinga um brýn hagsmunamál Íslands sem nýtast ráðuneytum og sendiskrifstofum til að efla þekkingu almennings á Íslandi og erlendis á málefnasviðum ráðuneytisins í gegnum innlenda og erlenda fjölmiðla, samfélagsmiðla, með skýrslugjöf og fundum heima fyrir og erlendis.	UTN

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
04.10 Utanríkisþjónusta og stjórnsýsla utanríkismála					
Rekstrarframlög	4.700,8	4.913,2	5.088,6	3,6	8,2
Rekstrartilfærslur	90,3	96,3	96,3	0,0	6,6
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	132,8	0,0	0,0	-	-100,0
Heildarútgjöld	4.923,9	5.009,5	5.184,9	3,5	5,3
Rekstrartekjur	-	151,1	149,2	-1,3	-
Framlag úr ríkissjóði	-	4.858,4	5.035,7	3,6	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	5.009,5	5.184,9	3,5	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 5.184,9 m.kr. og hækkar um 132,7 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 42,7 m.kr. Fjárhæðin sem birtist undir þessum lið endurspeglar ekki útgjöld utanríkisþjónustunnar vegna málaflokksins þar sem stórum hluta fjárhæðinnar er varið í utanríkisviðskipti (sjá umfjöllun næsta málaflokks). Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- Fjárheimild málaflokksins er aukin um 88,7 m.kr. til að efla sendiráð Íslands í Peking þar sem áætlanir gera ráð fyrir að vegabréfsáritunum þar fjölgi mikið milli ára vegna fjölgunar ferðamanna á leið til Íslands. Þessi aukning á framlögum til málaflokksins veldur ekki breytingum á heildarstöðu ríkissjóðs vegna þess að tekjur koma á móti.
- Gert er ráð fyrir að 29 m.kr. af útgjaldasvigrúmi málefnasviðsins verði varið til þess að hækka fjárheimildir málaflokksins í samræmi við ofangreind markmið og aðgerðir (sjá einnig markmið og aðgerðir málaflokksins utanríkisviðskipti).
- Fjárheimild málaflokksins er aukin tímabundið um 15 m.kr. vegna undirbúnings formennsku í Norðurskautsráði 2019-2021 sbr. markmið nr. 2 og aðgerð nr.4

4.2 Utanríkisviðskipti**Markmið og aðgerðir**

Meginverkefni málaflokksins er að standa vörð um efnahags- og viðskiptahagsmuni Íslands erlendis. Unnið er að því með gerð og rekstri viðskiptasamninga, en þar er EES-samningurinn veigamestur, og viðskiptaþjónustu við fyrirtæki. Viðskiptaskrifstofa ráðuneytisins, Íslandsstofa og sendiskrifstofur vinna í samstarfi að viðskiptaþjónustu, ferðamálum og menningarkynningu en sérstakir viðskiptafulltrúar eru við störf í sumum sendiskrifstofum. Þá er unnið að því að efla utanríkisviðskipti í tvíhliða-, marghliða- og alþjóðasamstarfi, m.a. á vettvangi EES, EFTA, WTO og OECD. Málaflokkurinn er á ábyrgð utanríkisráðuneytisins.

Markmið í málaflokknum eru:

1. Að bæta aðgengi íslensks atvinnu- og menningarlífs að erlendum mörkuðum, og efla samkeppnishæfni íslenskra fyrirtækja, m.a. með fríverslunarsamningum.
2. Að styrkja kynningar- og markaðsstarf í samvinnu fyrirtækja og hins opinbera.
3. Að efla hagsmunagæslu Íslands við mótun EES löggjafar og innleiða allar reglur EES-samningsins tímanlega svo að tryggt sé að íslenskt atvinnulíf búi alltaf við sömu reglur og samkeppnisaðilar á EES-markaði.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1 og 2	Styrkja samstarf sendiskrifstofa og Íslandsstofu og efla samstarf við atvinnulífið.	UTN/Íslandsstofa
2	1 og 2	Setja á fót útflutnings og markaðsráð sem mun marka og samþykkja langtímastefnumótun stjórnvalda og atvinnulífs fyrir útflutningsaðstoð og markaðssetningu.	UTN/Íslandsstofa
3	1 og 2	Styrkja menningarstarf sendiskrifstofa í samstarfi við Íslandsstofu, Mennta- og menningarmálaráðuneytið og hagsmunaaðila.	UTN/Íslandsstofa
4	1	Tryggja hagsmuni Íslands í samningaviðræðum sem leiða af brotthvarfi Bretlands úr ESB.	UTN
5	1	Kynna fríverslunarsamninga fyrir atvinnulífinu og efla samráð við haghafa.	UTN
6	1	Setja heildarstefnu á sviði utanríkisviðskipta, m.a. með það að markmiði að styrkja net viðskiptasamninga.	UTN
7	3	Tryggja virkari þátttöku Íslands í mótun EES löggjafar.	UTN/Fagráðuneyti
8	3	Bæta frammistöðu við upptöku og innleiðingu EES-gerða.	UTN/Fagráðuneyti
9	3	Auka samstarf við önnur EFTA-ríki á fyrri stigum upptökufærlis.	UTN/Fagráðuneyti

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
04.20 Utanríkisviðskipti					
Rekstrarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Rekstrartilfærslur	620,1	686,0	752,0	9,6	21,3
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	620,1	686,0	752,0	9,6	21,3
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	686,0	752,0	9,6	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	686,0	752,0	9,6	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 752 m.kr. og hækkar um 66 m.kr. frá gildandi fjárlögum í samræmi við áætlaða hækkun tekna af markaðsgjaldi. Hækkunin tengist fyrrgreindum markmiðum um að tryggja íslensku atvinnulífi greiðan aðgang að erlendum mörkuðum og að auka gjaldeyristekjur þjóðarinnar með markvissu kynningar- og markaðsstarfi erlendis.

Sú fjárhæð sem birtist hér undir þessum lið endurspeglar ekki öll útgjöld utanríkisþjónustunnar vegna utanríkisviðskipta. Fjárhæðin sýnir einungis áætlað markaðsgjald sem rennur lögum samkvæmt til Íslandsstofu. Megnið af fjárheimildum vegna utanríkisviðskipta falla undir málaflokkinn *utanríkisþjónusta og stjórnýsla utanríkismála* og renna til aðal-skrifstofu, þýðingamiðstöðvar og sendiskrifstofa.

4.3 Samstarf um öryggis- og varnarmál

Markmið og aðgerðir

Ísland er herlaus þjóð sem tryggir öryggi sitt og varnir með virku samstarfi við önnur ríki. Þátttaka Íslands í starfi Atlantshafsbandalagsins (NATO) og Öryggis- og samvinnustofnunar Evrópu (ÖSE), virkt samstarf við grannríki á sviði öryggismála og varnarsamningurinn við Bandaríkin eru meginstoðir í stefnu Íslands um öryggi og varnir landsins. Í samstarfinu felst m.a. gistiríkjastuðningur, loftrýmiseftirlit, loftrýmisgæsla, kafbátæftirlit, tæknisamstarf og varnaræfingar. Enn fremur ábyrgjast íslensk stjórnvöld rekstur íslenska loftvarnarkerfisins og tengdra upplýsingakerfa og annarra mannvirkja á Íslandi, þ.m.t. mannvirkja á eignalista NATO hér á landi. Málaflokkurinn er á ábyrgð utanríkisráðuneytisins.

Markmið í málaflokknum eru:

1. Að tryggja að ávallt séu til staðar á Íslandi trúverðugar og sýnilegar varnir sem byggja á alþjóðasamstarfi, einkum á vettvangi NATO og ÖSE, og varnarsamningnum við Bandaríkin og virku samstarfi við grannríki á sviði öryggismála.
2. Að tryggja rekstur og viðhald íslenska loftvarnarkerfisins og annarra kerfa og mannvirkja á Íslandi.
3. Að tryggja að til staðar sé fullnægjandi gistiríkjastuðningur, viðbúnaðargeta og öryggi til þess að taka á móti liðsauka á friðartímum sem og hættu- eða ófriðartímum ef þörf krefur.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Tryggja virka þátttöku Íslands í starfi NATO, ÖSE, NORDEFECO og SP á sviði öryggis- og varnarmála og í samræmi við þjóðaröryggisstefnu fyrir Ísland.	UTN/Landhelgisgæslan
2	1	Tryggja og efla varnarsamstarfið við Bandaríkin t.d. vegna eftirlits með Norður Atlantshafinu.	UTN/Landhelgisgæslan

3	1	Tryggja nægar fjárveitingar til málaflokksins bæði frá íslenska ríkinu og NATO í samræmi við skuldbindingar.	UTN/Landhelgisgæslan
4	1	Uppfæra varnaráætlun NATO fyrir Noreg, Ísland og Norður-Atlantshafið og útfæra varnaráætlun fyrir Ísland. Undirbúa og taka þátt í Trident Juncture æfingum sem fara að hluta fram umhverfis Ísland.	UTN/Landhelgisgæslan
5	2	Viðhalda varnarmannvirkjum og kerfum á Íslandi, þ.m.t. að uppfæra ratsjárkerfið og stjórnstöðvarkerfið (ACCS).	UTN/Landhelgisgæslan
6	2	Tryggja rekstur og reglubundið viðhald tækja og kerfa sem tengjast þátttöku Íslands í samþætту loftrýmiseftirliti og loftrýmisgæslu NATO við Ísland og eftirliti með hafinu, þ.m.t. að uppfæra ratsjárkerfið og stjórnstöðvarkerfið.	UTN/Landhelgisgæslan
7	2	Auka þjálfun og færni starfsmanna sem vinna að loftrýmisgæslu og rekstur ratsjárkerfisins.	UTN/Landhelgisgæslan
8	3	Styrkja starfsemi Landhelgisgæslu Íslands á öryggis- svæðinu til að takast á við aukningu í loftrýmisgæslu og varnartengdum verkefnum.	UTN/Landhelgisgæslan
9	3	Bæta aðbúnað, öryggi og fjölga gistirýmum á öryggis- svæðunum.	UTN/Landhelgisgæslan
10	1	Fjölgun borgaralegra sérfræðinga vegna samstöðuáðgerða á vegum NATO.	UTN

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
04.30 Samstarf um öryggis- og varnarmál					
Rekstrarframlög	85,3	1.453,7	125,7	-91,4	47,4
Rekstrartilfærslur	876,4	96,0	1.766,0	1.739,6	101,5
Fjármagnstilfærslur	19,8	0,0	0,0	-	-100,0
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	981,5	1.549,7	1.891,7	22,1	92,7
Rekstrartekjur	-	109,4	111,8	2,2	-
Framlag úr ríkissjóði	-	1.440,3	1.779,9	23,6	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	1.549,7	1.891,7	22,1	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 1.891,7 m.kr. og hækkar um 287,5 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 54,5 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- a. Fjárheimild málaflokksins er aukin um 215 m.kr. á ársgrundvelli í samræmi við ofangreind markmið og áðgerðir og verður sem fyrr alfarið á borgaralegum forsendum. Í fyrsta lagi til að kosta borgaralega sérfræðinga til verkefna hjá NATO og þannig verði mögulegt að fjölga sérfræðingastöðum. Í öðru lagi til að verja í átakssjóði NATO sem samræmast áherslum íslenskra stjórnvalda og forgangsmálum

bandalagsins. Í þriðja lagi til að efla gistiríkjastuðning og framkvæmdir á Keflavíkurflugvelli í ljósi aukinna umsvifa þar, meðal annars í tengslum við loftrýmisgæslu og æfingar. Í fjórða lagi vegna kostnaðar tengdu þjóðaröryggisráði sem meðal annars er ætlað að stuðla að fræðslu og útgáfu sem lýtur að málefnum tengdum þjóðaröryggi.

- b. Fjárheimild málaflokksins er einnig aukin um 72,5 m.kr. vegna samningsbundinnar endurnýjunar loftvarnarkerfisins árið 2020 sem áætlað er að kosti um 2,9 ma.kr. Ísland hefur gert kröfu um að NATO greiði 75% á móti 25% hlutdeild Íslands sem áætluð er 725 m.kr. og dreifist á 10 ár frá og með árinu 2018. Endanleg niðurstaða um kostnaðarhlutdeild liggur ekki fyrir. Tengist þetta markmiði nr. 2 og aðgerð nr.6.

4.4 Þróunarsamvinna

Markmið og aðgerðir

Meginverkefni málaflokksins er þróunarsamvinna í samstarfi við valin samstarfslönd og svæði, fjölþjóðastofnanir og borgarasamtök. Verkefnum er sinnt af þróunarsamvinnu-skrifstofu ráðuneytisins, tveimur sendiskrifstofum í Afríku, í Malaví og Úganda, og fastanefndum Íslands í New York, Genf og París.

Alþjóðleg þróunarsamvinna er ein af meginstoðum íslenskrar utanríkisstefnu. Með virkri þátttöku á þessu sviði leitast Ísland við að uppfylla skyldur sínar sem ábyrg þjóð. Þannig taka íslensk stjórnvöld þátt í baráttu alþjóðasamfélagsins gegn fátækt og fyrir friði og betri lífskjörum á heimsvísu. Aðild að Sameinuðu þjóðunum er helsti grundvöllur þróunarsamvinnu Íslands og Heimsmarkmið S.þ. um sjálfbæra þróun varða veginn. Málaflokkurinn er á ábyrgð utanríkisráðuneytisins.

Markmið í málaflokknum eru:

1. Að bæta lífsskilyrði og auka tækifæri fólks með sterkari félagslegum innviðum, með jafnrétti að leiðarljósi.
2. Að bæta fæðuöryggi og örva hagþróun á grundvelli jafnaðar og sjálfbærrar auðlindanýtingar m.a. með nýtingu á íslenski sérþekkingu.
3. Að auka viðnámsþrótt samfélaga og flýta endurreisn með aukinni samhæfingu mannúðaraðstoðar og þróunarsamvinnu.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1, 2 og 3	Jafnréttismál: Stuðningur við UN Women í Mósambík, Síurlandi, Afganistan og Palestínu. Stuðningur við jafnréttissjóð Alþjóðabankans og Stuðningur við Jafnréttisskóla HSP á Íslandi. Samþætting kynjasjónarmiða í öll verkefni.	UTN
2	1	Menntun: Samstarfsverkefni á sviði grunnmenntunar í Úganda (Buikwe og Kangala) og Malaví (Mangochi).	UTN
3	1	Heilsa: Samstarfsverkefni á sviði heilbrigðiþjónustu með héraðsyfirvöldum í Mangochi héraði í Malaví. Stuðningur	UTN

		við UNICEF í Palestínu og samstarfsverkefni UNICEF og UNFPA um afnám limlestinga á kynfærum kvenna og stúlkna.	
4	1	Vatn: Samstarfsverkefni á sviði vatns- og hreinlætisþjónustu með héraðsyfirvöldum í Úganda (Buikwe) og Malaví (Mangochi). Stuðningur við UNICEF í Mósambík (Zambesía).	UTN
5	2	Fiskimál: Stuðningur við Sjávarútvegsskóla HSP á Íslandi og fiskisamstarf innan Alþjóðabankans (PROFISH).	UTN
6	2	Jarðhiti: Stuðningur við jarðhitarannsóknir í Austur Afríku, Jarðhitaskóla HSP á Íslandi, jarðhitasamstarf innan Alþjóðabankans (ESMAP), SE4ALL og UN Environment. Samstarf við NDF um jarðhitapjálfun í Mið- og Suður Ameríku.	UTN
7	2	Landgræðsla: Stuðningur við Landgræðsluskóla HSP á Íslandi.	UTN
8	1, 2 og 3	Umhverfis- og loftslagsmál: Framlög til Græna loftslags-sjóðsins og sjóðs UNFCCC fyrir fátækustu þróunarríkin. Samþætting umhverfissjónarmiða í öll verkefni.	UTN
9	3	Mannúðaraðstoð: Framlög til OCHA, CERF, UNHCR, WFP og ICRC. Rammasamningar og styrkir til borgarasamtaka og áherslustofnana. Eyrnamerkt framlög og liðsafl til áherslustofnana, ICRC, og Alþjóðabjörgunar-sveitarinnar/Landsbjargar.	UTN

Áhrif aðgerða málaflokks á markmið um jafna stöðu karla og kvenna

Utanríkisráðuneytið vann jafnréttismat á aðgerðum málaflokksins, sjá nánar í kafla um kynjaða fjárlagagerð. Samandregin niðurstaða matsins er sú að allar aðgerðirnar hafa mögulega áhrif á jafnrétti, flestar eru til þess fallnar að stuðla að jafnrétti og jafnréttis-sjónarmið eru að jafnaði samþætt útfærslu þeirra.

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
04.40 Þróunarsamvinna					
Rekstrarframlög	1.354,0	1.396,8	1.822,4	30,5	34,6
Rekstrartilfærslur	3.231,4	3.430,5	3.674,5	7,1	13,7
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	4.585,4	4.827,3	5.496,9	13,9	19,9
Rekstrartekjur	-	136,7	139,7	2,2	-
Framlag úr ríkissjóði	-	4.690,6	5.357,2	14,2	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	4.827,3	5.496,9	13,9	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 5.496,9 m.kr. og hækkar um 553,9 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 115,7 m.kr. Miðað er við að 0,26% af vergum þjóðartekjum (VPT) verði varið til opinberrar þróunaraðstoðar (e. ODA) í heild samanber ákvörðun ríkisstjórnar þar um, þar af fara 0,2% til málefnasviðsins utanríkismál. Til viðbótar útgjöldum í þessum málaflokki koma önnur framlög sem teljast til opinberrar þróunaraðstoðar þ.m.t. stofnfjárframlög sem færast ekki um rekstrarreikning heldur eru eignfærð í efnahagsreikning ríkissjóðs, en þau gætu numið um 450-750 m.kr. á ári, og hluti útgjalda á öðrum málefnasviðum vegna hælisleitenda og móttöku kvótaflóttamanna sem í þessu sambandi er áætlaður um 650 m.kr. árið 2018. Samtals er gert ráð fyrir að framlög sem teljast til opinberrar þróunaraðstoðar samsvari 0,26% af VPT á árinu 2018.

4.5 Samningsbundin framlög vegna fjölþjóðasamstarfs

Undir málaflokkinn falla aðildargjöld Íslands vegna fjölþjóðasamstarfs þvert á ofangreind verkefni. Engin stefnumótun fer því fram í þessum málaflokki. Málaflokkurinn er á ábyrgð utanríkisráðuneytisins.

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
04.50 Samningsbundin framlög vegna fjölþjóðasamstarfs					
Rekstrarframlög	0,9	0,0	0,0	-	-100,0
Rekstrartilfærslur	1.730,5	1.624,5	1.459,3	-10,2	-15,7
Fjármagnstillfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	1.731,4	1.624,5	1.459,3	-10,2	-15,7
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	1.624,5	1.459,3	-10,2	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	1.624,5	1.459,3	-10,2	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 1.459,3 m.kr. og lækkar um 51,9 m.kr. frá gildandi fjárlögum þegar frá er talin 113,3 m.kr. lækkun fjárheimildar vegna almennrar verðlags- og gengisuppfærslu frumvarpsins. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- Gert er ráð fyrir 83,7 m.kr. lækkun á framlögum til uppbyggingarsjóðs EES í samræmi við nýjustu áætlanir frá sjóðnum.
- Gert er ráð fyrir að aðildargjöld til annarra alþjóðastofnana hækki um 31,8 m.kr. en miðað er við að framlögin fylgi spá um vöxt nafnvirðis þjóðartekna.

5 Skatta-, eigna- og fjármálaumsýsla

Skilgreining málefnasviðs

Starfsemi á málefnasviðinu er á ábyrgð fjármála- og efnahagsráðherra. Það skiptist í fjóra málaflokka, en þeir eru:

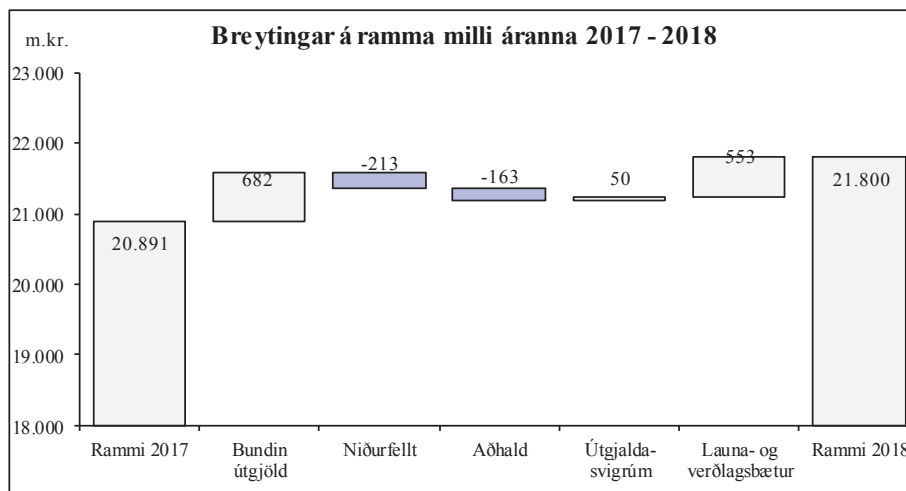
- Skattar og innheimta.
- Eignaumsýsla ríkisins.
- Fjármálaumsýsla ríkisins.
- Stjórnsýsla ríkisfjármála.

Í eftirfarandi töflu má sjá fjárhagslega þróun málefnasviðsins og einstakra málaflokka á tímabilinu 2016–2018.

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
05 Skatta-, eigna- og fjármálaumsýsla					
05.10 Skattar og innheimta	7.204,4	7.919,1	7.906,0	-0,2	9,7
09 Fjármála- og efnahagsráðuneyti	7.204,4	7.919,1	7.906,0	-0,2	9,7
05.20 Eignaumsýsla ríkisins	8.863,1	5.348,1	6.078,5	13,7	-31,4
09 Fjármála- og efnahagsráðuneyti	8.863,1	5.348,1	6.078,5	13,7	-31,4
05.30 Fjármálaumsýsla ríkisins	3.996,5	4.197,8	4.285,1	2,1	7,2
09 Fjármála- og efnahagsráðuneyti	3.996,5	4.197,8	4.285,1	2,1	7,2
05.40 Stjórnsýsla ríkisfjármála	24.199,9	3.425,5	3.530,5	3,1	-85,4
09 Fjármála- og efnahagsráðuneyti	24.199,9	3.425,5	3.530,5	3,1	-85,4
Samtals	44.263,9	20.890,5	21.800,1	4,4	-50,7

Útgjaldarammi - heildaryfirlit og breytingar eftir tilefnum

Myndin hér á eftir sýnir breytingar á útgjaldaramma málefnasviðsins eftir helstu tilefnum sem rakin eru í framhaldinu. Myndin endurspeglar þá útfærslu og forgangsröðun sem unnin er út frá stefnumótun málefnasviðsins en sú niðurstaða getur eftir atvikum vikið frá þeim viðmiðum sem gengið var út frá við setningu útgjaldaramma málefnasviðsins í fjármálaáætlun, t.a.m. þannig að nýju útgjaldasvigrúmi hafi að einhverju leyti verið jafnað á móti aðhaldsmarkmiði.

Heildargjöld málefnasviðsins árið 2018 eru áætluð 21.800 m.kr. og aukast um 909 m.kr. á föstu verðlagi fjárlaga 2017, eða sem svarar til 4%. Þegar einnig er tekið tillit til áhrifa af almennum launa- og verðlagsbreytingum hækka um 356 m.kr. milli ára, eða sem svarar til 1,7%. Útgjaldabreytingum milli ára má skipta í eftirtalda þætti:

- a. Ýmsar breytingar á fyrirliggjandi útgjaldaskuldbindingum sem falla til á árinu 2018 en þær nema alls 682 m.kr. til hækkunar.
- b. Á móti hækkun útgjaldaskuldbindinga í a-lið falla niður í frumvarpinu tímabundin framlög til ýmissa verkefna, alls 212,5 m.kr. Nettóhækkun vegna breytinga á útgjaldaskuldbindingum er því alls 469,5 m.kr.
- c. Gerðar verða ráðstafanir til að lækka útgjöld um 163 m.kr. á árinu 2018 í samræmi við markmið sem ríkisstjórnin hefur sett í gildandi fjármálaáætlun. Aðhaldskrafan til málefnasviðsins sem reiknað var með í forsendum rammans var 301 m.kr. en ráðuneytið ákvað að nýta þann hluta útgjaldasvigrúmsins sem nemur reiknuðum raunvexti, 138 m.kr. að fullu á móti aðhaldskröfu.
- d. Gert er ráð fyrir útgjaldasvigrúmi innan ramma málefnasviðsins og er ráðgert að ráðstafa því til verkefna tengdum umbótum í ríkisrekstri, samtals 50 m.kr.
- e. Launa- og verðlagshækkunar ársins 2018, sem eru áætlaðar 553 m.kr., þannig að heildargjöldin verða 21.800 m.kr. Þar vega þyngst áætlaðar hækkunar á launum vegna kjarasamninga sem gerðir voru árið 2016, bæði áhrif á ársgrundvelli vegna hækkana á árinu 2017 og þær hækkunar sem áætlað er að taki gildi á árinu 2018 samkvæmt forsendum frumvarpsins. Fjárheimildir vegna annarra rekstrargjalda en launa verða leiðréttar í samræmi við ofmat á verðlagshækkunum í forsendum fjárlaga 2017. Því til viðbótar kemur spá um almennar verðbreytingar til ársins 2018. Auk þess er tekið tillit til áhrifa af breytingum á gengi krónunnar í útgjöldum sem greidd eru í erlendri mynt.

Útgjaldarammi - hagræn skipting útgjalda

Útgjöld, fjárheimildir og fjármögnun málefnasviðsins breytast milli ára sem hér segir:

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
05 Skatta-, eigna- og fjármálaumsýsla					
Rekstrarframlög	37.900,1	19.295,8	20.226,6	4,8	-46,6
Rekstrartilfærslur	496,4	665,7	660,6	-0,8	33,1
Fjármagnstilfærslur	3,1	0,0	0,0	-	-100,0
Fjárfestingarframlög	5.864,3	929,0	912,9	-1,7	-84,4
Heildarútgjöld	44.263,9	20.890,5	21.800,1	4,4	-50,7
Rekstrartekjur	-	7.970,4	8.826,7	10,7	-
Framlag úr ríkissjóði	-	12.920,1	12.973,4	0,4	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	20.890,5	21.800,1	4,4	-

Útgjöld málefnasviðsins eru hér greind í þrjú þætti eftir hagrænni skiptingu þeirra. Í fyrsta lagi er um að ræða rekstrarframlög, einkum beinan rekstur ríkisins og stofnana þess og aðkeypta þjónustu frá sjálfseignastofnunum og einkaaðilum. Í öðru lagi eru tilfærslur fjármagns úr ríkissjóði til einstaklinga, fyrirtækja og félagasamtaka en um er að ræða styrk eða framlag sem innt er af hendi án skuldbindingar um beint endurgjald frá móttakanda. Þessar tilfærslur skiptast annars vegar í rekstrartilfærslur og hins vegar fjármagnstilfærslur sem veittar eru til fjárfestinga. Í þriðja og síðasta lagi er hér fjallað um fjárfestingarframlög.

- a. **Rekstrarframlög** eru áætluð 20.226,6 m.kr og hækka um 930,8 m.kr frá fjárlögum þessa árs. Að frátöldum launa- og verðlagsbreytingum munar mest um eftirtaldar breytingar:
 - a. Átak til að bæta rekstur og þjónustu stofnana með aðkomu sérstaks teymis sem aðstoðar ráðuneyti og stofnanir við að greina tækifæri til úrbóta og koma þeim til framkvæmda.
 - b. Gert er ráð fyrir hækkun tollafgreiðslugjalda í hlutfalli við aukinn fjölda ferðamanna sem hljóta tollafgreiðslu á Keflavíkurflugvelli.
 - c. Framlag til Kjara- og mannauðssýslu ríkisins vegna aukinnar starfsemi.
 - d. Framlag til umbótamála í starfsemi Fjársýslu ríkisins.
- b. **Rekstrartilfærslur** lækka um 5,1 m.kr. og verða 660,6 m.kr. en eru 665,7 m.kr. í fjárlögum ársins 2017.
- c. **Fjárfestingarframlög** eru áætluð 912,9 m.kr. og lækka um 16,1 m.kr. milli ára.

5.1 Skattar og innheimta

Markmið og aðgerðir

Skattframkvæmd er á hendi embættis ríkisskattstjóra, embættis skattrannsóknarstjóra, embættis tollstjóra og yfirskattanefndar. Starfsemi í málaflokknum er á ábyrgð fjármála- og efnahagsráðherra.

Markmið í málaflokknum eru:

1. Bæta skattskil og öflun tekna til sameiginlegra útgjalda.
2. Bæta aðgengi, framboð og gæði að upplýsingum um skattamál, m.a. með samræmdari stjórnsýslu skattamála.
3. Skilvirkari og einfaldari opinber innheimta.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	2	Sérstakur starfshópur sérfræðinga RSK og tollstjóra með aðkomu FJR leggi drög að sameiginlegri þjónustugátt embættanna og skili tillögum fyrir mitt ár 2018.	FJR, RSK og tollstjóri.
2	2	Endurskoðun samstarfssamnings ríkisskattstjóra, skattrannsóknarstjóra ríkisins og tollstjóra frá 21. júní 2016. Teknir upp reglubundnir fundir, a.m.k. tvisvar á ári með stofnununum og FJR; þ.e. í júní og desember.	FJR, RSK, SRS og tollstjóri.
4	17.5 ¹	Áfram unnið að samræmdu kerfi grænna skatta á grundvelli tillagna frá starfshópi um skattlagningu ókutækja og eldsneytis.	FJR í samráði við IRR, ANR og UAR.
5 og 9 ²	3	Hafist verður handa við endurskipulagningu innheimtukerfis opinberra gjalda á grundvelli tillagna starfshóps fyrir mitt ár 2018. Frumvarp um innheimtu opinberra gjalda lagt fram á haustþingi 2018.	FJR
6	1	Hert skatteftirlit og virkari innheimta. Vinnuhópur skili tillögum um hvernig megi bæta skattskil fyrir haustþing 2018.	FJR, RSK og tollstjóri.
7	1	Útfærsla á tillögum starfshópa um frekari aðgerðir gegn skattundandrætti og skattaskjólum og einnig starfshóps um skattlagningu erlendra ferðaþjónustu. Frumvarp liggja fyrir á vorþingi 2018.	FJR
8	2	Unnið verður að endurskoðun reglugerðar um skatteftirlit og skattrannsóknir í því augnamiði að skerpa skil milli verkefna RSK og SRS. Verði lokið eigi síðar en 1. júlí 2018.	FJR

¹ Vísun í markmið 1 í málaflokki 17.5 – stjórnsýsla umhverfismála (aðgerðaáætlun í loftslagsmálum).

² Aðgerðir nr. 5 og 9 í málaflokknum í fjármálaáætlun 2018-2022.

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
05.10 Skattar og innheimta					
Rekstrarframlög	7.066,1	7.893,5	7.879,9	-0,2	11,5
Rekstrartilfærslur	0,1	25,6	26,1	2,0	-
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	138,2	0,0	0,0	-	-100,0
Heildarútgjöld	7.204,4	7.919,1	7.906,0	-0,2	9,7
Rekstrartekjur	-	935,8	935,3	-0,1	-
Framlag úr ríkissjóði	-	6.983,3	6.970,7	-0,2	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	7.919,1	7.906,0	-0,2	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 7.906 m.kr. og lækkar um 261 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 248 m.kr. Helsta breyting á fjárheimildum málaflokksins er að 200 m.kr. framlag, sem veitt var embætti Tollstjóra í fjárlögum 2013 til fimm ára vegna endurnýjunar tveggja tollakerfa, fellur niður.

5.2 Eignaumsýsla ríkisins**Markmið og aðgerðir**

Undir málaflokkinn heyrir eignaumsýsla ríkisins gagnvart félögum, eignarhald og umsýsla fasteigna, jarðeigna og auðlinda, undir yfirumsjón fjármála- og efnahagsráðuneytis, og opinberar framkvæmdir sem eru á ábyrgð fjármála- og efnahagsráðherra. Auk yfirumsjónar fjármála- og efnahagsráðuneytis er starfsemi málaflokksins í meginatriðum falin Bankasýslu ríkisins, Ríkiseignum og Framkvæmdasýslu ríkisins.

Markmið í málaflokknum eru:

1. Viðunandi arðsemi, bætt yfirsýn og aukið gagnsæi í rekstri félaga í eigu ríkisins.
2. Bæta yfirsýn og fjárhagslegt gagnsæi við meðferð eigna.
3. Setja skýrari ramma um hagnýtingu lands, náttúru og auðlinda í umráðum ríkisins.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Fylgja eftir útgáfu á eigandastefnum og tryggja innleiðingu á þeim meginreglum, viðmiðum og markmiðum sem þar koma fram.	FJR.
2	1	Greina arðsemi, arðsemiskröfu og arðgreiðslumarkmið fyrir stærri fyrirtæki eins og kostur er, út frá sniðmáti fyrir lykilárangursmarkmið.	FJR.
3 og	1	Útfæra og innleiða eigandastefnu fyrir jarðir, lönd, löðir og auðlindir í eigu ríkisins.	FJR.

9 ³			
6	2	Fyrir liggja fjárfestingaráætlun til 5 ára vegna húsnæðis- og framkvæmdamála ríkisins.	Framkvæmdasýsla ríkisins leiðir verkefnið í samstarfi við FJR.
7	2	Áframhaldandi undirbúningur upptöku markaðsleigu og leigu sem byggð er á kostnaðargrunni fyrir fasteignir ríkisins.	FJR leiðir verkefnið í samráði við Ríkiseignir.
8	2 og 3	Bæta skráningu upplýsinga um jarðeignir og auðlindir í eigu ríkisins í korta- og landgrunnupplýsingakerfi.	Ríkiseignir.

Áhrif aðgerða málaflokks á markmið um jafna stöðu karla og kvenna

Fjármála- og efnahagsráðuneyti hefur tekið saman upplýsingar um með hvaða hætti aðgerð styður við markmið um jafnrétti. Samandregin niðurstaða jafnréttismats á aðgerðum málaflokksins fyrir árið 2018 er eftirfarandi: Möguleg áhrif á jafnrétti: aðgerðir nr. 1, 2, 3, 6 og 9. Möguleg engin áhrif á jafnrétti: aðgerðir nr. 4, 5, 7 og 8.

Í framhaldinu var metið hvaða leiðir eru færar:

- Skerpt verði á þáttum almennrar eigendastefnu svo hún styðji skýrt við markmið um jafnrétti, auk útfærslu og innleiðingar á framkvæmdaáætlun til að leiðrétta mögulegan halla, sbr. aðgerð nr. 1.
- Öflun kyngreindra gagna, t.d. um kynjahlutfall í stjórnnum opinberra fyrirtækja sbr. aðgerð nr. 1.
- Athugun á ólíku vægi eða hagsmunum kynja sbr. aðgerð nr. 2, 3, 6 og 9.

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
05.20 Eignaumsýsla ríkisins					
Rekstrarframlög	3.270,3	4.487,4	5.233,5	16,6	60,0
Rekstrartilfærslur	0,9	17,2	17,6	2,3	1.855,6
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	5.591,9	843,5	827,4	-1,9	-85,2
Heildarútgjöld	8.863,1	5.348,1	6.078,5	13,7	-31,4
Rekstrartekjur	-	4.967,0	5.803,9	16,8	-
Framlag úr ríkissjóði	-	381,1	274,6	-27,9	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	5.348,1	6.078,5	13,7	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 6.078,5 m.kr. og hækkar um 603,4 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 127,3 m.kr. Helsta breyting á fjárheimildum málaflokksins er

³ Aðgerðir nr. 3 og 9 í málaflokknum í fjármálaáætlun 2018-2022.

eftirtalin: 670 m.kr. vegna breytinga á útgjöldum sem koma á móti breytingum á sértekjum og öðrum rekstartekjum á málefna sviðinu í heild sinni.

5.3 Fjármálaumsýsla og rekstur ríkisins

Markmið og aðgerðir

Undir málaflokkinn heyra fjármálalegir og rekstrarlegir innviðir ríkisins og margvísleg grunnþjónusta til stofnana og ráðuneyta, þ.m.t. reikningskil ríkisaðila, miðlun upplýsinga um fjármál ríkisins og skilvirk greiðslumiðlun, opinber innkaup og kjara- og mannauðsmál ríkisins, og eru á ábyrgð fjármála- og efnahagsráðherra.

Starfsemi málflokksins er í höndum Fjársýslu ríkisins, Rekstrarfélags stjórnarráðsins, Kjararáðs, Ríkiskaupa, auk margvíslegra smærri verkefna. Kjara- og mannauðssýsla er skipulagslega hluti fjármála- og efnahagsráðuneytis. Seðlabanki Íslands sér um framkvæmd og umsýslu lánamála ríkissjóðs samkvæmt samningi við fjármála- og efnahagsráðuneyti, er banki ríkissjóðs og sér um varðveislu innlendra innstæðna og gjaldeyriseigna.

Markmið í málaflokknum eru:

1. Bæta rekstur og nýtingu fjármuna ríkisins.
2. Markvissari stjórnun og skipulag hjá stofnunum ríkisins. Skilvirkari og einfaldari opinber innheimta.
3. Bæta faglega stjórnun mannauðs og auka leiðtogahæfni stjórnenda.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1,2	Að þróa aðferðir og hefja mælingu á framleiðni í stærstu þjónustukerfum hins opinbera.	FJR/framleiðniefnd
2	1	Tilraunaverkefni um innleiðingu og þróun á innkaupakerfi fyrir valdar A-hluta stofnanir.	FJR, Fjársýslanog Ríkiskaup
3	1,2	Aframhaldandi innleiðing rafræna reikninga og nýting upplýsinga úr þeim til að auka rekstrarlega yfirsýn.	Fjársýslan
4	1,2	Innleiðing hafin á nýju kerfi fyrir rekstraráætlanir ríkisstofnana.	FJR
5	1	Birting reikninga á netinu hafin í skrefum og aðgengi almennings að tölulegum gögnum bætt.	FJR og Fjársýslan
6	1	Uppsetning tölvuskýjaumhverfis, undirbúningur fyrir samrekstur upplýsingatæknikerfa og miðlæg innkaup á hugbúnaði hjá ríkinu.	FJR
7	1	Mótun upplýsingatækni umhverfis ríkisins	FJR og SRN
8	2,3	Unnið að innleiðingu jafnlaunastaðals í ríkisstofnunum. Stærri ríkisstofnanir fá vottun fyrir lok ársins 2018.	FJR
9	2,3	Birting heildstæðrar stjórnendastefnu og verklagsreglna um hæfnisþætti og gerð starfsþróunaráætluna fyrir forstöðumenn.	FJR
10	3	Mat á stöðu og þróun mannaflaparfar einstakra stofnana til a.m.k. næstu þriggja ára í tengslum við markmið og áherslur í starfsemi stofnunar. Aðgerðaáætlanir unnar á grundvelli matsins.	FJR í samstarfi við hlutaðeigandi stofnanir

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
05.30 Fjármálaumsýsla ríkisins					
Rekstrarframlög	3.886,2	4.111,2	4.198,2	2,1	8,0
Rekstrartilfærslur	0,2	13,1	13,4	2,3	-
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	110,1	73,5	73,5	0,0	-33,2
Heildarútgjöld	3.996,5	4.197,8	4.285,1	2,1	7,2
Rekstrartekjur	-	2.058,2	2.073,2	0,7	-
Framlag úr ríkissjóði	-	2.139,6	2.211,9	3,4	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	4.197,8	4.285,1	2,1	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 4.285,1 m.kr. og lækkar um 22,7 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 110 m.kr. Helsta breyting á fjárheimildum málaflokksins er eftirtalin: 34 m.kr. tímabundið framlag í eitt ár til aukinna umbótamála í starfsemi Fjársýslu ríkisins, sbr. markmið nr. 1 og 2 og aðgerðir nr. 3 og 5.

5.4 Stjórnsýsla ríkisfjármála**Markmið og aðgerðir**

Undir málaflokkinn heyrir stjórnsýsla ríkisfjármála, innleiðing og framkvæmd laga um opinber fjármál, sem miðar að því að styrkja aðgerðir og ná markmiðum sem birtast í mála-flokkum þessa málefna sviðs ásamt öðrum málaflokkum á ábyrgð fjármála- og efnahags-ráðherra.

Undir málaflokkinn fellur aðalskrifstofa fjármála- og efnahagsráðuneytis, ráðstöfunarfé og ýmis önnur verkefni sem verða ekki með góðu móti felld undir önnur málefna svið eða málaflokka.

Markmið í málaflokknum eru:

1. Farsæl innleiðing og framkvæmd laga um opinber fjármál.
2. Bætt markmið allra málaflokka fjármálaáætlunar ásamt mælikvörðum sem miða með skýrum hætti að auknu virði fyrir samfélagið.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Tenging kynjaðrar fjárlagagerðar við ferla og stefnumótun við framsetningu fjármálaáætlunar 2019-2023 á grundvelli laga um opinber fjármál.	FJR
2	1	Áframhaldandi þróun stefnumótunar og áætlanagerðar, fræðslu og námskeiðum, bættum undirbúningi áætlana-gerðar, mótun fyrirmyndarskjala fyrir stefnumótunarferli og birting ítarl. málefna sviðsstefnu fyrir málefna svið 06.	FJR

3	1	Innleiðing hafin á nýju verklagi við framkvæmd fjárlaga hjá 90% ríkisaðila.	FJR
4	1	Vinna hafin við endurnýjun þjóðhagslíkans sem taki meira mið af þróun opinberra fjármála og endurspeglar betur áhrif fjármálastefnu og fjármálaáætlunar.	FJR
5	1	Annað af þremur árum við innleiðingu á breyttu reikningshaldi (IPSAS). Unnið verður að frekari þróun á reikningskilum allra ríkisaðila í A-hluta.	FJR
6	1	Ný framkvæmd, vegna lagabreytinga á mörkuðum tekjum, svo viðkomandi tekjustofnar renni í ríkissjóð og framlög verði veitt til viðkomandi aðila í samræmi við ákvarðanir og forgangsröðun Alþingis.	FJR
7	1	Breytingar á fjárhagskerfi ríkisins vegna laga um opinber fjármál. Nýtt áætlanagerðakerfi fyrir ríkisaðila og endurbætur á fjárlagakerfi Stjórnarráðsins og Alþingis, sem styðja við innleiðingu og framkvæmd laga um opinber fjármál.	FJR
8	1	Þróun útgjaldagreininga á ýmsum þáttum ríkisrekstrar, byggt á bestu fordæmum m.a. af vettvangi OECD.	FJR
9	1	Efling greiningarstarfs og upplýsingamiðlunar, birting opinna reikninga, mánaðarlegra bókhaldsupplýsinga og endurbætt framsetning gagna á vef.	FJR
10	2	Drög að skilgreiningu liggja fyrir um viðmið mælikvarða málaflokka sem mæla afurðir (e. output) eða niðurstöðu (samfélagsvirði / bætt lífsgæði).	FJR í samvinnu við FOR

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
05.40 Stjórnsýsla ríkisfjármála					
Rekstrarframlög	23.677,5	2.803,7	2.915,0	4,0	-87,7
Rekstrartilfærslur	495,2	609,8	603,5	-1,0	21,9
Fjármagnstilfærslur	3,1	0,0	0,0	-	-100,0
Fjárfestingarframlög	24,1	12,0	12,0	0,0	-50,2
Heildarútgjöld	24.199,9	3.425,5	3.530,5	3,1	-85,4
Rekstrartekjur	-	9,4	14,3	52,1	-
Framlag úr ríkissjóði	-	3.416,1	3.516,2	2,9	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	3.425,5	3.530,5	3,1	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 3.530,5 m.kr. og hækkar um 37,1 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 67,9 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

1. Fjárheimild til málaflokksins er aukin um 50 m.kr. vegna átaks til að bæta rekstur og þjónustu stofnana með aðkomu sérstaks teymis sem aðstoðar ráðuneyti og stofnanir við að greina tækifæri til úrbóta og koma þeim til framkvæmda, sbr. markmið nr. 1–3 í málaflokki 5.3.

2. Þá kemur til 30 m.kr. framlag til styrkingar starfsemi Kjara- og mannauðssýslu ríkisins vegna verkefna sem áður voru hjá Kjararáði og nýs fyrirkomulags launamála forstöðumanna ríkisins, sbr. markmið nr. 3 í málaflokki 5.3.

6 Hagskýrslugerð, grunnskrár og upplýsingamál

Starfsemi á þessu málefnasviði er á ábyrgð samgöngu- og sveitarstjórnarráðherra, fjármála- og efnahagsráðherra, og umhverfis- og auðlindaráðherra. Undir það heyrir einn málaflokkur sem ber sama heiti og málefnasviðið.

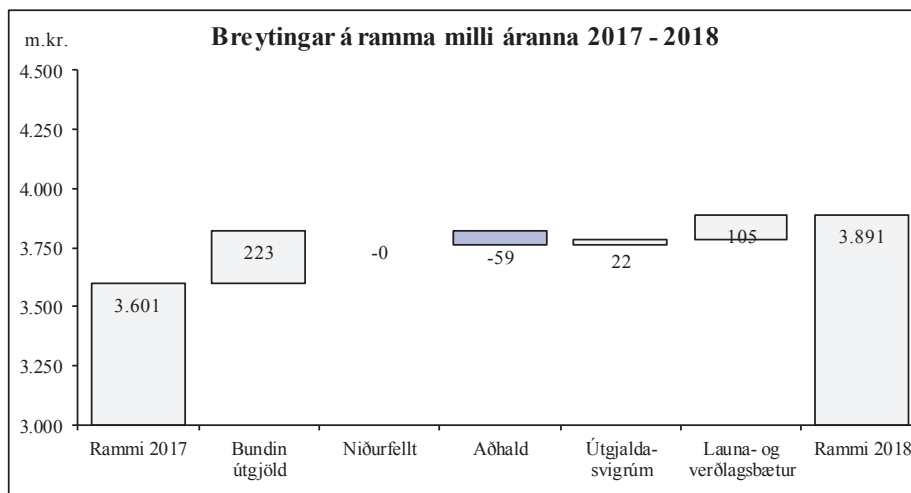
Vakin er athygli á því að framsetning á útgjöldum málefnasviðsins hefur verið aðlöguð vegna breyttrar verkaskiptingar ráðuneyta innan Stjórnarráðsins. Hér er annars vegar um að ræða aðlögun vegna uppskiptingar innanríkisráðuneytisins í tvö ráðuneyti, þ.e. dómsmálaráðuneyti og samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneyti, og hefur útgjaldatölum reiknings liðins ár og gildandi fjárlaga verið skipt upp til samræmis eftir veltu. Hins vegar er um að ræða flutning á verkefnum Hagstofu Íslands frá forsætisráðuneytinu yfir til fjármála- og efnahagsráðuneytisins. Í því sambandi hafa útgjaldatölur reiknings liðins ár og gildandi fjárlaga verið lækkaðar sem nemur veltu þeirra verkefna sem flytjast frá ráðuneyti en hækkaðar á sama hátt hjá ráðuneyti sem tekur við verkefnum.

Í eftirfarandi töflu má sjá fjárhagslega þróun málefnasviðsins og einstakra málaflokka á tímabilinu 2016–2018.

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
06 Hagskýrslugerð, grunnskrár og upplýsingamál					
06.10 Hagskýrslugerð, grunnskr. og uppl.mál	3.277,3	3.600,5	3.890,5	8,1	18,7
09 Fjármála- og efnahagsráðuneyti	1.297,5	1.403,3	1.485,3	5,8	14,5
10 Samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneyti	1.645,6	1.882,9	2.085,2	10,7	26,7
14 Umhverfis- og auðlindaráðuneyti	334,2	314,3	320,0	1,8	-4,2
Samtals	3.277,3	3.600,5	3.890,5	8,1	18,7

Útgjaldarammi - heildaryfirlit og breytingar eftir tilefnum

Myndin hér á eftir sýnir breytingar á útgjaldaramma málefnasviðsins eftir helstu tilefnum sem rakín eru í framhaldinu. Myndin endurspeglar þá útfærslu og forgangsröðun sem unnin er út frá stefnumótun málefnasviðsins en sú niðurstaða getur eftir atvikum vikið frá þeim viðmiðum sem gengið var út frá við setningu útgjaldaramma málefnasviðsins í fjármálaáætlun, t.a.m. þannig að nýju útgjaldasvigrúmi hafi að einhverju leyti verið jafnað á móti aðhaldsmarkmiði.

Heildargjöld málefnasviðsins árið 2018 eru áætluð 3.891 m.kr. og aukast um 185 m.kr. á föstu verðlagi fjárlaga 2017 eða sem svarar til 5,1%. Þegar einnig er tekið tillit til áhrifa af almennum launa- og verðlagsbreytingum hækka útgjöldin um 290 m.kr. milli ára eða sem svarar til 8,1%. Útgjaldabreytingum milli ára má skipta í eftirtalda þætti:

- Ýmsar breytingar á fyrirliggjandi útgjaldaskuldbindingum sem falla til á árinu 2018 en þær nema alls 223 m.kr. til hækkunar.
- Gerðar verða ráðstafanir til að lækka útgjöld um 59 m.kr. á árinu 2018 í samræmi við markmið sem ríkisstjórnin hefur sett í gildandi fjármálaáætlun. Aðhaldskrafan til málefnasviðsins sem reiknað var með í forsendum rammans var hins vegar 72 m.kr. en ráðuneytin ákváðu að nýta 14 m.kr. af 36 m.kr. útgjaldasvigrúmi málefnasviðsins til að mæta aðhaldskröfunni. Eftir stendur 22 m.kr. útgjaldasvigrúm til nýrra verkefna.
- Launa- og verðlagshækkunarir ársins 2018, sem eru áætlaðar 105 m.kr., þannig að heildargjöldin verða 3.891 m.kr. Þar vega þyngst áætlaðar hækkunarir á launum vegna kjarasamninga sem gerðir voru árið 2016, bæði áhrif á ársgrundvelli vegna hækkana á árinu 2017 og þær hækkunarir sem áætlað er að taki gildi á árinu 2018 samkvæmt forsendum frumvarpsins. Fjárheimildir vegna annarra rekstrargjalda en launa verða leiðréttar í samræmi við ofmat á verðlagshækkunum í forsendum fjárlaga 2017. Því til viðbótar kemur spá um almennar verðbreytingar til ársins 2018. Auk þess er tekið tillit til áhrifa af breytingum á gengi krónunnar í útgjöldum sem greidd eru í erlendri mynt.

Útgjaldarammi - hagræn skipting útgjalda

Útgjöld, fjárheimildir og fjármögnun málefnasviðsins Hagskýrslugerð, grunnskrár og upplýsingamál breytast milli ára sem hér segir:

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
06 Hagskýrslugerð, grunnskrár og upplýsingamál					
Rekstrarframlög	3.271,6	3.600,2	3.890,2	8,1	18,9
Rekstrartilfærslur	0,0	0,3	0,3	0,0	-
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	5,7	0,0	0,0	-	-100,0
Heildarútgjöld	3.277,3	3.600,5	3.890,5	8,1	18,7
Rekstrartekjur	-	962,5	1.088,0	13,0	-
Framlag úr ríkissjóði	-	2.638,0	2.802,5	6,2	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	3.600,5	3.890,5	8,1	-

Útgjöld málefna sviðsins eru hér greind í tvo þætti eftir hagrænni skiptingu þeirra. Í fyrsta lagi er um að ræða rekstrarframlög, einkum beinan rekstur ríkisins og stofnana þess og aðkeypta þjónustu frá sjálfseignastofnunum og einkaaðilum. Í öðru lagi eru tilfærslur fjármagns úr ríkissjóði til einstaklinga, fyrirtækja og félagasamtaka en um er að ræða styrk eða framlag sem innt er af hendi án skuldbindingar um beint endurgjald frá móttakanda.

- Rekstrarframlög** eru áætluð 3.890,2 m.kr og hækka um 290 m.kr frá fjárlögum þessa árs. Þar munar mest um 148,4 m.kr. hækkun á framlagi til Þjóðskrár Íslands og 41 m.kr. hækkun til Hagstofu Íslands. Almenn launa- og verðlagsuppfærsla frumvarpsins leiðir til 104,5 m.kr. hækkunar á rekstrarframlögum til málefna sviðsins.
- Rekstrartilfærslur** eru samtals 0,3 m.kr. og eru óbreyttar milli ára.

6.1 Hagskýrslugerð, grunnskrár og upplýsingamál

Markmið og aðgerðir

Málaflokkurinn samanstendur af Þjóðskrár Íslands og málefnum upplýsingasamfélagsins sem eru á forræði samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneytis, Hagstofu Íslands sem er á forræði fjármála- og efnahagsráðuneytis og Landmælingum Íslands sem eru á forræði umhverfis- og auðlindaráðuneytis. Eftirfarandi þættir varða málefna sviðið:

- Miðlun upplýsinga og rekstur á grunnskram um mikilvæg réttindi.
- Hagskýrslugerð, samræming hagtalna og hagrannsóknir.
- Rafrænar lausnir, upplýsinga- og þjónustuveitur og útgáfa skilríkja.
- Grunngerð, öflun, viðhald og miðlun landupplýsinga.
- Stefnumótun, innleiðingu og samræming rafrænnar stjórnsýslu og upplýsingatækni hjá hinu opinbera.

Markmið í málaflokknum eru:

1. Að bæta gæði, framboð og aðgengi að opinberum hagtölum, meðal annars með viðbótarbreytum, nýjum hagskýrslum og lýsigögnum fyrir hagskýrslur, ásamt kynningarefni í tengslum við birtingu hagtalna.
2. Að ljúka uppsetningu og aðgengi að skilgreindum gagnasettum á grundvelli grunngerðar landupplýsinga (skv. INSPIRE tilskipun4) á Íslandi.
3. Að auka opinbera þjónustu sem byggist á sjálfs-afgreiðslu.
4. Að koma á samræmdu skipulagi (samræmdri högun) upplýsingakerfa þar sem gætt er sérstaklega að hagkvæmni ásamt öryggi upplýsinga og kerfa til að verjast glæpum og ógnum á netinu.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Bæta vinnumarkaðstölfræði, þ.m.t. um framleiðni vinnuafis (m.a. vegna SALEK).	Hagstofa Íslands
2	1	Ljúka við menntunarskrá sem meðal annars nýtist við vinnumarkaðstölfræði og er forsenda rafræns manntals sem vinna hefst við 2019 (m.a. vegna SALEK).	Hagstofa Íslands
3	1	Uppbyggingu á rannsóknarþjónustu Hagstofu þ.m.t. sviðsmyndagreininga fyrir þjóðhagsspá.	Hagstofa Íslands
4	3	Þróun á leyfisveitingagátt í kjölfar nýlegrar breytingar á lögum nr. 85/2007.	Þjóðskrá Íslands
5	3	Framhald innleiðingar á grunngerð stafrænna landupplýsinga (INSPIRE).	Landmælingar Íslands
6	4	Móta og innleiða skipulag og stefnu um högun opinberra upplýsingakerfa (landsarkitektúr).	Samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneyti
7	3	Smíði á nýju þjóðskrárkerfi og viðhald á núverandi vinnslukerfi þjóðskrár. Hefja skráningu og miðlun á upplýsingum um staðsetningu einstaklinga í húsi.	Þjóðskrá Íslands
8	4	Kannanir, fræðsluefni, námskeið, ráðgjöf og tæknilegur búnaður meðal annars með tilliti til aukinna krafna um net- og upplýsingaöryggi og persónuvernd.	Samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneyti
9	1-4	Útgáfa og kynning stefnu fyrir málefnaviðið. Undirbúningur að reglulegu stöðumati og endurskoðun stefnu.	SRN, UAR og FJR
10	3	Endurnýjun á framleiðslukerfi vegabréfa ásamt nýjum vegabréfabókum.	Þjóðskrá Íslands

⁴ https://www.umhverfisraduneyti.is/media/PDF_skrar/adgerdaaetlun-INSPIRE-eitt-skjal.pdf

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
06.10 Hagskýrslugerð, grunnskrár og upplýsingamál					
Rekstrarframlög	3.271,6	3.600,2	3.890,2	8,1	18,9
Rekstrartilfærslur	0,0	0,3	0,3	0,0	-
Fjármagnstillfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	5,7	0,0	0,0	-	-100,0
Heildarútgjöld	3.277,3	3.600,5	3.890,5	8,1	18,7
Rekstrartekjur	-	962,5	1.088,0	13,0	-
Framlag úr ríkissjóði	-	2.638,0	2.802,5	6,2	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	3.600,5	3.890,5	8,1	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 3.890,5 m.kr. og hækkar um 185,5 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátalinni 104,5 m.kr. almennri launa- og verðlagsuppfærslu frumvarpsins. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- a. Framlag til Þjóðskrár Íslands hækkar um 203,1 m.kr. frá gildandi fjárlögum að meðtöldum 54,7 m.kr. launa- og verðlagsbreytingum og nemur raunhækkun framlags því 148,4 m.kr. Breytingar til hækkunar eru 93,6 m.kr. hækkun á heimild stofnunarinnar til að ráðstafa rekstrartekjum sem hún aftar á grundvelli þjónustugjaldskrár, 77 m.kr. framlag úr ríkissjóði til að mæta kostnaði við fyrsta áfanga í smíði nýs þjóðskrárkerfis, sbr. markmið 3 og aðgerð 7, og 38 m.kr. framlag til reksturs á vefnum island.is. Fjárveiting til reksturs á vefnum hefur til þessa verið veitt Íslenska upplýsingasamfélaginu sem hefur greitt Þjóðskrá fyrir reksturinn. Gert er ráð fyrir að upplýsingasamfélagið hafi þessa fjármuni nú til ráðstöfunar í önnur verkefni á þess vegum. Á móti þessum hækkunum vegur 41 m.kr. lækkun framlags vegna kostnaðar við innkaup og nýtt framleiðslukerfi vegabréfa, sbr. markmið 3 og aðgerð 10, og 19,2 m.kr. vegna aðhaldskröfu umfram nýtt útgjaldasvigrúm í ramma.
- b. Framlag til Hagstofu Íslands hækkar um 82 m.kr. Launa- og verðlagsbreytingar nema 41 m.kr. þannig að raunhækkun framlaga er 41 m.kr. Breytingarnar eru af tvennum toga. Annars vegar 55 m.kr. hækkun vegna skuldbindinga stofnunarinnar í tengslum við EES-samninginn, sbr. markmið 1 og aðgerðir 1 og 2. Hins vegar 14 m.kr. lækkun vegna aðhaldskröfu.

7 Rannsóknir, nýsköpun og þekkingargreinar

Skilgreining málefnasviðs

Starfsemi á málefnasviðinu er á ábyrgð ferðamála-, iðnaðar- og nýsköpunarráðherra, sjávarútvegs- og landbúnaðarráðherra og mennta- og menningarmálaráðherra. Það skiptist í tvo málaflokka, en þeir eru:

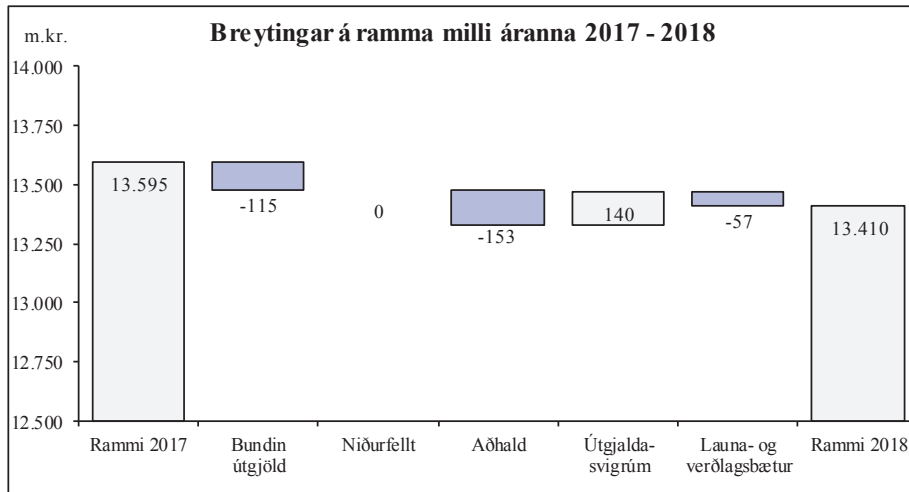
- Vísindi og samkeppnissjóðir í rannsóknum.
- Nýsköpun, samkeppni og þekkingargreinar.

Í eftirfarandi töflu má sjá fjárhagslega þróun málefnasviðsins og einstakra málaflokka á tímabilinu 2016–2018.

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
07 Nýsköpun, rannsóknir og þekkingargreinar					
07.10 Vísindi og samkeppnissj. í rannsóknum	7.198,1	7.685,3	7.571,3	-1,5	5,2
02 Mennta- og menningarmálaráðuneyti	4.417,3	4.884,1	4.864,3	-0,4	10,1
04 Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti	2.780,8	2.801,2	2.707,0	-3,4	-2,7
07.20 Nýsköpun, samkeppni og þekkingargr.	5.106,5	5.909,4	5.838,8	-1,2	14,3
04 Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti	5.106,5	5.909,4	5.838,8	-1,2	14,3
Samtals	12.304,6	13.594,7	13.410,1	-1,4	9,0

Útgjaldarammi - heildaryfirlit og breytingar eftir tilefnum

Myndin hér á eftir sýnir breytingar á útgjaldaramma málefnasviðsins eftir helstu tilefnum sem rakin eru í framhaldinu. Myndin endurspeglar þá útfærslu og forgangsröðun sem unnin er út frá stefnumótun málefnasviðsins en sú niðurstaða getur eftir atvikum vikið frá þeim viðmiðum sem gengið var út frá við setningu útgjaldaramma málefnasviðsins í fjármálaáætlun, t.a.m. þannig að nýju útgjaldasvigrúmi hafi að einhverju leyti verið jafnað á móti aðhaldsmarkmiði.

Heildargjöld málefnasviðsins árið 2018 eru áætluð 13.410,1 m.kr. og lækka um 127,3 m.kr. á föstu verðlagi fjárlaga 2017, eða sem svarar til 0,9%. Þegar einnig er tekið tillit til áhrifa af almennum launa- og verðlagsbreytingum lækka útgjöldin um 184,6 m.kr. milli ára, eða sem svarar til 1,4%. Útgjaldabreytingum milli ára má skipta í eftirtalda þætti:

- a. Ýmsar breytingar á fyrirliggjandi útgjaldaskuldbindingum sem falla til á árinu 2018 en þær nema alls 115,1 m.kr. til lækkunar
- b. Gerðar verða ráðstafanir til að lækka útgjöld um 152,5 m.kr. á árinu 2018 í samræmi við markmið sem ríkisstjórnin hefur sett í gildandi fjármálaáætlun. Aðhaldskrafan til málefnasviðsins sem reiknað var með í forsendum rammans var hins vegar 232,6 m.kr. en ráðuneytin ákváðu að nýta 79,7 m.kr. af 220 m.kr. útgjaldasvigrúmi í rammanum af aðhaldskröfunni, fremur en að stofna til nýrra útgjalda.
- c. Gert er ráð fyrir útgjaldasvigrúmi innan ramma málefnasviðsins sem verður notað til að veita framlög í ný eða aukin verkefni, samtals 140,3 m.kr. eftir að útgjaldasvigrúmið hefur verið lækkað um 79,7 m.kr. aðhaldskröfu sem gerð er til málefnasviðsins.
- d. Launa- og verðlagsbreytingar ársins 2018 eru áætlaðar 57,3 m.kr. til lækkunar þannig að heildargjöldin verða 13.410,1 m.kr. og hefur þá verið tekið tillit til áhrifa af breytingum á gengi krónunnar í útgjöldum sem greidd eru í erlendri mynt.

Útgjaldarammi - hagræn skipting útgjalda

Útgjöld, fjárheimildir og fjármögnun rannsókna, nýsköpunar og þekkingargreina breytast milli ára sem hér segir:

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
07 Nýsköpun, rannsóknir og þekkingargreinar					
Rekstrarframlög	1.656,5	2.188,6	2.131,0	-2,6	28,6
Rekstrartilfærslur	2.276,6	1.528,1	1.596,0	4,4	-29,9
Fjármagnstilfærslur	8.231,1	9.878,0	9.647,1	-2,3	17,2
Fjárfestingarframlög	140,4	0,0	36,0	-	-74,4
Heildarútgjöld	12.304,6	13.594,7	13.410,1	-1,4	9,0
Rekstrartekjur	-	1.528,8	1.522,5	-0,4	-
Framlag úr rikissjóði	-	12.065,9	11.887,6	-1,5	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	13.594,7	13.410,1	-1,4	-

Útgjöld málefnaáviðsins eru hér greind í fjóra þætti eftir hagrænni skiptingu þeirra. Í fyrsta lagi er um að ræða rekstrarframlög, einkum beinan rekstur ríkisins og stofnana þess og aðkeypta þjónustu frá sjálfseignastofnunum og einkaaðilum. Í öðru og þriðja lagi eru tilfærslur fjármagns úr rikissjóði til einstaklinga, fyrirtækja og félagasamtaka en um er að ræða styrk eða framlag sem innt er af hendi án skuldbindingar um beint endurgjald frá móttakanda. Þessar tilfærslur skiptast annars vegar í rekstrartilfærslur og hins vegar fjármagnstilfærslur sem veittar eru til fjárfestinga. Í fjórða og síðasta lagi er hér fjallað um fjárfestingarframlög.

- Rekstrarframlög** eru áætluð 2.131 m.kr og lækka um 57,6 m.kr frá fjárlögum þessa árs. Þar munar mest um tímabundið framlag, 131 m.kr., til þjálfunarstyrkja vegna kísilvers á Bakka fellur niður ásamt því að leiðréttingar voru gerðar á hagrænni skiptingu á fimm fjárlagaliðum. Útgjöldin voru áður á meðal rekstrarframlaga en eðli kostnaðarins telst til rekstrartilfærsla samkvæmt bókhaldi og er hagræn skipting fjárlaga því leiðrétt til samræmis.
- Rekstrartilfærslur** hækka um 67,9 m.kr. og verða 1.596 m.kr. en eru 1.528,1 m.kr. í fjárlögum ársins 2017. Þar munar mest um tímabundið framlag, 105 m.kr., til þjálfunarstyrkja vegna kísilvers á Bakka.
- Fjármagnstilfærslur** eru áætlaðar 9.647,1 m.kr. og er það 230,9 m.kr. lækkun milli ára. Þar vegur þyngst aðhaldskrafa sem kemur til lækkunar á fjármagnstilfærslum.
- Fjárfestingarframlög** eru áætluð 36,0 m.kr. og er það 36,0 m.kr. hækkun milli ára. Þar vegur þyngst leiðrétting á tegundaskiptingu fjárheimildar fjárlagaliðarins Alþjóðleg samskipti vegna rammaáætlana ESB til samræmis við bókhald, lækkun framlaga til rammaáætlana ESB vegna gengisþróunar og loks aukin framlög til Innviðasjóðs.

7.1 Vísindi og samkeppnissjóðir í rannsóknum

Markmið og aðgerðir

Málaflokkurinn nær yfir starfsemi Vísinda- og tækniráðs og samkeppnissjóði í rannsóknum. Umsýsla málaflokksins er að miklu leyti í höndum Rannsóknamiðstöðvar Íslands (Rannís). Vísinda- og tækniráð hefur það hlutverk að efla vísindarannsóknir, vísindamenntun og tækniþróun í landinu og marka stefnu stjórnvalda í vísinda- og tæknimálum. Þá fellur undir málaflokkinn þátttaka Íslands í samstarfsáætlunum Evrópusambandsins (ESB), m.a. um menntun, rannsóknir og nýsköpun. Markmið í málaflokki er:

1. Fjármögnun rannsókna styðji við gæði, árangur og verðmætasköpun.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Skilgreina í viðtæku samráði samfélagslegar áskoranir sem Ísland stendur frammi fyrir í samræmi við aðgerð 1 í Stefnu og aðgerðaráætlun Vísinda- og tækniráðs 2017-2019. Á grundvelli vinnunnar verða skilgreind 3-5 áherslusvið þar sem þverfaglegt samstarf um rannsóknir og nýsköpun verður eflt, með þátttöku háskóla, rannsóknarstofnana og fyrirtækja, einkum með markáætlunum og í gegnum erlent samstarf.	Vísinda- og tækniráð
2	1	Hrinda í framkvæmd Markáætlun um tungu og tækni í samræmi við aðgerð 2 í Stefnu og aðgerðaáætlun Vísinda- og tækniráðs 2017-2019.	RANNÍS í samráði við Vísinda- og tækniráð
3	1	Gera breytingu á lagaumhverfi Vísinda- og tækniráðs til að auka skilvirkni ráðsins og sjóða er því tengjast. Verkefnið verður unnið í tveimur áföngum. Í fyrri áfanga verði gerðar nauðsynlegar breytingar á lögnum m.a. til að efla möguleika á þátttöku Íslands í alþjóðlegum rannsóknaráætlunum. Í seinni áfanga lagabreytingarinnar verði unnið að viðtækari stefnumótun á sviðinu í samráði við hagsmunaaðila.	MRN
4	1	Vinna vegvísir um rannsóknarinnviði í samræmi við aðgerð 9 í Stefnu og aðgerðaáætlun Vísinda- og tækniráðs 2017-2019. MRN myndar starfshóp sem vinnur að undirbúningi að gerð vegvísir um rannsóknarinnviði hér á landi. Að hluta verði vegvísir fjármagnaður af Innviðasjóði.	MRN í samstarfi við RANNÍS

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
07.10 Vísindi og samkeppnissjóðir í rannsóknnum					
Rekstrarframlög	77,3	124,2	188,2	51,5	143,5
Rekstrartilfærslur	44,2	43,1	35,0	-18,8	-20,8
Fjármagnstilfærslur	6.936,2	7.518,0	7.312,1	-2,7	5,4
Fjárfestingarframlög	140,4	0,0	36,0	-	-74,4
Heildarútgjöld	7.198,1	7.685,3	7.571,3	-1,5	5,2
Rekstrartekjur	-	294,0	256,2	-12,9	-
Framlag úr ríkissjóði	-	7.391,3	7.315,1	-1,0	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	7.685,3	7.571,3	-1,5	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 7.571,3 m.kr. og lækkar um 4,3 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 109,7 m.kr. til lækkunar. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- Framlag til Innviðasjóðs er hækkað um 70 m.kr. sbr. markmið nr. 1.
- Framlag hækkað um 25 m.kr. vegna hagsmunagæslu vegna samstarfs utan fjórþætta frelsisins í EES samningnum.

7.2 Nýsköpun, samkeppni og þekkingargreinar**Markmið og aðgerðir**

Undir málaflokkinn falla ýmis verkefni í iðnaði og nýsköpun, s.s. endurgreiðslur vegna kvikmyndagerðar og hljóðritun tónlistar. Tvær stofnanir falla undir málaflokkinn, Einkaleyfastofan og Nýsköpunarmiðstöð Íslands. Við markmiðssetningu málaflokksins var miðað að því að leggja grunn að aukinni nýsköpun og framþróun þekkingar og tækni innan atvinnugreina og hjá stjórnvöldum. Markmið í málaflokknum eru:

- Aukin framleiðni á grunni nýsköpunar, samkeppni og minni reglubyrði.
- Aukin hagnýting lausna sem draga úr losun gróðurhúsalofttegunda og neikvæðum umhverfisáhrifum.
- Ný störf skapist í þekkingargreinum.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Framkvæma samkeppnismat á lögum og reglum valinna atvinnugreina. Verkefnið mun hefjast á árinu 2018 og stefnt að því að ljúka því á árinu 2019.	ANR
2	1	Móta tillögur um framkvæmd samkeppnismats við undirbúning lagasetningar. Tillögur settar fram á árinu 2018.	ANR
3	1, 2, 3	Meta árangur af starfsemi Tækniþróunarsjóðs og móta aukið hlutverk hans. Mat unnið á árinu 2018 og síðan unnið með reglubundnum hætti á nokkurra ára tímabili.	Rannís

4	1, 3	Meta umhverfi nýsköpunar, árangur og móta tillögur til úrbóta. Á árinu 2018 hefst undirbúningsvinna ásamt því að skilgreina verkefnið. Stefnt að því að vinna matið 2019.	ANR
5	1, 3	Bæta þjónustu við sókn fyrirtækja, háskóla og rannsóknastofnana í alþjóðlega samkeppnissjóði. Á árinu 2018 hefst undirbúningsvinna ásamt því að skilgreina verkefnið. Tillögur lagðar fram á árinu 2019.	ANR
6	2, 3	Greina áhrif þekkingargreina á framþróun atvinnuvega og lausnir til að styðja við umhverfisvernd. Á árinu 2018 hefst undirbúningsvinna og greiningarvinna unnin á seinni hluta sama árs.	ANR
7	3	Efla byggingarrannsóknir. Verkefnið mun hefjast á árinu 2018 og lokið á árinu 2020.	NMÍ
8	3	Auka rannsóknir um þróun og áhrif skapandi greina á umhverfi og samfélag. Á árinu 2018 hefst undirbúningsvinna ásamt því að skilgreina verkefnið. Tillögur tilbúnar fyrir árslok 2018.	ANR

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
07.20 Nýsköpun, samkeppni og þekkingargreinar					
Rekstrarframlög	1.579,2	2.064,4	1.942,8	-5,9	23,0
Rekstrartilfærslur	2.232,4	1.485,0	1.561,0	5,1	-30,1
Fjármagnstilfærslur	1.294,9	2.360,0	2.335,0	-1,1	80,3
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	5.106,5	5.909,4	5.838,8	-1,2	14,3
Rekstrartekjur	-	1.234,8	1.266,3	2,6	-
Framlag úr ríkissjóði	-	4.674,6	4.572,5	-2,2	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	5.909,4	5.838,8	-1,2	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 5.838,8 m.kr. og lækkar um 123 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 52,4 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- Gert er ráð fyrir að 41 m.kr. verði forgangsraðað til Nýsköpunarmiðstöðvar til þess að efla byggingarrannsóknir sbr. markmið nr. 3 og aðgerð nr. 7.
- Fjárheimild málaflokksins lækkar um 131 m.kr. vegna niðurfellingu framlags til þjálfunarstyrkja vegna iðnaðaruppbyggingar.
- Fjárheimild málaflokksins er aukin tímabundið um 105 m.kr. vegna þjálfunarstyrkja vegna iðnaðaruppbyggingar sbr. fjárfestingarsamning vegna ívilnana frá árinu 2014.
- Aðhaldskrafa málaflokksins að teknu tilliti til reiknaðs raunvaxtar nam 96,5 m.kr.

8 Sveitarfélög og byggðamál

Starfsemi á þessu málefnasviði er á ábyrgð samgöngu- og sveitarstjórnarráðherra og umhverfis- og auðlindaráðherra. Það skiptist í tvo málaflokka, en þeir eru:

- Framlög til sveitarfélaga.
- Byggðamál.

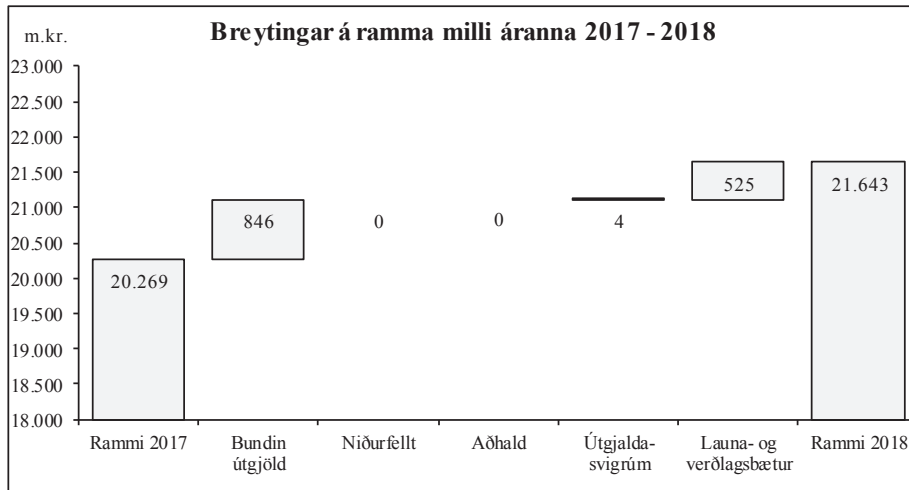
Vakin er athygli á því að framsetning á útgjöldum málefnasviðsins hefur verið aðlöguð vegna breyttrar verkaskiptingar ráðuneyta innan Stjórnarráðsins. Hér er annars vegar um að ræða aðlögun vegna uppskiptingar innanríkisráðuneytisins í tvö ráðuneyti, þ.e. dómsmála-ráðuneyti og samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneyti, og hefur útgjaldatölum reiknings liðins ár og gildandi fjárlaga verið skipt upp til samræmis eftir veltu. Hins vegar er um að ræða flutning á verkefnum byggðamála til samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneytisins en þau heyrðu áður undir atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti. Í því sambandi hafa útgjaldatölur reiknings liðins ár og gildandi fjárlaga verið lækkaðar sem nemur veltu þeirra verkefna sem flytjast frá ráðuneyti en hækkaðar á sama hátt hjá ráðuneyti sem tekur við verkefnum.

Í eftirfarandi töflu má sjá fjárhagslega þróun málefnasviðsins og einstakra málaflokka á tímabilinu 2016–2018.

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
08 Sveitarfélög og byggðamál					
08.10 Framlög til sveitarfélaga	21.339,2	18.367,9	19.727,0	7,4	-7,6
10 Samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneyti	21.179,4	18.171,4	19.530,5	7,5	-7,8
14 Umhverfis- og auðlindaráðuneyti	159,8	196,5	196,5	0,0	23,0
08.20 Byggðamál	1.939,9	1.900,7	1.916,0	0,8	-1,2
10 Samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneyti	1.939,9	1.900,7	1.916,0	0,8	-1,2
Samtals	23.279,1	20.268,6	21.643,0	6,8	-7,0

Útgjaldarammi - heildaryfirlit og breytingar eftir tilefnum

Myndin hér á eftir sýnir breytingar á útgjaldaramma málefnasviðsins eftir helstu tilefnum sem rakin eru í framhaldinu. Myndin endurspeglar þá útfærslu og forgangsröðun sem unnin er út frá stefnumótun málefnasviðsins en sú niðurstaða getur eftir atvikum vikið frá þeim viðmiðum sem gengið var út frá við setningu útgjaldaramma málefnasviðsins í fjármálaáætlun, t.a.m. þannig að nýju útgjaldasvigrúmi hafi að einhverju leyti verið jafnað á móti aðhaldsmarkmiði.

Heildargjöld málefnasviðsins árið 2018 eru áætluð 21.643 m.kr. og aukast um 849 m.kr. á föstu verðlagi fjárlaga 2017 eða sem svarar til 4,2%. Þegar einnig er tekið tillit til áhrifa af almennum launa- og verðlagsbreytingum hækka útgjöldin um 1.374 m.kr. milli ára, eða sem svarar til 6,8%. Útgjaldabreytingum milli ára má skipta í eftirtalda þætti:

- a. Breytingar á fyrirliggjandi útgjaldaskuldbindingum sem falla til á árinu 2018 nema 845,6 m.kr. til hækkunar. Skýrist það af samsvarandi hækkun framlags á föstu verðlagi til Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga í samræmi við endurskoðaða áætlun um hækkun lögbundinna framlaga sem reiknast af skatttekjum og útsvari.
- b. Aðhaldskrafa til málefnasviðsins sem reiknað var með í forsendum rammans var 30 m.kr., ráðuneytið ákvað að nýta 30 m.kr. af 34 m.kr. útgjaldasvigrúmi rammans til að mæta aðhaldskröfu málefnasviðsins.
- c. Launa- og verðlagshækkunarir ársins 2018 sem eru áætlaðar 525 m.kr., þannig að heildargjöldin verða 21.643 m.kr. Þar vega þyngst áætlaðar hækkunarir á launum vegna kjarasamninga sem gerðir voru árið 2016, bæði áhrif á ársgrundvelli vegna hækkana á árinu 2017 og þær hækkunarir sem áætlað er að taki gildi á árinu 2018 samkvæmt forsendum frumvarpsins. Fjárheimildir vegna annarra rekstrargjalda en launa verða leiðréttar í samræmi við ofmat á verðlagshækkunum í forsendum fjárlaga 2017. Því til viðbótar kemur spá um almennar verðbreytingar til ársins 2018. Auk þess er tekið tillit til áhrifa af breytingum á gengi krónunnar í útgjöldum sem greidd eru í erlendra mynt.

Útgjaldarammi - hagræn skipting útgjalda

Útgjöld, fjárheimildir og fjármögnun málefnasviðsins breytast milli ára sem hér segir:

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
08 Sveitarfélög og byggðamál					
Rekstrarframlög	18,4	5,0	100,0	1.900,0	443,5
Rekstrartilfærslur	23.260,7	20.263,6	21.543,0	6,3	-7,4
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	23.279,1	20.268,6	21.643,0	6,8	-7,0
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	20.268,6	21.643,0	6,8	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	20.268,6	21.643,0	6,8	-

Útgjöld málefna sviðsins eru hér greind í tvo þætti eftir hagrænni skiptingu þeirra. Í fyrsta lagi er um að ræða rekstrarframlög, einkum beinan rekstur ríkisins og stofnana þess og aðkeypta þjónustu frá sjálfseignastofnunum og einkaaðilum. Í öðru lagi eru tilfærslur fjármagns úr ríkissjóði til einstaklinga, fyrirtækja og félagasamtaka en um er að ræða styrk eða framlag sem innt er af hendi án skuldbindingar um beint endurgjald frá móttakanda. Þessar tilfærslur skiptast annars vegar í rekstrartilfærslur og hins vegar fjármagnstilfærslur sem veittar eru til fjárfestinga. Engar fjármagnstilfærslur eða fjárfestingarframlög eru í þessu málefna sviði.

- Rekstrarframlög** hækka um 95 m.kr frá fjárlögum þessa árs. Þar munar mest um að framlag til sóknaráætlunar landshluta sem var hækkað um 100 m.kr., en framlag til byggðaáætlunar lækkaði um sömu fjárhæð.
- Rekstrartilfærslur** hækka um 1.279 m.kr. og verða 21.543 m.kr. en eru 20.264 m.kr. í fjárlögum ársins 2017. Þar munar mest um að gert er ráð fyrir að framlag Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga hækki um samtals 1,4 ma.kr. vegna endurskoðunar á lögbundnum framlögum sem reiknast af skatttekjum og útsvarstekjum.

8.1 Framlög til sveitarfélaga

Markmið og aðgerðir

Málaflokkurinn skiptist á tvö viðföng: Jöfnunarsjóð sveitarfélaga sem er á ábyrgð samgöngu- og sveitarstjórnarráðherra og skipulagsmál sveitarfélaga sem er á ábyrgð umhverfis- og auðlindaráðherra.

Jöfnunarsjóður sveitarfélaga starfar á grundvelli laga um tekjustofna sveitarfélaga og er hlutverk hans að greiða sveitarfélögum framlög til jöfnunar á tekjum þeirra og útgjaldaþörf á grundvelli laga, reglugerða og vinnureglna sem settar eru um starfsemi hans. Þá greiðir sjóðurinn framlög til samtaka sveitarfélaga, stofnana þeirra og annarra aðila í samræmi við ákvæði laga.

Skipulagssjóður starfar á grundvelli skipulagslaga og hlutverk hans er að standa straum af kostnaði við gerð aðal- og svæðisskipulagsáætlana og þróunarverkefna og rannsókna á sviði skipulagsmála sem nýtast sveitarfélögum við gerð skipulagsáætlana og grunnkorta, s.s. gróður- og vistgerðarkorta.

Meginmarkmið Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga er einföldun regluverks, þróun útgjalda-mælinga í því skyni að bæta jöfnunaráhrif framlaga sjóðsins og fá betri yfirsýn yfir starfsemi hans.

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
08.10 Framlög til sveitarfélaga					
Rekstrarframlög	9,8	0,0	0,0	-	-100,0
Rekstrartilfærslur	21.329,4	18.367,9	19.727,0	7,4	-7,5
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	21.339,2	18.367,9	19.727,0	7,4	-7,6
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	18.367,9	19.727,0	7,4	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	18.367,9	19.727,0	7,4	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins árið 2018 er áætluð 19.727 m.kr. og hækkar um 845,6 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 513,5 m.kr. Breytingarnar skýrast alfarið af endurskoðun á lögbundnum framlögum til Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga sem reiknast af skatttekjum og útsvarstekjum. Spáin miðast við að skatttekjur verði 746.718 m.kr. á verðlagi næsta árs miðað við núverandi framsetningu greiðslugrunns í fjárlögum og að álagningarstofn útsvars verði 1.427.000 m.kr. Lögbundin framlög ríkisins til Jöfnunarsjóðs eru ákvörðuð með tvennum hætti samkvæmt lögum um tekjustofna sveitarfélaga, þ.e. 15.763 m.kr. framlagi úr ríkissjóði sem er 2,111 % af innheimtum skatttekjum ríkissjóðs og 3.767 m.kr. framlagi sem er 0,264 % af álagningarstofni útsvars næstliðins tekjuárs. Lögbundin framlög eru því áætluð 19.531 m.kr. á áætluðu verðlagi ársins 2018 en 19.017 m.kr. á verðlagi ársins 2017 miðað við að verðlagshækkun ríkistekna verði 2,7% milli ára.

8.2 Byggðamál

Markmið og aðgerðir

Málaflokkurinn byggðamál skiptist í fjögur viðföng sem heyra undir samgöngu- og sveitarstjórnarráðherra, þ.e. byggðáætlun, sóknaráætlanir landshluta, Jöfnunarsjóð flutningskostnaðar og Flutningsjöfnunarsjóð olíuvara. Ein stofnun tilheyrir málaflokki sem er Byggðastofnun en hún hefur það hlutverk að vinna að eflingu byggðar og atvinnulífs

á landsbyggðinni. Í byggðaáætlun koma fram markmið, mælikvarðar og verkefni tengd byggðamálum. Um sóknaráætlanir landshluta 2015-2019 eru í gildi átta samningar milli ráðuneytis og landshlutasamtaka sveitarfélaga. Svæðisbundin flutningsjöfnun var sett á með lögum nr. 160/2011, og hefur það markmið að styðja framleiðsluþæðnað og atvinnuuppbyggingu á landsbyggðinni með því að jafna flutningskostnað framleiðenda sem eru með framleiðslu og lögheimili fjarrí innanlandsmarkaði eða útflutningshöfn. Flutningsjöfnunarsjóður olíuvara starfar samkvæmt lögum nr. 103/1994. Markmið hans er að jafna flutningskostnað olíuvara á milli landshluta. Lagt er flutningsjöfnunargjald á allar olíuvörur sem fluttar eru til landsins og ætlaðar eru til nota innan lands og rennur gjaldið í þann sjóð.

Markmið í málaflokknum eru:

1. Að jafna tækifæri allra landsmanna til atvinnu og þjónustu, jafna lífskjör og stuðla að sjálfbærri þróun byggðarlaga um land allt.
2. Að aukinn verði stuðningur við svæði þar sem verið hefur langvarandi fólksfækkun, atvinnuleysi og einhæft atvinnulíf.
3. Að framboð olíuvara um land allt verði tryggt allt árið með sérstöku tilliti til öryggis íbúa í dreifbýli (sjúkraflutningar og björgunarsveitir) og vaxandi ferðamannafjölda.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Byggðastyrkir vegna ljósleiðaravæðingar. Samningar gerðir við sveitarfélög.	SRN
2	1,2	Starfshópar um orkuöryggi vinni að tillögum um bætt flutningskerfi raforku og bættu orkuöryggi.	SRN og ANR
3	1,2	Kortlagning á möguleikum til byggingar smærri virkjana um land allt.	SRN og Orkustofnun
4	2	Styrking verkefnisins Brothættar byggðir	SRN og Byggðastofnun
5	1,2	Unnið verði að útfærslu á jöfnun flutningskostnaðar vegna verslunar í dreifbýli.	SRN
6	1,2	Starfshópur vinni að tillögum að leiðum til að auðvelda fólki utan höfuðborgarsvæðisins að sækja vinnu frá heimili um langan veg.	SRN og Byggðastofnun
7	1,2	Starfshópur vinni að tillögum til að tryggja jöfnun orkukostnaðar (að fullu á þeim kostnaðarmun sem er á dreifingu á raforku í dreifbýli og þéttbýli).	SRN og ANR
8	1,2	Starfshópur vinni að tillögum um skattalega hvata sem miði að því að fjölga störfum á landsbyggðinni.	SRN og FJR
9	1,2	Unnið verði áfram að skilgreiningu opinberrar þjónustu.	SRN og Byggðastofnun

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
08.20 Byggðamál					
Rekstrarframlög	8,6	5,0	100,0	1.900,0	1.062,8
Rekstrartilfærslur	1.931,3	1.895,7	1.816,0	-4,2	-6,0
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	1.939,9	1.900,7	1.916,0	0,8	-1,2
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	1.900,7	1.916,0	0,8	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	1.900,7	1.916,0	0,8	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 1.916 m.kr. og hækkar um 3,7 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 11,6 m.kr. Fjárheimild til sóknaráætlunar hækkar um 100 m.kr., en á móti lækkar fjárheimild til byggðaáætlunar.

9 Almanna- og réttaröryggi

Skilgreining málefnasviðs

Starfsemi á þessu málefnasviði er á ábyrgð dómsmálaráðherra og forsætisráðherra. Það skiptist í fimm málaflokka, en þeir eru:

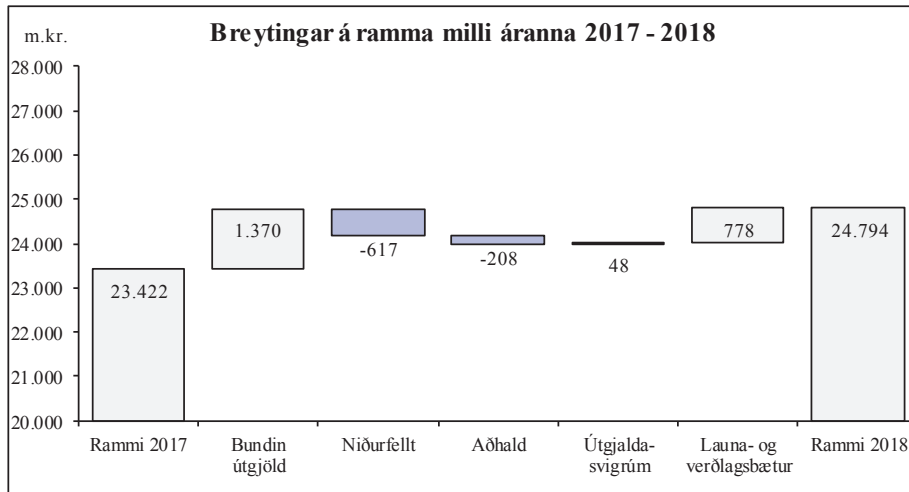
- Löggæsla.
- Landhelgi.
- Ákærvald og réttarvarsla.
- Réttaraðstoð og bætur.
- Fullnustumál.

Í eftirfarandi töflu má sjá fjárhagslega þróun málefnasviðsins og einstakra málaflokka á tímabilinu 2016–2018.

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
09 Almanna- og réttaröryggi					
09.10 Löggæsla	12.989,5	14.122,2	14.848,6	5,1	14,3
06 Dómsmálaráðuneyti	12.989,5	14.122,2	14.848,6	5,1	14,3
09.20 Landhelgi	5.533,2	3.944,3	4.271,2	8,3	-22,8
06 Dómsmálaráðuneyti	5.533,2	3.944,3	4.271,2	8,3	-22,8
09.30 Ákærvald og réttarvarsla	1.258,7	1.330,6	1.494,1	12,3	18,7
01 Forsætisráðuneyti	219,7	242,0	305,0	26,0	38,8
06 Dómsmálaráðuneyti	1.039,0	1.088,6	1.189,1	9,2	14,4
09.40 Réttaraðstoð og bætur	2.842,9	2.129,4	2.216,4	4,1	-22,0
06 Dómsmálaráðuneyti	2.842,9	2.129,4	2.216,4	4,1	-22,0
09.50 Fullnustumál	2.331,9	1.895,5	1.963,2	3,6	-15,8
06 Dómsmálaráðuneyti	2.331,9	1.895,5	1.963,2	3,6	-15,8
Samtals	24.956,2	23.422,0	24.793,5	5,9	-0,7

Útgjaldarammi - heildaryfirlit og breytingar eftir tilefnum

Myndin hér á eftir sýnir breytingar á útgjaldaramma málefnasviðsins eftir helstu tilefnum sem rakin eru í framhaldinu. Myndin endurspeglar þá útfærslu og forgangsröðun sem unnin er út frá stefnumótun málefnasviðsins en sú niðurstaða getur eftir atvikum vikið frá þeim viðmiðum sem gengið var út frá við setningu útgjaldaramma málefnasviðsins í fjármálaáætlun, t.a.m. þannig að nýju útgjaldasvigrúmi hafi að einhverju leyti verið jafnað á móti aðhaldsmarkmiði.

Heildargjöld málefna-sviðsins árið 2018 eru áætluð 24.794 m.kr. og aukast um 593 m.kr. á föstu verðlagi fjárlaga 2017, eða sem svarar til 2,5%. Þegar einnig er tekið tillit til áhrifa af almennum launa- og verðlagsbreytingum hækka útgjöldin um 1.372 m.kr. milli ára, eða sem svarar til 5,9%. Útgjaldabreytingum milli ára má skipta í eftirtalda þætti:

- a. Ýmsar breytingar á fyrirliggjandi útgjaldaskuldbindingum sem falla til á árinu 2018 en þær nema alls 1.370 m.kr. til hækkunar.
- b. Á móti hækkun útgjaldaskuldbindinga í a-lið falla niður í frumvarpinu tímabundin framlög til ýmissa verkefna, alls 617 m.kr. Nettóhækkun vegna breytinga á útgjaldaskuldbindingum er því alls 753 m.kr.
- c. Gerðar verða ráðstafanir til að lækka útgjöld um 208 m.kr. á árinu 2018 í samræmi við markmið sem ríkisstjórnin hefur sett í gildandi fjármálaáætlun. Aðhaldskrafan til málefna-sviðsins sem reiknað var með í forsendum rammans var hins vegar um 440 m.kr. en ráðuneytið ákvað að nýta 232 m.kr. af 280 m.kr. útgjaldasvigrúmi í rammanum til nýrra verkefna til að fella í staðinn niður hluta af aðhaldskröfunni, fremur en að stofna til nýrra útgjalda.
- d. Gert er ráð fyrir útgjaldasvigrúmi innan ramma málefna-sviðsins sem verður notað til að veita framlög í ný eða aukin verkefni, samtals 48 m.kr. eftir að útgjaldasvigrúmið hefur verið lækkað um 207,5 m.kr. aðhaldskröfu sem gerð er til málefna-sviðsins.
- e. Launa- og verðlagshækkunir ársins 2018 eru áætlaðar 778 m.kr., þannig að heildargjöldin verða 24.794 m.kr. Þar vega þyngst áætlaðar hækkunir á launum vegna kjarasamninga sem gerðir voru árið 2016, bæði áhrif á ársgrundvelli vegna hækkana á árinu 2017 og þær hækkunir sem áætlað er að taki gildi á árinu 2018 samkvæmt forsendum frumvarpsins. Fjárheimildir vegna annarra rekstrargjalda en launa eru

leiðréttar í samræmi við ofmat á verðlagshækkunum í forsendum fjárlaga 2017. Því til viðbótar kemur spá um almennar verðbreytingar til ársins 2018. Auk þess er tekið tillit til áhrifa af breytingum á gengi krónunnar í útgjöldum sem greidd eru í erlendri mynt.

Útgjaldarammi - hagræn skipting útgjalda

Útgjöld, fjárheimildir og fjármögnun málefnasviðsins breytast milli ára sem hér segir:

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
09 Almanna- og réttaröryggi					
Rekstrarframlög	23.206,5	22.816,5	24.113,9	5,7	3,9
Rekstrartilfærslur	602,9	377,2	346,9	-8,0	-42,5
Fjármagnstilfærslur	0,0	18,5	18,5	0,0	-
Fjárfestingarframlög	1.146,8	209,8	314,2	49,8	-72,6
Heildarútgjöld	24.956,2	23.422,0	24.793,5	5,9	-0,7
Rekstrartekjur	-	1.742,1	2.404,3	38,0	-
Framlag úr ríkissjóði	-	21.679,9	22.389,2	3,3	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	23.422,0	24.793,5	5,9	-

Útgjöld málefnasviðsins eru hér greind í fjóra þætti eftir hagrænni skiptingu þeirra. Í fyrsta lagi er um að ræða rekstrarframlög, einkum beinan rekstur ríkisins og stofnana þess og aðkeypta þjónustu frá sjálfseignastofnunum og einkaaðilum. Í öðru og þriðja lagi eru tilfærslur fjármagns úr ríkissjóði til einstaklinga, fyrirtækja og félagasamtaka en um er að ræða styrk eða framlag sem innt er af hendi án skuldbindingar um beint endurgjald frá móttakanda. Þessar tilfærslur skiptast annars vegar í rekstrartilfærslur og hins vegar fjármagnstilfærslur sem veittar eru til fjárfestinga. Í fjórða og síðasta lagi er hér fjallað um fjárfestingarframlög.

- Rekstrarframlög** eru áætluð 24.113,9 m.kr og hækka um 1.297,4 m.kr frá fjárlögum þessa árs. Að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum munar mest um samtals 611,7 m.kr. hækkun vegna aukins rekstrarumfangs málefnasviðsins sem fjármagnað er með sértekjum, 70 m.kr. framlag til greiðslu sanngirnissjóða til fyrrverandi vistmanna Kópavogshælis og 40,3 m.kr. framlag til Ríkissaksóknara vegna fjölgunar um tvö stöðugildi saksóknara vegna tilkomu Landsréttar.
- Rekstrartilfærslur** eru áætlaðar 346,9 m.kr. og er það 30,3 m.kr. lækkun milli ára.
- Fjármagnstilfærslur** eru óbreyttar milli ára.
- Fjárfestingarframlög** eru áætluð 314,2 m.kr. og hækka um 104,4 m.kr. milli ára. Þar vegur þyngst 100 m.kr. framlag til undirbúnings endurnýjunar þyrluflota Landhelgisgæslunnar.

9.1 Löggæsla

Markmið og aðgerðir

Málaflokkurinn er á ábyrgð dómsmálaráðherra og nær yfir þá starfsemi stjórnvalda sem varðar öryggi í samfélaginu og að halda uppi lögum og reglu hér á landi.

Undir málaflokkinn fellur starfsemi ríkislögreglustjóra og níu lögregluembætta, þar með talið löggæsla, landamæraeftirlit, lögreglumenntun, almannavarnir og leit og björgun á landi. Einnig falla undir málaflokkinn samræmd neyðarsvörun og ýmis löggæslu- og öryggismál svo sem tilkynningaskylda íslenskra skipa og Slysavarnafélagið Landsbjörg.

Markmið í málaflokknun eru:

1. Besta mögulega þjónustustig.
2. Hæsta mögulega öryggisstig.
3. Traust og heiðarleg lögregla.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Frankvæmdaraðili
1	1 og 2	Unnið verði að bættri farþegalistagreiningu lögreglu.	Ríkislögreglustjóri/lögregluembættið á Suðurnesjum
2	1,2 og 3	Samræming á formi gagna og upplýsinga á milli stofnana réttarvörslukerfisins og gerð útboðslýsingar fyrir tæknilega lausn sem tryggir örugg rafræn gagnasamskipti á milli stofnanana.	DMR og lögregluembættin

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
09.10 Löggæsla					
Rekstrarframlög	12.574,3	13.665,3	14.403,6	5,4	14,5
Rekstrartilfærslur	298,7	257,1	240,8	-6,3	-19,4
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	116,5	199,8	204,2	2,2	75,3
Heildarútgjöld	12.989,5	14.122,2	14.848,6	5,1	14,3
Rekstrartekjur	-	961,1	1.347,7	40,2	-
Framlag úr ríkissjóði	-	13.161,1	13.500,9	2,6	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	14.122,2	14.848,6	5,1	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 14.848,6 m.kr. og hækkar um 154,3 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 572,1 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- a) Tímabundið 400 m.kr. framlag til eflingar löggæslu, sem veitt var af Alþingi við afgreiðslu fjárlaga yfirstandandi árs, er gert varanlegt.

- b) Framlag til lögreglunnar á höfuðborgarsvæðinu er lækkað um 20,4 m.kr. vegna flutnings starfsmanns af ákærusviði embættisins til ríkissaksóknara.
- c) Fjárheimild málaflokksins er hækkuð um 357,4 m.kr. vegna aukins rekstrarumfangs lögregluembætta sem fjármagnað er með sértekjum.
- d) Fjárheimild málaflokksins er lækkuð um samtals 124,3 m.kr. til að uppfylla aðhaldskröfu gildandi fjármálaáætlunar eftir að hluta útgjaldasvigrúms málefna-sviðsins til nýrra verkefna hefur verið nýtt til að mæta hluta aðhaldskröfunnar.

9.2 Landhelgi

Markmið og aðgerðir

Málaflokkurinn er á ábyrgð dómsmálaráðherra og eru meginverkefni meðal annars löggæsla á hafinu, gæsla fullveldis og landamæraeftirlit á hafinu, leit og björgun á hafi, aðkallandi sjúkraflutningar, sprengjueyðing og sjómælingar.

Undir málaflokkinn fellur ein stofnun, Landhelgisgæsla Íslands, sem sér um öll verkefni málaflokksins, en einnig Landhelgissjóður sem fjármagnar kaup eða leigu á skipum, loftförum eða öðrum tækjum til að sinna verkefnum Landhelgisgæslunnar.

Markmið í málaflokknum eru:

1. Tryggja almannaoðryggi, löggæslu og eftirlit í auðlindalögsögu Íslands í samræmi við öryggis- og þjónustustig.
2. Viðbúnaður í leit og björgun verði í samræmi við öryggis- og þjónustustig.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1 og 2	Undirbúningur vegna fyrirhugaðra endurnýjunar á þyrlluflota Landhelgisgæslunnar.	Landhelgisgæsla
2	1	Leitað verði leiða til að koma á vöktun lögsögunnar með AIS (sjálfvirkt auðkenningakerfi skipa) í gegnum gervitungl.	Landhelgisgæsla
3	1	Unnið verður markvisst að mælingum á hafsbótinimum við Ísland með nýjustu tækni og í samræmi við áætlun Landhelgisgæslu og samningi við atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytið.	Landhelgisgæsla

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
09.20 Landhelgi					
Rekstrarframlög	5.082,6	3.925,8	4.152,7	5,8	-18,3
Rekstrartilfærslur	31,7	0,0	0,0	-	-100,0
Fjármagnstilfærslur	0,0	18,5	18,5	0,0	-
Fjárfestingarframlög	418,9	0,0	100,0	-	-76,1
Heildarútgjöld	5.533,2	3.944,3	4.271,2	8,3	-22,8
Rekstrartekjur	-	221,2	474,3	114,4	-
Framlag úr ríkissjóði	-	3.723,1	3.796,9	2,0	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	3.944,3	4.271,2	8,3	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 4.271,2 m.kr. og hækkar um 307,9 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 19 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- Veitt er 100 m.kr. framlag til undirbúnings endurnýjunar þyrluflota Landhelgisgæslunnar sbr. markmið nr. 2 og aðgerð 1. Þrjár þyrlur eru í rekstri í dag, ein í eigu stofnunarinnar (TF-Líf) en TF-Gná og TF-Sýn eru leigðar.
- Tímabundið 100 m.kr. framlag til Landhelgisgæslunnar, sem veitt var af Alþingi við afgreiðslu fjárlaga yfirstandandi árs, er gert varanlegt.
- Fjárheimild málaflokksins er hækkað um 243,3 m.kr. vegna aukins rekstrarumfangs Landhelgisgæslunnar sem fjármagnað er með sértekjum.
- Framlag Landhelgisgæslunnar er lækkað um 35,4 m.kr. til að uppfylla aðhaldskröfu gildandi fjármálaáætlunar eftir að hluta útgjaldasvigrúms málefnasviðsins til nýrra verkefna hefur verið nýtt til að mæta hluta aðhaldskröfunnar.

9.3 Ákærvald og réttarvarsla**Markmið og aðgerðir**

Málaflokkurinn er á ábyrgð dómsmálaráðherra og forsætisráðherra. Skipting stofnana málaflokksins er þannig að ríkissaksóknari, héraðssaksóknari og ákærustörf lögreglustjóra heyra undir dómsmálaráðherra en á ábyrgð forsætisráðherra eru óbyggðanefnd og ríkislögmaður. Meginverkefni málaflokksins er meðferð ákærvalds og önnur réttarvarsla.

Ríkissaksóknari er æðsti handhafi ákærvaldsins og hefur stjórnunar- og eftirlitshlutverki að gegna við meðferð ákærvalds hjá héraðssaksóknara og lögreglustjórum, sem einnig eru handhafar ákærvalds.

Óbyggðanefnd er sjálfstæð stjórnslunefnd sem á grundvelli III.kafla þjóðlendlaga nr. 58/1998 hefur þrjú hlutverk:

- Að kanna og skera úr um hvaða land telst til þjóðlendna og hver séu mörk þeirra og eignarlanda.
- Að skera úr um mörk þess hluta þjóðlendu sem nýttur er sem afréttur.
- Að úrskurða um eignarréttindi innan þjóðlendna.

Ríkislögmaður annast rekstur dómsmála fyrir ríkið og stofnanir þess. Ríkislögmaður fer einnig með uppgjör bótakrafna sem beint er að ríkinu, aðstoðar við vandasama samningagerð, en auk þess geta ráðherrar óskað lögfræðilegs álits hans um einstök málefni.

Markmið í málaflokknum eru:

1. Að aðgangur að réttarvörslukerfinu sé greiður, málsmeðferð réttlát og mannréttindi virt í hvívetna.
2. Að öryggi almennings, gagna og upplýsinga sé tryggt.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Frankvæmdaraðili
1	1 og 2	Efling á starfsemi ríkissaksóknara um tvo saksóknara til að mæta auknu álagi með tilkomu Landsréttar.	Ríkissaksóknari
2	1 og 2	Samræming á formi gagna og upplýsinga á milli stofnana réttarvörslukerfisins og gerð útboðslýsingar fyrir tæknilega lausn sem tryggir örugg rafræn gagnasamskipti á milli stofnanana.	Ríkissaksóknari og héraðssaksóknari
3	2	Efling á starfsemi öbyggðanefndar til að flýta málsmeðferð.	Öbyggðanefnd

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
09.30 Ákærvald og réttarvarsla					
Rekstrarframlög	1.257,8	1.330,6	1.494,1	12,3	18,8
Rekstrartilfærslur	0,9	0,0	0,0	-	-100,0
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	1.258,7	1.330,6	1.494,1	12,3	18,7
Rekstrartekjur	-	7,0	18,4	162,9	-
Framlag úr ríkissjóði	-	1.323,6	1.475,7	11,5	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	1.330,6	1.494,1	12,3	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 1.494,1 m.kr. og hækkar um 84,8 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 78,7 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- a. Framlag ríkissaksóknara er hækkað um 40,3 m.kr. vegna fjölgunar um tvö stöðugildi saksóknara til að mæta auknu álagi í tengslum við stofnun Landsréttar, í

samræmi við lög nr. 49/2016, um br. á lögum um meðferð einkamála og lögum um meðferð sakamála, sbr. markmið nr. 1 og 2, og aðgerð 1.

- b. Framlag ríkissaksóknara hækkar um 20,4 m.kr. vegna fjölgunar um eitt stöðugildi saksóknara hjá embættinu sem millifært er frá lögreglunni á höfuðborgarsvæðinu vegna flutnings starfsmanns af ákærusviði embættisins.
- c. Framlag óbyggðanefndar hækkar tímabundið um 28 m.kr. til að flýta verklokum Óbyggðanefndar, sbr. markmið nr. 2 og aðgerð 3.
- d. Framlag ríkislögmans er hækkað um 11 m.kr. vegna aukins rekstrarumfangs sem fjármagnað er með sértekjum.
- e. Fjárheimild málaflokksins er lækkuð um samtals 9,9 m.kr. til að uppfylla aðhaldskröfu gildandi fjármálaáætlunar eftir að hluta útgjaldasvigrúms málefnasviðsins til nýrra verkefna hefur verið nýtt til að mæta hluta aðhaldskröfunnar.

9.4 Réttaraðstoð og bætur

Markmið og aðgerðir

Málaflokkurinn er á ábyrgð dómsmálaráðherra. Til málaflokksins heyrir fjárhagslegur stuðningur ríkisins við þá sem þurfa að leita réttar síns fyrir dómstólum en hafa ekki fjárhagslegt bolmagn til þess, greiðslur til brotaþola vegna líkamstjóns og miska sem leiðir af broti á almennum hegningarlögum, greiðsla kostnaðar sem lögreglustjórar, hérðas-dómstólar og ríkissaksóknari greiða öðrum en starfsmönnum viðkomandi embættis vegna rannsóknar og reksturs opinberra mála. Einnig heyrir undir þennan málaflökk sanngirnis-bætur sem greiddar eru af ríkissjóði til fyrrverandi vistmanna á Kópavogshæli.

Eðli málaflokksins er með þeim hætti að ekki verður fjallað um markmið og aðgerðir varðandi starfsemi hans en rétt er að vekja athygli á því að ekki er fyllilega hægt að sjá fyrir kostnað vegna þessa málaflokks.

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
09.40 Réttaraðstoð og bætur					
Rekstrarframlög	2.572,9	2.027,0	2.114,0	4,3	-17,8
Rekstrartilfærslur	270,0	102,4	102,4	0,0	-62,1
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	2.842,9	2.129,4	2.216,4	4,1	-22,0
Rekstrartekjur	-	427,1	435,4	1,9	-
Framlag úr ríkissjóði	-	1.702,3	1.781,0	4,6	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	2.129,4	2.216,4	4,1	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 2.216,4 m.kr. og hækkar um 48,8 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 38,2 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- a. Framlag vegna sanngirnisbóta er aukið tímabundið um 70 m.kr. sem varið er til greiðslu sanngirnisbóta til fyrrverandi vistmanna á Kópavogshæli. Í heildina er gert ráð fyrir að bætur verði greiddar til allt að 100 fyrrum vistmanna og að þær falli til á tímabilinu 2017-2019.
- b. Fjárheimild málaflokksins er lækkuð um samtals 21,2 m.kr. til að uppfylla aðhaldskröfu gildandi fjármálaáætlunar eftir að hluta útgjaldasvigrúms málefnasviðsins til nýrra verkefna hefur verið nýtt til að mæta hluta aðhaldskröfunnar.

9.5 Fullnustumál

Markmið og aðgerðir

Málaflokkurinn er á ábyrgð dómsmálaráðherra. Meginverkefni málaflokksins eru fullnusta refsinga, framkvæmd gæsluvarðahalds, eftirlit með skilorðsbundnum refsingum, innheimta sakarkostnaðar og rekstur fangelsa.

Undir málaflokkinn heyrir Fangelsismálastofnun, sem sér um fullnustu fangelsisrefsinga, hafa eftirlit með skilorðsbundnum refsingum, frestun ákæra, fullnustu vararefsinga, fésekta og framkvæmd gæsluvarðahalds. Fangelsismálastofnun hefur umsjón með rekstri fangelsa sem eru fimm talsins og tekur ákvörðun um samfélagsþjónustu, rafrænt eftirlit og reynslulausn svo dæmi séu tekin.

Markmið í málaflokknum eru:

1. Fullnustuyfirvöld verði í stakk búin til að fullnusta refsingar með öruggum, skilvirkum og árangursríkum hætti í samræmi við samfélagslega og tæknilega þróun og að tryggja að sérstök og almenn varnaðaráhrif refsinga séu virk.
2. Stuðla að farsælli aðlögun dómþola að samfélaginu.
3. Að öryggi almennings, gagna og upplýsinga sé tryggt.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1 og 2	Innleiðing fjölskylduleyfa fyrir fanga.	DMR og Fangelsismálastofnun
2	1 og 2	Fjórðungur óskilorðsbundinna fangelsisrefsinga verði afplánaður utan fangelsis.	Fangelsismálastofnun
3	1	Aðgerðir sem miða að auknum innheimtuárangri.	DMR og embætti sýslumanns á NV landi
4	3	Samræming á forni gagna og upplýsinga á milli stofnana réttarvörslukerfisins og gerð útboðslýsingar fyrir tæknilega lausn sem tryggir örugg rafræn gagnasamskipti á milli stofnanana.	DMR og Fangelsismálastofnun

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
09.50 Fullnustumál					
Rekstrarframlög	1.718,9	1.867,8	1.949,5	4,4	13,4
Rekstrartilfærslur	1,6	17,7	3,7	-79,1	131,3
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	611,4	10,0	10,0	0,0	-98,4
Heildarútgjöld	2.331,9	1.895,5	1.963,2	3,6	-15,8
Rekstrartekjur	-	125,7	128,5	2,2	-
Framlag úr ríkissjóði	-	1.769,8	1.834,7	3,7	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	1.895,5	1.963,2	3,6	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 1.963,2 m.kr. og lækkar um 2,4 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 70,1 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- a. Fjárheimild málaflokksins er hækkuð um 14,7 m.kr. til að mæta auknu umfangi við rekstur áfangameilisins Verndar sbr. markmið nr. 2 og aðgerð 2.
- b. Framlag Fangelsismálastofnunar er lækkað um 17,1 m.kr. til að uppfylla aðhaldskröfu gildandi fjármálaáætlunar eftir að hluta útgjaldasvigrúms málefna sviðsins til nýrra verkefna hefur verið nýtt til að mæta hluta aðhaldskröfunnar.

10 Réttindi einstaklinga, trúmál og stjórnarsýsla dómsmálaráðuneytis

Skilgreining málefnasviðs

Starfsemi á þessu málefnasviði er á ábyrgð dómsmálaráðherra. Það skiptist í fimm málaflokka, en þeir eru:

- Persónuvernd
- Trúmál.
- Sýslumenn.
- Stjórnarsýsla dómsmálaráðuneytis.
- Útlendingamál.

Málefnasviðið nær yfir starfsemi stjórnvalda sem miðar með einum eða öðrum hætti að því að veita einstaklingum þjónustu og tryggja grundvallarréttindi þeirra.

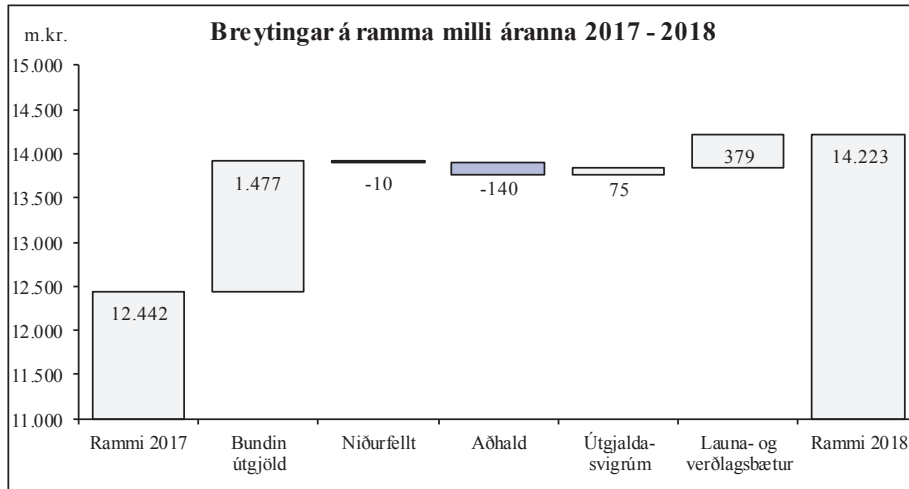
Vakin er athygli á því að framsetning á útgjöldum málefnasviðsins hefur verið aðlöguð vegna breyttrar verkaskiptingar ráðuneyta innan Stjórnarráðsins. Hér er annars vegar um að ræða aðlögun vegna uppskiptingar innanríkisráðuneytisins í tvö ráðuneyti, þ.e. dómsmálaráðuneyti og samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneyti, og hefur útgjaldatölum reiknings liðins ár og gildandi fjárlaga verið skipt upp til samræmis eftir veltu. Hins vegar er um að ræða flutning á verkefnum Neytendastofu yfir til atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytis frá innanríkisráðuneytinu. Í því sambandi hafa útgjaldatölur reiknings liðins ár og gildandi fjárlaga verið lækkaðar sem nemur veltu þeirra verkefna sem flytjast frá ráðuneyti en hækkaðar á sama hátt hjá ráðuneyti sem tekur við verkefnum.

Í eftirfarandi töflu má sjá fjárhagslega þróun málefnasviðsins og einstakra málaflokka á tímabilinu 2016–2018.

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
10 Rétt. einstakl., trúmál og stjórnarsýsla dómsmála					
10.10 Persónuvernd	106,1	117,3	209,0	78,2	97,0
06 Dómsmálaráðuneyti	106,1	117,3	209,0	78,2	97,0
10.20 Trúmál	6.410,2	6.405,1	6.506,7	1,6	1,5
06 Dómsmálaráðuneyti	6.410,2	6.405,1	6.506,7	1,6	1,5
10.30 Sýslumenn	2.823,8	2.780,2	2.871,9	3,3	1,7
06 Dómsmálaráðuneyti	2.823,8	2.780,2	2.871,9	3,3	1,7
10.40 Stjórnarsýsla dómsmálaráðuneytis	2.079,6	1.382,5	962,0	-30,4	-53,7
06 Dómsmálaráðuneyti	2.079,6	1.382,5	962,0	-30,4	-53,7
10.50 Útlendingamál	2.655,8	1.757,1	3.673,0	109,0	38,3
06 Dómsmálaráðuneyti	2.655,8	1.757,1	3.673,0	109,0	38,3
Samtals	14.075,5	12.442,2	14.222,6	14,3	1,0

Útgjaldarammi - heildaryfirlit og breytingar eftir tilefnum

Myndin hér á eftir sýnir breytingar á útgjaldaramma málefнасviðsins eftir helstu tilefnum sem rakin eru í framhaldinu. Myndin endurspeglar þá útfærslu og forgangsröðun sem unnin er út frá stefnumótun málefнасviðsins en sú niðurstaða getur eftir atvikum vikið frá þeim viðmiðum sem gengið var út frá við setningu útgjaldaramma málefнасviðsins í fjármálaáætlun, t.a.m. þannig að nýju útgjaldasvigrúmi hafi að einhverju leyti verið jafnað á móti aðhaldsmarkmiði.

Heildargjöld málefнасviðsins árið 2018 eru áætluð 14.223 m.kr. og aukast um 1.402 m.kr. á föstu verðlagi fjárlaga 2017, eða sem svarar til 11,3%. Þegar einnig er tekið tillit til áhrifa af almennum launa- og verðlagsbreytingum hækka útgjöldin um 1.780 m.kr. milli ára, eða sem svarar til 14,3%. Útgjaldabreytingum milli ára má skipta í eftirtalda þætti:

- Ýmsar breytingar á fyrirliggjandi útgjaldaskuldbindingum sem falla til á árinu 2018 en þær nema alls 1.477 m.kr. til hækkunar.
- Á móti hækkun útgjaldaskuldbindinga í a-lið falla niður í frumvarpinu tímabundin framlög til ýmissa verkefna, alls 10 m.kr. Nettóhækkun vegna breytinga á útgjaldaskuldbindingum er því alls 1.467 m.kr.
- Gerðar verða ráðstafanir til að lækka útgjöld um 140 m.kr. á árinu 2018 í samræmi við markmið sem ríkisstjórnin hefur sett í gildandi fjármálaáætlun. Aðhaldskrafan til málefнасviðsins sem reiknað var með í forsendum rammans var hins vegar 243,6 m.kr. en ráðuneytið ákvað að nýta 103,6 m.kr. af 178,6 m.kr. útgjaldasvigrúmi í rammanum til nýrra verkefna til að fella í staðinn niður hluta af aðhaldskröfunni, fremur en að stofna til nýrra útgjalda.

- d. Gert er ráð fyrir útgjaldasvigrúmi innan ramma málefnasviðsins sem verður notað til að veita framlög í ný eða aukin verkefni, samtals 75 m.kr. eftir að útgjalda-svigrúmið hefur verið lækkað um 140 m.kr. aðhaldskröfu sem gerð er til málefna-sviðsins.
- e. Launa- og verðlagshækkunar ársins 2018 eru áætlaðar 379 m.kr., þannig að heildargjöldin verða 14.223 m.kr. Þar vega þyngst áætlaðar hækkunar á launum vegna kjarasamninga sem gerðir voru árið 2016, bæði áhrif á ársgrundvelli vegna hækkana á árinu 2017 og þær hækkunar sem áætlað er að taki gildi á árinu 2018 samkvæmt forsendum frumvarpsins. Fjárheimildir vegna annarra rekstrargjalda en launa eru leiðréttar í samræmi við ofmat á verðlagshækkunum í forsendum fjárlaga 2017. Því til viðbótar kemur spá um almennar verðbreytingar til ársins 2018. Auk þess er tekið tillit til áhrifa af breytingum á gengi krónunnar í útgjöldum sem greidd eru í erlendri mynt.

Útgjaldarammi - hagræn skipting útgjalda

Útgjöld, fjárheimildir og fjármögnun á málefnasviðinu breytast milli ára sem hér segir:

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
10 Rétt. einstakl., trúmál og stjórnarsýsla dómsmála					
Rekstrarframlög	10.436,8	9.002,7	10.775,9	19,7	3,2
Rekstrartilfærslur	3.617,7	3.439,5	3.446,7	0,2	-4,7
Fjármagnstilfærslur	21,0	0,0	0,0	-	-100,0
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	14.075,5	12.442,2	14.222,6	14,3	1,0
Rekstrartekjur	-	422,6	402,2	-4,8	-
Framlag úr ríkissjóði	-	12.019,6	13.820,4	15,0	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	12.442,2	14.222,6	14,3	-

Útgjöld málefnasviðsins eru hér greind í tvo þætti eftir hagrænni skiptingu þeirra. Annars vegar er um að ræða rekstrarframlög, einkum beinan rekstur ríkisins og stofnana þess og aðkeypta þjónustu frá sjálfseignastofnunum og einkaaðilum og hins vegar tilfærslur fjármagns úr ríkissjóði til einstaklinga, fyrirtækja og félagasamtaka en um er að ræða styrk eða framlag sem innt er af hendi án skuldbindingar um beint endurgjald. Þessar tilfærslur skiptast annars vegar í rekstrartilfærslur og hins vegar fjármagnstilfærslur sem veittar eru til fjárfestinga. Engar fjármagnstilfærslur eða fjárfestingaframlög eru í þessu málefnasviði.

- a. **Rekstrarframlög** eru áætluð 10.775,9 m.kr og hækka um 1.773,2 m.kr frá fjárlögum þessa árs. Að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum munar mest um 1.573,9 m.kr. framlag til að mæta auknum kostnaði vegna fjölgunar hælís-

leitenda, 171,4 m.kr. framlag til kæruneftndar útlendingamála til að viðhalda ásættanlegum málshraða úrskurða í málefnum hælisleitenda og 166,6 m.kr. framlag til Útlendingastofnunar, til að viðhalda ásættanlegum málshraða hælisumsókna.

b. **Rekstrartilfærslur** eru áætlaðar 3.446,7 m.kr. og er það 7,2 m.kr. hækkun milli ára.

10.1 Persónuvernd

Markmið og aðgerðir

Undir málaflokkinn fellur starfsemi Persónuverndar sem annast m.a. eftirlit með framkvæmd persónuverndarlaga, úrskurðar í ágreiningsmálum um vinnslu persónuupplýsinga og mælir fyrir um ráðstafanir að því er varðar tækni, öryggi og skipulag vinnslu persónuupplýsinga. Stofnunin leiðbeinir þeim sem ráðgera að vinna með persónuupplýsingar, afgreiðir leyfisumsóknir, tekur við tilkynningum og veitir umsagnir við setningu laga og reglna sem þýðingu hafa fyrir persónuvernd.

Markmið í málaflokknum er:

4. Fagleg og skilvirk málsmeðferð stjórnvalda.
5. Réttindi einstaklinga séu gerð skýr og aðgengileg með greinargóðri upplýsingagjöf stjórnvalda.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1 og 2	Undirbúin fræðsla vegna nýrrar evrópulöggjafar á sviði persónuverndar þar sem upplýst er m.a. um réttindi einstaklinga og skyldur fyrirtækja og stofnana samkvæmt nýjum reglum.	Persónuvernd
2	1 og 2	Undirbúin fræðsla vegna hlutverks persónuverndarfulltrúa sem öllum fyrirtækjum og stofnunum verður skylt að tilnefna samkvæmt nýjum reglum.	Persónuvernd
3	1 og 2	Undirbúa þarf umfangsmiklar breytingar á starfsemi Persónuverndar, þ.e. tölvukerfi, málaskrá, heimasíðu og öllum innviðum, í samræmi við kröfur evrópulöggjafar.	Persónuvernd
4	1 og 2	Efla og styrkja starfsemi Persónuverndar, svo að henni sé kleift að sinna þeim umfangsmiklu verkefnum sem leiða af nýrri evrópulöggjöf um persónuvernd, m.a. með fjölgun starfsmanna.	Persónuvernd

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
10.10 Persónuvernd					
Rekstrarframlög	106,1	117,3	209,0	78,2	97,0
Rekstrartilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	106,1	117,3	209,0	78,2	97,0
Rekstrartekjur	-	3,1	3,2	3,2	-
Framlag úr ríkissjóði	-	114,2	205,8	80,2	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	117,3	209,0	78,2	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 209 m.kr. og hækkar um 86,6 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 5,1 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- Fjárheimild málaflokksins er aukin um 88 m.kr. til að styrkja starfsemi Persónuverndar þannig að hún verði í stakk búin að mæta áherslum nýrrar Evrópu-reglugerðar um persónuvernd sbr. markmið nr. 1 og 2, og aðgerðir 3 og 4.
- Tímabundið 12 m.kr. framlag vegna vinnu við endurbætur á persónuverndarlöggjöf, sem falla átti niður, er framlengt um eitt ár, samanber markmið nr. 1 og 2, og aðgerðir 3 og 4.

10.2 Trúmál**Markmið og aðgerðir**

Undir málaflokkinn falla útgjöld til starfsemi Þjóðkirkjunnar, kirkjumálasjóðs, kristni-sjóðs og kirkjugarða. Einnig fellur undir trúmál úthlutun sóknargjalda til safnaða Þjóðkirkjunnar og skráðra lífsskoðunar- og trúfélaga. Málaflokkurinn er á ábyrgð dómsmálaráðherra og byggir m.a. á lögum um stöðu, stjórn og starfshætti þjóðkirkjunnar og lögum um sóknargjöld.

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
10.20 Trúmál					
Rekstrarframlög	3.127,2	3.100,5	3.158,6	1,9	1,0
Rekstrartilfærslur	3.262,0	3.304,6	3.348,1	1,3	2,6
Fjármagnstilfærslur	21,0	0,0	0,0	-	-100,0
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	6.410,2	6.405,1	6.506,7	1,6	1,5
Rekstrartekjur	-	228,3	233,3	2,2	-
Framlag úr ríkissjóði	-	6.176,8	6.273,4	1,6	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	6.405,1	6.506,7	1,6	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 6.506,7 m.kr. og lækkar um 67,2 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 168,8 m.kr. til hækkunar. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- Framlag til kirkjugarða er aukið um 9 m.kr. í samræmi við samkomulag um reikni- líkan fyrir framlaginu. Til viðbótar kemur launa- og verðlagshækkun.
- Fjárheimild málaflokksins er lækkuð um 76,2 m.kr. til að uppfylla aðhaldskröfu gildandi fjármálaáætlunar eftir að hluta útgjaldasvigrúms málefnasviðsins til nýrra verkefna hefur verið nýtt til að mæta hluta aðhaldskröfunnar.

10.3 Sýslumenn**Markmið og aðgerðir**

Undir málaflokkinn falla ýmis verkefni embætta sýslumanna svo sem persónuréttindi og fjölskyldumál, eignaréttindi og fullnusta krafna. Einstakir sýslumenn fara með sér- verkefni á landsvísu, til dæmis ættleiðingar, bætur til þolenda afbrota og útgáfu Lögbirtingablaðsins. Málaflokkurinn er á ábyrgð dómsmálaráðherra. Embætti sýslumanna eru níu og fara þau með staðbundið framkvæmdarvald ríkisins.

Markmið í málaflokknum eru:

- Fagleg og skilvirk málsmeðferð stjórnvalda.
- Aukin ánægja viðskiptavina með þjónustu og gæði hennar.
- Réttindi einstaklinga gerð skýr og aðgengileg með greinargóðri upplýsinga- gjöf stjórnvalda.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1, 2 og 3	Eyðublöð á heimasíðu sýslumanna gerð rafræn.	Sýslumannaráð
2	1 og 2	Frumvarp um rafrænar þinglýsingar lagt fram.	DMR
3	1, 2 og 3	Unnið verði að frekari þróun á starfsemi sýslumanns-embættanna í samræmi við skýrslu um greiningu á núverandi skipulagi sýslumannsembættanna, rekstri og samlegðar-áhrifum.	DMR/Sýslumannaráð

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
10.30 Sýslumenn					
Rekstrarframlög	2.823,7	2.780,2	2.871,9	3,3	1,7
Rekstrartilfærslur	0,1	0,0	0,0	-	-100,0
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	2.823,8	2.780,2	2.871,9	3,3	1,7
Rekstrartekjur	-	35,9	70,6	96,7	-
Framlag úr ríkissjóði	-	2.744,3	2.801,3	2,1	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	2.780,2	2.871,9	3,3	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 2.871,9 m.kr. og lækkar um 13 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 104,7 m.kr. til hækkunar. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- Fjárheimild málaflokksins er hækkuð um 36 m.kr. vegna aukins rekstrarumfangs sem fjármagnað er með sértekjum.
- Fjárheimild málaflokksins er lækkuð um 31,7 m.kr. til að uppfylla aðhaldskröfu gildandi fjármálaáætlunar eftir að hluta útgjaldasvigrúms málefna sviðsins til nýrra verkefna hefur verið nýtt til að mæta hluta aðhaldskröfunnar.

10.4 Stjórnsýsla dómsmálaráðuneytis

Markmið og aðgerðir

Undir málaflokkinn stjórnsýsla dómsmálaráðuneytis falla aðalskrifstofa dómsmálaráðuneytis, Stjórnartíðindi, kosningar, Schengen landamærasjóður og ýmis verkefni. Verkefni dómsmálaráðuneytis varða meðal annars dómstóla, réttarfar, almannavarnir, löggæslu, mannréttindi, trúmál og kosningar. Alls eru stofnanir dómsmálaráðuneytisins 30

en undir ráðuneytið heyrir einnig málefni Þjóðkirkjunnar, kirkjugarða og samræmdir neyðarsvörunar. Málaflokkurinn er á ábyrgð dómsmálaráðherra.

Markmið í málaflokknum eru:

1. Fagleg og skilvirk málsmeðferð stjórnvalda.
2. Réttindi einstaklinga séu gerð skýr og aðgengileg með greinargóðri upplýsingagjöf stjórnvalda.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1 og 2	Unnið verður að stefnumótun og skipulagi nýs dómsmálaráðuneytis, skilgreiningu verkferla og gæðastaðla.	DMR

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
10.40 Stjórnsýsla dómsmálaráðuneytis					
Rekstrarframlög	1.896,4	1.249,3	863,4	-30,9	-54,5
Rekstrartilfærslur	183,2	133,2	98,6	-26,0	-46,2
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	2.079,6	1.382,5	962,0	-30,4	-53,7
Rekstrartekjur	-	121,1	69,4	-42,7	-
Framlag úr ríkissjóði	-	1.261,4	892,6	-29,2	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	1.382,5	962,0	-30,4	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 962 m.kr. og lækkar um 433,3 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 12,8 m.kr. til hækkunar. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- a. Fjárheimild málaflokksins er lækkuð um 596,8 m.kr. vegna skiptingar stjórnarmálefna innanríkisráðuneytis milli ráðuneyta dómsmála og samgöngu- og sveitarstjórnarmála.
- b. Framlag til aðalskrifstofu dómsmálaráðuneytis er aukið um 87,6 m.kr. til að mæta viðbótarkostnaði vegna aðskilnaðar innanríkisráðuneytis í tvö ráðuneyti dómsmála og samgöngu- og sveitarstjórnarmála.
- c. Framlag vegna kosninga er aukið um 38,1 m.kr. vegna þátttöku ríkissjóðs í kostnaði við sveitarstjórnarkosningar.
- d. Framlag til alþjóðasamstarfs er aukið um 35,6 m.kr. til að mæta kostnaði við skuldbindandi alþjóðasamninga.

- e. Fjárheimild málaflokksins er lækkuð um 9,7 m.kr. til að uppfylla aðhaldskröfu gildandi fjármálaáætlunar eftir að hluta útgjaldasvigrúms málefnasviðsins til nýrra verkefna hefur verið nýtt til að mæta hluta aðhaldskröfunnar.

10.5 Útlendingamál

Markmið og aðgerðir

Undir málaflokkinn fellur starfsemi Útlendingastofnunar og Kærunefndar útlendingamála. Útlendingastofnun annast stjórnáætlun um umsókna og erinda vegna áritana, dvalarleyfa, brottvísana, veitingar ríkisborgararéttar og umsókna um alþjóðlega vernd. Stofnunin ber ábyrgð á þjónustu við umsækjendur um vernd, ýmist með samningum við sveitarfélög eða með eigin móttökuúrræðum. Kostnaður vegna þjónustu við umsækjendur um vernd er greiddur af sérstökum fjárlagalið sem stofnunin ber ábyrgð á. Þessi kostnaður hefur farið fram úr fjárheimildum ársins 2017 vegna verulegrar vanáætlunar í fjárlagagerð fyrir árið 2017 og áframhaldandi fjölgunar umsókna um vernd frá fordæmalausri fjölgun á síðari hluta ársins 2016. Kærunefnd útlendingamála er sjálfstæð stjórnáætlunefnd með valdheimildir sem úrskurðaraðili á æðra stjórnáætlunastigi.

Mikil óvissa er um fjölda umsækjenda um vernd en gera má ráð fyrir fjölgun bæði tilhæfulausra umsókna um vernd og einnig umsókna þar sem tilvik eru flóknari. Sveiflum í málaflöknum fylgir tilheyrandi ófyrirsjáanleiki varðandi kostnað. Stefnt er að lækkun kostnaðar við þjónustu með hraðari málsmeðferð. Hins vegar getur hraðari málsmeðferð haft í för með sér meiri kostnaði í byrjun sem lækkar til lengri tíma litið.

Markmið í málaflöknum eru:

1. Fagleg og skilvirk málsmeðferð stjórnvalda.
2. Réttindi einstaklinga séu gerð skýr og aðgengileg með greinargóðri upplýsingagjöf stjórnvalda.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Móttökumiðstöð skipulögð ásamt því að unnið verður að frekara samkomulagi við sveitarfélögin um þjónustu.	ÚTL/DMR
2	1 og 2	Samræming ferla milli allra aðila frá móttöku umsókna um alþjóðlega vernd til síðustu afgreiðslu mála svo halda megi markmiðum um skilvirka og skjóta málsmeðferð.	ÚTL
3	1 og 2	Endurskoðun á lögum og reglugerð til að stytta málsmeðferðartíma.	DMR

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
10.50 Útlendingamál					
Rekstrarframlög	2.483,4	1.755,4	3.673,0	109,2	47,9
Rekstrartilfærslur	172,4	1,7	0,0	-100,0	-100,0
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	2.655,8	1.757,1	3.673,0	109,0	38,3
Rekstrartekjur	-	34,2	25,7	-24,9	-
Framlag úr ríkissjóði	-	1.722,9	3.647,3	111,7	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	1.757,1	3.673,0	109,0	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 3.673 m.kr. og hækkar um 1.600,9 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 87,4 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- Framlag til hælismála eru aukið um 1.573,9 m.kr. til að mæta viðvarandi fjölgun hælisumsókna. Með viðbótarframlaginu verða heildarframlög til fjárlagaliðarins 2.688,3 m.kr.
- Framlag til kærunefndar útlendingamála er aukið um 171,4 m.kr. þannig að nefndin standi undir ásættanlegum málshraða úrskurða í málefnum hælisleitenda,
- Framlag til Útlendingastofnunar er aukið um 166,6 m.kr. þannig að stofnunin geti haldið ásættanlegum málshraða hælisumsókna, auk viðbótarkostnaðar við húsnæði.
- Niður fellur 18 m.kr. tímabundið framlag til Útlendingastofnunar vegna innleiðingarkostnaðar útlendingalaga.
- Fjárheimild til neytendamála sem tilheyrði málaflökknum réttindi einstaklinga er lækkuð um 227,6 m.kr. en samkvæmt forsetaúrskurði nr. 1/2017 um skiptingu stjórnarmálefna milli ráðuneyta færast neytendamál til atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytis.
- Fjárheimild málaflokksins er lækkuð um 22,9 m.kr. til að uppfylla aðhaldskröfu gildandi fjármálaáætlunar, en hluti útgjaldasvigrúms málefnaáætlunar til nýrra verkefna er nýttur til að mæta hluta aðhaldskröfunnar.

11 Samgöngu- og fjarskiptamál

Skilgreining málefnasviðs

Starfsemi á þessu málefnasviði er á ábyrgð samgöngu- og sveitarstjórnarráðherra. Það skiptist í þrjú málaflokka, en þeir eru:

- Samgöngur.
- Fjarskipti.
- Stjórnsýsla samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneytis.

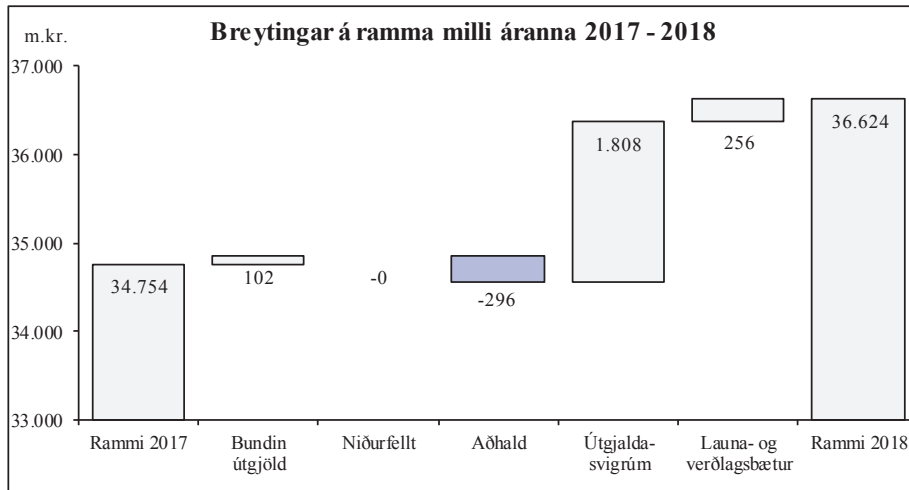
Vakin er athygli á því að framsetning á útgjöldum málefnasviðsins hefur verið aðlöguð vegna breyttrar verkaskiptingar ráðuneyta innan Stjórnarráðsins. Hér er um að ræða aðlögun vegna uppskiptingar innanríkisráðuneytisins í tvö ráðuneyti, þ.e. dómsmálaráðuneyti og samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneyti. Þannig hefur útgjaldatölum reikningsliðsins ár og gildandi fjárlaga verið skipt upp sem nemur veltu þeirra verkefna sem skiptast á milli þessara tveggja ráðuneyta.

Í eftirfarandi töflu má sjá fjárhagslega þróun málefnasviðsins og einstakra málaflokka á tímabilinu 2016–2018.

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
11 Samgöngu- og fjarskiptamál					
11.10 Samgöngur	30.696,3	33.397,7	34.388,7	3,0	12,0
10 Samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneyti	30.696,3	33.397,7	34.388,7	3,0	12,0
11.20 Fjarskipti	1.525,5	1.356,6	1.425,0	5,0	-6,6
10 Samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneyti	1.525,5	1.356,6	1.425,0	5,0	-6,6
11.30 Stjórnsýsla samgönguráðuneytis	-	-	810,3	-	-
10 Samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneyti	-	-	810,3	-	-
Samtals	32.221,8	34.754,3	36.624,0	5,4	13,7

Útgjaldarammi - heildaryfirlit og breytingar eftir tilefnum

Myndin hér á eftir sýnir breytingar á útgjaldaramma málefnasviðsins eftir helstu tilefnum sem rakin eru í framhaldinu. Myndin endurspeglar þá útfærslu og forgangsroðun sem unnin er út frá stefnumótun málefnasviðsins en sú niðurstaða getur eftir atvikum vikið frá þeim viðmiðum sem gengið var út frá við setningu útgjaldaramma málefnasviðsins í fjármálaáætlun, t.a.m. þannig að nýju útgjaldasvigrúmi hafi að einhverju leyti verið jafnað á móti aðhaldsmarkmiði.

Heildargjöld málefna sviðsins árið 2018 eru áætluð 36.624 m.kr. og aukast um 1.614 m.kr. á föstu verðlagi fjárlaga 2017 eða sem svarar til 4,6%. Þegar einnig er tekið tillit til áhrifa af almennum launa- og verðlagsbreytingum hækka útgjöldin um 1.870 m.kr. milli ára, eða sem svarar til 5,4%. Útgjaldabreytingum milli ára má skipta í eftirtalda þætti:

- Ýmsar breytingar á fyrirliggjandi útgjaldaskuldbindingum sem falla til á árinu 2018 en þær nema alls 102 m.kr. til hækkunar.
- Gerðar verða ráðstafanir til að lækka útgjöld um 296 m.kr. á árinu 2018 í samræmi við markmið sem ríkisstjórnin hefur sett í gildandi fjármálaáætlun.
- Gert er ráð fyrir útgjalda-svigrúmi innan ramma málefna sviðsins sem verður notað til að veita framlög í ný eða aukin verkefni, samtals 1.808 m.kr.
- Launa- og verðlagshækkanir ársins 2018 eru áætlaðar 256 m.kr. þannig að heildargjöldin verða 36.624 m.kr. Þar vega þyngst áætlaðar hækkanir á launum vegna kjarasamninga sem gerðir voru árið 2016, bæði áhrif á ársgrundvelli vegna hækkana á árinu 2017 og þær hækkanir sem áætlað er að taki gildi á árinu 2018 samkvæmt forsendum frumvarpsins. Fjárheimildir vegna annarra rekstrargjalda en launa verða leiðréttar í samræmi við ofmat á verðlagshækkunum í forsendum fjárlaga 2017. Því til viðbótar kemur spá um almennar verðbreytingar til ársins 2018. Auk þess er tekið tillit til áhrifa af breytingum á gengi krónunnar í útgjöldum sem greidd eru í erlendri mynt.

Útgjaldarammi - hagræn skipting útgjalda

Útgjöld, fjárheimildir og fjármögnun málefna sviðsins breytast milli ára sem hér segir:

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
11 Samgöngu- og fjarskiptamál					
Rekstrarframlög	10.556,3	11.021,3	13.184,9	19,6	24,9
Rekstrartilfærslur	3.374,0	2.542,0	2.438,9	-4,1	-27,7
Fjármagnstilfærslur	1.224,8	833,0	822,7	-1,2	-32,8
Fjárfestingarframlög	17.066,7	20.358,0	20.177,5	-0,9	18,2
Heildarútgjöld	32.221,8	34.754,3	36.624,0	5,4	13,7
Rekstrartekjur	-	1.257,0	1.623,6	29,2	-
Framlag úr rikissjóði	-	33.422,3	35.000,4	4,7	-
Viðskiptahreyfingar	-	75,0	0,0	-100,0	-
Samtals fjármögnun	-	34.754,3	36.624,0	5,4	-

Útgjöld málefna sviðsins eru hér greind í fjóra þætti eftir hagrænni skiptingu þeirra. Í fyrsta lagi er um að ræða rekstrarframlög, einkum beinan rekstur ríkisins og stofnana þess og aðkeypta þjónustu frá sjálfseignastofnunum og einkaaðilum. Í öðru og þriðja lagi eru tilfærslur fjármagns úr rikissjóði til einstaklinga, fyrirtækja og félagasamtaka en um er að ræða styrk eða framlag sem innt er af hendi án skuldbindingar um beint endurgjald frá móttakanda. Þessar tilfærslur skiptast annars vegar í rekstrartilfærslur og hins vegar fjármagnstilfærslur sem veittar eru til fjárfestinga. Í fjórða og síðasta lagi er hér fjallað um fjárfestingarframlög.

- Rekstrarframlög** eru áætluð 13.184,9 m.kr og hækka um 2.163,6 m.kr frá fjárlögum þessa árs. Þar munar mest um nýjan málaflokk 11.3 stjórnsýsla samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneytis, 713 m.kr., en hluti af fjárheimild málaflokks 10.4 stjórnsýsla innanríkismála færast á milli málefna sviða í kjölfar uppskiptingar innanríkisráðuneytis í tvö ráðuneyti. Þá hækkar fjárheimild til ýmissa liða samgangna. Meðal annars hækkar framlag til þjónustu á vegum um 223 m.kr., styrkir til almenningsamganga hækka um 264 m.kr. og fjárheimild til flugvalla og flugleiðsöguþjónustu hækkar um 374 m.kr. Þá hækkar framlag til fjarskiptasjóðs vegna viðaukasamnings við fjarskiptafyrirtækið Farice ehf. tímabundið um 62,5 m.kr.
- Rekstrartilfærslur** lækka um 103,1 m.kr. og verða 2.438,9 m.kr. en eru 2.542 m.kr. í fjárlögum ársins 2017.
- Fjármagnstilfærslur** eru áætlaðar 822,7 m.kr. og er það 10,3 m.kr. lækkun milli ára.
- Fjárfestingarframlög** eru áætluð 20.177,5 m.kr. og er það 180,5 m.kr. lækkun milli ára. Helstu breytingar á milli ára eru lækkun vegna framkvæmda við Dýrafjarðargöng, alls 2 ma.kr. Á móti lækkar framlag vegna framkvæmda sem er að ljúka við Norðfjarðargöng og veltengingu við Bakka, samtals um 2,2 ma.kr. Framlag vegna stækkunnar Húsavíkurhafnar, 348 m.kr., fellur niður, en á móti hækkar framlag til

framkvæmda við vita og hafnir um 268 m.kr. Fjárheimild hafnabótasjóðs hækkar um 311 m.kr. Framlag til Vestmannaeyjaferju lækkar um 300 m.kr., en ferjan er að fullu fjármögnuð.

11.1 Samgöngur

Markmið og aðgerðir

Undir málaflokkinn falla allir samgönguinnviðir, framkvæmdir, viðhald og þjónusta við vegi, ríkisluta hafna og sjóvarna, flugvellir, almenningsamgöngur og umferðin sjálf á landi, í lofti og á sjó. Einnig flutningar milli landa og starfsemi íslenskra leyfishafa erlendis, þjónusta við samgönguinnviði, farartækin og stjórnendur þeirra. Leyfisveitingar og eftirlit með farartækjum, skipum, flugvélum og ökutækjum sem og réttindi stjórnenda þeirra. Málaflokkurinn er á ábyrgð samgöngu- og sveitarstjórnarráðherra.

Stofnanir samgöngumála eru tvær auk Rannsóknarnefndar samgönguslysa. Samgöngustofa fer með stjórnsýslu, öryggisáætlanagerð, aðgerðir og eftirlit en Vegagerðin fer með þjónustu, viðhald og framkvæmdir við vegakerfi, almenningsamgöngur, viðhald og rekstur leiðsögukerfa á sjó, hlut ríkisins við sjóvarnir og hafnargerð, auk ýmissa rannsókna. Rannsóknarnefnd samgönguslysa starfar sjálfstætt, óháð stjórnvöldum við rannsóknir samgönguslysa. Opinbera hlutfélagið Isavia ohf. annast viðhald, framkvæmdir og þjónustu á flugvallakerfinu, flugumsjón og flugleiðsögu samkvæmt þjónustusamningi.

Í gildi er þingsályktun um samgönguáætlun 2011-2022 og þingsályktun um samgönguáætlun 2015-2018. Í samgönguáætlun koma meðal annars fram markmið og mælikvarðar í samgöngum og tekur þessi greinargerð mið af því.

Markmið í málaflokknum eru að samgöngur séu:

1. Öruggar
2. Greiðar
3. Hagkvæmar
4. Umhverfislega sjálfbærar
5. Stuðli að jákvæðri byggðaðróun

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Aukin fræðsla og áróður fyrir erlendra ökumenn.	Samgöngustofa
2	1	Sjálfvirkt hraðaefirlit með meðalhraðamyndavélum undirbúið.	Vegagerðin
3	1	Efling á slysaskráningu sjóslysa með uppbyggingu rafræns gagnagrunns.	Samgöngustofa
4	1,2 og 3	Átak í rafrænni stjórnsýslu s.s. rafvæðing bifreiðaskráninga, uppbygging á rafrænni landsskrá flutningsaðila og endurnýjun lögskráningarkerfis sjómanna.	Samgöngustofa
5	1	Uppsetning viðvörðunarljósa við einbreiðar brýr.	Vegagerðin

6	2,4 og 5	Ný Vestmannaeyjaferja tekin í notkun.	Vegagerðin
7	1- 5	Unnið að endurbótum á Landeyjahöfn.	Vegagerðin
8	1,2 og 5	Unnið að framkvæmdum við Dýrafjarðargöng.	Vegagerðin
9	1 og 5	Aukinn stuðningur við endurnýjun hafna.	Vegagerðin
10	1,2 og 5	Aukin áhersla á viðhald innanlandsflugvalla.	Isavia

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
11.10 Samgöngur					
Rekstrarframlög	9.792,7	10.225,7	11.597,2	13,4	18,4
Rekstrartilfærslur	3.301,2	2.496,3	2.296,3	-8,0	-30,4
Fjármagnstilfærslur	612,1	317,7	317,7	0,0	-48,1
Fjárfestingarframlög	16.990,3	20.358,0	20.177,5	-0,9	18,8
Heildarútgjöld	30.696,3	33.397,7	34.388,7	3,0	12,0
Rekstrartekjur	-	1.238,1	1.527,6	23,4	-
Framlag úr ríkissjóði	-	32.084,6	32.861,1	2,4	-
Viðskiptahreyfingar	-	75,0	0,0	-100,0	-
Samtals fjármögnun	-	33.397,7	34.388,7	3,0	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 34.389 m.kr. og hækkar um 766,3 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 224,7 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- Til að stuðla að markmiðum um greiðar og öruggar samgöngur er framlag til þjónustu á vegakerfinu hækkað um samtals 131 m.kr. frá gildandi fjárlögum. Stefnt er að því að bæta vegmerkingar.
- Framlag vegna styrkja til almenningsgangna hækkar um 241 m.kr. frá gildandi fjárlögum. Þörf er á því að bregðast við halla sem safnast hefur upp frá árinu 2010, m.a. vegna útgjalda sem hafa fallið til vegna Landeyjahafnar og Vestmannaeyjaferjunnar Herjólfss.
- Framlag til framkvæmda og viðhalds á vegakerfinu lækkar um 112 m.kr. frá gildandi fjárlögum. Framlagið nemur um 17,6 ma.kr. en stefnt er að því að ríflega 8 ma.kr. af henni fari til viðhalds vega, en mörg brýn viðhaldsverkefni bíða. Af framlagi til stofnframkvæmda er um 66% þegar bundin á grundvelli verksamninga og ákvörðunar ríkisstjórnarinnar um að veita viðbótarfé, 1,2 ma.kr, til vegaframkvæmda á árinu 2017. Á grundvelli þeirrar ákvörðunar er unnt að bjóða út eftirfarandi verk: Hringvegur/Hornafjarðarfljót, Hringvegur/Berufjarðarbotn,

Vestfjarðarvegur/Gufudalssveit, Uxahryggjavegur, Kjósarskarð, Dettifossvegur og Snæfellsnesvegur/Skógarströnd.

- d. Framlag til Vestmannaeyjaferju lækkar um 300 m.kr. frá gildandi fjárlögum vegna niðurfellingar tímabundins framlags. Gert er ráð fyrir að framlagið sem eftir stendur nægi fyrir umsamdri lokagreiðslu 2018 vegna nýrrar ferju.
- e. Framlag til framkvæmda við vita og hafnir lækka um samtals 80 m.kr. á milli ára. Annars vegar er um að ræða niðurfellingu á tímabundnu 348 m.kr. framlagi vegna stækkunar Húsavíkurhafnar sem er lokið og hins vegar 268 m.kr. hækkun framlags.
- f. Framlag til hafnarframkvæmda (hafnabótasjóðs) hækkar um 300 m.kr. frá gildandi fjárlögum.
- g. Framlag til flugvalla og flugleiðsöguþjónustu hækkar um 374 m.kr. frá gildandi fjárlögum. Stefnt er að því að verja hækkuninni í viðhald flugvalla. Fjárveitingin er töluvert lægri en í samgönguáætlun.
- h. Framlag til Samgöngustofu hækkar að raungildi um 302 m.kr. frá gildandi fjárlögum. Munar þar mest um hækkun á heimild stofnunarinnar til að nýta rekstrartekjur sem stofnunin aflar frá viðskiptavinum sínum á grundvelli þjónustugjaldskrár, en mikil aukning hefur orðið á umsvifum í stjórnsýslu stofnunarinnar. Stefnt er að því að framlaginu verði m.a. varið til að efla öryggismál samgangna og til umbóta í rafrænni stjórnsýslu.

11.2 Fjarskipti

Markmið og aðgerðir

Öll fjarskipti og pósthjónusta á Íslandi og fjarskipti milli landa og starfsemi íslenskra leyfishafa erlendis falla undir málaflokkinn. Málaflokkurinn er á ábyrgð samgöngu- og sveitarstjórnarráðherra.

Póst- og fjarskiptastofnun hefur meginumsjón með framkvæmd fjarskipta- og póstmála. Fjarskiptasjóður úthlutar fjármunum til verkefna með hliðsjón af markmiðum fjarskiptaáætlunar, svo sem til uppbyggingar fjarskiptainnviða á svæðum þar sem markaðsbrestur er. Íslandspóstur hf. fer fyrir hönd íslenska ríkisins með einkarétt á tiltekinni pósthjónustu og sinnir alþjónustu á sviði pósthjónustu á Íslandi. Í gildi er þingsályktun um fjarskiptaáætlun 2011-2022 þar sem fram koma markmið og mælikvarðar um uppbyggingu fjarskipta hér á landi og tekur þessi greinargerð mið af henni.

Helstu markmið í málaflokknum eru:

- a. Að auka aðgengi að ≥ 100 Mb/s þráðbundnum nettengingum utan þéttbýlis.
- b. Að auka aðgengi og afköst háhraðafarneta, einkum utan þéttbýlis.
- c. Að einkaréttur í pósti verði afnuminn.
- d. Að efla netöryggi samkvæmt gildandi netöryggisstefnu og aðgerðaáætlun þar sem höfð verði hliðsjón af mati Háskólans í Oxford á þroskastigi⁵ netöryggis hérlendis.

⁵ (A) Netöryggisstefna; (B) netöryggismenning; (C) netöryggismenntun, þjálfun og hæfni; (D) lagalegt umhverfi

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	4	Innleiðing, endurskoðun og framkvæmd netöryggisstefnu stjórnvalda þar með talið efling netöryggissveitar.	SRN, Póst- og fjarskiptastofnun
2	3	Undirbúningur fyrir afnám einkaréttar á póstmárkaði með opnun markaðarins og tryggingu á alþjóðustu.	SRN og Póst- og fjarskiptastofnun
3	1, 2	Ísland ljóstengt – landsátak í uppbyggingu fjarskipta-innviða utan markaðssvæða. Ríkið styrkir ljósleiðaravæðingu sveitarfélaga með fjárveitingum í gegnum fjarskiptasjóð. Þriðja aðgerðarár af 5.	SRN/ fjarskiptasjóður
4	2	Öryggi eftl á vegakerfi og fjölförnum ferðamannastöðum með aukinni útbreiðslu farsíma/farnets.	Póst- og fjarskipta- stofnun

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
11.20 Fjarskipti					
Rekstrarframlög	763,6	795,6	874,3	9,9	14,5
Rekstrartilfærslur	72,8	45,7	45,7	0,0	-37,2
Fjármagnstilfærslur	612,7	515,3	505,0	-2,0	-17,6
Fjárfestingarframlög	76,4	0,0	0,0	-	-100,0
Heildarútgjöld	1.525,5	1.356,6	1.425,0	5,0	-6,6
Rekstrartekjur	-	18,9	33,6	77,8	-
Framlag úr ríkissjóði	-	1.337,7	1.391,4	4,0	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	1.356,6	1.425,0	5,0	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 1.425 m.kr. og hækkar um 58 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 10 m.kr. Helsta breyting á milli ára er vegna tímabundinnar 62,5 m.kr. hækkunar á framlagi til Fjarskiptasjóðs vegna viðaukasamnings við fjarskiptafyrirtækið Farice ehf.

11.3 Stjórnsýsla samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneytis

Markmið og aðgerðir

Undir málaflokkinn fellur aðalskrifstofa samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneytis, fastanefndir, ráðstöfunarfé ráðherra, samningur við Slysavarnarskóla sjómanna og ýmis önnur verkefni sem ekki verða auðveldlega felld undir önnur málefnasvið eða málaflokka. Undirstofnanir ráðuneytisins eru 6 og hlutafélög sem tengjast ábyrgðasviðum ráðuneytisins eru tvö. Þá heyra tveir sjóðir undir ráðuneytið, Jöfnunarsjóður sveitarfélaga og Fjarskiptasjóður. Stjórnarmálefni samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneytis skipast milli 7 málaflokka á 4 málefnasviðum og eru á ábyrgð samgöngu- og sveitarstjórnarráðherra.

netöryggis og (E) staðlar, stofnanir og tækni. Hver grunnflokkur skiptist í nokkra undirflokka og þeir skiptast síðan í þætti.

Ráðuneyti samgöngu- og sveitarstjórnarmála tók til starfa 1. maí 2017 í kjölfar uppskiptingu innanríkisráðuneytis. Ráðuneytið mun móta stefnu sína, markmið og mælikvarða á næstu misserum.

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
11.30 Stjórnsýsla samgönguráðuneytis					
Rekstrarframlög	-	-	713,4	-	-
Rekstrartilfærslur	-	-	96,9	-	-
Fjármagnstilfærslur	-	-	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	-	-	0,0	-	-
Heildarútgjöld	-	-	810,3	-	-
Rekstrartekjur	-	-	62,4	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	-	747,9	-	-
Viðskiptahreyfingar	-	-	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	-	810,3	-	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 789 m.kr. að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 21 m.kr. Málaflokkurinn er nýr miðað við gildandi fjárlög en ráðuneytið tók til starfa 1. maí 2017 á grundvelli þingsályktunar um uppskiptingu innanríkisráðuneytis í dómsmálaráðuneyti og samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneyti. Af þeim sökum er ekki hægt að rekja helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins.

12 Landbúnaður

Skilgreining málefnasviðs

Starfsemi á þessu málefnasviði er á ábyrgð sjávarútvegs- og landbúnaðarráðherra. Það skiptist áður í fimm málaflokka en hefur verið einfaldað og skiptist nú í tvo málaflokka, en þeir eru:

- Stjórnun landbúnaðarmála.
- Rannsóknir, þróun og nýsköpun.

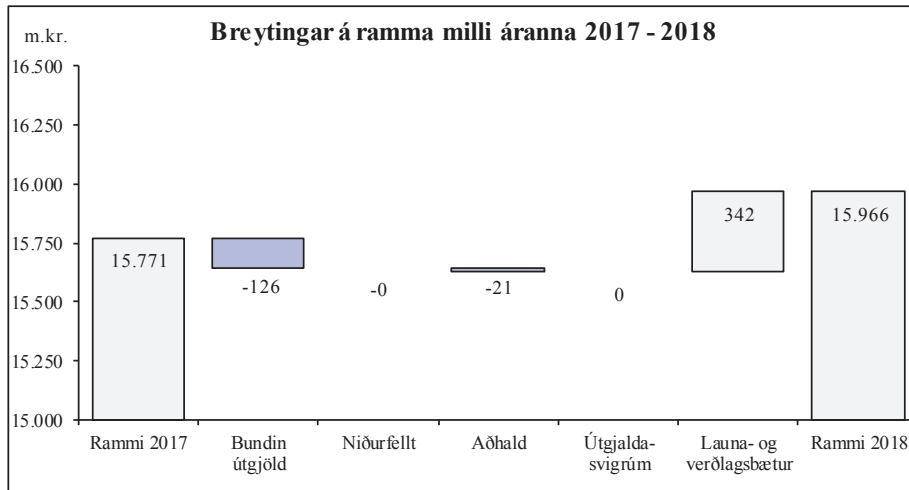
Vakin er athygli á því að framsetning á útgjöldum málefnasviðsins hefur verið aðlöguð vegna sameiningar málaflokka. Þannig hafa útgjaldatölur reiknings liðins ár og gildandi fjárlaga verið breytt til samræmis eða sem nemur veltu þeirra verkefna sem sameinast.

Í eftirfarandi töflu má sjá fjárhagslega þróun málefnasviðsins og einstakra málaflokka á tímabilinu 2016–2018.

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
12 Landbúnaður					
12.10 Stjórnun landbúnaðarmála	14.374,3	15.561,9	15.760,0	1,3	9,6
04 Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti	14.374,3	15.561,9	15.760,0	1,3	9,6
12.20 Rannsókn., þróun og nýsköpun í landb.mál.	80,5	209,2	206,3	-1,4	156,3
04 Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti	80,5	209,2	206,3	-1,4	156,3
12.50 Landbúnaðarsjóðir	595,9	-	-	-	-
04 Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti	595,9	-	-	-	-
Samtals	15.050,7	15.771,1	15.966,3	1,2	6,1

Útgjaldarammi - heildaryfirlit og breytingar eftir tilefnum

Myndin hér á eftir sýnir breytingar á útgjaldaramma málefnasviðsins eftir helstu tilefnum sem rakin eru í framhaldinu. Myndin endurspeglar þá útfærslu og forgangsröðun sem unnin er út frá stefnumótun málefnasviðsins en sú niðurstaða getur eftir atvikum vikið frá þeim viðmiðum sem gengið var út frá við setningu útgjaldaramma málefnasviðsins í fjármálaáætlun, t.a.m. þannig að nýju útgjaldasvigrúmi hafi að einhverju leyti verið jafnað á móti aðhaldsmarkmiði.

Heildargjöld málefнасviðsins árið 2018 eru áætluð 15.966,3 m.kr. og lækka um 146,8 m.kr. á föstu verðlagi fjárlaga 2017, eða sem svarar til 0,9%. Þegar einnig er tekið tillit til áhrifa af almennum launa- og verðlagsbreytingum hækka útgjöldin um 195,2 m.kr. milli ára, eða sem svarar til 1,2%. Útgjaldabreytingum milli ára má skipta í eftirtalda þætti:

- Ýmsar breytingar á fyrirliggjandi útgjaldaskuldbindingum sem falla til á árinu 2018 en þær nema alls 125,7 m.kr. til lækkunar.
- Gerðar verða ráðstafanir til að lækka útgjöld um 21,1 m.kr. á árinu 2018 í samræmi við markmið sem ríkisstjórnin hefur sett í gildandi fjármálaáætlun. Aðhaldskrafan til málefнасviðsins sem reiknað var með í forsendum rammans var hins vegar 38,1 m.kr. en ráðuneytið ákvað að nýta allt útgjaldasvigrúm í rammanum til nýrra verkefna, alls 17 m.kr., til að fella í staðinn niður hluta af aðhaldskröfunni, fremur en að stofna til nýrra útgjalda.
- Gert er ráð fyrir að allt útgjaldasvigrúm innan ramma málefнасviðsins verði notað til að fella niður hluta af aðhaldskröfu sem gerð er til málefнасviðsins. Á móti kemur að hagrætt var innan málefнасviðsins og 19 m.kr. forgangsraðað m.a. í lífræna ræktun hjá Matvælastofnun. Með innleiðingu nýrra reglna Evrópusambandsins um lífræna ræktun er Matvælastofnun falið nýtt eftirlitsslutverk og er því þörf á viðbótarstarfsmanni til að annast það verkefni.
- Launa- og verðlagshækkunar ársins 2018, sem eru áætlaðar 342 m.kr., þannig að heildargjöldin verða 15.966,3 m.kr. Þar vega þyngst áætlaðar hækkunar á launum vegna kjarasamninga sem gerðir voru árið 2016, bæði áhrif á ársgrundvelli vegna hækkana á árinu 2017 og þær hækkunar sem áætlað er að taki gildi á árinu 2018 samkvæmt forsendum frumvarpsins. Fjárheimildir vegna annarra rekstrargjalda en launa verða leiðréttar í samræmi við ofmat á verðlagshækkunum í forsendum fjárlaga 2017. Því til viðbótar kemur spá um almennar verðbreytingar til ársins

2018. Auk þess er tekið tillit til áhrifa af breytingum á gengi krónunnar í útgjöldum sem greidd eru í erlendri mynt.

Útgjaldarammi - hagræn skipting útgjalda

Útgjöld, fjárheimildir og fjármögnun landbúnaðar breytast milli ára sem hér segir:

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
12 Landbúnaður					
Rekstrarframlög	1.628,5	1.783,4	1.808,2	1,4	11,0
Rekstrartilfærslur	13.419,8	13.987,7	14.158,1	1,2	5,5
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	2,4	0,0	0,0	-	-100,0
Heildarútgjöld	15.050,7	15.771,1	15.966,3	1,2	6,1
Rekstrartekjur	-	463,2	467,5	0,9	-
Framlag úr ríkissjóði	-	15.307,9	15.498,8	1,2	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	15.771,1	15.966,3	1,2	-

Útgjöld málefnasviðsins eru hér greind í tvo þætti eftir hagrænni skiptingu þeirra. Í fyrsta lagi er um að ræða rekstrarframlög, einkum beinan rekstur ríkisins og stofnana þess og aðkeypta þjónustu frá sjálfseignastofnunum og einkaaðilum. Í öðru lagi eru tilfærslur fjármagns úr ríkissjóði til einstaklinga, fyrirtækja og félagasamtaka en um er að ræða styrk eða framlag sem innt er af hendi án skuldbindingar um beint endurgjald frá móttakanda. Þessar tilfærslur skiptast annars vegar í rekstrartilfærslur og hins vegar fjármagnstilfærslur sem veittar eru til fjárfestinga. Á málefnasviðinu eru hvorki fjármagnstilfærslur né fjárfestingarframlög.

- a. **Rekstrarframlög** eru áætluð 1.808,2 m.kr og hækka um 24,8 m.kr frá fjárlögum þessa árs. Breytingin skýrist að miklu leyti af launa- og verðlagsbreytingum.
- b. **Rekstrartilfærslur** hækka um 170,4 m.kr. og verða 14.158,1 m.kr. en eru 13.987,7 m.kr. í fjárlögum ársins 2017. Hækkunin skýrist fyrst og fremst af launa- og verðlagsbreytingum.

12.1 Stjórnun landbúnaðarmála

Markmið og aðgerðir

Undir málaflokkinn falla verkefni Matvælastofnunar, búvöru- og búnaðarlagasamningar og greiðslur vegna varna gegn dýrasjúkdómum. Við markmiðssetningu málaflokksins var litið til þess að skapa jafnvægi milli efnahagslegra, umhverfislegra og samfélagslegra þátta.

Markmið í málaflokknum eru:

1. Árleg aukning í framleiðni.
2. Árlegur samdráttur í losun gróðurhúsalofttegunda.
3. Aukin sátt um fyrirkomulag starfsemi landbúnaðar.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Að störfum er starfshópur um endurskoðun búvörusamninga sem mun ljúka vinnu sinni fyrir árslok 2018.	ANR
2	1	Undirbúningur er hafinn að skipun starfshóps um gerð matvælastefnu í samræmi við tillögu í skýrslu um Matvælastofnun. Reiknað er með að hópurinn hefji störf á árinu 2018.	ANR
3	1	Unnið verður að heildarendurskoðun löggjafar um dýrasjúkdóma og varnir gegn þeim, lögum um innflutning dýra og lögum um dýralækna og heilbrigðisþjónustu við dýr.	ANR
4	1	Undirbúningur fyrir frekari vöktun á áhættuþáttum matvælaöryggis, m.a. með auknum sýnatökum og nákvæmara eftirliti.	ANR
5	1	Áframhaldandi vinna við þróun upplýsingakerfa og rafrænar lausnir til að bæta stjórnun, gæðaeftirlits og tryggja rekjanleika afurða.	Matvælastofnun
6	2	Unnið verður að því að móta heildstætt ferli um vötkun gróðurs og jarðvegs á Íslandi.	ANR
7	2	Ráðist verður í sérstakt kolefnisjöfnunarverkefni í samvinnu við bændur.	ANR
8	3	Áframhaldandi vinna við undirbúning á þróun og birtingu gagna um frammistöðu fyrirtækja sem framleiða matvæli og fôður.	ANR
9	3	Skipað verður í áhættumatsnefnd á sviði matvæla, fôðurs, áburðar og sáðvöru.	ANR

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
12.10 Stjórnun landbúnaðarmála					
Rekstrarframlög	1.585,6	1.706,3	1.752,5	2,7	10,5
Rekstrartilfærslur	12.786,3	13.855,6	14.007,5	1,1	9,6
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	2,4	0,0	0,0	-	-100,0
Heildarútgjöld	14.374,3	15.561,9	15.760,0	1,3	9,6
Rekstrartekjur	-	463,2	467,5	0,9	-
Framlag úr ríkissjóði	-	15.098,7	15.292,5	1,3	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	15.561,9	15.760,0	1,3	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 15.760 m.kr. og lækkar um 142,5 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlags-

breytingum en þær nema 340,6 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- a. Fjárheimild málaflokksins lækkar um 141,9 í samræmi við ákvæði samninga um starfsskilyrði í nautgriparækt, sauðfjárrækt og garðyrkju og rammasamning um almenn starfsskilyrði landbúnaðarins og framlög sem ekki falla undir samninga um starfsskilyrði í nautgriparækt, sauðfjárrækt og garðyrkju. Þrátt fyrir lækkanir í ákvæðum samninganna hækka framlög til þeirra en það skýrist af 294,3 m.kr. launa- og verðlagshækkunum. Nettóhækkun vegna samninganna er þannig 152,4 m.kr.
- b. Fjárheimild málaflokksins hækkar um 15 m.kr. vegna forgangsroðunar innan málefna sviðsins til tölvumála Matvælastofnunar, m.a. sem tengjast búvörusamningum. Framlagið stuðlar að bættum upplýsingum um framleiðni sbr. markmið nr. 1 og aðgerð 5.
- c. Fjárheimild málaflokksins hækkar um 4,8 m.kr. vegna forgangsroðunar innan málefna sviðsins til Matvælastofnunar, m.a. vegna lífrænnar ræktunar í kjölfar innleiðingar nýrra reglna Evrópusambandsins og til þess að auka vöktun á áhættuþáttum matvælaöryggis sbr. markmið nr. 1 og aðgerð 4. Að auki er 14,2 m.kr. forgangsraðað til Matvælastofnunar innan málaflokksins og framlagið því alls 19 m.kr.
- d. Aðhaldskrafa málaflokksins að teknu tilliti til reiknaðs raunvaxtar nam 18,1 m.kr.

12.2 Rannsóknir, þróun og nýsköpun

Markmið og aðgerðir

Undir málaflokkinn falla ýmsir samningar og verkefni í landbúnaði, s.s. vegna landgræðslu og skógræktar í þágu landbúnaðar og hagrannsóknir um landbúnað. Engin stofnun fellur undir málaflokkinn. Við markmiðssetningu málaflokksins var miðað að því að ná fram auknum árangri í þróun vara og starfshátta landbúnaðar.

Markmið í málaflokknum eru:

1. Aukin nýsköpun í virðiskeðju matvælaframleiðslu m.t.t. tækni, landnotkunar og sjálfbærni.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Hafinn verður undirbúningur að endurskipulagningu og eflingu nýsköpunarumhverfis sjávarútvegs- og landbúnaðar.	ANR

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
12.20 Rannsóknir, þróun og nýsköpun í landbúnaðarmálum					
Rekstrarframlög	42,9	77,1	55,7	-27,8	29,8
Rekstrartilfærslur	37,6	132,1	150,6	14,0	300,5
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	80,5	209,2	206,3	-1,4	156,3
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	209,2	206,3	-1,4	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	209,2	206,3	-1,4	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 206,3 m.kr. og lækkar um 4,3 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 1,4 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

1. Fjárheimild málaflokksins er aukin tímabundið í eitt ár um 22 m.kr. vegna framlags til hagræðingar í loðdýrafóðurframleiðslu. Um er að ræða uppgjör á verkefni sem ríkisstjórnin samþykkti framlög til, fyrst árið 2004 og síðar framlengingu um þrjú ár, 2009-2011. Vegna aðhaldsaðgerða árið 2009 var greiðslum vegna verkefnisins frestað. Í fjárukalögum 2016 var veitt 32 m.kr. framlag til verkefnisins og gert ráð fyrir 22 m.kr. framlagi á árinu 2018 svo ljúka megi verkefninu.
2. Fjárheimild málaflokksins lækkar um 15 m.kr. vegna forgangsroðunar innan málefnasviðsins til Matvælastofnunar vegna tölvumála stofnunarinnar, sbr. markmið málaflokks 12.1 nr. 1.
3. Fjárheimild málaflokksins lækkar um 4,8 m.kr. vegna forgangsroðunar innan málefnasviðsins til Matvælastofnunar, m.a. vegna lífrænnar ræktunar og aukinnar vöktunar.
4. Aðhaldskrafa málaflokksins að teknu tilliti til reiknaðs raunvaxtar nam 3 m.kr.

13 Sjávarútvegur og fiskeldi

Skilgreining málefnasviðs

Starfsemi á þessu málefnasviði er á ábyrgð sjávarútvegs- og landbúnaðarráðherra. Það skiptist í tvo málaflokka, en þeir eru:

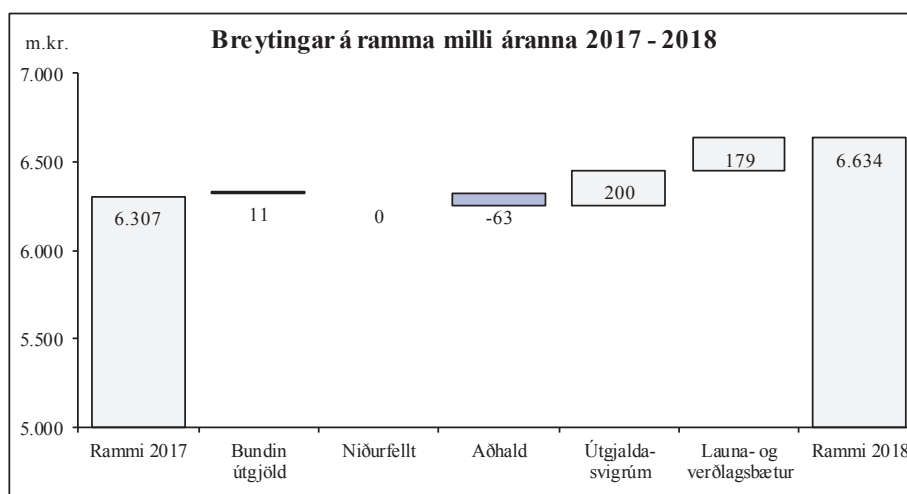
- Stjórnun sjávarútvegs og fiskeldis.
- Rannsóknir, þróun og nýsköpun.

Í eftirfarandi töflu má sjá fjárhagslega þróun málefnasviðsins og einstakra málaflokka á tímabilinu 2016–2018.

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
13 Sjávarútvegur og fiskeldi					
13.10 Stjórnun sjávarútvegs og fiskeldis	1.270,0	1.277,1	1.341,1	5,0	5,6
04 Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti	1.270,0	1.277,1	1.341,1	5,0	5,6
13.20 Rannsókn., þróun og nýsköpun í sjávarútv.	4.140,5	5.029,5	5.292,9	5,2	27,8
04 Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti	4.140,5	5.029,5	5.292,9	5,2	27,8
Samtals	5.410,5	6.306,6	6.634,0	5,2	22,6

Útgjaldarammi - heildaryfirlit og breytingar eftir tilefnum

Myndin hér á eftir sýnir breytingar á útgjaldaramma málefnasviðsins eftir helstu tilefnum sem rakin eru í framhaldinu. Myndin endurspeglar þá útfærslu og forgangsröðun sem unnin er út frá stefnumótun málefnasviðsins en sú niðurstaða getur eftir atvikum vikið frá þeim viðmiðum sem gengið var út frá við setningu útgjaldaramma málefnasviðsins í fjármálaáætlun, t.a.m. þannig að nýju útgjaldasvigrúmi hafi að einhverju leyti verið jafnað á móti aðhaldsmarkmiði.

Heildargjöld málefna sviðsins árið 2018 eru áætluð 6.634 m.kr. og hækka um 148,2 m.kr. á föstu verðlagi fjárlaga 2017, eða sem svarar til 2,3%. Þegar einnig er tekið tillit til áhrifa af almennum launa- og verðlagsbreytingum hækka útgjöldin um 327,4 m.kr. milli ára, eða sem svarar til 5,2%. Útgjaldabreytingum milli ára má skipta í eftirtalda þætti:

- Ýmsar breytingar á fyrirliggjandi útgjaldaskuldbindingum sem falla til á árinu 2018 en þær nema alls 11 m.kr. til hækkunar.
- Gerðar verða ráðstafanir til að lækka útgjöld um 62,7 m.kr. á árinu 2018 í samræmi við markmið sem ríkisstjórnin hefur sett í gildandi fjármálaáætlun. Aðhaldskrafan til málefna sviðsins sem reiknað var með í forsendum rammans var hins vegar 110,3 m.kr. en ráðuneytið ákvað að nýta 47,6 m.kr. af 247,6 m.kr. útgjaldasvigrúm í rammanum til nýrra verkefna til að fella í staðinn niður hluta af aðhaldskröfunni, fremur en að stofna til nýrra útgjalda.
- Gert er ráð fyrir útgjaldasvigrúmi innan ramma málefna sviðsins sem verður notað til að veita framlög í ný eða aukin verkefni, samtals 200 m.kr., eftir að útgjaldasvigrúmið hefur verið lækkað um 47,6 m.kr. aðhaldskröfu sem gerð er til málefna sviðsins.
- Launa- og verðlagshækkunir ársins 2018, sem eru áætlaðar 179,2 m.kr., þannig að heildargjöldin verða 6.634 m.kr. Þar vega þyngst áætlaðar hækkunir á launum vegna kjarasamninga sem gerðir voru árið 2016, bæði áhrif á ársgrundvelli vegna hækkana á árinu 2017 og þær hækkunir sem áætlað er að taki gildi á árinu 2018 samkvæmt forsendum frumvarpsins. Fjárheimildir vegna annarra rekstrargjalda en launa verða leiðréttar í samræmi við ofmat á verðlagshækkunum í forsendum fjárlaga 2017. Því til viðbótar kemur spá um almennar verðbreytingar til ársins 2018. Auk þess er tekið tillit til áhrifa af breytingum á gengi krónunnar í útgjöldum sem greidd eru í erlendri mynt.

Útgjaldarammi - hagræn skipting útgjalda

Útgjöld, fjárheimildir og fjármögnun landbúnaðar breytast milli ára sem hér segir:

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
13 Sjávarútvegur og fiskeldi					
Rekstrarframlög	4.842,4	5.413,5	5.648,5	4,3	16,6
Rekstrartilfærslur	152,9	310,1	402,5	29,8	163,2
Fjármagnstilfærslur	415,2	583,0	583,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	5.410,5	6.306,6	6.634,0	5,2	22,6
Rekstrartekjur	-	2.313,7	2.468,9	6,7	-
Framlag úr ríkissjóði	-	3.992,9	4.165,1	4,3	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	6.306,6	6.634,0	5,2	-

Útgjöld málefna sviðsins eru hér greind í þrjá þætti eftir hagrænni skiptingu þeirra. Í fyrsta lagi er um að ræða rekstrarframlög, einkum beinan rekstur ríkisins og stofnana þess og aðkeypta þjónustu frá sjálfseignastofnunum og einkaaðilum. Í öðru lagi eru tilfærslur fjármagns úr ríkissjóði til einstaklinga, fyrirtækja og félagasamtaka en um er að ræða styrk eða framlag sem innt er af hendi án skuldbindingar um beint endurgjald frá móttakanda. Þessar tilfærslur skiptast annars vegar í rekstrartilfærslur og hins vegar fjármagnstilfærslur sem veittar eru til fjárfestinga. Í þriðja og síðasta lagi eru fjárfestingarframlög. Á málefna sviðinu eru ekki fjármagnstilfærslur.

- a. **Rekstrarframlög** eru áætluð 5.648,5 m.kr og hækka um 235 m.kr frá fjárlögum þessa árs. Þar vegur þyngst 165 m.kr. tímabundið framlag vegna aukinna loðnurannsóknna.
- b. **Rekstrartilfærslur** hækka um 92,4 m.kr. og verða 402,5 m.kr. en eru 310,1 m.kr. í fjárlögum ársins 2017. Þar munar mest um 85 m.kr. hækkun vegna leiðréttingar á hagrænni skiptingu framlaga til ýmissa samninga og verkefna í sjávarútvegi. Útgjöldin voru áður meðal rekstrarframlaga en eðli kostnaðarins telst til rekstrartilfærslna samkvæmt bókhaldi og er hagræn skipting fjárlaga því leiðrétt til samræmis.
- c. **Fjármagnstilfærslur** eru áætlaðar 583 m.kr. og er það óbreytt milli ára.

13.1 Stjórnun sjávarútvegs og fiskeldis

Markmið og aðgerðir

Undir málaflokkinn falla verkefni Fiskistofu og Verðlagsstofu skiptaverðs, Fiskræktar- sjóður, Umhverfissjóður sjókvíældis og alþjóðlegt samstarf í sjávarútvegi. Við markmiðs- setningu málaflokksins var litið til þess að skapa jafnvægi milli efnahagslegra, umhverfis- legra og samfélagslegra þátta.

Markmið í málaflokknum eru:

1. Árleg aukning framleiðni sjávarútvegs.
2. Draga úr losun gróðurhúsalofttegunda frá sjávarútvegi.
3. Aukin sátt um gjaldtöku fyrir nýtingu sameiginlegra auðlinda hafsins.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Uppbygging hagkvæmrar og skilvirkar stjórnsýslu fiskeldis innan ráðuneytis og undirstofnana til að bregðast við stórauknum umsvifum í fiskeldi.	ANR
2	1	Unnið að mótun stefnu um aukna þátttöku í alþjóðlegri umræðu um málefni hafsins og forgangsroðun þeirrar þátttöku. Áætlað að drög að stefnu liggja fyrir á árinu 2018.	ANR
3	1	Áframhaldandi endurskoðun löggjafar um eftirlit með veiðum og vinnslu sjávarafla, þ.m.t. frekari eftirfylgni og skoðun á vigtun sjávarfla.	ANR

4	2	Stuðla að sjálbærri nýtingu fiskistofna m.a. með setningu aflareglna á fleiri stofna og þar með hagstæðari sóknarskilyrðum fyrir fiskiskipaflotan. Tillögur að aflareglum verða unnar á árinu 2018.	Hafrannsóknastofnun
5	2	Vinna við heildstæða áætlun um rannsóknir og vöktun á vistkerfi hafsins. Yfirlit unnið um núverandi stöðu og áætlun um úrbætur. Stefnt er að því að drög liggja fyrir á árinu 2018.	Hafrannsóknarstofnun
6	3	Áframhaldandi vinna við undirbúning á þróun og birtingu gagna um frammistöðu fyrirtækja sem framleiða matvæli og fôður.	ANR
7	3	Endurskoðun gjaldtöku fyrir nýtingu sameiginlegra auðlinda hafsins, unnið verður að útfærslu tillagna nefndar um gjaldtöku í sjávarútvegi.	ANR

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
13.10 Stjórnun sjávarútvegs og fiskeldis					
Rekstrarframlög	1.186,1	1.109,2	1.158,7	4,5	-2,3
Rekstrartilfærslur	83,9	167,9	182,4	8,6	117,4
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	1.270,0	1.277,1	1.341,1	5,0	5,6
Rekstrartekjur	-	66,8	173,3	159,4	-
Framlag úr ríkissjóði	-	1.210,3	1.167,8	-3,5	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	1.277,1	1.341,1	5,0	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 1.341,1 m.kr. og hækkar um 32 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 32 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- Fjárheimild málaflokksins hækkar um 20 m.kr. í samræmi við tekjuáætlun Umhverfissjóðs sjókvíaeldis fyrir árið 2018. Meginmarkmið sjóðsins er að lágmarka umhverfisáhrif af völdum sjókvíaeldis og er sjóðurinn liður í því að bregðast við auknum umsvifum í fiskeldi, sbr. markmið nr. 1 og aðgerð 1.
- Fjárheimild málaflokksins hækkar tímabundið um 20 m.kr. vegna aukins ferðakostnaðar hjá Fiskistofu vegna þátttöku í alþjóðlegu samstarfi og í kjölfar flutnings höfuðstöðva stofnunarinnar, sbr. markmið nr. 1 og aðgerðir 1 og 2.
- Gert er ráð fyrir að 11 m.kr. verði forgangsraðað innan málaflokksins til þess að efla starfsemi Verðlagsstofu skiptaverðs, m.a. vegna kjarasamninga sjómanna og útgerða.
- Aðhaldskrafa málaflokksins að teknu tilliti til reiknaðs raunvaxtar nam 8 m.kr.

13.2 Rannsóknir, þróun og nýsköpun

Markmið og aðgerðir

Undir málaflokkinn falla verkefni Hafrannsóknastofnunar, matvælarannsóknir, Verkefnasjóður sjávarútvegsins og framlög til ýmissa samninga og verkefna í sjávarútvegi, s.s. vegna rannsókna. Við markmiðssetningu málaflokksins var miðað að því að ná fram auknum árangri í starfsemi sjávarútvegs og fiskeldis á grunni rannsókna, þróunar og nýsköpunar.

Markmið í málaflokknum eru:

1. Aukið umfang rannsókna og nýsköpunar til að auka verðmæti framleiðslu í sjávarútvegi og fiskeldi.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Frankvæmdaraðili
1	1	Rannsóknir á vistkerfi hafsins m.t.t. hagnýtingar villtra fiskistofna, umhverfisþátta og uppbyggingar fiskeldis verða auknar. Áætlað er að kortleggja um 6% af hafsbotninum í efnahagslögsögu Íslands á árinu 2018, fjölga úthaldsdögum og bæta tækjabúnað rannsóknaskipa og efla líkanagerð og bergmálmælingar.	Hafrannsóknastofnun
1	2	Unnin verður áætlun um styrkingu innviða til eflingar rannsóknna sem miða að aukinni verðmætasköpun í sjávarútvegi. Greindir verða möguleikar til tækniyfirfærslu á milli greina, t.d. eldis og villtra sjávarafurða, en jafnframt á milli sjávarútvegs og landbúanaðar.	Matis
1	3	Undirbúningur og stefnumótun um hvernig best verði staðið að hagnýtingu rekjanleika og gagna í virðiskeðju sjávarfangs með kortlagningu núverandi gagnagrunna, upplýsingasöfnun og samþættingu og úrvinnslu upplýsinga. Greint verður hvernig fyrirliggjandi upplýsingar geta best nýst stjórnvöldum til bættrar auðlindanýtingar, til rannsókna og samféluginu í heild sinni.	Fiskistofa

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
13.20 Rannsóknir, þróun og nýsköpun í sjávarútvegi					
Rekstrarframlög	3.656,3	4.304,3	4.489,8	4,3	22,8
Rekstrartilfærslur	69,0	142,2	220,1	54,8	219,0
Fjármagnstílfærslur	415,2	583,0	583,0	0,0	40,4
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	4.140,5	5.029,5	5.292,9	5,2	27,8
Rekstrartekjur	-	2.246,9	2.295,6	2,2	-
Framlag úr ríkissjóði	-	2.782,6	2.997,3	7,7	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	5.029,5	5.292,9	5,2	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 5.292,9 m.kr. og hækkar um 116,2 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 147,2 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- a) Fjárheimild málaflokksins hækkar um 165 m.kr. vegna framlags til aukinna loðnurannsóknna Hafrannsóknastofnunar í samræmi við markmið nr. 1, aðgerð 1. Vegna breyttra hafstrauma og sjávarhita við Ísland hefur útbreiðsla og stofnstærð ýmissa fiskistofna breyst. Sérstaklega eru þessar breytingar hraðar í uppsjávarfiskum. Útbreiðsla loðnu hefur breyst mikið undanfarin ár, mælingar og rannsóknir taka því meiri tíma en áður og eru kostnaðarmeiri. Gert er ráð fyrir að auka rannsóknir á loðnu með auknu úthaldi rannsóknaskipa.
- b) Tímabundin framlög, samtals 81 m.kr. sem veitt var til Hafrannsóknastofnunar vegna biðlauna á árinu 2017 og til matvælarannsókna vegna stofnkostnaðar sama ár, falla niður og er þeim veitt til nýrra verkefna á árinu 2018.
- c) Gert er ráð fyrir að 55 m.kr. verði forgangsraðað til endurnýjunar tölvustýribúnaðar rannsóknaskipsins Árna Friðrikssonar sbr. markmið nr. 1, aðgerð 1. Tölvustýribúnaðurinn er tæplega 20 ára og er framleiðandinn hættur þjónustu á búnaðinum. Ef búnaðurinn bregst er skipið ónothæft í langan tíma og ógnar þetta rekstraröryggi skipsins.
- d) Gert er ráð fyrir að 30 m.kr. verði forgangsraðað til Hafrannsóknastofnunar til þess að styrkja loðnurannsóknir með ráðningu sérfræðinga í líkanagerð og bergmálmælingum sbr. markmið nr. 1 og aðgerð 1.
- e) Aðhaldskrafa málaflokksins að teknu tilliti til reiknaðs raunvaxtar nam 54,7 m.kr.

14 Ferðaþjónusta

Skilgreining málefnasviðs

Starfsemi á þessu málefnasviði er á ábyrgð ferðamála-, iðnaðar- og nýsköpunar-ráðherra. Það skiptist í tvo málaflokka, en þeir eru:

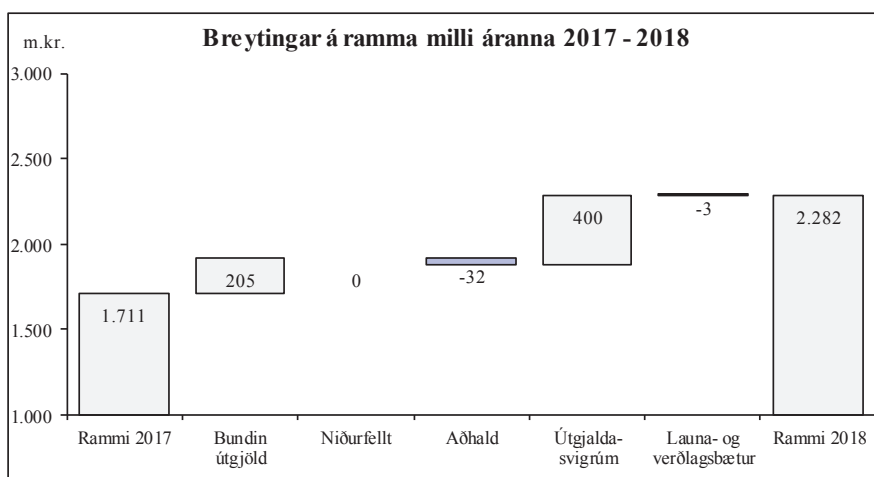
- Stjórnun ferðamála.
- Rannsóknir, þróun og nýsköpun í ferðamálum.

Í eftirfarandi töflu má sjá fjárhagslega þróun málefnasviðsins og einstakra málaflokka á tímabilinu 2016–2018.

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
14 Ferðaþjónusta					
14.10 Stjórnun ferðamála	1.227,7	949,8	1.241,1	30,7	1,1
04 Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti	1.227,7	949,8	1.241,1	30,7	1,1
14.20 Rannsókn., þróun og nýsköpun í ferðamál.	697,4	761,4	1.040,6	36,7	49,2
04 Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti	697,4	761,4	1.040,6	36,7	49,2
Samtals	1.925,1	1.711,2	2.281,7	33,3	18,5

Útgjaldarammi - heildaryfirlit og breytingar eftir tilefnum

Myndin hér á eftir sýnir breytingar á utgjaldaramma málefnasviðsins eftir helstu tilefnum sem rakin eru í framhaldinu. Myndin endurspeglar þá útfærslu og forgangsröðun sem unnin er út frá stefnumótun málefnasviðsins en sú niðurstaða getur eftir atvikum vikið frá þeim viðmiðum sem gengið var út frá við setningu utgjaldaramma málefnasviðsins í fjármálaáætlun, t.a.m. þannig að nýju utgjaldasvigrúmi hafi að einhverju leyti verið jafnað á móti aðhaldsmarkmiði.

Heildargjöld málefнасviðsins árið 2018 eru áætluð 2.281,7 m.kr. og aukast um 573,1 m.kr. á föstu verðlagi fjárlaga 2017, eða sem svarar til 33,5%. Þegar einnig er tekið tillit til áhrifa af almennum launa- og verðlagsbreytingum hækka útgjöldin um 570,5 m.kr. milli ára, eða sem svarar til 33,3%. Útgjaldabreytingum milli ára má skipta í eftirtalda þætti:

- Ýmsar breytingar á fyrirliggjandi útgjaldaskuldbindingum sem falla til á árinu 2018 en þær nema alls 205 m.kr. til hækkunar.
- Gerðar verða ráðstafanir til að lækka útgjöld um 31,9 m.kr. á árinu 2018 í samræmi við markmið sem ríkisstjórnin hefur sett í gildandi fjármálaáætlun. Aðhaldskrafan til málefнасviðsins sem reiknað var með í forsendum rammans var hins vegar 34 m.kr. en ráðuneytið ákvað að nýta 2 m.kr. af 402 m.kr. útgjaldasvigrúmi í rammanum til nýrra verkefna til að fella í staðinn niður hluta af aðhaldskröfunni, fremur en að stofna til nýrra útgjalda.
- Gert er ráð fyrir útgjaldasvigrúmi innan ramma málefнасviðsins sem verður notað til að veita framlög í ný eða aukin verkefni, samtals 400 m.kr. eftir að útgjaldasvigrúmið hefur verið lækkað um 2 m.kr. aðhaldskröfu sem gerð er til málefнасviðsins.
- Launa- og verðlagsbreytingar ársins 2018 eru áætlaðar 2,6 m.kr. til lækkunar þannig að heildargjöldin verða 2.281,7 m.kr. og hefur þá verið tekið tillit til áhrifa af breytingum á gengi krónunnar í útgjöldum sem greidd eru í erlendri mynt.

Útgjaldarammi - hagræn skipting útgjalda

Útgjöld, fjárheimildir og fjármögnun málefнасviðsins breytast milli ára sem hér segir:

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
14 Ferðaþjónusta					
Rekstrarframlög	478,8	440,3	469,2	6,6	-2,0
Rekstrartilfærslur	712,2	694,9	1.048,1	50,8	47,2
Fjármagnstilfærslur	714,4	576,0	745,4	29,4	4,3
Fjárfestingarframlög	19,7	0,0	19,0	-	-3,6
Heildarútgjöld	1.925,1	1.711,2	2.281,7	33,3	18,5
Rekstrartekjur	-	17,7	23,2	31,1	-
Framlag úr ríkissjóði	-	1.693,5	2.258,5	33,4	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	1.711,2	2.281,7	33,3	-

Útgjöld málefнасviðsins eru hér greind í fjóra þætti eftir hagrænni skiptingu þeirra. Í fyrsta lagi er um að ræða rekstrarframlög, einkum beinan rekstur ríkisins og stofnana þess og aðkeypta þjónustu frá sjálfseignastofnunum og einkaaðilum. Í öðru og þriðja lagi eru tilfærslur fjármagns úr ríkissjóði til einstaklinga, fyrirtækja og félagasamtaka en um er að ræða styrk eða framlag sem innt er af hendi án skuldbindingar um beint endurgjald frá

móttakanda. Þessar tilfærslur skiptast annars vegar í rekstrartilfærslur og hins vegar fjármagnstilfærslur sem veittar eru til fjárfestinga. Í fjórða og síðasta lagi er hér fjallað um fjárfestingarframlög.

- a. **Rekstrarframlög** eru áætluð 469,2 m.kr og hækka um 28,9 m.kr frá fjárlögum þessa árs. Þar munar mest um 27,5 m.kr. hækkun vegna leiðréttinga á hagrænni skiptingu framlaga til verkefna í ferðaþjónustu. Útgjöldin voru áður meðal rekstrar- og fjármagnstilfærsla en eðli kostnaðarins telst til rekstrarframlaga samkvæmt bókhaldi og er hagræn skipting fjárlaga því leiðrétt til samræmis.
- b. **Rekstrartilfærslur** hækka um 353,2 m.kr. og verða 1.048,1 m.kr. en eru 694,9 m.kr. í fjárlögum ársins 2017. Þar munar mest um 305 m.kr. hækkun á framlagi til rannsókna og ýmissa tilfallandi verkefna í ferðaþjónustu og 80 m.kr. tímabundna hækkun á framlagi til verkefnis um áfangastaðaáætlanir (DMP).
- c. **Fjárfestingarframlög** eru áætlaðar 745,4 m.kr. og er það 169,4 m.kr. hækkun milli ára. Þar munar mest um að 600 m.kr. tímabundin lækkun á Framkvæmdasjóði ferðamannastaða gengur til baka á liðinn og að 400 m.kr. framlag er flutt úr Framkvæmdasjóði ferðamannastaða til umhverfis- og auðlindaráðuneytisins vegna innviðaáætlunar.
- d. **Fjármagnstilfærslur** eru áætlaðar 19 m.kr. og er það 19 m.kr. hækkun milli ára. Þar munar mest um leiðréttingar á hagrænni skiptingu.

14.1 Stjórnun ferðamála

Markmið og aðgerðir

Undir málaflokkinn falla verkefni Ferðamálastofu og styrkveitingar Framkvæmdasjóðs ferðamannastaða. Markmið í málaflokknum eru:

1. Árleg aukning framleiðni.
2. Draga úr losun gróðurhúsalofttegunda.
3. Viðhalda jákvæðu viðhorfi til ferðaþjónustu.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Endurskoða skipan ferðamála til að auka skilvirkni og yfirsýn stjórnslu greinarinnar og samhæfingu aðgerða. Verkefnið er þegar hafið og verður í vinnslu allt kjörtímabilið. M.a. verður lagt fram frumvarp til laga um breytingu á lögum um skipan ferðamála á 147. löggjafarþingi 2017-2018.	ANR
2	1, 2, 3	Móta langtímastefnu um þróun sjálfbærrar ferðaþjónustu. Verkefnið er á undirbúningsstigi og kallar á víðtækt samráð. Fyrstu tillögur verða settar fram á árinu 2018 og lagðar fyrir Alþingi í formi tillögu til þingsályktunar á 148. löggjafarþingi 2018-2019.	ANR

3	3	Gera aðgerðaráætlun um samhæfingu öryggismála, löggæslu, heilsugæslu og samgangna m.t.t. ferðaþjónustu. Verkefnið er á undirbúningsstigi og hefst af fullum krafti á árinu 2018.	ANR
---	---	--	-----

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
14.10 Stjórnun ferðamála					
Rekstrarframlög	293,0	235,5	337,4	43,3	15,2
Rekstrartilfærslur	200,6	138,3	139,3	0,7	-30,6
Fjármagnstilfærslur	714,4	576,0	745,4	29,4	4,3
Fjárfestingarframlög	19,7	0,0	19,0	-	-3,6
Heildarútgjöld	1.227,7	949,8	1.241,1	30,7	1,1
Rekstrartekjur	-	17,7	23,2	31,1	-
Framlag úr ríkissjóði	-	932,1	1.217,9	30,7	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	949,8	1.241,1	30,7	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 1.241,1 m.kr. og hækkar um 283,3 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 8 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- Gert er ráð fyrir að 91 m.kr verði forgangsraðað tímabundið innan málaflokksins til eflingar markaðsstofa landshlutanna sbr. markmið nr. 1 og aðgerð 2.
- Fjárheimild málaflokksins er aukin um 600 m.kr. þar sem tímabundin lækkun hjá Framkvæmdasjóði ferðamannastaða gengur til baka á málaflokkinn.
- Fjárheimild málaflokksins er lækkuð um 400 m.kr. þar sem framlag er flutt úr Framkvæmdasjóði ferðamannastaða til umhverfis- og auðlindaráðuneytisins vegna innviðaáætlunar sbr. markmið nr. 1 og aðgerð 2 og 3.
- Aðhaldskrafa málaflokksins að teknu tilliti til reiknaðs raunvaxtar nam 16,7 m.kr.

14.2 Rannsóknir, þróun og nýsköpun í ferðamálum

Markmið og aðgerðir

Undir málaflokkinn falla framlög til ýmissa samninga og verkefna í rannsóknunum, þróun og nýsköpun innan ferðaþjónustunnar. Markmið í málaflokknum eru:

- Aukið umfang rannsókna og nýsköpunar í ferðamálum m.t.t. sjálfbærni og aukins virðisauka.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Meta fyrirkomulag greininga, rannsókna og þróunarstarfs s.s. með tilliti til gagnaöflunar, forgangsröðunar, fyrirkomulags verkefna og fjármögnunar. Skilgreina þarf verkefnið nánar áður en hægt er að hefja markvissa vinnu sem mun fara fram á kjörtímabilinu.	ANR
2	1	Auka rannsóknir m.a. um umbætur, þróun, vöxt og áhrif ferðaþjónustu á umhverfi og samfélag, auk sviðsmynda-greininga til skemmri og lengri tíma. Verkefnið er yfirstandandi og stefnt að því að ljúka því á kjörtímabilinu.	ANR
3	1	Endurmeta þátttöku í alþjóðlegu samstarfi til að stuðla að markvissari áætlanagerð, þekkingaröflun og skilvirkri stjórnsýslu. Vinna við verkefnið hefst á árinu 2018 og stefnt að því að ljúka henni á árinu 2019.	ANR

Áhrif aðgerða málaflokks á markmið um jafna stöðu karla og kvenna

Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytið hefur reynt að leggja mat á með hvaða hætti aðgerðir málaflokksins styðja við markmið um jafnrétti. Áætlaðar aðgerðir vegna ársins 2018 eru þrjár talsins. Samandregin niðurstaða er sú að allar aðgerðirnar hafi möguleg áhrif á jafnrétti. Skortur er þó á gögnum og því erfitt að draga ályktanir en lagt er til að gagna verði aflað samhliða útfærslu á aðgerðunum. Sjá nánar um jafnréttismat aðgerða í kafla um kynjaða fjárlagagerð.

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
14.20 Rannsóknir, þróun og nýsköpun í ferðamálum					
Rekstrarframlög	185,8	204,8	131,8	-35,6	-29,1
Rekstrartilfærslur	511,6	556,6	908,8	63,3	77,6
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	697,4	761,4	1.040,6	36,7	49,2
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	761,4	1.040,6	36,7	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	761,4	1.040,6	36,7	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 1.040,6 m.kr. og hækkar um 289,8 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 10,6 m.kr. til lækkunar. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- Fjárheimild málaflokksins er aukin um 305 m.kr. til að efla rannsóknir og til annarra brýnna verkefna í ferðaþjónustu sbr. markmið nr. 1 og aðgerð 2.
- Aðhaldskrafa málaflokksins að teknu tilliti til reiknaðs raunvaxtar nam 15,2 m.kr.

15 Orkumál

Skilgreining málefнасviðs

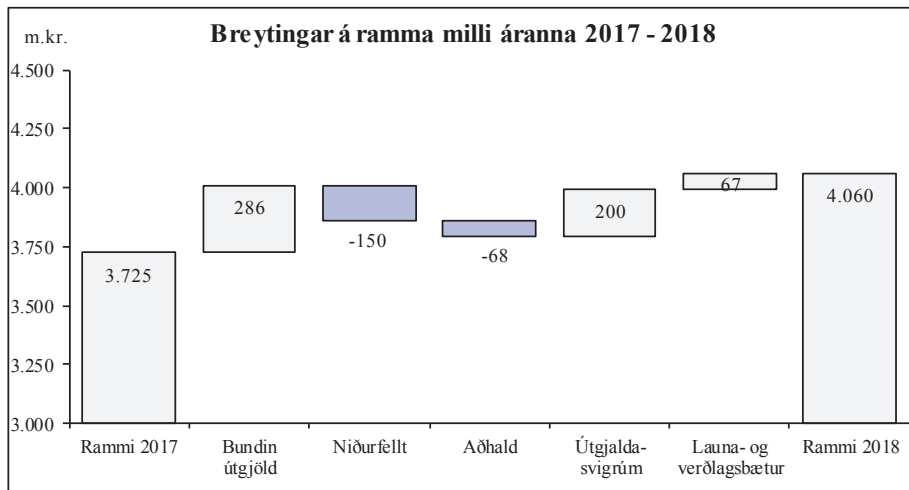
Starfsemi á málefnasviðinu er á ábyrgð ráðherra ferðamála, iðnaðar og nýsköpunar. Undir það fellur einn málaflokkur sem ber heitið stjórnun og þróun orkumála.

Í eftirfarandi töflu má sjá fjárhagslega þróun málefnasviðsins og einstakra málaflokka á tímabilinu 2016–2018.

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
15 Orkumál					
15.10 Stjórnun og þróun orkumála	3.934,0	3.724,5	4.060,0	9,0	3,2
04 Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti	3.934,0	3.724,5	4.060,0	9,0	3,2
Samtals	3.934,0	3.724,5	4.060,0	9,0	3,2

Útgjaldarammi - heildaryfirlit og breytingar eftir tilefnum

Myndin hér á eftir sýnir breytingar á útgjaldaramma málefnasviðsins eftir helstu tilefnum sem rakin eru í framhaldinu. Myndin endurspeglar þá útfærslu og forgangsröðun sem unnin er út frá stefnumótun málefnasviðsins en sú niðurstaða getur eftir atvikum vikið frá þeim viðmiðum sem gengið var út frá við setningu útgjaldaramma málefnasviðsins í fjármálaáætlun, t.a.m. þannig að nýju útgjaldasvigrúmi hafi að einhverju leyti verið jafnað á móti aðhaldsmarkmiði.

Heildargjöld málefnasviðsins árið 2018 eru áætluð 4.060 m.kr. og aukast um 268,7 m.kr. á föstu verðlagi fjárlaga 2017, eða sem svarar til 7,2%. Þegar einnig er tekið tillit til

áhrifa af almennum launa- og verðlagsbreytingum hækka útgjöldin um 335,5 m.kr. milli ára, eða sem svarar til 9%. Útgjaldabreytingum milli ára má skipta í eftirtalda þætti:

- Ýmsar breytingar á fyrirliggjandi útgjaldaskuldbindingum sem falla til á árinu 2018 en þær nema alls 286,4 m.kr. til hækkunar.
- Á móti hækkun útgjaldaskuldbindinga í a-lið falla niður í frumvarpinu tímabundin framlög til ýmissa verkefna, alls 150 m.kr. Nettóhækkun vegna breytinga á útgjaldaskuldbindingum er því alls 136,4 m.kr.
- Gerðar verða ráðstafanir til að lækka útgjöld um 67,7 m.kr. á árinu 2018 í samræmi við markmið sem ríkisstjórnin hefur sett í gildandi fjármálaáætlun. Aðhaldskrafan til málefnasviðsins sem reiknað var með í forsendum rammans var hins vegar 74,5 m.kr. en ráðuneytið ákvað að nýta 6,8 m.kr. af 206,8 m.kr. útgjaldasvigrúmi í rammanum til nýrra verkefna til að fella í staðinn niður hluta af aðhaldskröfunni, fremur en að stofna til nýrra útgjalda.
- Gert er ráð fyrir útgjaldasvigrúmi innan ramma málefnasviðsins sem verður notað til að veita framlög í ný eða aukin verkefni, samtals 200 m.kr. eftir að útgjalda-svigrúmið hefur verið lækkað um 6,8 m.kr. aðhaldskröfu sem gerð er til málefna-sviðsins.
- Launa- og verðlagshækkunar ársins 2018 eru áætlaðar 66,8 m.kr., þannig að heildar-gjöldin verða 4.060 m.kr. Þar vega þyngst áætlaðar hækkunar á launum vegna kjara-samninga sem gerðir voru árið 2016, bæði áhrif á ársgrundvelli vegna hækkana á árinu 2017 og hækkunar sem áætlað er að taki gildi á árinu 2018 samkvæmt forsend-um frumvarpsins. Fjárheimildir vegna annarra rekstrargjalda verða leiðréttar í samræmi við ofmat á verðlagshækkunum í forsendum fjárlaga 2017. Því til viðbótar kemur spá um almennar verðbreytingar til ársins 2018. Auk þess er tekið tillit til áhrifa af breytingum á gengi krónunnar í útgjöldum sem greidd eru í erlendri mynt.

Útgjaldarammi - hagræn skipting útgjalda

Útgjöld, fjárheimildir og fjármögnun málefnasviðsins breytast milli ára sem hér segir:

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
15 Orkumál					
Rekstrarframlög	883,4	765,0	748,8	-2,1	-15,2
Rekstrartilfærslur	3.050,6	2.959,5	3.311,2	11,9	8,5
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	3.934,0	3.724,5	4.060,0	9,0	3,2
Rekstrartekjur	-	243,6	222,5	-8,7	-
Framlag úr ríkissjóði	-	3.480,9	3.837,5	10,2	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	3.724,5	4.060,0	9,0	-

Útgjöld málefna sviðsins eru hér greind í tvo þætti eftir hagrænni skiptingu þeirra. Í fyrsta lagi er um að ræða rekstrarframlög, einkum beinan rekstur ríkisins og stofnana þess og aðkeypta þjónustu frá sjálfseignastofnunum og einkaaðilum. Í öðru lagi eru tilfærslur fjármagns úr ríkissjóði til einstaklinga, fyrirtækja og félagasamtaka en um er að ræða styrk eða framlag sem innt er af hendi án skuldbindingar um beint endurgjald frá móttakanda. Þessar tilfærslur skiptast annars vegar í rekstrartilfærslur og hins vegar fjármagnstilfærslur sem veittar eru til fjárfestinga. Á málefna sviði orkumála eru hvorki fjárfestingarframlög né fjármagnstilfærslur.

- a. **Rekstrarframlög** eru áætluð 748,8 m.kr og lækka um 16,2 m.kr frá fjárlögum þessa árs. Þar munar mest um 62,1 m.kr. lækkun vegna leiðréttingar á hagrænni skiptingu framlaga til notenda utan samveitna. Útgjöldin hafa verið talin meðal rekstrarframlaga í fjárlögum en eðli kostnaðarins telst til rekstrartilfærslna samkvæmt bókhaldi og er hagræn skipting fjárlaga því leiðrétt til samræmis. Helstu breytingar til hækkunar rekstrarframlaga eru samtals 40,5 m.kr. til ýmissa verkefna, s.s. til að vinna að orkuskiptum og greina möguleika á smávirkjunum á landsvísu, sem stuðla að því að ná markmiðum málefna sviðsins.
- b. **Rekstrartilfærslur** hækka um 351,7 m.kr. og verða 3.311,2 m.kr. en eru 2.959,5 m.kr. í fjárlögum ársins 2017. Þar munar mest um tímabundið 308 m.kr. framlag vegna stofnstyrkja til nýrra hitaveitna.

15.1 Stjórnun og þróun orkumála

Markmið og aðgerðir

Undir málaflokkinn falla verkefni Orkustofnunar og Orkusjóðs, niðurgreiðslur á húshitun og dreifingu raforku auk ýmissa samninga og verkefna í orkumálum, s.s. vegna rannsókna og alþjóðlegs samstarfs. Við markmiðssetningu var litið til þess að skapa jafnvægi milli efnahagslegra, umhverfislegra og samfélagslegra þátta. Markmið í málaflokknum eru:

1. Tryggja jafnvægi framboðs og eftirspurnar á almennum markaði.
2. Auka hlutfall endurnýjanlegra orkugjafa í orkubúskap Íslands.
3. Jafna orkukostnað vegna dreifingar á raforku á landsvísu.
4. Lágmarkskröfur um afhendingaröryggi raforku gildi um allt land.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Tryggja orkuöryggi á heildsölumarkaði raforku með því að skýra ábyrgð og hlutverk aðila með lagabreytingu. Skipuð verður nefnd á árinu 2017 sem skilar niðurstöðum fyrir árslok 2018.	ANR
2	1,2,3	Skilgreina verkefni og undirbúa miðlun þekkingar um mikilvægi hugverkaverndar í orkumálum sem geti hafist árið 2019.	ANR

3	1	Áframhaldandi undirbúningur og samráð vegna mótunar regluverks um olíuleit og olíuvinnslu varðandi öryggis- og umhverfismál, samgöngur, slysavarnir, björgunarstarf og innviði olíuleitar og vinnslu olíu.	OS
4	2	Vinna að orkuskiptum í samræmi við aðgerðaáætlun á grunni þingsályktunar. Unnið að þeim áföngum að fyrir árslok 2018 verði hlutfall endurnýjanlegra orkugjafa 8% í samgöngum og 0,2% í sjávarútvegi og skyldri starfsemi.	ANR
5	2	Áframhaldandi þátttaka í alþjóðlegu samstarfi um jarðhitanýtingu og hitaveituvæðingu, m.a. undirbúningur jarðvarmaþings (the World Geothermal Congress) sem haldið verður í Hörpu árið 2020.	ANR
6	3	Nýta og greina tækifæri til að draga úr raforkunotkun kyntra hitaveitna. Áframhaldandi starf.	ANR
7	3	Settur starfshópur sem mun greina möguleika á smávirkjunum (undir 10MW) á landsvísu og staðbundnum lausnum í orkumálum.	ANR/OS
8	4	Tvær nefndir, Vestfjarðanefnd og Norðausturnefnd, skila ársskýrslum um mat á endurbótum til að tryggja orkuöryggi svæða sem búa við skert afhendingaröryggi.	OS

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
15.10 Stjórnun og þróun orkumála					
Rekstrarframlög	883,4	765,0	748,8	-2,1	-15,2
Rekstrartilfærslur	3.050,6	2.959,5	3.311,2	11,9	8,5
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	3.934,0	3.724,5	4.060,0	9,0	3,2
Rekstrartekjur	-	243,6	222,5	-8,7	-
Framlag úr ríkissjóði	-	3.480,9	3.837,5	10,2	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	3.724,5	4.060,0	9,0	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 4.060 m.kr. og hækkar um 268,7 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 66,8 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- Fjárheimild málaflokksins er aukin tímabundið um 308 m.kr. vegna stofnstyrkja til nýrra hitaveitna. Framlagið er til þess að mæta áttaðri fjárþörf til stofnstyrkja á næstu árum og er liður í því að ná markmiði 3 um jöfnun orkukostnaðar vegna dreifingar raforku á landsvísu.
- Fjárheimild málaflokksins hækkar um 156,5 m.kr. vegna niðurgreiðslna húshitunar til þess að mæta þróun notkunar og verðs og stuðla að jöfnun orkukostnaðar sbr. markmið 3.

- c. Fjárheimild málaflokksins hækkar tímabundið um 25 m.kr. vegna vinnu við afmörkun landgrunns Reykjaneshryggjar vegna kröfu Íslands til landgrunnsnefndar Sameinuðu þjóðanna um ytri mörk landgrunnsins utan 200 sjómílna.
- d. Gert er ráð fyrir að 20 m.kr. af útgjaldasvigrúmi málaflokksins verði forgangsraðað til þess að greina möguleika á smávirkjunum (undir 10MW) á landsvísu og staðbundnum lausnum í orkumálum, sbr. markmið nr. 3 og aðgerð 7.
- e. Ráðgert er að 10 m.kr. af útgjaldasvigrúmi málaflokksins verði forgangsraðað til orkuskipta í samræmi við aðgerðaáætlun á grunni þingsályktunar, sbr. markmið nr. 2 og aðgerð 4.
- f. Gert er ráð fyrir að 7,5 m.kr. af útgjaldasvigrúmi málaflokksins verði forgangsraðað til þess að tryggja orkuöryggi á heildsölumarkaði raforku með því að skýra ábyrgð og hlutverk aðila, sbr. markmið nr. 1 og aðgerð 1.
- g. Gert er ráð fyrir að 3 m.kr. af útgjaldasvigrúmi málaflokksins verði forgangsraðað í mótnun regluverks um olíuleit og olíuvinnslu varðandi öryggis- og umhverfismál, samgöngur, slysavarnir, björgunarstarf og innviði olíuleitar og vinnslu olíu sbr. markmið nr. 1 og aðgerð 3.
- h. Fjárheimild málaflokksins lækkar um 20 m.kr. í samræmi við áætlaðar tekjur af jöfnunargjaldi sem er ætlað að standa undir kostnaði við jöfnun dreifingar raforku.
- i. Fjárheimild málaflokksins lækkar um 150 m.kr. vegna niðurfellingar tímabundins framlags vegna varmadælna í Vestmannaeyjum.
- j. Aðhaldskrafa málaflokksins að teknu tilliti til reiknaðs raunvaxtar nam 67,7 m.kr.

16 Markaðseftirlit, neytendamál og stjórnýsla atvinnumála og nýsköpunar

Skilgreining málefnasviðs

Starfsemi á þessu málefnasviði er á ábyrgð fjármála- og efnahagsráðherra, ferðamála-, iðnaðar- og nýsköpunarráðherra og sjávarútvegs- og landbúnaðarráðherra. Það skiptist í tvo málaflokka, en þeir eru:

- Markaðseftirlit og neytendamál.
- Stjórnýsla atvinnumála og nýsköpunar.

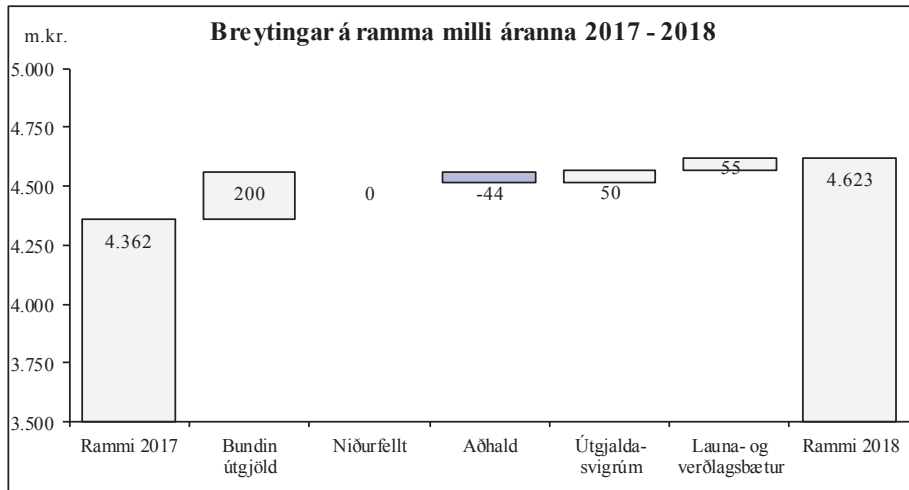
Vakin er athygli á því að framsetning á útgjöldum málefnasviðsins hefur verið aðlöguð vegna breyttrar verkaskiptingar ráðuneyta innan Stjórnarráðsins. Þannig hafa útgjaldatölur reiknings liðins ár og gildandi fjárlaga verið lækkaðar sem nemur veltu verkefna sem flytjast frá ráðuneyti en hækkaðar á sama hátt hjá ráðuneyti sem tekur við verkefnum. Fyrir þetta málefnasvið er um að ræða aðlögun vegna flutnings á verkefnum Neytendastofu yfir til atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytis frá innanríkisráðuneytinu.

Í eftirfarandi töflu má sjá fjárhagslega þróun málefnasviðsins og einstakra málaflokka á tímabilinu 2016–2018.

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
16 Markaðseftirlit, neytendamál og stj.ýsla atv.mála og nýsköpunar					
16.10 Markaðseftirlit og neytendamál	2.700,3	2.933,8	3.113,8	6,1	15,3
04 Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti	659,7	708,0	744,1	5,1	12,8
09 Fjármála- og efnahagsráðuneyti	2.040,6	2.225,8	2.369,7	6,5	16,1
16.20 Stjórnýsla atvinnumála og nýsköpunar	1.624,5	1.427,8	1.508,7	5,7	-7,1
04 Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti	1.624,5	1.427,8	1.508,7	5,7	-7,1
Samtals	4.324,8	4.361,6	4.622,5	6,0	6,9

Útgjaldarammi - heildaryfirlit og breytingar eftir tilefnum

Myndin hér á eftir sýnir breytingar á útgjaldaramma málefnasviðsins eftir helstu tilefnum sem rakin eru í framhaldinu. Myndin endurspeglar þá útfærslu og forgangsröðun sem unnin er út frá stefnumótun málefnasviðsins en sú niðurstaða getur eftir atvikum vikið frá þeim viðmiðum sem gengið var út frá við setningu útgjaldaramma málefnasviðsins í fjármálaáætlun, t.a.m. þannig að nýju útgjaldasvigrúmi hafi að einhverju leyti verið jafnað á móti aðhaldsmarkmiði.

Heildargjöld málefna sviðsins árið 2018 eru áætluð 4.622,5 m.kr. og aukast um 205,9 m.kr. á föstu verðlagi fjárlaga 2017, eða sem svarar til 4,7%. Þegar einnig er tekið tillit til áhrifa af almennum launa- og verðlagsbreytingum hækka útgjöldin um 260,9 m.kr. milli ára, eða sem svarar til 6%. Útgjaldabreytingum milli ára má skipta í eftirtalda þætti:

- a. Ýmsar breytingar á fyrirliggjandi útgjaldaskuldbindingum sem falla til á árinu 2018 en þær nema alls 200 m.kr. til hækkunar.
- b. Gerðar verða ráðstafanir til að lækka útgjöld um 44 m.kr. á árinu 2018 í samræmi við markmið sem ríkisstjórnin hefur sett í gildandi fjármálaáætlun. Aðhaldskrafan til málefna sviðsins sem reiknað var með í forsendum rammans var hins vegar 83 m.kr. en ráðuneytin ákváðu að nýta 39 m.kr. af 89 m.kr. útgjalda svigrúmi í rammanum til nýrra verkefna til að fella í staðinn niður hluta af aðhaldskröfunni, fremur en að stofna til nýrra útgjalda.
- c. Gert er ráð fyrir útgjalda svigrúmi innan ramma málefna sviðsins sem verður notað til að veita framlög í ný eða aukin verkefni, samtals 50 m.kr. eftir að útgjalda svigrúmið hefur verið lækkað um 39 m.kr. aðhaldskröfu sem gerð er til málefna sviðsins.
- d. Launa- og verðlagshækkunar ársins 2018 eru áætlaðar 55 m.kr. þannig að heildargjöldin verða 4.622,5 m.kr. Þar veða þyngst áætlaðar hækkunar á launum vegna kjarasamninga sem gerðir voru árið 2016, bæði áhrif á ársgrundvelli vegna hækkana á árinu 2017 og þær hækkunar sem áætlað er að taki gildi á árinu 2018 samkvæmt forsendum frumvarpsins. Fjárheimildir vegna annarra rekstrargjalda en launa verða leiðréttar í samræmi við ofmat á verðlagshækkunum í forsendum fjárlaga 2017. Því til viðbótar kemur spá um almennar verðbreytingar til ársins 2018. Auk þess er tekið tillit til áhrifa af breytingum á gengi krónunnar í útgjöldum sem greidd eru í erlendri mynt.

Útgjaldarammi - hagræn skipting útgjalda

Útgjöld, fjárheimildir og fjármögnun málefnasviðsins breytast milli ára sem hér segir:

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
16 Markaðseftirlit, neytendamál og stj. sýsla atv. mála og nýsköpunar					
Rekstrarframlög	3.783,9	4.155,5	4.416,0	6,3	16,7
Rekstrartilfærslur	540,9	197,2	206,5	4,7	-61,8
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	8,9	0,0	-100,0	-
Heildarútgjöld	4.324,8	4.361,6	4.622,5	6,0	6,9
Rekstrartekjur	-	253,2	239,4	-5,5	-
Framlag úr ríkissjóði	-	4.108,4	4.383,1	6,7	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	4.361,6	4.622,5	6,0	-

Útgjöld málefnasviðsins eru hér greind í þrjá þætti eftir hagrænni skiptingu þeirra. Í fyrsta lagi er um að ræða rekstrarframlög, einkum beinan rekstur ríkisins og stofnana þess og aðkeypta þjónustu frá sjálfseignastofnunum og einkaaðilum. Í öðru og þriðja lagi eru tilfærslur fjármagns úr ríkissjóði til einstaklinga, fyrirtækja og félagasamtaka en um er að ræða styrk eða framlag sem innt er af hendi án skuldbindingar um beint endurgjald frá móttakanda. Þessar tilfærslur skiptast annars vegar í rekstrartilfærslur og hins vegar fjármagnstilfærslur sem veittar eru til fjárfestinga.

- Rekstrarframlög** eru áætluð 4.416 m.kr og hækka um 260,5 m.kr frá fjárlögum þessa árs. Þar munar mest um 166,6 m.kr. hækkan rekstrargjalda Fjármálaeftirlitsins sem fjármögnuð eru með eftirlitsgjaldi, tímabundið 32 m.kr. framlag til skoðunar á samkeppnishindrunum OECD og breytingar vegna endurskoðaðrar áætlunar á tekjum.
- Rekstrartilfærslur** hækka um 9,3 m.kr. og verða 206,5 m.kr. en eru 197,2 m.kr. í fjárlögum ársins 2017.
- Fjármagnstilfærslur** lækka um 8,9 m.kr. milli ára vegna breyttrar hagrænnar skiptingar.

16.1 Markaðseftirlit og neytendamál**Markmið og aðgerðir**

Undir málaflokkinn falla málefni markaðseftirlits og neytendamála. Þrjár stofnanir falla undir málaflokkinn, Fjármálaeftirlitið, Samkeppniseftirlitið og Neytendastofa. Við markmiðssetningu málaflokksins var miðað að því að treysta alþjóðlega samkeppnishæfni íslenskra fyrirtækja á grunni skilvirks og trúverðugs markaðseftirlits. Markmið í málaflokknum eru:

1. Aukið gegnsæi, virk samkeppni og heilbrigðir viðskiptahættir fjármála- og viðskiptalífs.
2. Aukin umhverfisvitund og úrlausnir á grunni markaðseftirlits og samkeppni.
3. Aukið traust almennings og fyrirtækja til atvinnulífs og markaðseftirlits.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1, 3	Uppfæra rafræna þjónustugátt FME til að einfalda skil gagna, fyrirspurna og erinda.	FME
2	3	Endurskoða lög nr. 87/1998 um opinbert eftirlit með fjármálastarfsemi og lög nr. 99/1999 um greiðslu kostnaðar við opinbert eftirlit með fjármálastarfsemi.	FJR
3	1	Kaup á eftirlitskerfi með viðskiptum á verðbréfamarkaði	FME
4	1, 3	Athugun á aukinni hagkvæmni og skilvirkni við gagnasöfnun í samstarfi Fjármálaeftirlits, Seðlabanka Íslands, Hagstofu Íslands og Ríkisskattstjóra.	FJR
5	1, 3	Mat á þekkingu stjórnenda fyrirtækja á meginreglum samkeppnislaga framkvæmt á árinu 2018.	Samkeppniseftirlitið
6	1, 3	Efla almenna fræðslu um áhrif markaðseftirlits á efnahagslífið. Á árinu 2018 verður verkefnið skilgreint og sett af stað á haustdögum sama ár.	Neytendastofa
7	1, 2, 3	Endurskoða skipan neytendamála. Verkefnið undirbúið, skilgreint og sett af stað á árinu 2018.	ANR

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
16.10 Markaðseftirlit og neytendamál					
Rekstrarframlög	2.692,1	2.933,8	3.105,5	5,9	15,4
Rekstrartilfærslur	8,2	0,0	8,3	-	1,2
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	2.700,3	2.933,8	3.113,8	6,1	15,3
Rekstrartekjur	-	99,0	99,8	0,8	-
Framlag úr ríkissjóði	-	2.834,8	3.014,0	6,3	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	2.933,8	3.113,8	6,1	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 3.113,8 m.kr. og hækkar um 161,2 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 18,8 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- a) Fjárheimild málaflokksins er aukin um 166,6 m.kr. vegna hækkunar rekstrargjalda Fjármálaeftirlitsins sem fjármögnuð eru með eftirlitsgjaldi, sbr. markmið nr. 1.

- b) Gert er ráð fyrir að 15 m.kr. verði forgangsraðað innan málaflokksins til að efla Samkeppniseftirlitið, sbr. markmið nr. 3 og aðgerð 5.
- c) Aðhaldskrafa málaflokksins að teknu tilliti til reiknaðs raunvaxtar nam 28,5 m.kr.

16.2 Stjórnsýsla atvinnamála og nýsköpunar

Markmið og aðgerðir

Undir málaflokkinn falla verkefni aðalskrifstofu atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytisins og rekstur Sjávarútvegshússins.

Markmið í málafloknum eru:

1. Bætt stefnumótun, vandaðri áætlanagerð og markvissara árangursmat.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Greina fyrirkomulag áætlanagerðar með tilliti til laga um opinber fjármál m.a. um forgangsroðun verkefna til lengri tíma, stjórnun og eftirlit.	ANR
2	1	Samræma söfnun og úrvinnslu gagna um efnahag, afkomu og starfsemi atvinnuvega. Á árinu 2017 var settur á fót starfshópur. Á árinu 2018 verður búið að skilgreina gagna-grunn og gagnaöflun hefst.	ANR
3	1	Stefna að alþjóðlegri viðurkenningu faggildingar og greina kosti þess að nýta faggiltar skoðunarstofur við opinbert eftirlit. Stefnt að því að allri grunnvinnu verði lokið á árinu 2018.	Einkaleyfastofan
4	1	Greina stöðu og skýra yfirsýn um þróun, starfsemi og áhrif þjónustugreina í hagkerfinu. Aðgerðin kemur í kjölfar aðgerðar nr. 2 og stefnt að því að verkefnið hefjist á árinu 2019.	ANR
5	1	Endurskoða fyrirkomulag upplýsingamiðlunar um matvæli og réttindi neytenda. Settur á fót starfshópur ANR, MAST, Mátis og Neytendastofu sem gerir tillögu til ráðherra um heppilegt fyrirkomulag. Störfum hópsins mun ljúka fyrir árslok 2018.	ANR
6	1	Einfalda regluverk og verkferla í þágu atvinnulífs.	ANR
7	1	Greina möguleika einstakra atvinnuvega til að draga úr umhverfisáhrifum starfsemi. Þverfaglegt verkefni ANR sem tengist verkefnum UAR um samdrátt í losun gróðurhúsalofttegunda. Starfshópur ANR verður settur á fót á árinu 2018 undir forystu sjávarútvegs- og landbúnaðar-ráðherra.	ANR

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
16.20 Stjórnsýsla atvinnumála og nýsköpunar					
Rekstrarframlög	1.091,8	1.221,7	1.310,5	7,3	20,0
Rekstrartilfærslur	532,7	197,2	198,2	0,5	-62,8
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	8,9	0,0	-100,0	-
Heildarútgjöld	1.624,5	1.427,8	1.508,7	5,7	-7,1
Rekstrartekjur	-	154,2	139,6	-9,5	-
Framlag úr ríkissjóði	-	1.273,6	1.369,1	7,5	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	1.427,8	1.508,7	5,7	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 1.508,7 m.kr. og hækkar um 44,7 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 36,2 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- Gert er ráð fyrir að 32 m.kr. verði forgangsraðað innan málaflokksins til verkefnis um samkeppnishindranir (OECD) sbr. markmið nr. 1 og aðgerð nr. 6.
- Fjárheimild málaflokksins er aukin um 30,5 m.kr. vegna endurskoðaðrar tekju-áætlunar hjá tveimur eftirlitsnefndum, sbr. markmið nr. 1 og aðgerð nr. 6.
- Aðhaldskrafa málaflokksins að teknu tilliti til reiknaðs raunvaxtar nam 15,8 m.kr.

17 Umhverfismál

Skilgreining málefнасviðs

Starfsemi á þessu málefnasviði er á ábyrgð ráðherra umhverfis- og auðlindamála. Það skiptist í fimm málaflokka, en þeir eru:

- Náttúruvernd, skógrækt og landgræðsla.
- Rannsóknir og vöktun á náttúru Íslands.
- Meðhöndlun úrgangs.
- Varnir gegn náttúruvá.
- Stjórnsýsla umhverfismála.

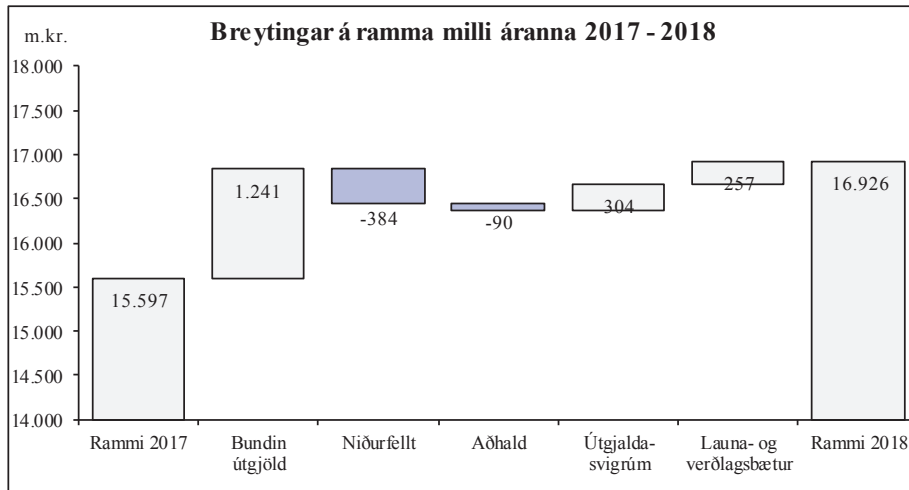
Vakin er athygli á því að framsetning á útgjöldum málefнасviðsins hefur verið aðlöguð vegna breyttrar verkaskiptingar ráðuneyta innan Stjórnarráðsins. Þannig hafa útgjaldatölur reiknings liðins ár og gildandi fjárlaga verið lækkaðar sem nemur veltu verkefna sem flytjast frá ráðuneyti en hækkaðar á sama hátt hjá ráðuneyti sem tekur við verkefnum. Fyrir þetta málefnasvið er um að ræða aðlögun vegna flutnings á málefnum Þingvallapjóðgarðs frá forsætisráðuneytinu til umhverfis- og auðlindaráðuneytis.

Í eftirfarandi töflu má sjá fjárhagslega þróun málefнасviðsins og einstakra málaflokka á tímabilinu 2016–2018.

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
17 Umhverfismál					
17.10 Náttúruvernd, skógrækt og landgræðsla	3.846,4	3.946,6	4.145,3	5,0	7,8
14 Umhverfis- og auðlindaráðuneyti	3.846,4	3.946,6	4.145,3	5,0	7,8
17.20 Rannsóknir og vöktun á náttúru Íslands	3.124,2	3.291,4	3.310,5	0,6	6,0
14 Umhverfis- og auðlindaráðuneyti	3.124,2	3.291,4	3.310,5	0,6	6,0
17.30 Meðhöndlun úrgangs	3.721,9	3.764,1	4.494,1	19,4	20,7
14 Umhverfis- og auðlindaráðuneyti	3.721,9	3.764,1	4.494,1	19,4	20,7
17.40 Varnir vegna náttúruvá	1.304,6	1.255,3	1.249,0	-0,5	-4,3
14 Umhverfis- og auðlindaráðuneyti	1.304,6	1.255,3	1.249,0	-0,5	-4,3
17.50 Stjórnsýsla umhverfismála	3.304,2	3.339,9	3.726,6	11,6	12,8
14 Umhverfis- og auðlindaráðuneyti	3.304,2	3.339,9	3.726,6	11,6	12,8
Samtals	15.301,3	15.597,3	16.925,5	8,5	10,6

Útgjaldarammi - heildaryfirlit og breytingar eftir tilefnum

Myndin hér á eftir sýnir breytingar á útgjaldaramma málefнасviðsins eftir helstu tilefnum sem rakín eru í framhaldinu. Myndin endurspeglar þá útfærslu og forgangsröðun sem unnin er út frá stefnumótun málefнасviðsins en sú niðurstaða getur eftir atvikum vikið frá þeim viðmiðum sem gengið var út frá við setningu útgjaldaramma málefнасviðsins í fjármálaáætlun, t.a.m. þannig að nýju útgjaldasvigrúmi hafi að einhverju leyti verið jafnað á móti aðhaldsmarkmiði.

Heildargjöld málefna sviðsins árið 2018 eru áætluð 16.926 m.kr. og aukast um 1.071 m.kr. á föstu verðlagi fjárlaga 2017, eða sem svarar til 6,9%. Þegar einnig er tekið tillit til áhrifa af almennum launa- og verðlagsbreytingum hækka útgjöldin um 1.328 m.kr. milli ára, eða sem svarar til 8,5%. Útgjaldabreytingum milli ára má skipta í eftirtalda þætti:

- a. Ýmsar breytingar á fyrirliggjandi útgjaldaskuldbindingum sem falla til á árinu 2018 en þær nema alls 1.241 m.kr. til hækkunar.
- b. Á móti hækkun útgjaldaskuldbindinga í a-lið falla niður í frumvarpinu framlög til ýmissa tímabundinna verkefna, alls 384 m.kr.
- c. Gerðar verða ráðstafanir til að lækka útgjöld um 90 m.kr. á árinu 2018 í samræmi við markmið sem ríkisstjórnin hefur sett í gildandi fjármálaáætlun. Aðhaldskrafan til málefna sviðsins sem reiknað var með í forsendum rammans nam 232 m.kr. en ráðuneytið ákvað að nýta 142 m.kr. af 446 m.kr. útgjalda svigrúmi í rammanum á móti hluta af aðhaldskröfunni, fremur en að stofna til nýrra útgjalda.
- d. Gert er ráð fyrir útgjalda svigrúmi innan ramma málefna sviðsins sem verður notað til að veita framlög í ný eða aukin verkefni, samtals 304 m.kr.
- e. Launa- og verðlagshækkunar ársins 2018 eru áætlaðar 257 m.kr. þannig að heildargjöldin verða 16.926 m.kr. Þar vega þyngst áætlaðar hækkunar á launum vegna kjarasamninga sem gerðir voru árið 2016, bæði áhrif á ársgrundvelli vegna hækkana á árinu 2017 og þær hækkunar sem áætlað er að taki gildi á árinu 2018 samkvæmt forsendum frumvarpsins. Fjárheimildir vegna annarra rekstrargjalda en launa verða leiðréttar í samræmi við ofmat á verðlagshækkunum í forsendum fjárlaga 2017. Því til viðbótar kemur spá um almennar verðbreytingar til ársins 2018. Auk þess er tekið tillit til áhrifa af breytingum á gengi krónunnar í útgjöldum sem greidd eru í erlendri mynt.

Útgjaldarammi - hagræn skipting útgjalda

Útgjöld, fjárheimildir og fjármögnun málefnasviðsins breytist milli ára sem hér segir:

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
17 Umhverfismál					
Rekstrarframlög	9.967,8	10.152,7	10.840,5	6,8	8,8
Rekstrartilfærslur	3.392,6	3.170,4	4.029,7	27,1	18,8
Fjármagnstilfærslur	1.106,4	1.108,5	1.102,2	-0,6	-0,4
Fjárfestingarframlög	834,5	1.165,7	953,1	-18,2	14,2
Heildarútgjöld	15.301,3	15.597,3	16.925,5	8,5	10,6
Rekstrartekjur	-	3.428,4	3.415,7	-0,4	-
Framlag úr ríkissjóði	-	12.168,9	13.509,8	11,0	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	15.597,3	16.925,5	8,5	-

Útgjöld málefnasviðsins eru hér greind í fjóra þætti eftir hagrænni skiptingu þeirra. Í fyrsta lagi er um að ræða rekstrarframlög, einkum beinan rekstur ríkisins og stofnana þess og aðkeypta þjónustu frá sjálfseignastofnunum og einkaaðilum. Í öðru og þriðja lagi eru tilfærslur fjármagns úr ríkissjóði til einstaklinga, fyrirtækja og félagasamtaka en um er að ræða styrk eða framlag sem innt er af hendi án skuldbindingar um beint endurgjald frá móttakanda. Þessar tilfærslur skiptast annars vegar í rekstrartilfærslur og hins vegar fjármagnstilfærslur sem veittar eru til fjárfestinga. Í fjórða og síðasta lagi er hér fjallað um fjárfestingarframlög.

- Rekstrarframlög** eru áætluð 10.840,5 m.kr og hækka um 687,8 m.kr. frá fjárlögum þessa árs. Þar munar mest um 242 m.kr. aukningu á framlagi til Úrvinnslusjóðs í tengslum við vænta aukningu á úrvinnslugjaldi, 109 m.kr. í tengslum við lög um stjórn vatnamála, 69 m.kr. til áætlunar um vernd og orkunýtingu landssvæða og 30 m.kr. vegna aðgerðaáætlunar í loftslagsmálum.
- Rekstrartilfærslur** hækka um 859,3 m.kr. og verða 4.029,7 m.kr. en eru 3.170,4 m.kr. í fjárlögum ársins 2017. Þar munar mest um 488 m.kr. aukningu á framlagi til Endurvinnslunnar ehf. í tengslum við áætlun um aukningu í skila- og umsýslugjaldi frá fyrra ári og 400 m.kr. í tengslum við gerð landsáætlunar um uppbyggingu innviða til verndar náttúru og menningarsögulegum minjum.
- Fjármagnstilfærslur** eru áætlaðar 1.102,2 m.kr. og er það 6,3 m.kr. lækkun milli ára.
- Fjárfestingarframlög** eru áætluð 953,1 m.kr. og er það 212,6 m.kr. lækkun milli ára. Þar vegur þyngst að tímabundið 150 m.kr. framlag til eins árs vegna fjármögnunar á smíði þjóðgarðsmiðstöðvar á Hellissandi fellur nú brott úr ramma málefnasviðsins. Þá lækkar tímabundið framlag vegna fjármögnunar á smíði þjóðgarðsmiðstöðvar á Kirkjubæjarklaustri um 25 m.kr.

17.1 Náttúruvernd, skógrækt og landgræðsla

Markmið og aðgerðir

Helstu verkefni sem falla undir málaflokkinn eru: náttúruverndaraðgerðir, rekstur náttúruverndarsvæða, innviðauppygging og landvarsla, gróður- og jarðvegsvernd, stöðvun eyðingar jarðvegs og gróðurs, eftirlit með nýtingu lands, endurheimt raskaðra vistkerfa, þar með talið birkiskóga, og uppbygging og sjálfbær nýting skóga.

Ríkisaðilar sem heyra undir málaflokkinn eru: Skógræktin, Landgræðsla ríkisins, Vatnajökulsþjóðgarður og Þjóðgarðurinn á Þingvöllum, auk þess sem hluti af starfsemi Umhverfisstofnunar fellur undir hann.

Í málaflokki eru sett tvö markmið er koma fram í fjármálaáætlun 2018 – 2022:

1. Að tryggja náttúrulega sjálfbærni skilgreindra náttúruverndarsvæða meðal annars með uppbyggingu innviða til að verjast ágangi ferðafólks þannig að náttúran megi þróast sem mest á eigin forsendum.
2. Að framkvæma heildstætt mat á sjálfbærni nýtingar gróður- og jarðvegsauðlinda og að fyrir liggja á hverjum tíma upplýsingar um losun og bindingu kolefnis í jarðvegi og gróðri.

Aðgerðir sem settar hafa verið fyrir næsta fjárlagaár eru:

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Innleiðing og framkvæmd mats samkvæmt samræmdu matskerfi fyrir náttúruverndarsvæði. Á árinu 2018 er ráðgert að Umhverfisstofnun muni ljúka við að meta alla áfangastaði innan friðlýstra svæða og endurskoða og uppfæra matsaðferðina með hliðsjón af reynslu.	Umhverfisstofnun
2	1	Framkvæmd innviðaáætlunar á grunni sjálfbærni viðmiða. Á árinu 2018 er verða veitt framlög til innviða til verndar náttúrunni í samræmi við framkvæmdaáætlun og þá forgangsröðun og fjármuni sem verða til ráðstöfunar.	UAR
3	2	Vinna viðmið um vistkerfisnálganir fyrir áætlanagerð og framkvæmdir tengdum endurheimt vistkerfa/landnýtingu.	UAR
4	2	Innleiðing á vöktun á stöðu og nýtingu gróður- og jarðvegsauðlindar. Unnið hefur verið að mótun aðferða og áætlunum um framkvæmd. Á árinu 2018 er ráðgert að mat á ástandi og nýtingu lands hefjist.	Landgræðsla ríkisins

Áhrif aðgerða málaflokks á markmið um jafna stöðu karla og kvenna

Umhverfis- og auðlindaráðuneytið hefur tekið saman upplýsingar um með hvaða hætti aðgerðir málaflokksins styðja við markmið um jafnrétti, sjá nánar í kafla um kynjaða fjárlagagerð. Samandregin niðurstaða jafnréttismatsins er sú að aðgerð númer 2 hafi möguleg áhrif á jafnrétti en aðgerðir númer 3 og 5 mögulega engin áhrif. Útfærsla aðgerða tekur mið af matinu og skoðað er hvernig hægt verður að styðja við markmið um jafnrétti. Til að mynda með öflun kyngreindra tölfræðigagna eða skilgreindum verkþáttum.

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
17.10 Náttúruvernd, skógrækt og landgræðsla					
Rekstrarframlög	2.755,7	2.482,1	2.507,4	1,0	-9,0
Rekstrartilfærslur	452,6	445,6	831,6	86,6	83,7
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	638,1	1.018,9	806,3	-20,9	26,4
Heildarútgjöld	3.846,4	3.946,6	4.145,3	5,0	7,8
Rekstrartekjur	-	835,3	859,7	2,9	-
Framlag úr ríkissjóði	-	3.111,3	3.285,6	5,6	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	3.946,6	4.145,3	5,0	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 4.145,3 m.kr. og hækkar um 120,0 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 78,7 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- Fjárheimild málaflokksins er aukin um 400 m.kr. til framkvæmdar innviðaaætlunar til verndar náttúru og menningarsögulegum minjum sbr. markmið nr. 1 og aðgerð 2.
- Niðurfelling tímabundins 150 m.kr. framlags til eins árs vegna Þjóðgarðsmiðstöðvar á Hellissandi.
- Lækkun tímabundins framlags vegna Þjóðgarðsmiðstöðvar á Kirkjubæjarklaustri um 25 m.kr.
- Niðurfelling tímabundinna framlaga til Skógræktarinnar að fjárhæð 39 m.kr.
- Niðurfelling 25 m.kr. tímabundins framlags til Heklusköga. Á móti kemur 10 m.kr. ný fjárveiting til verkefnisins.
- Hagræðingarkrafa á málaflokkinn er 50 m.kr.

17.2 Rannsóknir og vöktun á náttúru Íslands**Markmið og aðgerðir**

Helstu verkefni sem falla undir málaflokkinn eru: grunnrannsóknir á náttúru og auðlindum Íslands, vöktun á náttúruvá og náttúru landsins, vöktun áhrifa landnýtingar og á umhverfisþætti, miðlun og hagnýting rannsókna.

Ríkisaðilar sem heyra undir málaflokkinn eru: Veðurstofa Íslands, Náttúrufræðistofnun Íslands og Náttúruvannsóknarstöðin við Mývatn.

Í málaflokkinum eru sett þrjú markmið er koma fram í fjármálaáætlun 2018 – 2022:

- Að efla og þetta mælanet vöktunarkerfa vegna náttúruvá til að geta vaktað allar veigamestu tegundir náttúruvá á helstu stöðum á landinu þannig að hægt sé að gefa út viðvaranir í því skyni að vernda líf og eignir landsmanna og auka öryggi ferða-fólks.

2. Að tryggja að á hverjum tíma liggi fyrir aðgengilegar upplýsingar um ástand náttúrunnar og upplýsingar um berg- og jarðgrunna landsins sem nauðsynlegur grunnur að sjálfbærri nýtingu jarðrænna auðlinda.
3. Að auka viðnámsþol og aðlögunargetu vegna loftslagstengdrar hættu og náttúruhamfara og að vinna grunn að því að hægt sé að grípa til viðeigandi ráðstafana vegna afleiðinga loftslagsbreytinga sem í framtíðinni verði meðal annars felldar inn í landsbundnar áætlanir, stefnumál og skipulag.

Aðgerðir sem settar hafa verið fyrir næsta fjárlagaár eru:

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Móta áætlun um eflingu vöktunarkerfa vegna náttúruvár.	Veðurstofa Íslands.
2	2	Móta áætlun um vöktun á náttúru Íslands og skráningu berg- og jarðgrunna.	Náttúrufræðistofnun Íslands.
3	3	Móta áætlun um rannsóknir á áhrifum loftslagsbreytinga.	Veðurstofa Íslands.

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
17.20 Rannsóknir og vöktun á náttúru Íslands					
Rekstrarframlög	2.910,1	3.105,6	3.135,2	1,0	7,7
Rekstrartilfærslur	196,1	185,8	175,3	-5,7	-10,6
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	18,0	0,0	0,0	-	-100,0
Heildarútgjöld	3.124,2	3.291,4	3.310,5	0,6	6,0
Rekstrartekjur	-	1.598,1	1.555,2	-2,7	-
Framlag úr ríkissjóði	-	1.693,3	1.755,3	3,7	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	3.291,4	3.310,5	0,6	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 3.310,5 m.kr. og lækkar um 69 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 88,1 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- a. Fjárheimild málaflokksins er augin um 10 m.kr. í tengslum við vöktunaráætlun vegna náttúruvár og rannsókna á áhrifum loftslagsbreytinga, sbr. markmið nr. 1 og 3 og aðgerðir 1 og 3.
- b. Niðurfellt tímabundið 85 m.kr. framlag hjá Veðurstofu Íslands í tengslum við gerð áhættumats vegna vatns- og sjávarflóða og eldgosa. Á móti falla niður jafn háar rekstrartekjur hjá stofnuninni.
- c. Fjárheimild málaflokksins augin um 10 m.kr. í tengslum við vöktun við Mývatn.
- d. Hagræðingarkrafa á málaflokkinn er 24 m.kr.

17.3 Meðhöndlun úrgangs

Markmið og aðgerðir

Helsta verkefni málaflokksins er að leggja á tiltekna vöruflokka úrvinnslu- og/eða skilagjald til að skapa hagræn skilyrði fyrir viðeigandi nýtingu úrgangs til að draga úr sóun, svo sem með endurnotkun, endurvinnslu og endurnýtingu og stuðla þannig að lágmarks förgun.

Aðilar sem heyra undir málaflokkinn eru Úrvinnslusjóður og Endurvinnslan hf.

Fyrir málaflokkinn hefur verið sett eitt markmið í fjármálaáætlun 2018 – 2022:

1. Að endurskoða stefnu og markmið fyrir endurvinnslu og endurnýtingu úrgangs sem ber úrvinnslu- og/eða skilagjald er miðar að því að geta sett fram frekari markmið til að ná mælanlegum árangri í að minnka förgun úrgangs.

Aðgerðir sem settar hafa verið fyrir næsta fjárlagaár eru:

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Framkvæmd aðgerðaáætlunar til að draga úr notkun plastpoka 2016-2018. Felur m.a. í sér samstarfsverkefni með Samtökum verslunar og þjónustu (t.d. setning gjalds á alla burðarpoka og fræðslu og kynningu fyrir almenning) og að til staðar sé einföld og markviss flokkun úrgangs sem dregur úr notkun plastpoka.	UAR
2	1	Kannað verði að innleiða mengunarbótaregluna vegna fjölpósts.	UAR

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
17.30 Meðhöndlun úrgangs					
Rekstrarframlög	1.399,0	1.602,1	1.844,1	15,1	31,8
Rekstrartilfærslur	2.322,9	2.162,0	2.650,0	22,6	14,1
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	3.721,9	3.764,1	4.494,1	19,4	20,7
Rekstrartekjur	-	70,0	70,0	0,0	-
Framlag úr ríkissjóði	-	3.694,1	4.424,1	19,8	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	3.764,1	4.494,1	19,4	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 4.494,1 m.kr. og hækkar um 730 m.kr. frá gildandi fjárlögum. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- a. Aukning um 488 m.kr. á framlagi til Endurvinnslunnar ehf. í tengslum við áætlun um aukningu í skila- og umsýslugjaldi frá fyrra ári.
- b. Aukning um 242 m.kr. á framlagi til Úrvinnslusjóðs í tengslum við áætlaða aukningu á úrvinnslugjaldi frá fyrra ári.

17.4 Varnir gegn náttúruvá

Markmið og aðgerðir

Helstu verkefni sem falla undir málaflokkinn eru: gerð hættumats vegna ofanflóða, frumathugun og hönnun varnarmannvirkja og uppbygging og viðhald varnarmannvirkja. Einnig falla tímabundið undir málaflokkinn gerð hættumats vegna eldgosa, vatns- og sjávarflóða. Einn ríkisaðili, Ofanflóðasjóður, tilheyrir málaflokknum.

Í málaflokknum er tilgreint eitt markmið í fjármálaáætlun 2018 – 2022:

1. Að ljúka öllum yfirstandandi og ráðgerðum framkvæmdum (níu til tíu talsins) við gerð ofanflóðavarna fram til ársloka 2022 í því skyni að auka lífsgæði landsmanna er búa við vá vegna ofanflóða.

Aðgerðir sem settar hafa verið fyrir næsta fjárlagaár eru:

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Ljúka við yfirstandandi framkvæmdir. Um er að ræða tvö verkefni á Ísafirði, eitt verkefni í Vesturbyggð, eitt verkefni í Fjallabyggð og eitt verkefni í Fjarðabyggð.	Ofanflóðasjóður

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
17.40 Varnir vegna náttúruvá					
Rekstrarframlög	19,8	0,0	0,0	-	-100,0
Rekstrartilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjármagnstílfærslur	1.106,4	1.108,5	1.102,2	-0,6	-0,4
Fjárfestingarframlög	178,4	146,8	146,8	0,0	-17,7
Heildarútgjöld	1.304,6	1.255,3	1.249,0	-0,5	-4,3
Rekstrartekjur	-	660,0	660,0	0,0	-
Framlag úr ríkissjóði	-	595,3	589,0	-1,1	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	1.255,3	1.249,0	-0,5	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 1.249 m.kr. og lækkar um 6,3 m.kr. frá gildandi fjárlögum vegna hagræðingarkröfu.

17.5 Stjórnsýsla umhverfismála

Markmið og aðgerðir

Helstu verkefni sem falla undir málaflokkinn eru: stjórnsýsla náttúruverndarmála, mat á verndargildi og friðlýsingar, að tryggja sjálfbæra nýtingu náttúruauðlinda, að tryggja heilnæmt umhverfi og öruggar neysluvörur, umsjón með mannvirkjagerð, brunavörnum, rafmagnsöryggi og eftirlit með byggingarvörum, skipulagsmál og mat á umhverfisáhrifum, miðlun upplýsinga til almennings, þátttökuréttindi almennings og að tryggja réttláta málsmeðferð, loftslagsmál, stjórn vatnamála, fráveitumál og fleira.

Ríkisaðilar sem heyra undir málaflokkinn eru: aðalskrifstofa umhverfis- og auðlindaráðuneytis, Umhverfisstofnun, Mannvirkjastofnun, Skipulagsstofnun, Stofnun Vilhjálms Stefánssonar og úrskurðarnefnd umhverfis- og auðlindamála.

Í málaflokknum eru sett þrjú markmið er koma fram í fjármálaáætlun 2018 – 2022:

1. Að ljúka mótun aðgerðaáætlunar á árinu 2018 er miðar að því að draga úr losun gróðurhúsalofttegunda.
2. Að stuðla að aukinni náttúruvernd með friðlýsingu náttúruverndarsvæða.
3. Að auka rafræna stjórnsýslu og skilvirkni í stjórnsýslunni.

Aðgerðir sem settar hafa verið fyrir næsta fjárlagaár eru:

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Móta aðgerðaáætlun í loftlagsmálum er nær til ársins 2030.	UAR
2	3	Þróun rafrænnar byggingargáttar er að mestu lokið og á árinu 2018 verður hún tekin til prófunar og innleiðingar. Innleiðingu rafrænnar rafmagnsöryggisgáttar er að mestu lokið en unnið verður rekstri og áframhaldandi þróun hennar ár árinu 2018.	Mannvirkjastofnun
3	3	Innleiðing á rafrænni gátt fyrir skráningaskylda starfsemi á á sviði hollustuhátta, mengunarvarna og úrgangs.	Umhverfisstofnun
4	3	Undirbúningur, innleiðing og hefja móttöku á stafrænum skipulagsáætlunum sveitarfélaga.	Skipulagsstofnun
5	2	Leggja fram þingsályktun um framkvæmdaáætlun náttúruminjaskrár.	UAR
6	2	Vinna að gerð stjórnunar- og verndaráætlana fyrir friðlýst svæði.	Umhverfisstofnun
7	2	Gerð áætlunar um verndun miðhálendisins.	UAR

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
17.50 Stjórnsýsla umhverfismála					
Rekstrarframlög	2.883,2	2.962,9	3.353,8	13,2	16,3
Rekstrartilfærslur	421,0	377,0	372,8	-1,1	-11,4
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	3.304,2	3.339,9	3.726,6	11,6	12,8
Rekstrartekjur	-	265,0	270,8	2,2	-
Framlag úr ríkissjóði	-	3.074,9	3.455,8	12,4	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	3.339,9	3.726,6	11,6	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 3.726,6 m.kr. og hækkar um 296,1 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 90,6 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

1. Fjárheimild málaflokksins er aukin um 30 m.kr. vegna aðgerðaáætlunar í loftslagsmálum sbr. markmið nr. 1 og aðgerð 1.
2. Fjárheimild málaflokksins er aukin tímabundið um 12 m.kr. í tengslum við birtingu á stafrænu skipulagi sveitarfélaga sbr. markmið 2 og aðgerð 4.
3. Fjárheimild málaflokksins er aukin tímabundið um 12 m.kr. í tengslum við gerð áætlunar um vernd miðhálandisins sbr. markmið 3 og aðgerð 7.
4. Tímabundin 69,2 m.kr. aukning í tengslum við gerð áætlunar um vernd og orkunýtingu landssvæða.
5. Tímabundin 20 m.kr. aukning í tengslum við gerð fyrsta strandssvæðisskipulags á Íslandi.
6. Aukning um 109 m.kr. í tengslum við lög um stjórn vatnamála.
7. Hagræðingarkrafa á málaflokkinn er 9,7 m.kr.

18 Menning, listir, íþrótt- og æskulýðsmál

Skilgreining málefnasviðs

Stjórnarmálefni á þessu málefnasviði ber undir mennta- og menningarmálaráðuneyti. Málefnasviðið skiptist í fjóra málaflokka, en þeir eru:

- Safnamál.
- Menningarstofnanir.
- Menningarsjóðir.
- Íþrótt- og æskulýðsmál.

Meginhluti menningarstarfs í landinu er í höndum einstaklinga eða samtaka þeirra, án opinberrar íhlutunar um inntak og tilhögun starfseminnar. Að frátöldum rekstri nokkurra veigamikilla stofnana lýtur hlutverk ríkisins á þessu sviði einkum að því að búa í haginn fyrir starf sem aðrir eiga frumkvæði að og stuðla að því eftir föngum að slíkt frumkvæði fái notið sín.

Vakin er athygli á því að framsetning á útgjöldum málefnasviðsins hefur verið aðlöguð vegna breyttrar verkaskiptingar ráðuneyta innan Stjórnarráðsins. Þannig hafa útgjaldatölur reiknings liðins ár og gildandi fjárlaga verið lækkaðar sem nemur veltu verkefna sem flytjast frá ráðuneyti en hækkaðar á sama hátt hjá ráðuneyti sem tekur við verkefnum. Fyrir þetta málefnasvið er um að ræða aðlögun vegna flutnings á málefnum þjóðmenningar frá forsætisráðuneytinu yfir til mennta- og menningarmálaráðuneytis. Þá hafa útgjöld málefnasviðsins einnig verið aðlöguð á sama hátt vegna tilfærslu á málaflokki *íþrótt- og æskulýðsmál* af málefnasviðinu *fjölmíðlun* yfir á þetta málefnasvið.

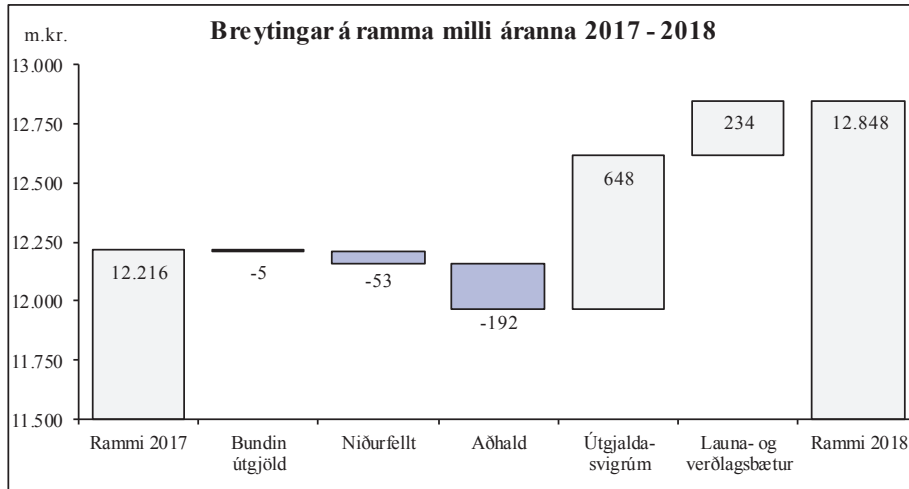
Í eftirfarandi töflu má sjá fjárhagslega þróun málefnasviðsins og einstakra málaflokka á tímabilinu 2016–2018.

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
18 Menning, listir, íþrótt- og æskulýðsmál					
18.10 Safnamál	3.118,2	3.458,5	3.566,8	3,1	14,4
02 Mennta- og menningarmálaráðuneyti	3.118,2	3.458,5	3.566,8	3,1	14,4
18.20 Menningarstofnanir	4.354,6	4.538,8	4.657,2	2,6	6,9
01 Forsætisráðuneyti	9,8	-	-	-	-100,0
02 Mennta- og menningarmálaráðuneyti	4.344,8	4.538,8	4.657,2	2,6	7,2
18.30 Menningarsjóðir	3.457,6	3.197,7	3.494,9	9,3	1,1
02 Mennta- og menningarmálaráðuneyti	3.457,6	3.197,7	3.494,9	9,3	1,1
18.40 Íþrótt- og æskulýðsmál	919,3	1.021,1	1.129,5	10,6	22,9
02 Mennta- og menningarmálaráðuneyti	919,3	1.021,1	1.129,5	10,6	22,9
Samtals	11.849,7	12.216,1	12.848,4	5,2	8,4

Útgjaldarammi – heildaryfirlit og breytingar eftir tilefnum

Myndin hér á eftir sýnir breytingar á útgjaldaramma málefnasviðsins eftir helstu tilefnum sem rakin eru í framhaldinu. Myndin endurspeglar þá útfærslu og forgangsröðun sem unnin er út frá stefnumótun málefnasviðsins en sú niðurstaða getur eftir atvikum vikið

frá þeim viðmiðum sem gengið var út frá við setningu útgjaldaramma málefnasviðsins í fjármálaáætlun, t.a.m. þannig að nýju útgjaldasvigrúmi hafi að einhverju leyti verið jafnað á móti aðhaldsmarkmiði.

Heildargjöld menningar, lista, íþrótt- og æskulýðsmála árið 2018 eru áætluð 12.848 m.kr. og aukast um 398 m.kr. á föstu verðlagi fjárlaga 2017, eða sem svarar til 3,2%. Þegar einnig er tekið tillit til áhrifa af almennum launa- og verðlagsbreytingum hækka útgjöldin um 234 m.kr. milli ára, eða sem svarar til 5,2%. Útgjaldabreytingum milli ára má skipta í eftirtalda þætti:

- Ýmsar breytingar á fyrirliggjandi útgjaldaskuldbindingum sem falla til á árinu 2018 en þær nema alls 5 m.kr. til lækkunar. Um er að ræða áætlaðar breytingar á sértekjum sem falla undir málefnasviðið.
- Á móti hækkuð útgjaldaskuldbindinga í a-lið falla niður í frumvarpinu framlög til ýmissa tímabundinna verkefna, alls 53 m.kr.
- Gerðar verða ráðstafanir til að lækka útgjöld um 191,7 m.kr. á árinu 2018 í samræmi við markmið sem ríkisstjórnin hefur sett í gildandi fjármálaáætlun. Aðhaldskrafan til málefnasviðsins, sem reiknað var með í forsendum rammans, var hins vegar 242,3 m.kr. Ráðuneytið ákvað að nýta 50,6 m.kr. af 698,7 m.kr. útgjaldasvigrúmi í rammanum til að fella niður hluta af aðhaldskröfunni, fremur en að stofna til nýrra útgjalda.
- Gert er ráð fyrir útgjaldasvigrúmi innan ramma málefnasviðsins sem verður notað til að veita framlög í ný eða aukin verkefni, samtals 648 m.kr. eftir að útgjaldasvigrúmið hefur verið lækkað um 51 m.kr. aðhaldskröfu sem gerð er til málefnasviðsins.

- e. Launa- og verðlagshækkunar ársins 2018 sem eru áætlaðar 234 m.kr. þannig að heildargjöldin verða 12.848 m.kr. Þar veða þyngst áætlaðar hækkunar á launum vegna kjarasamninga sem gerðir voru árið 2016, bæði áhrif á ársgrundvelli vegna hækkana á árinu 2017 og þær hækkunar sem áætlað er að taki gildi á árinu 2018 samkvæmt forsendum frumvarpsins. Fjárheimildir vegna annarra rekstrargjalda en launa verða leiðréttar í samræmi við ofmat á verðlagshækkunum í forsendum fjárlaga 2017. Því til viðbótar kemur spá um almennar verðbreytingar til ársins 2018. Auk þess er tekið tillit til áhrifa af breytingum á gengi krónunnar í útgjöldum sem greidd eru í erlendri mynt.

Útgjaldarammi – hagræn skipting útgjalda

Útgjöld, fjárheimildir og fjármögnun til menningar, lista, íþróttar- og æskulýðsmála breytast milli ára sem hér segir:

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
18 Menning, listir, íþróttar- og æskulýðsmál					
Rekstrarframlög	6.967,2	7.312,2	7.633,8	4,4	9,6
Rekstrartilfærslur	4.413,2	4.477,4	4.789,4	7,0	8,5
Fjármagnstilfærslur	455,8	196,4	333,1	69,6	-26,9
Fjárfestingarframlög	13,5	230,1	92,1	-60,0	582,2
Heildarútgjöld	11.849,7	12.216,1	12.848,4	5,2	8,4
Rekstrartekjur	-	1.342,9	1.387,0	3,3	-
Framlag úr ríkissjóði	-	10.873,2	11.461,4	5,4	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	12.216,1	12.848,4	5,2	-

Útgjöld málefnaáviðsins eru hér greind í fjóra þætti eftir hagrænni skiptingu þeirra. Í fyrsta lagi er um að ræða rekstrarframlög, einkum beinan rekstur ríkisins og stofnana þess og aðkeypta þjónustu frá sjálfseignastofnunum og einkaaðilum. Í öðru og þriðja lagi eru tilfærslur fjármagns úr ríkissjóði til einstaklinga, fyrirtækja og félagasamtaka en um er að ræða styrk eða framlag sem innt er af hendi án skuldbindingar um beint endurgjald frá móttakanda. Þessar tilfærslur skiptast annars vegar í rekstrartilfærslur og hins vegar fjármagnstilfærslur sem veittar eru til fjárfestinga. Í fjórða og síðasta lagi er hér fjallað um fjárfestingarframlög.

- Rekstrarframlög** eru áætluð 7.633,8 m.kr og hækka um 321,6 m.kr frá fjárlögum þessa árs.
- Rekstrartilfærslur** hækka um 312 m.kr. og verða 4.789,4 m.kr. en eru 4.477,4 m.kr. í fjárlögum ársins 2017. Þar munar mest um 80 m.kr. hækkun í Kvikmynda-sjóð og 100 m.kr. hækkun í Afrekssjóð.

- c. **Fjárfestingarframlög** eru áætluð 92,1 m.kr. og er það 138 m.kr. lækkun milli ára. Þar vegur þyngst leiðrétting á tegundaskiptingu fjárheimildar Húsafriðunarsjóðs til samræmis við bókhald.
- d. **Fjárfestingartilfærslur** eru áætlaðar 333,1 m.kr. og er það 136,7 m.kr. hækkun milli ára. Þar vega þyngst í fyrsta lagi leiðrétting á tegundaskiptingu fjárheimildar Húsafriðunarsjóðs til samræmis við bókhald. Í öðru lagi millifærslur frá forsætisráðuneytinu vegna Fornminjasjóðs og Húsafriðunarsjóðs samkvæmt forsetaúrskurði nr. 1/2017, um skiptingu stjórnarmálefna milli ráðuneyta í Stjórnarráði Íslands.

18.1 Safnamál

Markmið og aðgerðir

Undir málaflokkinn fellur starfsemi safna á vegum ríkisins, sveitarfélaga, sjálfeignarstofnana og annarra aðila. Á vegum ríkisins eru rekin 10 söfn og 46 söfn eru í eigu annarra aðila sem njóta viðurkenningar skv. ákvæðum safnalaga. Undir málaflokkinn heyra einnig málefni almenningubókasafna, héraðsskjalasafna og annarra safna sem ekki falla undir safnalög og loks málefni sem tengjast fjárhagslegum stuðningi við starfsemi safna á öllum sviðum, m.a. í gegnum samninga og úthlutanir úr lögbundnum sjóðum.

Helstu stofnanir eru: Þjóðminjasafn Íslands, Þjóðskjalasafn Íslands, Landsbókasafn Íslands - Háskólabókasafn, Listasafn Einars Jónssonar, Listasafn Íslands, Kvikmyndasafn Íslands, Hljóðbókasafn Íslands, Náttúruminjasafn Íslands og Gljúfrasteinn – Hús skáldsins.

Markmið í málaflokknum eru:

1. Bæta aðgengi að og miðlun á menningu og listum.
2. Efla vernd á menningararfi þjóðarinnar í samræmi við alþjóðlegar kröfur til að stuðla að markvissri verndun hans.
3. Efla rannsóknir og skráningu.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Stuðla að auknu samstarfi eða sameiningu safna í samráði við hagsmunaaðila og gera nauðsynlegar lagabreytingar til þess	MRN
2	1	Stuðla að betra aðgengi að náttúruarfi þjóðarinnar með uppbyggingu sýningaraðstöðu náttúruminja	MRN
3	1	Skilgreina árangursvísa um framboð menningarsögulegs efnis á stafrænu formi og setja viðmið. Fyrir liggur skýrsla um varðsveislun menningararfleidd á stafrænu formi frá júní 2017. Verið er að vinna úr niðurstöðum skýrslunnar	MRN
4	2	Greina stöðu og þarfir fyrir húsnæði og búnað og gera áætlun um uppbyggingu.	MRN
5	2	Styrkja skráningu safnmuna í Sarp með markvissum áherslum í úthlutun styrktarsjóða	Sjóðir
6	3	Styrkja sjálfstæðar rannsóknir safna	Söfn og sjóðir

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
18.10 Safnamál					
Rekstrarframlög	2.965,5	3.009,8	3.229,8	7,3	8,9
Rekstrartilfærslur	187,3	394,0	283,4	-28,1	51,3
Fjármagnstilfærslur	22,8	5,8	4,7	-19,0	-79,4
Fjárfestingarframlög	-57,4	48,9	48,9	0,0	-185,2
Heildarútgjöld	3.118,2	3.458,5	3.566,8	3,1	14,4
Rekstrartekjur	-	479,6	495,4	3,3	-
Framlag úr ríkissjóði	-	2.978,9	3.071,4	3,1	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	3.458,5	3.566,8	3,1	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 3.566,8 m.kr. og hækkar um 14,7 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum sem eru 93,6 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- Þjóðminjasafn Íslands er flutt til mennta- og menningarmálaráðuneytis frá forsætisráðuneyti samkvæmt forsetaúrskurði nr. 1/2017 um skiptingu stjórnarmálefna milli ráðuneyta í Stjórnarráði Íslands.
- Fjárheimildir málaflokksins hækka um 102,4 m.kr. til að styrkja rekstur ríkissafna svo að þau séu betur í stakk búin til að fylgja eftir markmiðum málaflokksins.
- Niður falla 10 m.kr. vegna tímabundinna verkefna.
- Til að mæta aðhaldsmarkmiði um 2% lækkun í útgjaldaramma er fjárheimild málaflokksins lækkuð um 71,6 m.kr.
- Framlag í varasjóð málaflokksins er hækkað um 8,3 m.kr. og verður 16,6 m.kr.

18.2 Menningarstofnanir**Markmið og aðgerðir**

Ríkið rekur eða er í samvinnu við aðra um rekstur menningarstofnana og veitir fjárhagslegan stuðning. Stofnanirnar skapa m.a. undirstöðu fyrir aðra menningar- og listastarfsemi í landinu á viðkomandi sviði og þjóna landsmönnum öllum auk þess sem sumar þeirra sinna stjórnslu á sínu sviði.

Helstu stofnanir eru: Minjastofnun Íslands, Íslenski dansflokkurinn, Þjóðleikhúsið, Sinfóníuhljómsveit Íslands og Kvikmyndamiðstöð Íslands.

Markmið í málaflöknum er:

- Bæta verndun og aðgengi að menningu og listum svo fleiri landsmenn fái notið þeirra.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Greina stöðu og þörf menningarstofnana fyrir húsnæði og búnað og gera áætlun um uppbyggingu. Á árinu 2018 mun verkefnahópur greina stöðuna og framtíðarþörf	MRN
2	1	Útfæra og hrinda í framkvæmd könnun (ánægjuvög) á nýtingu þeirrar þjónustu sem sótt er til menningarstofnana	MRN
3	1	Þjóða upp á listviðburði í grunnskólum sem og í menningarhúsum víða um land	MRN og stofnanir
4	1	Skilgreina árangursvísa og setja viðmið í samráði við stofnanir og hagsmunaaðila. Verkefnahópur mun á árinu 2018 afla upplýsinga og leggja tillögur fyrir ráðherra	MRN

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
18.20 Menningarstofnanir					
Rekstrarframlög	3.846,9	4.206,3	4.306,6	2,4	11,9
Rekstrartilfærslur	453,0	302,1	319,9	5,9	-29,4
Fjármagnstilfærslur	1,0	4,9	5,2	6,1	420,0
Fjárfestingarframlög	53,7	25,5	25,5	0,0	-52,5
Heildarútgjöld	4.354,6	4.538,8	4.657,2	2,6	6,9
Rekstrartekjur	-	806,7	835,0	3,5	-
Framlag úr ríkissjóði	-	3.732,1	3.822,2	2,4	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	4.538,8	4.657,2	2,6	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 4.657,2 m.kr. og lækkar um 4,1 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 122,5 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- Minjastofnun Íslands er flutt til ráðuneytisins frá forsætisráðuneyti samkvæmt forsetaúrskurði nr. 1/2017, um skiptingu stjórnarmálaefna milli ráðuneyta í Stjórnarráði Íslands.
- Þá hækka fjárheimildir málaflokksins um 130,7 m.kr. til að styrkja stofnanir til að fylgja eftir markmiði málaflokksins sbr. markmið nr. 1 og aðgerð 1,2,3 og 4.
- Niður falla 40 m.kr. vegna tímabundinna verkefna.
- Til að mæta aðhaldsmarkmiði um 2% lækkun í útgjaldamma er fjárheimild málaflokksins lækkuð um 92,7 m.kr.
- Framlag í varasjóð málaflokksins er hækkað um 10,7 m.kr. og verður 21,9 m.kr.

18.3 Menningarsjóðir

Markmið og aðgerðir

Öðrum fjárveitingum ríkisins en þeim sem fara til ríkisstofnana, eða eru bundnar í samningum við einkaaðila vegna stuðnings við ákveðin verkefni á sviði menningar og lista, er úthlutað í gegnum lögbundna sjóði eða á grundvelli auglýsingar. Þeir eiga að stuðla að því að fagleg og sjálfstæð listastarfsemi geti átt sér stað sem og samfellu í listastarfsemi. Úthlutun styrkja úr þeim sjóðum byggir á opnu umsóknarferli og tillögum faglegra úthlutunarnefnda sem byggja á jafningjamati. Tilgangur með starfslaunum til listamanna er að efla listsköpun í landinu, sbr. ákvæði laga þar að lútandi.

Um starfsemi innan málaflokksins gilda 14 sérlög og reglur um lögbundna og aðra sjóði. Helstu sjóðir málaflokksins eru fornminjasjóður, húsafriðunarsjóður, myndlistarsjóður, launasjóðir listamanna, kvikmyndasjóður, útflutningssjóður íslenskrar tónlistar, bókasafnssjóður höfunda, tónlistarsjóður, hljóðritasjóður tónlistar, máltækisjóður, starfsemi atvinnuleikhúsa og starfslaunasjóður sjálfstætt starfandi fræðimanna.

Markmið í málaflokknum eru:

1. Efla stöðu íslenskrar tungu í samfélaginu með viðeigandi hætti á grundvelli íslenskrar málstefnu.
2. Skapa betri skilyrði fyrir fjölbreytni, nýsköpun og frumkvæði í íslenskum listum og menningu.
3. Efla íslenska kvikmyndagerð og kvikmyndamenningu.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1, 2, 6	1,2	Gera áætlun um stuðning við notkun íslensku á öllum sviðum. Byggja upp innviði íslenskrar máltækni í opnum aðgangi. Fyrir liggur verkáætlun um máltækni fyrir íslensku 2018–2022, þannig að íslenska verði fullgild í stafrænum heimi. Hafin er vinna til samræmis við fyrirliggjandi áætlun eftir því sem fjárframlög leyfa.	MRN og stofnanir
3	2	Einfalda sjóða- og stuðningskerfi menningar og lista. Starfshópur um bókmennningarstefnu hefur verið falið að skoða íslenska bókaútgátu og aðstæður hennar.	MRN
4	2	Móta stefnu um skiptingu framlaga til sjóða. Verkefnahópur mun á árinu 2018 afla upplýsinga og leggja tillögur fyrir ráðherra.	MRN
5	2	Gera áætlun um stuðning við notkun íslensku á öllum sviðum. Gerð verði áætlun um málrækt og stuðning við notkun íslensku á öllum sviðum.	MRN og stofnanir
7	3	Hafin verður undirbúningur við endurskoðun heildarstuðning hins opinbera til kvikmyndagerðar.	MRN

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
18.30 Menningarsjóðir					
Rekstrarframlög	129,2	62,3	62,3	0,0	-51,8
Rekstrartilfærslur	2.980,5	2.818,3	3.115,5	10,5	4,5
Fjármagnstilfærslur	330,7	161,4	299,4	85,5	-9,5
Fjárfestingarframlög	17,2	155,7	17,7	-88,6	2,9
Heildarútgjöld	3.457,6	3.197,7	3.494,9	9,3	1,1
Rekstrartekjur	-	56,6	56,6	0,0	-
Framlag úr ríkissjóði	-	3.141,1	3.438,3	9,5	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	3.197,7	3.494,9	9,3	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 3.494,9 m.kr. og hækkar um 281 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum semeru 16,2 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- a. Fornminjasjóður og Húsafríðunarsjóður eru fluttir til mennta- og menningarmálaráðuneyti frá forsætisráðuneytinu samkvæmt forsetaúrskurði nr. 1/2017, um skiptingu stjórnarmálefna milli ráðuneyta í Stjórnarráði Íslands.
- b. Fjárheimildir málaflokksins hækka um 80 m.kr. til að styrkja Kvikmyndasjóð sbr. markmið nr. 3. Samkomulag um stefnumörkun fyrir íslenska kvikmyndagerð árin 2016–2019 sem undirritað var 27. október 2016 gerir ráð fyrir að framlag til Kvikmyndasjóðs hækki um 90 m.kr. árið 2019. Í gildandi fjármálaáætlun er ekki sérstaklega gert ráð fyrir hækkuninni og endurspeglast það í fylgiriti með fjárlagafrumvarpi þar sem sýndar eru áætlaðar fjárveitingar fyrir árin 2019 og 2020. Í fjármálaáætlun 2019–2023 verður gert ráð fyrir að fjárheimild málefnasviðsins verði hækkaðar til að unnt verði að standa við samkomulagið.
- c. Fjárheimildir málaflokksins hækka um 199,8 m.kr. til að efla stöðu íslenskrar tungu í samfélaginu og skapa betri skilyrði fyrir fjölbreytni, nýsköpun og frumkvæði í íslenskum listum og menningu, sbr. markmið 1 og 2 og aðgerðir 1 til 6. Fyrirhugað er að nýta a.m.k. 60 m.kr. af hækkun málaflokksins á árinu 2018 til máltækniáætlunar fyrir íslensku 2018–2022. Áætlunin gerir ráð fyrir að heildarkostnaður verði 2,3 ma.kr. m.kr. og að atvinnulífið greiði 500 m.kr. og ríkissjóður 1,8 ma.kr. Gert er ráð fyrir að veita 100 m.kr. framlag innan þessa málaflokks til að efla stöðu íslenskrar tungu í samfélaginu með viðeigandi hætti á grundvelli íslenskrar málstefnu. Til viðbótar er gert ráð fyrir að veita 500 m.kr. til verkefna á þessu sviði í gegnum markáætlun sem flokkast undir málefnasvið 7.
- d. Til að mæta aðhaldsmarkmiði um 2% lækkun í útgjaldaramma er fjárheimild málaflokksins lækkuð um 24,1 m.kr.
- e. Framlag í varasjóð málaflokksins er hækkað um 8,1 m.kr. og verður 16,6 m.kr.

Í tengslum við gildistöku laga um opinber fjármál voru gerðar breytingar til að einfalda framsetningu stofnana og verkefna í fylgiriti sem birt var samhliða fjárlagafrumvarpi 2017. Rétt er að vekja athygli á því að í fylgiriti með fjárlagafrumvarpi 2018 eru færðir til baka á eldra viðfang sjóðir og verkefni sem þarf að gera upp sérstaklega með sjálfstæðum rekstrar- og efnahagsreikningi.

18.4 Íþróttta- og æskulýðsmál

Markmið og aðgerðir

Starfsemi í málaflökknum er að mestu leyti á hendi fjálsra félaga og félagasamtaka sem og sveitarfélaga, í samstarfi við ríkið, enda byggist hún að stórum hluta á sjálfböðastarfi og eigin fjármögnun. Meginmarkmið aðgerða ríkis og sveitarfélaga skv. íþróttalögum er að stuðla að því að allir landsmenn eigi þess kost að iðka íþróttir við sem hagstæðust skilyrði og tilgangur æskulýðslaga er að styðja börn og ungmenni til þátttöku í æskulýðsstarfi og skapa sem bestu aðstæður fyrir börn og ungmenni til að vera virkir þátttakendur í samfélaginu. Samningar eru gerðir um framlög til helstu heildarsamtaka.

Til að uppfylla meginmarkmið íþróttta- og æskulýðsstarfs eru tvö markmið skilgreind sérstaklega fyrir málaflökkinn.

1. Bæta umgjörð og auka gæði í skipulögðu íþróttta- og æskulýðsstarfi.
2. Efla umgjörð og stuðning við afreksíþróttafólk svo hægt sé að standa fyrir sambærilegu afreksstarfi og gert er í nágrannalöndum Íslands.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Íþróttasamtök skili reglulega tölum um iðkendur í skipulögðu íþróttastarfi. Ráðuneytið fær árlega upplýsingar frá ÍSí.	Íþróttasamtök
2	1	Æskulýðsfélög skili reglulega tölum um þátttakendur og fjölda á leiðtoganámskeiðum. Ráðuneytið fær árlega upplýsingar frá Æskulýðsfélögum.	Æskulýðsfélög
3	1	Árangursvísar verða skilgreindir og viðmið sett í samráði við hagsmunaaðila. Verkefnahópur mun á árinu 2018 afla upplýsinga og leggja tillögur fyrir ráðherra.	MRN
4	1 og 2	Gera lyfjaeftirlit að sjálfstæðri einingu.	MRN og ÍSí

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
18.40 Íþrótt- og æskulýðsmál					
Rekstrarframlög	25,6	33,8	35,1	3,8	37,1
Rekstrartilfærslur	792,4	963,0	1.070,6	11,2	35,1
Fjármagnstilfærslur	101,3	24,3	23,8	-2,1	-76,5
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	919,3	1.021,1	1.129,5	10,6	22,9
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	1.021,1	1.129,5	10,6	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	1.021,1	1.129,5	10,6	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 1.129,5 m.kr. og hækkar um 107 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum 1,4 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtalдар:

- Fjárheimild málaflokksins er aukin um 100 m.kr. til að styrkja Afrekssjóð sbr. markmið nr. 2. Samkomulag um fjármögnun Afrekssjóðs ÍSÍ sem undirritað var 28. júlí 2016 gerir ráð fyrir að framlag til sjóðsins hækki um 100 m.kr. árið 2019. Í gildandi fjármálaáætlun er ekki sérstaklega gert ráð fyrir hækkuninni og endurspeglast það í fylgiriti með fjárlagafrumvarpi þar sem sýndar eru áætlaðar fjárveitingar fyrir árin 2019 og 2020. Í fjármálaáætlun 2019–2023 verður gert ráð fyrir að fjárheimild málefna-sjóðsins verði hækkaðar til að unnt verði að standa við samkomulagið.
- Til að mæta aðhaldsmarkmiði um 2% lækkun í útgjaldaramma er fjárheimild málaflokksins lækkuð um 3,4 m.kr.
- Framlag í varasjóð málaflokksins er hækkað um 2,1 m.kr. og verður 4,3 m.kr.

19 Fjölmiðlun

Skilgreining málefnasviðs

Stjórnarmálefni á þessu málefnasviði ber undir mennta- og menningarmálaráðuneyti. Undir það heyrir einn málaflokkur sem ber sama heiti og málefnasviðið.

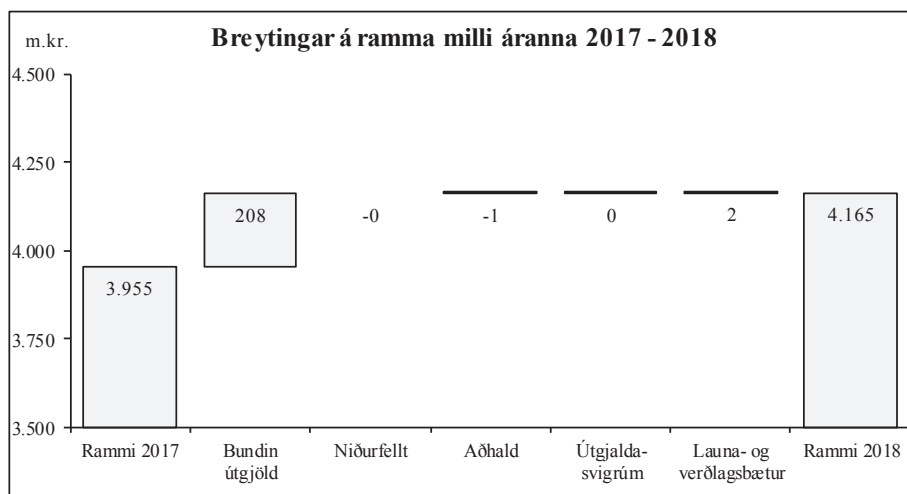
Vakin er athygli á því að framsetning á útgjöldum málefnasviðsins hefur verið aðlöguð að tilfærslu á málaflokknum *íþrótt- og æskulýðsmál* af þessu málefnasviði yfir á málefnasviðið *menning, listir, íþrótt- og æskulýðsmál*. Þannig hafa útgjaldatölur reiknings liðins ár og gildandi fjárlaga verið lækkaðar sem nemur veltu málaflokksins.

Í eftirfarandi töflu má sjá fjárhagslega þróun málefnasviðsins og einstakra málaflokka á tímabilinu 2016–2018.

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
19 Fjölmiðlun					
19.10 Fjölmiðlun	3.852,1	3.955,4	4.164,6	5,3	8,1
02 Mennta- og menningarmálaráðuneyti	3.852,1	3.955,4	4.164,6	5,3	8,1
Samtals	3.852,1	3.955,4	4.164,6	5,3	8,1

Útgjaldarammi – heildaryfirlit og breytingar eftir tilefnum

Myndin hér á eftir sýnir breytingar á útgjaldaramma málefnasviðsins eftir helstu tilefnum sem rakin eru í framhaldinu. Myndin endurspeglar útfærslu og forgangsröðun sem unnin er út frá stefnumótun málefnasviðsins. Niðurstaða getur eftir atvikum vikið frá þeim viðmiðum sem gengið var út frá við setningu útgjaldaramma málefnasviðsins í fjármálaáætlun, t.a.m. þannig að nýju útgjaldasvigrúmi hafi að einhverju leyti verið jafnað á móti aðhaldsmarkmiði.

Heildargjöld til málefna sviðsins árið 2018 eru áætluð 4.163 m.kr. og aukast um 208 m.kr. á föstu verðlagi fjárlaga 2017, eða sem svarar til 5,2%. Þegar einnig er tekið tillit til áhrifa af almennum launa- og verðlagsbreytingum hækka útgjöldin um 2 m.kr. milli ára, eða sem svarar til 5,3%. Útgjaldabreytingum milli ára má skipta í eftirtalda þætti:

- Ýmsar breytingar á fyrirliggjandi útgjaldaskuldbindingum sem falla til á árinu 2018 en þær eru 208 m.kr. til hækkunar.
- Engin tímabundin framlög falla niður.
- Gerðar verða ráðstafanir til að lækka útgjöld um 1 m.kr. á árinu 2018 í samræmi við aðhaldsmarkmið sem ríkisstjórnin hefur sett í gildandi fjármálaáætlun.
- Ekki er gerð breyting á útgjaldasvigrúm þessa málefna sviðs.
- Launa- og verðlagshækkunir ársins 2018, sem eru áætlaðar 2 m.kr., þannig að heildargjöldin verða 4.165 m.kr. Þar vega þyngst áætlaðar hækkunir launa vegna kjarasamninga sem gerðir voru árið 2016, bæði áhrif á ársgrundvelli vegna hækkana á árinu 2017 og þær hækkunir sem áætlað er að taki gildi á árinu 2018 samkvæmt forsendum frumvarpsins. Fjárheimildir vegna annarra rekstrargjalda en launa verða leiðréttar í samræmi við ofmat á verðlagshækkunum í forsendum fjárlaga 2017. Því til viðbótar kemur spá um almennar verðbreytingar til ársins 2018. Auk þess er tekið tillit til áhrifa af breytingum á gengi krónunnar í útgjöldum sem greidd eru í erlendri mynt.

Útgjaldarammi – hagræn skipting útgjalda

Útgjöld, fjárheimildir og fjármögnun málefna sviðsins breytist milli ára sem hér segir:

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
19.10 Fjölmíðlun					
Rekstrarframlög	3.852,1	3.955,4	4.164,6	5,3	8,1
Rekstrartilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	3.852,1	3.955,4	4.164,6	5,3	8,1
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	3.955,4	4.164,6	5,3	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	3.955,4	4.164,6	5,3	-

Útgjöld málefna sviðsins eru hér greind eftir hagrænni skiptingu þeirra. Hér er um að ræða rekstrarframlög, einkum beinan rekstur ríkisins og stofnana þess og aðkeypta þjónustu frá sjálfseignastofnunum og einkaaðilum.

Rekstrarframlög eru áætluð 4.164,6 m.kr og hækka um 209,2 m.kr frá fjárlögum þessa árs. Þar munar mest um 198 m.kr. hækkun til Ríkisútvarpsins til samræmis við tekju-áætlun um innheimtar tekjur af útvarpsgjaldi.

19.1 Fjölmiðlun

Markmið og aðgerðir

Aðkoma ríkisins að málum tengdum fjölmiðlum markast annars vegar af lögum um fjölmiðla nr. 38/2011 og hins vegar af lögum um Ríkisútvarpið nr. 23/2013. Fjölmiðlanefnd hefur umsjón með framkvæmd fjölmiðlalaga og Ríkisútvarpið hefur með höndum fjölmiðlun í almannabágu samkvæmt ákvæðum laga nr. 23/2013 og samningi við mennta- og menningarmálaráðuneyti þar að lútandi. Stofnanir sem heyra undir málaflokkinn eru Fjölmiðlanefnd og Ríkisútvarpið.

Markmið laga um fjölmiðlun er m.a. að stuðla að tjáningarfrelsi, rétti til upplýsinga, fjölmiðlalæsi, fjölbreytni og fjölræði í fjölmiðlum auk þess að efla vernd neytenda á þeim vettvangi. Fjölmiðlanefnd hefur eftirlit með fjölmiðlum og annast daglega stjórnsýslu. Ríkisútvarpinu er meðal annars ætlað að stuðla að lýðræðislegri umræðu, menningarlegri fjölbreytni og félagslegri samheldni í íslensku samfélagi með fjölmiðlun í almannabágu eins og nánar er kveðið á um í samningi við ráðherra.

Markmið í málaflokknum eru:

1. Auka fjölbreytni og fjölræði á fjölmiðlamarkaði.
2. Auka innlenda dagskrárgerð og framboð af íslensku barna- og menningarefni.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Einfalda stjórnsýslu fjölmiðlanefndar með breytingu á fjölmiðlalögum nr. 38/2011.	MRN
2	2	Auka meðframleiðslu, framleiðslu og kaup Ríkisútvarpsins ohf. íslensku barna- og menningarefni og innlendu efni frá sjálfstæðum framleiðendum.	Ríkisútvarpið

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
19.10 Fjölmiðlun					
Rekstrarframlög	3.852,1	3.955,4	4.164,6	5,3	8,1
Rekstrartilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	3.852,1	3.955,4	4.164,6	5,3	8,1
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	3.955,4	4.164,6	5,3	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	3.955,4	4.164,6	5,3	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 4.164,6 m.kr. og hækkar um 207,6 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum 1,6 m.kr. almennum launa- og verðlagsbreytingum. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- a) Fjárheimild málaflokksins er aukin um 198 m.kr. sem veitt er til Ríkisútvarpsins og er í samræmi við tekjuáætlun um innheimtar tekjur af útvarpsgjaldi og litið svo á að tekjur af útvarpsgjaldinu séu markaðar Ríkisútvarpinu. Annars vegar er um að ræða hækkun vegna þess að fleiri greiða útvarpsgjald og hins vegar er um að ræða hækkun á útvarpsgjaldi úr 16.800 kr. í 17.200 kr. Um er að ræða 2,2% hækkun eins og er með önnur krónutölugjöld skv. tekjuáætlun fjármála- og efnahagsráðuneytisins.
- b) Þá eru 10,6 m.kr. af fjárheimildum til málaflokksins veittar til Fjölmiðlanefndar svo hún geti sinnt lögbundnu hlutverki sínu betur.
- c) Til að mæta aðhaldsmarkmiði um 2% lækkun útgjalda er veitt 0,4 m.kr. af fjárheimild málaflokksins.

20 Framhaldsskólastig

Skilgreining málefnasviðs

Stjórnarmálefni á þessu málefnasviði ber undir mennta- og menningarmálaráðherra. Málefnasviðið skiptist í fjóra málaflokka, en þeir eru:

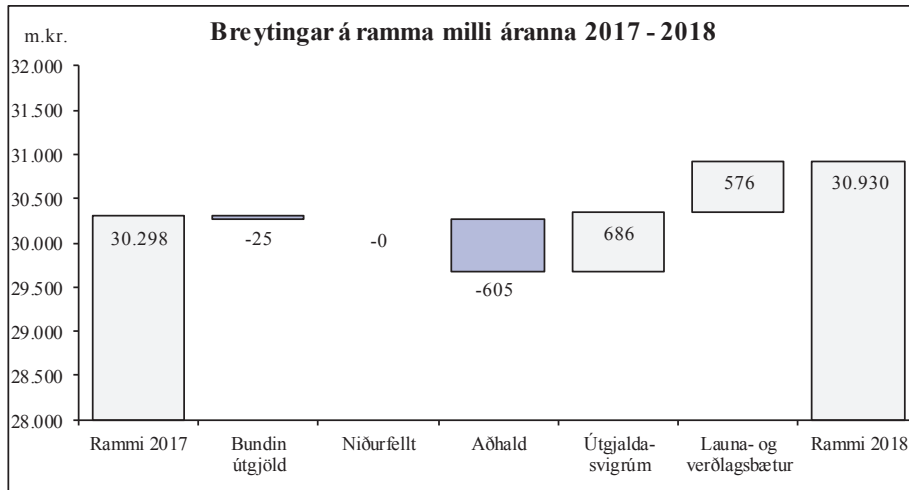
- Framhaldsskólar.
- Tónlistarfræðsla.
- Vinnustaðanám og styrkir.
- Jöfnun námskostnaðar.

Í eftirfarandi töflu má sjá fjárhagslega þróun málefnasviðsins og einstakra málaflokka á tímabilinu 2016–2018.

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
20 Framhaldsskólastig					
20.10 Framhaldsskólar	26.744,8	28.889,0	29.513,5	2,2	10,4
02 Mennta- og menningarmálaráðuneyti	26.665,3	28.889,0	29.513,5	2,2	10,7
09 Fjármála- og efnahagsráðuneyti	79,5	-	-	-	-100,0
20.20 Tónlistarfræðsla	520,0	536,7	545,3	1,6	4,9
02 Mennta- og menningarmálaráðuneyti	520,0	536,7	545,3	1,6	4,9
20.30 Vinnustaðanám og styrkir	255,2	245,0	242,6	-1,0	-4,9
02 Mennta- og menningarmálaráðuneyti	255,2	245,0	242,6	-1,0	-4,9
20.40 Jöfnun námskostnaðar	542,2	627,7	628,6	0,1	15,9
02 Mennta- og menningarmálaráðuneyti	542,2	627,7	628,6	0,1	15,9
Samtals	28.062,2	30.298,4	30.930,0	2,1	10,2

Útgjaldarammi – heildaryfirlit og breytingar eftir tilefnum

Myndin hér á eftir sýnir breytingar á utgjaldaramma málefnasviðsins eftir helstu tilefnum sem rakin eru í framhaldinu. Myndin endurspeglar þá útfærslu og forgangsröðun sem unnin er út frá stefnumótun málefnasviðsins en sú niðurstaða getur eftir atvikum vikið frá þeim viðmiðum sem gengið var út frá við setningu utgjaldaramma málefnasviðsins í fjármálaáætlun, t.a.m. þannig að nýju utgjaldasvigrúmi hafi að einhverju leyti verið jafnað á móti aðhaldsmarkmiði.

Heildargjöld framhaldsskólastígs árið 2018 eru áætluð 30.930 m.kr. og aukast um 55,7 m.kr. á föstu verðlagi fjárlaga 2017, eða sem svarar til 0,2%. Þegar einnig er tekið tillit til áhrifa af almennum launa- og verðlagsbreytingum hækka útgjöldin um 631,6 m.kr. milli ára, eða sem svarar til 2,1%. Útgjaldabreytingum milli ára má skipta í eftirtalda þætti:

- Breytingar á fyrirliggjandi útgjaldaskuldbindingum sem falla til á árinu 2018 nema 25 m.kr. til lækkunar. Um er að ræða áætlaða hækkun sértekna sem falla undir málefna sviðið.
- Ekki er gert ráð fyrir niðurfellingum á tímabundnum framlögum.
- Gerðar verða ráðstafanir til að lækka útgjöld um 605 m.kr. á árinu 2018 í samræmi við markmið sem ríkisstjórnin hefur sett í gildandi fjármálaáætlun.
- Gert er ráð fyrir útgjalda-svigrúmi innan ramma málefna sviðsins sem verður notað til að veita framlög í ný eða aukin verkefni, samtals 686 m.kr.
- Launa- og verðlagshækkunar ársins 2018, sem eru áætlaðar 575,9 m.kr. þannig að heildargjöldin verða 30.930 m.kr. Þar vega þyngst áætlaðar hækkunar vegna kjarasamninga sem gerðir voru árið 2016, bæði áhrif á ársgrundvelli vegna hækkana á árinu 2017 og þær hækkunar sem áætlað er að taki gildi á árinu 2018 samkvæmt forsendum frumvarpsins. Fjárheimildir vegna annarra rekstrargjalda en launa verða leiðréttar í samræmi við ofmat á verðlagshækkunum í forsendum fjárlaga 2017. Því til viðbótar kemur spá um almennar verðbreytingar til ársins 2018. Auk þess er tekið tillit til áhrifa af breytingum á gengi krónunnar í útgjöldum sem greidd eru í erlendri mynt.

Útgjaldarammi – hagræn skipting útgjalda

Útgjöld, fjárheimildir og fjármögnun framhaldsskólastígs breytast milli ára sem hér segir:

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
20 Framhaldsskólastig					
Rekstrarframlög	25.305,9	27.676,8	28.322,6	2,3	11,9
Rekstrartilfærslur	2.286,0	2.084,7	2.097,2	0,6	-8,3
Fjármagnstilfærslur	9,0	292,2	286,4	-2,0	-
Fjárfestingarframlög	461,3	244,7	223,8	-8,5	-51,5
Heildarútgjöld	28.062,2	30.298,4	30.930,0	2,1	10,2
Rekstrartekjur	-	1.523,3	1.531,2	0,5	-
Framlag úr ríkissjóði	-	28.775,1	29.398,8	2,2	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	30.298,4	30.930,0	2,1	-

Útgjöld málefna sviðsins eru hér greind í fjóra þætti eftir hagrænni skiptingu þeirra. Í fyrsta lagi er um að ræða rekstrarframlög, einkum beinan rekstur ríkisins og stofnana þess og aðkeypta þjónustu frá sjálfseignastofnunum og einkaaðilum. Í öðru lagi eru tilfærslur fjármagns úr ríkissjóði til einstaklinga, fyrirtækja og félagasamtaka en um er að ræða styrk eða framlag sem innt er af hendi án skuldbindingar um beint endurgjald frá móttakanda. Þessar tilfærslur skiptast annars vegar í rekstrartilfærslur og hins vegar fjármagnstilfærslur sem veittar eru til fjárfestinga. Í þriðja og síðasta lagi er hér fjallað um fjárfestingarframlög.

- Rekstrarframlög eru áætluð 28.322,6 m.kr og hækka um 645,8 m.kr frá fjárlögum þessa árs.
- Rekstrartilfærslur hækka um 12,5 m.kr. og verða 2.097,2 m.kr. en eru 2.084,7 m.kr. í fjárlögum ársins 2017.
- Fjármagnstilfærslur eru áætlaðar 286,4 m.kr. og er það 5,8 m.kr. lækkun milli ára.
- Fjárfestingarframlög eru áætluð 223,8 m.kr. og er það 20,9 m.kr. lækkun milli ára. Um er að ræða breytingar á sértekjum.

20.1 Framhaldsskólar

Markmið og aðgerðir

Meginverkefni málaflokksins er rekstur, kennsla og nám á framhaldsskólastigi. Um málaflokkinn gilda lög um framhaldsskóla nr. 92/2008. Þau taka til opinberra framhaldsskóla og annarra framhaldsskóla, bæði skóla sem hlotið hafa viðurkenningu til kennslu á framhaldsskólastigi og skóla sem ekki eru viðurkenndir. Skólarnir bjóða ýmist upp á almennt eða sérhæft nám. Undir málaflokkinn fellur einnig starfsþróun kennara, námskrárgerð og innleiðing aðalnámskrár.

Framhaldsskólar vinna að menntun nemenda þannig að þeir verði ábyrgir þátttakendur í lýðræðissamfélagi og geti tekist á við áframhaldandi nám og störf. Um 50 skólar sem bjóða nám á framhaldsskólastigi fá framlög úr ríkissjóði á grunni mismunandi tegunda samninga við mennta- og menningarmálaráðuneyti. Þar af bjóða 30 þeirra heildstætt nám

skv. aðalnámskrá framhaldsskóla. Skólasamningar hafa verið gerðir við opinbera framhaldsskóla, þjónustu- og skólasamningar um fjárframlög til kennslu eru gerðir við viðurkennda einkarekna framhaldsskóla og rekstrarsamningar um fjárframlög til kennslu við skóla sem ekki eru viðurkenndir af mennta- og menningarmálaráðuneyti.

Markmið í málaflokknum eru:

1. Fleiri nemendur ljúki prófi úr framhaldsskóla á tilskildum tíma.
2. Nemendur í öllum landshlutum hafi aðgengi að fjölbreyttu bók- og starfsnámi sem uppfyllir kröfur næsta skólastigs og/eða atvinnulífs.
3. Nemendum bjóðist heildstætt og markvisst starfsnám.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Gera aðgerðaáætlun til að sporna gegn brotthvarfi á grundvelli niðurstaðna úr skimunum meðal nýnema. Útbúnaur verða upplýsingar sem geta nýst öllum framhaldsskólum.	Menntamálastofnun
2	2	Innleiða og þróa áfram reiknilíkan framhaldsskóla.	MRN
3	2	Skilgreina árangursvísa og setja viðmið, í samráði við hagsmunaaðila. Árið 2018 verður þessi vinna tengd aðgerðum 2 og 4	MRN
4	2	Stuðla að samvinnu framhaldsskóla um heildstætt og fjölbreytt námsframboð, stöðþjónustu og stjórnsýslu. Lögð verður til grundvallar samantekt sem mun taka til skipulags stjórnsýslueininga, þjónustu og reksturs þeirra framhaldsskóla sem fá framlög úr ríkissjóði.	MRN
5	3	Lokið við að skila starfsnámsbrautum í staðfestingarferli og skila til ráðuneytis áætlun um hvernig framhaldsskólar tryggi að starfsnámsnemendur geti lokið námi af staðfestum námsbrautum.	Skólar sem bjóða starfsnám
6	3	Skipuleggja og koma í notkun rafrænum ferilbókum í starfsnámi, í samráði við hagsmunaaðila. Unnið verður á grundvelli aðgerðaráætlunar sem liggja á fyrir í upphafi árs 2018.	MRN
7	3	Lögð verður áhersla á að bæta stjórnsýslu starfsmenntunar og skipulag og framkvæmd vinnustaðanáms. Unnin verður aðgerðaráætlun og hafinn undirbúningur að breytingum á lögum um framhaldsskóla nr. 92/2008 og tilheyrandi reglugerðum, þ.m.t. um vinnustaðánámssjóð.	MRN

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
20.10 Framhaldsskólar					
Rekstrarframlög	25.296,6	27.676,8	28.322,6	2,3	12,0
Rekstrartilfærslur	977,9	675,3	680,7	0,8	-30,4
Fjármagnstilfærslur	9,0	292,2	286,4	-2,0	3.082,2
Fjárfestingarframlög	461,3	244,7	223,8	-8,5	-51,5
Heildarútgjöld	26.744,8	28.889,0	29.513,5	2,2	10,4
Rekstrartekjur	-	1.523,3	1.531,2	0,5	-
Framlag úr ríkissjóði	-	27.365,7	27.982,3	2,3	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	28.889,0	29.513,5	2,2	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 29.513,5,0 m.kr. og hækkar um 76,0 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum sem eru 548,5 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- Fjárheimild málaflokksins er ráðstafað í samræmi við breyttan forgang í ramma. Gert er ráð fyrir að annars vegar 400 m.kr. af útgjaldasvigrúmi málefna sviðsins og hins vegar 400 m.kr. framlag sem veitt var í fjárlögum 2017 til framhaldsskóla, verði ráðstafað í samræmi við áherslur um endurskoðun á reiknilíkani framhaldsskóla. Gert er ráð fyrir að 400 m.kr. verði ráðstafað til þjónustuframlags og 400 m.kr. til útskriftarframlags.
- Fjárheimild málaflokksins er aukin um 277 m.kr. í samræmi við forsendur fjármálaáætlunar 2018–2022 um reiknaðan raunvöxt.
- Til að mæta aðhaldsmarkmiði um 2% lækkun á útgjaldaramma er fjárheimild málaflokksins lækkuð um 576,8 m.kr.

20.2 Tónlistarfræðsla**Markmið og aðgerðir**

Um málaflokkinn gilda lög um fjárhagslegan stuðning við tónlistarskóla nr. 75/1985, þau taka til tónlistarskóla sem reknir eru af sveitarfélögum og annarra sem njóta styrks skv. lögnum. Ríki og sveitarfélög hafa gert samkomulag um fjárhagslegan stuðning ríkisins við tónlistarnám á vegum sveitarfélaga á framhaldsstigi í hljóðfæraleik og mið- og framhaldsstigi í söng. Gildistími samkomulagsins er 1. janúar 2016 til 31. desember 2018. Í lögnum er m.a. kveðið á um að tónlistarskólar skuli kenna eftir námskrá sem gefin er út af mennta- og menningarmálaráðuneyti. Aðalnámskráin skiptist í almennan hluta og greina-námskrár fyrir einstök hljóðfæri og námsgreinar í tónlistarskólum.

Eðli málaflokksins er með þeim hætti að markmið og aðgerðir í öðrum málaflokkum málefna sviðsins eru að hluta til leiðandi fyrir málaflokkinn.

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
20.20 Tónlistarfræðsla					
Rekstrarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Rekstrartilfærslur	520,0	536,7	545,3	1,6	4,9
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	520,0	536,7	545,3	1,6	4,9
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	536,7	545,3	1,6	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	536,7	545,3	1,6	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 545,3 m.kr. og lækkar um 5,3 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum sem eru 13,9 m.kr. Breytingar á fjárheimildum málaflokksins skýrast af 5,4 m.kr. hækkun vegna reiknaðs raunvaxtar málaflokksins og 10,7 m.kr. lækkun til að mæta aðhalds-markmiði á útgjaldaramma.

20.3 Vinnustaðanám og styrkir**Markmið og aðgerðir**

Undir málaflokkinn falla lög um vinnustaðanámssjóð nr. 71/2012. Styrkir eru veittir til fyrirtækja og stofnana vegna vinnustaðanáms og starfsþjálfunar sem er skilgreindur hluti af starfsnámi samkvæmt aðalnámskrá framhaldsskóla. Styrkjunum er ætlað að auðvelda nemendum að ljúka starfsnámi og koma til móts við kostnað fyrirtækja og stofnana af vinnustaðanámi.

Eðli málaflokksins er með þeim hætti að markmið og aðgerðir í öðrum málaflokkum málefnasviðsins eru að hluta til leiðandi fyrir úthlutun úr vinnustaðanámssjóði. Til að skerpa á tilgangi sjóðsins og áherslu ráðuneytisins um eflingu starfsmenntunar er áformað árið 2018 að skoða starfsemi og úthlutanir úr sjóðnum með tilliti til markmiðs þrjú í málaflokknum *framhaldsskólar*. Í framhaldi verður tekin ákvörðun um næstu skref.

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
20.30 Vinnustaðanám og styrkir					
Rekstrarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Rekstrartilfærslur	255,2	245,0	242,6	-1,0	-4,9
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	255,2	245,0	242,6	-1,0	-4,9
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	245,0	242,6	-1,0	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	245,0	242,6	-1,0	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 242,6 m.kr. og lækkar um 2,4 m.kr. frá gildandi fjárlögum. Breytingar á fjárheimildum málaflokksins skýrast annars vegar af 2,5 m.kr. hækkun vegna reiknaðs raunvaxtar málaflokksins og hins vegar af 4,9 m.kr. lækkun til að mæta aðhaldsmarkmiði á útgjaldaramma.

20.4 Jöfnun námskostnaðar**Markmið og aðgerðir**

Undir málaflokkinn falla lög um námsstyrki nr. 79/2003. Námsstyrkir eru veittir til að jafna fjárhagslegan aðstöðumun nemenda í framhaldsskólum að því leyti sem búseta veldur þeim misþungum fjárhagsbyrðum eða efnaleysi torveldar þeim nám.

Eðli málaflokksins er með þeim hætti að markmið og aðgerðir í öðrum málaflokkum málefnasviðsins stýra að hluta til úthlutun námsstyrkja.

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
20.40 Jöfnun námskostnaðar					
Rekstrarframlög	9,3	0,0	0,0	-	-100,0
Rekstrartilfærslur	532,9	627,7	628,6	0,1	18,0
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	542,2	627,7	628,6	0,1	15,9
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	627,7	628,6	0,1	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	627,7	628,6	0,1	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 628,6 m.kr. og lækkar um 12,6 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum sem eru 13,5 m.kr. Breytingar á fjárheimildum málaflokksins skýrast af 12,6 m.kr. lækkun til að mæta aðhaldsmarkmiði á útgjaldaramma.

21 Háskólastig

Skilgreining málefnasviðs

Stjórnarmálefni á þessu málefnasviði ber undir mennta- og menningarmálaráðuneyti. Málefnasviðið skiptist í þrjá málaflokka, en þeir eru:

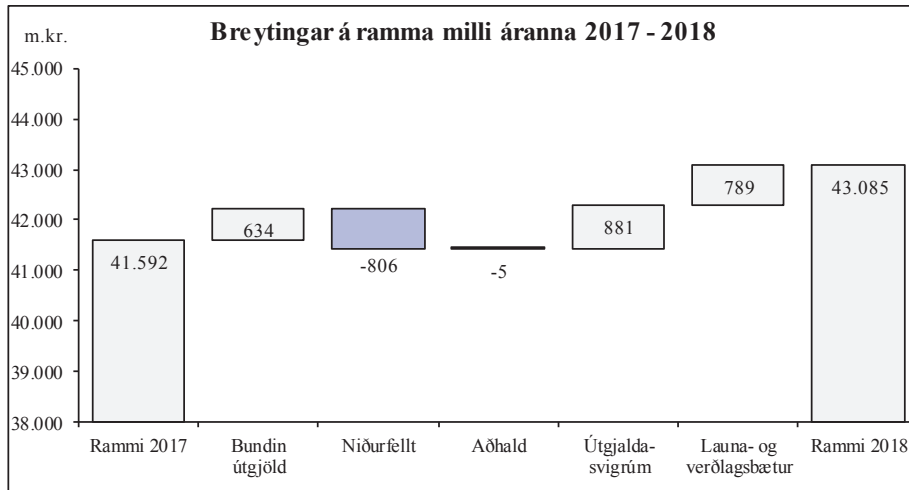
- Háskólar.
- Rannsóknarstofnanir á háskólastigi.
- Stuðningur við námsmenn.

Í eftirfarandi töflu má sjá fjárhagslega þróun málefnasviðsins og einstakra málaflokka á tímabilinu 2016–2018.

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
21 Háskólastig					
21.10 Háskólar	28.512,5	30.254,3	31.768,1	5,0	11,4
02 Mennta- og menningarmálaráðuneyti	28.512,5	30.254,3	31.768,1	5,0	11,4
21.20 Rannsóknastarfsemi á háskólastigi	3.081,3	3.372,1	3.350,8	-0,6	8,7
02 Mennta- og menningarmálaráðuneyti	2.861,6	3.140,5	3.176,9	1,2	11,0
04 Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti	219,7	231,6	173,9	-24,9	-20,8
21.30 Stuðningur við námsmenn	8.113,3	7.965,9	7.965,9	0,0	-1,8
02 Mennta- og menningarmálaráðuneyti	8.113,3	7.965,9	7.965,9	0,0	-1,8
Samtals	39.707,1	41.592,3	43.084,8	3,6	8,5

Útgjaldarammi – heildaryfirlit og breytingar eftir tilefnum

Myndin hér á eftir sýnir breytingar á útgjaldaramma málefnasviðsins eftir helstu tilefnum sem rakín eru í framhaldinu. Myndin endurspeglar þá útfærslu og forgangsroðun sem unnin er út frá stefnumótun málefnasviðsins en sú niðurstaða getur eftir atvikum vikið frá þeim viðmiðum sem gengið var út frá við setningu útgjaldaramma málefnasviðsins í fjármálaáætlun, t.a.m. þannig að nýju útgjaldasvigrúmi hafi að einhverju leyti verið jafnað á móti aðhaldsmarkmiði.

Heildargjöld háskólastígs árið 2018 eru áætluð 43.084,8 m.kr. og aukast um 703,8 m.kr. á föstu verðlagi fjárlaga 2017, eða sem svarar til 1,7%. Þegar einnig er tekið tillit til áhrifa af almennum launa- og verðlagsbreytingum hækka útgjöldin um 1.492,5 m.kr. milli ára, eða sem svarar til 3,6%. Útgjaldabreytingum milli ára má skipta í eftirtalda þætti:

- a. Ýmsar breytingar á fyrirliggjandi útgjaldaskuldbindingum sem falla til á árinu 2018 en þær nema alls 633,7 m.kr. til hækkunar.
- b. Á móti hækkun útgjaldaskuldbindinga í a-lið falla niður í frumvarpinu framlög til ýmissa tímabundinna verkefna, alls 806 m.kr. Nettólækkun vegna breytinga á útgjaldaskuldbindingum er því alls 172,3 m.kr.
- c. Gerðar verða ráðstafanir til að lækka útgjöld um 4,6 m.kr. á árinu 2018 í samræmi við markmið sem ríkisstjórnin hefur sett í gildandi fjármálaáætlun. Aðhaldskrafan til málefnasviðsins sem reiknað er með í forsendum rammans er 831,8 m.kr. en ráðuneytið ákvað að nýta 827,2 m.kr. af 1.707,9 m.kr. útgjaldasvigrúmi í rammanum til að fella niður hluta af aðhaldskröfunni, fremur en að stofna til nýrra útgjalda.
- d. Gert er ráð fyrir útgjaldasvigrúmi innan ramma málefnasviðsins sem verður notað til að veita framlög í ný eða aukin verkefni, samtals 880,7 m.kr. eftir að útgjaldasvigrúmið hefur verið lækkað um 827,2 m.kr. aðhaldskröfu sem gerð er til málefnasviðsins. Vakin er athygli á því að 540 m.kr. tímabundið framlag til að styrkja rekstur háskólastígsins sem kom inn í 2. umræður fjárlagafrumvarps 2017, er gert varanlegt. Framlagið var hluti af 1.078 m.kr. tímabundnu framlagi til að styrkja háskólastigið en 538 m.kr. voru til tímabundinna verkefna og falla niður.
- e. Launa- og verðlagshækkunar ársins 2018, sem eru áætlaðar 788,7 m.kr., þannig að heildargjöldin verða 43.084,8 m.kr. Þar vega þyngst áætlaðar hækkunar á launum vegna kjarasamninga sem gerðir voru árið 2016, bæði áhrif á ársgrundvelli vegna

hækkana á árinu 2017 og hækkanir sem áætlað er að taki gildi á árinu 2018 samkvæmt forsendum frumvarpsins. Fjárheimildir vegna annarra rekstrargjalda en launa verða leiðréttar í samræmi við ofmat á verðlagshækkunum í forsendum fjárlaga 2017. Því til viðbótar komi spá um almennar verðbreytingar til ársins 2018. Auk þess er tekið tillit til áhrifa af breytingum á gengi krónunnar í útgjöldum sem greidd eru í erlendri mynt.

Útgjaldarammi – hagræn skipting útgjalda

Útgjöld, fjárheimildir og fjármögnun málefnasviðsins breytist milli ára sem hér segir:

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
21 Háskólastig					
Rekstrarframlög	28.491,7	31.554,5	32.554,8	3,2	14,3
Rekstrartilfærslur	9.734,0	8.857,8	8.760,0	-1,1	-10,0
Fjármagnstilfærslur	20,2	0,0	0,0	-	-100,0
Fjárfestingarframlög	1.461,2	1.180,0	1.770,0	50,0	21,1
Heildarútgjöld	39.707,1	41.592,3	43.084,8	3,6	8,5
Rekstrartekjur	-	9.207,3	9.408,4	2,2	-
Framlag úr ríkissjóði	-	32.385,0	33.676,4	4,0	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	41.592,3	43.084,8	3,6	-

Útgjöld málefnasviðsins eru hér greind í þrjá þætti eftir hagrænni skiptingu þeirra. Í fyrsta lagi er um að ræða rekstrarframlög, einkum beinan rekstur ríkisins og stofnana þess og aðkeypta þjónustu frá sjálfseignastofnunum og einkaaðilum. Í öðru lagi eru tilfærslur fjármagns úr ríkissjóði til einstaklinga, fyrirtækja og félagasamtaka en um er að ræða styrk eða framlag sem innt er af hendi án skuldbindingar um beint endurgjald frá móttakanda. Þessar tilfærslur skiptast annars vegar í rekstrartilfærslur og hins vegar fjármagnstilfærslur sem veittar eru til fjárfestinga. Í þriðja og síðasta lagi er hér fjallað um fjárfestingarframlög.

- a. Rekstrarframlög eru áætluð 32.554,8 m.kr og hækka um 1.000,3 m.kr frá fjárlögum þessa árs. Þar munar mest um að:
 - Fjárveitingar til kennslu í háskólum hækkar um 773,3 m.kr.
 - Veittar eru 269 m.kr. til að styrkja rekstrargrunn háskóla og rannsóknastofnana.
 - Til að styrkja Aldarafmælisjóð Háskóla Íslands er veitt 140 m.kr.
 - Millifærsla fjárheimilda frá innanríkisráðuneyti vegna háskólanáms í lögreglufræðum er 43,7 m.kr.
 - Framlag í varasjóði málaflokka er 86 m.kr.
 - Niður falla 1.346 m.kr. framlög vegna tímabundinna verkefna.

- b. Rekstrartilfærslur lækka um 97,8 m.kr. og verða 8.760 m.kr. en eru 8.857,8 m.kr. í fjárlögum ársins 2017. Þar veða þyngst 210 m.kr. tímabundin framlög sem falla niður.
- c. Fjárfestingarframlög eru áætluð 1.770 m.kr. og er það 590 m.kr. hækkun milli ára. Þar veða þyngst aukin framlög til byggingar Húss íslenskra fræða.

21.1 Háskólar

Markmið og aðgerðir

Meginverkefni málaflokksins er rekstur, kennsla, rannsóknir og nám á háskólastigi. Undir málaflökkinn falla lög um háskóla nr. 63/2006 og lög um opinbera háskóla nr. 85/2008. Háskólar eru sjálfstæðar menntastofnanir sem sinna kennslu, rannsóknum, varðveislu þekkingar, þekkingarleit og sköpun á sviðum vísinda, fræða, tækniþróunar og lista. Þeir stuðla að sköpun og miðlun þekkingar og færni til nemenda og samfélagsins alls. Þeir eru hluti af alþjóðlegu mennta- og vísindasamfélagi og styrkja innviði íslensks samfélags og efla samkeppnisstöðu þess.

Háskólar hér á landi eru sjö. Opinberir háskólar eru Háskóli Íslands, Háskólinn á Akureyri, Landbúnaðarháskóli Íslands og Hólaskóli. Háskólinn á Hólum og einkareknir háskólar eru Háskólinn í Reykjavík, Listaháskóli Íslands og Háskólinn á Bifröst. Einnig er vísað til málaflokks 7.1; vísindi og samkeppnissjóðir í rannsóknum.

Markmið í málaflöknum eru:

1. Auka gæði í starfsemi háskóla, rannsóknarstofnana og þekkingarsetra til hagsbóta fyrir nemendur. (sjá einnig markmið 2).
2. Efla samstarf háskóla og tengsl við önnur skólastig, atvinnulíf og samfélag.
3. Bæta nýliðun kennara í leik-, grunn- og framhaldsskólum.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Endurskoða reglur nr. 646/1999 um fjárveitingar til háskóla (reiknilíkan háskóla). Starfshópur verður stofnaður til að vinna að nýju reiknilíkani í samræmi við aðgerð 5 í Stefnu og aðgerðaáætlun Vísinda- og tækniráðs 2017–2019. Tillögur hópsins miða að því að reiknilíkanið styðji betur við gæði náms en núverandi líkan. Tillögur vinnuhóps munu liggja fyrir 2018 og breytingar á reiknilíkani verði innleiddar í þrepum fyrir fjárlagaárin 2019-2022.	MRN
2	1	Endurskoða lög um háskóla nr. 63/2006 og lög um opinbera háskóla nr. 85/2008. Horft verði til viðameiri breytinga er tengjast stjórnskipulagi og stefnumótun háskóla til næstu ára. Áformað er vinnan hefjist á árinu 2018 og að niðurstöður hennar liggi fyrir á árinu 2019.	MRN
3	1, 2	Efla rannsóknir í listum og skapandi greinum með auknum fjárframlögum til rannsókna við Listaháskóla Íslands til að stuðla að sókn hans í samkeppnissjóði.	Listaháskóli Íslands

4	1, 2	Gera úttekt á lögreglunámi á háskólastigi. Námið var fært á háskólastig 2016 og er markmið úttektarinnar að kanna hvort námið standist faglegar kröfur til háskólanáms í lögreflufræðum.	Gæðaráð íslenskra háskóla
5	2	Vinna þróunarverkefni um fagháskólanám. Háskólum var á árinu 2017 veitt fé til tilraunaverkefna um fagháskólanám, þ.e. til stuttra námsleiða með atvinnutengd lokamarkmið, í samstarfi við aðila vinnumarkaðarins. Verkefninu lýkur vorið 2019 og munu niðurstöður þess nýtast til að kanna fýsileika fagháskólanáms.	Háskólar í samstarfi við atvinnulíf
6	3	Vinna aðgerðaáætlun um nýliðun kennara til framtíðar. Starfshópur MRN vinnur í samráði við hagsmunaaðila að aðgerðaráætlun. Áformað er að aðgerðaáætlun liggi fyrir um mitt ár 2018. Mun þá einnig hefjast vinna við breytingar á lögum um menntun og ráðningu kennara og skólastjórnenda nr. 87/2008 og reglugerð um inntak menntunar leik-, grunn- og framhaldsskólakennara.	MRN

Áhrif aðgerða málaflokks á markmið um jafna stöðu karla og kvenna

Mennta- og menningarmálaráðuneytið hefur tekið saman upplýsingar um með hvaða hætti aðgerðir málaflokksins styðja við markmið um jafnrétti, sjá nánar í kafla um kynjaða fjárlagagerð. Niðurstaða matsins er sú að aðgerðir númer 2, 3 og 4 hafi möguleg áhrif á jafnrétti en aðgerð númer 1 ekki. Á árinu verður skoðað frekar hvernig hver aðgerð fyrir sig stuðli að jafnrétti og metið hvaða leiðir verði farnar í framhaldinu. Niðurstöður eru nýttar til að þróa skilgreinda verkþætti.

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
21.10 Háskólar					
Rekstrarframlög	26.073,7	28.775,8	29.658,2	3,1	13,7
Rekstrartilfærslur	984,6	298,5	339,9	13,9	-65,5
Fjármagnstilfærslur	3,0	0,0	0,0	-	-100,0
Fjárfestingarframlög	1.451,2	1.180,0	1.770,0	50,0	22,0
Heildarútgjöld	28.512,5	30.254,3	31.768,1	5,0	11,4
Rekstrartekjur	-	7.944,5	8.113,4	2,1	-
Framlag úr ríkissjóði	-	22.309,8	23.654,7	6,0	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	30.254,3	31.768,1	5,0	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 31.768,1 m.kr. og hækkar um 802,9 m.kr. frá gildandi fjárlögum, að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum sem eru 710,9 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- a. Fjárheimild málaflokksins er aukin um 773,7 m.kr. með því að hækka verð tiltekinna reikniflokka í reiknilíkani sbr. markmið nr. 1.
- b. Framlag til fjárfestinga er aukið um 590 m.kr. vegna byggingar Húss íslenskra fræða. Um er að ræða tímabundið framlag en gert er ráð fyrir að framlög vegna framkvæmdarinnar verði 3,8 ma.kr. á árabílinu 2017-2020.
- c. Framlag til fjárfestinga og viðhalds er aukið tímabundið um 250 m.kr. Um er að ræða heimild til að ráðstafa framlagi frá Happraætti Háskóla Íslands. Hækkunin kemur í stað tímabundins 250 m.kr. framlags sem fellur niður.
- d. Framlag til að styrkja Aldarafmællissjóð Háskóla Íslands er hækkað um 140 m.kr.
- e. Tímabundin framlög til að styrkja innviði og stoðþjónustu fámennra háskóla eru 80 m.kr., sbr. markmið nr. 1 og 2.
- f. Fjárveiting að upphæð 43,7 m.kr., verða millifærðar frá innanríkisráðuneyti vegna lögreglunáms á háskólastigi, sbr. markmið nr. 1 og 2.
- g. Niður falla 538 m.kr. til ýmissa tímabundinna verkefna. Framlagið er hluti af 1.078 m.kr. tímabundnu framlagi til að styrkja háskólastigið sem kom inn í 2. umræðu fjárlagafrumvarps 2017, en 540 m.kr. af framlaginu sem ætlað var til að styrkja rekstur háskólastigsins er gert varanlegt. Framlag í varasjóð málaflokksins er 78,5 m.kr.
- h. Framlag í varasjóð málaflokksins er 78,5 m.kr.
- i. Áætlaðar launa- og verðlagshækkunir eru 710,9 m.kr.

21.2 Rannsóknarstarfsemi á háskólastigi

Markmið og aðgerðir

Meginverkefni málaflokksins er rannsóknarstarfsemi á háskólastigi. Hún er fjölþætt og er ætlað að efla þekkingar- og nýsköpun á ólíkum fræðasviðum auk þess að varðveita og miðla þekkingu. Mikið samstarf og í sumum tilvikum formleg tengsl eru milli einstakra háskóla, stofnana og þekkingarsetra sem falla undir rannsóknarstarfsemi á háskólastigi. Undir málaflokkinn falla þrjár rannsóknarstofnanir sem vinna í nánnum tengslum við Háskóla Íslands; Raunvísindastofnun, Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum og Tilraunastöð Háskóla Íslands í meinafræði að Keldum. Enn fremur tilheyrir Stofnun rannsóknarsetra Háskóla Íslands málaflokknum en hún skapar aðstöðu til rannsókna og háskólamenntunar á landsbyggðinni og starfar innan vébanda Háskólans. Undir málaflokkinn falla átta rannsóknar-, fræða- og þekkingarsetur á landsbyggðinni. Einnig er vísað til málaflokksins *háskólar*.

Markmið í málaflokknum er:

1. Efla tengsl þekkingarsetra á landsbyggðinni við háskóla og rannsóknarstofnanir, staðbundið atvinnulíf og samfélag.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Kortleggja starfsemi rannsóknar-, fræða- og þekkingarsetra og í kjölfarið móta stefnu um starfsemi þeirra, í samráði við setrin, nærsamfélag þeirra og háskóla. Áformað er að vinnan hefjist veturinn 2017–2018 og starfshópur ráðuneytis skili tillögum í byrjun árs 2019.	MRN

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
21.20 Rannsóknastarfsemi á háskólastigi					
Rekstrarframlög	2.418,0	2.778,7	2.896,6	4,2	19,8
Rekstrartilfærslur	636,1	593,4	454,2	-23,5	-28,6
Fjármagnstilfærslur	17,2	0,0	0,0	-	-100,0
Fjárfestingarframlög	10,0	0,0	0,0	-	-100,0
Heildarútgjöld	3.081,3	3.372,1	3.350,8	-0,6	8,7
Rekstrartekjur	-	1.262,8	1.295,0	2,5	-
Framlag úr ríkissjóði	-	2.109,3	2.055,8	-2,5	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	3.372,1	3.350,8	-0,6	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 3.350,8 m.kr. og lækkar um 99,1 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum sem eru 77,8 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- Fjárveiting til rannsóknastofnana á háskólastigi eru aukin um 94 m.kr. til að styrkja rekstrargrunn þeirra, sbr. markmið 1 í málaflokki 21.1.
- Tímabundið framlag, 55 m.kr., er vegna undirbúnings sýningar í Húsi íslenskra fræða, gæðaúttekta á háskólastiginu, innleiðingar landsaðgangs að hugbúnaði til textaskimunar og fleiri verkefna.
- Niður falla 268 m.kr. vegna tímabundinna verkefna.
- Framlag í varasjóð málaflokks er 7,5 m.kr.
- Áætlaðar launa- og verðlagsbreytingar eru 77,8 m.kr.

21.3 Stuðningur við námsmenn

Markmið og aðgerðir

Meginverkefni málaflokksins er fjárhagslegur stuðningur við námsmenn. Undir málaflokkinn falla lög um Lánasjóð íslenskra námsmanna nr. 21/1992 (LÍN) og er megin-tilgangur þeirra að tryggja tækifæri til náms óháð efnahag.

Markmið í málaflokknum eru:

- Jafnari og gagnsærri dreifing á framlagi ríkisins til nemenda.
- Hækka námsaðstoð að framfærsluviðmiði.
- Bætt námsframvinda nemenda í háskólum.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1, 2 og 3	Endurskoða lög um Lánasjóð íslenskra námsmanna nr. 21/1992. Starfshópur hefur verið stofnaður um endurskoðun laganna og áformað að frumvarp verði lagt fram á árinu 2018.	MRN

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
21.30 Stuðningur við námsmenn					
Rekstrarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Rekstrartilfærslur	8.113,3	7.965,9	7.965,9	0,0	-1,8
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	8.113,3	7.965,9	7.965,9	0,0	-1,8
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	7.965,9	7.965,9	0,0	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	7.965,9	7.965,9	0,0	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 7.965,9 m.kr. og er óbreytt frá fjárlögum 2017.

22 Önnur skólastig og stjórnýsla mennta- og menningarmála

Skilgreining málefnasviðs

Stjórnarmálefni á þessu málefnasviði ber undir mennta- og menningarmálaráðuneyti.

Málefnasviðið skiptist í þrjá málaflokka, en þeir eru:

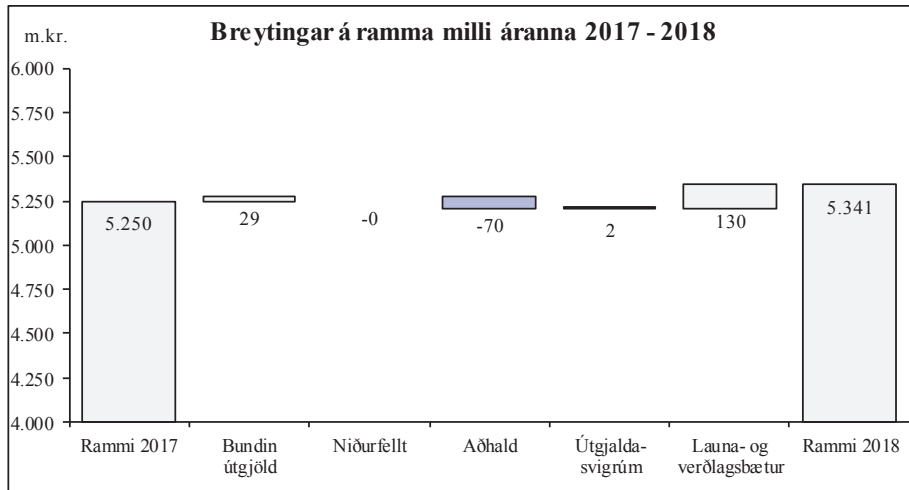
- Leikskóla- og grunnskólastig.
- Framhaldsfræðsla og menntun óflokkuð á skólastig.
- Stjórnýsla mennta- og menningarmála.

Í eftirfarandi töflu má sjá fjárhagslega þróun málefnasviðsins og einstakra málaflokka á tímabilinu 2016–2018.

	Reikningur	Fjárlög	Frumvarp	Br. frá	Br. frá
22 Önnur skólastig og stjórnýsla mennta- og menn.mála	2016 m.kr.	2017 m.kr.	2018 m.kr.	fjárlögum %	reikn. %
22.10 Leikskóla- og grunnskólastig	270,8	284,3	269,2	-5,3	-0,6
02 Mennta- og menningarmálaráðuneyti	270,8	284,3	269,2	-5,3	-0,6
22.20 Framh.fræðsla og menntun ófl. á skólastig	1.998,8	2.009,5	2.015,6	0,3	0,8
02 Mennta- og menningarmálaráðuneyti	1.998,8	2.009,5	2.015,6	0,3	0,8
22.30 Stjórnýsla mennta- og menningarmála	2.776,2	2.956,1	3.055,9	3,4	10,1
02 Mennta- og menningarmálaráðuneyti	2.776,2	2.956,1	3.055,9	3,4	10,1
Samtals	5.045,8	5.249,9	5.340,7	1,7	5,8

Útgjaldarammi - heildaryfirlit og breytingar eftir tilefnum

Myndin hér á eftir sýnir breytingar á útgjaldaramma málefnasviðsins eftir helstu tilefnum sem rakin eru í framhaldinu. Myndin endurspeglar þá útfærslu og forgangsröðun sem unnin er út frá stefnumótun málefnasviðsins en sú niðurstaða getur eftir atvikum vikið frá þeim viðmiðum sem gengið var út frá við setningu útgjaldaramma málefnasviðsins í fjármálaáætlun, t.a.m. þannig að nýju útgjaldasvigrúmi hafi að einhverju leyti verið jafnað á móti aðhaldsmarkmiði.

Heildargjöld málefna sviðsins árið 2018 eru áætluð 5.211- m.kr. og lækka um 38,9 m.kr. á föstu verðlagi fjárlaga 2017, eða sem svarar til 0,7%. Þegar einnig er tekið tillit til áhrifa af almennum launa- og verðlagsbreytingum hækka útgjöldin um 90,8 m.kr. milli ára, eða sem svarar til 1,7%. Útgjaldabreytingum milli ára má skipta í eftirtalda þætti:

- a. Breytingar á fyrirliggjandi útgjaldaskuldbindingum sem falla til á árinu 2018 nema 29,4 m.kr. til hækkunar. Um er að ræða millifærslu framlaga vegna flutnings verkefna er varða þjóðmenningu frá forsætisráðuneyti til mennta- og menningar- málaráðuneytis.
- b. Ekki er gert ráð fyrir að tímabundin framlög falli niður.
- c. Gerðar verða ráðstafanir til að lækka útgjöld um 70,3 m.kr. á árinu 2018 í samræmi við markmið sem ríkisstjórnin hefur sett í gildandi fjármálaáætlun. Aðhaldskrafan til málefna sviðsins, sem reiknað var með í forsendum rammans, var hins vegar 100 m.kr. en ráðuneytið ákvað að nýta 30 m.kr. af 32 m.kr. útgjaldasvigrúmi í rammanum á móti aðhaldskröfunni, fremur en að stofna til nýrra útgjalda.
- d. Gert er ráð fyrir útgjaldasvigrúmi innan ramma málefna sviðsins sem verður notað til að veita framlög í ný eða aukin verkefni, samtals 2 m.kr.
- e. Launa- og verðlagshækkunar ársins 2018, sem eru áætlaðar 129,7 m.kr., þannig að heildargjöldin verða 5.340,7 m.kr. Þar vega þyngst áætlaðar hækkunar á launum vegna kjarasamninga sem gerðir voru árið 2016, bæði áhrif á ársgrundvelli vegna hækkana á árinu 2017 og þær hækkunar sem áætlað er að taki gildi á árinu 2018 samkvæmt forsendum frumvarpsins. Fjárheimildir vegna annarra rekstrargjalda en launa verða leiðréttar í samræmi við ofmat á verðlagshækkunum í forsendum fjárlaga 2017. Því til viðbótar kemur spá um almennar verðbreytingar til ársins 2018. Auk þess er tekið tillit til áhrifa af breytingum á gengi krónunnar í útgjöldum sem greidd eru í erlendri mynt.

Útgjaldarammi – hagræn skipting útgjalda

Útgjöld, fjárheimildir og fjármögnun annarra skólastiga og stjórnsýslu mennta- og menninga breytast milli ára sem hér segir:

22 Önnur skólastig og stjórnsýsla mennta- og menn.mála	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
Rekstrarframlög	3.230,1	3.504,8	3.584,7	2,3	11,0
Rekstrartilfærslur	1.815,7	1.745,1	1.756,0	0,6	-3,3
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	5.045,8	5.249,9	5.340,7	1,7	5,8
Rekstrartekjur	-	745,5	731,4	-1,9	-
Framlag úr ríkissjóði	-	4.504,4	4.609,3	2,3	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	5.249,9	5.340,7	1,7	-

Útgjöld málefnasviðsins eru hér greind í tvo þætti eftir hagrænni skiptingu þeirra. Í fyrsta lagi er um að ræða rekstrarframlög, einkum beinan rekstur ríkisins og stofnana þess og aðkeypta þjónustu frá sjálfseignastofnunum og einkaaðilum. Í öðru lagi eru tilfærslur fjármagns úr ríkissjóði til einstaklinga, fyrirtækja og félagasamtaka en um er að ræða styrk eða framlag sem innt er af hendi án skuldbindingar um beint endurgjald frá móttakanda. Þessar tilfærslur skiptast annars vegar í rekstrartilfærslur og hins vegar fjármagnstilfærslur sem veittar eru til fjárfestinga.

- Rekstrarframlög** eru áætluð 3.584,7 m.kr og hækka um 79,9 m.kr frá fjárlögum þessa árs. Á meðal breytinga er 29,4 m.kr. hækkun á framlagi til aðalskrifstofu mennta- og menningarmálaráðuneytis vegna breytts skipulags Stjórnarráðsins á þann hátt að mál er varða þjóðmenningu flytjast frá forsætisráðuneyti til mennta- og menningarmálaráðuneytis.
- Rekstrartilfærslur** hækka um 10,9 m.kr. og verða 1.756,0 m.kr. en eru 1.745,1 m.kr. í fjárlögum ársins 2017.

22.1 Leikskóla- og grunnskólastig

Markmið og aðgerðir

Sveitarfélög bera ábyrgð á rekstri, kostnaði, stefnu, skipulagi, eftirliti, innra og ytra mati og miðlun upplýsinga um leikskóla og grunnskóla. Ráðuneytið fer með yfirstjórn á leikskóla- og grunnskólastigi eins og lög kveða nánar á um. Það setur aðalnámskrár, fer með ytra mat og eftirlit, annast öflun, greiningu og miðlun upplýsinga um skólastarf og lagaframkvæmd á grundvelli upplýsinga frá sveitarfélögum og eigin könnunum. Það hefur úrskurðarvald í tilteknum tegundum ágreiningsmála í grunnskólum. Ríkið leggur grunnskólum til námsgögn en samkvæmt tímabundnu samkomulagi um stuðning við

tónlistarnám og jöfnun á aðstöðumun nemenda til tónlistarnáms, frá apríl 2016, bera sveitarfélögin ábyrgð á að fjármagna og reka námsgagnasjóð. Ríkið styður þróunarstarf gegnum þróunarsjóð námsgagna og sprotasjóð og er með samning við samtök höfundaréttarféлага sem heimilar skólum að ljósrita höfundarréttarvarið efni.

Markmið í málaflökknum eru:

1. Fleiri grunnskólanemendur hafi við lok grunnskóla náð lágmarksviðmiðum í lestri.
2. Auka gæði menntunar í leikskólum og grunnskólum.
3. Efla gerð og útgáfu námsgagna fyrir nemendur á skólaskyldualdri.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerðir 2018	Framkvæmdar- aðili
1	1	Breyta inntaki samræmdra könnunarprófa til samræmis við áherslur aðalnámskrár.	Menntamála- stofnun
2	1	Útbúa samræmdan leiðarvísir fyrir móðurmálskennslu á leikskóla- og grunnskólastigi í samræmi við framkvæmdaáætlun í málefnum innflytjenda.	MRN
3	2	Vinna samkvæmt aðgerðaáætlun um eftirfylgni úttektar á menntun án aðgreiningar í samvinnu við stýrihóp, með fulltrúum þriggja ráðuneyta og allra helstu hagsmunaaðilum skólasamfélagsins, að þeim aðgerðum sem áætlaðar eru á árinu 2018.	MRN
4	2	Gera úttekt á gæðum og umfangi þjónustu náms- og starfsráðgjafa í grunnskólum og bregðast við í samræmi við niðurstöður. Áætlað er að niðurstöður liggi fyrir haustið 2018.	MRN
5	2	Kynna og innleiða viðmið um gæði fristundastarfs fyrir yngri grunnskólanemendur, sem unnið var á árinu 2017, í samvinnu við sveitarfélög þannig að kynning og innleiðing nái til allra hagsmunaaðila.	MRN
6	1 og 3	Fjölga námsgögnum sem gefin eru út í samræmi við aðalnámskrá grunnskóla 2011 og 2013. Sérstaka áherslu ber að leggja á eflingu útgáfu námsgagna fyrir nemendur sem nota táknmál í samvinnu við Samskiptamiðstöð heyrnarlausra og heyrnarkertra.	Menntamála- stofnun

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
22.10 Leikskóla- og grunnskólastig					
Rekstrarframlög	17,1	117,2	100,8	-14,0	489,5
Rekstrartilfærslur	253,7	167,1	168,4	0,8	-33,6
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	270,8	284,3	269,2	-5,3	-0,6
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	284,3	269,2	-5,3	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	284,3	269,2	-5,3	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 269,2 m.kr. og lækkar um 21,1 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum sem eru 6 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- Fjárheimild málaflokksins er lækkuð um 20 m.kr. vegna breyttrar forgangsstöðunar í útgjaldaramma málefnasviðsins, samanber markmið 1 og 2 í málaflokknunum *stjórnsýsla mennta- og menningarmála*.
- Fjárheimild málaflokksins er aukin um 2,8 m.kr. í samræmi við forsendur fjármála-áætlunar árána 2018–2022 um reiknaðan raunvöxt.
- Til að mæta aðhaldsmarkmiði um 2% lækkun á útgjaldaramma er fjárheimild málaflokksins lækkuð um 3,9 m.kr.

22.2 Framhaldsfræðsla og menntun óflokkuð á skólastig

Markmið og aðgerðir

Framhaldsfræðsla tengist samstarfi ríkisins og samtaka á vinnumarkaði og samtaka um málefni fatlaðra. Starfsemin er að mestu hjá sjálfseignarstofnunum og félögum. Ráðuneytið ber ábyrgð á almennri stefnumótun í samráði við hagsmunaaðila, almennri stjórnsýslu og gæðaeftirliti, viðurkenningu fræðsluaðila sem er í höndum Menntamálastofnunar og málefnum Fræðslusjóðs sem fjármagnar starfsemi framhaldsfræðslu. Símenntunarmiðstöðvar eru 11 og tekur starfsemi þeirra mið af styrktarsamningum við ráðuneytið. Undir málaflokkinn falla Samskiptamiðstöð heyrnarlausra og heyrnarskertra og Fjölmennt, símenntunarmiðstöð sem þjónar fullorðnum fötluðum á grundvelli samnings við ráðuneytið.

Markmið í málaflokknunum er:

- Auðvelda einstaklingum sem ekki hafa lokið formlegu námi eftir grunnskóla, að afla sér viðurkenndrar menntunar/starfsréttinda.

Til að styðja betur við meginmarkmið málaflokksins verða gildandi lög nr. 27/2010 um framhaldsfræðslu endurskoðuð í ljósi þeirrar þróunar sem átt hefur sér stað og reynslu sem aflast hefur við framkvæmd laganna undanfarin ár.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Endurskoðun laga um framhaldsfræðslu nr. 27/2010. Áætlað er að drög að frumvarpi um fullorðinsfræðslu liggi fyrir á árinu 2018.	MRN

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
22.20 Framhaldsfræðsla og menntun óflokkuð á skólastig					
Rekstrarframlög	513,9	558,2	537,0	-3,8	4,5
Rekstrartilfærslur	1.484,9	1.451,3	1.478,6	1,9	-0,4
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	1.998,8	2.009,5	2.015,6	0,3	0,8
Rekstrartekjur	-	108,2	100,2	-7,4	-
Framlag úr ríkissjóði	-	1.901,3	1.915,4	0,7	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	2.009,5	2.015,6	0,3	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 2.015,6 m.kr. og lækkar um 37,7 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum sem eru 43,8 m.kr.

Breytingar á fjárheimildum málaflokksins skýrast af annars vegar 10,2 m.kr. lækkun vegna áttaðra breytinga sértekna og hins vegar 27,5 m.kr. lækkun til að mæta aðhalds-markmiði á útgjaldaramma.

22.3 Stjórnsýsla mennta- og menningarmála**Markmið og aðgerðir**

Stjórnamálefni ráðuneytisins falla undir 17 málaflokka. Kveðið er á um heimildir og skyldur ráðherra í almennum lögum og 45 sérlögum. Ráðherra fer með yfirstjórn stjórnvalda sem heyra undir almennar stjórnunarheimildir hans og hefur eftirlit með starfrækslu, fjárreiðum og eignum á vegum þeirra. Rannsóknamiðstöð Íslands (Rannís) er m.a. ætlað að treysta stoðir íslensks samfélags með stuðningi við rannsóknir, nýsköpun, menntun og menningu. Starfsemi Rannís tengist öllum málefnasviðum ráðuneytisins. Menntamálastofnun er m.a. ætlað að stuðla að auknum gæðum skólastarfs og framförum í þágu menntunar í samræmi við lög og stefnu stjórnvalda, bestu þekkingu og alþjóðleg viðmið. Undir stjórnsýslu mennta- og menningarmála fellur einnig þátttaka í norrænni samvinnu og er samningur í gildi við Norræna félagið á Íslandi.

Markmið í málaflökknum eru:

1. Efla stefnumótun á grundvelli góðra gagna og samráðs við hagsmunaaðila.
2. Koma á innra eftirliti í ráðuneytinu.
3. Skerpa á starfsemi Menntamálastofnunar og Rannsóknamiðstöðvar Íslands.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Endurskipuleggja greiningarvinnu ráðuneytisins og tryggja aðgengi að áreiðanlegum gögnum.	MRN
2	2	Framkvæmdar verða sex innra eftirlitsúttektir á árinu 2018 og unnið að umbótum í samræmi við niðurstöður.	MRN
3	3	Unnið verður að reglugerð fyrir Menntamálastofnun.	MRN
4	3	Lagarammi um starfsemi Rannís verður endurskoðaður.	MRN

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
22.30 Stjórnsýsla mennta- og menningarmála					
Rekstrarframlög	2.699,1	2.829,4	2.946,9	4,2	9,2
Rekstrartilfærslur	77,1	126,7	109,0	-14,0	41,4
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	2.776,2	2.956,1	3.055,9	3,4	10,1
Rekstrartekjur	-	637,3	631,2	-1,0	-
Framlag úr ríkissjóði	-	2.318,8	2.424,7	4,6	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	2.956,1	3.055,9	3,4	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 3.055,9 m.kr. og hækkar um 19,9 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum sem eru 79,9 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- Fjárheimild málaflokksins er hækkuð um 56,4 m.kr. til að fylgja breyttu skipulagi Stjórnarráðsins um skiptingu stjórnarmála milli ráðuneyta er varða þjóðmenningu sem flytjast frá forsætisráðuneyti til mennta- og menningarmálaráðuneytis. Þá er gert ráð fyrir að efla stefnumótun og að koma á innra eftirliti í ráðuneytinu, sbr. markmið málaflokksins.
- Fjárheimildin lækkar um 21,6 m.kr. vegna áætlaðra breytinga sértekna sem falla undir málaflokkinn.
- Fjárheimild málaflokksins er aukin um 28,1 m.kr. í samræmi við forsendur fjármálaáætlunar 2018–2022 um reiknaðan raunvöxt.
- Til að mæta aðhaldsmarkmiði um 2% lækkun á útgjaldaramma er fjárheimild málaflokksins lækkuð um 38,9 m.kr.

23 Sjúkrahúspjónusta

Skilgreining málefnasviðs

Starfsemi á þessu málefnasviði er á ábyrgð heilbrigðisráðherra. Það skiptist í þrjá málaflokka, en þeir eru:

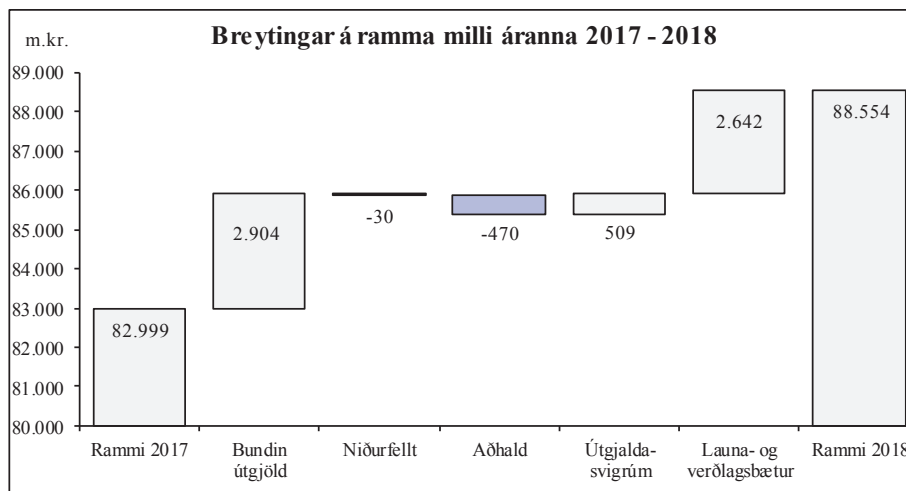
- Sérhæfð sjúkrahúspjónusta.
- Almenn sjúkrahúspjónusta.
- Erlend sjúkrahúspjónusta.

Í eftirfarandi töflu má sjá fjárhagslega þróun málefnasviðsins og málaflokka þess á tímabilinu 2016-2018.

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
23 Sjúkrahúspjónusta					
23.10 Sérhæfð sjúkrahúspjónusta	70.277,3	72.860,7	77.286,6	6,1	10,0
08 Velferðarráðuneyti	70.277,3	72.860,7	77.286,6	6,1	10,0
23.20 Almenn sjúkrahúspjónusta	8.270,0	8.129,1	8.955,5	10,2	8,3
08 Velferðarráðuneyti	8.270,0	8.129,1	8.955,5	10,2	8,3
23.30 Erlend sjúkrahúspjónusta	2.384,4	2.009,3	2.311,7	15,1	-3,0
08 Velferðarráðuneyti	2.384,4	2.009,3	2.311,7	15,1	-3,0
Samtals	80.931,7	82.999,1	88.553,8	6,7	9,4

Útgjaldarammi - heildaryfirlit og breytingar eftir tilefnum

Myndin hér á eftir sýnir breytingar á utgjaldaramma málefnasviðsins eftir helstu tilefnum sem rakin eru í framhaldinu. Myndin endurspeglar þá útfærslu og forgangsröðun sem unnin er út frá stefnumótun málefnasviðsins en sú niðurstaða getur eftir atvikum vikið frá þeim viðmiðum sem gengið var út frá við setningu utgjaldaramma málefnasviðsins í fjármálaáætlun.

Heildargjöld málefnasviðsins árið 2018 eru áætluð 88.553,8 m.kr. og aukast um 2.912,9 m.kr. á föstu verðlagi fjárlaga 2017, eða sem svarar til 3,5%. Þegar einnig er tekið tillit til áhrifa af almennum launa- og verðlagsbreytingum hækka útgjöldin um 5.554,7 m.kr. milli ára, eða sem svarar til 6,7%. Útgjaldabreytingum milli ára má skipta í eftirtalda þætti:

- Ýmsar breytingar á fyrirliggjandi útgjaldaskuldbindingum sem falla til á árinu 2018 en þær nema alls 2.904 m.kr. til hækkunar.
- Á móti hækkun útgjaldaskuldbindinga í a-lið falla niður í frumvarpinu tímabundin framlög til ýmissa verkefna, alls 30 m.kr. Nettóhækkun vegna breytinga á útgjaldaskuldbindingum er því alls 2.874 m.kr.
- Gerðar verða ráðstafanir til að lækka útgjöld um 470 m.kr. á árinu 2018 í samræmi við markmið sem ríkisstjórnin hefur sett í gildandi fjármálaáætlun.
- Gert er ráð fyrir útgjaldasvigrúmi innan ramma málefnasviðsins sem verður notað til að veita framlög í ný eða aukin verkefni, samtals 508,9 m.kr.
- Launa- og verðlagshækkunar ársins 2018, sem eru áætlaðar 2.641,8 m.kr., þannig að heildargjöldin verða 88.553,8 m.kr. Þar vega þyngst áætlaðar hækkunar á launum vegna kjarasamninga sem gerðir voru árið 2016, bæði áhrif á ársgrundvelli vegna hækkana á árinu 2017 og þær hækkunar sem áætlað er að taki gildi á árinu 2018 samkvæmt forsendum frumvarpsins. Fjárheimildir vegna annarra rekstrargjalda en launa verða leiðréttar í samræmi við ofmat á verðlagshækkunum í forsendum fjárlaga 2017. Því til viðbótar kemur spá um almennar verðbreytingar til ársins 2018. Auk þess er tekið tillit til áhrifa af breytingum á gengi krónunnar í útgjöldum sem greidd eru í erlendri mynt.

Útgjaldarammi - hagræn skipting útgjalda

Útgjöld, fjárheimildir og fjármögnun málefnasviðsins breytast milli ára sem hér segir:

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
23 Sjúkrahúsbjónusta					
Rekstrarframlög	74.050,1	77.499,9	81.819,2	5,6	10,5
Rekstrartilfærslur	2.716,9	2.063,6	2.366,0	14,7	-12,9
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	4.164,7	3.435,6	4.368,6	27,2	4,9
Heildarútgjöld	80.931,7	82.999,1	88.553,8	6,7	9,4
Rekstrartekjur	-	5.999,7	6.785,7	13,1	-
Framlag úr ríkissjóði	-	76.999,4	81.768,1	6,2	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	82.999,1	88.553,8	6,7	-

Útgjöld málefnasviðsins eru hér greind í fjóra þætti eftir hagrænni skiptingu þeirra. Í fyrsta lagi er um að ræða rekstrarframlög, einkum beinan rekstur ríkisins og stofnana þess og aðkeypta þjónustu frá sjálfseignastofnunum og einkaaðilum. Í öðru og þriðja lagi eru tilfærslur fjármagns úr ríkissjóði til einstaklinga, fyrirtækja og félagasamtaka. Um er að ræða styrk eða framlag sem innt er af hendi án skuldbindingar um beint endurgjald frá móttakanda. Þessar tilfærslur skiptast annars vegar í rekstrartilfærslur og hins vegar fjármagnstilfærslur sem veittar eru til fjárfestinga. Í fjórða lagi er hér fjallað um fjárfestingarframlög.

- Rekstrarframlög** eru áætluð 81.819,2 m.kr og hækka um 4.319,3 m.kr. frá fjárlögum þessa árs. Þar munar mest um rúmlega 768 m.kr. fjárheimild vegna áætlaðs raunvaxtar í veittri þjónustu, 640 m.kr. hækkun á gjaldaheimild samhliða hækkun á tekjuheimild, 247 m.kr. til reksturs nýs sjúkrahótels. Launa- og verðlagsbætur rekstrarliða nema samtals um 2.770 m.kr.
- Rekstrartilfærslur** hækka um 302,4 m.kr. og verða 2.366 m.kr. en eru 2.063,6 m.kr. í fjárlögum ársins 2017. Þar munar mest um rúmlega 413 m.kr. fjárveitingar vegna aukinnar þjónustu sem ekki var innan bundinna útgjalda. Þá lækka launa- og verðlagsbætur fjárheimildina um 127,4 m.kr. vegna styrkingar krónunnar.
- Fjármagnstilfærslur** eru engar á málefnasviðinu.
- Fjárfestingarframlög** eru áætluð 4.368,6 m.kr. og er það 933 m.kr. hækkun milli ára. Þar vega þyngst aukin framlög til uppbyggingar á nýjum spítala við Hringbraut og framlög til tækjakaupa. Á móti fellur niður tímabundin fjárveiting vegna kaupa á línuhraðal sem veitt var á fjárlögum yfirstandandi árs.

23.1 Sérhæfð sjúkrahúspjónusta

Markmið og aðgerðir

Málaflokkurinn er á ábyrgð heilbrigðisráðherra. Með sérhæfðri sjúkrahúspjónustu er átt við alla sjúkrahúspjónustu sem ekki telst almenn sjúkrahúspjónusta. Landspítalinn og Sjúkrahúsið á Akureyri veita sérhæfða sjúkrahúspjónustu hér á landi. Hlutverk þessara sjúkrahúsa er að veita heilbrigðisþjónustu meðal annars sérfræðiþjónustu í nær öllum viðurkenndum greinum læknisfræði, hjúkrunarfræði og öðrum greinum heilbrigðisvísinda. Í ýmsum tilvikum leita sjúklingar á bráðamóttöku sérhæfðra sjúkrahúsa vegna vanda sem jafn vel eða betur mætti leysa hjá heilsugæslu. Einnig dvelja sjúklingar í ýmsum tilvikum á spítala eftir að meðferð lýkur vegna þess að viðeigandi úrræði skortir eftir útskrift. Stefnt er að því að fækka þessum tilvikum þannig að sjúklingar fái úrlausn mála á réttum stað í heilbrigðisþjónustunni.

Markmið málaflokksins eru:

1. Skilvirkari þjónusta fyrir sjúklinga á sérhæfðum sjúkrahúsum.
2. Sérhæfð sjúkrahús á Íslandi standist samanburð við sambærileg sjúkrahús á öðrum Norðurlöndum.
3. Stytting biðtíma eftir tilteknum aðgerðum og meðferðum.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1, 2 og 3	Ljúka stefnu um sérhæfða sjúkrahúspjónustu og hefja innleiðingu hennar samkvæmt heildstæðri stefnu í heilbrigðisþjónustu.	VEL
2	2	Hefja byggingu meðferðarkjarna v/Hringbraut samkvæmt fyrirbyggjandi áætlun.	Hlutafélag um byggingu nýs Landspítala
3	1	Auka formlega samvinnu milli heilbrigðisstofnana um veitingu þjónustu og rekstrarlega þætti.	VEL og heilbrigðisstofnanir
4	2	Ljúka vali á gæða- og árangursviðmiðum sem eru samanburðarhæf við mælikvarða sérhæfðra sjúkrahúsa á öðrum Norðurlöndum.	Embætti landlæknis
5	3	Fjölga ákveðnum skurðaðgerðum með hliðsjón af ráðleggingum frá Embætti landlæknis.	Landspítali og Sjúkrahúsið á Akureyri
6	3	Fjölga starfsfólki á göngudeild Barna- og unglinga-geðdeildar Landspítalans í samræmi við stefnu og aðgerðaráætlun í geðheilbrigðismálum.	Landspítali
7	1	Vinna að innleiðingu fjarheilbrigðisþjónustu.	VEL og heilbrigðisstofnanir
8	1,2 og 3	Endurskoða lög um heilbrigðisþjónustu.	VEL

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
23.10 Sérhæfð sjúkráhusþjónusta					
Rekstrarframlög	65.850,2	69.438,5	72.930,4	5,0	10,8
Rekstrartilfærslur	332,5	54,3	54,3	0,0	-83,7
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	4.094,6	3.367,9	4.301,9	27,7	5,1
Heildarútgjöld	70.277,3	72.860,7	77.286,6	6,1	10,0
Rekstrartekjur	-	5.114,8	5.881,3	15,0	-
Framlag úr ríkissjóði	-	67.745,9	71.405,3	5,4	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	72.860,7	77.286,6	6,1	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 77.286,6 m.kr. og hækkar um 1.979,2 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 2.446,7 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- Fjárheimild málaflokksins er aukin nettó um 1.271 m.kr. vegna byggingar nýs Landspítala. Helstu verkefni næsta árs eru fullnaðarhönnun meðferðarkjarna, fullnaðarhönnun rannsóknarhúss og fullnaðarhönnun bílastæða-, tækni- og skrifstofuhúsnæðis. Jafnframt er gert ráð fyrir að hefja byggingu meðferðarkjarna. Framkvæmdirnar eru í samræmi við stefnuyfirlýsingu ríkisstjórnarinnar.
- Gjalda- og tekjuheimild málaflokksins er hækkuð um samtals 640 m.kr. Þar af nemur hún 80 m.kr. hjá Sjúkrahúsi Akureyrar og 560 m.kr. hjá Landspítala. Með hækuninni er meðal annars verið að mæta aukinni þjónustu við erlenda ferðamenn.
- Þá verður áfram varið 400 m.kr. til viðhaldsverkefna á byggingum Landspítala en í gildandi fjárlögum var veitt 1.000 m.kr. fjárveiting til eins árs til þessa verkefnis.
- Reiknaður raunvöxtur í veittri þjónustu er 1% og nemur um 693 m.kr. Hjá Sjúkrahúsi Akureyrar hækkar fjárveiting um 75 m.kr. og hjá Landspítala um 597 m.kr. Um 21 m.kr. kemur á óskipta liði málaflokksins.
- Gert er ráð fyrir samtals 388 m.kr. lækkun útgjalda í samræmi við stefnu ríkisstjórnarinnar í aðhald í útgjöldum ríkissjóðs. Þar af eru um 41 m.kr. hjá Sjúkrahúsinu á Akureyri og um 332 m.kr. hjá Landspítala.
- Gert er ráð fyrir um 247 m.kr. vegna reksturs sjúkrahótels á lóð Landspítala við Hringbraut sem hefur verið í byggingu síðastliðin tvö ár og verður það tekið í notkun í kringum næstu áramót.
- Til reksturs jáeindaskanna á Landspítala er fyrirhugað að veita 200 m.kr. en tækið verður tekið í notkun síðar á þessu ári.
- Tímabundið 500 m.kr. framlag til kaupa á línuhraðli fellur niður.
- Loks nema áætlaðar launa- og verðlagsbreytingar um 2.447 m.kr.

23.2 Almenn sjúkrahúsjónusta

Markmið og aðgerðir

Málaflokkurinn er á ábyrgð heilbrigðisráðherra. Með almennri sjúkrahúsjónustu er átt við almennar lyflækningar, hjúkrun, slysamóttöku, endurhæfingu og nauðsynlega stoðdeildarþjónustu. Almenn sjúkrahúsjónusta er veitt á heilbrigðisstofnunum í heilbrigðisumdæmum, á Landspítala og á Sjúkrahúsinu á Akureyri. Helstu stofnanir eru Heilbrigðisstofnun Vesturlands, Heilbrigðisstofnun Vestfjarða, Heilbrigðisstofnun Norðurlands, Heilbrigðisstofnun Austurlands. Heilbrigðisstofnun Suðurlands og Heilbrigðisstofnun Suðurnesja.

Markmið málaflokksins er:

1. Aukinn aðgangur sjúklinga að sérhæfðri heilbrigðisþjónustu sem hægt er að veita á sjúkrasviðum heilbrigðisstofnana.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Ljúka stefnu um sjúkrahúsjónustu á sjúkrasviðum heilbrigðisstofnana og hefja innleiðingu hennar samkvæmt heildstæðri stefnu í heilbrigðisþjónustu.	VEL
2	1	Meta þörf fyrir mismunandi sérfræðiþjónustu á heilbrigðisstofnunum utan höfuðborgarsvæðisins	VEL
3	1	Fjölga ákveðnum skurðaðgerðum með hliðsjón af ráðleggingum frá Embætti landlæknis.	Heilbrigðisstofnanir
4	1	Auka formlega samvinnu milli heilbrigðisstofnana um veitingu þjónustu og rekstrarlega þætti.	VEL og heilbrigðisstofnanir
5	1	Vinna að innleiðingu fjarheilbrigðisþjónustu.	VEL og heilbrigðisstofnanir
6	1	Endurskoða lög um heilbrigðisþjónustu.	VEL

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
23.20 Almenn sjúkrahúsjónusta					
Rekstrarframlög	8.199,9	8.061,4	8.888,8	10,3	8,4
Rekstrartilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	70,1	67,7	66,7	-1,5	-4,9
Heildarútgjöld	8.270,0	8.129,1	8.955,5	10,2	8,3
Rekstrartekjur	-	884,9	904,4	2,2	-
Framlag úr ríkissjóði	-	7.244,2	8.051,1	11,1	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	8.129,1	8.955,5	10,2	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 8.955,5 m.kr. og hækkar um 503,9 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 322,5 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- Reiknaður raunvöxtur í málaflokknum nemur 1% eða samtals 75 m.kr.
- Fjárheimild málaflokksins hækkar um 340 m.kr. vegna breytinga á tegundasundurlíðun hjá Heilbrigðisstofnun Vesturlands. Fjárveitingin er millifærð af málaflokknum *hjúkrunar- og dvalarrými*.
- Fjárheimild málaflokksins hækkar um 130 m.kr. vegna breytinga á tegundasundurlíðun hjá Heilbrigðisstofnun Norðurlands. Fjárveitingin er millifærð af málaflokknum *hjúkrunar- og dvalarrými*.
- Gert er ráð fyrir samtals 42 m.kr. lækkun útgjalda í samræmi við stefnu ríkisstjórnarinnar í aðhald í útgjöldum ríkissjóðs.
- Loks nema áætlaðar launa- og verðlagsbreytingar um 323 m.kr.

23.3 Erlend sjúkrahúspjónusta

Markmið og aðgerðir

Málaflokkurinn er á ábyrgð heilbrigðisráðherra. Til erlendra sjúkrahúspjónustu telst brýn meðferð sem veitt er erlendis og sjúkrakostnaður sem til fellur vegna veikinda og slysa á erlendri grundu. Sjúkratryggingar Íslands annast umsýslu og afgreiðslu þessara mála.

Eðli málaflokksins er með þeim hætti að ekki verður fjallað um markmið og aðgerðir fyrir hann.

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
23.30 Erlend sjúkrahúspjónusta					
Rekstrarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Rekstrartilfærslur	2.384,4	2.009,3	2.311,7	15,1	-3,0
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	2.384,4	2.009,3	2.311,7	15,1	-3,0
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	2.009,3	2.311,7	15,1	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	2.009,3	2.311,7	15,1	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 2.311,7 m.kr. og hækkar um 429,8 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 127,4 m.kr. til lækkunar. Helstu breytingar á fjárheimildum mála flokksins eru eftirtaldar:

- a. Reiknaður 1% kerfislægur vöxtur til málaflokksins er 20,1 m.kr.
- b. Framlög til málaflokksins hækka um 449,9 m.kr. til að mæta áætluðum raunvexti umfram bundin útgjöld.
- c. Gert er ráð fyrir að fjárheimild málaflokksins lækki um 40,2 m.kr. í samræmi við ákvörðun ríkisstjórnarinnar um lækkun ríkisútgjalda. Aðhaldskrafan nemur 2% af fjárheimild ársins 2017.
- d. Loks nema áætlaðar launa- og verðlagsbreytingar 127,4 m.kr. til lækkunar sem kemur til vegna styrkingar krónunnar gagnvart helstu viðskiptagjaldmiðlum.

24 Heilbrigðisþjónusta utan sjúkrahúsa

Skilgreining málefnasviðs

Starfsemi á þessu málefnasviði er á ábyrgð heilbrigðisráðherra. Það skiptist í fjóra málaflokka, en þeir eru:

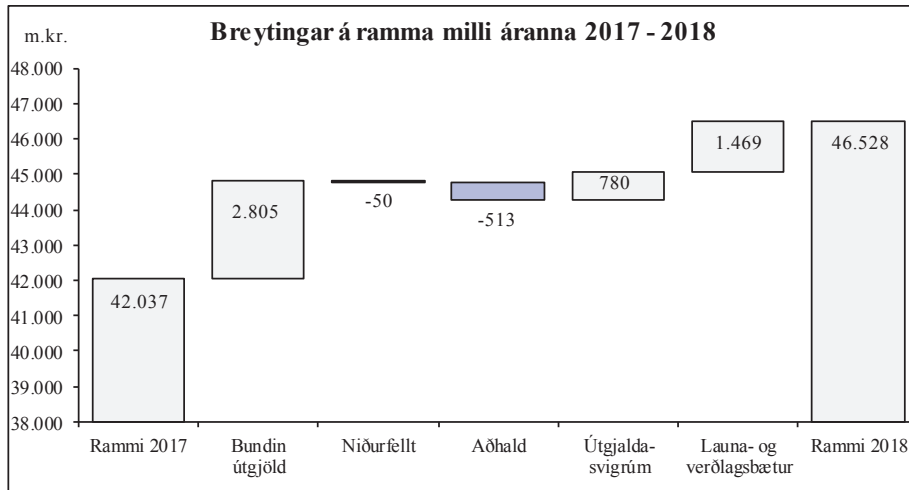
- Heilsugæsla.
- Sérfræðiþjónusta og hjúkrun.
- Sjúkraþjálfun, iðjuþjálfun og talþjálfun.
- Sjúkraflutningar.

Í eftirfarandi töflu má sjá fjárhagslega þróun málefnasviðsins og málaflokka þess á tímabilinu 2016-2018.

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
24 Heilbrigðisþjónusta utan sjúkrahúsa					
24.10 Heilsugæsla	19.898,2	21.920,0	23.240,0	6,0	16,8
08 Velferðarráðuneyti	19.898,2	21.920,0	23.240,0	6,0	16,8
24.20 Sérfræðiþjónusta og hjúkrun	14.040,5	14.633,3	16.307,9	11,4	16,1
08 Velferðarráðuneyti	14.040,5	14.633,3	16.307,9	11,4	16,1
24.30 Sjúkraþjálfun, iðjuþjálfun og talþjálfun	3.331,9	3.153,1	4.626,4	46,7	38,9
08 Velferðarráðuneyti	3.331,9	3.153,1	4.626,4	46,7	38,9
24.40 Sjúkraflutningar	2.188,3	2.330,3	2.354,0	1,0	7,6
08 Velferðarráðuneyti	2.188,3	2.330,3	2.354,0	1,0	7,6
Samtals	39.458,9	42.036,7	46.528,3	10,7	17,9

Útgjaldarammi - heildaryfirlit og breytingar eftir tilefnum

Myndin hér á eftir sýnir breytingar á útgjaldaramma málefnasviðsins eftir helstu tilefnum sem rakin eru í framhaldinu. Myndin endurspeglar þá útfærslu og forgangsröðun sem unnin er út frá stefnumótun málefnasviðsins en sú niðurstaða getur eftir atvikum vikið frá þeim viðmiðum sem gengið var út frá við setningu útgjaldaramma málefnasviðsins í fjármálaáætlun.

Heildargjöld málefna sviðsins árið 2018 eru áætluð 46.528 m.kr. og aukast um 3.022 m.kr. á föstu verðlagi fjárlaga 2017, eða sem svarar til 7,2%. Þegar einnig er tekið tillit til áhrifa af almennum launa- og verðlagsbreytingum hækka útgjöldin um 4.491 m.kr. milli ára, eða sem svarar til 10,7%. Útgjaldabreytingum milli ára má skipta í eftirtalda þætti:

- Ýmsar breytingar á fyrirliggjandi útgjaldaskuldbindingum sem falla til á árinu 2018 en þær nema alls 2.805 m.kr. til hækkunar.
- Á móti hækkun útgjaldaskuldbindinga í a-lið falla niður í frumvarpinu tímabundin framlög til ýmissa verkefna, alls 50 m.kr. Nettóhækkun vegna breytinga á útgjaldaskuldbindingum er því alls 2.755 m.kr.
- Gerðar verða ráðstafanir til að lækka útgjöld um 513 m.kr. á árinu 2018 í samræmi við markmið sem ríkisstjórnin hefur sett í gildandi fjármálaáætlun.
- Gert er ráð fyrir útgjaldasvigrúmi innan ramma málefna sviðsins sem verður notað til að veita framlög í ný eða aukin verkefni, samtals 780 m.kr.
- Launa- og verðlagshækkunarir ársins 2018, sem eru áætlaðar 1.469 m.kr., þannig að heildargjöldin verða 46.528 m.kr. Þar vega þyngst áætlaðar hækkunarir á launum vegna kjarasamninga sem gerðir voru árið 2016, bæði áhrif á ársgrundvelli vegna hækkana á árinu 2017 og þær hækkunarir sem áætlað er að taki gildi á árinu 2018 samkvæmt forsendum frumvarpsins. Fjárheimildir vegna annarra rekstrargjalda en launa verða leiðréttar í samræmi við ofmat á verðlagshækkunum í forsendum fjárlaga 2017. Því til viðbótar kemur spá um almennar verðbreytingar til ársins 2018. Auk þess er tekið tillit til áhrifa af áætluðum breytingum á gengi krónunnar í útgjöldum sem greidd eru í erlendri mynt.

Útgjaldarammi - hagræn skipting útgjalda

Útgjöld, fjárheimildir og fjármögnun málefnasviðsins breytast milli ára sem hér segir:

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
24 Heilbrigðisþjónusta utan sjúkrahúsa					
Rekstrarframlög	21.823,6	23.958,8	25.146,1	5,0	15,2
Rekstrartilfærslur	17.635,3	18.046,0	21.350,9	18,3	21,1
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	31,9	31,3	-1,9	-
Heildarútgjöld	39.458,9	42.036,7	46.528,3	10,7	17,9
Rekstrartekjur	-	1.393,5	1.492,4	7,1	-
Framlag úr ríkissjóði	-	40.643,2	45.035,9	10,8	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	42.036,7	46.528,3	10,7	-

Útgjöld málefnasviðsins eru hér greind í þrjá þætti eftir hagrænni skiptingu þeirra. Í fyrsta lagi er um að ræða rekstrarframlög, einkum beinan rekstur ríkisins og stofnana þess og aðkeypta þjónustu frá sjálfseignastofnunum og einkaaðilum. Í öðru lagi eru tilfærslur fjármagns úr ríkissjóði til einstaklinga, fyrirtækja og félagasamtaka en um er að ræða styrk eða framlag sem innt er af hendi án skuldbindingar um beint endurgjald frá móttakanda. Þessar tilfærslur skiptast annars vegar í rekstrartilfærslur og hins vegar fjármagnstilfærslur sem veittar eru til fjárfestinga. Í þriðja lagi er hér fjallað um fjárfestingarframlög.

- Rekstrarframlög eru áætluð 25.146 m.kr og hækka um 1.187,3 m.kr frá fjárlögum þessa árs. Þar munar mest um launa- og verðlagsbætur auk 200 m.kr. hækkun framlags til málaflokks heilsugæslu, til að styrkja heilsugæsluna sem fyrsta viðkomustað í heilbrigðisþjónustunni. Jafnframt hækka rekstrarframlög um 60 m.kr. til verkefna sem samþykkt voru í þingsályktun um stefnu og aðgerðaáætlun í geðheilbrigðismálum til fjögurra ára.
- Rekstrartilfærslur hækka um 3.305 m.kr. og verða 21.351 m.kr. en eru 18.046 m.kr. í fjárlögum ársins 2017. Þar munar mest um kerfislægan vöxt í tilfærslulíðum og framlög til að mæta veikleikum í sjúkratryggingum.
- Fjárfestingarframlög eru áætluð 31,3 m.kr. og er það 0,6 m.kr. lækkun milli ára í samræmi við aðhaldsmarkmið ríkisstjórnarinnar.

24.1 Heilsugæsla**Markmið og aðgerðir**

Málaflokkurinn er á ábyrgð heilbrigðisráðherra. Almenn er miðað við að heilsugæslan sé fyrsti viðkomustaður sjúklinga innan heilbrigðisþjónustunnar. Undir starfsemi heilsugæslunnar falla almennar lækningar, hjúkrun, þar með talin heimahjúkrun, heilsuvernd og

forvarnir, bráða- og slysamóttaka og önnur heilbrigðisþjónusta sem veitt er á heilsugæslustöðvum.

Heilsugæsluþjónusta er veitt á Heilsugæslu höfuðborgarsvæðisins, heilsugæslusviði heilbrigðisstofnana heilbrigðisumdæma og hjá einkaaðilum sem starfa samkvæmt samningi við Sjúkratryggingar Íslands.

Markmið málaflokksins eru:

1. Skilvirkari þjónusta fyrir sjúklinga sem leita til heilsugæslu.
2. Betri aðgangur sjúklinga að fjölbreyttri geðheilbrigðisþjónustu óháð efnahag og búsetu.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1 og 2	Ljúka stefnu um heilsugæslu og hefja innleiðingu hennar samkvæmt heildstæðri stefnu í heilbrigðisþjónustu.	VEL
2	1	Styrkja og þróa áfram nýtt fjármögnunarlíkan.	VEL
3	1	Auka hlutverk Heilsugæslu höfuðborgarsvæðisins í þróun heilsugæsluþjónustu á landsvísi.	VEL
4	1	Fjölga faghópum sem starfa í heilsugæslunni og auka teymisvinnu.	Heilsugæslustöðvar
5	2	Fjölga sálfræðingum, geðheilsuteymum og meðferðarúrræðum við geðvanda.	VEL
6	1 og 2	Vinna að innleiðingu fjarheilbrigðisþjónustu.	VEL og heilbrigðisstofnanir
7	1	Endurskoða lög um heilbrigðisþjónustu.	VEL

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
24.10 Heilsugæsla					
Rekstrarframlög	19.876,0	21.875,4	23.196,0	6,0	16,7
Rekstrartilfærslur	22,2	12,7	12,7	0,0	-42,8
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	31,9	31,3	-1,9	-
Heildarútgjöld	19.898,2	21.920,0	23.240,0	6,0	16,8
Rekstrartekjur	-	1.183,1	1.268,3	7,2	-
Framlag úr ríkissjóði	-	20.736,9	21.971,7	6,0	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	21.920,0	23.240,0	6,0	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 23.240 m.kr. og hækkar um 487,6 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 832,4 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- a. Reiknaður raunvöxtur málaflokksins er 218 m.kr.
- b. Framlög til málaflokksins hækka um 200 m.kr. til að efla heilsugæsluna sem fyrsta viðkomustað í heilbrigðisþjónustunni.
- c. Gert er ráð fyrir að veitt verði 60 m.kr. framlag til málaflokksins til verkefna sem samþykkt voru í þingsályktun um stefnu og aðgerðaáætlun í geðheilbrigðismálum til fjögurra ára.
- d. Gert er ráð fyrir að útgjaldaheimild hjá Heilbrigðisstofnun Vesturlands, Heilbrigðisstofnun Vestfjarða og Heilbrigðisstofnun Austurlands hækki um samtals 85,2 m.kr. gegn samsvarandi hækkun í sértekjum.
- e. Millifærðar verða 36,9 m.kr. milli málefna sviða til tiltekinna verkefna. Þjónusta við börn með ADHD röskun tilheyrir heilsugæslunni. Millifærð er 49,5 m.kr. af málaflokk 25.20 Endurhæfingarþjónusta. Millifærðar eru samtals 12,6 m.kr. til verkefna hreyfiseðla frá málaflokki 24.10 til Reykjalundar, sem tilheyrir málaflokknum *endurhæfingarþjónusta* og Landspítala, undir málaflokkinn *sérhæfð sjúkráhusþjónusta*. Auk þess eru millifærðar fjárheimildir innan málaflokksins til að efla starfsemi heilsugæslunnar, s.s. heimahjúkrun, sálfræðiþjónustu, sjúkraflutninga hjá tilteknum heilbrigðisstofnunum og verkefni innan heilsugæslunnar með hreyfiseðla.
- f. Þá lækka rekstrarframlög um 111,1 m.kr. í samræmi við aðhaldsmarkmið sem ríkisstjórnin hefur sett í áætlun um ríkisfjármálin.
- g. Loks nema áætlaðar launa- og verðlagsbreytingar 832,4 m.kr.

24.2 Sérfræðiþjónusta og hjúkrun

Markmið og aðgerðir

Málaflokkurinn er á ábyrgð heilbrigðisráðherra. Sérfræðiþjónustu og hjúkrun utan sjúkrahúsa veita sérgreinalæknar, hjúkrunarfræðingar, tannlæknar, sálfræðingar og ljósmæður. Þjónustan er almennt veitt á grundvelli samninga við Sjúkratryggingar Íslands og nær til meðferðar og rannsókna. Starfsemi sjúkrahótels fellur einnig undir þennan málaflokk. Sjúkrahótel er ætlað þeim sjúklingum sem dvelja þurfa fjarri heimili vegna meðferða eða rannsókna. Einnig þeim sem lokið hafa sérhæfðri meðferð en eru enn í virkri meðferð og geta ekki dvalið á heimili sínu eða búa fjarri sérhæfðu sjúkrahúsi.

Markmið í málaflokknum eru:

1. Greiðslubátttaka sjúklinga í heilbrigðisþjónustu minnkuð í áföngum.
2. Jafn aðgangur sjúklinga um land allt að sérfræðiþjónustu og hjúkrun óháð búsetu og efnahag.
3. Auka hlutfall þeirra sjúklinga sem fá sérhæfða hjúkrun á heimilum sínum í samræmi við mat á þörf.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1, 2 og 3	Ljúka stefnu um sérfræðisþjónustu og hjúkrun og hefja innleiðingu hennar samkvæmt heildstæðri stefnu í heilbrigðisþjónustu.	VEL
2	2	Endurskoða fyrirkomulag og kröfur á veitingu sérfræðisþjónustu utan sjúkrahúsa.	VEL
3	2	Meta þörf á sérfræðisþjónustu í hverju heilbrigðisumdæmi í samvinnu við heilbrigðisstofnanir.	VEL
4	2	Hefja starfsemi sjúkrahótels á lóð Landspítala.	VEL
5	2	Vinna að innleiðingu fjarheilbrigðisþjónustu.	VEL og heilbrigðis- sstofnanir
6	3	Gera áætlun um eflingu sérhæfðrar heimahjúkrunar.	VEL

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
24.20 Sérfræðisþjónusta og hjúkrun					
Rekstrarframlög	115,1	178,2	11,6	-93,5	-89,9
Rekstrartilfærslur	13.925,4	14.455,1	16.296,3	12,7	17,0
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	14.040,5	14.633,3	16.307,9	11,4	16,1
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	14.633,3	16.307,9	11,4	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	14.633,3	16.307,9	11,4	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 16.308 m.kr. og hækkar um 1.256 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 418,7 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- Reiknaður 1% kerfislægur vöxtur til málaflokksins er 144,6 m.kr.
- Framlög til málaflokksins hækka um 2.215,3 m.kr. til að mæta áætluðum raunvexti.
- Gert er ráð fyrir að veitt verði 232 m.kr. framlag vegna kerfislægs vaxtar í tannlækningum og læknskostnaði, sem ekki er tekið tillit til í bundnum útgjöldum.
- Gert er ráð fyrir 70 m.kr. viðbótarframlagi til málaflokksins til að hefja skimun vegna ristilskrabbameins.
- Millifærðar eru 950 m.kr. af málaflokki á málaflokkinn *sjúkrahjálfun, iðjuhjálfun og talþjálfun*. Um er að ræða fjárveitingu til nýs greiðsluþáttökukerfis í heilbrigðisþjónustunni. Auk þess eru millifærðar 250 m.kr. innan málaflokksins, á læknskostnað til að mæta kostnaði við nýtt greiðsluþáttökukerfi.

- f. Gert er ráð fyrir 165 m.kr. millifærslu af málaflokksnum yfir á málefna sviðið *sjúkrahúspjónusta*. Rekstur sjúkrahótels verður á lóð Landspítala.
- g. Þá lækka framlög til málaflokksins um 292,8 m.kr. í samræmi við aðhaldsmarkmið sem ríkisstjórnin hefur sett í áætlun um ríkisfjármálin.
- a. Loks nema áætlaðar launa- og verðlagsbreytingar 418,7 m.kr.

24.3 Sjúkraþjálfun, iðjuþjálfun og talþjálfun

Markmið og aðgerðir

Málaflokkurinn er á ábyrgð heilbrigðisráðherra. Sjúkraþjálfun, iðjuþjálfun og talþjálfun utan sjúkrahúsa veita sjúkraþjálfarar, iðjuþjálfar og talmeinafræðingar, almennt á grundvelli samninga við Sjúkratryggingar Íslands. Heyrnar- og talmeinaþöð Íslands heyrir einnig undir þennan málaflokk.

Markmið málaflokksins er:

1. Aukið aðgengi sjúklinga að þverfaglegri endurhæfingu innan og utan stofnana óháð eðli vanda.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Ljúka stefnu um sjúkraþjálfun, iðjuþjálfun og talþjálfun og hefja innleiðingu hennar samkvæmt heildstæðri stefnu í heilbrigðisþjónustu.	VEL
2	1	Auka aðgengi að þverfaglegri endurhæfingu samanber m.a. markmið um fjölgun faghópa í heilsugæslu.	VEL, og heilsugæslustöðvar.

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
24.30 Sjúkraþjálfun, iðjuþjálfun og talþjálfun					
Rekstrarframlög	428,0	389,1	408,0	4,9	-4,7
Rekstrartilfærslur	2.903,9	2.764,0	4.218,4	52,6	45,3
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	3.331,9	3.153,1	4.626,4	46,7	38,9
Rekstrartekjur	-	210,4	224,1	6,5	-
Framlag úr ríkissjóði	-	2.942,7	4.402,3	49,6	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	3.153,1	4.626,4	46,7	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 4.626,4 m.kr. og hækkar um 1.352 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 121,3 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- a. Reiknaður 1% kerfislægur vöxtur til málaflokksins er 25,4 m.kr.
- b. Reiknaður raunvöxtur á rekstrarliði málaflokksins er 6,2 m.kr.

- c. Gert er ráð fyrir 297,4 m.kr. til málaflokksins til að mæta veikleikum í rekstri í þjálfun.
- d. Gert er ráð fyrir að veitt verði 127,1 m.kr. framlag vegna kerfislægs vaxtar sem ekki er tekið tillit til í bundnum útgjöldum.
- e. Millifærðar eru 950 m.kr. á málaflokkinn til að mæta kostnaði við nýtt greiðsluþátttökukerfi í heilbrigðisþjónustunni.
- f. Gert er ráð fyrir að útgjaldaheimild Heyrnar- og talmeinastöðvar Íslands hækki um 8,9 m.kr. gegn samsvarandi hækkun í sértekjum.
- g. Þá lækka framlög til málaflokksins um 63 m.kr. í samræmi við aðhaldsmarkmið sem ríkisstjórnin hefur sett í áætlun um ríkisfjármálin.
- h. Loks nema áætlaðar launa- og verðlagsbreytingar 121,3 m.kr.

24.4 Sjúkraflutningar

Markmið og aðgerðir

Málaflokkurinn er á ábyrgð heilbrigðisráðherra. Til sjúkraflutninga teljast allir flutningar sjúkra og slasaðra utan sjúkrahúsa, á landi og í lofti. Þjónustan er veitt af aðilum sem starfa samkvæmt samningum eða á vegum heilbrigðisstofnana. Undir þennan mála-flokk falla einnig ferðir innanlands sem greiddar eru á grundvelli reglugerðar um ferðakostnað.

Markmið málaflokksins er:

1. Sjúklingar eigi greiðan aðgang að sjúkraflutningum óháð búsetu.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Ljúka stefnu um sjúkraflutninga og hefja innleiðingu hennar samkvæmt heildstæðri stefnu í heilbrigðisþjónustu.	VEL
2	1	Skipa starfshóp sem vinni þarfagreiningar fyrir hvert heilbrigðisumdæmi og skili tillögum til ráðherra fyrir mitt ár 2018.	VEL

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
24.40 Sjúkraflutningar					
Rekstrarframlög	1.404,5	1.516,1	1.530,5	0,9	9,0
Rekstrartilfærslur	783,8	814,2	823,5	1,1	5,1
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	2.188,3	2.330,3	2.354,0	1,0	7,6
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	2.330,3	2.354,0	1,0	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	2.330,3	2.354,0	1,0	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 2.354 m.kr. og lækkar um 73 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 96,7 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- a. Reiknaður raunvöxtur málaflokksins er 15,2 m.kr.
- b. Reiknuð magnaukning í tilfærsluliðum málaflokksins er 7,9 m.kr.
- c. Tímabundið 50 m.kr. framlag sem veitt var við aðra umræðu fjárlaga 2017 til samninga um sjúkraflutninga fellur niður.
- d. Þá lækka framlög til málaflokksins um 46,1 m.kr. í samræmi við aðhaldsmarkmið sem ríkisstjórnin hefur sett í áætlun um ríkisfjármálin.
- e. Loks nema áætlaðar launa- og verðlagsbreytingar 96,7 m.kr.

25 Hjúkrunar- og endurhæfingarþjónusta

Skilgreining málefnasviðs

Starfsemi á þessu málefnasviði er á ábyrgð heilbrigðisráðherra. Það skiptist í tvo málaflokka, en þeir eru:

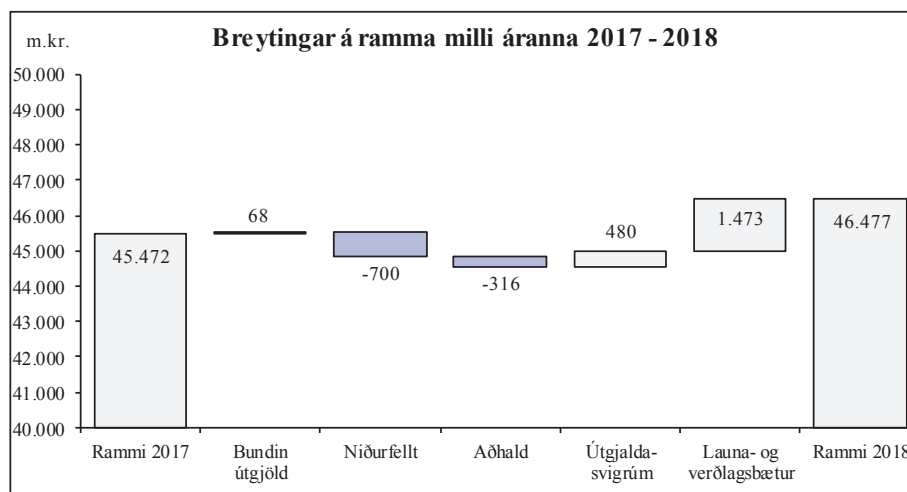
- Hjúkrunar-, dvalar- og dagdvalarrými
- Endurhæfingarþjónusta

Í eftirfarandi töflu má sjá fjárhagslega þróun málefnasviðsins og málaflokka þess á tímabilinu 2016-2018.

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
25 Hjúkrunar- og endurhæfingarþjónusta					
25.10 Hjúkrunar- og dvalarrými	37.179,9	40.471,7	41.448,6	2,4	11,5
08 Velferðarráðuneyti	37.179,9	40.471,7	41.448,6	2,4	11,5
25.20 Endurhæfingarþjónusta	4.658,1	4.999,8	5.028,0	0,6	7,9
08 Velferðarráðuneyti	4.658,1	4.999,8	5.028,0	0,6	7,9
Samtals	41.838,0	45.471,5	46.476,6	2,2	11,1

Útgjaldarammi - heildaryfirlit og breytingar eftir tilefnum

Myndin hér á eftir sýnir breytingar á útgjaldaramma málefnasviðsins eftir helstu tilefnum sem rakin eru í framhaldinu. Myndin endurspeglar þá útfærslu og forgangsröðun sem unnin er út frá stefnumótun málefnasviðsins en sú niðurstaða getur eftir atvikum vikið frá þeim viðmiðum sem gengið var út frá við setningu útgjaldaramma málefnasviðsins í fjármálaáætlun.

Heildargjöld málefna sviðsins árið 2018 eru áætluð 46.476,6 m.kr. og lækka um 467,5 m.kr. á föstu verðlagi fjárlaga 2017, eða sem svarar til 1%. Þegar einnig er tekið tillit til áhrifa af almennum launa- og verðlagsbreytingum hækka útgjöldin um 1.005,1 m.kr. milli ára, eða sem svarar til 2,2%. Útgjaldabreytingum milli ára má skipta í eftirtalda þætti:

- Ýmsar breytingar á fyrirliggjandi útgjaldaskuldbindingum sem falla til á árinu 2018 en þær nema alls 68,2 m.kr. til hækkunar.
- Á móti hækkun útgjaldaskuldbindinga í a-lið falla niður í frumvarpinu tímabundin framlög, alls 700 m.kr. Nettólækkun vegna breytinga á útgjaldaskuldbindingum er því alls 631,8 m.kr.
- Gerðar verða ráðstafanir til að lækka útgjöld um 315,6 m.kr. á árinu 2018 í samræmi við markmið sem ríkisstjórnin hefur sett í gildandi fjármálaáætlun.
- Gert er ráð fyrir útgjaldasvigrúmi innan ramma málefna sviðsins sem verður notað til að veita framlög í ný eða aukin verkefni, samtals 479,9 m.kr.
- Launa- og verðlagshækkunar ársins 2018, sem eru áætlaðar 1.472,6 m.kr., þannig að heildargjöldin verða 46.476,6 m.kr. Þar vega þyngst áætlaðar hækkunar á launum vegna kjarasamninga sem gerðir voru árið 2016, bæði áhrif á ársgrundvelli vegna hækkanna á árinu 2017 og þær hækkunar sem áætlað er að taki gildi á árinu 2018 samkvæmt forsendum frumvarpsins. Fjárheimildir vegna annarra rekstrargjalda en launa verða leiðréttar í samræmi við ofmat á verðlagshækkunum í forsendum fjárlaga 2017. Því til viðbótar kemur spá um almennar verðbreytingar til ársins 2018. Auk þess er tekið tillit til áhrifa af breytingum á gengi krónunnar í útgjöldum sem greidd eru í erlendri mynt.

Útgjaldarammi - hagræn skipting útgjalda

Útgjöld, fjárheimildir og fjármögnun málefna sviðsins breytast milli ára sem hér segir:

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
25 Hjúkrunar- og endurhæfingarþjónusta					
Rekstrarframlög	39.556,4	42.200,8	43.110,2	2,2	9,0
Rekstrartilfærslur	710,7	571,5	937,0	64,0	31,8
Fjármagnstilfærslur	1.175,5	1.228,2	1.518,4	23,6	29,2
Fjárfestingarframlög	395,4	1.471,0	911,0	-38,1	130,4
Heildarútgjöld	41.838,0	45.471,5	46.476,6	2,2	11,1
Rekstrartekjur	-	2.479,0	2.547,8	2,8	-
Framlag úr ríkissjóði	-	42.992,5	43.928,8	2,2	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	45.471,5	46.476,6	2,2	-

Útgjöld málefna sviðsins eru hér greind í fjóra þætti eftir hagrænni skiptingu þeirra. Í fyrsta lagi er um að ræða rekstrarframlög, einkum beinan rekstur ríkisins og stofnana þess og aðkeypta þjónustu frá sjálfseignastofnunum og einkaaðilum. Í öðru og þriðja lagi eru tilfærslur fjármagns úr ríkissjóði til einstaklinga, fyrirtækja og félagasamtaka en um er að ræða styrk eða framlag sem innt er af hendi án skuldbindingar um beint endurgjald frá móttakanda. Þessar tilfærslur skiptast annars vegar í rekstrartilfærslur og hins vegar fjármagnstilfærslur sem veittar eru til fjárfestinga. Í fjórða lagi er hér fjallað um fjárfestingarframlög.

- a. **Rekstrarframlög** eru áætluð 43.110,2 m.kr og hækka um 909,4 m.kr frá fjárlögum þessa árs. Þar munar mest um framlag til nýrra hjúkrunarrýma og endurmats launa og verðlags til hækkunar og til lækkunar vegur þyngst leiðrétting á tegundaskráningu rekstrartilfærslna og færslu á fjárlagasundurliðun milli sviða innan heilbrigðisstofnana.
- b. **Rekstrartilfærslur** hækka um 365,5 m.kr. og verða 937 m.kr. en eru 571,5 m.kr. í fjárlögum ársins 2017. Þar munar mest um leiðréttingu á tegundaskráningu tilfærslna til rekstrar hjúkrunarheimila.
- c. **Fjármagnstilfærslur** eru áætlaðar 1.518,4 m.kr. og er það 290,2 m.kr. hækkun milli ára. Þar vega þyngst aukin framlög til Framkvæmdasjóðs aldraðra vegna fjölgunar gjaldenda.
- d. **Fjárfestingarframlög** eru áætluð 911 m.kr. og er það 560 m.kr. lækkun milli ára. Þar er um að ræða áætlað framlag í samræmi við fyrirbyggjandi áætlun um byggingu nýrra hjúkrunarheimila.

25.1 Hjúkrunar-, dvalar- og dagdvalarrými

Markmið og aðgerðir

Málaflokkurinn er á ábyrgð heilbrigðisráðherra. Undir málaflokkinn falla hjúkrunar- og dvalarheimili og einnig hjúkrunar- og dvalarrými á heilbrigðisstofnunum. Þá falla dagdvöl og Framkvæmdasjóður aldraðra undir málaflokkinn. Hjúkrunarrými eru ætluð einstaklingum, óháð aldri, sem eru of lasburða til sjálfstæðrar búsetu á eigin heimili þrátt fyrir aðstoð. Dvalarrými eru ætluð öldruðu fólki, 67 ára og eldra, sem ekki er fært um að búa á eigin vegum þrátt fyrir heimaþjónustu. Dagdvöl er ætluð fólki 67 ára og eldra. Boðið er upp á almenna dagdvöl, dagdvöl fyrir heilabilaða og dagdvöl með endurhæfingu. Framkvæmdasjóður aldraðra stuðlar að uppbyggingu og eflingu öldrunarþjónustu um land allt.

Helstu stofnanir á vegum ríkisins með hjúkrunar-, dvalar- og dagdvalarrými eru: Heilbrigðisstofnun Vesturlands, Heilbrigðisstofnun Vestfjarða, Heilbrigðisstofnun Norðurlands, Heilbrigðisstofnun Austurlands, Heilbrigðisstofnun Suðurlands, Heilbrigðisstofnun Suðurnesja, Sunnuhlíð Kópavogi og Sólvangur Hafnarfirði. Auk þess rekur Landspítalinn hjúkrunardeild á Vífilsstöðum með fjármagni af fjárlagalið hjúkrunarrýma.

Markmið málaflokksins eru:

1. Þjónusta í samræmi við færni og heilsu.
2. Betri aðgangur að hjúkrunarrýmum fyrir þá sem hafa þörf fyrir slíkt úrræði.
3. Betri aðbúnaður í hjúkrunarrýmum.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1, 2 og 3	Ljúka stefnu um hjúkrunar- dvalar- og dagdvalarrými og hefja innleiðingu hennar samkvæmt heildstæðri stefnu í heilbrigðisþjónustu.	VEL
2	1	Ljúka samningum um rekstur og þjónustu dagdvalarrýma.	Sjúkratryggingar Íslands
3	1 og 2	Fjölga hjúkrunar- og dagdvalarrýmum í samræmi við fyrirbyggjandi áætlun.	VEL
4	2 og 3	Fjölga hjúkrunarrýmum þar sem aðbúnaður er í samræmi við viðmið ráðuneytisins.	Rekstraraðilar hjúkrunarrýma
5	1,2 og 3	Endurskoða lög um heilbrigðisþjónustu.	VEL

Áhrif aðgerða málaflokks á markmið um jafna stöðu karla og kvenna

Velferðarráðuneytið vann jafnréttismat á aðgerð númer 3 innan málaflokksins, sjá nánar um jafnréttismat aðgerða í kafla um kynjaða fjárlagagerð. Samandregin niðurstaða matsins er sú að konur eru hlutfallslega fleiri en karlar í hjúkrunarrýmum (u.þ.b. 2/3 hlutar íbúa konur, 1/3 karlar) og starfsmenn eru einnig að stærstum hluta konur. Allar aðgerðir sem miða að því að bæta aðbúnað á hjúkrunarheimilum hafa því meiri áhrif á konur en karla.

Í dag eru ekki samræmd inntökuskilyrði í dagdvalarrými milli þjónustuveitenda né samræmd skráning. Af þeim sökum eru kyngreind gögn ekki aðgengileg fyrir þessa þjónustu. Áform eru um að ljúka rammasamningi og lýsingu á þjónustukröfum fyrir almenn og sérhæfð dagdvalarrými og fjölga þeim svo í áföngum næstu árin í samræmi við þörf. Endurskoða þarf lagaumgjörð og inntökuskilyrði og bæta eftirlit og skráningu þannig að greina megi samsetningu þjónustuþega með tilliti til ýmissa þátta, svo sem kyns og aldurs og meta áhrif þjónustunnar á mismunandi hópa aldraðra.

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
25.10 Hjúkrunar- og dvalarrými					
Rekstrarframlög	34.983,7	37.277,5	38.124,2	2,3	9,0
Rekstrartilfærslur	625,3	495,0	895,0	80,8	43,1
Fjármagnstilfærslur	1.175,5	1.228,2	1.518,4	23,6	29,2
Fjárfestingarframlög	395,4	1.471,0	911,0	-38,1	130,4
Heildarútgjöld	37.179,9	40.471,7	41.448,6	2,4	11,5
Rekstrartekjur	-	2.479,0	2.547,8	2,8	-
Framlag úr ríkissjóði	-	37.992,7	38.900,8	2,4	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	40.471,7	41.448,6	2,4	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 41.448,6 m.kr. og lækkar um 325,2 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 1.302,1 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- Reiknaður raunvöxtur málaflokksins er 368,9 m.kr.
- Gert er ráð fyrir 814,6 m.kr. til reksturs nýrra hjúkrunarrýma á hjúkrunarheimilum sem eru í byggingu.
- Gert er ráð fyrir 39,1 m.kr. í fjölgun dagdvalarrýma í samræmi við markmið í málaflokknum um að veita þjónustu í samræmi við færni og heilsu.
- Gert er ráð fyrir að veitt verði 70 m.kr. framlag til málaflokksins til reksturs hjúkrunarrýma fyrir einstaklinga með mjög sérhæfðar hjúkrunar- og umönnunarþarfir.
- Gert er ráð fyrir að útgjaldaheimild hjúkrunarrýma hækki um 64 m.kr. gegn samsvarandi hækkun í sértekjum.
- Millifærðar verða fjárheimildir frá málaflokknum *hjúkrunar- dvalar- og dagdvalarrými* til málaflokksins *almenn sjúkrahúsaþjónusta*. Um er að ræða tilfærslu á fjárheimildum frá hjúkrunarsviði til sjúkrasviðs innan tveggja heilbrigðisstofnana, 340 m.kr. hjá Heilbrigðisstofnun Vesturlands og 130 m.kr. hjá Heilbrigðisstofnun Norðurlands.
- Tímabundnar fjárheimildir vegna fráflæðisvanda LSH og vegna fækkunar tvíbýla á hjúkrunarheimilinum, samtals 700 m.kr, eru felldar niður.
- Gert er ráð fyrir að framlög til Framkvæmdasjóðs aldraðra hækki um 263,7 m.kr.
- Í samræmi við byggingaráætlun hjúkrunarheimila er gert ráð fyrir að kostnaður lækki um 560 m.kr.
- Þá lækka rekstrarframlög um 215,5 m.kr. í samræmi við aðhaldsmarkmið sem ríkisstjórnin hefur sett í áætlun um ríkisfjármálin.
- Loks nema átlaðar launa- og verðlagsbreytingar 1.302,1 m.kr.

25.2 Endurhæfingarþjónusta

Markmið og aðgerðir

Málaflokkurinn er á ábyrgð heilbrigðisráðherra. Tilgangurinn með endurhæfingu er að endurhæfa fólk, óháð aldri, sem er með færniskerðingu af völdum veikinda, slysa eða annarra vandamála. Endurhæfingarrými eru rekin á grundvelli þjónustusamninga ríkisins við rekstraraðila og á heilbrigðisstofnunum sem reknar eru af ríkinu. Einnig er endurhæfing í boði í sérstökum rýmum á hjúkrunarheimilum, bæði í sólarhrings- og dagþjónustu.

Markmið málaflokksins er:

1. Aðgangur að endurhæfingu í samræmi við þörf.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Ljúka stefnu um endurhæfingarþjónustu og hefja innleiðingu hennar samkvæmt heildstæðri stefnu í heilbrigðisþjónustu.	VEL

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
25.20 Endurhæfingarþjónusta					
Rekstrarframlög	4.572,7	4.923,3	4.986,0	1,3	9,0
Rekstrartilfærslur	85,4	76,5	42,0	-45,1	-50,8
Fjármagnstillfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	4.658,1	4.999,8	5.028,0	0,6	7,9
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	4.999,8	5.028,0	0,6	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	4.999,8	5.028,0	0,6	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 5.028 m.kr. og lækkar um 142,3 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 170,5 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- a. Reiknaður raunvöxtur málaflokksins er 1,9 m.kr.
- b. Millifærðar er 5,4 m.kr. fjárheimildir frá málafloknum *heilsugæsla* til þessa málaflokks vegna hreyfiseðla og 49,5 m.kr. til málaflokksins *heilsugæsla* frá þessum málaflokki vegna þjónustu við börn með ADHD röskun.
- c. Þá lækka rekstrarframlög um 100,1 m.kr. í samræmi við aðhaldsmarkmið sem ríkisstjórnin hefur sett í áætlun um ríkisfjármálin.
- d. Loks nema áætlaðar launa- og verðlagsbreytingar 170,5 m.kr.

26 Lyf og lækningavörur

Skilgreining málefнасviðs

Starfsemi á þessu málefnasviði er á ábyrgð heilbrigðisráðherra. Það skiptist í þrjá málaflokka, en þeir eru:

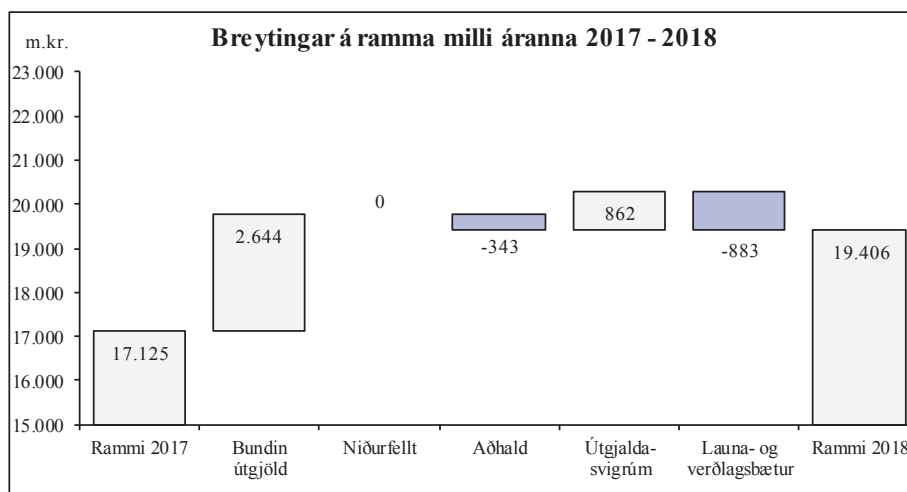
- Lyf.
- Lækningatæki.
- Hjálpartæki.

Í eftirfarandi töflu má sjá fjárhagslega þróun málefнасviðsins og málaflokka þess á tímabilinu 2016-2018.

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
26 Lyf og lækningavörur					
26.10 Lyf	15.613,1	13.586,2	15.191,5	11,8	-2,7
08 Velferðarráðuneyti	15.613,1	13.586,2	15.191,5	11,8	-2,7
26.30 Hjálpartæki	4.249,9	3.538,8	4.214,1	19,1	-0,8
08 Velferðarráðuneyti	4.249,9	3.538,8	4.214,1	19,1	-0,8
Samtals	19.863,0	17.125,0	19.405,6	13,3	-2,3

Útgjaldarammi - heildaryfirlit og breytingar eftir tilefnum

Myndin hér á eftir sýnir breytingar á útgjaldaramma málefнасviðsins eftir helstu tilefnum sem rakin eru í framhaldinu. Myndin endurspeglar þá útfærslu og forgangsröðun sem unnin er út frá stefnumótun málefнасviðsins en sú niðurstaða getur eftir atvikum vikið frá þeim viðmiðum sem gengið var út frá við setningu útgjaldaramma málefнасviðsins í fjármálaáætlun.

Heildargjöld málefнасviðsins árið 2018 eru áætluð 19.405,6 m.kr. og aukast um 3.163,4 m.kr. á föstu verðlagi fjárlaga 2017, eða sem svarar til 18,5%. Þegar einnig er tekið tillit til áhrifa af almennum launa- og verðlagsbreytingum hækka útgjöldin um 2.280,6 m.kr. milli ára, eða sem svarar til 13,3%. Útgjaldabreytingum milli ára má skipta í eftirtalda þætti:

- Ýmsar breytingar á fyrirliggjandi útgjaldaskuldbindingum sem falla til á árinu 2018 en þær nema alls 2.644,4 m.kr. til hækkunar. Þar er annars vegar um að ræða áætluð umframútgjöld á yfirstandandi ári og hins vegar áætlaður raunvöxtur í S-merktum lyfjum, almennum lyfjum og í hjálpertækjum.
- Gerðar verða ráðstafanir til að lækka útgjöld um 342,6 m.kr. á árinu 2018 í samræmi við markmið sem ríkisstjórnin hefur sett í gildandi fjármálaáætlun.
- Gert er ráð fyrir útgjaldasvigrúmi innan ramma málefнасviðsins sem verður notað til að veita framlög í ný eða aukin verkefni, samtals 861,6 m.kr.
- Launa- og verðlagsbreytingar ársins 2018, eru áætlaðar 882,8 m.kr. til lækkunar. Þar veða þyngst áhrif af áætluðum breytingum á gengi krónunnar í útgjöldum sem greidd eru í erlendri mynt.

Útgjaldarammi - hagræn skipting útgjalda

Útgjöld, fjárheimildir og fjármögnun málefнасviðsins breytast milli ára sem hér segir:

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
26 Lyf og lækningavörur					
Rekstrarframlög	7.331,1	6.062,8	5.725,7	-5,6	-21,9
Rekstrartilfærslur	12.531,9	11.062,2	13.679,9	23,7	9,2
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	19.863,0	17.125,0	19.405,6	13,3	-2,3
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	17.125,0	19.405,6	13,3	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	17.125,0	19.405,6	13,3	-

Útgjöld málefнасviðsins eru hér greind í tvo þætti eftir hagrænni skiptingu þeirra. Í fyrsta lagi er um að ræða rekstrarframlög, einkum beinan rekstur ríkisins og stofnana þess og aðkeypta þjónustu frá sjálfseignastofnunum og einkaaðilum. Í öðru lagi eru tilfærslur fjármagns úr ríkissjóði til einstaklinga, fyrirtækja og félagasamtaka en um er að ræða styrk eða framlag sem innt er af hendi án skuldbindingar um beint endurgjald frá móttakanda. Þessar tilfærslur skiptast annars vegar í rekstrartilfærslur og hins vegar fjármagnstilfærslur sem veittar eru til fjárfestinga.

- a. **Rekstrarframlög** eru áætluð 5.725,7 m.kr og lækka um 337,1 m.kr frá fjárlögum þessa árs. Þar munar mest um verðlagsreikning og aðhaldskröfu í S-merktum lyfjum, samtals að upphæð 519 m.kr. til lækkunar. Á móti kemur kerfislægur vöxtur að upphæð 181,9 m.kr. til hækkunar.
- b. **Rekstrartilfærslur** hækka um 2.617,7 m.kr. og verða 13.679,9 m.kr. en eru 11.062,2 m.kr. í fjárlögum ársins 2017. Þar munar mest um endurmat í ljósi útgjalda umfram áætlanir fjárlaga 2017, samtals 1.761,1 m.kr. í lyfjakostnaði og 590,8 m.kr. í kostnaði vegna hjálpertækja, gert er ráð fyrir 972,2 m.kr. viðbót vegna reiknaðs raunvaxtar og ráðstöfunar af svigrúmi ráðuneytisins. Á móti koma 706,4 m.kr. til lækkunar vegna gengisáhrifa og aðhaldskröfu.

26.1 Lyf

Markmið og aðgerðir

Málaflokkurinn er á ábyrgð heilbrigðisráðherra. Lyfjamál snúa meðal annars að framleiðslu, dreifingu, notkun og sölu lyfja og skyldra vara (blóð, frumur og vefir). Grundvallarmarkmið lyfjalaga eru að tryggja nægilegt framboð lyfja sem og tryggja gæði, öryggi, virkni lyfja og góða þjónustu. Einnig að auka fræðslu um lyfjanotkun, sporna gegn óhóflegri notkun þeirra og halda kostnaði í lágmarki.

Eftirfarandi aðilar koma með einum eða öðrum hætti að stjórnábyrgð og framkvæmd verkefna á sviði lyfjamála: Lyfjastofnun, Lyfjagreiðslunefnd, Embætti landlæknis og Sjúkratryggingar Íslands. Auk þess hefur Landspítali með höndum undirbúning og framkvæmd útboða fyrir opinberar heilbrigðisstofnanir og sóttvarnalækni. Spítalinn hefur einnig með höndum gerð klínískra leiðbeininga, áætlanagerð og eftirfylgni varðandi notkun S-merktra lyfja sem og kennslu og þjálfun heilbrigðisstétta sem að lyfjamálum koma. Auk framantalinna aðila má nefna að Geislavarnir ríkisins hafa eftirlit með geislavirkum efnum, þar með talið geislavirkum lyfjum og Matvælastofnun hefur eftirlit með ávísunum dýralækna á dýralyf og með lyfjanotkun í landbúnaði.

Markmið málaflokksins eru:

1. Betri aðgangur allra landsmanna að nauðsynlegum lyfjum.
2. Dregið úr mis- og ofnotkun geð- og verkjalyfja í þeim flokkum þar sem notkun er tvöfalt meiri á Íslandi en á hinum Norðurlöndunum.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Bæta ferli innleiðinga nýrra lyfja, styrkja innkaup, útboð og samningsstöðu um verð lyfja meðal annars í samstarfi við Norðurlöndin og önnur Evrópulönd.	VEL
2	1	Vinna að því að tryggja aðgang að lyfjum jafnt á landsbyggðinni sem á höfuðborgarsvæðinu. Í samræmi við lyfjastefnu til 2022 verði lögð sérstök áhersla á staði þar sem þjónusta hefur verið takmörkuð.	Lyfjastofnun

3	1 og 2	Koma á fót klínískum lyfjagagnagrunni.	Lyfjastofnun
4	2	Setja starfshóp á laggirnar sem geri tillögur að leiðum til að draga úr of- og misnotkun geð- og verkjalyfja.	VEL

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
26.10 Lyf					
Rekstrarframlög	7.250,8	6.062,8	5.725,7	-5,6	-21,0
Rekstrartilfærslur	8.362,3	7.523,4	9.465,8	25,8	13,2
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	15.613,1	13.586,2	15.191,5	11,8	-2,7
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	13.586,2	15.191,5	11,8	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	13.586,2	15.191,5	11,8	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 15.191,5 m.kr. og hækkar um 2.433,5 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 828,2 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- Reiknaður magnvöxtur til málaflokksins er 257,1 m.kr. og er hann 1% á fjárheimild síðasta árs vegna almennra lyfja og 3% vegna S-merktra lyfja.
- Framlög til málaflokksins hækka um 1.761,1 m.kr. til að mæta áætluðum umframútgjöldum á yfirstandandi ári í lyfjakostnaði og hafa að óbreyttu áhrif á næsta ár. Þar af eru 601 m.kr. vegna almennra lyfja og 1.160 m.kr. vegna S-merktra lyfja.
- Gert er ráð fyrir útgjaldasvigrúmi innan ramma málefnasviðsins, samtals 687,1 m.kr., sem verður notað til að mæta mögulegum magnvexti í lyfjakostnaði umfram reiknaðan magnvöxt samkvæmt forsendum fjármálaáætlunar sbr. lið a.
- Gert er ráð fyrir að fjárheimild málaflokksins lækki um 271,8 m.kr. í samræmi við ákvörðun ríkisstjórnarinnar um lækkun ríkisútgjalda. Aðhaldskrafan nemur 2% af fjárheimild ársins 2017.
- Loks nema áætlaðar launa- og verðlagsbreytingar 828,2 m.kr. til lækkunar.

26.2 Lækningatæki

Markmið og aðgerðir

Málaflokkurinn er á ábyrgð heilbrigðisráðherra. Meginverkefni hans snúa að framleiðslu, sölu, markaðssetningu, markaðseftirliti, viðhaldi og notkun lækningatækja og eftirliti heilbrigðisyfirvalda með þeim. Lyfjastofnun annast eftirlit með lækningatækjum.

Markmið málaflokksins er:

1. Koma í veg fyrir að notendur lækningatækja verði fyrir tjóni og tryggja að framleiðsla, viðhald og notkun lækningatækja sé í samræmi við bestu fagþekkingu á hverjum tíma.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Efla skráningu og eftirlit með sölu, framleiðslu og notkun lækningatækja.	Lyfjastofnun

26.3 Hjálpartæki

Markmið og aðgerðir

Málaflokkurinn er á ábyrgð heilbrigðisráðherra. Meginverkefni hans er að sjá fólki með skerta færni fyrir hjálpartækjum til að auðvelda því athafnir daglegs lífs og að takast á við umhverfi sitt. Einnig að auka eða viðhalda færni og sjálfsbjargargetu og auðvelda umönnun. Sjúkratryggðir einstaklingar eiga rétt á styrk til að útvega sér nauðsynleg hjálpartæki. Úthlutun hjálpartækja er að mestu leyti á hendi Hjálpartækjamiðstöðvar Sjúkratrygginga Íslands.

Markmið málaflokksins er:

1. Betri aðgangur að hjálpartækjum.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Móta stefnu um aðgang að hjálpartækjum sem verði hluti af heildstærri stefnu í heilbrigðisþjónustu.	Sjúkratryggingar Íslands

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
26.30 Hjálpartæki					
Rekstrarframlög	80,3	0,0	0,0	-	-100,0
Rekstrartilfærslur	4.169,6	3.538,8	4.214,1	19,1	1,1
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	4.249,9	3.538,8	4.214,1	19,1	-0,8
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	3.538,8	4.214,1	19,1	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	3.538,8	4.214,1	19,1	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 4.214,1 m.kr. og hækkar um 729,9 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 54,6 m.kr. til lækkunar. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- a. Reiknaður 1% kerfislægur vöxtur til málaflokksins er 35,4 m.kr.
- b. Framlög til málaflokksins hækka um 590,8 m.kr. til að mæta til að mæta áætluðum umframútgjöldum vegna hjálpartækja á yfirstandandi ári og hafa að óbreyttu áhrif á næsta ár.
- c. Gert er ráð fyrir útgjaldasvigrúmi innan ramma málefnasviðsins sem verður notað til að veita framlög í ný eða aukin verkefni, samtals 174,5 m.kr.
- d. Gert er ráð fyrir að fjárheimild málaflokksins lækki um 70,8 m.kr. í samræmi við ákvörðun ríkisstjórnarinnar um lækkun ríkisútgjalda. Aðhaldskrafan nemur 2% af fjárheimild ársins 2017.
- e. Loks nema áætlaðar launa- og verðlagsbreytingar 54,6 m.kr. til lækkunar.

27 Örorka og málefni fatlaðs fólks

Skilgreining málefnasviðs

Starfsemi á þessu málefnasviði er á ábyrgð félags- og jafnréttismálaráðherra og fjármála- og efnahagsráðherra. Það skiptist í fimm málaflokka, en þeir eru:

- Bætur skv. lögum um almannatryggingar – örorkulífeyrir.
- Bætur skv. lögum um félagslega aðstoð – örorka.
- Málefni fatlaðs fólks.
- Aðrar örorkugreiðslur.
- Jöfnun á örorkubyrði almennra lífeyrissjóða.

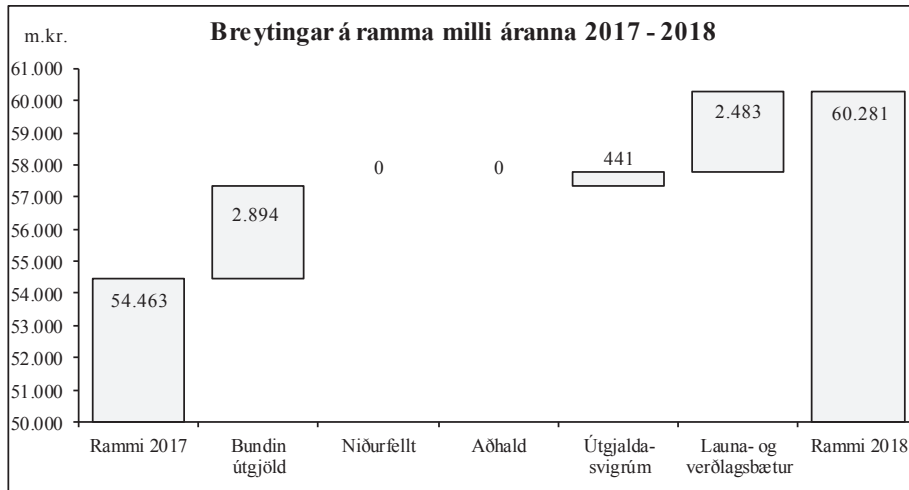
Málaflokkurinn jöfnun á örorkubyrði almennra lífeyrissjóða er á ábyrgð fjármála- og efnahagsráðherra en aðrir málaflokkar eru á ábyrgð félags- og jafnréttismálaráðherra.

Í eftirfarandi töflu má sjá fjárhagslega þróun málefnasviðsins og málaflokka þess á tímabilinu 2016–2018.

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögu m %	Br. frá reikn. %
27 Örorka og málefni fatlaðs fólks					
27.10 Bætur skv. lögum um almannatr., örorkulíf.	34.428,4	36.412,9	40.537,9	11,3	17,7
08 Velferðarráðuneyti	34.428,4	36.412,9	40.537,9	11,3	17,7
27.20 Bætur skv. lögum um félagsl. aðst., örorka	12.309,3	13.451,1	14.560,8	8,2	18,3
08 Velferðarráðuneyti	12.309,3	13.451,1	14.560,8	8,2	18,3
27.30 Málefni fatlaðs fólks	310,5	360,5	493,2	36,8	58,8
08 Velferðarráðuneyti	310,5	360,5	493,2	36,8	58,8
27.40 Aðrar örorkugr. (Önnur velf.mál, lífeyrstr.)	-181,1	78,0	161,6	107,2	-189,2
08 Velferðarráðuneyti	-181,1	78,0	161,6	107,2	-189,2
27.50 Jöfnun á örorkubyrði alm. lífeyrissjóða	3.614,2	4.160,0	4.527,0	8,8	25,3
09 Fjármála- og efnahagsráðuneyti	3.614,2	4.160,0	4.527,0	8,8	25,3
Samtals	50.481,3	54.462,5	60.280,5	10,7	19,4

Útgjaldarammi - heildaryfirlit og breytingar eftir tilefnum

Myndin hér á eftir sýnir breytingar á útgjaldaramma málefnasviðsins eftir helstu tilefnum sem rakin eru í framhaldinu. Myndin endurspeglar þá útfærslu og forgangsröðun sem unnin er út frá stefnumótun málefnasviðsins en sú niðurstaða getur eftir atvikum vikið frá þeim viðmiðum sem gengið var út frá við setningu útgjaldaramma málefnasviðsins í fjármálaáætlun.

Heildargjöld málefnasviðsins árið 2018 eru áætluð 60.280,5 m.kr. og aukast um 3.335 m.kr. á föstu verðlagi fjárlaga 2017, eða sem svarar til 4,3%. Þegar einnig er tekið tillit til áhrifa af almennum launa- og verðlagsbreytingum hækka útgjöldin um 5.817,5 m.kr. milli ára, eða sem svarar til 10,7%. Útgjaldabreytingum milli ára má skipta í eftirtalda þætti:

- a. Ýmsar breytingar á fyrirliggjandi útgjaldaskuldbindingum sem falla til á árinu 2018 en þær nema alls 2.893,8 m.kr. til hækunar. Þar vega þyngst annars vegar áætluð umframútgjöld á yfirstandandi ári sem skýrast einkum af fjölgun örorkulífeyrisþega umfram forsendur fjárlaga og hins vegar útgjöld vegna áætlunar um fjölgun örorkulífeyrisþega milli ára.
- b. Gert er ráð fyrir útgjaldasvigrúmi innan ramma málefnasviðsins sem verður notað til að veita framlög í ný eða aukin verkefni, samtals 441 m.kr.
- c. Verðlagshækkanir ársins 2018, sem eru áætlaðar 2.483,2 m.kr., þannig að heildargjöldin verða 60.280,5 m.kr. Þar vega áætlaðar hækkanir á bótum almanna-trygginga en þær nema 4,7% frá og með 1. janúar 2018.

Útgjaldarammi - hagræn skipting útgjalda

Útgjöld, fjárheimildir og fjármögnun málefnasviðsins *örorku og málefna fatlaðs fólks* breytist milli ára sem hér segir:

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
27 Öroraka og málefni fatlaðs fólks					
Rekstrarframlög	-186,2	360,5	177,2	-50,8	-195,2
Rekstrartilfærslur	50.667,5	54.102,0	60.103,3	11,1	18,6
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	50.481,3	54.462,5	60.280,5	10,7	19,4
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	54.462,5	60.280,5	10,7	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	54.462,5	60.280,5	10,7	-

Útgjöld málefna sviðsins eru hér greind í tvo þætti eftir hagrænni skiptingu þeirra. Í fyrsta lagi er um að ræða rekstrarframlög, einkum beinan rekstur ríkisins og stofnana þess og aðkeypta þjónustu frá sjálfseignastofnunum og einkaaðilum. Í öðru lagi eru tilfærslur fjármagns úr ríkissjóði til einstaklinga, fyrirtækja og félagasamtaka en um er að ræða styrk eða framlag sem innt er af hendi án skuldbindingar um beint endurgjald frá móttakanda. Þessar tilfærslur skiptast annars vegar í rekstrartilfærslur og hins vegar fjármagnstilfærslur sem veittar eru til fjárfestinga.

- Rekstrarframlög** eru áætluð 177,2 m.kr og lækka um 183,3 m.kr frá fjárlögum þessa árs. Þar munar mest um leiðréttingu tegundaskiptingu fjárheimilda til samræmis við bókhald að upphæð 316 m.kr. til lækkunar.
- Rekstrartilfærslur** hækka um 6.001,3 m.kr. og verða 60.103,3 m.kr. en eru 54.102 m.kr. í fjárlögum ársins 2017. Þar munar mest um launa-, gengis- og verðlagsreikning á bótaflokka almannatrygginga að upphæð 2.480,5 m.kr. og hækkun vegna leiðréttingu á tegundaskiptingu að upphæð 316 m.kr. Einnig er gert er ráð fyrir 2.526,8 m.kr. hækkun í útgjaldaskuldbindingum tilfærslukerfa ráðuneytisins sem leiðir af endurmati vegna lýðfræðilegrar þróunar og breytingum á fjölda örorkulífeyrisþega umfram áætlanir.

27.1 Bætur skv. lögum um almannatryggingar, örorkulífeyrir

Markmið og aðgerðir

Málaflokkurinn er á ábyrgð félags- og jafnréttismálaráðherra. Örorkulífeyrir er greiddur til þeirra sem metnir hafa verið til 75% örorku að lágmarki þegar aðrar tekjur þeirra eru undir tilteknu viðmiði og að uppfylltum skilyrðum um búsetu hér á landi. Þeir sem hafa verið metnir að lágmarki til 50% en þó aldrei meira en 74% örorku geta fengið örorkustyrk samkvæmt ákvæðum laganna. Tryggingastofnun ríkisins ber ábyrgð á framkvæmd greiðslna sem falla undir málaflokkinn.

Markmið málaflokksins eru:

1. Einföldun örorkulífeyriskerfis almannatrygginga með fækkun bótaflokka og sameiningu frítekjumarka.
2. Starfsgetumat komi í stað læknisfræðilegs örorkumats þegar það getur átt við þannig að meiri áhersla verði lögð á getu fólks til starfa.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Undirbúa breytingar á lögum um almannatryggingar, þannig að einfaldara verði að reikna út fjárhæð lífeyrisins að teknu tillit til annarra tekna.	VEL
2	1	Stöðva víxlverkanir í samspili örorkubóta almannatrygginga og örorkulífeyris lífeyrissjóða.	FJR
3	2	Undirbúa breytingar á lögum um almannatryggingar, þannig að tekið verði upp starfsgetumat í þeim tilvikum sem það getur átt við í stað læknisfræðilegs örorkumats.	VEL
4	2	Greina mögulegar aðgerðir til að draga úr nýgengi örorku.	VEL

Áhrif aðgerða málaflokks á markmið um jafna stöðu karla og kvenna

Velferðarráðuneytið vann jafnréttismat á aðgerð númer 3 innan málaflokksins, sjá nánar um jafnréttismat aðgerða í kafla um kynjaða fjárlagagerð. Samandregin niðurstaða matsins er sú að öryrkjum af báðum kynjum hefur fjölgað undanfarin ár en frá 1. maí 2015 til 1. maí 2017 hefur körlum með 75% örorkumat fjölgað um rúmlega 7% og konum um rúmlega 8%. Um 49% fleiri konur en karlar eru með 75% örorkumat. Unnið er að greiningu á orsökum þess að öryrkjum er að fjölga svo mikið og verður þar horft sérstaklega til mismunandi áhrifaþátta hjá körlum og konum í ljósi þess að mun fleiri konur eru metnar með örorku. Með því að leggja áherslu á kynbundnar orsakir örorku, ef greining leiðir þær í ljós, er hægt að bregðast við í samræmi við það.

Áform eru uppi um að innleiða starfsgetumat í stað læknisfræðilegs örorkumats í þeim tilvikum þar sem það getur átt við og verði þá einkum horft til þess hvernig auka megi möguleika fólks með skerta starfsgetu til að vera þátttakendur á vinnumarkaði og auka þar með einnig lífsgæði þess. Í því sambandi verður sérstaklega horft til atvinnumöguleika kynjanna og hvernig starfskraftar jafnt karla sem kvenna nýtist sem allra best þannig að styðja megi fólk til virkrar þátttöku í samfélaginu og þannig draga úr fjölda þeirra sem þiggja þurfa örorkubætur sér til framfærslu.

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
27.10 Bætur skv. lögum um almannatryggingar, örorkulífeyrir					
Rekstrarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Rekstrartilfærslur	34.428,4	36.412,9	40.537,9	11,3	17,7
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	34.428,4	36.412,9	40.537,9	11,3	17,7
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	36.412,9	40.537,9	11,3	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	36.412,9	40.537,9	11,3	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 40.537,9 m.kr. og hækkar um 2.293,2 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 1.831,8 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- Gert er ráð fyrir að framlög til málaflokksins hækki um 546,2 m.kr. vegna áætlunar um fjölgun örorkulífeyrisþega um 1,5% milli ára sem tekur mið af lýðfræðilegri þróun.
- Framlög til málaflokksins hækka um 1.747 m.kr. til að mæta áætluðum raunvexti sem skýrist annars vegar af umframútgjöldum yfirstandandi árs og hins vegar af ráðstöfun á útgjaldasvigrúmi til að mæta mögulegri fjölgun bótaþega umfram lýðfræðilega þróun á komandi ári.
- Loks nema áætlaðar launa- og verðlagsbreytingar 1.831,8 m.kr.

27.2 Bætur skv. lögum um félagslega aðstoð, örorka**Markmið og aðgerðir**

Málaflokkurinn er á ábyrgð félags- og jafnréttismálaráðherra og felur að mestu leyti í sér greiðslur samkvæmt lögum um félagslega aðstoð, nr. 99/2007. Undir málaflokkinn falla bótaflokkarnir endurhæfingarlífeyrir, heimilisuppbót, uppbót til framfærslu, uppbætur vegna kostnaðar og bifreiðakostnaður. Tryggingastofnun ríkisins ber ábyrgð á framkvæmd greiðslna sem falla undir málaflokkinn.

Markmið málaflokksins er:

- Aukið vægi starfsendurhæfingar og endurhæfingarlífeyris í því skyni að draga úr nýgengi örorku og þannig fjölga þeim sem hefja störf eða nám að lokinni starfsendurhæfingu.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Undirbúa breytingu á lögum um félagslega aðstoð þar sem meðal annars verði kveðið á um endurhæfingarbætur, tengingu við virka starfsendurhæfingu og einföldun bótakerfis.	VEL
2	1	Undirbúa lengingu greiðslutímabils endurhæfingarlífeyris.	VEL
3	1	Halda áfram vinnu faghóps að samstarfsverkefni um starfsgetumat og samspil þess við örorkulífeyri.	VEL

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
27.20 Bætur skv. lögum um félagslega aðstoð, örorka					
Rekstrarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Rekstrartilfærslur	12.309,3	13.451,1	14.560,8	8,2	18,3
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	12.309,3	13.451,1	14.560,8	8,2	18,3
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	13.451,1	14.560,8	8,2	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	13.451,1	14.560,8	8,2	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 14.560,8 m.kr. og hækkar um 468,3 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 641,8 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- Gert er ráð fyrir að framlög til málaflokksins hækki um 123,3 m.kr. vegna áætlunar um fjölgun bótaþega um 1-3% milli ára, mismunandi eftir bótaflokkum, sem tekur mið af lýðfræðilegri þróun.
- Gert er ráð fyrir að framlög til málaflokksins aukist um 270 m.kr. í kjölfar breytinga á lögum um félagslega aðstoð og varða breytingar á almannatryggingakerfinu. Þar er gert ráð fyrir sérstakri hækkingu heimilisuppbótar til örorkulífeyrisþega þannig að framfærsluviðmið þeirra örorkulífeyrisþega sem búa einir verði 300 þús.kr. á mánuði frá og með 1. janúar 2018.
- Gert er ráð fyrir að verja 75,0 m.kr. vegna aðgerða til að draga úr nýgengi örorku. Um er að ræða lengingu á tímabili sem greiða má endurhæfingarlífeyri og koma þessir fjármunir af almennu útgjaldasvigrúmi.
- Loks nema áætlaðar launa- og verðlagsbreytingar 641,4 m.kr.

27.3 Málefni fatlaðs fólks

Markmið og aðgerðir

Málefnasviðið er á ábyrgð félags- og jafnréttismálaráðherra. Það fjallar um málefni fatlaðs fólks sem falla undir velferðarráðuneytið en meginþungi þjónustunnar er á hendi sveitarfélaganna. Á hendi velferðarráðuneytisins eru breytingar á lögum um málefni fatlaðs fólks en frumvarp til nýrra laga verður lagt fram á haustþingi, framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks sem samþykkt var á vorþingi 2018 og réttindagæsla fyrir fatlað fólk skv. lögum nr. 88/2011.

Markmið málaflokksins eru:

1. Heildræn þjónusta við fatlað fólk, bæði fyrir börn og fullorðna, stuðli að sjálfstæði, valdeflingu og þátttöku til jafns við aðra.
2. Stuðlað verði að sjálfstæðu lífi fatlaðs fólks og þátttöku á vinnumarkaði.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Rannsaka hvernig almennur vinnumarkaður og opinberar stofnanir mæta ólíkum þörfum fatlaðs starfsfólks og hvaða hindranir standa í vegi fyrir atvinnuþátttöku (B1 í framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks 2017-2021).	VEL
2	2	Málstjóri samhæfi aðstoð ólíkra þjónustukerfa í samráði við hinn fatlaða með valdeflandi hætti á grundvelli einstaklingsbundinnar þjónustuáætlunar (F1 í framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks 2017-2021).	VEL, sveitarfélög, Greiningar- og ráðgjafarstöð ríkisins
3	2	Lögfesta notendastýrða persónulega aðstoð (NPA).	VEL, Sveitarfélög, Greiningar- og ráðgjafarstöð ríkisins
4	2	Notendaráð starfi á öllum þjónustusvæðum.	VEL, sveitarfélög, Greiningar- og ráðgjafarstöð ríkisins
5	2	Setja á fót landshlutateymi svo að þjónusta við fötluð börn verði veitt í nærumhverfi þeirra. Eitt teymi verði stofnað árið 2018. (G3 í framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks 2017-2021)	VEL, sveitarfélög, Greiningar- og ráðgjafarstöð ríkisins

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
27.30 Málefni fatlaðs fólks					
Rekstrarframlög	100,7	360,5	177,2	-50,8	76,0
Rekstrartilfærslur	209,8	0,0	316,0	-	50,6
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	310,5	360,5	493,2	36,8	58,8
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	360,5	493,2	36,8	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	360,5	493,2	36,8	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 493,2 m.kr. og hækkar um 130 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 2,7 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- Gert er ráð fyrir að 70 m.kr. verði varið til notendastýrðrar persónulegrar aðstoðar (NPA), sbr. markmið 2 og aðgerð 3. Áformað er að auka fjármagn til þjónustunnar í áföngum fram til ársins 2022.
- Gert er ráð fyrir að 30 m.kr. verði varið að efla starfsemi réttindagæslu fyrir fatlað fólk.
- Í samræmi við áform um lögfestingu á frístundaþjónustu við fatlaða nemendur í grunn- og framhaldsskólum eru áætlaðar 30 m.kr. til verkefnisins.
- Loks nema áætlaðar launa- og verðlagsbreytingar 2,7 m.kr.

27.4 Aðrar örorkugreiðslur (önnur velferðarmál, lífeyristryggingar)

Gert er ráð fyrir að undir þennan málaflokk falli „óskiptur liður v/öryrkja“. Um er að ræða kostnað við framkvæmd starfsgetumats sem ætla má að verði hærri en vegna gerðar örorkumata. Eðli málaflokksins er með þeim hætti að ekki verður fjallað um markmið og aðgerðir varðandi starfsemi hans.

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
27.40 Aðrar örorkugreiðslur (Önnur velferðarmál, lífeyristrygg.)					
Rekstrarframlög	-286,9	0,0	0,0	-	-100,0
Rekstrartilfærslur	105,8	78,0	161,6	107,2	52,7
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	-181,1	78,0	161,6	107,2	-189,2
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	78,0	161,6	107,2	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	78,0	161,6	107,2	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 161,6 m.kr. og hækkar um 76,3 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 7,3 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- Reiknaður kerfislægur vöxtur til málaflokksins er 2,3 m.kr.
- Gert er ráð fyrir að framlög til málaflokksins hækki um 74 m.kr. vegna áætlaðra umframútgjalda á yfirstandandi ári.
- Loks nema áætlaðar launa- og verðlagsbreytingar 7,3 m.kr.

27.5 Jöfnun á örorkubyrði almennra lífeyrissjóða

Undir málaflokkinn heyrir jöfnun á örorkubyrði almennra lífeyrissjóða og er viðfangsefni fjármála- og efnahagsráðuneytisins.

Fjárframlagi hefur verið veitt úr ríkissjóði til að jafna mismunandi örorkubyrði lífeyrissjóða frá árinu 2007 í samræmi við lög nr. 113/1990, um tryggingagjald. Frá árinu 2010 hefur framlagið numið 0,325% af gjaldstofni tryggingagjalds og runnið til allra lífeyrissjóða. Markmið og aðgerðir hafa ekki verið skilgreind fyrir málaflokkinn

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
27.50 Jöfnun á örorkubyrði almennra lífeyrissjóða					
Rekstrarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Rekstrartilfærslur	3.614,2	4.160,0	4.527,0	8,8	25,3
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	3.614,2	4.160,0	4.527,0	8,8	25,3
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	4.160,0	4.527,0	8,8	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	4.160,0	4.527,0	8,8	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 4.527 m.kr. og hækkar um 367 m.kr. frá gildandi fjárlögum, í samræmi við endurskoðaða áætlun um innheimtar tekjur af tryggingagjaldi á árinu 2018.

28 Málefni aldraðra

Skilgreining málefnasviðs

Starfsemi á þessu málefnasviði er á ábyrgð félags- og jafnréttismálaráðherra. Það skiptist í þrjá málaflokka, en þeir eru:

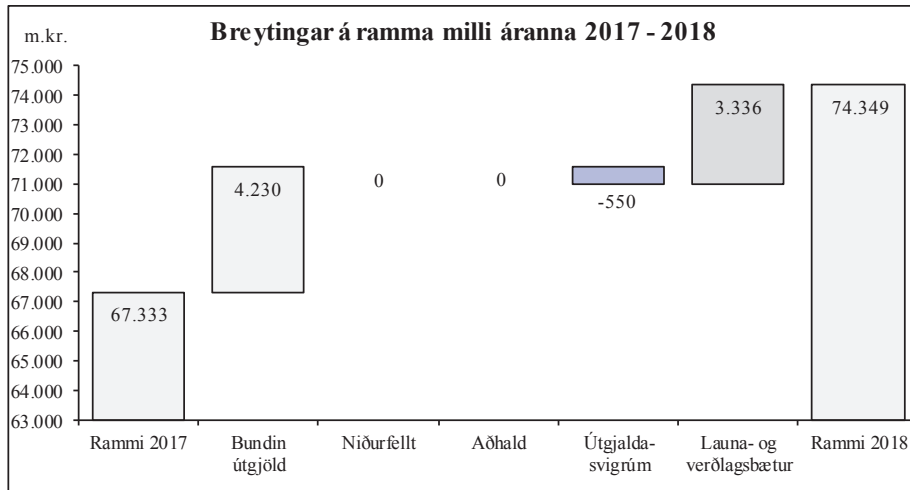
- Bætur samkvæmt lögum um almannatryggingar, lífeyrir aldraðra.
- Bætur samkvæmt lögum um félagslega aðstoð, öldrun.
- Þjónusta við aldraða og aðrar greiðslur.

Í eftirfarandi töflu má sjá fjárhagslega þróun málefnasviðsins og málaflokka þess á tímabilinu 2016–2018.

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
28 Málefni aldraðra					
28.1 Bætur skv. lögum um alm.tr., lífeyrir aldr.	46.192,5	61.983,1	67.872,2	9,5	46,9
08 Velferðarráðuneyti	46.192,5	61.983,1	67.872,2	9,5	46,9
28.2 Bætur skv. lögum um félagsl. aðstoð öldrun	4.472,3	5.324,7	6.451,8	21,2	44,3
08 Velferðarráðuneyti	4.472,3	5.324,7	6.451,8	21,2	44,3
28.3 Þjónusta við aldraða og aðrar greiðslur, óta.	21,3	25,0	25,0	0,0	17,4
08 Velferðarráðuneyti	21,3	25,0	25,0	0,0	17,4
Samtals	50.686,1	67.332,8	74.349,0	10,4	46,7

Útgjaldarammi - heildaryfirlit og breytingar eftir tilefnum

Myndin hér á eftir sýnir breytingar á útgjaldaramma málefnasviðsins eftir helstu tilefnum sem rakin eru í framhaldinu. Myndin endurspeglar þá útfærslu og forgangsröðun sem unnin er út frá stefnumótun málefnasviðsins en sú niðurstaða getur eftir atvikum vikið frá þeim viðmiðum sem gengið var út frá við setningu útgjaldaramma málefnasviðsins í fjármálaáætlun.

Heildargjöld málefna sviðsins árið 2018 eru áætluð 74.349 m.kr. og aukast um 3.679,8 m.kr. á föstu verðlagi fjárlaga 2017, eða sem svarar til 5,5%. Þegar einnig er tekið tillit til áhrifa af almennum launa- og verðlagsbreytingum hækka útgjöldin um 7.016,2 m.kr. milli ára, eða sem svarar til 10,4%. Útgjaldabreytingum milli ára má skipta í eftirtalda þætti:

- a. Ýmsar breytingar á fyrirliggjandi útgjaldaskuldbindingum sem falla til á árinu 2018 en þær nema alls 3.679,8 m.kr. til hækkunar. Þar vega þyngst annars vegar útgjöld vegna áætlunar um fjölgun ellilífeyrisþega milli ára og hins vegar áætluð umframútgjöld á yfirstandandi ári sem rekja má til vanmats á útgjöldum vegna kerfisbreytinga í almannatryggingakerfinu sem tóku gildi 1. janúar sl.
- b. Verðlagshækkanir ársins 2018 eru áætlaðar 3.336,4 m.kr., þannig að heildargjöldin verða 74.349 m.kr. Þar er um að ræða hækkanir á bótum almannatrygginga en þær nema almennt 4,7% frá og með 1. janúar 2018.

Útgjaldarammi - hagræn skipting útgjalda

Útgjöld, fjárheimildir og fjármögnun málefna sviðsins breytist milli ára sem hér segir:

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
28 Málefni aldraðra					
Rekstrarframlög	505,7	25,0	3,5	-86,0	-99,3
Rekstrartilfærslur	50.180,4	67.307,8	74.345,5	10,5	48,2
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	50.686,1	67.332,8	74.349,0	10,4	46,7
Rekstrartekjur	-	2,1	2,1	0,0	-
Framlag úr ríkissjóði	-	67.330,7	74.346,9	10,4	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	67.332,8	74.349,0	10,4	-

Útgjöld málefna sviðsins eru hér greind í tvo þætti eftir hagrænni skiptingu þeirra. Í fyrsta lagi er um að ræða rekstrarframlög, einkum beinan rekstur ríkisins og stofnana þess og aðkeypta þjónustu frá sjálfseignastofnunum og einkaaðilum. Í öðru lagi eru tilfærslur fjármagns úr ríkissjóði til einstaklinga, fyrirtækja og félagasamtaka en um er að ræða styrk eða framlag sem innt er af hendi án skuldbindingar um beint endurgjald frá móttakanda. Þessar tilfærslur skiptast annars vegar í rekstrartilfærslur og hins vegar fjármagnstilfærslur sem veittar eru til fjárfestinga.

- Rekstrarframlög** eru áætluð 3,5 m.kr og lækka um 21,5 m.kr frá fjárlögum þessa árs. Ástæða breytingar er leiðrétting á tegundaskiptingu fjárheimilda til samræmis við bókhald og því ekki um eiginlega lækkun að ræða.
- Rekstrartilfærslur** hækka um 7.037,7 m.kr. og verða 74.345,5 m.kr. en eru 67.307,8 m.kr. í fjárlögum ársins 2017. Þar munar mest um hækkun á bótum almannatrygginga að upphæð 3.336,4 m.kr. og 1.998,8 m.kr. hækkun á útgjaldaskuldbindingum tilfærslukerfa málefna sviðsins vegna spár um fjölgun ellilífeyrisþega milli ára til samræmis við lýðfræðilega þróun. Þá er einnig gert ráð fyrir 1.500 m.kr. hækkun útgjalda milli ára vegna áætlaðra umframútgjalda á yfirstandandi ári.

28.1 Bætur samkvæmt lögum um almannatryggingar, lífeyrir aldraðra

Markmið og aðgerðir

Málaflokkurinn er á ábyrgð félags- og jafnréttismálaráðherra. Undir málaflokkinn falla bótaflokkarnir ellilífeyrir og ráðstöfunarfé. Tryggingastofnun ríkisins ber ábyrgð á framkvæmd greiðslna sem falla undir málaflokkinn.

Markmið málaflokksins eru:

- Aukin atvinnuþátttaka aldraðra og möguleiki á sveigjanlegum starfslokum.
- Hækkun heildartekna ellilífeyrisþega.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Hækka lögbundinn lífeyristökualdur úr 67 árum í 67 ár og 2 mánuði.	VEL
2	1	Innleiða sveigjanleg starfslok sem lögfest voru með lögum nr. 116/2016.	VEL
3	2	Lögfesta frítekjumark vegna atvinnutekna aldraðra sem hækki í áföngum.	VEL

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
28.10 Bætur skv. lögum um almannatryggingar, lífeyrir aldraðra					
Rekstrarframlög	455,7	0,0	0,0	-	-100,0
Rekstrartilfærslur	45.736,8	61.983,1	67.872,2	9,5	48,4
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	46.192,5	61.983,1	67.872,2	9,5	46,9
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	61.983,1	67.872,2	9,5	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	61.983,1	67.872,2	9,5	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 67.872,2 m.kr. og hækkar um 2.809,5 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 3.079,6 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- Gert er ráð fyrir að framlög til málaflokksins aukist um 1.859,5 m.kr. til að mæta áætlaðri fjölgun ellilífeyrisþega en gert er ráð fyrir 3% fjölgun milli ára.
- Framlög til málaflokksins hækka um 1.500 m.kr. vegna áætlaðra umframútgjalda á yfirstandandi ári. Um er að ræða áhrif af breytingum á almannatryggingakerfinu sem tóku gildi 1. janúar 2017 en þær fólust m.a. í einföldun bótakerfis, einum meginbótaflokki og lækkun frítekjumarka.
- Gert er ráð fyrir að fjárheimild liðarins hækki um 250,0 m.kr. vegna hækkunar á frítekjumarki atvinnutekna ellilífeyrisþega. Á móti kemur áætluð lækkun um 800 m.kr. vegna hækkunar lífeyrisaldurs en frá og með árinu 2018 er gert ráð fyrir að lífeyrisaldur verði 67 ár og tveir mánuðir og hækki um tvo mánuði á ári eftir það.
- Loks nema áætlaðar verðlagsbreytingar 3.079,6 m.kr. til hækkunar.

Útgjöld aukast mest á málefna sviðinu *málefni aldraðra* og nemur hækkunin tæpum 3,7 ma.kr. Helstu skýringar á þessari aukningu snúa í fyrsta lagi að ríflega 1,8 ma.kr. hækkun til að mæta áætlaðri fjölgun ellilífeyrisþega. Í öðru lagi er gert ráð fyrir 1,5 ma.kr. framlagi

vegna umframútgjalda á yfirstandandi ári sem rekja má til breytinga á almannatryggingakerfinu sem tók gildi 1. janúar 2017. Í þriðja lagi er gert ráð fyrir rúmlega 0,7 ma.kr. framlagi vegna áhrifa af endurskoðun bóta almannatrygginga sem tóku gildi 1. janúar 2017, en breytingarnar fólust m.a. í einföldun bótakerfis og lækkun frítekjumarka. Þá er í fjórða lagi gert ráð fyrir riflega 0,2 ma.kr. hækkun á framlagi vegna hækkunar á frítekjumarki atvinnutekna ellilífeyrisþega. Á móti má nefna að gert er ráð fyrir 0,8 ma.kr. lækkun á framlagi vegna hækkunar lífeyrisaldurs en frá 2018 er áformað að lífeyrisaldur verði 67 ár og tveir mánuðir og hækki um tvo mánuði á ári eftir það.

28.2 Bætur skv. lögum um félagslega aðstoð, öldrun

Markmið og aðgerðir

Málaflokkurinn er á ábyrgð félags- og jafnréttismálaráðherra. Undir málaflokkinn falla bótaflokkarnir heimilisuppbót, uppbót á lífeyri og bifreiðakostnaður. Tryggingastofnun ríkisins ber ábyrgð á framkvæmd greiðslna sem falla undir málaflokkinn.

Engin markmið hafa verið sett í þessum málaflokki fyrir árið 2018 en vænta má breytinga í tengslum við þær aðgerðir sem lýst er í málaflokki 28.1.

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
28.20 Bætur skv. lögum um félagslega aðstoð, öldrun					
Rekstrarframlög	47,0	0,0	0,0	-	-100,0
Rekstrartilfærslur	4.425,3	5.324,7	6.451,8	21,2	45,8
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	4.472,3	5.324,7	6.451,8	21,2	44,3
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	5.324,7	6.451,8	21,2	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	5.324,7	6.451,8	21,2	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 6.451,8 m.kr. og hækkar um 870,3 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 256,8 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- Gert er ráð fyrir að framlög aukist um 140,3 m.kr. vegna spár um áætlaða fjölgun bótaþega milli ára eða 1-3% eftir einstökum bótaflokkum.
- Framlög til málaflokksins hækkuð 730 m.kr. vegna viðbótarhækkunar til ellilífeyrisþega þannig að bætur þeirra ellilífeyrisþega sem halda einir heimili verði 300 þús.kr. frá og með 1. janúar 2018 til samræmis við yfirlýsingu fyrri ríkisstjórnar frá árinu 2016 í tengslum við breytingar á almannatryggingakerfinu.
- Áætlaðar verðlagsbreytingar nema 256,8 m.kr.

28.3 Þjónusta við aldraða og aðrar greiðslur

Málaflokkurinn er á ábyrgð félags- og jafnréttismálaráðherra. Undir málaflokkinn fellur eingöngu eftirlaunasjóður aldraða. Eftirlaunasjóður greiðir lífeyri til þeirra sem fæddir eru 1915 eða fyrr og maka þeirra sem njóta lítilla eða engra réttinda úr lífeyrissjóði. Eðli málaflokksins er með þeim hætti að ekki verður fjallað um markmið og aðgerðir varðandi starfsemi hans.

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
28.3 Þjónusta við aldraða og aðrar greiðslur, óta.					
Rekstrarframlög	3,0	25,0	3,5	-86	17
Rekstrartilfærslur	18,3	0,0	21,5	-	18
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingartilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	21,3	25,0	25,0	0	17
Rekstrartekjur	-	2,1	2,1	0	-
Framlag úr ríkissjóði	-	22,9	22,9	0	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	25,0	25,0	0	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 25 m.kr. og breytist ekki milli ára.

29 Fjölskyldumál

Skilgreining málefnasviðs

Starfsemi á þessu málefnasviði er á ábyrgð félags- og jafnréttismálaráðherra að undanskildum bótum vegna veikinda og slysa er heyra undir heilbrigðisráðherra, barnabótum sem heyra undir fjármála- og efnahagsráðherra, Embætti umboðsmanns barna sem heyrir undir forsætisráðuneytið og meðlögum samkvæmt lögum nr. 76/2003 sem heyra undir samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneytið. Málefnasviðið skiptist í sjö málaflokka, en þeir eru:

- Barnabætur.
- Fæðingarorlof.
- Bætur skv. lögum um félagslega aðstoð.
- Stuðningur við einstaklinga, fjölskyldur og börn.
- Bætur til eftirlifenda.
- Bætur vegna veikinda og slysa.
- Málefni innflytjenda og flóttafólks.

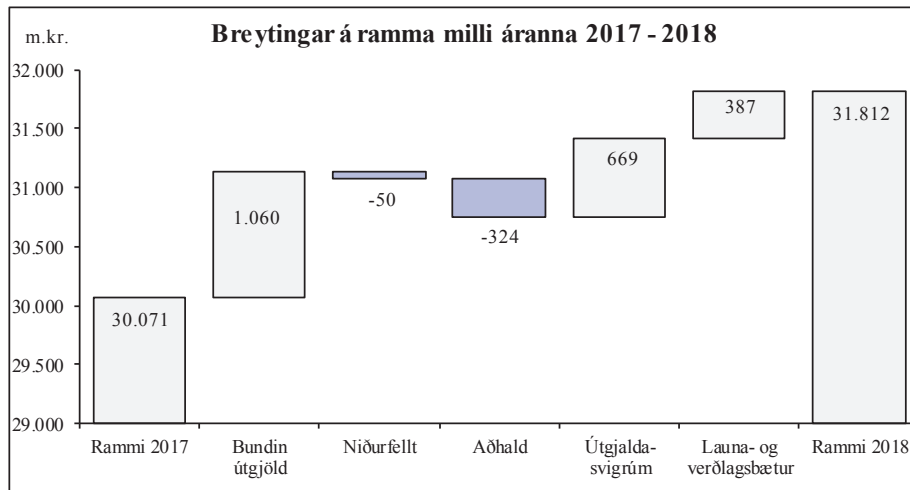
Vakin er athygli á því að framsetning á útgjöldum málefnasviðsins hefur verið aðlöguð vegna breyttrar verkaskiptingar ráðuneyta innan Stjórnarráðsins. Fyrir þetta málefnasvið er um að ræða aðlögun vegna uppskiptingar innanríkisráðuneytisins í tvö ráðuneyti, þ.e. dómsmálaráðuneyti og samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneyti. Þannig hefur útgjaldatölum reiknings liðins ár og gildandi fjárlaga verið skipt upp sem nemur veltu þeirra verkefna sem skiptast á milli þessara tveggja ráðuneyta.

Í eftirfarandi töflu má sjá fjárhagslega þróun málefnasviðsins og málaflokka þess á tímabilinu 2016–2018.

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
29 Fjölskyldumál					
29.10 Barnabætur	9.579,8	10.743,0	10.528,0	-2,0	9,9
09 Fjármála- og efnahagsráðuneyti	9.579,8	10.743,0	10.528,0	-2,0	9,9
29.20 Fæðingarorlof	9.296,6	10.357,0	11.571,8	11,7	24,5
08 Velferðarráðuneyti	9.296,6	10.357,0	11.571,8	11,7	24,5
29.30 Bætur skv. lögum um félagslega aðstoð	353,3	395,2	418,0	5,8	18,3
08 Velferðarráðuneyti	353,3	395,2	418,0	5,8	18,3
29.40 Annar stuðningur við fjölskyldur og börn	5.605,0	6.084,6	6.414,2	5,4	14,4
01 Forsætisráðuneyti	45,9	52,7	54,3	3,0	18,3
08 Velferðarráðuneyti	5.327,9	5.753,4	6.068,3	5,5	13,9
10 Samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneyti	231,2	278,5	291,6	4,7	26,1
29.50 Bætur til eftirlifenda	410,1	481,0	503,6	4,7	22,8
08 Velferðarráðuneyti	410,1	481,0	503,6	4,7	22,8
29.60 Bætur vegna veikinda og slysa	1.454,7	1.857,1	1.966,0	5,9	35,1
08 Velferðarráðuneyti	1.454,7	1.857,1	1.966,0	5,9	35,1
29.70 Málefni innflytjenda og flóttamanna	255,9	153,1	410,8	168,3	60,5
08 Velferðarráðuneyti	255,9	153,1	410,8	168,3	60,5
Samtals	26.955,4	30.071,0	31.812,4	5,8	18,0

Útgjaldarammi - heildaryfirlit og breytingar eftir tilefnum

Myndin hér á eftir sýnir breytingar á útgjaldaramma málefnasviðsins eftir helstu tilefnum sem rakin eru í framhaldinu. Myndin endurspeglar þá útfærslu og forgangsröðun sem unnin er út frá stefnumótun málefnasviðsins en sú niðurstaða getur eftir atvikum vikið frá þeim viðmiðum sem gengið var út frá við setningu útgjaldaramma málefnasviðsins í fjármálaáætlun.

Heildargjöld málefнасviðsins árið 2018 eru áætluð 31.812 m.kr. og aukast um 1.354 m.kr. á föstu verðlagi fjárlaga 2017, eða sem svarar til 4,5%. Þegar einnig er tekið tillit til áhrifa af almennum launa- og verðlagsbreytingum hækka útgjöldin um 1.741 m.kr. milli ára, eða sem svarar til 5,8%. Útgjaldabreytingum milli ára má skipta í eftirtalda þætti:

- Ýmsar breytingar á fyrirliggjandi útgjaldaskuldbindingum sem falla til á árinu 2018 en þær nema alls 1.060 m.kr. til hækkunar.
- Á móti hækkun útgjaldaskuldbindinga í a-lið falla niður í frumvarpinu tímabundin framlög til ýmissa verkefna, alls 50 m.kr. Nettóhækkun vegna breytinga á útgjaldaskuldbindingum er því alls 1.010 m.kr.
- Gert er ráð fyrir útgjaldasvigrúmi innan ramma málefнасviðsins sem verður notað til að veita framlög í ný eða aukin verkefni, samtals 669 m.kr.
- Gerðar verða ráðstafanir til að lækka útgjöld um 324 m.kr. á árinu 2018 í samræmi við markmið sem ríkisstjórnin hefur sett í gildandi fjármálaáætlun.
- Launa- og verðlagshækkunar ársins 2018, sem eru áætlaðar 387 m.kr., þannig að heildargjöldin verða 31.812 m.kr. Þar vega þyngst áætlaðar hækkunar á launum vegna kjarasamninga sem gerðir voru árið 2016, bæði áhrif á ársgrundvelli vegna hækkana á árinu 2017 og þær hækkunar sem áætlað er að taki gildi á árinu 2018 samkvæmt forsendum frumvarpsins. Þá er gert ráð fyrir hækkunum á bótum almannatrygginga sem falla undir málefnasviðið. Fjárheimildir vegna annarra rekstrargjalda en launa verða leiðréttar í samræmi við ofmat á verðlagshækkunum í forsendum fjárlaga 2017. Því til viðbótar kemur spá um almennar verðbreytingar til ársins 2018. Auk þess er tekið tillit til áhrifa af breytingum á gengi krónunnar í útgjöldum sem greidd eru í erlendri mynt.

Útgjaldarammi - hagræn skipting útgjalda

Útgjöld, fjárheimildir og fjármögnun breytast milli ára sem hér segir:

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
29 Fjölskyldumál					
Rekstrarframlög	3.278,2	3.432,3	3.845,5	12,0	17,3
Rekstrartilfærslur	23.674,1	26.638,7	27.741,9	4,1	17,2
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	3,1	0,0	225,0	-	-
Heildarútgjöld	26.955,4	30.071,0	31.812,4	5,8	18,0
Rekstrartekjur	-	152,9	124,1	-18,8	-
Framlag úr ríkissjóði	-	29.918,1	31.688,3	5,9	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	30.071,0	31.812,4	5,8	-

Útgjöld málefnasviðsins eru hér greind í þrjá þætti eftir hagrænni skiptingu þeirra. Í fyrsta lagi er um að ræða rekstrarframlög, einkum beinan rekstur ríkisins og stofnana þess og aðkeypta þjónustu frá sjálfseignastofnunum og einkaaðilum. Í öðru lagi eru tilfærslur fjármagns úr ríkissjóði til einstaklinga, fyrirtækja og félagasamtaka en um er að ræða styrk eða framlag sem innt er af hendi án skuldbindingar um beint endurgjald frá móttakanda. Þessar tilfærslur skiptast annars vegar í rekstrartilfærslur og hins vegar fjármagnstilfærslur sem veittar eru til fjárfestinga. Í þriðja lagi er hér fjallað um fjárfestingarframlög.

- a. **Rekstrarframlög** eru áætluð 3.845,5 m.kr og hækka um 413,2 m.kr frá fjárlögum þessa árs. Þar munar mest um 250 m.kr. framlag til móttöku flóttamanna og 150 m.kr. framlag til búsetuúrræða fyrir börn sem stríða við alvarlegar þroska- og geðraskanir. Breytingar sem leiða af hagrænni skiptingu og millifærslum milli fjárlagaliða leiða til 53 m.kr. útgjaldalækkunar. Þá lækka rekstrarframlög um 51 m.kr. í samræmi við markmið um sem ríkisstjórnin hefur sett í áætlun um ríkisfjármálin. Launa- og verðlagsbætur nema 99,9 m.kr.
- b. **Rekstrartilfærslur** hækka um 1.103,2 m.kr. og verða 27.741,9 m.kr. en eru 26.638,7 m.kr. í fjárlögum ársins 2017. Þar munar mest um 739 m.kr. framlag í Fæðingarorlofssjóð til hækkunar á hámarksgreiðslum til foreldra í fæðingarorlofi. Í öðru lagi hækka framlög í Fæðingarorlofssjóð um 453 m.kr. til að mæta áhrifum kjarasamninga á greiðslur úr sjóðnum og til að mæta hækkun á mótframlagi í lífeyrissjóði. Þá er, í þriðja lagi, felld niður tímabundin heimild að fjárhæð 50 m.kr. Í fjórða lagi lækka rekstrartilfærslur um 273,4 m.kr. í samræmi við markmið um sem ríkisstjórnin hefur sett í áætlun um ríkisfjármálin. Launa- og verðlagsbætur nema 287,1 m.kr.
- c. **Fjárfestingarframlög** eru áætluð 225 m.kr. Um er að ræða framlag til byggingar nýs meðferðarheimilis fyrir börn og unglina.

29.1 Barnabætur

Málaflokkurinn er á ábyrgð fjármála- og efnahagsráðherra en undir hann heyra barnabætur. Embætti ríkisskattstjóra annast framkvæmd barnabóta.

Markmið og aðgerðir hafa ekki verið skilgreind fyrir málaflokkinn.

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
29.10 Barnabætur					
Rekstrarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Rekstrartilfærslur	9.579,8	10.743,0	10.528,0	-2,0	9,9
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	9.579,8	10.743,0	10.528,0	-2,0	9,9
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	10.743,0	10.528,0	-2,0	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	10.743,0	10.528,0	-2,0	-

Nýlega var skipaður starfshópur á vegum velferðarráðherra til að endurskoða kerfi barnabóta og barnalífeyris almannatrygginga og á sá hópur að skila tillögum sínum í nóvember nk. Í ljósi þess er lagt til að heildarútgjöld til barnabóta verði svipuð og gert var ráð fyrir í fjármálaáætlun fyrir tímabilið 2018-2022, eða 10,5 ma.kr. Í því felst að barnabótaútgjöldin hækka um 10,5% milli ára í krónum talið. Nánari útfærsla á einstökum þáttum barnabótakerfisins, s.s. bótafjárhæðum, tekjuviðmiðunarmörkum o.fl., mun hins vegar biða þar til niðurstöður starfshópsins liggja fyrir.

29.2 Fæðingarorlof**Markmið og aðgerðir**

Málaflokkurinn er á ábyrgð félags- og jafnréttismálaráðherra. Málaflokkurinn tekur til greiðslna samkvæmt lögum nr. 95/2000, um fæðingar- og foreldraorlof, með síðari breytingum. Lögin taka til réttinda foreldra á innlendum vinnumarkaði til fæðingar- og foreldraorlofs og eiga við um foreldra sem eru starfsmenn eða sjálfstætt starfandi. Þá taka lögin einnig til réttinda foreldra utan vinnumarkaðar og í námi til fæðingarstyrks. Fæðingarorlofssjóður sem er í vörslu Vinnuálastofnunar ákvarðar réttindi og annast greiðslur til foreldra í fæðingarorlofi.

Markmið málaflokksins er:

1. Dregið verði úr röskun á tekjuinnkomu foreldra í fæðingarorlofi.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Breyta reglugerð þannig að mánaðarlegar hámarksgræiðslur í fæðingarorlofi hækki í 520.000 kr. vegna barna sem fæðast, verða ættleidd eða tekin í varanlegt föstur árið 2018.	VEL

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
29.20 Fæðingarorlof					
Rekstrarframlög	169,5	105,1	107,5	2,3	-36,6
Rekstrartilfærslur	9.127,1	10.251,9	11.464,3	11,8	25,6
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	9.296,6	10.357,0	11.571,8	11,7	24,5
Rekstrartekjur	-	1,2	1,2	0,0	-
Framlag úr ríkissjóði	-	10.355,8	11.570,6	11,7	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	10.357,0	11.571,8	11,7	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 11.571,8 m.kr. og hækkar um 1.175,4 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 39,4 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- Fjárheimild Fæðingarorlofssjóðs er aukin um 739 m.kr. til hækkunar á hámarks-greiðslum til foreldra í fæðingarorlofi sbr. markmið nr. 1 og aðgerð 1.
- Fjárheimild sjóðsins hækkar um 453 m.kr., annars vegar, til að mæta áhrifum kjara-samninga frá árinu 2015 á greiðslur til foreldra úr sjóðnum og hins vegar viðbótarútgjöldum sem leiða af hækkun mótframlags í lífeyrissjóði í 11,5% frá miðju ári 2018.
- Gert er ráð fyrir að útgjöld sjóðsins verði lækkuð um 17,7 m.kr. í samræmi við aðhaldsmarkmið sem ríkisstjórnin hefur sett í áætlun um ríkisfjármál.
- Loks nema áætlaðar launa- og verðlagsbreytingar 39,4 m.kr.

29.3 Bætur skv. lögum um félagslega aðstoð

Málaflokkurinn er á ábyrgð félags- og jafnréttismálaráðherra. Málaflokkurinn tekur til mæðra- og feðralauna og endurgreiðslu umtalsverðs kostnaðar við læknishjálp og lyf samkvæmt lögum nr. 99/2007, um félagslega aðstoð. Tryggingastofnun ríkisins ákvarðar réttindi og greiðir bætur samkvæmt lögnum. Eðli málaflokksins er með þeim hætti að ekki verður fjallað um markmið og aðgerðir varðandi starfsemi hans.

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
29.30 Bætur skv. lögum um félagslega aðstoð, fjölskyldur					
Rekstrarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Rekstrartilfærslur	353,3	395,2	418,0	5,8	18,3
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	353,3	395,2	418,0	5,8	18,3
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	395,2	418,0	5,8	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	395,2	418,0	5,8	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 418 m.kr. og hækkar um 22,8 m.kr. frá gildandi fjárlögum. Þar af nema launa- og verðlagsbreytingar 18,8 m.kr., sem svarar til 4,7% hækkunar bótafjárhæða. Mismunurinn, 4 m.kr., leiðir af áætluðum breytingum á fjölda viðtakenda bóta.

29.4 Stuðningur við einstaklinga, fjölskyldur og börn**Markmið og aðgerðir**

Málaflokkurinn er á ábyrgð félags- og jafnréttismálaráðherra að undanskildu Embætti umboðsmanns barna sem heyrir undir forsætisráðherra og meðlög samkvæmt lögum nr. 76/2003 sem heyra undir samgöngu- og sveitarstjórnarráðherra. Málaflokkurinn skiptist í 9 undirflokk, þar með talið barnavernd, þjónustu ríkisstofnana við fatlað fólk, ráðgjöf vegna skuldsettra heimila, meðlagsgreiðslur og bætur skv. lögum um félagslega aðstoð, svo sem umönnunargreiðslur til foreldra langveikra og alvarlega fatlaðra barna.

Málaflokkurinn er víðfeðmur og áskoranir margar, ekki síst á sviði stjórnáslu barnaverndar og aðstoðar við ungt fólk sem hefur fengið örorku- eða endurhæfingarlífeyri, en geðraskanir eru langalgengasta ástæða örorkumats hjá ungu fólki og mikil fjölgun í þeim hópi. Mikilvægt er að nýta endurhæfingu með sem skilvirkustum hætti fyrir þennan hóp ungs fólks. Niðurstöður nýlegrar rannsóknar sýna að stór hluti hópsins hefur fengið óviðunandi stuðning á yngri árum bæði heima og í skóla. Mikilvægt er að mæta áskorunum með því að efla forvarnir og snemmtæka íhlutun, styrkja grunnþjónustu, og bæta stjórnáslu, með meðal annars með vel skilgreindum gæðaviðmiðum og leiðbeiningum til að styrkja þjónustu og auka öryggi hennar. Hafa þarf heildarsýn að leiðarljósi við skipulagningu og veitingu þjónustu, auka og efla teymisvinnuráðgjöf, leiðbeiningar og aðgengi að viðtalsmeðferð.

Helstu stofnanir sem falla undir málaflokkinn eru: Barnaverndarstofa, Greiningar- og ráðgjafarstöð ríkisins, Embætti umboðsmanns barna, Embætti umboðsmanns skuldara og þjónustu og þekkingarmiðstöð fyrir blinda, sjónskerta og daufblinda einstaklinga.

Markmið málaflokksins eru:

1. Spornað verði gegn fátækt.
2. Bætt gæði og aukið öryggi í félagsþjónustu og barnavernd.
3. Aukinn stuðningur við ungt fólk með geðvanda.
4. Heildstæðari stuðningur við börn með fjölbættan vanda og fjölskyldur þeirra.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Unnið verði að innleiðingu tillagna nefndar, sem endurskoðaði kerfi barnabóta, vaxtabóta, barnalífeyris og húsnæðisbóta þar sem fjárhagslegum stuðningi verði beint með markvissari hætti að tekjulægri hópum.	VEL
2	2	Stofna sérstaka stjórnsýslu- og eftirlitsstofnun á sviði barnaverndar og félagsþjónustu.	VEL
3	2	Vinna áfram að undirbúningi nýs meðferðarheimilis fyrir börn. Hönnunarsamkeppni verði lokið fyrir 1. júní 2018 og deiliskipulag liggja fyrir á sama tíma.	VEL
4	3	Auka aðgengi ungs fólks með geðvanda að endurhæfingu. Samhliða verði fjárhagslegur stöðugleiki styrktur meðan á endurhæfingu stendur.	VEL
5	4	Efla PMTO þjónustu á sviði barnaverndar með þremur nýjum þjónustusvæðum.	Barnaverndarstofa
6	4	Styrkja þjónustu og úrræði sveitarfélaga fyrir börn með alvarlegar þroska- og geðraskanir, sem sökum fötlunar þurfa sérsniðin búsetuúrræði.	VEL
7	4	Stuðla að því að sveitarfélögin skipi sérstakan málstjóra þegar mörg þjónustukerfi koma að þjónustu við börn og fjölskyldur þeirra.	VEL

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
29.40 Annar stuðningur við fjölskyldur og börn					
Rekstrarframlög	2.897,9	3.174,7	3.264,8	2,8	12,7
Rekstrartilfærslur	2.704,0	2.909,9	2.924,4	0,5	8,2
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	3,1	0,0	225,0	-	-
Heildarútgjöld	5.605,0	6.084,6	6.414,2	5,4	14,4
Rekstrartekjur	-	86,7	57,9	-33,2	-
Framlag úr ríkissjóði	-	5.997,9	6.356,3	6,0	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	6.084,6	6.414,2	5,4	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 6.414,2 m.kr. og hækkar um 117,9 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 211,7 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- a. Fjárheimild málaflokksins er aukin um 150 m.kr. til þjónustu og búsetuúrræða fyrir börn með alvarlegar þroska- og geðraskanir. Um er að ræða börn sem sökum fötlunar þurfa sérsniðin búsetuúrræði með mikilli og samfelldri þjónustu stofnana ríkis og sveitarfélaga, sbr. markmið 4, aðgerð 6.
- b. Vegna byggingar nýs meðferðarheimilis fyrir börn og unglinga, sbr. markmið 3 og aðgerð 3, hækkar fjárheimildin um 150 m.kr. Gert er ráð fyrir að verkframkvæmd dreifist á þrjú ár frá 2018-2020 og að heildarkostnaður nemi 500 m.kr.
- c. Millifærðar eru 40,6 m.kr. á málaflokkinn *stjórnsýsla velferðarmál* vegna áforma um að koma á fót sérstakri stjórnsýslu- og eftirlitsstofnun með félagslegri þjónustu og barnavernd, sbr. markmið 4 og aðgerð 5.
- d. Felld er niður tímabundin heimild í fjárlögum 2017 að fjárhæð 50 m.kr. til félagasamtaka.
- e. Breyting á gjaldaheimild stofnunar samhliða breytingum á sértekjum leiða til 30 m.kr. lækkunar á fjárheimild málaflokksins.
- f. Gert er ráð fyrir að útgjöld stofnana og verkefna verði lækkuð um 51,6 m.kr. í samræmi við markmið sem ríkisstjórnin hefur sett í gildandi fjármálaáætlun.
- g. Loks nema áætlaðar launa- og verðlagsbreytingar 211,7 m.kr.

29.5 Bætur til eftirlifenda

Málaflokkurinn er á byrgð félags- og jafnréttismálaráðherra. Málaflokkurinn tekur til barnalífeyris samkvæmt lögum um almannatryggingar og maka- og umönnunarbóta, dánarbóta og barnalífeyris vegna menntunar samkvæmt lögum um félagslega aðstoð. Tryggingastofnun ríkisins ákvarðar réttindi og greiðir bætur samkvæmt lögnum. Eðli málaflokksins er með þeim hætti að ekki verður fjallað um markmið og aðgerðir varðandi starfsemi hans.

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
29.50 Bætur til eftirlifenda					
Rekstrarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Rekstrartilfærslur	410,1	481,0	503,6	4,7	22,8
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	410,1	481,0	503,6	4,7	22,8
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	481,0	503,6	4,7	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	481,0	503,6	4,7	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 503,6 m.kr. og hækkar um 22,6 m.kr. frá gildandi fjárlögum. Hækkunin skýrist alfarið með launa- og verðlagsbreytingum.

29.6 Bætur vegna veikinda og slysa

Málaflokkurinn er á ábyrgð heilbrigðisráðherra. Málaflokkurinn tekur til bóta samkvæmt lögum um sjúkratryggingar, lögum um slysatryggingar og lögum um sjúklinga-tryggingu. Eðli málaflokksins er með þeim hætti að ekki verður fjallað um markmið og aðgerðir varðandi starfsemi hans.

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
29.60 Bætur vegna veikinda og slysa					
Rekstrarframlög	144,5	12,4	75,7	510,5	-47,6
Rekstrartilfærslur	1.310,2	1.844,7	1.890,3	2,5	44,3
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	1.454,7	1.857,1	1.966,0	5,9	35,1
Rekstrartekjur	-	65,0	65,0	0,0	-
Framlag úr ríkissjóði	-	1.792,1	1.901,0	6,1	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	1.857,1	1.966,0	5,9	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 1.966 m.kr. og hækkar um 23,7 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 85,2 m.kr. Breytingar á fjárheimildum málaflokksins skýrast af tveimur tilefnum. Annars vegar 60,8 m.kr. hækkun sem leiðir af áætlaðri magnaukningu milli ára og hins vegar 37,1 m.kr. lækkunar í samræmi við aðhaldsmarkmið.

29.7 Málefni innflytjenda og flóttafólks

Markmið og aðgerðir

Málaflokkurinn er á ábyrgð félags- og jafnréttismálaráðherra og tekur annars vegar til innflytjenda sem koma hingað til atvinnuþátttöku, náms og fjölskyldusameiningar og hins vegar til flóttafólks sem fengið hefur alþjóðlega vernd hér landi, hvort sem það er fyrir tilstuðlan stjórnvalda og Flóttamannastofnunar Sameinuðu þjóðanna eða á eigin vegum. Einstaklingum sem hafa fengið alþjóðlega vernd og dvalarleyfi vegna mannúðarástæða hefur fjölgað umtalsvert á undanförunum árum og er nú unnið að því að samræma móttöku flóttafólks óháð því með hvaða hætti það kemur til landsins. Þá hefur fylgdarlausum börnum sem koma til landsins einnig fjölgað verulega. Helstu framkvæmdaraðilar í mála-flokknum eru auk velferðarráðuneytisins, sveitarfélög, félagsamtök, Fjölmenningsarsetur og Vinnumálastofnun.

Markmið málaflokksins eru:

1. Ísland taki í ríkari mæli þátt í að koma til móts við flóttamannavanda heimsins með aukinni og markvissari móttöku flóttafólks.
2. Bætt þjónusta við flóttafólk.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Taka á móti 50 kvótaflóttamönnum í samstarfi við Flóttamannastofnun SP árið 2018.	VEL
2	1	Innleiða tillögur nefndar um fyrirkomulag heildstæðrar móttöku flóttafólks í því skyni að tryggja samræmi í þjónustu óháð því hvort það komi sem kvótaflóttafólk eða á eigin vegum.	VEL
3	2	Fyrirmynd að móttökuáætlunum fyrir sveitarfélög liggja fyrir árið 2018.	VEL
4	2	Samræmdar grunnupplýsingar um þjónustu við innflytjendur og réttindi þeirra liggja fyrir árið 2018 á helstu tungumálum.	Fjölmenningarsetur
5	2	Samræmt fræðsluefni fyrir starfsfólk ríkis og sveitarfélaga liggja fyrir 2018.	VEL

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
29.70 Málefni innflytjenda og flóttamanna					
Rekstrarframlög	66,3	140,1	397,5	183,7	499,5
Rekstrartilfærslur	189,6	13,0	13,3	2,3	-93,0
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	255,9	153,1	410,8	168,3	60,5
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	153,1	410,8	168,3	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	153,1	410,8	168,3	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 410,8 m.kr. og hækkar um 248,4 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 9,3 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

1. Fjárheimild málaflokksins er augin um 250 m.kr. til móttöku á flóttamönnum í samstarfi við Flóttamannastofnun Sameinuðu þjóðanna sbr. markmið nr. 1 og aðgerð 1.
2. Gert er ráð fyrir að útgjöld málaflokksins lækki um 3 m.kr. í samræmi við markmið sem ríkisstjórnin hefur sett í gildandi fjármálaáætlun.
3. Loks nema áætlaðar launa- og verðlagsbreytingar 9,3 m.kr.

30 Vinnumarkaður og atvinnuleysi

Skilgreining málefnasviðs

Starfsemi á þessu málefnasviði er á ábyrgð félags- og jafnréttismálaráðherra. Það skiptist í tvo málaflokka, en þeir eru:

- Vinnumál og atvinnuleysi.
- Vinnumarkaður.

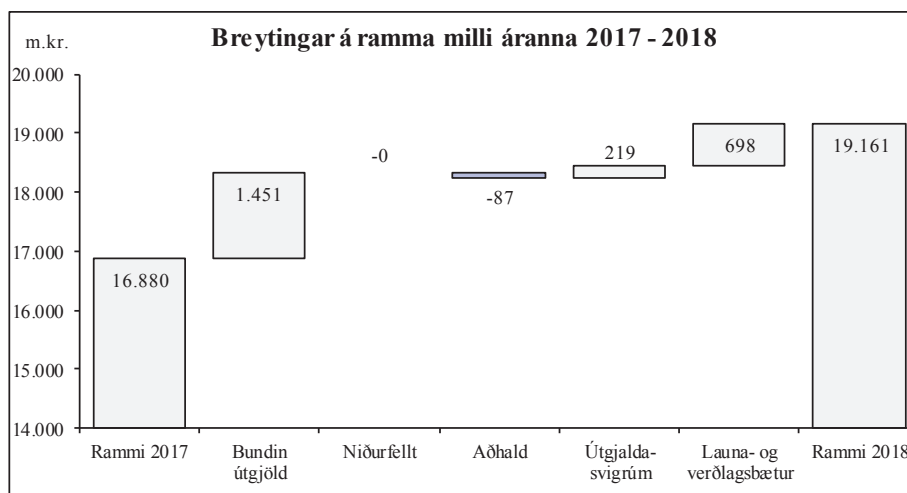
Undir málaflokkinn vinnumál og atvinnuleysi heyra Atvinnuleysistryggingasjóður, Vinnumálastofnun, Tryggingasjóður sjálfstætt starfandi einstaklinga, Ábyrgðasjóður launa, vinnumál, starfsendurhæfing og starfsendurhæfingarsjóðir. Undir málaflokkinn vinnumarkaður heyra vinnuvernd, Vinnueftirlit ríkisins og Embætti ríkissáttasemjara.

Í eftirfarandi töflu má sjá fjárhagslega þróun málefnasviðsins og málaflokka þess á tímabilinu 2016-2018.

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
30 Vinnumarkaður og atvinnuleysi					
30.10 Vinnumál og atvinnuleysi	14.613,3	15.783,4	17.959,3	13,8	22,9
08 Velferðarráðuneyti	14.613,3	15.783,4	17.959,3	13,8	22,9
30.20 Vinnumarkaður	861,1	1.096,2	1.202,0	9,7	39,6
08 Velferðarráðuneyti	861,1	1.096,2	1.202,0	9,7	39,6
Samtals	15.474,4	16.879,6	19.161,3	13,5	23,8

Útgjaldarammi - heildaryfirlit og breytingar eftir tilefnum

Myndin hér á eftir sýnir breytingar á útgjaldaramma málefnasviðsins eftir helstu tilefnum sem rakin eru í framhaldinu. Myndin endurspeglar þá útfærslu og forgangsröðun sem unnin er út frá stefnumótun málefnasviðsins en sú niðurstaða getur eftir atvikum vikið frá þeim viðmiðum sem gengið var út frá við setningu útgjaldaramma málefnasviðsins í fjármálaáætlun.

Heildargjöld á málefnasviðinu árið 2018 eru áætluð 19.161 m.kr. og aukast um 1.583 m.kr. á föstu verðlagi fjárlaga 2017, eða sem svarar til 9,4%. Þegar einnig er tekið tillit til áhrifa af almennum launa- og verðlagsbreytingum hækka útgjöldin um 2.282 m.kr. milli ára, eða sem svarar til 13,5%. Útgjaldabreytingum milli ára má skipta í eftirtalda þætti:

- Ýmsar breytingar á fyrirliggjandi útgjaldaskuldbindingum sem falla til á árinu 2018 en þær nema alls 1.451 m.kr. til hækkunar.
- Gert er ráð fyrir útgjaldasvigrúmi innan ramma málefnasviðsins sem verður notað til að veita framlög í ný eða aukin verkefni, samtals 219 m.kr.
- Gerðar verða ráðstafanir til að lækka útgjöld um 87 m.kr. á árinu 2018 í samræmi við markmið sem ríkisstjórnin hefur sett í gildandi fjármálaáætlun.
- Launa- og verðlagshækkunar ársins 2018, sem eru áætlaðar 698 m.kr., þannig að heildargjöldin verða 19.161 m.kr. Þar vega þyngst annars vegar áform um hækkunar á bótum atvinnuleysistrygginga og hins vegar áætlaðar hækkunar á launum vegna kjarasamninga sem gerðir voru árið 2016, bæði áhrif á ársgrundvelli vegna hækkana á árinu 2017 og þær hækkunar sem áætlað er að taki gildi á árinu 2018 samkvæmt forsendum frumvarpsins. Fjárheimildir vegna annarra rekstrargjalda en launa verða leiðréttar í samræmi við ofmat á verðlagshækkunum í forsendum fjárlaga 2017. Því til viðbótar kemur spá um almennar verðbreytingar til ársins 2018. Auk þess er tekið tillit til áhrifa af breytingum á gengi krónunnar í útgjöldum sem greidd eru í erlendri mynt.

Útgjaldarammi - hagræn skipting útgjalda

Útgjöld, fjárheimildir og fjármögnun á málefnasviðinu vinnumarkaður og atvinnuleysi breytast milli ára sem hér segir:

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
30 Vinnumarkaður og atvinnuleysi					
Rekstrarframlög	3.940,5	3.190,1	4.089,0	28,2	3,8
Rekstrartilfærslur	11.533,9	13.689,5	15.072,3	10,1	30,7
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	15.474,4	16.879,6	19.161,3	13,5	23,8
Rekstrartekjur	-	2.101,1	2.172,2	3,4	-
Framlag úr ríkissjóði	-	14.778,5	16.989,1	15,0	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	16.879,6	19.161,3	13,5	-

Útgjöld málefna sviðsins eru hér greind í tvo þætti eftir hagrænni skiptingu þeirra. Í fyrsta lagi er um að ræða rekstrarframlög, einkum beinan rekstur ríkisins og stofnana þess og aðkeypta þjónustu frá sjálfseignastofnunum og einkaaðilum. Í öðru lagi eru tilfærslur fjármagns úr ríkissjóði til einstaklinga, fyrirtækja og félagasamtaka en um er að ræða styrk eða framlag sem innt er af hendi án skuldbindingar um beint endurgjald frá móttakanda. Þessar tilfærslur skiptast annars vegar í rekstrartilfærslur og hins vegar fjármagnstilfærslur sem veittar eru til fjárfestinga.

- Rekstrarframlög** eru áætluð 4.089 m.kr og hækka um 898,9 m.kr frá fjárlögum þessa árs. Þar munar mest um millifærslu af rekstrartilfærslum að fjárhæð 671,6 m.kr. Um er að ræða leiðréttingu á fjárheimild til samræmis við bókhald. Í öðru lagi er ráðstafað af útgjaldasvigrúmi samtals 137,1 m.kr. til áherslumála og verkefna á vegum stofnana.
- Rekstrartilfærslur** hækka um 1.382,8 m.kr. og verða 15.072,3 m.kr. en eru 13.689,5 m.kr. í fjárlögum ársins 2017. Þar munar mest um 1.453,8 m.kr. hækkun útgjalda hjá Atvinnuleysistryggingasjóði til samræmis við spá Hagstofu Íslands um breytingar á atvinnuleysi milli árána 2017 og 2018. Í öðru lagi lækka rekstrartilfærslur um 671,6 m.kr. vegna fyrrnefndrar millifærslu yfir á rekstrarframlög. Í þriðja lagi nema launa- og verðlagsbætur rekstrartilfærslna alls 594,4 m.kr.

30.1 Vinnumál og atvinnuleysi

Markmið og aðgerðir

Málaflokkurinn er á ábyrgð félags- og jafnréttismálaráðherra. Málaflokkurinn tekur til aðstoðar við fólk í atvinnuleit, mats á vinnufærni þess og skipulags virkra vinnumarkaðs- aðgerða, auk starfsendurhæfingar. Enn fremur tekur málaflokkurinn til atvinnuleyfa hér á landi fyrir ríkisborgara ríkja utan EES sem og tiltekens eftirlits á vinnumarkaði. Vinnu- málstofnun annast framkvæmd málaflokksins.

Markmið málaflöksins eru:

1. Einstaklingsmiðaður stuðningur við fólk í atvinnuleit. Atvinnuleitendur geti fundið starf, hafið þátttöku í atvinnutengdri starfsendurhæfingu, fengið starfsþjálfunarsamning eða hafið nám að meðaltali innan við níu mánuðum frá því að þeir skráðu sig án atvinnu hjá Vinnumálastofnun.
2. Hærra hlutfall þátttakenda í atvinnutengdri starfsendurhæfingu, sem áætlað er að hafi meira en 25% starfsgetu, hafi fundið starf, fengið starfsþjálfunarsamning eða hafið nám innan við tólf mánuðum eftir að virk atvinnuleit hófst með aðstoð Vinnumálastofnunar.
3. Auka atvinnuþátttöku öryrkja á vinnumarkaði.
4. Einfaldara umsóknarferli vegna atvinnuleyfa fyrir sérfræðinga utan EES.
5. Laun og önnur starfskjör erlendra starfsmanna á vinnumarkaði verði í samræmi við ákvæði laga, reglugerða og kjarasamninga sem gilda á íslenskum vinnumarkaði.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Hrinda af stað átaksverkefni með það að markmiði að atvinnuleitandi njóti einstaklingsmiðaðrar þjónustu þegar við níu mánaða atvinnuleysi.	Vinnumálastofnun
2	1	Greina ástæður þess að atvinnuleitandi hafi verið í níu mánuði í virkri atvinnuleit án þess að fá vinnu og þá metið hvort ástæða sé til að leita eftir starfsþjálfunarsamningi eða þjónustu VIRK. Í kjölfarið verði komið á reglulegu greiningarfyrirkomulagi.	Vinnumálastofnun
3	2	Leggja fram frumvarp til laga í því skyni að efla atvinnutengda starfsendurhæfingu.	VEL
4	2	Heimila að gerðir verði þríhliða starfsþjálfunarsamningar í allt að ár milli Vinnumálastofnunar, atvinnuleitanda og vinnuveitanda þar sem endurhæfingarbætur verði greiddar beint til vinnuveitanda sem aftur greiði atvinnuleitanda laun samkvæmt kjarasamningi.	Vinnumálastofnun
5	3	Hefja átak við að finna störf fyrir fólk með skerta starfsgetu og að vinnusamningum við öryrkja fjölgi.	Vinnumálastofnun
6	4	Skipa nefnd í því skyni að leita leiða til að einfalda umsóknarferli vegna atvinnuleyfa fyrir sérfræðinga utan EES.	VEL
7	5	Leggja fram frumvarp til laga þar sem kveðið verði á um nauðsynlegar breytingar á ýmsum lögum í því skyni að gera Vinnumálastofnun betur kleift að sinna lögbundnu eftirliti á grundvelli viðkomandi laga, svo sem með því að laun og önnur starfskjör erlendra starfsmanna á vinnumarkaði séu í samræmi við ákvæði laga, reglugerða og kjarasamninga sem gilda á vinnumarkaði hér á landi.	VEL

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
30.10 Vinnumál og atvinnuleysi					
Rekstrarframlög	3.079,6	2.247,8	3.027,8	34,7	-1,7
Rekstrartilfærslur	11.533,7	13.535,6	14.931,5	10,3	29,5
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	14.613,3	15.783,4	17.959,3	13,8	22,9
Rekstrartekjur	-	1.735,6	1.768,0	1,9	-
Framlag úr ríkissjóði	-	14.047,8	16.191,3	15,3	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	15.783,4	17.959,3	13,8	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 17.959,3 m.kr. og hækkar um 1.514,6 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 661,3 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- Fjárheimild málaflokksins hækkar um 1.453,8 m.kr. í ljósi spár um breytingar á atvinnuleysi milli árana 2017 og 2018. Áætlunin byggir á spá Hagstofu Íslands um að atvinnuleysi verði 3,2% árið 2018 samanborið við 2,8% á yfirstandandi ári.
- Fjárheimild málaflokksins er aukin um 65 m.kr. í samræmi við markmið 1 og aðgerðir 1 og 2 um einstaklingsmiðaða þjónustu og atvinnutengda starfsendurhæfingu.
- Fjárheimild málaflokksins er aukin um 81 m.kr. til að fjölga vinnusamningum öryrkja sbr. markmið nr. 3 og aðgerð 5.
- Í samræmi við aðhaldsmarkmið sem ríkisstjórnin hefur sett í áætlun um ríkisfjármálin lækka útgjöld málaflokksins um 66,3 m.kr.
- Loks nema áætlaðar launa- og verðlagsbreytingar 661,3 m.kr. Gert er ráð fyrir að atvinnuleysisbætur hækki um 4,7% á árinu 2018.

30.2 Vinnumarkaður**Markmið og aðgerðir**

Málaflokkurinn er á ábyrgð félags- og jafnréttismálaráðherra. Undir málaflokkinn heyrir vinnuvernd, sáttamiðlun á vinnumarkaði, Vinnueftirlit ríkisins og Embætti ríkissátta-semjara.

Markmið málaflokksins eru:

- Öflugri umgjörð og aukinn stöðugleiki á vinnumarkaði.
- Fækkun vinnuslysa.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Skipa sérstaka launatölfræðinefnd með fulltrúum stjórnvalda og samtaka aðila vinnumarkaðarins.	VEL
2	1	Innleiða fyrirbyggjandi sáttamiðlun hjá Embætti ríkissáttasemjara.	Ríkissáttasemjari
3	1	Vinna launatölfræðiupplýsingar hjá Embætti ríkissáttasemjara í því skyni að bæta enn frekar þjónustu embættisins við sáttamiðlunarstörf.	Ríkissáttasemjari
4	1	Gera átak í því að kalla samninganefndir atvinnurekenda og launafólks fyrir að samningaborðinu vegna kjarasamninga sem verða lausir undir lok árs 2018 og í byrjun árs 2019 ásamt því að bjóða upp á fræðslu fyrir samninganefndir.	Ríkissáttasemjari
5	2	Auka forvarnastarf, þar á meðal fræðslu um orsakir vinnuslysa í einstökum starfsgreinum.	Vinnueftirlit ríkisins
6	2	Rannsaka hugsanleg tengsl aðstæðna á vinnustöðum, þar á meðal skipulag vinnunnar, vinnuálag og forvarnir, við brottfall fólks af vinnumarkaði og innkomu þess í almannatryggingakerfið.	VEL
7	2	Í fyrirtækjaeftirliti Vinnueftirlits ríkisins verði hafin aukin áhersla á þætti í skipulagi vinnunnar sem geta leitt til aukins álags á starfsfólk og þekktu áhættuþætti í tengslum við stoðkerfisvanda ásamt því að eftirlit með vinnutíma starfsmanna verði eftl.	Vinnueftirlit ríkisins

Mikilvægt er að tryggja launajafnrétti á vinnumarkaði. Stefnt er að því að tryggja með lagasetningu að starfsfólk á vinnumarkaði hljóti jafna meðferð innan sama vinnustaðar án tillits til kyns, fötlnar, skertrar starfsgetu, aldurs, kynþáttar, þjóðernisuppruna, trúar, lífsskoðunar, kynhneigðar, kynvitundar eða annarra þátta. Nánari umfjöllun um markmið og aðgerðir í tengslum við launajafnrétti er að finna í kafla 32.2 Jafnréttismál.

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
30.20 Vinnumarkaður					
Rekstrarframlög	860,9	942,3	1.061,2	12,6	23,3
Rekstrartilfærslur	0,2	153,9	140,8	-8,5	-
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	861,1	1.096,2	1.202,0	9,7	39,6
Rekstrartekjur	-	365,5	404,2	10,6	-
Framlag úr ríkissjóði	-	730,7	797,8	9,2	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	1.096,2	1.202,0	9,7	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 1.202 m.kr. og hækkar um 68,7 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 37,1 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- a. Fjárheimild málaflokksins er aukin um 50 m.kr. til að efla umgjörð við gerð kjarasamninga hjá embætti ríkissáttasemjara sbr. markmið nr. 1-2 og aðgerðir 1-3.
- b. Gjaldaheimildir málaflokksins hækka um 30 m.kr. á móti samsvarandi hækkunum á tekjum stofnana.
- c. Til að mæta raunaukningu í rekstri eru fjárheimildir málaflokksins hækkaðar um 9,4 m.kr.
- d. Í samræmi við aðhaldsmarkmið sem ríkisstjórnin hefur sett í áætlun um ríkisfjármálin lækka útgjöld málaflokksins um 20,7 m.kr.
- e. Loks nema áætlaðar launa- og verðlagsbreytingar 37,1 m.kr.

31 Húsnæðisstuðningur

Skilgreining málefnasviðs

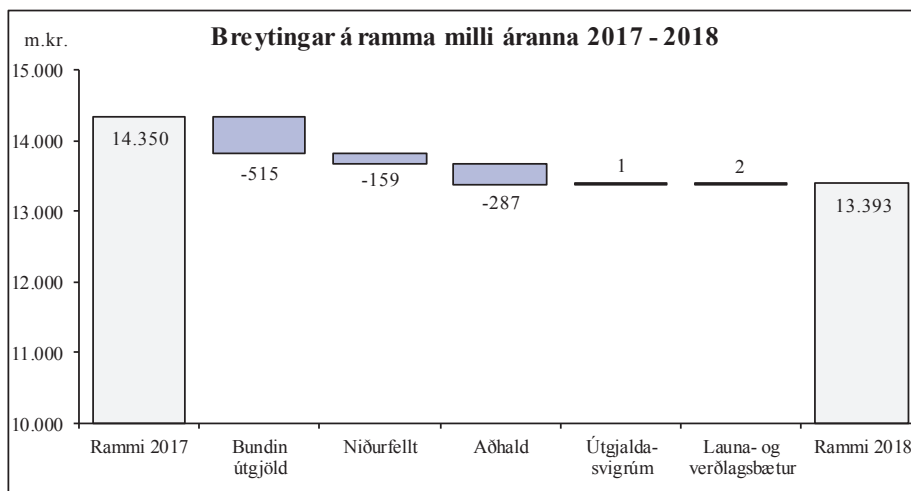
Starfsemi á þessu málefnasviði er á ábyrgð félags- og jafnréttismálaráðherra og fjármála- og efnahagsráðherra. Undir því er einn málaflokkur sem ber sama heiti og málefnasviðið. Viðfangsefni málefnasviðsins heyra undir velferðarráðuneytið að undanskildum vaxtabótum og stuðningi til kaupa á fyrstu íbúð sem heyra undir fjármála- og efnahagsráðuneyti.

Í eftirfarandi töflu má sjá fjárhagslega þróun málefnasviðsins á tímabilinu 2016-2018.

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
31 Húsnæðisstuðningur					
31.10 Húsnæðisstuðningur	23.774,7	14.349,8	13.392,6	-6,7	-43,7
08 Velferðarráðuneyti	2.753,4	8.211,8	9.392,6	14,4	241,1
09 Fjármála- og efnahagsráðuneyti	21.021,3	6.138,0	4.000,0	-34,8	-81,0
Samtals	23.774,7	14.349,8	13.392,6	-6,7	-43,7

Útgjaldarammi - heildaryfirlit og breytingar eftir tilefnum

Myndin hér á eftir sýnir breytingar á útgjaldaramma málefnasviðsins eftir helstu tilefnum sem rakin eru í framhaldinu. Myndin endurspeglar þá útfærslu og forgangsröðun sem unnin er út frá stefnumótun málefnasviðsins en sú niðurstaða getur eftir atvikum vikið frá þeim viðmiðum sem gengið var út frá við setningu útgjaldaramma málefnasviðsins í fjármálaáætlun.

Heildargjöld málefna sviðsins árið 2018 eru áætluð 13.393 m.kr. og lækka um 957 m.kr. frá fjárlögum 2017, eða sem svarar til 6,7%. Útgjaldabreytingin skýrist af eftirfarandi tilefnum. Í fyrsta lagi er um að ræða breytingar á fyrirliggjandi útgjaldaskuldbindingum sem nema alls 515 m.kr. til lækkunar. Í öðru lagi fellur niður tímabundið framlag að fjárhæð 159 m.kr. Nettólækkun vegna breytinga á útgjaldaskuldbindingum er því alls 674 m.kr. Í þriðja lagi verða gerðar ráðstafanir til að lækka útgjöld um 287 m.kr. á árinu 2018 í samræmi við markmið sem ríkisstjórnin hefur sett í gildandi fjármálaáætlun. Loks bætast við, í fjórða lagi, laun- og verðlagshækkunar og ráðstöfun af útgjaldasvigrúmi samtals að fjárhæð 3,6 m.kr. Heildargjöldin eru því áætluð 13.393 m.kr.

Útgjaldarammi - hagræn skipting útgjalda

Útgjöld, fjárheimildir og fjármögnun málefna sviðsins breytast milli ára sem hér segir:

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
31 Húsnæðisstuðningur					
Rekstrarframlög	17,7	135,4	136,3	0,7	670,1
Rekstrartilfærslur	5.330,3	12.555,9	10.289,5	-18,1	93,0
Fjármagnstilfærslur	18.426,7	1.500,0	2.966,8	97,8	-83,9
Fjárfestingarframlög	0,0	158,5	0,0	-100,0	-
Heildarútgjöld	23.774,7	14.349,8	13.392,6	-6,7	-43,7
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	15.015,9	14.058,7	-6,4	-
Viðskiptahreyfingar	-	-666,1	-666,1	0,0	-
Samtals fjármögnun	-	14.349,8	13.392,6	-6,7	-

Útgjöld málefna sviðsins eru hér greind í fjóra þætti eftir hagrænni skiptingu þeirra. Í fyrsta lagi er um að ræða rekstrarframlög, einkum beinan rekstur ríkisins og stofnana þess og aðkeypta þjónustu frá sjálfseignastofnunum og einkaaðilum. Í öðru og þriðja lagi eru tilfærslur fjármagns úr ríkissjóði til einstaklinga, fyrirtækja og félagasamtaka en um er að ræða styrk eða framlag sem innt er af hendi án skuldbindingar um beint endurgjald frá móttakanda. Þessar tilfærslur skiptast annars vegar í rekstrartilfærslur og hins vegar fjármagnstilfærslur sem veittar eru til fjárfestinga. Í fjórða lagi er hér fjallað um fjárfestingarframlög.

- Rekstrarframlög** eru áætluð 136,3 m.kr og hækka um 0,9 m.kr frá fjárlögum þessa árs.
- Rekstrartilfærslur** lækka um 2.266,4 m.kr. og verða 10.289,5 m.kr. en eru 12.555,9 m.kr. í fjárlögum ársins 2017. Þar munar mest um að framlag til vaxtabóta lækkar um 2.015 m.kr, sjá síðar. Í öðru lagi er gerð 251 m.kr. aðhaldskrafa í samræmi við markmið sem ríkisstjórnin hefur sett í áætlun um ríkisfjármálin.

- c. **Fjármagnstílfærslur** eru áætlaðar 2.966,8 m.kr. og er það 1.466,8 m.kr. hækkun milli ára. Þar vegur þyngst 1.500 m.kr. hækkun fjárheimildar til greiðslu stofnframlaga vegna nýrra félagslegra leiguíbúða á vegum sveitarfélaga og félagasamtaka. Hækkun framlagsins tekur mið af því að hægt verði að tryggja framgang þess verkefnis að byggðar/ keyptar verði 2.300 félagslegar leiguíbúðir á árunum 2016-2019. Á móti vegur að gert er ráð fyrir 33,2 m.kr. lækkun fjárheimildar í samræmi við ákvörðun ríkisstjórnarinnar um lækkun ríkisútgjalda.
- d. **Fjárfestingarframlög** falla alfarið niður. Veitt var tímabundin heimild á árinu 2017 að fjárhæð 158,5 m.kr. til greiðslu vaxtamunar hjá Íbúðalánasjóði vegna lána til félagslegra leiguíbúða, skv. 37. gr. laga um húsnæðismál, eins og sú lagagrein var fyrir gildistöku laga um almennar íbúðir.

31.1 Húsnæðisstuðningur

Markmið og aðgerðir

Málaflokkurinn er á ábyrgð félags- og jafnréttismálaráðherra og fjármála- og efnahagsráðherra. Undir málaflokkinn falla vaxtabætur, stuðningur til kaupa á fyrstu íbúð, húsnæðisbætur og leiguíbúðir, þar á meðal almennar íbúðir. Ríkisskattstjóri annast framkvæmd vaxtabóta og stuðnings til kaupa á fyrstu íbúð. Vinnuálastofnun annast framkvæmd húsnæðisbóta og Íbúðalánasjóður framkvæmd stofnframlaga vegna almennra íbúða.

Markmið málaflokksins eru:

- Landsmenn eigi þess kost að eignast eigið húsnæði og hafi val um búsetuform.
- Húsnæðisstuðningi verði í ríkari mæli beint að tekjulægri hópum óháð uppruna tekna. Þar verði sérstaklega horft til tekjulágra leigjenda og fyrstu kaupenda.
- Jafnvægi verði náð svo fljótt sem auðið er á fasteignamarkaði og nýbyggingar fasteigna verði í samræmi við aukna þörf á markaði. Leitast verði við að eðlilegt framboð verði á húsnæði sem henti þörfum ólíkra hópa samfélagsins.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	2	Úrvinnsla tillagna nefndar sem skipuð var til að endurskoða meðal annars húsnæðisstuðning í formi vaxta- og húsnæðisbóta með það að markmiði að fjárhagslegum stuðningi verði í ríkari mæli beint að lægri tekjuhópum óháð uppruna teknanna.	VEL
2	1	Fjármagna stofnframlög til byggingar 600 nýrra almennra íbúða.	Íbúðalánasjóður
3	1	Skoða sérstaklega úrræði fyrir lægri tekjuhópa sem ekki ráða við eiginfjárlutfall fasteignakaupa.	VEL
4	1	Fjármagna fleiri námsmannaíbúðir.	Íbúðalánasjóður
5	3	Samræma húsnæðisáætlanir sveitarfélaga.	Íbúðalánasjóður

6	1	Auka fræðslu til leigusala og leigjenda og gagnsæi í markaðsupplýsingum á leigumarkaði með það að markmiði að fleiri íbúðir skili sér í langtímaleigu.	VEL
7	1	Fjölga sértækum húsnæðisúrræðum fyrir fatlað fólk.	VEL
8	1	Greining á umsóknum húsnæðiskaupenda um stuðning til kaupa á fyrstu íbúð, samanborið við nýtingu séreignasparnaðar samkvæmt eldra úrræði. ¹	FJR

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
31.10 Húsnæðisstuðningur					
Rekstrarframlög	17,7	135,4	136,3	0,7	670,1
Rekstrartilfærslur	5.330,3	12.555,9	10.289,5	-18,1	93,0
Fjármagnstilfærslur	18.426,7	1.500,0	2.966,8	97,8	-83,9
Fjárfestingarframlög	0,0	158,5	0,0	-100,0	-
Heildarútgjöld	23.774,7	14.349,8	13.392,6	-6,7	-43,7
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	15.015,9	14.058,7	-6,4	-
Viðskiptahreyfingar	-	-666,1	-666,1	0,0	-
Samtals fjármögnun	-	14.349,8	13.392,6	-6,7	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 13.393 m.kr. og lækkar um 957 m.kr. frá gildandi fjárlögum. Helstu breytingar á fjárheimildum eru eftirfarandi:

- Hækkun um 1.500 m.kr. til greiðslu stofnframlaga vegna nýrra félagslegra leiguíbúða. En í tengslum við kjarasamninga á almennum vinnumarkaði árið 2015 gaf þáverandi ríkisstjórn út yfirlýsingu um aðgerðir í húsnæðismálum. Í yfirlýsingunni voru gefin fyrirheit um byggingu allt að 2.300 félagslegra leiguíbúða á vegum sveitarfélaga og félagasamtaka á fjórum árum. Til að tryggja framgang þessa verkefnis hækkar framlagið því um 1.500 m.kr., þannig að til ráðstöfunar verða 3.000 m.kr. árið 2018 og gert er ráð fyrir að sama fjárhæð verði til ráðstöfunar 2019, sbr. markmið nr. 1 og aðgerð nr. 2 í málaflokknum.
- Framlag til vaxtabóta lækkar um 2.015 m.kr. En gert er ráð fyrir að fjárheimild til greiðslu vaxtabóta verði 4 ma.kr. á árinu 2018 og er þá miðað við sömu reiknireglur og viðmiðunarfjárhæðir og giltu á þessu ári.

¹ Nánari umfjöllun um stuðning á fyrstu íbúð er að finna í umfjöllun um tekjuskatt í frumvarpinu.

32 Lýðheilsa og stjórnsýsla velferðarmála

Skilgreining málefnasviðs

Starfsemi á þessu málefnasviði er á ábyrgð heilbrigðisráðherra og félags- og jafnréttismálaráðherra. Það skiptist í þrjú málaflokka, en þeir eru:

- Lýðheilsa, forvarnir og eftirlit.
- Jafnréttismál.
- Stjórnsýsla velferðarmála.

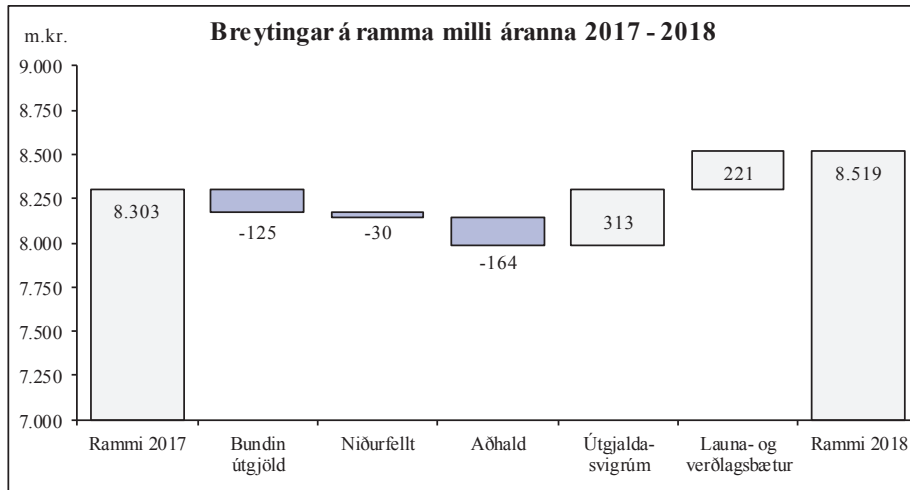
Lýðheilsa, forvarnir og eftirlit er á ábyrgð heilbrigðisráðherra, jafnréttismál á ábyrgð félags- og jafnréttismálaráðherra og stjórnsýsla velferðarmála á ábyrgð heilbrigðisráðherra og félags- og jafnréttismálaráðherra.

Í eftirfarandi töflu má sjá fjárhagslega þróun málefnasviðsins og einstakra málaflokka á tímabilinu 2016–2018.

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
32 Lýðheilsa og stjórnsýsla velferðarmála					
32.10 Lýðheilsa, forvarnir og eftirlit	2.570,8	2.617,5	2.644,5	1,0	2,9
08 Velferðarráðuneyti	2.570,8	2.617,5	2.644,5	1,0	2,9
32.20 Jafnréttismál	201,5	242,3	244,5	0,9	21,3
08 Velferðarráðuneyti	201,5	242,3	244,5	0,9	21,3
32.30 Stjórnsýsla velferðarmála	5.052,0	5.442,8	5.629,7	3,4	11,4
08 Velferðarráðuneyti	5.052,0	5.442,8	5.629,7	3,4	11,4
Samtals	7.824,3	8.302,6	8.518,7	2,6	8,9

Útgjaldarammi - heildaryfirlit og breytingar eftir tilefnum

Myndin hér á eftir sýnir breytingar á útgjaldaramma málefnasviðsins eftir helstu tilefnum sem rakin eru í framhaldinu. Myndin endurspeglar þá útfærslu og forgangsroðun sem unnin er út frá stefnumótun málefnasviðsins en sú niðurstaða getur eftir atvikum vikið frá þeim viðmiðum sem gengið var út frá við setningu útgjaldaramma málefnasviðsins í fjármálaáætlun.

Heildargjöld málefna sviðsins árið 2018 eru áætluð 8.519 m.kr. og lækka um 5,1 m.kr. á föstu verðlagi fjárlaga 2017, eða sem svarar til 0,1%. Þegar einnig er tekið tillit til áhrifa af almennum launa- og verðlagsbreytingum hækka útgjöldin um 216,1 m.kr. milli ára, eða sem svarar til 2,6%. Útgjaldabreytingum milli ára má skipta í eftirtalda þætti:

- a. Ýmsar breytingar á fyrirliggjandi útgjaldaskuldbindingum sem falla til á árinu 2018 en þær nema alls 124,6 m.kr. til lækkunar
- b. Á móti hækku útgjaldaskuldbindinga í a-lið falla niður í frumvarpinu tímabundin framlög til ýmissa verkefna, alls 30 m.kr. Nettólækkun vegna breytinga á útgjaldaskuldbindingum er því alls 94,6 m.kr.
- c. Gerðar verða ráðstafanir til að lækka útgjöld um 163,9 m.kr. á árinu 2018 í samræmi við markmið sem ríkisstjórnin hefur sett í gildandi fjármálaáætlun.
- d. Gert er ráð fyrir útgjaldasvigrúmi innan ramma málefna sviðsins sem verður notað til að veita framlög í ný eða aukin verkefni, samtals 313,4 m.kr.
- e. Launa- og verðlagshækkunir ársins 2018, sem eru áætlaðar 221,2 m.kr., þannig að heildargjöldin verða 8.518,7 m.kr. Þar veða þyngst áætlaðar hækkunir á launum vegna kjarasamninga sem gerðir voru árið 2016, bæði áhrif á ársgrundvelli vegna hækkana á árinu 2017 og þær hækkunir sem áætlað er að taki gildi á árinu 2018 samkvæmt forsendum frumvarpsins. Fjárheimildir vegna annarra rekstrargjalda en launa verða leiðréttar í samræmi við ofmat á verðlagshækkunum í forsendum fjárlaga 2017. Því til viðbótar kemur spá um almennar verðbreytingar til ársins 2018. Auk þess er tekið tillit til áhrifa af breytingum á gengi krónunnar í útgjöldum sem greidd eru í erlendri mynt.

Útgjaldarammi - hagræn skipting útgjalda

Útgjöld, fjárheimildir og fjármögnun málefna sviðsins breytast milli ára sem hér segir:

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
32 Lýðheilsa og stjórnsýsla velferðarmála					
Rekstrarframlög	6.833,2	7.439,9	7.728,4	3,9	13,1
Rekstrartilfærslur	902,9	862,7	790,3	-8,4	-12,5
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	88,2	0,0	0,0	-	-100,0
Heildarútgjöld	7.824,3	8.302,6	8.518,7	2,6	8,9
Rekstrartekjur	-	1.387,3	1.370,7	-1,2	-
Framlag úr ríkissjóði	-	6.915,5	7.148,0	3,4	-
Viðskiptahreyfingar	-	-0,2	0,0	-100,0	-
Samtals fjármögnun	-	8.302,6	8.518,7	2,6	-

Útgjöld málefna sviðsins eru hér greind í tvo þætti eftir hagrænni skiptingu þeirra. Í fyrsta lagi er um að ræða rekstrarframlög, einkum beinan rekstur ríkisins og stofnana þess og aðkeypta þjónustu frá sjálfseignastofnunum og einkaaðilum. Í öðru lagi eru tilfærslur fjármagns úr ríkissjóði til einstaklinga, fyrirtækja og félagasamtaka en um er að ræða styrk eða framlag sem innt er af hendi án skuldbindingar um beint endurgjald frá móttakanda. Þessar tilfærslur skiptast annars vegar í rekstrartilfærslur og hins vegar fjármagnstilfærslur sem veittar eru til fjárfestinga.

- Rekstrarframlög** eru áætluð 7.728,4 m.kr og hækka um 288,5 m.kr frá fjárlögum þessa árs. Þar munar mest um 69 m.kr. framlag vegna 1% reiknaðs raunvaxtar í rekstri. Gert er ráð fyrir 50 m.kr. framlag vegna áframhaldandi þróunar og innleiðingar rafrænnar sjúkraskrár og rafrænna samskipta heilbrigðisupplýsinga. Sömuleiðis er gert ráð fyrir samtals 50 m.kr. framlagi vegna uppsetningar lyfjagagnagrunns, rekstur klínísks lyfjagagnagrunns auk eftirlits Lyfjastofnunar með lækningatækjum. Einnig er gert ráð fyrir 45 m.kr. framlagi vegna starfsgetumats.
- Rekstrartilfærslur** lækka um 72,4 m.kr. og verða 790,3 m.kr. en eru 862,7 m.kr. í fjárlögum ársins 2017.

32.1 Lýðheilsa, forvarnir og eftirlit

Markmið og aðgerðir

Málaflokkurinn er á ábyrgð heilbrigðisráðherra en lögð er áhersla á viðtæka samvinnu varðandi málefni sem eiga sameiginlega tengifleti svo sem vegna forvarna. Undir málaflokkinn falla aðgerðir hins opinbera til að viðhalda og bæta heilbrigði, líðan og aðstæður einstaklinga, þjóðfélagshópa og þjóðarinnar í heild.

Helstu verkefni eru á sviði lýðheilsu og forvarna þ.m.t. sóttvarna og geislavarna. Einnig eftirlit í heilbrigðisþjónustu, sjúkraskrár, lífvísindi, starfsréttindi og vísindarannsóknir á heilbrigðissviði. Unnið hefur verið að gerð geðheilbrigðisstefnu, krabbameinsáætlunar, lýðheilsustefnu með áherslu á börn og ungmenni til 18 ára aldurs, stefnu í áfengis- og vímuefnum og stefnu í tóbaksvörnum í samstarfi við hagsmunaðila. Helstu stofnanir sem sjá um framkvæmd málaflokksins eru: Embætti landlæknis, Lyfjastofnun og Geislavarnir ríkisins.

Markmið málaflokksins eru:

1. Efling heilsu og heilbrigðra lífnaðarháttá.
2. Öryggi sjúklinga og heilbrigðisstarfsmanna aukið.
3. Hagkvæmni, skilvirkni og gæði heilbrigðisþjónustu aukin.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1, 2 og 3	Fella nágildandi stefnu í málaflokknum að nýrri heildstæðri stefnu í heilbrigðisþjónustu.	VEL
2	1	Styðja við og fjölga heilsueflandi samfélögum.	Embætti landlæknis
3	1	Auka aðgengi að ráðgjöf um heilsueflingu samanber m.a. markmið um fjölgun faghópa í heilsugæslu.	VEL, Embætti landlæknis og heilsugæslustöðvar.
4	1	Fylgja eftir aðgerðaáætlun frá árinu 2013 til að draga úr tíðni offitu auk annarra aðgerða til að styrkja jákvæða heilsuhegðun.	Embætti landlæknis og heilsugæslan
5	1	Fela verkefnisstjórn að fylgja eftir og forgangsraða tillögum ráðgjafahóps um krabbameinsáætlun 2016-2020.	VEL
6	1	Hefja skimun fyrir krabbameini í ristli og endaparmi í aldurshópnum 60-69 ára.	Sjúkratryggingar Íslands, og Krabbameinsfélag Íslands
7	1	Skipa starfshóp til að gera aðgerðaáætlun í áfengis-, vímuefna- og tóbaksvörnum.	Embætti landlæknis
8	1	Skipa samráðsvettvang sbr. tillögu starfshóps í skýrslu um leiðir til að draga úr skaðlegum áhrifum vímuefnaneyslu í íslensku samfélagi.	VEL
9	1 og 3	Leggja fram frumvörp til laga um ráðgjöf og fræðslu varðandi kynheilbrigði og um fóstureyðingar og ófrjósemisaðgerðir á grundvelli skýrslu starfshóps.	VEL
10	2 og 3	Halda áfram uppbyggingu rafrænnar skráningar, rafrænnar sjúkraskrár og þróunar rafrænna samskipta með áherslu á öruggan aðgang sjúklinga og heilbrigðisstarfsmanna að sjúkraskrárupplýsingum. Þar með talið vegna sjúkratflutninga, fjarheilbrigðisþjónustu og þjónustukannana.	Embætti landlæknis
11	2 og 3	Auka áherslu á gæðamál og vottun gæðakerfa í eftirliti með notkun geislatækja og geislavirkra efna.	Geislavarnir ríkisins
12	2 og 3	Innleiða notkun gæðakerfa og gæðavísa hjá veitendum heilbrigðisþjónustu með sérstakri áherslu á minni stofnanir, sbr. reglugerð.	Embætti landlæknis

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
32.10 Lýðheilsa, forvarnir og eftirlit					
Rekstrarframlög	2.257,6	2.338,3	2.364,7	1,1	4,7
Rekstrartilfærslur	270,0	279,2	279,8	0,2	3,6
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	43,2	0,0	0,0	-	-100,0
Heildarútgjöld	2.570,8	2.617,5	2.644,5	1,0	2,9
Rekstrartekjur	-	519,9	538,8	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	2.097,6	2.105,7	0,4	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	2.617,5	2.644,5	1,0	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 2.644,5 m.kr. og lækkar um 41,3 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 68,3 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- Fjárheimild málaflokksins er aukin um 50 m.kr. vegna áframhaldandi uppbyggingar rafrænnar sjúkraskrár sbr. markmið nr. 2 og 3 og aðgerð 9.
- Fjárheimild málaflokksins er aukin um samtals 50 vegna uppsetningar lyfjagagna-grunns, rekstur klínískis lyfjagagnagrunns auk eftirlits með lækningatækjum.
- Reiknaður 1% raunvöxtur málaflokksins nemur 22,9 m.kr.
- Þá lækka framlög um 52,3 m.kr. í samræmi við aðhaldsmarkmið sem ríkisstjórnin hefur sett í áætlun um ríkisfjármálin.
- Loks nema átælaðar launa- og verðlagsbreytingar 68,3 m.kr.

32.2 Jafnréttismál**Markmið og aðgerðir**

Málaflokkurinn er á ábyrgð félags- og jafnréttismálaráðherra. Velferðarráðuneytið fer með yfirstjórn málaflokksins og hefur reglulegt samráð við önnur ráðuneyti um verkefni á sviði kynjajafnréttismála. Velferðarráðuneytið fer einnig með stjórnslu og starfsemi Jafnréttissjóðs Íslands og framkvæmdasjóðs jafnréttismála. Undir málaflokkinn falla aðgerðir hins opinbera á sviði jafnréttismála, sbr. lög um jafna stöðu og jafnan rétt kvenna og karla, nr. 10/2008, með síðari breytingum, og framkvæmdaáætlun í jafnréttismálum fyrir árin 2016-2019 (lögð fyrir Alþingi á 145. löggjafarþingi 2015-2016). Jafnréttisstofa annast stjórnslu á sviði jafnréttismála í umboði félags- og jafnréttismálaráðherra og Jafnréttisráð er ráðherra til ráðgjafar. Hlutverk Jafnréttisstofu er jafnframt að hafa eftirlit með framkvæmd laga nr. 10/2008, um jafna stöðu og jafnan rétt kvenna og karla.

Markmið málaflokksins eru:

1. Jafnrétti á vinnumarkaði. Að uppræta kynbundinn launamun í samræmi við lagaskyldur og alþjóðlegar skuldbindingar.
2. Samþætting jafnréttissjónarmiða. Mótun heildstæðrar áætlunar um samþættingu jafnréttissjónarmiða við alla stefnumótun og ákvörðunartöku.
3. Dregið úr heimilisofbeldi, kynferðislegu og kynbundnu ofbeldi með auknu og efldu samstarfi milli menntakerfisins, réttarvörslukerfisins og velferðarkerfisins.
4. Draga úr mismunun í samfélaginu.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Undirbúa lögfestingu jafnlaunavottunar s.s. skilgreina viðmið og kröfur til vottunarstofa vegna vottunar jafnlaunakerfa, halda námskeið um innleiðingu jafnlaunastaðals.	VEL og FJR
2	1	Ráðuneyti og stofnanir ríkisins innleiði jafnlaunastaðal og undirgangist jafnlaunavottun.	VEL og FJR
3	2	Semja framkvæmdaáætlun um leiðir til að brjóta upp kynbundið náms- og starfsval.	VEL
4	2	Endurskoða lög nr. 10/2008, um jafna stöðu og jafnan rétt kvenna og karla, og stjórnýslu jafnréttismála.	VEL
5	2	Gera heildstæða áætlun um samþættingu kynja- og jafnréttissjónarmiða í stefnumótun og ákvörðunartöku ráðuneyta og stofnana ríkisins og undirbúa innleiðingu	VEL, jafnréttisfulltrúar ráðuneytanna.
6	3	Hefja innleiðingu áætlunar um aðgerðir gegn ofbeldi samkvæmt samstarfsyfirlýsingu fjögurra ráðherra um aðgerðir gegn ofbeldi í íslensku samfélagi. M.a. fylgja innleiðingu Ístanbúl alþjóðasáttmálans eftir.	VEL, dómsmálaráðuneytið og mennta- og menningar- málaráðuneytið
7	4	Innleiðing tveggja evróputilskipana: a) Um jafna meðferð á vinnumarkaði, b) um jafna meðferð utan vinnumarkaðar á grundvelli kynþáttar og þjóðernis- uppruna.	VEL
8	4	Innleiðing framkvæmdaáætlunar í málefnum hinsegin fólks	VEL

Jafnréttismál tengjast fleiri málaflokkum en þessum. Fjallað er um aðgerðir sem tengjast jafnréttismálum undir öðrum málaflokkum. Á það við aðgerðir s.s. hækkan greiðslna til foreldra í fæðingarorlofi, aðgerðum í málefnum fatlaðra og hinsegin fólks sem og innleiðing mismunatilskipana Evrópusambandsins.

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
32.20 Jafnréttismál					
Rekstrarframlög	105,6	132,5	135,0	1,9	27,8
Rekstrartilfærslur	95,9	109,8	109,5	-0,3	14,2
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	201,5	242,3	244,5	0,9	21,3
Rekstrartekjur	-	21,7	22,2	2,3	-
Framlag úr ríkissjóði	-	220,6	222,3	0,8	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	242,3	244,5	0,9	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 244,5 m.kr. og lækkar um 1,5 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 3,7 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- Reiknaður 1% raunvöxtur málaflokksins nemur 1,4 m.kr.
- Þá lækka framlög um 2,9 m.kr. í samræmi við aðhaldsmarkmið sem ríkisstjórnin hefur sett í áætlun um ríkisfjármálin.
- Loks nema áætlaðar launa- og verðlagsbreytingar 3,7 m.kr.

32.3 Stjórnsýsla velferðarmála**Markmið og aðgerðir**

Málaflokkurinn er á ábyrgð heilbrigðisráðherra. Undir málaflokkinn heyra meðal annars aðalskrifstofa velferðarráðuneytisins, Tryggingastofnun ríkisins (TR), kær- og úrskurðarnefndir og Sjúkratryggingar Íslands (SÍ). Heilbrigðisráðherra ber ábyrgð á aðalskrifstofu velferðarráðuneytisins og SÍ en félags- og jafnréttismálaráðherra á TR og úrskurðarnefndum. Stofnanir sem taldar eru hér upp sjá um framkvæmd annarra málaflokka en þann sem þær falla undir. Þess hefur verið gætt að tilgreina stofnanir við umfjöllun viðkomandi málaflokka og verður því umfjöllun í þessu stefnuskjali einskorðuð við velferðarráðuneytið. Stefnt er að því að stofna nýja stjórnsýslu- og eftirlitsstofnun sem ætlað er að bæta stjórnsýslu og efla eftirlit á sviði barnaverndar og félagsþjónustu en nánar er fjallað um markmið og aðgerðir henni tengdri undir málaflokki 29.4. Um verkefni ráðuneytisins er nánar tilgreint í forsetaúrskurði nr. 1/2017.

Markmið málaflokksins eru:

- Bætt stjórnsýsla, eftirlit og þjónusta við stofnanir.
- Eyða innleiðingarhalla vegna tilskipana Evrópusambandsins.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Framkvæma þjónustukönnun meðal forstöðumanna stofnana og gera aðgerðaáætlanir með hliðsjón af niðurstöðum könnunarinnar.	VEL
2	2	Fylgjast með tilskipunum í mótun hjá ESB og hefja innleiðingu fyrr í ferlinu.	VEL
3	2	Tryggja aukið samræmi milli verkefna og fjölda starfsmanna.	VEL

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
32.30 Stjórnsýsla velferðarmála					
Rekstrarframlög	4.470,0	4.969,1	5.228,7	5,2	17,0
Rekstrartilfærslur	537,0	473,7	401,0	-15,3	-25,3
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	45,0	0,0	0,0	-	-100,0
Heildarútgjöld	5.052,0	5.442,8	5.629,7	3,4	11,4
Rekstrartekjur	-	845,7	809,7	-4,3	-
Framlag úr ríkissjóði	-	4.597,3	4.820,0	4,8	-
Viðskiptahreyfingar	-	-0,2	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	5.442,8	5.629,7	3,4	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 5.629,7 m.kr. og hækkar um 37,7 m.kr. frá gildandi fjárlögum að frátöldum almennum launa- og verðlagsbreytingum en þær nema 149,2 m.kr. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru eftirtaldar:

- Fjárheimild málaflokksins er aukin um 115,6 m.kr. vegna kostnaðar við nýja stofnun ráðuneytisins sem mun annast eftirlit með félagslegri þjónustu og barnavernd og til að efla stjórnsýslu velferðarmála.
- Fjárheimild málaflokksins er aukin um 45 m.kr. til að mæta kostnaði við samstarfsverkefni vegna gerðar starfsgetumats og samspil þess við örorkulífeyri.
- Fjárheimild málaflokksins er aukin um 25 m.kr. vegna ýmissa verkefna á sviði lýðheilsu og forvarna.
- Niðurfelldar eru tímabundnar fjárheimildir að fjárhæð 30 m.kr.
- Reiknaður 1% raunvöxtur málaflokksins nemur 44,1 m.kr.
- Þá lækka framlög um 109 m.kr. í samræmi við aðhaldsmarkmið sem ríkisstjórnin hefur sett í áætlun um ríkisfjármálin.
- Loks nema áætlaðar launa- og verðlagsbreytingar 149,2 m.kr.

33 Fjármagnskostnaður, ábyrgðir og lífeyrisskuldbindingar

Skilgreining málefnasviðs

Starfsemi á þessu málefnasviði er á ábyrgð fjármála- og efnahagsráðherra. Það skiptist í þrjá málaflokka, en þeir eru:

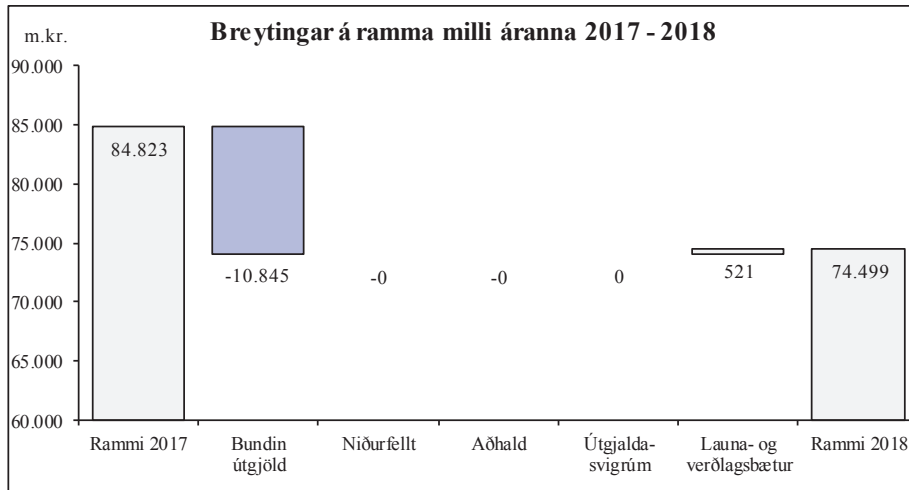
- Vextir.
- Ríkisábyrgðir.
- Lífeyrisskuldbindingar.

Í eftirfarandi töflu má sjá fjárhagslega þróun málefnasviðsins og einstakra málaflokka á tímabilinu 2016–2018.

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
33 Fjármagnskostnaður, ábyrgðir og lífeyrisskuldbindingar					
33.10 Fjármagnskostnaður	70.387,6	70.220,0	58.585,0	-16,6	-16,8
19 Vaxtagjöld ríkissjóðs	70.387,6	70.220,0	58.585,0	-16,6	-16,8
33.20 Ríkisábyrgðir	544,4	110,0	110,0	0,0	-79,8
09 Fjármála- og efnahagsráðuneyti	544,4	110,0	110,0	0,0	-79,8
33.30 Lífeyrisskuldbindingar	160.351,1	14.493,3	15.803,5	9,0	-90,1
09 Fjármála- og efnahagsráðuneyti	160.351,1	14.493,3	15.803,5	9,0	-90,1
Samtals	231.283,1	84.823,3	74.498,5	-12,2	-67,8

Útgjaldarammi - heildaryfirlit og breytingar eftir tilefnum

Myndin hér á eftir sýnir breytingar á útgjaldaramma málefnasviðsins eftir helstu tilefnum sem rakin eru í framhaldinu. Myndin endurspeglar þá útfærslu og forgangsröðun sem unnin er út frá stefnumótun málefnasviðsins en sú niðurstaða getur eftir atvikum vikið frá þeim viðmiðum sem gengið var út frá við setningu útgjaldaramma málefnasviðsins í fjármálaáætlun.

Heildargjöld málefna sviðsins árið 2018 eru áætluð 74.499 m.kr. og lækka um 10.845 m.kr. á föstu verðlagi fjárlaga 2017, eða sem svarar til 12,8%. Þegar einnig er tekið tillit til áhrifa af almennum launa- og verðlagsbreytingum lækka útgjöldin um 10.324 m.kr. milli ára, eða sem svarar til 12,2%. Útgjaldabreytingum milli ára má skipta í eftirtalda þætti:

- a. Ýmsar breytingar á fyrirliggjandi útgjaldaskuldbindingum sem falla til á árinu 2018 en þær nema alls 10.845 m.kr. til lækkunar. Munar þar mest um lækkun vaxtagjalda. Á árinu 2017 hefur þegar verið ráðist í aðgerðir til þess að lækka fjármagnskostnað umfram það sem lagt var upp með í fjármálaáætlun. Þeim ráðstöfunum er lýst nánar í kaflanum um málaflökkinn *fjármagnskostnaður* hér á eftir.
- b. Launa- og verðlagshækkunar á gjaldfærða aukningu á lífeyrisskuldbindingum ársins 2018 eru áætlaðar 521 m.kr. Hækkunin er bæði til komin vegna almenns launa-, gengis- og verðlagsreiknings á frumvarpi til fjárlaga sem nemur 272 m.kr. og einnig endurmats á launaforsendum fjárlaga 2017 vegna kjarasamninga árin 2015-2017 miðað við áhrif á ársgrundvelli. Fjárheimildir vegna annarra rekstrargjalda en launa verða leiðréttar í samræmi við ofmat á verðlagshækkunum í forsendum fjárlaga 2017. Því til viðbótar kemur spá um almennar verðbreytingar til ársins 2018. Auk þess er tekið tillit til áhrifa af breytingum á gengi krónunnar í útgjöldum sem greidd eru í erlendra mynt.

Útgjaldarammi - hagræn skipting útgjalda

Útgjöld, fjárheimildir og fjármögnun þeirra á málefna sviðinu breytist milli ára sem hér segir:

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
33 Fjármagnskostnaður, ábyrgðir og lífeyrisskuldbindingar					
Rekstrarframlög	205.938,7	84.713,3	74.388,5	-12,2	-63,9
Rekstrartilfærslur	24.800,0	0,0	0,0	-	-100,0
Fjármagnstilfærslur	246,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	298,4	110,0	110,0	0,0	-63,1
Heildarútgjöld	231.283,1	84.823,3	74.498,5	-12,2	-67,8
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	87.515,3	76.479,5	-12,6	-
Viðskiptahreyfingar	-	-2.692,0	-1.981,0	-26,4	-
Samtals fjármögnun	-	84.823,3	74.498,5	-12,2	-

Útgjöld málefнасviðsins í þessu frumvarpi greinast í tvo þætti eftir hagrænni skiptingu þeirra; rekstrarframlög og fjárfestingarframlög. Rekstrarframlög málefнасviðsins taka til lífeyrisskuldbindinga og vaxtagjalda en fjárfestingarframlögin til ríkisábyrgða. Í undirköflunum hér á eftir er fjallað um markmið, aðgerðir og helstu breytingar á fjárheimildum málaflokka á málefнасviðinu.

33.1 Fjármagnskostnaður

Markmið og aðgerðir

Markmið málaflokksins eru:

1. Lækka skuldir ríkissjóðs.
2. Lækka fjármagnskostnað.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1 og 2	Áframhaldandi ráðstöfun stöðugleikaframlaga til niðurgreiðslu skulda.	FJR
2	1 og 2	Nýta áfram óreglulegar tekjur til niðurgreiðslu skulda.	FJR
3	1	Áframhaldandi lækun útstandandi hámarksfjárhæðar málaflokka ríkisbréfa.	FJR
4	2	Áframhaldandi þróun á virkri lausafjárstýringu.	FJR
5	2	Gefist tækifæri, endurfjármagna útstandandi skuldir á betri vaxtakjörum.	FJR
6	2	Ef markaðsaðstæður leyfa, hefja notkun vaxtaskiptasamninga á innlendum markaði.	FJR

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
33.10 Fjármagnskostnaður					
Rekstrarframlög	70.387,6	70.220,0	58.585,0	-16,6	-16,8
Rekstrartilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjármagnstilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	70.387,6	70.220,0	58.585,0	-16,6	-16,8
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	71.342,0	58.996,0	-17,3	-
Viðskiptahreyfingar	-	-1.122,0	-411,0	-63,4	-
Samtals fjármögnun	-	70.220,0	58.585,0	-16,6	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 58,6 ma.kr. og lækkar um 11,6 ma.kr. frá gildandi fjárlögum. Helstu breytingar á fjárheimildum málaflokksins eru sem hér segir:

Vaxtagjöld af innlendum lánum lækka um 6,1 ma.kr. á milli ára, einkum vegna niðurgreiðslu skulda. Skuldabréf sem gefið var út árið 2008 til þess að styrkja eiginfjárgrunn Seðlabanka Íslands var greitt upp á árinu 2017 sem lækkar vaxtagjöld um 2,3 ma.kr. á milli ára. Ennfremur er gert ráð fyrir að skuldabréf sem gefið var út til þess að endurfjármagna viðskiptabankana árið 2009 verði greitt upp á árinu 2018 sem lækkar vaxtakostnað um 5,2 ma.kr. Á móti kemur að fjármagnskostnaður vegna markflokka ríkisbréfa og ríkisvixla og annarra innlendra lána hækkar um 1,4 ma.kr. þrátt fyrir lækkun skulda þar sem spá um hækkun vaxta vegur þyngra en skuldalækkunin. Erlend lán ríkissjóðs samanstanda af tveimur skuldabréfum. Áætlað er að vaxtagjöld af þeim á næsta ári muni lækka um rúmlega 6,3 ma.kr. frá fjárlögum ársins 2017. Þar veldur mestu endurkaup ríkissjóðs á meirihluta skuldabréfs sem upphaflega var einn milljarður Bandaríkjadollara en stendur nú í 123 milljónum dollara og er áætlað að vextir af því lækki um 6 ma.kr. milli ára. Upphæð hins skuldabréfsins er 750 milljónir evra og gert er ráð fyrir að vaxtagreiðslur af því lækki um 331 m.kr. á milli ára, einkum vegna styrkingar á gengi krónunnar. Að lokum er áætlað að verðbætur vegna verðtryggðra skulda ríkissjóðs muni hækka úr tæplega 6 ma.kr. í 6,8 ma.kr. vegna áætlun um hærri verðbólgu á árinu 2018 en í fjárlögum ársins 2017.

33.2 Ríkisábyrgðir

Markmið og aðgerðir

Markmið málaflokksins er:

1. Draga úr ríkisábyrgðum.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Ekki veita nýjar eða endurnýja útstandandi ríkisábyrgðir.	FJR

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
33.20 Ríkisábyrgðir					
Rekstrarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Rekstrartilfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjármagnstilfærslur	246,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	298,4	110,0	110,0	0,0	-63,1
Heildarútgjöld	544,4	110,0	110,0	0,0	-79,8
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	20,0	20,0	0,0	-
Viðskiptahreyfingar	-	90,0	90,0	0,0	-
Samtals fjármögnun	-	110,0	110,0	0,0	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 110 m.kr. og er hún óbreytt frá gildandi fjárlögum.

33.3 Lífeyrisskuldbindingar

Markmið og aðgerðir

Markmið málaflokksins er:

1. Minnka ófjármagnaðar lífeyrisskuldbindingar.

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Framkvæmdaraðili
1	1	Greiða árlega 5 ma.kr. inn á lífeyrisskuldbindingar.	FJR
2	1	Nýta stöðugleikaeignir til niðurgreiðslu skuldbindinga.	FJR

Fjárheimildir

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
33.30 Lífeyrisskuldbindingar					
Rekstrarframlög	135.551,1	14.493,3	15.803,5	9,0	-88,3
Rekstrartilfærslur	24.800,0	0,0	0,0	-	-100,0
Fjármagnstílfærslur	0,0	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	0,0	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	160.351,1	14.493,3	15.803,5	9,0	-90,1
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	16.153,3	17.463,5	8,1	-
Viðskiptahreyfingar	-	-1.660,0	-1.660,0	0,0	-
Samtals fjármögnun	-	14.493,3	15.803,5	9,0	-

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 15.803,5 m.kr. og hækkar um 1.310,2 m.kr. frá gildandi fjárlögum. Hækkun á framlagi til málaflokksins vegna almennrar launa-, verðlags- og gengisuppfærslu frumvarpsins nemur 520,6 m.kr. Þannig að raunhækkun á fjárheimild hans er 789,6 m.kr. Þessi hækkun er vegna áætlunar um vaxandi greiðslur ríkissjóðs til LSR vegna fjölgunar lífeyrisþega og hækkana á lífeyri þeirra sem farnir eru á eftirlaun.

34 Almennur varasjóður og sértækar fjárráðstafanir

Skilgreining málefnasviðs

Umsjón og ábyrgð á ráðstöfun fjárheimilda málefnasviðsins er á hendi fjármála- og efnahagsráðherra, en engin eiginleg starfsemi fer fram á málefnasviðinu. Það skiptist í tvo málaflokka, en þeir eru:

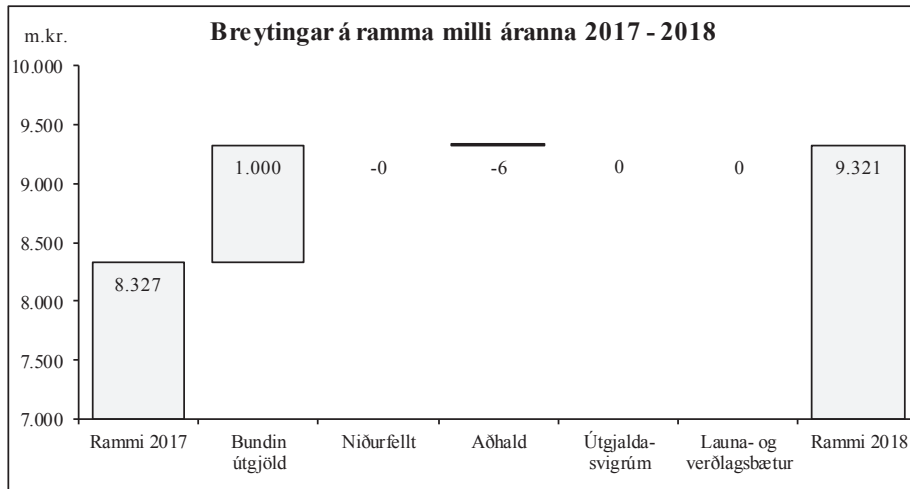
- Almennur varasjóður.
- Sértækar fjárráðstafanir.

Í eftirfarandi töflu má sjá fjárhagslega þróun málefnasviðsins og einstakra málaflokka á tímabilinu 2016–2018.

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
34 Almennur varasjóður og sértækar fjárráðstafanir					
34.10 Almennur varasjóður	-	7.840,0	8.840,0	12,8	-
09 Fjármála- og efnahagsráðuneyti	-	7.840,0	8.840,0	12,8	-
34.20 Sértækar fjárráðstafanir	-	487,0	481,0	-1,2	-
09 Fjármála- og efnahagsráðuneyti	-	487,0	481,0	-1,2	-
Samtals	-	8.327,0	9.321,0	11,9	-

Útgjaldarammi - heildaryfirlit og breytingar eftir tilefnum

Myndin hér á eftir sýnir breytingar á útgjaldaramma málefnasviðsins eftir helstu tilefnum sem rakin eru í framhaldinu. Myndin endurspeglar þá útfærslu og forgangsröðun sem unnin er út frá stefnumótun málefnasviðsins en sú niðurstaða getur eftir atvikum vikið frá þeim viðmiðum sem gengið var út frá við setningu útgjaldaramma málefnasviðsins í fjármálaáætlun, t.a.m. þannig að nýju útgjaldasvigrúmi hafi að einhverju leyti verið jafnað á móti aðhaldsmarkmiði.

Heildarframlög til málefna sviðsins á árinu 2018 eru áætluð 9.321 m.kr. og aukast um 994 m.kr. milli ára á verðlagi fjárlaga 2017 sem svarar til tæplega 12% hækkunar. Breytingar samanstanda annars vegar af 1.000 m.kr. hækkun í samræmi við áform um kerfislægan vöxt almenns varasjóðs og hins vegar 6 m.kr. aðhalds til útgjalda samkvæmt heimildarákvæðum.

Útgjaldarammi - hagræn skipting útgjalda

Útgjöld, fjárheimildir og fjármögnun á málefna sviðinu breytast milli ára sem hér segir:

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
34 Almennur varasjóður og sértækar fjárráðstafanir					
Rekstrarframlög	-	5.200,0	6.200,0	19,2	-
Rekstrartilfærslur	-	2.813,0	2.813,0	0,0	-
Fjármagnstilfærslur	-	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	-	314,0	308,0	-1,9	-
Heildarútgjöld	-	8.327,0	9.321,0	11,9	-
Rekstrartekjur	-	340,0	340,0	0,0	-
Framlag úr ríkissjóði	-	7.987,0	8.981,0	12,4	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	8.327,0	9.321,0	11,9	-

Framlög til málefna sviðsins eru hér greind í þrjá þætti eftir hagrænni skiptingu þeirra. Í fyrsta lagi er um að ræða rekstrarframlög, einkum beinan rekstur ríkisins og stofnana þess og aðkeypta þjónustu frá sjálfseignastofnunum og einkaaðilum. Í öðru lagi eru tilfærslur fjármagns úr ríkissjóði til einstaklinga, fyrirtækja og félagasamtaka en um er að ræða styrk

eða framlag sem innt er af hendi án skuldbindingar um beint endurgjald frá móttakanda. Í þriðja og síðasta lagi er hér fjallað um fjárfestingarframlög. Engin útgjöld eru reikningsfærð á þetta málefnasvið í ríkisreikningi. Þess í stað eru fjárheimildir millifærðar frá sviðinu til stofnana og verkefna á þeim málefnasviðum þar sem útgjöldin falla til.

- Rekstrarframlög** eru áætluð 6.200 m.kr og aukast um 1.000 m.kr frá fjárlögum þessa árs vegna hækkunar framlags í almennan varasjóð.
- Rekstrartilfærslur** eru áætlaðar 2.813 m.kr. og eru óbreyttar frá gildandi fjárlögum.
- Fjárfestingarframlög** eru áætluð 308 m.kr. og lækka um 6 m.kr. milli ára vegna aðhaldskröfu.

34.1 Almennur varasjóður

Markmið og aðgerðir

Markmið málaflokksins er að í fjárlögum sé almennur varasjóður til að bregðast við útgjöldum innan ársins sem ekki voru fyrir séð við gerð fjárlaga en ríkissjóður kemst ekki hjá að greiða og ekki er unnt að bregðast við með öðrum hætti samkvæmt 24. gr. laga nr. 123/2015 um opinber fjármál. Skal varasjóðurinn nema að lágmarki 1% af fjárheimildum fjárlaga, samkvæmt sömu lagagrein.

Ekki eru skilgreindir mælikvarðar eða aðgerðir vegna eðlis málaflokksins.

Fjárheimildir

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 8.840 m.kr. og hækkar um 1.000 m.kr. frá gildandi fjárlögum í samræmi við áætlun um kerfislægan útgjaldavöxt eins og áður hefur komið fram. Taflan hér á eftir gefur yfirlit um framlög til málaflokksins.

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
34.10 Almennur varasjóður					
Rekstrarframlög	-	5.200,0	6.200,0	19,2	-
Rekstrartilfærslur	-	2.640,0	2.640,0	0,0	-
Fjármagnstilfærslur	-	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	-	0,0	0,0	-	-
Heildarútgjöld	-	7.840,0	8.840,0	12,8	-
Rekstrartekjur	-	340,0	340,0	0,0	-
Framlag úr ríkissjóði	-	7.500,0	8.500,0	13,3	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	7.840,0	8.840,0	12,8	-

34.2 Sértaekar fjárráðstafanir

Markmið og aðgerðir

Markmið málaflokksins er að skapa svigrúm til framfylgja aðgerðum sem fram koma í heimildargrein fjárlaga, s.s. til að kaupa fasteignir, skip og flugvélar eða aðrar eignir. Sömuleiðis að ríkisstjórn geti mætt tímabundnum útgjaldatílefnum sem upp geta komið á fjárlagaárinu og talið er nauðsynlegt að sinna. Jafnframt að hægt sé að mæta ýmsum ófyrirséðum útgjöldum af fyrrgreindum toga sem ekki teljast vera á ábyrgð einstakra ráðherra heldur ríkisstjórnarinnar allrar og verða ekki fjármögnuð úr varasjóðum annarra málaflokka.

Ekki eru skilgreindir mælikvarðar eða aðgerðir vegna eðlis málaflokksins.

Fjárheimildir

Heildarfjárheimild til málaflokksins fyrir árið 2018 er áætluð 481 m.kr. og lækkar um 6 m.kr. frá gildandi fjárlögum vegna aðhaldskröfu eins og áður hefur komið fram. Taflan hér á eftir gefur yfirlit um framlög til málaflokksins.

	Reikningur 2016 m.kr.	Fjárlög 2017 m.kr.	Frumvarp 2018 m.kr.	Br. frá fjárlögum %	Br. frá reikn. %
34.20 Sértaekar fjárráðstafanir					
Rekstrarframlög	-	0,0	0,0	-	-
Rekstrartilfærslur	-	173,0	173,0	0,0	-
Fjármagnstilfærslur	-	0,0	0,0	-	-
Fjárfestingarframlög	-	314,0	308,0	-1,9	-
Heildarútgjöld	-	487,0	481,0	-1,2	-
Rekstrartekjur	-	0,0	0,0	-	-
Framlag úr ríkissjóði	-	487,0	481,0	-1,2	-
Viðskiptahreyfingar	-	0,0	0,0	-	-
Samtals fjármögnun	-	487,0	481,0	-1,2	-

Töfluviðauki

	Bls.
1. Rekstraryfirlit	423
2. Sjóðstreymi	425
3. Tekjur ríkissjóðs	426
4. Útgjöld ríkissjóðs eftir hagrænni skiptingu	427
5. Útgjöld ríkissjóðs eftir málaefnasviðum	428
6. Skuldir og kröfur ríkissjóðs	429
7. Efnahagsforsendur frumvarpsins, prósentubreytingar	430
8. Efnahagsforsendur frumvarpsins, nafnstærðir	431

Tafla 1

Rekstraryfirlit A-hluta rikissjóðs

Þjóðhagsgrunnur ¹ , m.kr.	Reikn. 2015	Reikn. ² 2016	Fjárlög 2017	Áætlun 2017	Frumvarp 2018
Heildartekjur	692.379	1.149.663	776.007	800.664	833.501
Skatttekjur	524.320	561.061	606.503	610.003	652.130
Skattar á tekjur og hagnað	210.536	241.047	269.900	269.300	280.700
Skattar á laungreiðslur og vinnuafli	6.638	7.257	7.974	8.021	8.563
Eignarskattar	8.786	9.744	4.348	4.948	5.410
Skattar á vöru og þjónustu	255.007	282.597	304.615	307.598	337.287
Skattar á alþjóðaverslun og viðskipti	4.989	5.205	2.572	2.572	2.122
Aðrir skattar	38.364	15.211	17.093	17.563	18.048
Tryggingagjöld	79.707	87.120	90.844	90.005	99.459
Fjárframlög	10.763	11.817	4.993	4.953	5.228
Aðrar tekjur	77.589	489.665	73.668	95.704	76.684
Eignatekjur	34.041	60.781	40.517	62.151	41.104
þ.a. vaxtatekjur	15.216	16.098	15.432	15.863	12.223
þ.a. arðgreiðslur	15.069	36.887	19.411	39.754	18.730
Sala á vöru og þjónustu	36.273	38.149	28.910	29.152	30.761
Ýmsar tekjur og óskilgreindar tekjur	7.275	390.735	4.241	4.401	4.818
Heildargjöld	698.324	838.959	751.281	771.949	789.764
Rekstrarútgjöld	686.358	826.367	745.384	764.734	782.139
Laun	150.543	164.694	184.134	184.821	197.483
Kaup á vöru og þjónustu	110.360	116.857	111.235	122.447	113.335
Afskriftir	29.527	30.747	30.280	30.280	31.157
Vaxtagjöld ³	92.683	90.594	81.720	88.420	72.685
Framleiðslustyrkir	25.325	26.993	34.216	34.466	35.129
Fjárframlög	210.914	228.880	241.245	241.245	267.633
Félagslegar tilfærslur til heimila	17.950	15.755	23.619	23.619	21.138
Tilfærsluútgjöld önnur en fjárframlög	49.056	151.847	38.935	39.435	43.579
Fastafjárútgjöld	11.966	12.592	5.897	7.215	7.625
Fjárfesting í efnislegum eignum	41.493	43.339	36.177	37.495	38.782
Afkriftir (-)	-29.527	-30.747	-30.280	-30.280	-31.157
Frumjöfnuður	71.522	385.200	91.013	101.272	104.198
Vaxtajöfnuður	-77.467	-74.496	-66.288	-72.557	-60.462
Heildarjöfnuður	-5.945	310.704	24.726	28.715	43.737

¹ Fjármál rikissjóðs eru skv. lögum um opinber fjármál sett fram á alþjóðlegum hagskýrslustaðli (GFS) og er hann sá sami og Hagstofa Íslands notar við birtingu þjóðhagsreikninga. Unnið er að samræmingu á gögnum í talnagrunni fjárlaga og eldri gögnum og því kunna eftir atvikum að vera frávik á tekju- og gjaldahlíð sem skýrast af breyttri framsetningu.

² Bráðabirgðatölur Hagstofu Íslands. Vakin er athygli á því að innifalið í öðrum tekjum eru 384,3 ma.kr. vegna stöðugleikaframlaga. Þá er í tilfærsluútgjöldum öðrum en fjárframlögum, 105,1 ma.kr. gjaldfærsla vegna fjármagnstilfærslu frá rikissjóði til A-deildar LSR í lok árs 2016. Að frátöldum þessum liðum nemur heildarafkoma rikissjóðs 31,5 ma.kr. eða 1,3% af VLF og frumjöfnuðurinn 106 ma.kr. eða 4,4% af VLF.

³ Til vaxtagjalda teljast reiknuð vaxtagjöld vegna ófjármagnaðra lífeyrisskuldbindinga en þau eru áætluð um 14 ma.kr. í fjárlagafrumvarpinu fyrir árið 2018.

Tafla 1 - framhald

Rekstraryfirlit A-hluta ríkissjóðs

Þjóðhagsgrunnur ¹ , % af VLF	Reikn. 2015	Reikn. ² 2016	Fjárlög 2017	Áætlun 2017	Frumvarp 2018
Frumtekjur	30,6	46,8	29,3	30,2	29,8
Frumgjöld	27,4	30,9	25,8	26,3	26,0
Frumjöfnuður	3,2	15,9	3,5	3,9	3,8
Vaxtatekjur	0,7	0,7	0,6	0,6	0,4
Vaxtagjöld ³	4,2	3,7	3,1	3,4	2,6
Vaxtajöfnuður	-3,5	-3,1	-2,5	-2,8	-2,2
Heildartekjur	31,3	47,5	29,8	30,8	30,3
Heildargjöld	31,5	34,6	28,9	29,7	28,7
Heildarjöfnuður	-0,3	12,8	1,0	1,1	1,6

¹ Fjármál ríkissjóðs eru skv. lögum um opinber fjármál sett fram á alþjóðlegum hagskýrslustaðli (GFS) og er hann sá sami og Hagstofa Íslands notar við birtingu þjóðhagsreikninga. Unnið er að samræmingu á gögnum í talnagrunni fjárlaga og eldri gögnum og því kunna eftir atvikum að vera frávik á tekju- og gjaldahlíð sem skýrast af breyttri framsetningu.

² Bráðabirgðatölur Hagstofu Íslands. Vakin er athygli á því að innifalið í öðrum tekjum eru 384,3 ma.kr. vegna stöðugleikaframlaga. Þá er í tilfærsluútgjöldum öðrum en fjárframlögum, 105,1 ma.kr. gjaldfærsla vegna fjármagnstílfærslu frá ríkissjóði til A-deildar LSR í lok árs 2016. Að frátöldum þessum liðum nemur heildarafkoma ríkissjóðs 31,5 ma.kr. eða 1,3% af VLF og frumjöfnuðurinn 106 ma.kr. eða 4,4% af VLF.

³ Til vaxtagjalda teljast reiknuð vaxtagjöld vegna ófjármagnaðra lífeyrisskuldbindinga en þau eru áætluð um 14 ma.kr. í fjárlagafrumvarpinu fyrir árið 2018.

Tafla 2	Sjóðstreymi A-hluta ríkissjóðs		
	Fjárlög 2017	Áætlun 2017	Frumvarp 2018
Greiðslugrunnur, m.kr.			
Rekstrarhreyfingar			
Innheimta	882.641,4	923.782,2	839.790,2
Skatttekjur	598.315,6	605.546,7	645.768,6
Tryggingagjöld	89.936,0	88.862,0	98.017,0
Fjárframlög	4.992,5	4.952,5	5.227,7
Stöðugleikaframlög	114.300,0	114.300,0	16.200,0
Aðrar tekjur	75.097,3	110.121,0	74.576,9
Greiðslur	712.620,0	757.244,3	759.141,9
Rekstrarframlög	341.374,6	370.811,9	373.532,9
Rekstrartilfærslur	283.023,5	290.010,5	307.923,3
Fjármagnskostnaður	71.342,0	78.042,0	58.996,0
Fjármagnstilfærslur	16.879,9	18.379,9	18.689,7
Handbært fé frá rekstri	170.021,4	166.537,9	80.648,3
Fjárfestingarhreyfingar			
Fjárfestingarframlög	-30.444,7	-31.644,7	-31.462,5
Sala eigna	810,0	810,0	810,0
Veitt langtímalán	-10.200,0	-8.400,0	-10.700,0
Afborganir af veittum lánum	8.600,0	4.400,0	4.000,0
Eiginfjárframlög og hlutabréfakaup	-800,0	-800,0	-900,0
Fyrirframgreiðsla til LSR	-5.000,0	-5.000,0	-5.000,0
Stöðugleikaframlög, innlögð umfram útborguð	-4.730,0	-4.730,0	0,0
Fjárfestingarhreyfingar samtals	-41.764,7	-45.364,7	-43.252,5
Hreinn lánsfjárfjöfnuður	128.256,7	121.173,2	37.395,8
Fjármögnunarhreyfingar			
Skammtímalán, breyting	-9.200,0	-9.200,0	0,0
Tekin langtímalán	45.000,0	45.200,0	40.000,0
Afborganir af teknum lánum	-175.800,0	-266.000,0	-85.100,0
Fjármögnunarhreyfingar samtals	-140.000,0	-230.000,0	-45.100,0
Breyting á handbæru fé	-11.743,3	-108.826,8	-7.704,2

Tafla 3

Skipting tekna ríkissjóðs

Rekstrargrunnur, m.kr.	Fjárlög 2017	Áætlun 2017	Frumvarp 2018	br. frá fjárl. m.kr.	br. frá fjárl. %
Skatttekjur	606.503	610.003	652.130	45.627	8
Skattar á tekjur og hagnað	269.900	269.300	280.700	10.800	4
Tekjuskattur, einstaklingar	159.800	164.200	179.200	19.400	12
Tekjuskattur, lögaðilar	72.800	72.300	70.500	-2.300	-3
Sérstakur fjársýsluskattur	5.700	2.300	2.500	-3.200	-56
Fjármagnstekjuskattur	31.600	30.500	28.500	-3.100	-10
Skattar á launagr. og vinnuafll	7.974	8.021	8.563	589	7
Fjársýsluskattur	3.110	3.210	3.320	210	7
Aðrir skattar á launagreiðslur og vinnuafll	4.864	4.811	5.243	379	8
Eignarskattar	4.348	4.948	5.410	1.062	24
Erfðafjárskattur	3.400	4.000	4.400	1.000	29
Aðrir eignarskattar	948	948	1.010	62	7
Skattar á vöru og þjónustu	304.615	307.598	337.287	32.671	11
Virðisaukaskattur	218.000	219.000	239.000	21.000	10
Stimpilgjöld	5.070	5.210	5.400	330	7
Vörugjöld af ökutækjum	8.400	9.700	9.500	1.100	13
Vörugjöld af bensíni	13.050	13.000	13.600	550	4
Kolefnisgjald	3.785	3.805	7.275	3.490	92
Olíugjald	10.100	10.750	12.700	2.600	26
Áfengisgjald	17.651	17.780	18.940	1.289	7
Tóbaksgjald	6.650	6.250	6.350	-300	-5
Úrvinnslugjald	1.554	1.554	1.796	242	16
Önnur vörugjöld	4.124	4.081	4.622	498	12
Sértækir þjónustuskattar	5.634	5.654	6.755	1.121	20
Kilómetragjald	990	1.030	1.100	110	11
Bifreiðagjald	7.150	7.250	7.450	300	4
Aðrir neyslu og leyfisskattar	2.458	2.534	2.799	341	14
Tollar og aðflutningsgjöld	2.572	2.572	2.122	-450	-17
Aðrir skattar	17.093	17.563	18.048	955	6
Bankaskattur	9.200	9.550	10.250	1.050	11
Gjald í framkvæmdasjóð aldraðra	2.292	2.292	2.531	240	10
Útvarpsgjald	3.980	4.100	4.270	290	7
Ýmsir aðrir skattar	1.622	1.622	997	-625	-39
Tryggingagjöld	90.844	90.005	99.459	8.615	9
Fjárframlög	4.993	4.953	5.228	235	5
Aðrar tekjur	73.668	95.704	76.684	3.016	4
Eignatekjur	40.517	62.151	41.104	588	1
Vaxtatekjur	15.432	15.863	12.223	-3.209	-21
Arður og hluti af tekjum ríkisfyrirtækja	19.411	39.754	18.730	-681	-4
Veiðigjald	5.552	6.412	10.033	4.482	81
Aðrar eignatekjur	122	122	118	-5	-4
Sala á vöru og þjónustu	28.910	29.152	30.761	1.851	6
Sektir og skaðabætur	1.968	2.128	2.461	493	25
Fjármagnstilfærslur	1.212	1.212	1.284	72	6
Ýmsar tekjur	251	251	263	12	5
Sala eigna	810	810	810	0	0
Heildartekjur ríkissjóðs	776.007	800.664	833.501	57.493	7
þ.a. skatttekjur og tryggingagjöld	697.347	700.008	751.589	54.242	8
Sjóðshreyfing	883.451	911.229	840.600	-42.851	-5

Tafla 4

Hagræn skipting útgjalda A-hluta ríkissjóðs¹

Rekstrargrunnur - m.kr.	Fjárlög 2017	Áætlun 2017	Frumvarp 2018	br. frá fjárl. m.kr.	br. frá fjárl. %
Rekstrarframlög	364.871	369.151	385.133	20.262	5,6
Laun og launatengd gjöld	188.269	189.356	200.953	12.685	6,7
Lífeyrisskuldbindingar	14.481	14.481	15.791	1.310	9,0
Önnur gjöld	162.121	165.315	168.388	6.267	3,9
Fjármagnskostnaður	70.220	76.920	58.585	-11.635	-16,6
Rekstrartilfærslur	283.024	290.011	307.923	24.900	8,8
Lífeyristryggingar	102.515	104.993	113.803	11.288	11,0
Sjúkratryggingar	30.852	37.939	37.077	6.225	20,2
Jöfnunarsjóður sveitarfélaga	18.171	18.171	19.531	1.359	7,5
Bætur samkvæmt lögum um félagslega aðstoð	17.164	17.468	18.350	1.187	6,9
Atvinnuleysistryggingasjóður	11.036	11.036	12.873	1.836	16,6
Fæðingarorlof	10.252	10.252	11.464	1.212	11,8
Barnabætur	10.743	9.500	10.528	-215	-2,0
Lánasjóður íslenskra námsmanna	7.966	7.966	7.966	0	0,0
Nautgripærækt	6.616	6.616	6.659	43	0,6
Húsnæðisbætur	6.418	6.418	6.290	-128	-2,0
Sauðfjárrækt	4.982	4.982	5.075	92	1,9
Jöfnun á örorkubyrði almennra lífeyrissjóða	4.160	4.160	4.527	367	8,8
Vaxtabætur	6.138	4.500	4.000	-2.138	-34,8
Aðrar rekstrartilfærslur	46.010	46.010	49.782	3.772	8,2
Fjármagnstiltfærslur	16.214	17.714	18.024	1.810	11,2
Leiguibúðir	1.500	3.000	2.967	1.467	97,8
Framkvæmdasjóður aldraðra	1.143	1.143	1.465	321	28,1
Ofanflóðasjóður	1.109	1.109	1.102	-6	-0,6
Framkvæmdasjóður ferðamannastaða	576	576	745	169	29,4
Rannsóknir og nýsköpun	10.461	10.461	10.230	-231	-2,2
Annað	1.425	1.425	1.515	90	6,3
Fjárfestingarframlög²	30.610	31.810	31.553	943	3,1
Vegagerðin	20.158	21.358	19.667	-492	-2,4
Háskóli Íslands	1.180	1.180	1.770	590	50,0
Bygging sjúkrahúss á lóð Landspítalans	1.520	1.520	2.791	1.271	83,6
Framkvæmdir á Alþingisreit	662	662	950	288	43,5
Annað	7.090	7.090	6.375	-715	-10,1
Samtals heildargjöld	764.938	785.606	801.217	36.279	4,7
Samtals frumgjöld	694.718	708.686	742.632	47.914	6,9

¹ Útgjöldin eru hér sett fram samkvæmt alþjóðlegum reikningsskilastaðli í samræmi við framsetningu fjárheimilda í lagagrein 3 í þessu frumvarpi. Í 1. grein frumvarpsins eru útgjöldin hins vegar sett fram samkvæmt staðli Alþjóðagjaldeyrissjóðsins um framsetningu opinberra fjármála (GFS). Um muninn á framsetningu útgjalda samkvæmt þessu stöðlum er fjallað í kafla 1 í greinargerð frumvarpsins.

² Fjárfestingarframlög eru ekki gjaldfærð í ríkisreikningi heldur verða þau eignfærð og afskrifuð yfir líftíma viðkomandi eignar.

Tafla 5

Útgjöld A-hluta ríkissjóðs eftir málefnasviðum¹

Rekstrargrunnur, m.kr.	Fjárlög 2017	Áætlun 2017	Frumvarp 2018	br. frá fjárl. m.kr.	br. frá fjárl. %
01 Alþingi og eftirlitsstofnanir þess	5.140	5.140	5.659	519	10
02 Dómstólar	2.384	2.384	3.144	760	32
03 Æðsta stjórnarsýsla	1.778	1.928	2.089	311	17
04 Utanríkismál	13.697	13.697	14.785	1.088	8
05 Skatta-, eigna- og fjármálaumsýsla	20.891	20.891	21.800	910	4
06 Hagskýrslugerð, grunnskrár og upplýsingamál	3.601	3.601	3.891	290	8
07 Nýsköpun, rannsóknir og þekkingargreinar	13.595	13.595	13.410	-185	-1
08 Sveitarfélög og byggðamál	20.269	20.269	21.643	1.374	7
09 Almanna- og réttaröryggi	23.422	23.673	24.794	1.372	6
10 Rétt. einstakl., trúmál og stjórnarsýsla dómsmála	12.442	15.386	14.223	1.780	14
11 Samgöngu- og fjarskiptamál	34.754	36.297	36.624	1.870	5
12 Landbúnaður	15.771	15.771	15.966	195	1
13 Sjávarútvegur og fiskeldi	6.307	6.307	6.634	327	5
14 Ferðaþjónusta	1.711	1.711	2.282	571	33
15 Orkumál	3.725	3.725	4.060	336	9
16 Markaðseftirlit, neytendamál og stj.sýsla atv.mála	4.362	4.362	4.623	261	6
17 Umhverfismál	15.597	15.757	16.926	1.328	9
18 Menning, listir, íþróttar- og æskulýðsmál	12.216	12.466	12.848	632	5
19 Fjölmíðlun	3.955	3.955	4.165	209	5
20 Framhaldsskólastig	30.298	30.481	30.930	632	2
21 Háskólastig	41.592	41.592	43.085	1.492	4
22 Önnur skólastig og stjórnarsýsla mennta- og menn.mála	5.250	5.250	5.341	91	2
23 Sjúkrahúsþjónusta	82.999	83.392	88.554	5.555	7
24 Heilbrigðisþjónusta utan sjúkrahúsa	42.037	44.653	46.528	4.492	11
25 Hjúkrunar- og endurhæfingarþjónusta	45.472	45.472	46.477	1.005	2
26 Lyf og lækningavörur	17.125	21.203	19.406	2.281	13
27 Örorða og málefni fatlaðs fólks	54.463	57.322	60.281	5.818	11
28 Málefni aldraðra	67.333	67.213	74.349	7.016	10
29 Fjölskyldumál	30.071	28.870	31.812	1.741	6
30 Vinnumarkaður og atvinnuleysi	16.880	16.880	19.161	2.282	14
31 Húsnæðisstuðningur	14.350	14.212	13.393	-957	-7
32 Lýðheilsa og stjórnarsýsla velferðarmála	8.303	8.303	8.519	216	3
33 Fjármagnskostn., ábyrgðir og lífeyrisskuldbindingar	84.823	91.523	74.499	-10.325	-12
34 Almennur varasjóður og sértækar fjárráðstafanir	8.327	8.327	9.321	994	12
Samtals	764.938	785.606	801.217	36.279	5

¹ Útgjöldin eru hér sett fram samkvæmt alþjóðlegum reikningsskilastaðli í samræmi við framsetningu fjárheimilda í lagagrein 3 í þessu frumvarpi. Í 1. grein frumvarpsins eru útgjöldin hins vegar sett fram samkvæmt staðli Alþjóðagjaldeyrissjóðsins um framsetningu opinberra fjármála (GFS). Um muninn á framsetningu útjalda samkvæmt þessu stöðlum er fjallað í kafla 1 í greinargerð frumvarpsins.

Tafla 6

Eignir og skuldir A-hluta ríkissjóðs

Stöðutölur í m.kr. á verðlagi í lok hvers ár	2016	Áætlun 2017	Frumvarp 2018
Skuldir ríkissjóðs	1.128.471	894.600	858.700
Ríkisbréf, ríkisvixlar og spariskírteini	676.374	676.400	721.800
Vegna endurfjármögnunar Seðlabanka	28.500	0	0
Vegna eiginfjárframlags til fjármálastofnana	171.714	71.700	0
Aðrir innlendir aðilar	49.934	47.800	41.300
Lántaka vegna gjaldeyrisforða	201.949	98.700	95.600
Önnur erlend lán	0	0	0
Kröfur ríkissjóðs	266.477	166.300	180.800
Veitt lán	162.350	53.300	60.900
Vegna gjaldeyrisforða Seðlabanka Íslands	0	0	0
Viðskiptareikningur, nettó	104.127	113.000	119.900
Hreinar lántökur ríkissjóðs	861.994	728.300	677.900
Handbært fé vegna gjaldeyrisvaraforða	185.972	66.400	64.300
Handbært fé, annað, nettó	88.267	47.000	59.000
Hrein staða ríkissjóðs	-587.755	-614.900	-554.600
Hlutfé, eignarhlutir, stofnfé og stöðugleikaframlög	502.679	503.500	504.400
Hrein staða ríkissjóðs að teknu tilliti til eigna	-85.076	-111.400	-50.200
Skuldir ríkissjóðs m.v. skuldareglu í lögum um opinber fjármál	854.232	781.200	735.400
<i>Í hlutfalli af VLF (%)</i>	<i>35,2</i>	<i>30,0</i>	<i>26,7</i>

Tafla 7

	Fjárlög 2017 ¹	Endurmat 2017 ²	Frumvarp 2018 ²
I. Helstu þjóðhagsstærðir, magnbreytingar - %			
Einkaneysla	5,7	6,9	5,2
Samneysla	0,9	1,8	1,3
Fjárfesting	7,4	9,8	4,0
Þjóðarútgjöld alls	5,0	6,4	3,9
Útflutningur vöru og þjónustu	4,9	8,4	4,1
Innflutningur vöru og þjónustu	6,3	9,6	5,8
Verg landsframleiðsla	4,4	6,0	3,3
Viðskiptajöfnuður, % af landsframleiðslu	3,1	5,8	5,0
II. Launa- og verðlagsforsendur, meðalbreytingar - %			
Visitale neysluerðs	2,4	1,9	2,7
Launavisitala	6,6	6,7	6,5
Gengisvisitale	-5,2	-14,1	-3,1
Atvinnuleysi, hlutfall af mannafla	3,0	2,6	2,9

¹ Þjóðhagsspá í nóvember 2016

² Þjóðhagsspá í júní 2017

Tafla 8

	Fjárlög 2017 ¹	Endurmat 2017 ²	Frumvarp 2018 ²
Helstu þjóðhagsstærðir, mia. kr.			
Einkaneysla	1.297,7	1.283,0	1.388,3
Samneysla	592,2	599,3	633,8
Fjárfesting	553,3	551,3	576,1
Þjóðarútgjöld alls	2.443,3	2.433,5	2.598,3
Útflutningur vöru og þjónustu	1.185,0	1.188,3	1.232,5
Innflutningur vöru og þjónustu	1.093,4	1.021,7	1.076,0
Verg landsframleiðsla	2.534,9	2.600,2	2.754,8
Viðskiptajöfnuður	78,6	150,8	137,7

¹ Þjóðhagsspá í nóvember 2016

² Þjóðhagsspá í júní 2017

